NOUVEAU DICTIONNAIRE

ROUMAIN-FRANÇAIS

NOUVEAU

DICTIONNAIRE

ROUMAIN-FRANÇAIS

PAR

FRÉDÉRIC DAMÉ

DOCTEUR EN PHILOSOPHIE

PROFESSEUR

DEUXIÈME VOLUME

F — L

BUCAREST

IMPRIMERIE DE L'ÉTAT

BOULEVARD ELISABETH

1894

IMPRIMERIE DE L'ÉTAT

— BUCAREST —

NOUVEAU DICTIONNAIRE

ROUMAIN-FRANÇAIS

F

F., f., *s. m.* F. f. *Ce* lettre de l'alphabet; a le même son que l'F français.

FA, *interj.* fille! femme! || *Fa, vino încoa;* eh! la femme, viens ici.

1. **FA**, *int.* V. **fa**.

2. **FA**, *impér. 2e pers. s. du verbe* **a face**. *Fă cum veĭ sti*, fais comme tu pourras. V. **a face**.

FABRICĂ, *s. f.* fabrique, manufacture.

PLUR. *sans art.* făbrice; — *avec l'art.* făbricele.

FABRICA (a), *v.* fabriquer.

CONJ. *Ind. pr.* fabricez.

FABRICANT, *s. m.* fabricant.

PLUR. *sans art.* fabricanțI; — *avec l'art.* fabricanții.

FABRICARE, *s. f.* action de fabriquer. || fabrication.

PLUR. *sans art.* fabricări; — *avec l'art.* fabricările.

FABRICAT, *s. n.* objet fabriqué, manufacturé.

PLUR. *sans art.* fabricate; — *avec l'art.* fabricatele.

FABRICAT, *adj.* fabriqué.

F. GRAM. *f. s.* fabricată; — *m. pl.* fabricați, — *f. pl.* fabricate.

FABULA, *s. f.* fable.

PLUR. *sans art.* fabule; — *avec l'art.* fabulele.

FABULAR, *s. m. [Trans.]* V. **fabulist**.

FABULIST, *s. m.* fabuliste.

PLUR. *sans art.* fabuliști; — *avec l'art.* fabuliștii.

FABULOS, *adj.* fabuleux.

F. GRAM. *f. s.* fabuloasă; — *m. pl.* fabuloși; — *f. pl.* fabuloase.

FABULOS, *adv.* fabuleusement.

1. **FACĂLEȚ**, *s. n.* bâton qui sert à remuer la bouillie de maïs *(mămăligă)*. || gourdin.

2. **FĂCĂLEȚ**, *s. n. [Mold.]* bâton qui sert à remuer le petit lait quand on le fait cuire.

PLUR. *sans art* făcăleațe; — *avec l'art.* făcăleațele.

FĂCĂLUI (a), *v.* remuer une substance liquide avec un bâton. || réduire en bouillie, mettre en purée.

CONJ. *Ind. pr.* făcăluesc.

FĂCĂLUIT, *adj* mis en bouillie, transformé en purée.

FĂCĂLUITURĂ, *s. f.* bouillie.

FACAȘ, *s. m. [anc.]* intrigant.

PLUR. *sans art.* făcași; — *avec l'art.* făcașii.

FĂCĂTOR, *s. m.* 1° Créateur, celui qui fait, qui crée. 2° faiseur, fabricant. || *Făcătorule a toate*, créateur de toutes choses. || *Făcător de bine*, bienfaiteur. || *Facator de pace*, pacificateur. || *Făcător de minunĭ*, thaumaturge. || *Facator de reu*, malfaiteur.

PLUR. *sans art.* făcătorI; — *avec l'art.* făcătorii.

FĂCĂTOR, *adj.* qui fait. || *Lucru făcător de viață*, chose vivifiante.

F. GRAM. *f. s.* făcătoare; — *m. pl.* făcătorI; — *f. pl.* făcătoare.

FĂCĂTORIE, *s. f. [anc.]* activité, énergie.

1. **FĂCĂTURĂ**, *s. f.* travail, occupation, besogne.

2. **FĂCĂTURĂ**, *s. f.* sort, sortilège, ensorcellement, fascination, envoûtement.

PLUR. *sans art.* făcături; — *avec l'art.* făcăturile.

FACĂU, *s. n.* 1° roue à cuillers des moulins de montagne mus par une chute d'eau. || 2° en général petit moulin (de montagne). || 3° aile d'une roue de moulin à vent.

FACE (a), *v.* faire. || produire, construire fonder, créer. || contrefaire. || *Fa-ți rugăciunea*, fais ta prière. || *Fă-mi o placere*, fais moi un plaisir. || *A face bine*, bien faire *et* faire le bien. || *A face reu*, mal faire *et* faire le mal. || *A face patul*, faire le lit. || *A face un pas înainte*, faire un pas en avant. || *Fa ce îți zice popa, și ceea-ce face el nu face;* fais ce que te dit le prêtre, et ne fais pas ce qu'il fait. || *A face o casă*, construire une maison. || *Facut-au dona monăstirĭ marĭ in Moldova* (GR. URECH.), il fonda deux grands monastères en Moldavie. " *L'au făcut domn*, ils l'ont fait prince. *Cui făcea leafa nu le facea marĭ, ce in toate lunile le plătia* (EN. KOGALN.); il n'accordait pas de grands appointements a ceux à qui il en accordait, mais il les payait

tous les mois. || *A face mâncare*, cuisiner, faire la cuisine, préparer le repas. || *A face prăjituri*, faire des gâteaux. || *A face copii*, faire des enfants, avoir des enfants, accoucher. — *A făcut un băiat*, elle est accouchée d'un garçon. — *Aşteptam cu să facă*, nous attendions qu'elle accouchât. — *A făcut şapte copii*, elle à eu sept enfants. || *A face pui*, faire des petits, mettre bas *et* pulluler. || *Voiu face cum voiu putea*, je ferai comme je pourrai. || *Tot ce face, face de nevoie*; tout ce qu'il fait, il le fait contre son gré. || *Numai ştiu ce fac*, je ne sais plus ce que je fais. || *Nu ştiu ce să-i mai fac*, je ne sais plus quoi lui faire. || *A făcut o faptă rea*, il a commis une mauvaise action. || *Dumnezeu a făcut lumea*, Dieu a créé le monde. || *Pomii fac poame*, les arbres produisent des fruits. || *Via face struguri*, la vigne produit des raisins. || *A face la ciorap*, tricoter. || *A face pe grozavul*, faire le fendant. || *A face pe gelosul*, faire le jaloux. || *Ai făcut iscălitura lui* (Cron. Anon.), tu as contrefait sa signature. || Loc. *Fă-te incoa*, viens ici, approche-toi. || *Fă-te in laturi* (V. Alex.), mets-toi de côté. || *Nu ştia ce mai făcea de bucurie* (P. Ispir.), (*litt.* de joie elle ne savait plus ce qu'elle faisait), elle était folle de joie. || *A face ceva de capul său*, en faire à sa tête. || *Nu mai ştie ce îi face capul*, il ne sait plus où donner de la tête. || *Fă bine*, je te prie, sois assez aimable de, aie la bonté de. — *Fă bine, dă-mi cutare lucru*, sois assez bon pour me donner telle chose. || *Dracu a zis şi te-ai făcut*, (*litt.* le Diable a dit et tu es né), tu es très malin. || *Se dete jos, că n'avea ce face ;* il mit pied à terre, car il ne pouvait faire autrement. || *Îi porunci d'a face ce o face şi cum va şti*, il lui ordonna de faire comme il pourrait et comme il saurait. — *Făcu ce făcu*, (*litt.* il fit ce qu'il fit), il fit tout ce qu'il put. || *M'a făcut prost*, il m'a traité d'imbécile. || *Eu fac, eu trag*; je supporte les conséquences de mes actes. || *Să nu faci nici la dreapta nici la stânga*, n'oblique ni à droite ni à gauche. || *Mi-a făcut-o cât de bună*, il m'a joué un vilain tour. || *Nu face nici doi bani*, il *ou* cela ne vaut pas deux sous. || *Dintr'o lovitură 'l făcu in două bucăţi*, il le coupa en deux d'un seul coup. || *Făcându'i de ştire* (Sinkai), lui ayant annoncé.

A face de ruşine pe cineva, faire honte à q. qu'un. — *Ne face de ruşine*, il nous fait honte. || *A face silă*, forcer, obliger, mettre dans l'obligation de. — *Fiind că vĕd că nu voiţi să me ţineţi, nu vĕ fac silă* (t. Slav.); comme je vois que vous ne voulez pas me garder, je ne vous y oblige pas. || *A face bani*, s'enrichir. || *Nu face o ceapa degerată*, il ne vaut pas un sou, il ne vaut rien. || *Ce are a face una cu alta?* quel rapport y a-t-il entre l'une et l'autre chose? || *A nu face casa cu cineva*, ne pas s'entendre avec quelqu'un, ne pouvoir vivre avec quelqu'un. || *A nu face brânză cu cineva*, ne pas s'entendre avec quelqu'un. || *A face sat cu cineva*, rester avec quelqu'un, vivre de la vie de quelqu'un. — *Vĕd că n'am să fac sat cu tine*, je vois bien que je ne vivrai pas longtemps avec toi. || *A face vorbă*, 1° entamer une affaire, entrer en pourparlers; 2° soulever une discussion. — *Am făcut vorbă ca să te insor*, je suis entré en pourparlers pour te marier. — *Ia să-mi faci vorbă cu ea* (P. Pop.), vois à me faire faire sa connaissance, à me mettre en relation avec elle. — *Nu face vorbă de geabă*, ne discute pas inutilement. — *Faceţi vorbă mai puţin!* Trêve de mots! || *A face gură*, crier. || *A face pe cineva de ris*, rendre quelqu'un ridicule, se moquer de quelqu'un. || *A face ochi*, (*litt.* faire les yeux), se dit des animaux quand ils ouvrent les yeux pour la première fois. || *A face ochi dulci*, faire les yeux doux. || *A face cu ochiu*, cligner de l'œil, faire de l'œil. || *A face cu mâna*, faire signe de la main. || *A o face fiartă*, gâcher une affaire, ne pas réussir. || *A face vint*, pousser. — *Îi făcu vint in cazan*, il le poussa dans le chaudron. — *Făcu vint cailor*, il lâcha la bride aux chevaux. — *Cum dracu să-i fac vint?* (I. L. Carag.) Comment diable le faire sortir d'ici? || *A face pe obraz*, traiter quelqu'un comme il le mérite. — *Găsi prilej să i facă pe obraz* (I. Creanga), il trouva l'occasion de le traiter comme il méritait. || *Are să'l facă ca pe dracu*, il l'arrangera d'une belle façon, il le noircira tant qu'il pourra. — *De nu ţi-oiu face-o eu, apoi nici dracul nu ţi-o mai face* (P. Ispir.); (*litt.* si je ne te mets pas à la raison, le Diable lui-même ne t'y mettra pas); n'aie pas peur, tu me le paieras! || *Ce faci?* Comment vas-tu? — *Ce mai faceţi?* Comment allez vous? *ou* Que devenez-vous? — *Ce te mai faci, amice? De sigur au trecut o săptămână de când nu te am vezut* (J. Negruzzi). Que deviens-tu, ami? Il y a bien sûr une semaine depuis que je ne t'ai vu. || *A avea a face cu cine-va*, avoir affaire avec quelqu'un. || *(anc.) A face resboiu*, livrer bataille. || *A face chip cuiva*, faire signe à quelqu'un, appeler quelqu'un par signe. || *Ce să 'ţi fac?* qu'y puis-je? — *N'am ce 'ţi face, ai să remâi pe drumuri* (D. Ollan.); je ne puis rien pour toi, tu resteras dans la misère.

2. **FACE** (a), v. *(s'emploie suivi de la prép.* pe*)* exercer une profession. || *Frate său face pe arhitect*, son frère exerce la profession d'architecte.

3. **FACE** (a), v. faire des charmes, sortilèges. || *A face de deochiu*, faire des charmes contre le mauvais oeil. || *Îi a făcut cineva că me*

urescĭ așa, quelqu'un t'a fait des sortilèges pour que tu me détestes à ce point. || *Nu ți am făcut ca să morĭ, ți am făcut ca să te-'nsorĭ* (ŞEZĂT.); je ne t'ai pas fait des sortilèges pour que tu meures, mais je t'en ai fait pour que tu te maries.

CONJ. *Ind. prés.* fac, facĭ, face. — *Imparf.* făceam. — *Pas. déf.* făcuĭ. — *Pl. q. parf.* făcusem. — *Fut. pr.* voiŭ face. — *Cond. pr.* aș face. — *Impér.* fă, faceți. — *Subj. pr.* să fac, să facĭ, să facă. — *Inf. pr.* a face. — *Part. pr.* făcênd. — *Part. pas.* făcut.

FACE (a se), *vr.* se faire. || devenir. || se contrefaire, faire semblant. || se transformer. || *Cine face, facă i se* (C. NEGRUZZI), *(litt.* à qui fait, qu'on lui fasse), à chacun selon ses actes. || *Căcĭ el a zis și s'a făcut* (Ps. DOV.), car il a ordonné et (toutes les choses) ont été créées. || *Acum este senin și se face nour; acum este marea lină și se face furtună* (I. NECULC.); il fait serein et voici que des nuages se forment, la mer est calme à présent et voici la tempête. || *A se face bolnav*, faire semblant d'être malade. — *Tu te fă bolnavă când 'i zări că vine feciorul tĕu acasă* (I. G. SBIERA), fais semblant d'être malade quand tu verras que ton fils rentre à la maison. — *Nu te face că dormĭ*, ne fais pas semblant de dormir. — *Și el se făcea că merge maĭ departe*, et il faisait semblant d'aller plus loin. — *Nu vĕ maĭ faceți că credeți* (P. ISPIR.), ne faites donc pas semblant de croire. || *Și din nou se face om* (P. ISPIR.), et de nouveau il se transforme en homme. *A se face in patru* se mettre en quatre. || *A se face de rîs*, se rendre ridicule. || *I s'a făcut de ducă*, il ne veut plus rester, il veut partir. || *Nu se făcuse încă bine zioă*, il n'était pas encore tout-à-fait jour. || *Nu face să nu ți se facă*, ne fais pas pour qu'il ne te soit pas fait. || *Ce o să mĕ fac?* que deviendrai-je? — *Nu se știe ce s'a făcut*, on ne sait ce qu'il est devenu. || *Se făcu roșie*, elle devint toute rouge, elle rougit. || *Se făcea că eram într'o grădină*, il semblait que nous étions dans un jardin. || *A se face foc*, se fâcher tout rouge. — *Mama s'a făcut foc* (I. CREANGA), maman s'est mise en colère. || *Ĭi se făcuse milă de el*, il avait eu pitié de lui. || *A se face nevĕzut*, disparaître.

FACE (a 'și), *vr.* se faire à soi-même. || *Mĭ-am facut prĭetenĭ*, je me suis fait des amis. || *Cine face, luĭ își face; cine dă, luĭ își dă;* (HINȚ.). Qui fait, se fait à soi-même; qui donne, se donne à soi. || *A 'și face seamă*, se suicider, se tuer. — *Ĭi venia să 'și facă seamă*, il avait envie de se tuer. — *A vrut să 'și facă seama singură*, elle a voulu se tuer. || *Pe semne vreĭ să 'și faca dracul rîs de mine* (I. CREANGA), il paraît que tu veux que le diable se moque de moi. || *A 'și face sânge rĕu, a 'și face inima rea*, se faire du mauvais sang, se faire de la peine. || *Dară n'avu ce 'și face capul* (P. ISPIR.), mais il ne sut plus que faire. || *A 'și face buzele*, se peindre les lèvres. || *A 'și face de lucru*, se donner de l'occupation *et* se donner un prétexte. — *'Și face de lucru ca să intre în odaie*, il se donne un prétexte pour entrer dans la chambre. || *A 'și face mână bună pe lângă cine-va*, se faire bien venir de quelqu'un.

1. **FACERE**, *s. f.* action de faire, de créer, de produire. || création, œuvre. || *Facerea lumiĭ*, la création du monde. || *Facere de bine*, bienfait. || *Pentru noĭ țăranĭ munteni este o mare facere de bine* (I. CREANGA), c'est un grand bienfait pour nous autres paysans de la montagne.

2. **FACERE**, *s. f.* accouchement, couche, gésine. || *O facere grea*, une couche laborieuse.

PLUR. *sans art.* făcerĭ; — *avec l'art.* facerile.

FACHIE, *s. f.* *[Mold.]* laisceau de roseaux secs qu'on allume la nuit pour pêcher les écrevisses.

FACHIOL, *s. n.* ruban, crêpe, voile.

FACIL, *adj.* facile. || V. **ușor** *et* **lesne**.

FACILITA (a), *v.* faciliter. || V. a **înlesni**.

FACILITARE, *s. f.* action de faciliter. || V. **înlesnire**.

FACILITATE, *s. f.* facilité. || V. **înlesnire** *și* **ușurință**.

FĂCLAȘ, *s. m.* porte-flambleau.

PLUR. *sans art.* făclași; — *avec l'art.* făclașiĭ.

FACLIE, *s. f.* cierge, flambeau, torche.

PLUR. *sans art.* făcliĭ; — *avec l'art.* făcliile.

FĂCLIER, *s. m.* porte-flambleau.

PLUR. *sans art.* făclierĭ; — *avec l'art.* făclierii.

FĂCLIUȚĂ, *s. f.* petit cierge, *dim. de* **făclie**.

PLUR. *sans art.* făcliuțe; — *avec l'art.* făcliuțele.

FACSIMILE, *s. n.* fac-simile.

FACTE, *s. n. pl. (anc.)* actes. || *Factele Apostolilor*, les actes des Apôtres.

FACTICE, *adj.* factice. || V. **meșteșugit**.

FACȚIOS, *s. m.* factieux.

PLUR. *sans art.* facțioși; — *avec l'art.* facțioșiĭ.

FACȚIUNE, *s. f.* faction.

PLUR. *sans art.* facțiuni; — *avec l'art.* facțiunile.

FACTOR, *s. m.* facteur.

PLUR. *sans art.* factorĭ; — *avec l'art* factorii.

FACTURĂ, *s. f.* facture.

PLUR. *sans art.* facture; — *avec l'art.* facturile.

FACULTATE, *s. f.* faculté.

PLUR. *sans art.* facultățĭ; — *avec l'art.* facultățile

FACULTATIV, *adj.* facultatif.

F. GRAM. *f. s.* facultativă; — *m. pl.* facultativĭ; — *f. pl.* facultative.

FACULTATIV, *adv.* facultativement.

1. **FACUT**, *f. pas.* fait. || *Lucru făcut de mâna oamenilor*, chose faite de main d'homme. || Loc. *E cam făcut*, il est gris.

2. **FACUT**, *f. pas.* écrit (dans le livre du destin). || *Le era făcut ca așa să 'și petreacă toată viața lor* (P. ISPIR.), il était écrit qu'elles passeraient ainsi toute leur vie.

F. GRAM. *f. s.* făcută ; — *m. pl.* făcuți ; — *f. pl.* făcute.

FĂCUT, *s. n.* 1° l'acte de faire. || 2° facture, construction. || 3° sort, sortilège. || *Nu mai pot dovedi cu făcutul hambarelor*, je ne puis arriver à terminer les greniers. || *Cercetară ca se afle niscaiva leacuri care să le desfacă făcutul sterpiciunei lor* (P. ISPIR.), ils se mirent en quête de trouver des remèdes pour chasser le maléfice qui les avait rendues stériles.

FĂCUT, *s. n.* sort, sortilège. || *Par' că e un făcut*, on dirait un fait exprès. — *Par' că era un făcut* (P. ISPIR.) on eût dit que le diable s'en mêlait.

FAER, *s. n. (pop.)* semonce. || *I-a tras un faer*, il lui a donné un savon.

1 **FAEȘ**, *adj. (anc.)* admirable (GASTER).

2. **FAEȘ**, *adj.* V. **foaeș**.

FAETON, *s. n.* phaëton.

PLUR. *sans art.* faetoane ; — *avec l'art.* faetoanele

FAFALUGA, *s. f.* farce, plaisanterie.

1. **FAG**, *s. m.* hêtre, fouteau *(bot.)*.

PLUR. *sans art.* fagi ; — *avec l'art.* fagii.

2. **FAG**, *s. n.* V. **fagur**.

FĂGADĂ, *s. f. (anc.)* promesse. || *Adevărata făgadă a lui Dumnezeu* (CANTEM.), la vraie promesse de Dieu. || *Dumnezeștile făgade*, les promesses divines. *Cu făgade că vor face toate cererile Turcilor* (ACSENT. URIC.), en promettant de satisfaire à toutes les demandes des Turcs.

PLUR. *sans art.* făgade ; — *avec l'art.* făgadele.

FAGĂDAR, *s. m. [Trans.]* aubergiste

PLUR. *sans art.* făgădari ; — *avec l'art.* făgădarii.

FAGADĂRIȚA, *s. f.* aubergiste *(fém.)*.

FAGADAU, *s. n. [Trans.]* auberge (sur le grand chemin). || *Tu venit la fagadau unde li s'au dat mâncare caldă* (TICHIND.), ils arrivèrent à l'auberge où on leur donna quelque chose de chaud à manger.

FAGĂDUI (a), *v.* promettre, s'engager à. || vouer. || *Da-i cel puțin ce ai făgăduit că i vei da*, donne lui au moins ce que tu as promis de lui donner.

CONJ. *Ind. prés.* făgăduesc. — *Imparf.* făgăduiam — *Pas. déf.* făgădui. *Pl. q. parf.* făgăduisem. — *Fut. pr.* voiŭ făgădui. — *Cond. pr.* aș făgădui. — *Impér.* făgăduesce, făgăduiți. — *Subj. prés.* să făgăduesc, să făgăduiască, să făgăduiască. — *Inf. pr.* a făgădui. — *Part. pr.* făgăduind. — *Part. pas.* făgăduit.

FĂGĂDUI (a se), *vr.* promettre. s'engager à. || se vouer. || *Atunci îndată m'am făgăduit*, alors j'ai promis aussitôt. || *Moș-Albu se făgăduesce să povestească ce a pățit* (A. PANN), le père Albu promet de raconter ce qui lui est arrivé. || *Negru Vodă se făgădui să facu un skit de călugări* (P. ISPIR.), le prince Noir s'engagea à fonder un monastère de moines.

FĂGĂDUIALĂ, *s. f.* promesse, engagement. || *Eu de făgăduieli am o ladă îndesată* (A. PANN), des promesses, j'en ai une malle pleine. || *Făgăduiala datâ e datorie curată* (A. PANN); chose promise, chose due. || *Târgoviștenii însă nu se amagira făgăduielelor* (ZIL. ROM.), mais les habitants de Tirgoviste ne se laissèrent pas prendre à ses promesses.

PLUR. *sans art.* făgăduieli ; — *avec l'art.* făgăduielile.

FĂGĂDUINȚĂ, *s. f.* promesse. || *Pământul făgăduinței*, la Terre Promise.

PLUR. *sans art.* făgăduințe ; — *avec l'art.* făgăduințele.

FAGĂDUIT, *adj.* promis. || *Pământul cel făgăduit*, la terre promise.

F. GRAM. *f. s.* făgăduită ; — *m. pl.* făgăduiți ; — *f. pl.* făgăduite.

FĂGADUITURĂ, *s. f.* V. **fagăduință**.

FĂGARAS, *s. pr.* Fagarash, ville de Transylvanie.

FĂGARAȘEAN, *s. n.* habitant de Fagarash.

PLUR. *sans art.* făgărășeni ; — *avec l'art.* făgărășenii.

FAGARĂȘEANCĂ. *s. f.* habitante de Fagarash.

PLUR. *sans art.* Făgărășence ; — *avec l'art.* Făgărășencele.

FĂGAȘ, *s. n.* ornière.

PLUR. *sans art.* făgașe ; — *avec l'art.* făgașele.

FAGET, *s. n.* forêt de hêtres.

FAGEȚEL, *s. n. dim. de* **faget** (P. POP.)

FAGUR et **fagure**, *s. m.* rayon (de miel). || *I'n fagur dulcea-i gură* (I. NENIȚ.), sa douce lèvre est un rayon de miel.

PLUR. *sans art.* fagure ; — *avec l'art.* fagurii.

FAGUROS, *adj.* doux comme le miel (GR. JIP.).

F. GRAM. *f. s.* făguroasă ; — *m. pl.* făguroși, *f. pl.* făguroase.

FAIENȚA, *s. f.* faïence.

PLUR. *sans art.* faiențe ; — *avec l'art.* faiențele.

FAIMA, *s. f.* rumeur publique, renommée.

|| *Pepelea s'a jurnit că nu va lăfi nici o faimă rea* (I. G. Sbiera), Pepelea promit de ne répandre aucun propos malveillant. || *Ce faimă să duc eu acum pe la oamenĭ despre moara voastră?* (I. G. Sbiera) Que dirai-je aux gens sur votre moulin ?

FAIMOS, *adj.* fameux, renommé.

F. Gram. *f. s.* faimoasă ; — *m. pl.* faimoşĭ ; — *f. pl.* faimoase.

FĂINĂ, *s. f.* farine. || *Cine umblă prin moară ese plin de făină* (Dict. Ac. R.), qui se promène dans un moulin en sort couvert de farine. || Loc. *Făina diavolului curind tărîţe se face* (Gol.), la farine du diable se transforme vite en son. || *Scump la tărîţe şi ieftin la făină*, qui ne sait pas apprécier les choses, qui fait de sottes économies et de plus sottes dépenses. || *A se uita cu un ochiu la slănina şi cu altul la făină (litt.* regarder d'un œil le lard et de l'autre la farine), loucher. || *Altă făină se macină acum la moara* (I. Creangă), les choses sont changées à présent, ce n'est plus la même chose.

FĂINAR, *s. m.* marchand de farine.

Pluр. *sans art.* făinarĭ ; — *avec l'art.* făinarii.

FĂINĂRIE, *s. f.* fabrique *ou* dépôt de farines.

Pluр. *sans art.* făinării ; — *avec l'art.* făinăriile.

FĂINEALĂ, *s. f. (pop.)* fait de se poudrer.

FĂINOS, *adj.* farineux.

F. Gram. *f. s.* făinoasă ; — *m. pl.* făinoşĭ ; — *f. pl.* făinoase.

FALĂ, *s. f.* éclat, splendeur, gloire. || orgueil. || gloriole, parade, ostentation. || *Cînd de fală tot vorbesce* (Vîs. Doch.), quand tout parle de gloire. || *Alta dată fala bisericeĭ române* (I. Creangă), autrefois l'orgueil de l'église roumaine. || *A făcut aceasta numaĭ de fală*, il n'a fait cela que par ostentation.

FĂLĂĬTAR, *s. m.* piqueur (d'un équipage à 4 chevaux). || V. **falet**.

Pluр. *sans art.* fălătarĭ ; — *avec l'art.* fălătarii.

1. **FALANGĂ**, *s. f.* phalange.

2. **FALANGA**, *s. f. (anc.)* 1° barre de bois sur laquelle on attachait les jambes de ceux qui étaient condamnés à recevoir des coups de bâton sur la plante des pieds. || 2° volée de coups de bâton sur la plante des pieds. || 1° *Alţiĭ aveau dreptul sa fie bătuţĭ in falanga imbracată in roşiu* (C. Boll.), les autres avaient le droit d'être battus sur une *falanga* recouverte d'étoffe rouge.

FALCA, *s. f.* mâchoire. || joue. || Loc. pop. *A da fălcĭ*, manger gloutonnement, dévorer. — *Se puse iute la masă şi incepu a da fălcĭ bucatelor* (Cal. Basm.), il se mit bien vite à table et commença à dévorer les mets. || *Cu o falca in cer şi cu alta in pămînt* (Cantem). (*litt.* avec une mâchoire vers le ciel et l'autre vers la tête), gueule béante, hurlant et tempêtant, dans une rage folle. — *Vine cu o falcă in cer şi alta in pămînt* (P. Ispir.), elle arrive furibonde. || *Cînd auziră una ca aceasta, toţĭ se lovira cu mîna peste falcă ; (litt.* quand ils entendirent raconter une pareille chose, tous se frappèrent la mâchoire avec la main), c'est un signe d'étonnement et d'admiration chez le peuple.

Pluр. *sans art.* fălcĭ ; — *avec l'art.* fălcile.

FĂLCARIŢĂ, *s. f. (pop.)* 1° douleurs dans les mâchoires (surtout chez les petits enfants). || 2° tétanos.

FALCE, *s. f. (Mold.)* mesure de superficie (= 14.321 m. c. 952).

Pluр. *sans art.* fălcĭ ; — *avec l'art.* fălcile.

FALCĬ, *s. f. pl.* jottereaux *(t. de mar.)*.

FĂLCEA, *s. f.* 1° patin (d'un traineau). || 2° flèche d'un affût.

Pluр. *sans art.* fălcele ; — *avec l'art.* fălcelele.

FĂLCOS, *adj.* qui a de fortes mâchoires. || gros mangeur.

F. Gram. *f. s.* fălcoasă ; — *m. pl.* fălcoşĭ ; — *f. pl.* fălcoase.

FALDUR, *s. n. (Mold.)* pli (d'une robe). || *Tot d'auna le rămîne cîte un bold, orĭ cîte un faldur de prins* (S. Năd.), il leur reste toujours une épingle ou un pli à rattacher.

FALET, *adj. prov. p.* **fălos**.

FALET, *s. m. (Trans.)* piqueur.

FALET, *s. n. (Trans.)* voiture attelé à quatre chevaux.

FĂLFĂI (a), *v. imp.* flotter au vent, voltiger, ondoyer au vent. || battre des ailes. || *Steagurile fălfăiau*, les drapeaux flottaient au vent. || *Amintirile iubite ale primăvereĭ mele s'adunau grămadă 'n jurul-mĭ ca un stol de rondunele falfăind din aripioare* (Vîs. Doch.), les souvenirs chéris de mon printemps comme un vol d'hirondelles venaient en foule autour de moi avec des palpitements d'ailes. || *Ciocărlanul abia mai putea fălfăi* (I. Creangă), l'alouette pouvait à peine voltiger.

Conj. *Ind. pr.* fălfăesce. *Imparf.* fălfăia. — *Pas. déf.* fălfăi. *Plus q. parf.* fălfăise. — *Fut. pr.* va fălfăi. — *Cond. pr.* ar fălfăi. — *Subj. pr.* să fălfăească *Inf. pr.* a fălfăi.

FĂLFAIRE, *s. f.* action de flotter au vent.

FALFĂIT, *s. n.* V. **falfăitura**.

FĂLFAITOR, *adj.* flottant, voltigeant.

Pluр. *f. s.* fălfăitoare ; *m. pl.* fălfăitorĭ ; — *f. pl.* fălfăitoare.

FALFĂITURA, *s. f.* voltigement, ondoiement. || battement d'ailes.

FĂLI (a se), *vr.* s'enorgueillir, se glorifier,

se vanter. || *N'aĭ de ce să te fălescĭ*, il n'y a pas de quoi te vanter.

Conj. *Ind. pr.* mĕ fălesc. — *Imparf.* mĕ făliam. — *Pas. déf.* mĕ fălii. — *Pl. q. parf.* mĕ fălisem. — *Fut. pr.* mĕ voiu făli. — *Cond. pr.* mĭ-aș făli. — *Impér.* fălesce-te, făliți-vĕ. — *Subj. pr.* să mĕ fălesc, să te fălești, să se fălească.—*Inf. pr.* a se făli.—*Part. pr.* fălindu-se.—*Part. pas.* fălit.

FĂLIE, *s. f.* V. felie.

FALIMENT, *s. n.* faillite.

Plur. *sans art.* falimente; — *avec l'art.* falimentele.

FALIRE, *s. f.* action de s'enorgueillir, de se glorifier, de se vanter.

FALIT, *s. m.* failli.

Plur. *sans art.* faliți; — *avec l'art.* faliții.

FALNIC, *adj.* vain, orgueilleux, glorieux, présomptueux, superbe, imposant, somptueux. || *Rar falnicul taĭnic se afla* (Cantem.), un homme présomptueux est rarement discret. || *Falnic de boĭeria sa*, vain de sa noblesse. *Vulturiĭ ceĭ falnicĭ*, les aigles superbes. || *Un om falnic*, un homme de prestance imposante.

F. Gram. *f. s.* falnică; — *m. pl.* falnicĭ; — *f. pl.* falnice.

FALNICIE, *s. f.* orgueil, vanité.

FALON, *s. n.* *[Trans.]* V. felon.

FALOS, *adj.* orgueilleux, fier, vain, vaniteux, aimant la pompe, superbe. *Mult eșĭ, plopule, fălos* (P. Pop.); tu es bien fier, peuplier. || *Mama poate fi fălosă ca mĕ are* (Coșb.), ma mère peut être fière de m'avoir. || *Armatele fălóase* (M. Emin.), les armées superbes. || *Am vĕzut bălaĭa undă a Dunărĕĭ frumoase sub calcaĭele Romane plecând undele-ĭ fălóase* (Vis. Doch.); j'ai vu le beau Danube courber ses ondes orgueilleuses sous les pas des Romains.

F. Gram. *f. s.* fălóasă; — *m. pl.* fălóși; — *f. pl.* fălóase.

FĂLOȘEL, *adj. dim. de* falos.

FALOȘI (a se), *vr. [Trans.]*, s'enorgueillir. || *Începu a se faloși* (Țichind.), il commença à s'enorgueillir.

Conj. *Ind. pr.* mĭ folosesc

FALȘ, *adj.* faux.

F. Gram. *s. f.* falșă;—*m. pl.* falși; — *f. pl.* falșe

FALȘ, *s. n.* faux (altération d'un acte). || *A făcut un falș*, il a fait un faux.

FALȘ, *adv.* faussement. || *A jurat falș*, il a juré faussement, il a prêté un faux serment.

FALSAR, *s. m.* faussaire (Al. Odob.)

Plur. *sans art.* falsarĭ; — *avec l'art.* falsarii.

FALȘITATE, *s. f.* fausseté.

FĂLTICENI, *s. pr.* V. Folticeni.

FALTICOS, *adj. [Buc.]* V. folticos.

FALȚUI (a), *v.* plier *(t. de relieur)*.

FĂLȚUIALA, *s. f.* pliage *(t. de rel.)*.

FĂLȚUIRE, *s. f.* action de plier (des feuilles de papier) *(t. de relieur)*.

FĂLȚUIT, *adj.* plié (en parlant de feuilles de papier pliées régulièrement pour le brochage ou la reliure).

FAMA, *s. f.* renommée, gloire. || *Unde am găsit uitarea și a fameĭ și a gândireĭ* (Vis. Doch.), où j'ai trouvé l'oubli de la gloire et de ma pensée.

FAMEN, *s. m.* androgyne, hermaphrodite.

Plur. *sans art.* famenĭ; — *avec l'art.* famenii.

FAMILIAR, *adj.* familier.

F. Gram. *f. s.* familiară; — *m. pl.* familiarĭ; — *f. pl.* familiare.

FAMILIARITATE, *s. f.* familiarité.

Plur. *sans art.* familiarități; — *avec l'art.* familiaritățile.

FAMILIARIZA (a se), *v.* se familariser.

Conj. *Ind. pr.* familiarizez.

FAMILIE, *s. f.* famille.

Plur. *sans art.* familiĭ; — *avec l'art.* familiile.

FAMILIST, *s. m. [pop.]* qui a une famille, qui est marié et a des enfants. || *E om familist*, c'est un homme qui a femme et enfants.

Plur. *sans art.* familiști; — *avec l'art.* familiștii.

1. **FANAR**, *s. n.* fanal. || réverbère.

Plur. *sans art.* fanare; — *avec l'art.* fanarele.

2. **FANAR**, *s. n.* fanar, quartier de Constantinople habité par les Grecs.

FANARAGIĬ, *s. m.* allumeur de réverbères.

Plur *sans art.* fanaragiĭ;—*avec l'art.* fanaragiii.

FANARIOT, *s. m.* Fanariote. || *p. ext.* hypocrite, astucieux.

Plur. *sans art.* Fanarioți;—*avec l'art.* Fanarioții.

FANARIOTISM, *s. n.* fanariotisme. || *p. ext.* hypocrisie, astuce.

FANATIC, *s. m.* fanatique.

Plur. *sans art.* fanaticĭ;—*avec l'art.* fanaticii.

FANATIC, *adj.* fanatique.

F. Gram. *f. s.* fanatică;—*m. pl.* fanaticĭ;— *f pl.* fanatice.

FANATICĂ, *s. f.* fanatique *(fém.)*.

Plur. *sans art.* fanatice; — *avec l'art.* fanaticele.

FANATISM, *s. n.* fanatisme.

FANDACTIROS, *adj.* qui a de la prestance, qui a l'air majestueux.

FANDOSI (a se), *vr. (fam.)* se pavaner, faire la roue. || *(pop.)* faire le fier, faire le malin. || *Nu vĕ fandosiți acum*, vous ne faites plus les malins à présent.

Conj. *Ind. pr.* mĭ fandosesc.

FANFARĂ, *s. f.* fanfare. || *In ziua când din Capitol eroica fanfară chĭema-va ĭar in jurul seu pe ceĭ cu dor de țară* (D. Ollan.), le jour où du haut du Capitole l'héroïque fanfare appellera de nouveau autour d'elle ceux qui aiment leur pays.

Plur. *sans art.* fanfare;—*avec l'art.* fanfarele.

FANFARON, *s. m.* fanfaron.

PLUR. *sans art.* fanfaroni; — *avec l'art.* fanfaronii.

FANFARONADĂ, *s. f.* fanfaronnade.

PLUR. *sans art.* fanfaronade; — *avec l'art.* fanfaronadele.

FANSULE, *s. m. [Suc.]* V. **fasole**.

FANTACSI (a), *v. (anc.)* avoir une belle prestance.

FÂNTÂNĂ, *s. f.* V. **fontâna**.

FANTASMA, *s. f.* fantôme.

PLUR. *sans art.* fantasme; — *avec l'art.* fantasmele.

FANTASMAGORIC, *adj.* fantasmagorique.

F. GRAM. *f. s.* fantasmagorică; — *m. pl.* fantasmagorici; — *f. pl.* fantasmagorice.

FANTASMAGORIE, *s. f.* fantasmagorie.

PLUR. *sans art.* fantasmagorii; — *avec l'art.* fantasmagoriile.

FANTASTIC, *adj.* 1° fantasque. || 2° fantastique.

F. GRAM. *f. s.* fantastică; — *m. pl.* fantastici; — *f. pl.* fantastice.

FANTAZIE, *s. f.* fantaisie.

PLUR. *sans art.* fantazii; — *avec l'art.* fantaziile.

FANTE, *s. m.* valet (du jeu de cartes). || *Fante de tobă*, valet de cœur.

PLUR. *sans art.* fanți; — *avec l'art.* fanții.

1. **FAPT**, *s. n.* fait, acte, action, ouvrage. || *Faptul lumeĭ*, la création du monde. || *Din faptul lumeĭ*, depuis le commencement du monde. || *Faptul zileĭ*, le lever du jour, l'aube. || *În fapt de seară*, à la nuit tombante. || *În fapt*, réellement. || *Nicĭ în voroavă, nicĭ în făpturĭ vicleșug cevaș macar n'am priceput* (CANTEM.), je n'ai absolument rien senti de perfide ni dans ses paroles, ni dans actes. || *Fapte rele*, méfaits.

PLUR *sans art.* fapte; — *avec l'art.* faptele *(Cantemir fait le pluriel* făpturi, făpturile.)

2. **FAPT**, *s. n.* enchantement, charme, sort, sortilège.

3. **FAPT**, *s. n. [Buc.]* taches rouges qui viennent sur le corps et se transforment en boutons pustuleux.

FAPT, *part. pas. inusité de* **a face** *p.* **făcut**. || *Din ce este fapt vinul?* (P. POP. G. DEM. TEOD.) De quoi est fait le vin? || *Ce am văzut și câte am fapt* (P. POP.), ce que j'ai vu et tout ce que j'ai fait.

FAPTA, *s. f.* fait, acte, action, œuvre. || *Faptă bună*, bonne action. || *După poama se cunoasce pomul și după faptă omul*, on juge l'arbre d'après son fruit et l'homme d'après ses actes. || *Când ajunse a fi deplin stăpîn pe faptele sale*, quand il devint complètement maître de ses actions. || *Auzind Leșiĭ că au venit Turcĭ pînă la Hotin și au să prade țara Leșească, n'au aseptat și fapta* (CHR. ANON.); les Polonais, ayant appris que les Turcs étaient arrivés jusqu'à Hotin et qu'ils avaient l'intention de piller la Pologne, n'attendirent pas le fait accompli.

PLUR. *sans art.* fapte; — *avec l'art.* faptele.

FĂPTAȘ, *s. m.* celui qui fait, qui accomplit, qui achève; auteur, artisan.

PLUR. *sans art.* făptași; — *avec l'art.* făptașii.

FĂPTELNIC, *adj. (anc.)* effectif. || *Fără a da dovezĭ făptelnice* (C. KONAKI), sans donner des preuves effectives.

F. GRAM. *f. s.* făptelnică; — *m. pl.* făptelnicĭ, — *f. pl.* făptelnice.

FĂPTUI (a), *v.* faire, commettre.

CONJ. *Ind. pr.* făptuesc.

FĂPTUIRE, *s. f.* action de faire, de commettre. acte, action. || *Măreață făptuire ce 'nalță omenirea pîn' la Dumnezeire!* (V. ALEX.) Sublime action qui élève l'humanité jusqu'à la divinité. *După făptuirea crimeĭ*, après l'exécution du crime.

FAPTUITOR, *s. m.* celui qui commet. || exécuteur. || *Făptuitorul uneĭ crime*, celui qui a commis un crime, l'auteur d'un crime.

PLUR. *sans art.* făptuitorĭ; — *avec l'art.* făptuitorii.

1. **FĂPTURĂ**, *s. f. (anc.)* 1° création. || 2° être, créature. || 3° manière d'être. || 1° *Omul e făptura luĭ Dumnezeu*, l'homme est la création de Dieu. || *A aduce în făptură*, représenter. || *A da făptură*, créer, donner naissance. || 2° *Toată făptura*, tous les êtres, toute la création, tout ce qui est. — *Și arborĭ, stînĕ, prăpăstiĭ și orĭ-care făptură ĭaŭ forme uriașe* (V. ALEX.); les arbres, les rochers, les précipices et tous les êtres prennent des formes gigantesques. || *Toată făptura s'ascunde* (V. ALEX.), tous les êtres se cachent. — *Veselia întreagă făptură cu vĭersul sĕu* (I. CREANGĂ), sa voix charmait tous les êtres. || *Ioan Teutu, făptura luĭ cum a fost spus* (SP. MILLESCU); Ioan Teutu, sa créature ainsi qu'on l'a déjà dit. || 3° *Făptura parului*, la nature du pieu (s'il est droit ou courbé). || *Și casele Agăĭ Enake ce erau în Iași făptura din Țarigrad* (EN. KOGĂLN.), la maison que l'aga Enake avait à Iassi et qui était faite dans le style de celles de Constantinople. || *Frumos la chip și la făptură* (V. ALEX.), beau de visage et de formes.

PLUR. *sans art.* făpturĭ; — *avec l'art.* făpturile.

2. **FAPTURĂ**, *s. f. (pop.)* sort, sortilège. || V. 2. **fapt**.

FAR, *s. n.* phare.

PLUR. *sans art.* farurĭ; — *avec l'art.* farurile.

FAR, *conj. p.* **fara**. || *Popa far de sat, roata far de car, jug far de boĭ* (I. SLAV.); un prêtre sans village, une roue sans chariot, un joug sans bœufs. || V. **fara**.

FĂRĂ, *conj.* sans. || excepté, si ce n'est, sauf, hormis. || *Du-te fără mine*, va-t-en

sans moi || *Fără numaĭ, fără cât*, excepté, sauf, hormis. — *Nimenĭ nu s'au suit în cer, fără numaĭ cel ce s'a pogorît din cer*; nul n'est monté au ciel, sauf celui qui est descendu du ciel sur la terre. — *Fără cât ce ar fi putut spune* (N. COST.); sauf ce qu'il aurait pu dire. || *Şi nimica nu 'mĭ aducĭ fără sînul plin de nucĭ* (P. POP.), et tu ne m'apportes rien si ce n'est des noix dans ton sein. || *Fără de veste*, sans qu'on s'y attende, inopinément. || *Fără timp, fără vreme*, avant le temps, prématurément.

FĂRA-DE-LEGE, *s. comp.* sacrilège, acte criminel. || *Pentru fără-de legile voastre*, pour vos sacrilèges. || *Fără-de-lege uricĭoasă ce va remâne o pată cernită de necinste asupra numelui luĭ Ieremia Movila* (N. BALC.), acte odieux qui restera comme une tache éternelle sur le nom de Jérémie Movila. || *Era om fără-de-lege* (I. CREANGA), c'était un homme sans foi ni loi.

PLUR. *sans art.* fără-de-legĭ; — *avec l'art* fără-de legile.

FĂRĂ-DE-MINTE, *s. comp.* étourdi. || *Un faca-de-minte sumeţ* (ŞINCAI), un étourdi audacieux.

FARAFASTIC, *s. n.* manière, façon, minauderie. || futilité, baliverne, babiole, niaiserie. || *au pl.* colifichets, fanfreluches.

PLUR. *sans art.* farafasticurĭ; — *avec l'art.* farafasticurile.

FĂRÂMA (a), *v.* V. a fărîma.

FĂRÂMARE, *s. f.* V. fărîmare.

FĂRÂMITURA, *s. f.* V. fărîmitura.

FĂRÂMUŞIE *et* **farâmusiŭ**, *s. f. (anc.)* débris, restes, miettes. || *Şi câinĭĭ se hrănesc din fărâmuşiurile pâineĭ mele* (CANTEM.); et les chiens se nourrissent des miettes de mon pain. || V. fărîmitură.

PLUR. *sans art.* fărâmuşiurĭ; — *avec l'art.* fărâmuşiurile

FARAON, *s. m. (icon.)* tsigane, bohémien. *Ce umblĭ cu al de astea, faraoane!* (N. GANE) Qu'est-ce que tu nous viens avec de pareilles choses, bohémien! " *Bietul faraon ofta* (N. BOGD.), le pauvre tsigane soupirait.

FARCANE, *s. n. pl.* inégalités résultant de la coupe sur les parois des mines de sel.

FARDA, *s. f. [Mold.]* un morceau de q. q. chose.

FARFALA, *s. f.* inconstant, esprit volage, tête folle.

FARFANATIC, *adj. et s.* irréfléchi.

F. GRAM. *f. s.* fărfănatică; — *m. pl.* fărfănatici; — *f. pl.* fărfănatice.

FARFARA, *s. f.* fanfaron, bavard, babillard. || *Pasare pestriţă, farfara de gură* (P. POP); oiseau moucheté babillard.

FARFASIT, *adj. et. s. [Mold.]* bègue, bredouilleur.

F. GRAM. *f. s.* farfasiţă; — *m. pl.* farfasiţĭ; — *f. pl.* farfasite.

FARFURIE, *s. f.* assiette.

PLUR. *sans art.* farfurii; — *avec l'art.* farfuriile.

FARFURIGIU, *adv.* marchand de faïence.

PLUR. *sans art.* farfurigiĭ; — *avec l'art.* farfurigii.

FARFURIOARĂ, *s. f.* soucoupe.

PLUR. *sans art.* farfurioare; — *avec l'art.* farfurioarele.

FARFURIUŢĂ, *s. f.* petite assiette. || *Farfuriuţa cesceĭ*, soucoupe.

PLUR. *sans art.* farfuriuţe; — *avec l'art.* farfuriuţele.

FARIJ, *s. m. (anc.)* cheval arabe, cheval de luxe. || *Şi scoaseră un farij, aliĭă un cal alb cu şeaua de diamant* (V. ALEX.); ils amenèrent un *farij*, c'est-à-dire un cheval blanc ayant une selle de diamant.

FĂRÎMA (a), *v.* émier, émietter, réduire en miettes, casser, briser. || broyer.

CONJ. *Ind. pr.* fărîm, fărîmĭ, fărîmă. — *Imparf.* fărîmam. — *Pas. déf.* fărîmaĭ. — *Pl. q. parf.* fărîmare. — *Fut. pr.* voiŭ fărîma. — *Cond. pr.* aş fărîma. — *Impér.* fărîmă, fărîmaţĭ. — *Subj. pr.* să fărîmu, să fărîme. — *Inf. pr.* a fărîma — *Part. pr.* fărîmând. — *Part. pas.* fărîmat.

FĂRÎMA (a se), *vr.* se casser, se briser.

FĂRÎMĂ, *s. f.* bris, débris, miette. || *(fig.)* reste, ombre, brin. || *L'a făcut micĭ fărîmĭ*, il l'a mis en miettes. || *O fărîmă de nădejde* (DELAVR.), une ombre d'espérance.

PLUR. *sans art.* fărîmĭ; — *avec l'art.* fărîmile

FĂRÎMARE, *s. f.* action d'émier, d'émietter, de réduire en miettes, de casser, de briser. || émiettement. || bris. || broiement, broyage.

FARÎMĂTURĂ, *s. f.* V. fărîmă. || *Fărîmăturile ce ţĭ remân, dă-le şi tu pe laĭ tĕĭ câinĭ, ca şi eĭ să mănînce aşteaptă de la stăpîn* (GOL); donne à tes chiens les miettes qui te restent, car eux aussi comptent sur leur maître pour manger. || *Cu o fărîmătură mare pesce prindem* (GOL.), avec une miette on prend un gros poisson.

PLUR. *sans art.* fărîmături; — *avec l'art.* fărîmăturile.

FARINA, *s. f. [Trans. et Buc.]* farine. || V. făină.

FARISEISM, *s. n.* pharisaïsme.

FARISEESC, *adj.* pharisaïque.

F. GRAM. *f. s.* fariseească; - *m. et f. pl.* fariseeşcĭ.

FARISEU, *s. m.* phariséen.

PLUR. *sans art.* fariseĭ; — *avec l'art.* fariseiĭ.

FARMA, *p.* **farîmă**, *3e pers. s. et pl. ind. pr. du v.* a fărîma. || *Iar vîntul o creangă farmă* (M. EMIN.), et le vent brise une branche.

FARMACIST, *s. m.* pharmacien.

PLUR. *sans art.* farmaciști ; — *avec l'art.* farmaciștii.

FARMACEUTIC, *adj.* pharmaceutique.

F. GRAM. *f. s.* farmaceutică ; — *m. pl.* farmaceutici ; — *f. pl.* farmaceutice.

FARMACOLOGIE, *s. f.* pharmacologie.

FARMACOPEA, *s. f.* pharmacopée.

FARMAZOANĂ, *s. f. (pop.)* sorcière. || *Fata lui este o farmazoană cumplită* (I. CREANGĂ), sa fille était une abominable sorcière.

PLUR. *sans art.* farmazoane ; — *avec l'art.* farmazoanele.

FARMAZON, *s. m. (pop.)* 1° franc-maçon. || 2° sorcier.

PLUR. *sans art.* farmazoni ; — *avec l'art.* farmazonii.

FARMAZONIE, *s. f. (pop.)* franc-maçonnerie. || sorcellerie.

FARME, *p.* **farîme**, *3e pers. s. subj. pr. du v.* **a fărîma**. || *Va ști pe o scorpie ca tine s'o farme sub picior* (V. ALEX.), il saura écraser sous son talon un scorpion comme toi.

1. **FARMEC**, *s. n.* charme, attrait. || *Dulce farmec al vieții*, doux charme de la vie.

2. **FARMEC**, *s. n.* enchantement, sortilège. || V. **fermece**.

PLUR. *sans art.* farmece ; — *avec l'art.* farmecele.

FARMECA (a), *v.* charmer, enchanter. || *Un tablou încântător farmecă vederea*, un tableau enchanteur charme les yeux. || V. **a fermeca**.

FĂRNAI (a), *v.* nasiller, être enchifrené.

CONJ. *Ind. près.* fărnăesc. — *Imparf.* fărnăiam. *Pas. déf.* fărnăii. — *Pl. q. parf.* fărnăisem. — *Fut. pr.* voiu fărnăi. — *Cond. pr.* aș fărnăi. — *Impér.* fărnăiesc, fărnăiți. — *Subj. pr.* să fărnăesc, să fărnăeschi, să fărnăească. — *Inf. pr.* a fărnăi. — *Part. pr.* fărnăind. — *Part. pas.* fărnăit.

FARNĂIRE, *s. f.* action de nasiller, d'être enchifrené. || nasillement, enchifrènement.

FĂRNĂIT, *s. n.* nasillement, enchifrènement.

FĂRNAIT, *s. m.* nasilleur, enchifrené.

PLUR. *sans. art.* fărnăiți ; — *avec l'art.* fărnăiții.

FARSĂ, *s. f.* farce.

PLUR. *sans art.* farse ; — *avec l'art.* farsele.

FARȘANG, *s. n. [Trans.]* V. **câșlegi**.

FÂRȚA, *s. f.* V. **fîrță**.

FĂRTĂCIUNE, *s. f.* association, camaraderie, compagnonnage. || *Fărtăciuni nedrepte*, associations pernicieuses.

FARTAIU, *s. n. [Trans.]* quart, quartier.

FARTAL, *s. n. [Trans.]* V. **fărtaiu**.

FARTAT, *s. m.* compagnon, camarade.

FARTAȚEL, *s. m. dim. de* **fartat**.

FARTĂȚIE, *s. f.* compagnonnage, camaraderie. || *Eu știam că fărtăția nu se desleagă* (I. G. SBIERA), je savais que le compagnonnage ne se rompait pas.

FĂRTĂUZE, *s. f. pl. [Trans.]* mauvaises plaisanteries.

FASĂ, *s. f.* V. **faza**.

FAȘA, *s. f.* bande, lien, lange, maillot. *Încă cât erați în fașă* (C. KONAKI), vous étiez encore au maillot.

PLUR. *sans art.* fașe ; — *avec l'art.* fașele.

FĂȘAI (a), *v. imp.* bruire. || V. **a fîșii**.

CONJ. *Ind. pr.* fășăesc.

FAȘAIT, *s. n.* bruissement. || *Fășăitul mătasei*, le frou-frou de la soie. || *Fășăitul frunzelor*, le bruissement des feuilles.

FĂȘAITOR, *adj.* bruissant.

F. GRAM. *f. s.* fășăitoare ; — *m. pl.* fășăitori ; — *f. pl.* fășăitoare.

FAȘĂITURĂ, *s. f.* bruissement.

FASAN, *s. m.* faisan *(ornith.)*.

PLUR. *sans art.* fasani ; — *avec l'art.* fasanii.

FAȘAT, *adj. (Bac.)* emmaillottement. || *Fașat de o împărăteasă în fașioare de mătase* (P. POP), emmaillotté par une impératrice dans des bandelettes de soie. || V. **înfășat**.

FAȘCEȚ, *s. m. pl.* V. **fureci**.

FASCICULA, *s. f.* fascicule.

PLUR. *sans art.* fascicule ; — *avec l'art.* fasciculele.

FĂSCIOARA, *s. f.* V. **fascicula**.

FASCUȚA, *s. f.* orobe tubéreux *(bot.)*.

FĂȘIE, *s. f.* bande. || *O fășie de pânză*, une bande de toile. || *O fășie de lumină*, une bande de lumière. || *Scrii-mi în fășii de sânge resplătirea mea pe spate* (D. OLAN.), écris-moi ma récompense en traces sanglantes sur le dos.

PLUR. *sans art.* fășii ; — *avec l'art.* fășiile.

FĂȘII (a), *v.* V. **a fîșii**.

FAȘINA, *s. f.* fascine.

FĂȘIOARĂ, *s. f.* bandelette, *dim. de* **fășie**.

FASNIȚĂ, *s. f.* gesse tubéreuse (qui produit des glands de terre) *(bot.)*.

FASOLE, *s. f.* haricot. || *Fasole oloaga*, haricot nain. || **Loc. pop.** *Du-ca la fasole*, il frappe à tour de bras, il cogne dur. || *Nu 'ți arăta fasolele*, ne montre pas tes dents.

PLUR. *sans art.* fasole. — *avec l'art.* fasolele.

FASOLEALA, *s. f. (pop.)* façons, manières.

FASOLI (a se), *vr. (pop.)* faire des simagrées, des manières. || *Da, me rog, nu te fasoli* (V. ALEX.) ; mais voyons ne fais pas tant de manières, (parle donc franchement).

FASOLICĂ, *s. f.* haricot (à fleurs rouges d'Espagne).

FASTICIT, *adj.* V. **fisticit**.

FASTIDIOS, *adj.* fastidieux. || V. **obositor** *et* **plicticos.**

FASTUOS, *adj.* fastueux (A. Odob.).

F. Gram. *f. s.* fastuoasă ; — *m. pl.* fastuoşi ; — *f. pl.* fastuoase.

FAST, *s. n.* faste. || *Se va grabi de mine şi de fastu-mĭ cu Cesar a vorbi* (V. Alex.), il va s'empresser de parler à l'empereur de moi et de mon faste.

FĂSUIU, *s. m. [Olt.]* haricot.

Plur. *sans art.* făsui ; — *avec l'art.* făsuii.

FASULE, *s. f. [Buc.]* V. **fasole.**

FATA (a), *v. imp.* mettre bas, faire des petits. || *Mai cu seama că era a făta*, surtout qu'elle était sur le point de mettre bas. || *De multe orĭ noaptea fata şi ziua ţine in braţe* (Cantem.), souvent le jour berce dans ses bras ce que la nuit enfante. || Loc. pop. *Şi rămase intocmaĭ cum 'l fătase mása*, et il resta absolument comme sa mère l'avait fait (tout nu). || *E vesel de pare că-'ĭ fată caprele*, (*litt.* il est gai comme si ses chèvres venaient de mettre bas), il est tout joyeux.

Conj. *Ind. pr.* fată. — *Imparf.* făta. — *Par. déf.* fătă. — *Pl. q. parf.* fătase. — *Fut. pr.* va făta. — *Cond. pr.* ar făta. — *Subj. pr.* să fete. — *Inf. pr.* a făta.—*Part. pr.* fătând.—*Part. pas.* fătat.

FATĂ, *s. f.* fille, jeune fille, vierge, pucelle. || *Fată mare*, grande fille, fille nubile. || *Fată in floare*, fille nubile. || *Fete bătrine*, vieilles filles. || *Fete fecioare* (I. Neculc.), filles vierges. || *[Trans. et Buc.] Fete stătute, fete 'n păr*, vieilles filles. *Fete greşite*, filles qui ont fauté.

Fete de Mare (Cantem.), sirènes. || *Fata cu donitele*, la ceinture d'Orion (Constellation). || *Fată in casă*, servante, femme de chambre. || *A 'şi da fata din casă*, marier sa fille. — *Când Mihu 'şĭ a dat fata din casă* (I. Slav.), quand Mihu a marié sa fille. || *Noĭ suntem cam din născare tot cu una fata mea* (A. Donici), ma fille, nous sommes de naissance tous semblables (cette expression est restée proverbiale dans le sens *ejusdem farinæ*).

Plur. *sans art.* fete ;—*avec l'art.* fetele.

1. **FAŢĂ**, *s. f.* face, visage, figure. || *Schimbarea la faţă*, la Transfiguration. || *Au inceput Domnica a'i căuta cu faţa posomorită* (En. Kogaln.), Domnica se mit à les regarder d'un air sombre. || *Poate pentru a doua oară faţa lumeĭ se schimba* (Vis. Doch.), peut-être pour la seconde fois le sort du monde eût été changé. || Loc. *Vede te-aş cu faţa in sus*, je voudrais te voir mort. || *Inaintea feţeĭ mele*, devant moi. — *Nu aveţi voie a ve arăta inaintea feţeĭ mele*, vous n'avez pas la permission de vous présenter devant moi. || *D'inaintea feţeĭ mele*, de devant moi. *Deĭ d'inaintea feţeĭ mele*, disparais de devant moi. || *Se trăiescĭ şi să 'ţi fie faţa cinstită*, vivez et soyez honoré (formule de souhait). || *La faţa locului*, sur les lieux. || *A da faţă cu cineva*, se trouver face à face avec quelqu'un, rencontrer q. qu'un. || *A face faţă*, faire face. — *Cu ce să maĭ fac faţă acestor risipe?* (Delavr.) Avec quoi puis-je faire face à ces dépenses exagérées? || *L'a pus faţă cu ea*, il l'a mis en sa présence, il le plaça devant elle, il le confronta avec elle. || *A fi de faţă*, être présent. || *Faptele sunt faţă*, les faits sont là. || *Domnul 'şi a intors faţa de la noĭ*, le Seigneur s'est détourné de nous. || *A scăpa cu faţa curată*, sortir blanc comme neige. || *Taler cu două feţe, (litt.* assiette à deux faces), hypocrite.

2. **FAŢA**, *s. f. (anc.)* personne, personnage. || *Cele treĭ feţe ale Dumnezeirii*, les trois personnes de la Divinité (la Trinité). || *Feţe bisericescĭ*, ecclésiastiques. — *Feţele boĭerescĭ*, les boyards. — *Naltele feţe bisericescĭ*, les dignitaires de l'Eglise. — *A fost chiemat inaintea inaltelor feţe păstorescĭ*, il fut appelé devant les autorités ecclésiastiques. || *Moralizarea feţelor bisericescĭ* (Al. Xen.), la moralisation des prêtres. || *Feţe la pronume sunt treĭ* (Gol.). il y a trois personnes pour le pronom.

3. **FAŢĂ**, *s. f.* endroit, beau côté d'une chose, d'une étoffe, etc. || *Pune 'l pe faţă*, mets le à l'endroit. || *Faţă de pernă*, taie d'oreiller. || *Faţă de masă*, nappe. || *O rochie vechie maĭ mult ată de cât faţă*, une vieille robe usée jusqu'à la trame. || *Ia să dăm cărţile pe faţă* (I. L. Carag.) ; écoute, mettons plutôt cartes sur table.

4. **FAŢA**, *s. f.* couleur. || *Fel de fel de feţe*, toute sorte de couleurs. || *A da o faţă*, donner une couleur. || *Dară maică-sa schimba numaĭ feţe privind adincită şi desnădăjduind că nu 'şĭ va ajunge scopul niciĭ acuma* (I. G. Sbiera) ; mais sa mère changeait de couleur à chaque instant en regardant longuement et désespérant de pouvoir atteindre son but maintenant. || *A schimba feţe-feţe*, changer de couleur.

5. **FAŢĂ**, *s. f.* partie antérieure, devant. || *Faţa caseĭ*, le devant de la maison.

6. **FAŢA**, *s. f.* page. || *A citit două-treĭ feţe*, j'ai lu deux ou trois pages.

7. **FAŢA**, *s. f.* lustre. || *A da faţă*, donner un lustre, du brillant.

Plur. *sans art.* feţe ; —*avec l'art.* feţele.

FAŢA, *pris adv.* présent. || *Zic eŭ cu cerul faţă aice* (V. Alex.), je le dis avec le ciel comme témoin.

FAŢA (de—), *loc. adv.* présent. || *Toţĭ fiind de faţă*, tous étant présents.

FAŢĂ (pe—), *loc. adv.* à l'endroit. || ouvertement. || *A da un lucru pe faţă*, dévoiler une chose.

FĂTĂCÍUNE, *s. f. [Trans.]* binage.

FAŢADĂ, *s. f.* façade.

PLUR. *sans art.* faţade ; — *avec l'art.* faţadele.

FĂŢĂI (a), *v.* frétiller. || V a fiţăi.

FATAL, *adj.* fatal.

F. GRAM. *f s.* fatală;—*m. pl.* fatali;—*f. pl.* fatale.

FĂTĂLĂU, *s. m.* hermaphrodite.

FATALISM, *s. n.* fatalisme.

FATALIST, *s. m.* 1° fataliste, qui croit au fatalisme. | 2° *(pop.)* malchanceux, qui est persécuté par le sort.

PLUR. *sans art.* fataliştĭ ; — *avec l'art.* fataliştiĭ.

FATALITATE, *s. f.* fatalité.

FAŢAR, *s. n.* aire où l'on bat le blé (mais plus spécialement la circonférence que les chevaux foulent aux pieds). || *Şi din grajd maĭ aducea zece ţepe... şi pe toate le mâna împrejurul paruluĭ de-asupra faţaruluĭ* (P. POP.), et il amenait encore de l'écurie dix juments... et il les faisait aller toutes autour du pieu sur la surface de l'aire. || 2° *[Trans.] Faţar de masă*, nappe.

FĂTARE, *s. f.* action de mettre bas.

FĂŢARE, *s. f.* dissimulation.

PLUR. *sans art.* fătărĭ ; — *avec l'art.* fătările.

FĂŢĂRESCE, *adv.* hypocritement.

FĂŢĂRI (a), *v.* 1° *(anc.)* être partial. || 2° feindre, simuler | *N'au făţărit nimĭnuĭ* (N. COSTIN), il est franc envers tous.

1. **FĂŢĂRIE**, *s. f. (anc.)*. partialité.

2. **FĂŢĂRIE**, *s. f.* hypocrisie.

FAŢARIŬ, *s. n.* V. faţar.

FĂŢARNIC, *adj.* hypocrite. || *Făţarnicul, lăudându-te, te strică ;* en te louant, l'hypocrite te fait du tort.

F. GRAM. *f. s.* făţarnică ;— *m. pl.* făţarnicĭ ;—*f. pl.* făţarnice.

FĂŢĂRNICI (a), *v. (anc.)* être partial.

FĂŢĂRNICIE, *s. f.* 1° *(anc.)* partialité. || 2° hypocrisie, fausseté.

FĂTAT, *adj.* mis bas. || *Fătat, nu ouat ;* mis bas et non pondu.

F. GRAM. *f. s.* fătată ; — *m. pl.* fătaţĭ ; — *f. pl.* fătate.

FĂTATOARE, *adj.* féconde (se dit des bêtes par opposition à *stearpă*, stérile). || *O oaie fătătoare*, un brebis féconde.

FĂTĂTOARE, *s. f.* vache portière. || se dit de toute bête qui est pleine.

FĂŢIŞ, *adj.* ouvertement. || *Făţiş şi furiş*, ouvertement et en cachette. || *De era cinstit, venĭa făţiş, te cerea de la mine* (S. NAD.) ; s'il avait été honnête, il serait venu franchement me demander ta main.

FĂŢUI (a), *v.* aplanir, raboter, polir. || étendre un enduit, ravaler.

CONJ. *Ind. pr.* făţuesc. — *Imparf.* făţuiam. — *Pas. déf.* făţuiĭ.— *Pl. q. parf.* făţuisem.—*Fut. prés.* voiŭ făţui. — *Cond. pr.* aş făţui. — *Impér.* făţuesc, făţuiţi.—*Subj. pr.* să făţuesc, să făţuescĭ, să făţucască. —*Inf. pr.* a făţui.— *Part. pr.* făţuind.—*Part. pas.* făţuit.

FĂŢUĬALĂ, *s. f.* rabotage, polissage. || ravalement.

FĂŢUIRE, *s. f.* action de raboter, de polir, etc.

FĂŢUIT, *adj.* raboté, poli.

F. GRAM. *f. s.* făţuită;—*m. pl.* făţuiţĭ ; — *f. pl.* făţuite.

FĂŢUITOARE, *s. f.* 1° rabot. || 2° taloche (de maçon).

FĂULĂ, *f. s. [Trans.]* physionomie.

FAUN, *s. m.* faune.

PLUR. *sans art.* faunĭ ; — *avec l'art.* faunii.

FAUNĂ, *s. f.* faune *(t. de sc.)*.

1. **FAUR**, *s. n.* forgeron.

PLUR. *sans art.* faurĭ ; — *avec l'art.* faurii.

2. **FAUR**, *s. m. (pop.)* mois de Février. || V. 2 faurar.

1. **FĂURAR**, *s. m.* forgeron, taillandier.

PLUR. *sans art.* făurarĭ ; — *avec l'art.* făurarii.

2. **FĂURAR**, *s. m. (pop.)* Février.

FĂURARIE, *s. f.* forge. || *Dar tot deauna cum intră făurarul în făurărie* (I. SLAV.), mais toujours dès que le forgeron entre dans la forge.

PLUR. *sans art.* făurariĭ ; — *avec l'art.* făurăriile.

FĂURI (a), *v.* forger. || *(au fig.)* forger, inventer, imaginer.

CONJ. *Ind. pr.* fauresc.—*Imparf.* făuriam.— *Pas. déf.* făuriĭ. —*Pl. q. parf.* făurisem. — *Fut. pr.* voiu făuri.— *Cond. pr.* aş făuri.—*Impér.* făuresce, făuriţi. — *Subj. pr.* să făuresc, să făurescĭ, să făurească.— *Inf. pr.* făuri.—*Part. pr.* făurind.—*Part. pas.* făurit.

FAURIE, *s. f.* forge (GR. JIP.).

FĂURIRE, *s. f.* action de forger, d'inventer, d'imaginer.

FĂURIT, *adj.* forgé. *(fig.)* inventé, imaginé.

F. GRAM. *f. s.* făurită ; — *m. pl.* făuriţĭ ; — *f. pl.* făurite.

FĂURIŞTE, *s. f.* forge.

FAUŞEL, *s. m. [Trans.]* œuf.

FAVOARE, *s. f.* faveur.

FAVOR, *s. n.* faveur. || V. favoare.

FAVORABIL, *adj.* favorable.

F. GRAM. *f. s.* favorabilă ; — *m. pl.* favorabilĭ ;— *f. pl.* favorabile.

FAVORIT, *s. m.* favori.

PLUR. *sans art.* favoriţĭ ;—*avec l'art.* favoriţii.

FAVORIT, *adj.* favori.

F. GRAM. *s. f.* favorită ; — *m. pl.* favoriţĭ ; — *f. pl.* favorite.

FAVORITE, *s. pl.* favoris (barbe).
FAVORITISM, *s. m.* favoritisme.
FAVORIZA (a), *v.* favoriser.

Conj. *Ind. pr.* favorizez.

FAVORIZARE, *s. f.* action de favoriser.
FAVORIZAT, *adj.* favorisé.

F. Gram. *f. s.* favorizată; — *m. pl.* favorizaţi; — *f. pl.* favorizate.

FAZAN, *s. m.* faisan *(ornith.)*.

Plur. *sans art.* fazani; — *avec l'art.* fazanii.

FELEAGĂ, *s. f. (anc.)* V. felegă.

FEARA, *s. f.* bête fauve, bête féroce. || V. fiara.
FEARE, *s. f. pl.* fers, chaines. || V. fiare.
FEBRA, *s. f.* fièvre *(t. de méd.)*. V. friguri.
FEBRIL, *adj.* fébrile.

F. Gram. *f. s.* febrilă; — *m. pl.* febrilĭ; — *f. pl.* febrile.

FEBRUARIE, *s. m.* V. fevruarie.

FECĬOARĂ, *s. f.* vierge, pucelle. || *Sfânta Fecĭoară*, la Sainte-Vierge. || *Fecĭoara*, la Vierge (constellation).

Plur. *sans art.* fecioare; — *avec l'art.* fecioarele.

FECĬOR, *s. m.* 1° fils. || 2° garçon, jeune homme. 3° domestique. 1° *Fecĭorul meu*, mon fils. — *Are cinci fecĭorĭ*, il a cinq fils. || 2° *Fecĭorul meu*, mon garçon. || 3° *Veni fecĭorul şi 'l pofti înăuntru*, le domestique vint et l'invita à entrer. || Loc. *Fecĭor tomnatic, fecĭor bătut de brumă*, vieux garçon. || *Fecĭor de lele* (V. Alex.), bâtard. || *Fecĭor din cununie*, fils légitime.

Plur. *sans art.* fecĭorĭ; — *avec l'art.* fecĭorii.

FECĬORAŞ, *s. m. dim. de* fecior. || *El un fecĭoraş avea* (P. Pop.), il avait un fils. || *Acest boĭer avea numaĭ un fecĭoraş, în vîrstă cel mult de opt anĭ* (I. G. Sbiera); ce seigneur avait un fils, âgé, au plus, de huit ans.

Plur. *sans art.* fecioraşĭ; — *avec l'art.* fecioraşii.

FECĬOREL, *s. m. dim. de* fecior.

FECĬORESC, *adj.* virginal. || juvénile. || *Sînul seu fecĭoresc*, son sein virginal. || *O fecĭorească pornire*, un élan juvénile.

F. Gram. *f. s.* fecĭorească; — *m. pl. f. pl.* fecĭoresci.

1. **FECĬORESCE**, *adv.* de garçon, comme un garçon.

2 **FECĬORESCE**, *adv.* de jeune fille, comme une jeune fille. || virginalement.

FECĬORI (a), *v. déf.* vivre, grandir ensemble (en parlant des garçons).

FECĬORICA, *s. f. dim. de* fecioară.

FECIORIE, *s. f.* 1° virginité. || pucelage. || 2° chasteté, pudicité, innocence de mœurs.

FECĬORIŢĂ, *s, f. dim. de* fecĭoară.
FECĬORUŢ, *s. n. dim. de* fecior.
FECUND, *adj.* fécond. || V. roditor *et* rodnic.

F. Gram. *f. s.* fecundă; — *m. pl.* fecunzĭ; — *f. pl.* fecunde.

FECUNDITATE, *s. f.* fécondité. || V. rodnicie.

FEDELEŞ, *s. n.* petit baril ovale dans lequel les paysans mettent de l'eau. || *Iată-mĕ pe eulme cu fedeleş în spate* (V. Alex.), me voici sur le faite avec mon baril sur le dos. || Loc. *Îĭ legară fedeleş* (P. Ispir.), ils l'attachérent solidement.

FEDELEŞUL, *s. n. avec l'art.* danse paysanne.

FEDERA (a se), *vr.* se fédérer, se confédérer

FEDERAL, *adj.* fédéral.

F. Gram. *f. s.* federală; — *m. pl.* federalĭ; — *f. pl.* federale.

FEDERAT, *adj. et s.* fédéré.
FEDERALISM, *s. m.* fédéralisme.
FEDERARE, *s. f.* action de se fédérer, de se confédérer. || fédération.
FEDERAŢIE *et* federaţiune, *s. f.* fédération.
FEDERATIV, *adj.* fédératif.

F. Gram. *f. s.* federativă; — *m. pl.* federativĭ; — *f. pl.* federative.

FEDEŬ, *s. n. [Trans.]* couvercle en terre.
FEERIC, *adj.* féerique. || *Povestele-i ferice* (M. Emin.), ses contes féeriques.

F. Gram. *f. s.* feerică; — *m. pl.* feericĭ; — *f. pl.* feerice.

FEERIE, *s. f.* féerie.

Plur. *sans art.* feeriĭ; — *avec l'art.* feeriile.

FEL *et* feliŭ, *s. n.* sorte, genre, espèce, manière, façon, nature. || *Ce fel* et *în ce fel*, de quelle manière, de quelle façon. — *Aş vrea să ştiu în ce fel aĭ vorbit cu el*, je voudrais savoir de quelle manière tu as parlé avec lui. || *Ce fel?* Quoi! comment! — *Ce fel? Vreĭ să plecĭ?* Quoi? Tu veux partir? || *Cum şi ce fel*, comment et de quelle manière. || *Cântă într'un fel comic cântecul acesta* (N. Filim.), il chante cette chanson d'une manière comique. || *Un fel de bucate*, un sorte de mets, un plat. || *Las că la noapte îĭ fac eu feliul*; n'aie pas peur, je lui ferai moi son affaire cette nuit. || *Nu-i vorba că noĭ tot ne făceam feliul aşa câte o dată* (I. Creanga), il est vrai que nous en faisions parfois à notre caprice. || *Fel de fel*, de toute sorte. — *Fel de fel de oamenĭ*, toute sorte de gens. || *Într'un fel gândesce şi altfel vorbesce*, il pense d'une manière et il parle autrement. || *Un fel d'a fi*, une manière d'être. || *Nu face tot într'un fel*, il ne fait pas tout de la même manière. || *Am să 'ĭ arăt ce fel de om*

sunt, je lui montrerai quelle sorte d'homme je suis, je lui ferai voir de quel bois je me chauffe. || *Fel şi chip, în toate felurile*, de toutes façons, de toutes les manières. || *De fel sunt din Braşov*, je suis originaire de Brashov. Brashov est mon pays natal.

PLUR. *sans art.* feluri ; — *avec l'art.* felurile.

FELCER, *s. m. [Mold.]* officier de santé.

PLUR. *sans art.* felceri ; — *avec l'art.* felcerii.

FEL (de —), *l. adv.* point du tout, absolument pas.

FEL (într'un —), *loc. adv.* d'une manière, d'une façon. || identiquement.

FELCUŢĂ, *s. n. [Trans.] dim. de* **fele**.

FELE, *s. f. [Trans.]* mesure de capacité (= ½ litre).

FELEANDRĂŞ, *s. n.* V. **felendreş** (MIR. CONSTIN).

FELEGĂ, *s. f.* 1° *[anc.]* haillon, chiffon (CANTEMIR). || 2° *[Trans.]* serviette avec bordures de couleur qui servent à orner les murs.

FELEGEAN, *s. n.* V. **feligean**.

FELEGOS, *adv. [Mold.]* haillouneux. || V. **ferfeniţos**.

FELEHEARŢ, *s. n. [Trans.]* garrot, tortoir.

FELELUI (a), *v. [Trans.]* prendre sur soi, assumer la responsabilité de, répliquer, riposter.

FELENDREŞ, *s. n. [anc.]* velours oriental.

FELEŞAG, *s. n. [Mold.]* V. **feliuşag**.

FELEŞUI (a), *v. [Trans.]* balayer le blé battu au fléau.

FELEŞTIOC, *s. n. [Mold.]* bâton qu'on trempe dans le cambouis pour graisser les roues des chariots.

FELEZĂU, *s. n. [Trans.]* balai (pour balayer le blé battu au fléau).

FELEZITOARE, *s. f. [Trans.]* V. **felezaŭ**.

FELEZUI (a), *v.* a **feleşui**.

FELICITA (a), *v.* féliciter, complimenter.

CONJ. *Ind. pr.* felicit.

FELICITARE, *s. f.* action de féliciter. || félicitation, compliment.

PLUR. *sans art.* felicitări ; — *avec l'art.* felicitările.

FELICITAT, *adj.* félicité, complimenté.

F. GRAM. *f. s.* felicitată ; — *m. pl.* felicitaţi ; — *f. pl.* felicitate.

FELIE, *s. f.* tranche. || *O felie de pâine* une tranche de pain, une tartine.

PLUR. *sans art* feliĭ ;—*avec l'art* feliile.

FELIGEAN, *s. n. [Mold.]* tasse sans anse.

1. **FELINAR**, *s. n.* lanterne.

PLUR. *sans art.* felinare ; — *avec l'art.* felinarele.

2. **FELINAR**, *s. m.* se dit d'un cheval qui a le chanfrein blanc.

FELIŞCĂ, *s. f. [Trans.]* souci, calendule *(bot.)*.

FELIŬ, *s. n. [Mold.]* V. **fel**.

FELIUŞAG *ou* **feleşag**, *s. n. [Mold.]* nature, caractère, manière d'être, habitude. || *Cum e feliuşagul luĭ*, selon sa nature. || *De feleuşagul eĭ Mariucă nu era grasă* (S. NAD.), de sa nature Mariuca n'était pas grasse. || *Poate aşa-o fi feliuşagul luĭ*, son caractère est peut-être ainsi.

1. **FELON**, *s. m.* félon, traître.

PLUR. *sans art.* felonĭ ; — *avec l'art.* felonii.

2. **FELON**, *s. n.* chasuble, manteau tissé d'or que portent les prêtres pendant l'office.

PLUR. *sans art.* feloane ; — *avec l'art.* feloanele.

FELONIE, *s. f.* félonie.

FELUL (în tot —), *loc. adv.* de toutes les manières.

FELURIME, *s. f.* diversité, variété. || *Ĭi a dat felurimĭ de lucrurĭ*, il lui a donné toute sorte de choses.

PLUR. *sans art.* felurimĭ ; — *avec l'art.* felurimile.

FELURIMĬ, *s. f. pl.* mélanges, miscellanées.

FELURIT, *adj.* divers, varié.

F. GRAM. *f. s.* felurită ; — *m. pl.* felurigĭ ; — *f. pl.* felurite.

FEMEIE, *s. f.* femme. || épouse. || femelle. || *O femeie îngreunată, o femeie grea*, une femme enceinte. || *[Buc.] Femeie greoaie*, femme enceinte. || *[pop.] Femeie borţoasă*, femme enceinte.

PLUR. *sans art.* femeĭ ;—*avec l'art.* femeile.

FEMEĬESC, *adj.* féminin. || *Era rudă de departe, despre partea femeĭească ;* il était parent éloigné, du côté des femmes.

F. GRAM. *f. s.* femeĭască ;—*m. et pl.* femeĭeşti.

FEMEĬESCE, *adv.* comme les femmes, à la manière des femmes.

FEMEĬET, *s. n. collect.* la gent féminine, les femmes.

FEMEĬETIC, *adj.* efféminé.

FEMEĬUŞCA, *s. f. [Buc.]* femelle.

FEMININ, *adj.* féminin. || V. **femeiesc**.

F. GRAM. *f. s.* feminină ; — *m. pl.* feminini ; — *f. pl.* feminine.

FÊN, *s. n.* foin. || V. **fin**.

FÊNEŢ, *s. n.* V. **finaţ**.

FENIC, *s. f. [anc.]* phénix.

FENICIA, *s. n.* Phénicie.

FENICIAN, *s. m.* Phénicien.

PLUR. *sans art.* feniciani ; *avec l'art.* fenicianii.

FENIX, *s. m.* phénix.

FENOMEN, *s. n.* phénomène.

PLUR. *sans art.* fenomene ; — *avec l'art.* fenomenele.

FENOMENAL, *adj.* phénoménal.

F. Gram. *f. s.* fenomenală ; — *f. pl.* fenomenali ; — *m. pl.* fenomenale.

FER, *s. n. [Mold.]* fer. || V. fier.

FERBE (a), *v.* bouillir. || V. a fierbe.

FERBINTE, *adj.* bouillant. || V. fierbinte.

FERCHEŞ, *adj.* propre, tiré à quatre épingles.

F. Gram. *f. s.* ferchească ; — *m. pl.* ferchești ; — *f. pl.* ferchește.

FERCHETEU, *s. n. [Trans.]* perche, gaule.

FERCHEZUI (a) *v.* faire la toilette, rendre propre, pimponner. || *Ii au ferchezuit frumos și i-au îmbrăcat la fel* (I. Creanga), ils leur firent gentiment leur toilette et les habillèrent pareillement.

Conj. *Ind. pr.* ferchezuesc.

FERCHEZUI (a se), *vr.* se parer, *(pop.)* se mettre sur son trente-et-un.

Conj. *Ind. pr.* mĕ ferchezuesc.

FERCHEZUIRE, *s. f.* action de se parer, de se mettre sur son trente-et-un.

FERCHEZUIT, *adj.* propre, pimponné, paré, || V. ferchеș.

F. Gram. *f. s.* ferchezuită ; — *m. pl.* ferchezuiți ; — *f. pl.* ferchezuite.

FERDELĂ, *s. f.* boisseau.

FERE, *s. f.* fiel. || V. fiere.

FEREALĂ, *s. f.* action d'éviter, précaution, circonspection || abri. || *Pun o tablă de fier la pieptul cailor pentru fereală de glonțuri* (Mir. Cost.), ils mettent une plaque de fer sur le poitrail des chevaux pour les garantir des balles. || *La fereală*, à l'abri. || *Fii la orice în fereală, nu da loc la bănuială* (A. Pann); sois toujours sur tes gardes et ne donne pas prise au soupçon.

FEREASTĂ, *s. f.* V. fereastra.

Plur. *sans art.* ferești ; — *avec l'art.* ferestile.

FEREASTRĂ, *s. f.* fenêtre, croisée. || *Nisce ochĭ mari, — la aceste ferestre ale sufletului se vedea că cineva este înauntru* (I. L. Caragiale); de grands yeux, — par ces fenêtres de l'âme on voyait qu'il y avait quelqu'un à l'intérieur.

Plur. *sans art.* ferestre ; — *avec l'art.* ferestrele.

FERECA (a), *v.* ferrer, garnir de fer, revêtir de fer, relier avec du fer, mettre un fer à un outil. || enchaîner. || *p. ext.* garnir, revêtir. || attacher, lier. || rhabiller (une meule). || *Căruța lui deși era ferecată cu teie* (I. Creanga), bien que sa charette fut liée avec des cordes de tilleul. *A fereca un țeruș*, ferrer un piquet.

Conj. *Ind. pr.* ferec. — *Imparf.* ferecam. — *Pas. déf.* ferecai. — *Pl. q. parf.* ferecasem. — *Fut. pr.* voiu fereca. — *Cond. pr.* aș fereca. — *Impér.* ferecă, ferecați. — *Subj. pr.* să ferec, să ferecĭ, să ferece. — *Inf. pr.* a fereca. — *Part. pr.* ferecând. — *Part. pas.* ferecat.

FERECARE, *s. f.* action de ferrer, de garnir de fer, etc. || action de rhabiller (une meule). || rhabillage.

FERECAT, *adj.* ferré, garni de fer, revêtu de fer, relié avec du fer. || enchaîné. || rhabillé. || *Porțile ferecate* (P. Pop), les portes garnies de fer. || *O roată ferecată*, une roue garnie d'une bande de fer. || *Oameni ferecați cu lanțuri*, des hommes enchaînés.

F. Gram. *f. s.* ferecată ; — *m. pl.* ferecați ; — *f. pl.* ferecate.

FERECAȚII, *s. m. pl. (anc.)* ceux qui sont enchaînés.

FERECATURĂ, *s. f.* 1° ferrement. || garniture de fer (qui entoure une roue). || 2° rhabillage (d'une meule).

FERECE, *s. f.* tanaisie, sent-bon, barbotine *(bot.)*.

FERECHEZUIT, *adj.* || V. ferchezuit.

F. Gram. *f. s.* ferchezuită ; — *m. pl.* ferchezuiți ; — *f. pl.* ferchezuiți.

FERECUȚĂ, *s. f.* polypode vulgaire, polypode du chêne *(bot.)*.

FEREDEŬ, *s. n. [Mold.]* baignoire, bain. || ville d'eaux. || *Făcut-au în Rôm și feredee de apĕ calde* (N. Costin), il fit aussi à Rome des bains d'eau chaude. || *A fost în anul acesta la feredee*, il est allé aux bains cette année.

Plur. *sans art.* feredee; — *avec l'art.* feredeele.

FEREDUI (a), *v.* baigner.

Conj. *Ind. pr.* fereduesc.

FEREDUI (a se), *vr.* se baigner, prendre un bain.

FEREGA, *s. f.* fougère commune *(bot.)* || *Feregа alba*, spirée filipendule *(bot.)*.

FEREGEA, *s. f.* 1° *(anc.)* grand manteau que portent les femmes turques. || 2° manteau long et sans manches en général. || 2° *Paşa a îmbrăcat pe Domn cu feregea cu cacom* (Gheorgaki), le pacha revêtit le prince d'un long manteau garni d'hermine.

Plur. *sans art.* feregele; — *avec l'art.* feregelele.

FERENTARĬ, *s. m. pl. (anc.)* corps d'infanterie légère.

FERESTRĂŬ, *s. n.* scie. || scierie (à chute d'eau dans la montagne). || *A tăia cu ferestrău*, scier.

Plur. *sans art.* ferestraie; — *avec l'art.* ferestraiele

FERESTREA, *s. f.* bois scié (en planches). || *Se duce în munte la făcut ferestrea* (I. Creanga), il s'en va dans la montagne travailler à la scierie.

FERESTRUE, *s. f.* lucarne. || guichet. || judas. || *Ferestruĭ de meterez* (A. Odob.), créneaux.

1. **FERESTRUICA**, *s. f.* lucarne.

2. **FERESTRUICA**, *s. f.* clan *(t. de mar.)*.

FERESTRUI (a), *v.* scier.

Conj. *Ind. pr.* ferestruesc.

FERESTRUIRE, *s. f.* action de scier. sciage.

FEREZAU, *s. n. [Trans.]* scie.

FERFENIT, *adj.* déguenillé, en guenilles, en loques. || *Un soldat era nevoit ca să taie o bucată din poalele mantalei spre a'şi cârpi pantalonii ferfeniţi* (Conv. Lit.); un soldat était forcé de couper un morceau du pan de son manteau pour rapiécer son pantalon en loques.

F. Gram. *f. s.* ferfenită; — *m. pl.* ferfeniţi; — *f. pl.* ferfenite.

FERFENIŢIT, *adj.* déguenillé, en haillons. || *Li au lăsat o sdreanţa de manta care este ferfeniţită* (V. A. Ur.), ils lui ont laissé une guenille de manteau qui est en loques.

FERFENIŢĂ, *s. f. (s'empl. aussi adv.) [Mold.]* loque, guenille, haillon. || *Îşi rupeu ciobotele ferfeniţă jucând cu noi*, il mettait ses bottes en loques en dansant avec nous. || **Loc.** *L'a făcut ferfeniţă*, il l'a rossé d'importance, il l'a mis en loques.

Plur. *sans art.* ferfeniţe; — *avec l'art.* ferfeniţele.

FERFENIŢI (a se), *vr.* se déguenniller. || *I s'a ferfeniţit haĭnele* (I. G. Sbiera), ses habits sont en guenilles.

Conj. *Ind. pr.* se ferfeniţesc.

FERFENIŢOS, *adj. [Mold.]* loqueteux, haillonneux. || *Şi acum par'ca 'l văd cât era de ferfeniţos*, il me semble encore combien voir il était loqueteux.

F. Gram. *f. s.* ferfeniţoasă; — *m. pl.* ferfeniţoşi; — *f. pl.* ferfeniţoase.

FERFÎN, *s. m.* herbe aux panaris *(bot.)*. || *Ferfin mic*, tournesol *(bot.)*.

FERFUN, *s. m.* V. ferfin.

FERI (a), *v.* préserver, garder, sauvegarder, mettre à l'abri, protéger, soustraire à, prendre garde. || veiller sur. || *Pe fata imparatului o feria calul de loviturile zmeului* (P. Ispir.); le cheval protégeait la fille du roi contre les coups du dragon. || *Doamne ferește!* Que Dieu nous en garde! || *Ferite-ar sântul de rele*, que le saint te garde du mal. || *Se încinge o luptă de să te ferească Dumnezeu* (P. Ispir.), une lutte terrible s'engagea. || *Ferit'a Dumnezeu!* A Dieu ne plaise! || *Tătarii rĕsboiu n'au vrut să facă ferind Vinerea* (Mir. Cost.); les Tartares n'ont pas voulu combattre, respectant le vendredi (le vendredi chez les Tartares était comme le dimanche chez les Chrétiens). || *Codre, codre, duşman eşci; tu coĭnicii 'i amageşci, tu-i predaĭ, iar nu-i fereşci* (P. Pop.). Forêt, forêt, tu nous es hostile; tu trompes les braves, tu les livres au lieu de les protéger.

Conj. *Ind. pr.* feresc, feresci, feresce. — *Imparf.* feriam. — *Pas. déf.* ferii. — *Pl. q. parf.* ferisem. — *Fut. pr.* voiu feri. — *Cond. pr.* aş feri. — *Impér.* feresce, feriţi. — *Subj. pr.* să feresc, să feresci, să ferească. — *Inf. pr.* a feri. — *Part pr.* ferind. — *Part. pas.* ferit.

FERI (a se), *vr.* se préserver, se garder, éviter, être sur ses gardes, se méfier. || *Pre cela ce 'l muşcă şarpele şi de şopîrlă să feresce* (Cantem.), celui qui a été mordu par un serpent, se garde même d'un lézard. || *Me feresc de dinşii*, je me tiens sur mes gardes avec eux, je me méfie d'eux. || *Pe urmă s'a ferit într'o latură şi s'a pus la pândă* (I. G. Sbiera), ensuite il se mit un peu de côté et guetta.

FERICACIUNE, *s. f. (anc.)* béatitude, félicité.

FERICAT, *adj. (anc.)* bienheureux.

F. Gram. *f. s.* fericată; — *m. pl.* fericaţi; — *f. pl.* fericate.

FERICE, *adj.* heureux. || V. fericit. || *'Mi tot zice că viaţa este ferice* P. Pop.), il me dit toujours que la vie est heureuse. || *Ferice de el*, tant mieux pour lui, il a de la chance.

FERICE, *s. f.* V. fericire.

FERICI (a), *v.* rendre heureux, rendre bienheureux. || bénir comme une chose heureuse. || *Fericind ziua şi norocul lor* (Ţichind.), bénissant le jour et leur chance.

Conj. *Ind. pr.* fericesc, fericeşci, ferice. — *Imparf.* fericiam. — *Pas. déf.* fericiĭ. — *Pl. q. parf.* fericisem. — *Fut. pr.* voiu ferici. — *Cond. pr.* aş ferici. — *Impér.* fericesc, fericiţi. — *Subj. pr* să fericesc, să fericeşci, să fericească. — *Inf. pr.* a ferici. — *Part. pr.* fericind. — *Part. pas.* fericit.

FERICI (a se), *v.* se féliciter.

FERICIE, *s. f.* béatitude, félicité.

FERICINŢA, *s. f. (anc.)* avantage, bien. || *Câte spre a sufletului fericinţa sunt* (Cantem.), tout ce qui est pour le bien de l'âme.

FERICIRE, *s. f.* bonheur, félicité. || béatitude.

Plur. *sans art.* fericiri; — *avec l'art.* fericirile.

FERICIT, *adj.* heureux, bienheureux, fortuné. || *Un om fericit*, un homme heureux. || *(empl. subst.) Fericitul întru adormire*, le bienheureux.

F. Gram. *f. s.* fericită, *m. pl.* fericiţi; — *f. pl.* fericite.

FERICIŢII, *s. m. pl.* les bienheureux.

FERIE, *s. f. [Trans.]* seau.

Plur. *sans art.* ferii; — *avec l'art.* feriile.

FERIGĂ, *s. f.* V. ferega.

FERINŢA, *s. f. (anc.)* garde.

1. **FERIRE**, *s. f.* action d'éviter, de préserver, etc. || garde, sauvegarde, préservation, protection, méfiance.

2. **FERIRE**, *(anc.) p.* a feri. || *Cu anevoie este a se ferire de ce este sa fie* (Mir. Cost.), il est difficile de se garder de ce qui doit être.

FERIT, *adj.* préservé, sauvegardé, protégé, soustrait à. || abrité. || qui n'est pas sujet à. || *Locul e ferit şi ţepele au a paşce* (I. Creanga), l'endroit est abrité et les juments ont de quoi paître. || *E om în toată mintea, ferit de gar-*

găunĭ (V. ALEX.); c'est un homme qui a toute sa tête, qui n'est pas sujet aux lubies.

F. GRAM. *f. s.* ferită; — *m. pl.* feriți; — *f. pl.* ferite.

FERMAN, *s. n. (anc.)* V. firman.

FERMANLIU, *adj. (anc.)* porteur d'un firman, pourvu d'un firman.

FERMECA (a), *v.* charmer, ensorceler, jeter des sorts, fasciner. || ravir, charmer.

CONJ. *Ind. pr.* fermec. — *Imparf.* fermecam. — *Pas. déf.* fermecaĭ. — *Pl. q. parf.* fermecasem. — *Fut. pr.* voiŭ fermeca. — *Cond. pr.* aș fermeca. — *Impér.* fermecă, fermecați. — *Subj. pr.* să fermec, să fermeci, să fermece. — *Inf. pr.* a fermeca. — *Part. pr.* fermecând. — *Part. pas.* fermecat.

FERMECARE, *s. f.* action de jeter des sorts, de faire des sortilèges, d'ensorceler, de fasciner. || action de ravir, de charmer.

PLUR. *sans art.* fermecări; — *avec l'art.* fermecările.

FERMECĂRĬ, *s. f.* charmes. || *Fermecări ascunse* (D. OLLAN.), charmes cachés.

FERMECAT, *adj.* enchanté. || ravissant. || *Palatul cel fermecat*, le palais enchanté. || *Chipu-i fermecat* (N. GANE), son ravissant visage.

F. GRAM. *f. s.* fermecată. — *m. pl.* fermecați; — *f. pl.* fermeeate.

FERMECĂTOARE, *s. f.* enchanteresse, sorcière.

FERMECĂTOR, *s. m.* enchanteur, sorcier.

PLUR. *sans art.* fermecători; — *avec l'art.* fermecătorii.

FERMECĂTOR, *adj.* enchanteur, fascinateur. || ravissant. || *Vasilicul cu ochĭ fermecători* (I. CREANGA), le basilic dont les yeux fascinent.

F. GRAM. *f. s.* fermecătoare; — *m. pl.* fermecători; — *f. pl.* fermecătoare.

FERMECATORIE, *s. f.* enchantement, sorcellerie. || diablerie.

PLUR. *sans art.* fermecătorii; — *avec l'art* fermecătoriile.

FERMECE, *s. n. pl.* sorts, sortilèges, charmes. || *A face fermece cuiva*, jeter des sorts à q. qu'un. || *A pune fermece cuiva*, jeter dans la maison de q. qu'un des objets ensorcelés (qui lui porteront malheur s'il les touche).

FERMECATURA, *s. f.* magie, sorcellerie.

FERMENEA, *s. f.* jaquette de femme ornée de broderies d'or ou de fourrure.

FEROS, *adj.* V. fieros.

FERT, *s. m.* lettre de l'alphabet cyrillique (ф, f).

FERT, *adj.* V. fiert.

FERȚA, *s. f.* laize *(t. de mar.)*.

FERTIL, *adj.* fertile. || V. roditor.

FERTILITATE, *s. f.* fertilité. || V. rodnicie.

FERUGINOS, *adj.* ferrugineux.

F. GRAM. *f. s.* feruginoasă; — *m. pl.* feruginoși; — *f. pl.* feruginoase.

FERUȘ, *s. n.* partie métallique d'un porte-plume.

FERUT, *adj.* dans l'expression : *Ferut de bani*, ayant beaucoup d'argent.

FERVENT, *adj.* fervent. || *Fervent budist este acum fericit* (I. L. CARAG.), le fervent boudhiste est maintenant heureux.

F. GRAM. *f. s.* ferventă; — *m. pl.* fervenți; — *f. pl.* fervente.

FES, *s. n.* fez. || Loc. *Cel cu fesul roșiu*, le Diable.

PLUR. *sans art.* fesuri; — *avec l'art.* fesurile.

FESAT, *s. n. (anc.)* trouble, désordre (BELDIMAN).

PLUR. *sans art.* fesături; — *avec l'art.* fesăturile.

FESCIOR, *s. n. dim. de* fes.

FESFESEA, *s. f. (pop.)* fanfreluche, baliverne, babiole.

FEȘNIC, *s. f.* flambeau, chandelier. || sfeșnic.

FESTĂ, *s. f.* farce, mauvais tour, tour pendable. || *Mi-a jucat o festă*, il m'a joué un un mauvais tour.

FESTANIE, *s. f. (pop.)* V. sfeștanie.

FEȘTELI (a), *v. [Mold.]* salir, souiller. || *N'am feștelit niciŏ-o-dată mănile mele 'n argint* (C. KONAKI), je ne me suis jamais sali les mains dans l'argent.

CONJ. *Ind. pr.* feștelesc.

FEȘTELIRE, *s. f. [Mold.]* action de salir, de souiller. || souillure.

FEȘTELIT, *adj. [Mold.]* sali, sale, souillé. || *Ce ții calul asudat și șoimii feșteliți?* (P. POP.) Pourquoi tiens-tu ton cheval couvert de sueur et tes faucons malpropres ? || Loc. *A feștelit bățul*, il a gâté l'affaire.

F. GRAM. *f. s.* feștelită; — *m. pl.* feșteliți; — *f. pl.* feștelite.

FEȘTILA, *s. f.* mèche. || V. fitil.

FESTIV, *adj.* de fête

F. GRAM. *f. s.* festivă; — *m. pl.* festivi; — *f. pl.* festive.

FESTIVITATE, *s. f.* festivité.

FESTUCA, *s. f. [Trans.]* éclat (de bois), chicot, écharde.

PLUR. *sans. art.* festuce; — *avec l'art.* festucele.

1. FET, *s. m.* fils, garçon. || *Și din eĭ vor nasce și vor cresce feciori, feți și fete* (N. COSTIN), et d'eux naîtront et grandiront des jeunes gens, garçons et filles. || *Din treĭ feți aĭ lui* (N. COSTIN.), de ses trois fils. || *Dorind și ea*

să-i aibă de feți (P. Ispir.), désirant elle aussi les avoir pour enfants.

2. **FĔT**, *s. m. [Trans.]*, 1° sacristain. || 2° camarade.

Plur. *sans art.* feți ; — *avec l'art.* feții.

3. **FĔT**, *s. collect, inv.* la gent enfantine, les enfants (Gr. Jip.).

FĔTÁ (a), *v.* V. a făta.

FĔTÁTOIU, *s. m. [Mold.]* V. fĕtoc.

FETE, *s. f. pl. de* fată.

FEȚE, *s. f. pl. de* fața.

FEȚELE (d'a —), *loc. adv.* jeu d'enfants.

FETELE-CÂMPULUI, *s. f. comp.* V. ielele.

FETELE-CODRULUI, *s. f. comp.* V. ielele.

FETELEU, *s. m. [Mold.]* hermaphrodite. || V. fătălău.

FETESC, *adj. [Trans.]* de jeune fille, qui appartient aux jeunes filles. || *Se poartă fetesce*, il s'habille en fille.

F. Gram. *f. s.* feteáscă ; — *m. et f. pl.* feteşci.

FETFA, *s. f. [anc.]*, décision, sentence du mufti (L. Şaineanu).

FET-FRUMOS, *s. n.* héros des contes populaires, qui court le monde combattant avec les dragons et les fauves pour défendre la princesse qui lui donne son cœur. || chevalier errant, gentil chevalier, chevalier gentil, paladin, prince charmant. || *(fam.)* beau garçon.

Plur. *sans art.* Feți-frumoși ; — *avec l'art.* Feții-frumoși.

FEȚĬ, *s. n. pl.* de fĕt.

FETI (a), *v.* vivre ensemble comme jeunes filles. || *A feti împreună*, grandir ensemble (en parlant de jeunes filles). *Fetisem împreună*, nous avions grandi ensemble.

1. **FETICĂ**, *s. f.* petite fille, *dim. de* fata. || *Şi la ochiĭ luĭ apare un lucrafar de feticĕ* (V. Alex.), et devant lui apparait une adorable jeune fille.

2. **FETICA**, *s. f.* valérianelle *(bot.)*.

FETIE, *s. f.* état de fille, nature (manière ou qualité) de jeune fille. || virginité. || *În timpul fetiĭ sale*, du temps qu'elle était jeune fille. || *Fie în fetie, în văduvie, orĭ în măritiș* (Gr. Jip.) ; soit pendant qu'elles sont filles, soit dans le veuvage, soit pendant le mariage.

FETIȘ, *s. n.* fétiche.

Plur. *sans art.* fetișe ; — *avec l'art.* fetișele.

FETIȘCANĂ, *s. f.* fillette de 10 à 14 ans, *dim. de* fata. || *Toata lumea ştie de la fetișcane până la babace*, tout le monde le sait depuis les petites filles jusqu'aux vieilles grand-mères.

Plur. *sans art.* fetișcane ; — *avec l'art.* fetișcanele.

FETIȘCHET, *s. n. [Mold.]* lacet, cordonnet, aiguillette.

FETIȘISM, *s. n.* fétichisme.

FETIȘOARA, *s. f.* petite fille, *dim. de* fată.

Plur. *sans art.* fetișoare ; — *avec l'art.* fetișoarele.

FEȚIȘOARĂ, *s. f. dim. de* fața. || *Fețișoara luĭ spuma laptelui* (P. Pop.), *(lit.* son visage écume du lait), son visage blanc comme le lait.

FETIȚĂ, *s. f.* petite fille, *dim. de* fata.

Plur. *sans art.* fetițe ; — *avec l'art.* fetițele.

FĔT-LOGOFET, *s. m.* héros des contes populaires ; «il lutte avec les Dragons, il est beau comme le soleil et il a des cheveux d'or».

Plur. *sans art.* Feți-logofeți ; — *avec l'art.* Feții-logofeții.

FETNEGEA, *s. f. [anc.]* intrigant (L. Şaineanu).

FETOC, *s. m. [Buc.]* fille grande et robuste, virago.

FETOIU, *s. n. (Buc.)* V. fĕtoc.

FEȚU, *s. m. [Buc.]* V. s. fată.

FĔȚUI (a), *v.* V. a fătui.

FEȚUICĂ, *s. f. [Buc.] dim. de* fața.

FĔȚUIRE, *s. f.* V. fațuire.

FĔȚUITOARE, *s. f.* V. fătuitoare.

FETVÁ, *s. f.* V. fetfă.

FEUD, *s. n.* fief.

Plur. *sans art.* feude ; — *avec l'art.* feudele.

FEUDAL, *adj.* féodal.

F. Gram. *f. s.* feudală ; — *m. pl.* feudali ; — *f. pl.* feudale.

FEUDALITATE, *s. f.* féodalité.

FEUDALISM, *s. n.* féodalisme.

FEVRUARIE, *s. m.* Février.

A FI (a), *v.* être. || *Sunt bine*, je suis bien. *Voiu fi acolo*, je serai là. || *Mai bine este*, il vaut mieux. — *Mai bine ar fi*, il serait préférable. || *Nimica mai mult n'am fost putut deslega* (Mir. Cost.), je n'en ai pas pu déchiffrer davantage. || *De n'aĭ fi fost!* si tu n'avais pas été, si tu n'étais pas venu au monde. || *Fost-a om trimis de Dumnezeu, numelui Ioan ;* il fut un homme envoyé par Dieu et dont le nom était Jean. || *Pompeiu, ce l'a fost omorit Julie Cesar* (N. Cost.), Pompée que Jules César a tué. || *Fost-aĭ frumoasă*, tu as été belle. || *Fost, au fost un craișor* (P. Pop.), il fut une fois un petit roi. || *A fost o dată ca niciodată, și dacă n'ar fi nu s'ar povesti* (P. Ispir.), il y avait une fois, et, si cela n'avait pas été, on ne le raconterait pas. || *Ce o fi oare?* que peut-il y avoir? qu'est-ce qu'il y a? || *O fi vrênd*, il désire peut-être, c'est possible qu'il désire. || *O fi*, c'est bien possible, je ne dis pas non. || *A! fie cum o fi!* Ah! qu'il en soit comme il sera! advienne que pourra! || *Ce o fi să fie*, que ce qui doit être soit! advienne

que pourra ! || *Iertare, fie-ţi milă!* (V. ALEX.) Pardon, ayez pitié ! || *Amu ce va fi de tine?* (P. POP.) Maintenant qu'adviendra-t-il de toi? que deviendras-tu ? que t'arrivera-t-il? || *De a fi bine, de a fi rău, fă după cuvîntul meu, nu face de capul tău* (ŞEZĂT.) ; que ce soit bien ou mal, suis mon conseil et n'en fais pas à ta tête. || *Aşa să fie*, qu'il en soit ainsi. || *M'aş tocmi la Dumneata, dacă ţi-o fi cu plăcere* (I. CREANGĂ) ; je m'engagerai chez vous, si c'est votre bon plaisir. || *Văzînd ei că era zmeul să îi ajungă* (P. ISPIR.) ; comme ils voyaient que le dragon allait les atteindre. || *Cînd fu a'l boteza*, quand il fallut le baptiser. || *Atîta îi fu*, cela lui suffit, il n'en demanda pas davantage. || *Ce 'i este lui?* qu'est-ce que cela lui coûte? Qu'est-ce que cela lui fait? — *Ce le este lor a batere jocuri despre creştini!* (N. COST.) Qu'est-ce qu'il en leur coûte de se moquer des chrétiens! || *Luĭ nu 'ĭ era nici de grădină, nici de podul al de aur, ci numaĭ de femeia luĭ bĭet Ioan* (I. G. SBIERA) ; il se souciait peu du jardin, du pont en or, mais seulement de la femme du pauvre Jean. || *Acum nu-i era luĭ pentru că trecuse pe pămîntul omuluĭ acela, ci i era ciudă cum de să calce vorba tătăluĭ său* ; il lui était égal d'être passé sur la terre de cet homme-là, mais il était fâché d'avoir enfreint l'ordre de son père. || *Fire-aĭ, dragă, fericită* (P. POP.) ; puissestu, ma chérie, être heureuse. || *Fiu că*, c'est bien que, c'est heureux que. — *Destulă muncă avu, dar fiă că isbuti* ; il eût suffisamment de peine, mais heureusement il réussit. || *I era să plîngă*, elle était prête à pleurer. — *Era să moară*, il allait mourir, il était sur le point de mourir. || *Cînd fu la amurgit*, quand vint le crépuscule. || *Nevoă la orĭ-ce fie*, niais en toute circonstance. || *Apoĭ, de, o fi n'o fi* ; que vous dirai-je? c'est encore incertain ; qui sait? — *O fi n'o fi, mĕ voiu duce* ; que ce soit ainsi ou autrement, quoi qu'il en soit, j'irai.

CONJ. *Ind. pr.* sunt, eşti, este, suntem, sunteţi, sunt. — *Imparf.* eram. — *Pas. déf.* fuĭ. — *Pl. q. parf.* fusesem. — *Fut. pr.* voiŭ fi. — *Cond. pr.* aş fi *et* fiŭ'aş. — *Impér.* fiu, fiţi. *Subj. pr.* să fiu, să fiĭ, să fie. — *Inf. pr.* a fi. — *Part. pr.* fiind. — *Part. pas.* fost.

1. **FIĂ**, *s. f.* fille, *p.* **fiică**. *Fiă-sa*, sa fille. || V. **fiică**.

2. **FIĂ**, *subj. pr. 3e pers. sing. du verbe* **a fi**.

FIALĂ, *s. f. [Trans.]* coupe, tasse.

PLUR. *sans art.* fiale ; — *avec l'art.* fialele.

FÍAMENG, *s. m. [anc.]* hollandais (L. ŞAINEANU).

FIARE, *s. n. pl.* fers, barreaux. || *A pune la fiare* ou *in fiare*, mettre aux fers *ou* dans les fers. || *A pune fiare la ferestre*, mettre des barreaux aux fenêtres.

PLUR. *avec l'art.* fiarele.

FĬARĂ, *s. f.* bête fauve, bête féroce.

PLUR. *sans art.* fiare ; — *avec l'art.* fiarele.

FĬARĂ-VERDE, *s. comp.* esprit ennemi de l'homme *(myth. pop.)*.

FĬARŢĂ, *adj. f.* V. **fiert**.

FĬASCĂ, *adj. fém.* V. **fiesc**.

FIASCO, *s. n.* fiasco.

FIASTRĂ, *s. f.* belle-fille (fille d'un autre lit).

PLUR. *sans art.* fiastre ; — *avec l'art.* fiastrele.

FIASTRU, *s. m.* beau-fils (fils d'un autre lit.) || *Avînd un fiastru* (I. NECULC.), ayant un beau-fils. || (Bolintineanu emploie le mot *fiastru* dans le sens de «fils dénaturé».)

PLUR. *sans art.* fiaştri ; — *avec l'art.* fiaştrii.

FĬAT, *s. n. (anc.)* prix, valeur. || *Fĭatul era făcut* (BELD.), le prix était fixé.

FIBRĂ, *s. f.* fibre.

PLUR. *sans art.* fibre ; — *avec l'art.* fibrele.

FIBRINĂ, *s. f.* fibriue *(t. de méd.)*

FIBROS, *adj.* fibreux.

F. GRAM. *f. s.* fibroasă ; — *m. pl.* fibroşi ; — *f. pl.* fibroase.

FICĂ, *s f. p.* **fiică**.

FICAT, *s. m.* foie. || **Loc. pop.** *A ofta de la ficaţĭ*, soupirer profondément. || *O rodĭa la ficaţĭ*, elle grillait d'envie. || *Vîntul şi gerul tăĭau la ficaţĭ pe or-care îndrăznia să ĭasă afară din casă* (DELAVR.), le vent et le froid glaçaient le sang dans les veines de quiconque osait sortir dehors. || *Ficat de pucĭoasă*, foie de soufre, magistère du soufre. || *Pete de ficat*, pityriasis.

PLUR. *sans art.* ficaţi ; — *avec l'art.* ficaţii.

FICĂŢEĬ, *s. m. pl. (Ban.)* boudin blanc, fait de foie de porc.

FICIOR, *s. m. pour* **fecior**.

FICĬOARA, *s. f. pour* **fecioară**.

FICS, *adj.* V. **fix**.

FICTIV, *adj.* fictif.

F. GRAM. *f. s.* fictivă ; — *m. pl.* fictivĭ ; *f. pl.* fictive.

FICŢIUNE, *s. f.* fiction.

PLUR. *sans art.* ficţiuni ; — *avec l'art.* ficţiunile.

FIDEA, *s. f.* vermicelle.

FIDEL, *adj.* fidèle. || V. **credincios**.

FIDELITATE, *s. f.* fidélité. || V. **credinţa**.

FIDELUŞ, *s. n.* V. **fedeles**.

FIE, *3e pers. sing. du subj. pr. du verbe* **a fi**. || *Fie azĭ, fie mĕîne*, soit aujourd'hui, soit demain. || V. **a fi**.

FIE, *interj.* soit !

FIE-CÂND, *p.* **orĭ-când**, n'importe quand.

FIE-CARE, *pr. ind.* chaque.

FIE-CINE, *pr. ind.* chacun.

1. **FĬER**, *s. n.* fer. || *Cine bate fĭerul rece nimic nu folosesce* (Gol.), qui bat le fer à froid n'arrive à rien. || *Fĭerul lung, fĭerul cel lung*, coutre de la charrue. || *Fĭerul plugului, fĭerul cel lat*, soc (de la charrue). || *Fĭerul că 'i fĭer şi tot ruginesce*, le fer est dur et pourtant il se rouille. || *Ĭi trecu un fĭer ars prin inimă*, elle eut un serrement de cœur. || *Bate fĭerul pînă e cald*, bats le fer pendant qu'il est chaud.

2. **FĬER**, *s. n.* (*anc.*) ancre (Cantem.).

FĬERAR, *s. m.* ferronnier, forgeron, taillandier. || marchand de fer.

Plur. *sans art.* fĭerari ; — *avec l'art.* fĭerarii.

FĬERĂRIE, *s. f.* 1° ferronnerie, taillanderie. || 2° boutique du marchand de fer. || 3° feraille.

Plur. *sans art.* fĭerării ; — *avec l'art.* fĭerăriile.

FIERBĂTOARE, *s. f.* chambre d'une fromagerie où l'on fait bouillir le lait et où on le fait cailler.

FĬERBE (a), *v.* bouillir, cuire. || fermenter. || bouillonner. || s'agiter. || *Vinul fĭerbe*, le vin fermente. || *Apa ce fĭerbe şi se sparge de stănci*, l'eau qui bouillonne et se brise contre les rochers. || *Ţara fĭerbênd in greutăţi* (Mir. Cost.), le pays s'agitait dans les difficultés. || *Fĭerbe sângele in mine*, mon sang bout. || *Mult ne-am fĭert mintea cu fraţii mei sa aflăm acestă taină* (I. T. Mera), mes frères et moi nous nous sommes longtemps torturé l'esprit pour découvrir ce secret.

Conj. *Ind. pr.* fierb, fierbi, fierbe. — *Imparf.* fierbeam. — *Pas. déf.* fierseiu. — *Pl. q. parf.* fiersesem. — *Fut. pr.* voiŭ fĭerbe. — *Cond. pr.* aş fĭerbe. — *Impér.* fĭerbe, fĭerbeţi. — *Subj. pr.* să fierb, să fierbi, să fiarbă. *Inf. pr.* a fĭerbe. — *Part. pr.* fĭerbênd. — *Part. pas.* fiert.

FĬERBERE, *s. f.* action de bouillir, de fermenter, etc. || bouillonnement, fermentation, agitation. || *Fĭerberea valurilor*, le bouillonnement des vagues. || *Era mai fĭerbere in oraş*, il y avait une grande agitation dans la ville.

FĬERBINTE, *adj.* boullant, très chaud. || ardent, fervent. || *Bate fĭerul pînă e fĭerbinte*, il faut battre le fer pendant qu'il est chaud. || *Privirea sa fĭerbinte pe el o aţintesce* (N. Gane), elle attache sur lui son regard brûlant.

F. Gen. *f. s.* fĭerbinte ; — *m. et f. pl.* fĭerbinţi.

FĬERBINTE, *adv.* chaleureusement, avec ferveur. || *S'a rugat fĭerbinte*, il lui a adressé une fervente prière.

FĬERBINŢĂTOR, *adj.* qui bout, qui bouillonne, bouillant, bouillonnant. || *p. ext.* écumant. || *Deşartă-o cupă largă de vin fĭerbinţător* (V. Alex.), vide une pleine coupe de vin écumant.

FĬERBINŢEALĂ, *s. f.* chaleur. || ardeur, véhémence. || *Fĭerbinţeala soarelui*, la chaleur du soleil. || *'L trecea un fĭerbinţelĭ*, il lui venaient des chaleurs.

Plur. *sans art.* fĭerbinţeală ; — *avec l'art.* fĭerbinţelile.

FĬERBINTELE, *s. f. pl.* fièvre chaude

FĬERE, *s. f.* fiel, bile. || *De cât fĭerea mai amar, de cât moarteа mai cumplit* (C. Konaki) ; plus amer que le fiel, plus affreux que la mort. || *Ostenit de era să crape fĭerea in el* (P. Ispir.), fatigué à en crever. || *Plesni fĭerea dintr'insa de necaz* (P. Ispir.), elle en creva de rage.

FĬEREA PĂMÎNTULUI, *s. comp.* centaurée *(bot.)*.

FĬERT, *adj.* bouilli. || *Pesce fĭert*, poisson cuit dans l'eau. || *Carne fĭartă*, viande bouillie. || Loc. pop. *A făcut-o fĭarta*, il a échoué. || *Par' că-i fĭert in oală*, (*litt.* on dirait qu'il est bouilli dans le pot), il est maigre et pâle. — *Femeĭ fĭerte la chip, cu gaĭtane vinete in jurul ochilor*, des femmes pâles avec des cernes sombres autour des yeux.

F. Gram. *f. s.* fiartă ; — *m. pl.* fieţi ; — *f. pl.* fierte.

FĬERT, *s. n.* le fait de bouillir, de cuire. || *Fĭertul bucatelor*, la cuisson des mets. || *Să nu treacă bucatele din fĭert*, que les plats ne soient pas trop cuits.

FĬERTURA, *s. f.* les paysans appellent *fĭertură* tout mets bouilli et qui ne contient pas de viande.

FIESC, *adj.* filial. || *Iubire fiască*, amour filial. || *Cuprinsă de un simţimênt de fiască mandrie* (I. Slav.), pénétré d'un sentiment d'orgueil filial.

F. Gram. *s. f.* fiască ; — *m. et f. pl.* fieşci.

FIEŞ-CARE, *pr. ind.* chacun, quiconque.

FIEŞ-CE, *pr. ind.* V. fieş-care.

FIEŞTE-CARE, *pr. ind.* chacun, quiconque.

FIEŞTE-CE, *pr. ind.* V. fieşte-care.

FIEŞTE-CINE, *pr. ind.* V. fieşte-care.

FIETE, *adj. et pr.* V. fieşte. || *Fiete cine*, chacun (Cantem.)

FIGE (a), *v.* V. a înfinge.

FIGURA (a), *v.* figurer. || V. a închipui.

FIGURARE, *s. f.* action de figurer. || V. închipuire.

FIGURĂ, *s. f.* figure. || dessin, image. || *Intr'un chip cum i aceasta figură ce scrie aicea* ◊ (N. Costin), comme est la figure qui est ici dessinée ◊.

Plur. *sans art.* figuri ; — *avec l'art.* figurile.

FIGURANT, *s. n.* figurant.

PLUR. *sans art.* figuranţi ; — *avec l'art.* figuranţii.

FIGURAT, *adj.* figuré. || *Stil figurat*, style figuré.

F. GRAM. *f. s.* figurată ; — *m. pl.* figuraţi ; — *f. pl.* figurate.

FIICĂ, *s. f.* fille.

PLUR. *sans art.* fiice ; — *avec l'art.* fiicele.

FIICUŢĂ, *s. f. dim. de* **fiică**.

FIIND, *part. pr. du verbe* **a fi**.

FIIND-CĂ, *loc. conj.* parce que, comme, attendu que, vu que, puisque.

FIINŢĂ, *s. f.* être, existence, tout ce qui existe. || état, nature réelle, réalité. || essence, entité, substance. || personne.

PLUR. *sans art.* fiinţe ; — *avec l'art.* fiinţele.

FIINŢARE, *s. f.* existence.

FIINŢESC, *adj.* naturel essentiel, substantiel. || fondamental. || *Precum toate lucrurile în lume sau fiinţeşcĭ sunt sau timplătorescĭ* (CANTEM.), de même que toutes les choses de ce monde sont ou naturelles ou accidentelles.

F. GRAM. *f. s.* fiinţească ; — *m. et f. pl.* fiinţeşcĭ.

FIINŢESCE, *adv.* essentiellement, en substance.

FIIRE, *s. f. (anc.)* filiation.

FIITOR, *s. n.* futur. || V. **viitor**.

FIL, *s. m. (anc.)* éléphant (CANTEM.).

FILĂ, *s. f. [Mold.]* page. || *Această carte are 20 de file*, ce livre a 20 pages.

PLUR. *sans art.* file ; — *avec l'art.* filele.

FILACTIRIĬ, *m. p.* ornement que les Juifs, pendant leurs offices, se mettent autour du cou et qui pend sur la poitrine.

FILALIU, *s. n. (anc.)* tulle.

FILANTROP, *s. m.* philanthrope.

PLUR. *sans art.* filantropĭ ; — *avec l'art.* filantropiĭ.

FILANTROPIE, *s. f.* philanthropie.

FILDEŞ, *s. n.* ivoire.

FILDIŞ, *s. n.* V. **fildeş**.

FILEARIU, *s. m. (anc.)* V. **filer**.

FILENDREŞ, *s. n.* V. **felendreş**.

FILER, *s. m. (anc.)* denier, liard, obole.

FILERĬ, *s. m. pl. [Trans.]* sabots.

FÎLFÎI (a), *v.* V. **a fâlfâi**.

FILIAL, *adj.* filial. || V. **fiesc**.

FILIALĂ, *s. f.* sucursale.

PLUR. *sans art.* filiale ; — *avec l'art.* filialele.

FILIGEAN, *s. n.* porte-tasse en filigrane d'argent.

FILIGIU, *s. m.* fabricant de vermicelle, de pâtes alimentaires.

PLUR. *sans art.* filigiĭ ; — *avec l'art.* filigiĭ.

FILIGORIE, *s. f. [Trans.]* pavillon, villa.

PLUR. *sans art.* filigoriĭ ; — *avec l'art.* filigoriile

FILIGRAN, *s. n.* filigrane.

FILIPESCI, *s. pr.* Filipesci, nom d'un bourg du district de Prahova. || **Loc. pop.** *M'aĭ umplut de Filipeşci*, tu m'as conté des craques.

FILMA, *s. f. [Ban.]* fée qui tourmente les âmes.

FILOLOG, *s. m.* philologue.

PLUR. *sans art.* filologĭ ; — *avec l'art.* filologiĭ.

FILOLOGIE, *s. f.* philologie.

FILOMELĂ, *s. f. (poét.)* philomèle, rossignol.

FILIMICĂ, *s. f.* V. **călinică**.

FILIP, *n. pr.* Philippe. || **Prov.** *Aflat-a Filip pe Natanoil, (litt.* Philippe a rencontré Nathaniel), il a en trouvé un autre qui est de son avis.

FILIPIĬ, *s. pr. pl.* fête populaire (10 Novembre).

FILONICHIE, *s. f. (anc.)* conversation, entretien, échange d'idées.

FILOSOF, *s. m.* philosophe, sage.

PLUR. *sans art.* filosofĭ ; — *avec l'art.* filosofiĭ.

FILOSOFESC, *adj. (anc.)* V. **filosofic**.

FILOSOFESCE, *adv. (anc.)* V. **filosoficesce**.

FILOSOFIC, *adj.* philosophique, sage.

F. GRAM. *f. s.* filosofică ; — *m. pl.* filosofici ; — *f. pl.* filosofice.

FILOSOFICESCE, *adv.* philosophiquement.

FILOSOFIE, *s. f.* philosophie, sagesse.

PLUR. *sans art.* filosofiĭ ; — *avec l'art.* filosofiile.

FILOSOFISI (a), *v. (anc.)* philosopher. || *Dar filosofisind pătrundaĭ legea bine că apele mişcând păstrează prospeţime* (A. DONICI) ; mais en philosophant tu as bien pénétré la loi qui veut que les eaux en mouvement conservent leur fraîcheur.

FILOTIM, *adj. (anc.)* délicat.

FILOTIMIE, *s. f. (anc.)* délicatesse, point d'honneur. || *Balş, plin de filotimie şi de fala luĭ aprins ĭi zice luĭ Vogoridi : ce vreĭ veĭ avea în scris* (BELD.) ; Balsh, plein de délicatesse et enflammé d'orgueil, dit à Vogorides : ce que tu veux tu l'auras par écrit. || *(fam.)* *Las aceasta la filotimia ta*, je laisse cela à ta gentillesse, à ton bon vouloir.

FILOXERĂ, *s. f.* phylloxéra.

FIMĂRĂ *et* **fimărie**, *s. f. [Trans.]* frange, crépine.

PLUR. *sans art.* fimăre *et* fimăriĭ ; — *avec l'art.* fimărele *et* fimăriile.

FIN, *adj.* fin. || *Toarce un greer un gând fin şi obscur* (M. EMIN.), un grillon file une pensée fine et obscure. || V. **subţire**.

F. GRAM. *f. s.* fină ; — *m. pl.* fiĭ ; — *f. pl.* fine.

FIN, *s. m.* filleul.

PLUR. *sans art.* fini ; — *avec l'art.* finii.

FINĂ, *s. f.* filleule.

PLUR. *sans art.* fine ; — *avec l'art.* finele.

FÎN, *s. f.* foin. || *Finul camilei*, jonc fleuri, butome *(bot.)*. || *Caută acul în carul de fîn* (A. PANN), il cherchait l'aiguille dans le chariot de foin, il cherchait une aiguille dans une meule de foin. || *Câinele şade pe fîn şi nici mănâncă nici va să lase calul măcar să 'l miroase ; (litt.* le chien reste sur le foin sans en manger et sans même laisser le cheval le flairer), c'est le chien du jardinier.

FINAL, *s. n.* final.

PLUR. *sans art.* finale *et* finaluri ; — *avec l'art.* finalele *et* finalurile.

FINANŢE, *s. f. pl.* finances.

PLUR. *avec l'art.* finanţele.

FÎNĂRIE, *s. f.* endroit où l'on garde les meules de foin.

FÎNAŢ, *s. m.* pré, prairie, *et spéc.* prairie élevée (située sur des coteaux).

PLUR. *sans art.* fineţe ; — *avec l'art.* fineţele.

FINE, *s. f.* fin. || V. **sfîrşit**.

FINI (a), *v.* finir, terminer, achever. || *Care începe multe finesce puţine* (HINŢ.), qui commence beaucoup de choses et en termine peu. || V. **a isprăvi** *et* **a sfîrşi**.

FINEŢĂ, *s. f.* finesse.

PLUR. *sans art.* fineţe ; — *avec l'art.* fineţele.

1. **FINIC**, *s. m.* palmier.

PLUR. *sans art.* finici ; — *avec l'art.* finicii.

2. **FINIC**, *s. m. (anc.)* phénix. || *Ca finicii în focul lor murind şi iarăşi înviind* (D. CANTEM.), comme les phénix qui meurent sur leur bûcher et renaissent. || *Finicul*, le Phénix (constellation) (CANTEMIR).

FINIE, *s. f.* affinité qui existe entre les parrains et l'enfant qu'ils ont baptisé et vice-versa.

FINIŞOARA, *s. f. dim. de* fina.

FINIŞOR, *s. m. dim. de* fiu.

FINUC, *s. m. (Buc.) dim. de* fiu.

FINUCĂ, *s. f. (Buc.) dim. de* finâ.

FINUŢ, *s. m. (Trans.) dim. de* fiu.

FINUŢĂ, *s. f. (Trans.) dim. de* fiua.

FÎONG, *s. n. (Mold.)* bouffette, pompon, rosette.

PLUR. *sans art.* fionguri ; — *avec l'art.* fiongurile.

FIOR, *s. m.* frisson, frissonnement. || horripilation. || horreur secrète. || frisson de fièvre. *Te luau fiori de milă*, on frissonnait de pitié. || *M'au apucat fiorii*, j'ai été pris de frissons. || *Fior îi trecea prin vine* (I. SLAV.), un frisson lui passait dans les veines. || *îi bagă fiori în oase (litt.* il lui faisait courir des frissons jusque dans la moëlle des os), il l'épouvantait.

PLUR. *sans art.* fiori ; — *avec l'art.* fiorii.

FÎOROS, *adj.* qui donne le frisson, qui inspire l'horreur, effrayant, épouvantable, terrifiant. || *Lângă o stâncă fîoroasă* (N. GANE), près d'un rocher effrayant.

F. GRAM. *f. s.* fioroasă ; — *m. pl.* fioroşi ; — *f. pl.* fioroase.

FÎOROS, *adv.* épouvantablement || *Vîntul şuiera fîoros*, le vent sifflait épouvantablement.

FIORIN, *s. m.* florin.

PLUR. *sans art.* fiorini ; — *avec l'art.* fiorinii.

FIPT, *adj.* V. **înfipt**.

1. **FIR**, *s. n.* fil, brin, fêtu. || grain. || rameau, tige. || filet. || *Fire încurcate*, fils embrouillés. *Fir de per*, cheveu. || *Fir de iarbă*, brin d'herbe. || *Fir de grîu*, grain de blé. || *A scoate fir cu fir*, tirer fil à fil, brin à brin, grain à grain. || *Cine ştie să 'nvîrtească firul trebilor lumeşti* (D. OLLAN.), qui sait conduire les choses de ce monde || *Din fir pînă în aţă*, par le menu. || *Un fir de aţă*, un fil. — *Se ţine printr'un fir de aţă*, il tient par un fil, il se soutient à peine. || *Firele când se încurcă, anevoie se descurcă ;* quand les fils s'embrouillent, on les débrouille difficilement. || *Firul de iarbă verde*, le brin d'herbe verte. || *Cu un fir înflorit merse la împărat*, il alla chez le roi avec une branche en fleurs. || *Un fir de aer care scapă dintr'un burduf umflat când 'l străpungi cu vîrful unei sule* (DELAVR.); un filet d'air qui s'échappe d'une outre gonflée qu'on perce avec la pointe d'une alène. || *Fir cu plumb*, fil à plomb. || *Firul apei*, le fil de l'eau.

PLUR. *sans. art.* fire ; — *avec l'art.* firele.

2. **FIR**, *s. n.* fil d'or. || *Cusut cu fir*, brodé avec du fil d'or.

FIR-A-PER (de-a —), *loc. adv.* minutieusement, sans rien omettre. || *Toate cuvintele lupului de-a-fir-a-per povesti* (D. CANTEM.), il rapporta minutieusement toutes les paroles du loup.

FIRAV, *adj.* blême, pâle, livide.

F. GRAM. *f. s.* firavă ; — *m. pl.* firavi ; — *f. pl.* firave.

1. **FIRE**, *(anc.) p. a* fi. *Ca cuşine socotindu-o fire să lase* (MIR. COST.), considérant que c'était une honte de laisser.

2. **FIRE**, *opt. du verbe* a fi.

1. **FIRE**, *s. f.* nature, caractère, naturel, substance. || être. || *Firea*, la Nature. || *Sînt fel de fel de firi*, il y a toute sorte de natures. || *Şi străin de firea moldovenească era* (N. MUSTE), et le caractère des Moldaves lui était étranger. *Mulţi din cei cari auziseră la această dată despre începuturile Revoluţiunei franceze nu pricepeau nici firea, nici urmările faptelor ce li se povestiseră* (GION); beaucoup de ceux qui, à cette époque, avaient entendu par-

ler de débuts de la Révolution française, n'avaient compris ni le caractère, ni les conséquence des faits qu'on leur avait racontés. Loc. *De ce plângi? Ţine-ţi firea.* (DELAVR.) Pourquoi pleures-tu? Aie du courage. || *Firea de cât deprinderea mai vechie este* (CANTEM.), le naturel est plus ancien que l'habitude. || *Cum vezu pe zînă, se pierdu cu firea* (P. ISPIR.); dès qu'il vit la fée, il perdit la tête. || *Simţind ca fata se pierde cu firea* (P. ISPIR.), sentant que la jeune fille perdait la tête. || *A se frămînta cu firea*, se casser la tête pour, se demander avec anxiété comment. || *A 'şi veni in fire*, revenir à soi. — *Să înghiţă o picătură din această doctorie şi o să 'şi vie 'ndată 'n fire* (D. OLLAN.), qu'il avale une goutte de cette médecine et il reviendra tout de suite à lui. || *Scos din fire*, hors de soi. || *A eşi din fire*, perdre patience, s'emporter. — *Incepe dascălul cum eşindu-s din fire* (N. BOGD.), commence le maître d'école qui déjà perdait patience. || *Poate cu vreme-cu zile lucrurile iarăşi vor intra in firea de mai inainte* (I. SLAV.), peut être avec le temps les choses reprendront-elles leur ancien cours. *Nu e in toate firile lui*, il n'est pas dans son assiette. || *Cei mai de fire* (MIR. COST.), les plus nobles. || *Neştiind firea baltei*, ignorant la nature du marais. || *A 'şi ţine firea*, garder son sangfroid. || *Gros la fire*, (MIR. CONST.), grossier, de nature grossière. || *Făceau unii glume pe seama dumitale; dar era tare de fire şi nu se da.* D'aucuns plaisantaient sur son compte; mais il avait de la force de caractère et ne se démontait pas facilement. || *Cînd dorm chiar şi ape şi firile toate* (P. POP.), quand dorment même les eaux et toutes les êtres. — *Toată firea sburătoare*, tous les êtres qui volent. || *Peste fire*, extrêmement, outre mesure. *A fi bun peste fire*, être extrêmement bon. — *Gerul e peste fire*, il fait extrêmement froid. || *Arare se vede fire de om trecînd prin sat* (DELAVR.), on voit rarement un être humain passer dans le village.

PLUR. *sans art.* fîri; *avec l'art.* firile.

FIRE, *s. f. [Mold.]* menstruation. || *A fi la fire*, être à l'époque de la menstruation.

FIRE (din —), *loc. adv.* naturellement. || *Ochii ei destul de mari din fire, păreau mai prelungi*; ses yeux, naturellement assez grands, semblaient encore agrandis.

FIRES *et* **hireş**, *adj. [anc.]* naturel, propre, conforme à la nature. || *Hiceş al nostru aimica avem fără numai pacatul* (CANTEM.); nous n'avons rien qui nous soit propre, si non le péché.

FIRESC, *adj.* naturel, vrai. || *Firesci moscali sunt* (SP. MILESCU), ce sont de vrais Moscovites.

F. GRAM. *f. s.* firească; — *m. et f. pl.* firesci.

FIRESCE, *adv.* naturellement.

FIREAV, *adj.* V. **firav**.

FIRETIC, *adj. [Mold.]* alluri.

F. GRAM *f. s.* firetică; — *m. pl.* firetici; *f. pl.* firetice.

FIRETURI, *s. n. pl.* galons d'or, broderies d'or. || *Ofiţerimea in fireturi*, les officiers galonnés d'or.

FIREZ, *s. n. [Trans.]* scie.

FIRFIRICĂ, *s. f.* petite monnaie (= 15 paras).

FIRFIRIU, *adj.* pauvre, gueux.

F. GRAM. *f. s.* firfirie; — *m. pl. f. pl.* firfiri.

FIRICELE, *s. f. pl.* brins. || *Firicelele de iarbă*, les brins d'herbe.

FIRICICA, *s. f.* filage, filago *(bot.)*

FIRIDĂ, *s. f.* niche (qui se trouve à la partie inférieure des fourneaux et des poêles, à la campagne). || trou pour la cendre. niche (dans le mur). || *Aruncându-şi palaria in firida sobei*, jetant son chapeau dans la niche du poêle. || *D'asupra cărora se vede săpat, inte'o firida, cultural ţarei* (A. ODOB.); au dessus desquels on voyait, gravé dans une niche, l'aigle du pays.

PLUR. *sans art.* firide. — *avec l'art.* firidele.

FIRIMITURĂ, *s. f.* V. **fărîmitură**.

FIRIŞOR, *s. n. dim. de* **fir**. || *Cu firişoare de sânge in ochi*, avec des filets de sang dans les yeux.

FIRIZ, *s. n. [Trans.]* V. **firez**.

FIRMAMENT, *s. n.* firmament.

FIRMAN, *s. n.* firman. || *Solii dau firmanul, Mircea 'l citesce* (D. BOLINT.); les envoyés présentent le firman, Mircea le lit.

PLUR. *sans art.* firmane; — *avec l'art.* firmanele.

FIRME, *s. f.* enseigne. || raison sociale.

PLUR. *sans art.* firme; — *avec l'art.* firmele.

FÎRNÎI (a), *v.* V. **a farnăi**.

FÎRNÎIT, *s. m.* V. **farnăit**.

FIROS, *adj.* fibreux, filandreux.

F. GRAM. *f. s.* firoasă; — *m. pl.* firoşi; — *f. pl.* firoase.

FIROSCOS, *adj.* judicieux, sensé, prudent. || expérimenté. || qui a le sens commun. || malin. || *Cum te ai brodit tu mai firoscos de cât noi toţi!* (P. POP.) Comment t'es-tu trouvé plus sensé que nous tous!

F. GRAM. *f. s.* firoscoasă; — *m. pl.* firoscoşi; — *f. pl.* firoscoase.

FIROSEALA, *s. f. [anc.]* prodigalité.

FIROSI (a), *v. [anc.]* prodiguer.

CONJ. *Ind. pr.* firosesc.

FÎRŞI (a), *v. [pop.]* V. **a sfîrşi**.

FIRTA, *s. f.* un quart de *pogon* (environ un huitième d'hectare). || *Ea avea cate-va firte de vie*, elle avait quelques arpents de vigne.

FÎRŢĂ, *s. f.* 1° bribe. || 2° bagatelle, ba-

biole, brimborion 2° *(pop.)* se dit d'un petit enfant. || *O fîrţă de copil*, un brimborion d'enfant.

FÎRTAT, *s. m.* V. fârtat.

FIRTISEALA, *s. f. (pop.)* bombance.

FÎRŢOAGĂ, *s. f.* personne évaporée, étourdi, écervelé.

FIRUI (a) *v.* tordre (GASTER).

CONJ. *Ind. pr.* firuesc.

FIRUŢ, *s. n. [Trans.]* petit brin. || *dim. de* fir.

FIRUŢA, *s. f.* paturin annuel *(bot.)*.

FISĂ, *s. f.* fiche, jeton.

PLUR. *sans art.* fise,—*avec l'art.* fisele.

FÎSÀI (a), *v. impers.* 1° grésiller (en parlant du bruit que fait un fer rouge trempé dans l'eau). || 2° siffler (se dit en parlant du sifflement du dindon en colère).

CONJ. *Ind. pr.* fisâesce.

FISC, *s. n.* fisc.

FISCAL, *adj.* fiscal.

F. GRAM. *f. s.* fiscală ;—*m. pl.* fiscali;—*f. pl.* fiscale.

FISETRU, *s. m.* cachalot macrocéphale, physétère *(ichtyol.)*.

FIŞIC, *s. n.* 1° *(anc.)* cart ancien, fusée. || 2° rouleau contenant de l'argent.

PLUR. *sans art.* fişicuri ; — *avec l'art.* fişicurile.

FISICĂ, *s. f.* V. fizică.

FÎŞÎI (a) *v.* V. a fâşii.

FÎŞIIT, *adj.* V. fâşiit.

FISIOGNOM, *s. m.* physiognome.

PLUR. *sans art.* fisiognomi; - *avec l'art.* fisiognomiştii.

FISIOGNOMIC, *adj.* physiognomique.

FISIONOMIST, *s. f.* physionomiste.

PLUR. *sans art.* fisionomişti ; — *avec l'art.* fisionomiştii.

FÎSTACI (a se), *vr.* V. a se fistici.

FISTACURÎ, *s. n. pl. [Trans.]* contes.

FISTÀU, *s. m. [Trans.]* maillet.

PLUR. *sans art.* fistei ; — *avec l'art.* fisterei.

FISTIC, *s. n.* pistache.

PLUR. *sans art.* fisticuri; —*avec l'art.* fisticurile.

FÎSTÎC, *interj.* crac !

FÎSTÎC, *s. n. [Mold.]* V. fistic.

FISTICHIŬ, *adj.* 1° couleur pistache. | 2° singulier, étrange, baroque. *Gusturi fistichii*, des goûts baroques. || *Am întâlnit în lume ochi de toată mâna, şi mari, şi mici, şi mai albaştri, şi mai fistichii* (N. GANE); j'ai rencontré dans le monde des yeux de toute sorte, et plus grands, et plus petits, et plus bleus, et plus singuliers. || *(adv.) Se îmbracă fistichiu*, elle s'habille d'une façon baroque, sans goût, elle met sur elle des choses de toutes les couleurs.

F. GRAM. *f. s.* fistichie ; — *m. et f. pl.* fistichii.

FÎSTÎCI (a se), *v. (pop.)* s'embrouiller, se troubler, se déconcerter.

CONJ. *Ind. pr.* mă fisticesc.

FISŢOC, *s. n.* goupillon. || 2° bouquet de fleurs.

FIT, *s. n. dans l'expression pop. : A trage la fit pe cineva*, tromper quelqu'un *et* faire l'école buissonnière, faire la futaine.

FITĂ, *s. f. (anc.)* un point, un rien. || *Căci veacul ţi-i o minută şi întinderea o fită* (C. KONAKI); pour toi le siècle est une minute et l'espace un point.

FÎŢĂ, *s. f.* tout petit poisson, fretin. || *Nu putea să 'şi ia macar o fiţă de pesce*, il ne pouvait même attraper un tout petit poisson. || *(pop.) Fiţă din albie*, se dit d'un tout petit enfant au berceau.

FÎŢÎI (a), *v. imp.* frétiller. || *Fiţiind din coadă*, frétillant de la queue.

CONJ. *Ind. pr.* fiţiesc. - *Imparf.* fiţiia. — *Pas. déf.* fiţii. — *Subj. pr.* să fiţiească. — *Inf. pr.* a fiţi. — *Part. pr.* fiţiind. — *Part. pas.* fiţiit.

FÎŢÎI (a se), *vr.* frétiller. || se tortiller, se trémousser, faire des manières. || *Începu să se fiţiească că pe nedrept a fost învinoväţit*, il se mit à se trémousser en soutenant qu'il avait été injustement accusé.

FÎŢÎIRE, *s. f.* action de frétiller, de se tortiller, de se trémousser, etc. || frétillement, trémoussement, tortillement.

FÎŢÎIT, *adj.* frétillant, très vif.

F. GRAM. *f. s.* fiţiită ; - *m. pl.* fiţiiţi ; *f. pl.* fiţiite.

FITE-CE, *p.* fie-care lucru. || *Copiii ţipau de fite-ce lucru*, les enfants criaient pour chaque chose.

FITIL, *s. n.* mèche. || *A da fitil*, commencer (une chose), pousser (quelqu'un à faire quelque chose), monter (quelqu'un contre un autre).

PLUR. *sans art.* fitiluri ; — *avec l'art.* fitilurile.

FÎŢÎŞOARĂ, *s. f. dim. de* fiţă. || *Am prins vre-o câte-va fiţişoare* (A. PANN), j'ai pris quelques menus poissons.

FITUI (a) *v. (pop.)* prendre complètement, ratisser, dépenser jusqu'au dernier sou. || *N'aĭ bani pentru ca să-i fitui la oraş cine ştie pe ce nimicuri*, tu n'as pas de l'argent pour le dissiper à la ville Dieu sait pour quelles futilités

CONJ. *Ind. pr.* fituesc.

FITUI (a se), *vr. (pop.)* payer tout ce qu'on doit à quelqu'un, s'acquitter envers quelqu'un. || *(pop.)* vider son sac, en finir. || disparaître. || *M'am fituit cu dinsul*, je me suis complètement acquitté envers lui. || *Porunci de mâi aduse bucate, dar şi acele se fituiră într'o*

clipă (P. Ispir.); il ordonna qu'on apportât d'autres plats, mais ceux-ci disparurent également en un clin d'œil. || *Clăile de fin se fituesc*, les meules de foin disparaissent.

FIŢUICĂ, *s. f.* petit billet, petit bout de papier.

FIU, *s. n.* fils.

Plur. *sans art.* fii; — *avec l'art.* fii *ou* fiii.

FIŬ, *1ère pers. sing. subj. du verbe* a fi. || *Să fiu*, que je sois. || V. a fi.

FIULARĬ, *s. m. pl. [Olt.]* montants du joug. || V. jug.

FIX, *adj.* fixe. || V. aţintit.

FIXA (a), *v.* fixer. || V. a aţinti.

FIZIC, *adj.* physique.

F. Gram. *f. s.* fizică; — *m. pl.* fizici; — *f. pl.* fizice.

FIZICA, *s. f.* physique.

FIZICESCE, *adv.* physiquement.

FLĂCAIAN, *s. m.* V. flacăiandru. || *Un flăcaian de statul tău* (I. Neniţ.), un jeune garçon de ta taille.

FLĂCAIANDRU, *s. m.*, adolescent, jeune homme.

Plur. *sans art.* flăcăiandri; — *avec l'art.* flăcăiandrii.

FLACAIAŞ, *s. m.* V. flăcaiandru.

FLACAIME, *s. f.* l'ensemble des jeunes garçons. || *Flacaimea satului*, la jeunesse de l'endroit, les jeunes gens du village.

FLACARĂ, *s. f.* flamme, feu.

Plur. *sans art.* flacări; — *avec l'art.* flacările.

FLACARA (a), *v. imp.*, jeter des flammes; flamboyer.

Conj. *Ind. pr.* flăcărează.

FLĂCARAIE, *s. f.* petites flammes, flammèches, feux follets. || lueur.

FLACĂRARE, *s. f.* action de jeter des flambres. || flamboiement.

FLACĂROS, *adj.* flamboyant.

F. Gram. *f. s.* flăcăroasă; — *m. pl.* flăcăroşi; — *f. pl.* flăcăroase.

FLACAU, *s. m.* jeune garçon. || célibataire. || *Flăcau statut*, vieux garçon. — *Era o dată un flacău statut* (I. Creanga), il était une fois un vieux garçon. || *Când era flăcău*, quand il était garçon (avant son mariage). *Bietul Neculaĭ, ce puiu de flacău era!* Ce pauvre Nicolas, quel bon gars c'était!

Plur. *sans art.* flăcăi; — *avec l'art.* flăcăii.

FLACAUANDRU, *s. m.* V. flacaiandru.

FLACAUAŞ, *s. m.* V. flăcaias.

FLAGEL, *s. n.* fléau. *Aş înţelege ca acest flagel al Republicei* (Al. Zane), je comprendrais que ce fléau de la République.

FLAGELA (a), *v.* flageler (V. Alexandri). || V. a biciui.

FLAGRANT, *adj.* flagrant *[t. de dr.]*. || *Flagrant delict*, flagrant délit.

F. Gram. *f. s.* flagrantă; — *m. pl.* flagranţi; — *f. pl.* flagrante.

FLAIMUC, *s. m. [fam.]* nigaud, grosse bête.

FLAM, *s. n.* flamme, oriflamme, drapeau. || V. flamură.

Plur. *sans art.* flamuri; — *avec l'art.* flamurile.

FLĂMÎND, *adj. et s.* qui a faim, affamé, famélique. || *Sunt flămînd*, j'ai faim. || *Cel flămînd n'are urechie de ascultat* (Gol.), (*litt.* l'affamé n'a pas d'oreille pour entendre), ventre affamé n'a pas d'oreilles. || *Flămîndul codru visează* (A. Pann), (*litt.* celui qui a faim rêve de pain), on pense toujours à ce qu'on désire.

F. Gram. *f. s.* flămîndă; — *m. pl.* flămînzi; — *f. pl.* flămînde.

FLAMÎNZACIUNE, *s. f. [anc.]* disette. || *Arătând marea flaminzăciunea lor* (N. Costin), en prétextant de la grand disette (dans laquelle ils se trouvaient).

FLĂMÎNZARE, *s. f.* V. flamînzire.

FLĂMÎNZI (a), *v.* avoir faim, être affamé, être pressé par la faim. || *Boganţii flăminziră* (Cantem.), les riches furent affamés (eurent faim). || *Şi apoi flămînzi*, et ensuite il eût faim. *Cetatea când flăminzesce, de vrăjmaşi să stăpinesce* (Gol.); quand la citadelle est affamée, l'ennemi la prend.

Conj. *Ind. pr.* flămînzesc. — *Imparf.* flămînzîam. — *Part. déf.* ţi flămînzit. — *Pl. q. parf.* flămînzisem. — *Fut. pr.* voiu flămînzi. — *Cond. pr.* aş flămînzi. — *Impér.* flămînzesce, flămînziţi. — *Subj. pr.* să flămînzesc, să flămînzeşci, să flămînzească. — *Inf. pr.* a flămînzi. — *Part. pr.* flămînzind. — *Part. pas.* flămînzit.

FLĂMÎNZILĂ, *s. pr.* personnage des contes populaires qui mange sans cesse et a toujours faim.

FLAMÎNZIRE, *s. f.* action d'avoir faim, d'être affamé.

FLAMÎNZIT, *part. pas. de* a flămînzi.

F. Gram. *f. s.* flămînzită; — *m. pl.* flămînziţi; — *f. pl.* flămînzite.

FLĂMÎNZOS, *adj. [Trans.]* affamé, famélique.

F. Gram. *f. s.* flămînzoasă; — *m. pl.* flămînzoşi, — *f. pl.* flămînzoase.

FLAMURA, *s. f.* flamme, oriflamme, banderolle.

Plur. *sans art.* flamuri; — *avec l'art.* flamurile.

FLANELA, flanelle. || *[p. ext.]* gilet de flanelle.

FLASC, *adj.* flasque. || *Cu obrajii flasci* (Delavr.), les joues flasques.

F. Gram. *f. s.* flască; — *m. pl.* flasci, — *f. pl.* flasce.

FLAŞNETĂ, *s. f.* orgue de barbarie.

PLUR. *sans art.* flaşnete; — *avec l'art.* flaşnetele.

FLAŞNETAR, *s. m.* joueur d'orgue de barbarie.

PLUR. *sans art.* flaşnetarĭ; — *avec l'art.* flaşnetarii.

FLAUT, *s. n.* flûte.

PLUR. *sans art.* flaute; — *avec l'art.* flautele.

FLAUTAR *et* **flautaş**, *s. m. [Trans.]* joueur de flûte.

PLUR. *sans art.* flautarĭ *et* flautaşĭ; — *avec l'art.* flautarii *et* flautaşii.

FLAUTIST, *s. n.* joueur de flûte, flûtiste.

PLUR. *sans art.* flautiştĭ; — *avec l'art.* flautiştii.

FLEAC, *s. n.* babiole, chose sans valeur, chose sans importance, *au pl.* bêtises, niaiseries, sornettes, blagues. || *Auzise povestind de asemenea fleacurĭ*, il avait entendu parler de pareilles niaiseries. || *Un fleac de om*, un homme qui n'est pas sérieux.

PLUR. *sans art* fleacurĭ; — *avec l'art* fleacurile.

FLEANCĂ, *s. f.* 1° *[Ban.]* museau, bec. || bavardage. || 1° *Are o fleancă ca toate zilele*, il a un museau énorme. || 2° *Tacă-ţi fleanca*, tais ton bec, cesse ton bavardage. || V. **fleoancă**.

FLEANDURĂ, *s. f.* 1° haillon, guenille, loque, chiffon. || 2° femme de mauvaise vie.

PLUR. *sans art.* fleandure; — *avec l'art.* fleandurele.

FLEANCĂRI (a), V. a **floucani**.

FLEASC, *interj.* flac! pouf!

FLEAŞCĂ, *s. f. [Buc.]* giffle, soufflet. || *A căpătat o bună fleaşcă*, il a attrapé une bonne giffle.

FLECAR, *s. m.* diseur de balivernes, bavard, qui ne sait pas tenir sa langue. || *(pop.)* blagueur.

PLUR. *sans art.* flecarĭ; — *avec l'art.* flecarii.

FLECAR, *adj.* bavard, diseur de balivernes. *O slugă flecară*, un valet bavard.

F. GRAM. *f. s.* flecară; — *m. pl.* flecarĭ; — *f. pl.* flecare.

FLECĂRI (a), *v.* dire des balivernes, lantiponner, jaboter, jaser, parler inutilement. || *(pop.)* blaguer. || *De cât se flecăriţi la glume, mai bine spuneţi-ve fie-care basmul sĕu*, au lieu de dire des balivernes, racontez donc chacun un conte. || *Ce mai flecăresci de lucrurĭ faptuite acum şapte verĭ şi şapte iernĭ* (GR. JIP.); à quoi bon parler de choses arrivées il y a des années (*litt.* il y a sept étés et sept hivers.)

CONJ. *Ind. pr.* flecăresc. — *Imparf.* flecăriam. — *Pas. déf.* flecărit. — *Pl. q. parf.* flecărisem. — *Fut. pr.* voiu flecări. — *Cond. pr.* aş flecări. — *Impér.* flecăresce, flecăriţi. — *Subj. pr.* să flecăresc, să flecăresci, să flecărească. — *Inf. pr.* a flecări. — *Part. pr.* flecărind. — *Part. pas.* flecărit.

FLECĂRIE, *s. f.* balivernes, lantiponnage, jacasserie.

PLUR. *sans art.* flecării; — *avec l'art.* flecăriile.

FLECAŢI (a), *v. [Trans.]* V. a **flecări**. || *A flecaţi mincinaĭ în vînt*, parler pour ne rien dire.

FLECIU, *adj. [Trans.]* mou, mollet, mollasse.

F. GRAM. *f. s.* flecie; — *m. et f. pl.* flecĭi.

FLECĬUI (a), *v. [Trans.]* écraser, mettre en bouillie.

CONJ. *Ind. pr.* flecĭuesc.

FLECUŞTEŢE, *s. f. pl. [Mold.]* babioles, balivernes, petits riens (I. CREANGĂ). || V. **fleşcuţet**.

FLEGMĂ, *s. f.* flegme, glaire. || *Flegma în grumazĭ l'inneca* (CANTEM.), les flegmes qu'il avait dans la gorge l'étouffaient.

PLUR. *sans art.* flegme; — *avec l'art.* flegmele.

FLEGMATIC, *adj.* phlegmatique.

F. GRAM. *f. s.* flegmatică; — *m. pl.* flegmatici; — *f. pl.* flegmatice.

FLEICĂ, *s. f.* morceau de viande (pris dans les plates côtes) que l'on prépare sur le gril.

PLUR. *sans art.* fleicĭ; — *avec l'art.* fleicile.

FLENCĂNI (a), *v. [Trans]*. jaboter, caqueter, jaser.

CONJ. *Ind. pr.* flencănesc.

FLENCĂNITOR, *adj. [Trans.]* bavard.

F. GRAM *f. s.* flencănitoare; — *m. pl.* flencănitorĭ; — *f. pl.* flencănitoare.

FLENCHEŞ, *adj.* pendant, recourbé en bas (se dit des cornes des bœufs).

F. GRAM *s. f.* flencheşă; — *m. pl.* flencheşĭ; — *f. pl.* flencheşe.

FLENDUROS, *adj. [Trans.]* dégueuillé, haillonneux, dépenaillé.

F. GRAM. *f. s.* flenduroasă; — *m. pl.* flenduroşĭ; *f. pl.* flenduroase.

FLEOANCĂ, *s. f. (pop.)* museau, bec. || Loc. pop. *Bun de fleoancă*, bavard, qui a la langue bien pendue, qui a bon bec. || *Nu-ĭ maĭ tăcea fleoanca*, elle ne fermait pas son bec, elle ne se taisait pas. || *Ca să scapi de fleoanca muĭereĭ*, pour échapper au bavardage de la femme.

FLEOŞ, *adj.* V. **fleşcăit**.

FLEŞCAI (a), *v. imp.* rendre flasque.

CONJ. *Ind. pr.* fleşcăesc.

FLEŞCĂI (a se), *vr.* devenir flasque. || se faner.

FLEŞCĂRIE, *s. f.* action de rendre flasque.

FLEŞCĂIT, *adj.* rendu flasque, devenu flasque. || fané.

F. GRAM. *f. s.* fleşcăită, — *m. pl.* fleşcăiţĭ; — *f. pl.* fleşcăiţi.

FLEŞCUŢET, *s. n.* chose extrêmement petite, chose de rien, brimborion.

FLEŞTERI (a), *v. [Trans.]* écra-er, broyer, rendre flasque.

Conj. *Ind. pr.* fleşterese.

FLEŞTERI (a se), *vr. [Trans.]* devenir flasque. || se faner.

FLEŞTERIT, *adj. [Trans.]*, devenu flasque, rendu flasque. || fané.

F. Gram. *f. s* fleşterită ; — *m. pl.* fleşteriţi ; — *f. pl.* fleşterite.

FLEURA, *s. f. [Trans.]* bavard, qui ne sait pas tenir sa langue, incessant parleur.

Plur. *sans art.* fleure ; — *avec l'art.* fleurele.

FLEXIBIL, *adj.* flexible. || V. mladios.

FLEXIBILITATE, *s. f.* flexibilité. || V. mladie.

FLEXIONAR, *adj.* à flexions. || *Limbĭ flexionare*, des langues à flexions.

F. Gram. *f. s* flexionară ; — *m. pl.* flexionarĭ ; — *f. pl.* flexionare.

1. **FLEXIUNE**, *s. f.* flexion. || V. mladiare.

2. **FLEXIUNE**, *s. f.* flexion *(t. de gram.)*.

FLINTA, *s. f.* mousquet. || *Bubuetele puscilor şi a flintelor* (N. Costin), les détonations des canons et des mousquets. || *Cu pistol la cingătoare şi cu flintă pe spinare* (N. Filim.), le pistolet à la ceinture et le mousquet sur l'épaule.

Plur. *sans art.* flinte ; — *avec l'art.* flintele.

FLIŞCĂ, *s. f. [Trans.]* fifre.

FLIŞCAI (a), *v. [Trans.]* jouer du fifre.

Conj. *Ind. pr.* flişcăesc.

FLIŞVĂI (a), *v. [pop.]* clapoter, gargouiller, patrouiller.

Conj. *Ind. pr.* flişvăesc.

FLIŞVAIRE, *s. f.* action de clapoter, de gargouiller, de patrouiller. || clapotement, patrouillage.

FLIT, *s. n. [Trans.]* groin.

Plur. *sans art.* flituri ; — *avec l'art.* flиturile.

FLIUŞCA, *s. f. [Mold.]* topette (pour l'eau-de-vie).

FLOACA, *s. f.* flocon (de neige, de laine, de soie, etc.), effiloche.

Plur. *sans art.* floace ; — *avec l'art.* floacele.

FLOACE, *s. f. pl.* poils de la région pubienne.

1. **FLOARE**, *s. f.* fleur. *Florile gradinei*, les fleurs du jardin. || *Mort în floarea vieţei* (V. Alex.), mort à la fleur de l'âge. *Floarea tinerilor*, la fleur de cette jeunesse, les meilleurs de ces jeunes gens. || *Floarea cheiĭ*, panneton. || *Floarea laptelui*, la crème du lait. || *Floarea broaseacă*, renoncule *(bot.)* — *Floarea călugărului*, saponaire *(bot.)* — *Floarea frumoasă*, pâquerette *(bot.)*. *Floarea galbenă*, chrysanthème jaune *(bot.)*. — *Floarea grîului*, bleuet *(bot.)*. — *Floare de grădină*, marguerite jaune, chrysanthème couronné *(bot.)*. — *Floare de lăngoare*, lysimaque commune *(bot.)*. — *Floare de mazere*, gesse *(bot.)*. — *Floare de ochĭ*, euphraise, brise-lunette *(bot.)*. — *Floarea paserilor*, anémone *(bot.)*. — *Floare de perină*, camomille jaune *(bot.)*. — *Floarea soarelui*, grand soleil, tournesol *(bot.)*. — *Floarea soarelui de câmp*, coquelourde *(bot.)*. *Floare de stea*, fleur d'écarlate, fleur de Constantinople, croix de Malte *(bot.)*. — *Floare de vioră*, 1° herbe de la Trinité *(bot.)*, 2° giroflée jaune, violier jaune *(bot.)*. — *Floarea lui Sf. Ioan*, caille-lait, gaillet *(bot.)*. — *Floarea şarpelui*, asphodèle jaune *(bot.)*. — *Floarea turcului*, muguet, lis des vallées *(bot.)*. — *Floarea vîntului*, anémone *(bot.)*. — *Floarea vioreleĭ*, muscari *(bot.)*. — *Floarea vinată*, glaieul, gladiole *(bot.)*. || *Floare de zinc*, oxyde de zinc. || Loc. *Cu o floare nu se face vara* (Gol.), (*litt.* une fleur ne fait pas l'été), ce n'est pas toujours assez d'une seule chose, fut elle bonne, pour réussir. *A prinde floare*, moisir (se dit du vin). || *Cine vrea să meargă şi să ajungă cu floare la urechie* (P. Ispir.), qui veut aller et arriver sans encombre. — *E floare la urechie*, ce n'est presque rien, c'est peu de chose. — *Necazurile noastre sunt florĭ la urechie pe lânga cele ce spun in cărţi* (I. Creanga), nos ennuis sont des bagatelles à côté de ceux dont on parle dans les livres. || *De florile mărului*, inutilement, en vain, vainement, *(pop.)* pour des prunes. || *De florĭ de cuc* (V. Alex.), pour des prunes. || *Copil din florĭ et născut din florĭ*, bâtard, enfant naturel.

2. **FLOARE**, *s. f.* couleur. || *Precum floarea peruluĭ o vădesce* (Cantem.), comme le prouve la couleur de son poil. || *Lână capătă o floare galbenă*, la laine prend une couleur jaune. || *A băga in florĭ*, tremper (de la laine) dans la teinture pour en essayer le ton.

Plur. *sans art.* florĭ ; — *avec l'art.* florile.

FLOARE (in —), *loc. adv.* en fleur. || *Florĭ ce erau tocmaĭ in floare*, des fleurs qui étaient justement épanouies.

FLOARŢĂ, *s. f. (pop.)* catin.

1. **FLOC**, *s. n.* V. floaca.

2. **FLOC**, *s. n.* foc *(t. de mar.)*. || *Floc mare*, grand foc. || *Floc mic*, petit foc *(t. de mar.)*. || *Floc sâpţĭ*, clin foc *(t. de mar.)*.

FLOCĂI (a), *v.* plumer, pluser, éplucher. || secouer durement (un animal en le prenant par la peau du dos, par les oreilles, par le cou). tirailler. || taquiner. || *Inşfacă ĭedul de urechi şi 'l flocăesce şi 'l jumulesce* (I. Creanga) ; il

saisit le chevreau par les oreilles, le secoue durement et l'écorche. || *Flocăiam mițele* (I. Creanga), je taquinais les chats.

Conj. *Ind. pr.* flocăesc.

FLOCAN, *adj.* à longs poils frisés. || *Un căine flocan* (I. Slav.), un barbet, un épagneul.

F. Gram. *f. s.* flocană; — *m. pl.* flocani; — *f. pl.* flocane.

FLOCOS, *adj.* à longs poils frisés.

F. Gram. *f. s.* flocoasă; — *m. pl.* flocoși; — *f. pl.* flocoase.

FLOCOȘICA, *s. f.* houlque laineuse *(bot.)*.

FLOCUȚ, *s. m. [Trans.] dim. de* 1 **floc**.

FLONCANI (a), *v.* jaboter, jaser. || *Floncănească lumea cât o vrea*, que les gens jasent tant qu'ils voudront.

Conj. *Ind. pr.* floncănesc.

1. **FLORANȚA**, *s. f.* florence (taffetas léger pour doublure).

2. **FLORANȚA**, *s. f. [Trans.]* || V. **florinte**.

1. **FLORAR**, *s. m.* fleuriste, cultivateur *et* marchand de fleurs.

Plur. *sans art.* florari; — *avec l'art.* florarii.

2. **FLORAR**, *s. m. (pop.)* Avril.

FLORARIE, *s. f.* serre, endroit où l'on cultive *et* où l'on vend des fleurs.

Plur. *sans art.* florării; *avec l'art.* florăriile.

FLORI (a), *v.* || V. **a înflori**. || *Mustăcioara să 'mĭ florească* (P. Pop.), que ma moustache pousse.

FLORIAN, *s. m.* nom que les paysans donnent à leur bœuf.

FLORICA, *s. f.* nom que les paysans donnent à leur vache.

FLORICEA, *s. f.* fleurette, petite fleur. || Loc. *Are deprindere să pună floricele*, il a l'habitude d'enguirlander ses discours, il aime à y mettre du sien quand il raconte quelque chose, il enjolive quand il raconte.

Plur. *sans art.* floricele; — *avec l'art.* floricelele.

FLORICELE, *s. f. pl.* grains de maïs grillés et éclatés.

FLORICICĂ, *s. f.* petite fleur, fleurette. || *dim. de* **floricea**.

FLORIÏ, *s. f. pl.* Pâques fleuries. || *Duminica florilor*, dimanche des Rameaux.

FLORILAT, *adj. [Trans.]* tacheté, moucheté, tigré.

F. Gram. *f. s.* florilată; — *m. pl.* florilați; — *f. pl.* florilate.

FLORINTE, *s. m. [Trans.]* pinson *(ornith.)*.

FLORINȚĬ, *s. m. pl. (anc.)* florins d'or.

FLORȚOTINA, *s. f. (pop.)* catin, fille de joie. || V. **floarță**.

FLOTĂ, *s. f.* flotte.

Plur. *sans art.* flote; — *avec l'art.* flotele.

FLOTILA, *s. f.* flottille.

FLUCTUAȚIE *et* **fluctuațiune**, *s. f.* fluctuation.

Plur. *sans art.* fluctuații *et* fluctuațiuni; — *avec l'art.* fluctuațiile *et* fluctuațiunile.

FLUDĂ, *s. f. (anc.)* gaze, tulle. || *De pe pĭept vidica fluda* (C. Konaki), il relevait la gaze qui lui couvrait la poitrine.

1. **FLUER**, *s. n.* sifflet. || flûte de berger, chalumeau. || flûteau. || *A zice din fluer*, jouer du chalumeau.

2. **FLUER**, *s. n.* tibia (on dit plus généralement *fluerul pĭcĭorului*).

Plur *sans art.* fluere; — *avec l'art.* fluerele.

FLUERA (a), *v.* siffler. || *A fost fluerat*, il a été sifflé. || Loc. *Sta în loc și fluera a pagubă*, *fitt.* il restait immobile et sifflait comme un homme qui vient d'éprouver une perte), il restait immobile et hochait douloureusement la tête

Conj. *Ind. pr.* fluer, fluerĭ, flueră. — *Imparf.* flueram. — *Pas. déf.* fluerai. — *Pl. q. parf.* fluerasem. — *Fut. pr.* voiŭ fluera. — *Cond. pr.* aș fluera. — *Impér.* flueră, fluerați. — *Subj. pr.* să fluer, să fluerĭ, să fluere. — *Inf. pr.* a fluera. — *Part. pr.* fluerând. — *Part. pas.* fluerat.

FLUERAȘ, *s. m. dim. de* **fluer**.

1. **FLUERAR**, *s. n.* vent, bise. || *Fluerarul sufla groaznic* (N. Bogd.), le vent soufflait terriblement.

2. **FLUERAR**, *s. m.* farlouse, alouette des prés *(ornith.)*.

FLUERARE, *s. f.* action de siffler, de jouer du chalumeau. || sifflement, manière de siffler, de jouer du chalumeau.

FLUERAT, *s. n.* fait de siffler. || sifflement, manière de siffler, de jouer du chalumeau. || *'L cunosc pe fluerat* (P. Pop.), je le reconnais à sa façon de jouer du chalumeau.

FLUERAT, *adj.* sifflé.

F. Gram. *f. s.* fluerată; — *m. pl.* fluerați; — *f. pl.* fluerate.

FLUERATOR, *s. m.* V. 2. **fluerar**.

FLUERĂTOARE, *s. f.* vigne noire, sceau de la Vierge, herbe aux femmes battues *(bot.)*.

FLUERA-VÎNT, *s. m. comp.* étourdi, écervelé. || *Un june fluera-vînt* (P. Ispir.), un jeune étourdi.

FLUERIȚA, *s. f. dim. de* **fluer**.

FLUID, *s. n.* fluide.

FLUID, *adj.* fluide (M. Emin.).

F. Gram. *f. s.* fluidă; — *m. pl.* fluizi; — *f. pl.* fluide.

FLUIDITATE, *s. f.* fluidité.

FLUŞTURA (a) *v. imp.* voltiger, flotter au vent, folâtrer. || V. a **flutura**.

CONJ. *Ind. pr.* fluştură.

FLUŞTURARE, *s. f.* V. **fluturare**.

FLUŞTURATIC, *adj.* V. **fluturatic**.

F. GRAM. *f. s.* fluşturatecă; — *m. pl.* fluşturateci; — *f. pl.* fluşturatece.

FLUTURA (a), *v. imp.* papillonner, s'agiter au vent, voltiger, folâtrer. || faire voltiger. || *Fluture, fluture, flutură pe buture, flutură pe floare* (P. POP.); papillon, papillon, papillonne sur les troncs, papillonne sur les fleurs. || *Mii de flacări albastrele se ved tainic fluturând*, on voit voltiger mystérieusement des milliers de flammes bleuâtres. || *Când lasă... vêlul ei a flutura* (D. BOLINT.), quand elle laisse flotter son voile. || *El flutura din cap şi zicea* (I. CREANGA), il secouait la tête et disait. || *Flutură naframa tot drumul pin' a-casă* (ŞEZĂT.) elle agite son mouchoir jusqu'à la maison.

CONJ. *Ind. pr.* flutură. — *Imparf.* flutura. — *Pas. déf.* flutură. — *Pl. q. parf.* fluturase. — *Fut. pr.* va flutura. — *Cond. pr.* ar flutura. — *Subj. pr.* să fluture. — *Inf. pr.* a flutura. — *Part. pr.* fluturând. — *Part. pas.* fluturat.

FLUTURARE, *s. f.* action de papillonner, de voltiger. || papillonnage, voltigement. || inconstance. || *Aceiaşi fluturare, aceiaşi uşurinţă* (J. NEGRUZZI); même inconstance, même légèreté.

FLUTURAŞ, *s. m. dim. de* **fluture** (1 et 2). || *Ia numa 'n fluturaşi lucrată* (P. POP.), la chemise toute ornée de paillettes.

PLUR. *sans art.* fluturaşi; — *avec l'art.* fluturaşii.

1. **FLUTURE**, *s. m.* papillon. || *Fluture alb, fluture de spin*, gazé. — *Fluture roşiu*, paon de jour. || *Fluture de mătasă*, papillon de vers à soie. || *Fluture de varză*, papillon de chou.

2. **FLUTURE**, *s. m.* paillette (d'or ou d'argent).

PLUR. *sans art.* fluturi; — *avec l'art.* fluturii.

FLUTURAT, *adj.* qui voltige, qui papillonne. || volage, inconstant, léger. || trompeur. || *Filul oare-cum fluturate cuvintelor vrăjitorului a se incredinţa începuse* (CANTEM.), l'éléphant avait commencé à croire les paroles trompeuses du sorcier.

FLUTURATIC, *adj.* inconstant, léger, volage, folâtre. || *Nouriĭ fluturaticĭ de prin cer* (A. ODOB.) les nuages qui passent légers sur le ciel.

F. GRAM. *f. s.* fluturatică; — *m. pl.* fluturatici; — *f. pl.* fluturatice.

FLUTUREL, *s. m. dim. de* **fluture**.

PLUR. *sans art.* fluturei; — *avec l'art.* flutureii.

FLUVIU, *s. n.* fleuve.

PLUR. *sans art.* fluvie; — *avec l'art.* fluviele.

FLUX, *s. m.* flux.

FOACHE, *s. m. [Trans.]* enfant de fille-mère, bâtard, enfant naturel.

1. **FOAIE**, *s. f.* feuille, pétale. || feuille, page. || *Foĭ de trandafir*, pétales de roses. || *Foaie de vioră*, anémone hépatique *(bot.)*. || *Foĭ de plăcintă*, pâte feuilletée. || *Foaie de hârtie*, feuille de papier. || *A intoarce foile uneĭ cărţi*, tourner les pages d'un livre. || *Foaie de zestre*, acte dotal. || *Foaia periodică*, feuille périodique. || Loc. pop. *A intors-o pe foaia cea-l'alta*, il a changé son fusil d'épaule, il l'a pris sur un autre tou, il a changé de théorie. || *A 'i da pe foaie*, dire la vérité crue. || *A da pe foĭ*, battre, rosser. — *Voi să 'i dă pe foĭ că nu ingrijise de grădină* (P. ISPIR.), il voulut la rosser parce qu'il n'avait pas soigné le jardin.

PLUR. *sans art.* foĭ; — *avec l'art.* foile.

2. **FOAIE**, *s. f.* lé. || *Foile rochieĭ*, les lés de la robe.

FOAEŞ, *adj.* feuillu.

F. GRAM. *f. s.* foaeşă; — *m. pl.* foaeşi; — *f. pl.* foaeşe.

1. **FOALE**, *s. m. [Trans.]* ventre, estomac, entrailles. || *Fiesce-care socotia după foalele luĭ cel gol că jumătate e puţin* (ŢICHIND.), chacun jugeait, d'après son ventre vide, que c'était peu d'une moitié.

2. **FOALE**, *s. m.* outre.

3. **FOALE**, *s. m.* soufflet. || *Şi umpla din foale ca să aprinză focul* (P. ISPIR.), et il soufflait (avec le soufflet) pour allumer le feu.

FOALEŞ, *adj. [Trans.]* qui a un ventre, bombé, convexe. || ventru.

FOAME, *s. f.* faim. || *Foamea să uită la poarta omuluĭ muncitor şi nu indrăsnesce se intre*, la faim regarde à la porte de l'homme qui travaille et n'ose pas entrer (la faim n'entre pas chez celui qui travaille). || *Foamea e sorâ buna cu setea*, la faim est la sœur légitime de la soif. || *Foamea este cel maĭ bun bucătar*, la faim est le meilleur cuisinier. || *A'şĭ momi foamea*, tromper sa faim. || *Cine doarme nu-i e foame* (GOL.), *(litt.* qui dort n'a pas faim), qui dort dîne.

FOAMETE, *s. f.* famine, disette. || *S'au făcut foametĭ marĭ de mânca om pre om* (N. COSTIN), il y eût une si grande famine que les hommes se mangeaient entre eux.

FOARCĂT, *s. n. [Buc.]* V. **forcoteală**.

FOARFECE, *s. n. pl.* ciseaux.

PLUR. *avec l'art.* foarfecele.

FOARTE, *adv.* très, fort, bien. || *S'a speriat foarte*, il s'est très fort épouvanté. || *Grigore Vodă foarte s'au bucurat că au murit* (EN. KOGĂL.); le prince Grégoire s'est fort réjoui de sa mort. || *Sunt multe foarte*, il y en a beaucoup. || *Auzind aceasta s'a intristat foarte*, en apprenant cela il s'attrista vivement.

1. **FOC**, *s. n.* feu, incendie. || *(fig.)* || ardeur, || *Aprinde focul*, allume le feu. — *Focul se stinge*, le feu s'éteint. || *Din scânteia mică se aprinde focul mare* (Hint.), une petite étincelle peut allumer un grand incendie. || *Se incinse focul într'însa de dorul bărbatului său*, un ardent désir de revoir son mari s'empara d'elle. || *În focul povestirei*, dans le feu du récit. || *Plin de foc*, ardent. || *Focul veciloru*, le feu éternel, l'enfer. || *Focul pietrelor*, l'éclat des pierres. || *Foc viu*, feu sacré, érésypèle. || Loc. *Lasă 'l focului* laisse-le au diable!

2. **FOC**, *s. n.* coup de feu. || *A tras două focuri*, il a tiré deux coups de fusil, de pistolet, etc.

3. **FOC**, *s. n.* malheur, infortune, chagrin, peine. || *Se văicăriau de focul ce le ajunsese*, ils se plaignaient du malheur qui était tombé sur eux. || *Îi a spus tot focul lui*, il lui a dit tout ce qu'il avait sur le cœur. || *Viață e oare foc?* Est-ce vivre qu'être si malheureux? || *A 'şi scoate focul pe cineva*, passer sa mauvaise humeur sur quelqu'un.

Plur. *sans art.* focuri; — *avec l'art.* focurile.

FOC, *cmpl. adv.* extrêmement. || *Era foc de harnică* (I. Creangă), elle était extrêmement travailleuse. || Loc. *A se face foc*, se mettre en fureur, s'emporter. — *De care jalbă foc s'au făcut Sultanul Murat pe vezirul* (Mir. Cost.), le Sultan Murad en recevant cette plainte s'emporta contre le vizir. || *A se face foc şi pară*, s'emporter, jeter feu et flamme. || *A se supăra foc*, se fâcher tout rouge. || *A fi prost foc*, être bête comme une oie. — *Ştii ieri la moară ce spunea? Că 's proasta foc şi gură-rea.* (Coşb.) Sais-tu ce qu'il disait hier, au moulin? que je suis bête comme une oie et mauvaise langue. || *Urîtă foc*, laide comme tout.

FOC (cu —), *loc. adv.* ardemment. || *Începu a plânge cu foc*, elle se mit à pleurer à chaudes larmes. || *A cântu cu foc*, chanter avec âme.

FOC (de —), *l. adv.* extrêmement. || *Două muieri la un loc nu trăesc, se cert de foc* (A. Pann); deux femmes ne peuvent vivre ensemble, elles se disputent abominablement.

FOCA, *s. f.* jour férié dans le peuple (22 Juillet).

FOCAR, *s. n.* foyer.

Plur. *sans. art.* focare, — *avec l'art.* focarele.

FOCHIST, *s. m.* chauffeur.

Plur. *sans art.* fochişti; — *avec l'art.* fochiştii.

FOCOS, *adj.* ardent, plein de feu, fougueux. || *Ochi focoşi*, yeux pleins de feu.

F. Gram. *f. s.* focoasă; — *m. pl.* focoşi; — *f. pl.* focoase.

FOCŞĂNEAN, *s. m.* habitant de Focshani.

Plur. *sans art.* Focşăneni; — *avec l'art.* Focşănenii.

1. **FOCŞĂNEANCĂ**, *s. f.* habitante de Focshani.

Plur. *sans art* Focşăence. — *avec l'art.* Focşăencele.

2. **FOCŞĂNEANCA**, *s. f. avec l'art.* danse paysanne.

FOCŞANI, *s. pr.* Fochsani, chef-lieu du district de Putna.

FOCŞOR, *s. n. dim. de* foc. || *Mititel focşor se vede* (A. Pann), on voit en tout petit feu.

FOCURELE, *s. n. pl.* feux follets (V. Alex.)

1. **FOCUŞOR**, *s. n. dim. de* foc.

2. **FOCUŞOR**, *s. n.* jeu d'enfants, petit bonhomme vit encore!

FOCURĬ, *s. f. pl.* boutons de chaleur.

FOCUŢ, *s. n. [Trans.] dim. de* foc.

FODOR, *s. m. [Trans.]* pli.

FODORĬ, *s. m. pl. [Trans.]* broderie au coton rouge sur les manches de chemise.

FOFEAZĂ, *s. f.* 1° traverse des ailes du moulin à vent. || 2° partie du devidoir, chevillette sur laquelle s'enroulent les fils. || 3° nœud de ruban, pompon. || 4° bras d'un candélabre.

Plur. *sans art.* fofeze; — *avec l'art.* fofezele.

FOFELNIŢĂ, *s. f.* mâchoire mobile de la macque ou broie *(meliţoiu)*. || *(an fig.)* se dit d'une personne bavarde. — *Ce fofelniţă!* Quelle pie borgne!

FOFENGHER, *s. m. (pop.)* l'étoile du matin.

FOFOLOCĬ, *s. m. pl.* petits d'oiseaux quand ils n'ont encore que le duvet. || *Fofolocii gălbiori de raţă fug de la cloşcă*, les petits canetons s'échappent de dessous la couveuse.

FOFOLOG, *adj. et s.* fainéant, paresseux. || *Toate fofoloagele 'şi aşteaptă noroacele* (A. Panu), toutes les paresseuses attendent la chance.

F. Gram. *f. s.* fofoloagă; — *m. pl.* fofologi; — *f. pl.* fofoloage.

FOFOLOAGE, *s. n. pl.* touffes de poils qui poussent aux pâturons de certains chevaux.

1. **FOĬ**, *s. f. pl. de* foaie.

2. **FOĬ**, *s. f. pl.* lés (d'une robe).

FOI (a), *v. imp.* fourmiller, grouiller. || *Pădurea foieşce de oameni* (V. Alex.), le bois fourmille de monde. || *Fetele şi flăcăii foiau prin sat* (I. Creangă) les filles et les garçons grouillaient dans le village. || *Iar hoţii foiau prin toate părţile* (N. Gane), mais les voleurs fourmillaient de tous les côtés.

Conj. *Ind. pr* foieşce. — *Imparf.* foia. — *Pas. déf.* foi. *Pl. q. parf.* foise. — *Fut. pr.* va foi. — *Cond. pr.* ar foi. — *Subj. pr.* să foiască. — *Inf. pr.* a foi. — *Part. pr.* foind. — *Part pas.* foit.

FOI (a se), *v.* s'ébattre. || *Copiii se foiesc printre bătrîni* (Delavr.), les enfant s'ébattent parmi les vieux.

FOILETON, *s. f.* feuilleton. || V. foiţă.

PLUR. *sans art.* foiletoane;—*avec l'art.* foiletoanele.

FOIOFOIU, *s. m.* petite pervenche *(bot.)*.

FOÏOS, *adj.* feuillu, feuillacé, lamelleux.

F. GRAM. *f. s.* foioasă; — *m. pl.* foioşi; — *f. pl.* foioase.

FOIRE, *s. f.* action de fourmiller. de s'ébattre.

FOIŞOARĂ, *s. f.* V. foaie.

1. **FOIŞOR**, *s. n.* belvédère, tourelle, observatoire, balcon élevé au dessus d'une maison ou sur des poteaux, balcon des maisons paysannes dans la montagne. || *Foişor de foc*, observatoire pour les incendies. || *Foişorul de la biserică*, le clocher de l'église.

2. **FOIŞOR**, *s. n. (anc.)* salon, chambre de réception (B. P. HAŞDEU).

PLUR. *sans art.* foişoare; — *avec l'art.* foişoarele.

1. **FOIŢĂ**, *s. f.* petite feuille. || *Foiţă de ţigară*, feuille de papier à cigarettes.

2. **FOIŢĂ**, *s. f.* feuilleton.

PLUR. *sans art.* foiţe;—*aeec l'art.* foiţele.

FOITAŞ, *s. n. [Trans.]* 1° charge d'un fusil. || 2° ondée, averse. || 3° tourbillon.

FOITAŬ, *s. n. [Buc. et Trans.]* anneau de fer qui entoure l'âge de la charrue et empêche le bois de se fendre.

1. **FOIŢE**, *s. f. pl.* fard (en feuilles). || *A 'şi da cu foiţe*, se farder.

2. **FOIŢE**, *s. f. pl.* sorte de dessins des tapis fabriqués à la campagne.

FOIU, *s. n. [Mold.]* soufflet (instrument pour souffler le feu).

FOJGĂI (a), *v. imp. [Mold.]* 1° fourmiller, grouiller. || 2° bruire. || *Pustietăţi unde fojgăiau balaurĭ* (I. CREANGĂ), des endroits déserts où fourmillaient des dragons.

CONJ. *Ind. pr.* fojgăesce.

FOJGĂIRE, *s. f.* action de fourmiller, de grouiller, de bruire. || fourmillement, grouillement. || bruissement.

PLUR. *sans art.* fojgăirĭ; — *avec l'art.* fojgăirile.

FOLĂRIT, *s. n. (anc.)* impôt sur les troupeaux de moutons.

FOLFĂILĂ, *s. m.* se dit d'une persone qui n'a plus de dents et parle difficilement.

FOLFĂIT, *s. m.* qui n'a plus de dents et qui parle et mange difficilement.

FOLKLOR, *s. n.* folklore.

FOLKLORIST, *s. m.* folkloriste.

PLUR. *sans art.* folkorişti; — *avec l'art.* folkoriştii.

FOLOS, *s. n.* utilité, profit, avantage, gain bénéfice. || *De cel fără folos puţină grijă se pourtă* (CANTIM.), on s'intéresse peu à celui qui ne peut nous être d'aucun avantage, dont on ne peut tirer aucun profit. || *Nu e tocmaĭ fără folos*, ce n'est pas absolument sans profit. || *Obştescul folos*, l'utilité générale. || *De folos*, utile, efficace.

PLUR. *sans art.* foloase; — *avec l'art.* foloasele.

FOLOSI (a), *v.* profiter, être utile. || *Dar nimica n'a putut folosi* (GR. URECHIĂ), mais il ne put réussir, il n'obtint aucun résultat. || *De nu veĭ folosi şi pre alţii cu viaţa ta, te vor uri* (P. ISPIR.); si, par ta mauière de vivre, tu n'es pas utile aux autres, tu seras détesté.

CONJ. *Ind. pr.* folosesc.—*Imparf.* folosîam.—*Pas. déf.* folosiĭ.—*Pl. q. parf.* folosisem.—*Fut. pr.* voiŭ folosi.—*Cond. pr.* aş folosi.—*Impér.* folosesce, folosiţi. — *Subj. pr.* să folosesc, să folosescĭ, să folosească.—*Inf. pr.* a folosi.—*Part. pr.* folosind.—*Part. pas.* folosit.

FOLOSI (a se), *vr.* bénéficier, profiter, tirer profiter.

FOLOSINŢĂ, *s. f.* profit, utilité, gain, efficacité.

PLUR. *sans art.* folosinţe; —*avec l'art.* folosinţele.

FOLOSIRE, *s. f.* action de profiter.

PLUR. *sans art.* folosirĭ;—*avec l'art.* folosirile.

FOLOSITOR, *adj.* utile, avantageux, favorable, profitable, efficace.

F. GRAM. *f. s.* folositoare; — *m. pl.* folositorĭ; — *f. pl.* folositoare.

FOLOŞTINĂ, *s. f.* marc. || résidu.

FOLTE, *s. m. [Trans.]* panse.

PLUR. *sans art* folţi;—*avec l'art.* folţii.

FOLTICENĬ, *s. pr.* Folticeni, chef-lieu du district de Suciava.

FOLTICOS, *adj. [Buc.]*, gros, lourd, pesant. || *[Trans.]* ventru, pansu.

F. GRAM. *f. s.* folticoasă; — *m. pl.* folticoşi; — *f. pl.* folticoase.

FOMETA (a), *v.* être affamé, mourir de faim, crever de faim.

FOMETEGOS, *adj.* affamé (V. AL. URECHIA).

FOMETOS, *adj.* affamé. || *Feciorul de împărat se întoarse fometos de la vînătoare* (G. DEM. TEOD.), le fils du roi revint affamé de la chasse.

F. GRAM. *f. s.* fometoasă; — *m. pl.* fometoşi; — *f. pl.* fometoase.

FOMF, *adj.* bredouilleur (qui a de la difficulté à parler à cause du manque de dents).

F. GRAM. *f. s.* fomfă; — *m. pl.* fomfĭ; — *f. pl.* fomfe.

FOMFĂI (a), *v.* parler en bredouillant.

CONJ. *Ind pr.* fomfăesc.

FONCIAR, *adj.* foncier.

F. GRAM. *f. s.* fonciară; — *m. pl.* foncierĭ; — *f. pl.* fonciare.

FONCHIU, *s. m.* pervenche *(bot.)*.

FONDUC, *adj.* court, ramassé. || *O masă rotundă şi fonducă* (DELAVR.), une table ronde et basse.

F. GRAM. *f. s.* fonducă; — *m. pl.* fonducĭ; — *f. pl.* fonduce.

FONETIC, *adj.* phonétique.

F. GRAM. *f. s.* fonetică; — *m. pl.* fonetici; — *f. pl.* fonetice.

FONETICĂ, *s. f.* phonétique.

1. **FONTANA**, *s. f.* 1° source, fontaine. || 2° *[Val.]* puits, citerne.

2. **FONTANĂ**, *s. f.* origine. || *Toți aceștia dintr'o fontână au izvorît* (S. MILESCU), tous ceux-là procèdent d'une même origine.

PLUR. *sans art.* fontâne; — *avec l'art.* fontânele.

3. **FONTÂNĂ**, *s. f.* cautère.

FONTANAR, *s. m.* fontainier, fabricant de fontaines.

PLUR. *sans art.* fontânarĭ; — *avec l'art.* fontânarii.

1. **FOR**, *s. n.* forum.

2. **FOR**, *s. n. [Mold.]* foire.

FORĂ, *conj.* V. fără.

FORAI (a), *v. imp.* renacler (en parlant des chevaux). || *Calul începe a forăi* (I. CREANGĂ), le cheval se met à renacler.

CONJ. *Ind. prés.* forăesc. — *Imparf.* forăia. — *Pas. déf.* forăi. — *Pl. q. parf.* forăise. — *Subj. pr.* să forăiască — *Inf. pr.* a forăi. — *Part. pr.* forăind. — *Part. pas.* forăit.

FORĂIRE, *s. f.* action de renacler. || renaclement.

FORĂ-ISPRĂVNICIĬ, *s. comp. (anc.)* légèretés. || *Și de ale tinereților foră-isprăvniciĭ, te veĭ părăsi* (CANTEMIR), et tu te débarrasseras des légèretés inhérentes à la jeunesse.

FORĂIT, *s. n.* renaclement.

FORCOTEALĂ, *s. f.* grésillement. || V. a forfoti.

FORCOTI (a), *v. imp.* grésiller (bruit que fait un fer rouge qu'on plonge dans l'eau) (P. POP).

CONJ. *Ind. pr.* forcotesc.

FORESTIER, *s. m.* agent forestier.

PLUR. *sans art.* forestierĭ; — *avec l'art.* forestierii.

FORFĂI (a), *v.* V. fomfăi.

FORFECA (a), *v.* 1° couper avec des ciseaux, couper en petits morceaux, tailler. || 2° semoncer, gronder, rosser.

FORFECĂRĬ, *s. m. pl.* liseron des champs *(bot.)*.

FORFECĂTURĂ, *s. f.* 1° coupure. || 2° semonce, rossade. || *(pop.) I-a tras o forfecătură*, il lui a donné un savon.

FORFOTA, *adv.* deci delà, confusément (avec une idée de hâte).

FORFOTEALĂ, *s. f.* bouillonnement. || agitation, grouillement.

FORFOTI (a), *v. imp.* 1° se dit du bruit que fait une bouillie épaisse en bouillant. || 2° grouiller.

CONJ. *Ind. pr.* forfotesc.

FORFOTI (a se), *v.* se hâter confusément.

FORMA (a), *v.* former.

CONJ. *Ind. pr.* form.

1. **FORMĂ**, *s. f.* forme. || *De formă*, pour la forme.— *Pe la școală maĭ dăm, de formă* (I. CREANGA); nous allions encore à l'école, pour la forme.

2. **FORMA**, *s. f. [Mold.]* four.

FORMAGIU, *s. m. [Mold.]* fournier, boulanger.

PLUR. *sans art.* formagiĭ; — *avec l'art.* formagiĭ.

FORMAL, *adj.* formel.

F. GRAM. *f. s.* formală; — *m. pl.* formalĭ; — *f. pl.* formale.

FORMALIST, *adj.* formaliste.

F. GRAM. *f. s.* formalistă; — *m. pl.* formaliștĭ; — *f. p.* formaliste.

FORMALITATE, *s. f.* formalité.

PLUR. *sans art.* formalităĭ; — *avec l'art.* formalitățile.

FORMARE, *s. f.* action de former. || formation.

FORMAT, *s. n.* format.

PLUR. *sans art.* formate; — *avec l'art.* formatele.

FORMAȚIE *et* **formațiune**, *s. f.* formation.

PLUR. *sans art.* formațiĭ *et* formațiunĭ; — *avec l'art.* formațiile *et* formațiunile.

FORMIDABIL, *adj.* formidable. || V. groaznic.

FORMOS, *adj.* V. frumos.

FORMULĂ, *s. f.* formule.

PLUR. *sans art.* formule; — *avec l'art.* formulele.

FORMULA (a), *v.* formuler.

CONJ. *Ind. pr.* formulez. — *Inf. pr.* a formula. — *Part. pr.* formulând. — *Part. pas.* formulat.

FORMULAR, *s. n.* formulaire.

PLUR. *sans art.* formulare, — *avec l'art.* formularele.

FORMULARE, *s. f.* action de formuler.

FORNĂI (a), *v.* V. a fărnăi.

FOROI (a), *v.* V. a forăi.

FOROSTĂU, *s. m. [Trans.]* grand soleil, tournesol *(bot.)*.

FOROSTI (a), *v. [Trans.]* a forostui.

FOROSTUI (a), *v. [Trans.]* braser, souder.

FORT, *s. n.* fort.

PLUR. *sans art.* forturĭ; — *avec l'art.* forturĭ

FORȚĂ, *s. f.* force. || V. putere *et* silă.

FORȚA (a), *v.* forcer. || V. a silĭ.

FORȚARE, *s. f.* action de forcer. V. siluire.

FORTĂREAȚĂ, *s. f.* forteresse. || V. cetate.

PLUR. *sans art.* fortărețe, *avec l'art.* fortărețele.

FORTIFICA (a), *v.* fortifier. || V. a întări.

FORTIFICARE, *s. f.* action de fortifier. || fortification. || V. întărire.

FORTIFICAȚIE et **fortificațiune**, *s. f.* fortification. || V. întărĭtură.

PLUR. *sans art.* fortificațiĭ *et* fortificațiunĭ, — *avec l'art.* fortificațiile *et* fortificațiunile.

1. **FORTUNA**, *s. f. (anc.)* p. furtună. *Cum se zice: după fortuna şi liman* (Chr. Anon.); comme on dit: après la tempête, le port.

2. **FORTUNA**, *s. f. (anc.)* fortune, chance. || *A mea împotrivnica fortună* (Cantem.), ma mauvaise chance. || V. **noroc**.

FOSFOR, *s. n.* phosphore.

FOSFORA (a), *v.* être fosforescent.

FOŞGÀI (a), *v.* V. a **fojgai**.

FOSIL, *s. m.* fossile.

Plur. *sans art.* fosili; — *avec l'art.* fosilii.

FOSIL, *adj.* fossile.

F. Gram. *f. s.* fosilă; *m. pl.* fosili, —*f. pl.* fosile.

FOŞNÀI (a), *v.* V. a **foşni**.

FOŞNET, *s. n.* V. **foşnit**.

FOŞNI (a), *v. imp.* bruire. || *Frunzele căzute foşniau în liniştea nopţii*, les feuilles tombées bruissaient dans la tranquillité de la nuit.

Conj. *Ind. pr.* foşnesce. — *Imparf.* foşna. — *Pas. déf.* foşni. — *Subj. pr.* să foşnească. — *Inf. pr.* a foşni. — *Part. pr.* foşnind. — *Part. pas.* foşnit.

FOŞNIRE, *s. f.* action de bruire. || bruissement.

FOŞNIT, *s. n.* bruissement. || *Foşnitul popuşoilor* (S. Nad.), le bruissement du maïs.

FOŞNITURA, *s. f.* V. **foşnit**.

1. **FOST**, *part. pas. du verbe* a fi.

2. **FOST**, *adj.* ex, ancien, ci-devant. || *Un fost judecător*, un ancien juge. || *Fost prefect*, ex-préfet.

F. Gram *f. s.* fostă, —*m. pl.* foşti; —*f. pl.* foste.

FOTA, *s. f.* 1° étoffe rayée. || 2° tablier. || 3° tablier (du costume des paysannes). || *Însă când se face spălare, este obiceiu a se da de la Visterie Mitropolitului o fotă de cele bune* (Gheorgaki); mais quand a lieu le lavement des pieds, c'est l'usage que la trésorerie offre au Métropolite un tablier de belle étoffe.

Plur. *sans art.* fote; — *avec l'art.* fotele.

FOTOLII, *s. n.* fauteuil. || V. **jeţ**.

FOTOGRAF, *s. m.* photographe.

Plur. *sans art.* fotografi; — *avec l'art.* fotografii.

FOTOGRAFIA (a), *v.* photographier.

Conj. *Ind. pr.* fotografiez.

FOTOGRAFIE, *s. f.* photographie.

Plur. *sans art.* fotografii; — *avec l'art.* fotografiile.

FRAC, *s. n.* frac, habit noir.

Plur. *sans art.* fracuri; — *avec l'art.* fracurile.

FRACŢIE *et* **fracţiune**, *s. f.* fraction.

Plur. *sans art.* fracţii *et* fracţiuni; — *avec l'art.* fracţiile *et* fracţiunile.

FRAG, *adj.* tendre, frêle. || *Me gândii la vîrstă-mi fragă* (A. Pann), je pensai à ma jeunesse (à mon âge tendre). || V. **fraged**.

FRAGĂ, *s. f.* fraise *(bot.)* || *Fragă de dud*, mûre. || *Fragă tătărească*, bon Henri, toute bonne, épinard sauvage *(bot.)*.

Plur. *sans art.* fragi; — *avec l'art.* fragile.

FRĂGAR, *s. m.* 1° fraisier *(bot.)*. || 2° mûrier.

Plur. *sans art.* frăgari; — *avec l'art.* frăgarii.

FRAGED, *adj.* tendre, délicat. || *Carne fragedă*, viande tendre. || *Vîrstă fragedă*, âge tendre. || *Minte fragedă*, esprit non encore formé.

F. Gram. *f. s.* fragedă; — *m. pl.* fragezi; — *f. pl.* fragede.

FRAGEZI (a), *v. imp.* rendre tendre, amollir.

Conj. *Ind. pr.* frăgezesce. — *Imparf.* frăgezia. — *Pas. déf.* frăgezi. — *Pl. q. parf.* frăgezise. — *Fut. pr.* va frăgezi. — *Cond. pr.* ar frăgezi. — *Subj. pr.* să frăgezească. — *Inf. pr.* a frăgezi. — *Part. pr.* frăgezind. — *Part. pas.* frăgezit.

FRAGEZI (a se), *vr.* devenir tendre, se macérer.

FRAGEZIME, *s. f.* délicatesse (de la peau, d'une fleur, etc). || tendreté (de la viande).

FRAGIL, *adj.* fragile.

FRAGMENT, *s. n.* fragment.

Plur. *sans art.* fragmente; — *avec l'art.* fragmentele.

FRAGMENTAR, *adj.* fragmentaire.

F. Gram. *f. s.* fragmentară; *m. pl.* fragmentari; — *f. pl.* fragmentare.

FRĂGULIŢA, *s. f. dim. de* **fragă**.

FRĂGUŞOR, *s. m. dim. de* **fraga**. || *Şi la sîn doi frăguşori* (V. Alex.), et sur les seins deux petites fraises.

FRAHT, *s. n.* lettre de voiture.

Plur. *sans art.* frahturi; — *avec l'art.* frahturile.

FRAMÎNTA (a), *v.* boulanger la pâte, pétrir, manier, malaxer. *(au fig.)* agiter, tourmenter. || *Frămîntând un aluat* (T. Sper.), pétrissant une pâte. || *Aşt-fel de dorinţe îi frămînta mereu mintile* (Al. Odob.), des désirs de ce genre agitent sans cesse son esprit. || *Me frămîntă gândul* (D. Ollan.), j'ai bien envie de.

Conj. *Ind. pr.* frămînt, frămînţi, frămîntă. — *Imparf.* frămîntam. — *Pas. déf.* frămîntai. — *Pl. q. parf.* frămîntasem. — *Fut. pr.* voiu frămînta. — *Cond. pr.* aş frămînta. — *Impér.* frămîntă, frămîntaţi. — *Subj. pr.* să frămînt, să frămînţi, să frămînte. — *Inf. pr.* a frămînta. — *Part. pr.* frămîntând. — *Part. pas.* frămîntat.

FRAMÎNTA (a se, a 'şi), *vr.* s'agiter, se tourmenter. || *Iată ceea ce se frămîntase în creerii lui*, voilà ce qui s'était agité dans son esprit. *A se frămînta cu firea*, se casser la tête, se demander avec anxiété. — *Pe când se*

frăminta cu firea ca ee ar face (P. Ispir.), tandis qu'il se demandait avec anxiété ce qu'il devait faire. || *Gândul 'şi frăminta* (P. Pop.), il se creusait l'esprit. || *A'şi frăminta mâinile*, se tordre les mains, se tordre les bras (dans un excès de douleur).

FRĂMÎNTARE, *s. f.* 1° action de boulanger la pâte, de pétrir, de manier. || pétrissement, pétrissage, maniement, maniage, malaxage, malaxation. || 2° agitation, trouble. || cassement de tête, anxiété.

Plur. *sans art.* frămîntări; — *avec l'art.* frămîntările.

FRAMÎNTAT, *adj.* pétri, manié, malaxé. || agité, troublé, anxieux. || *Sultanul de o dată face un semn şi trece cu mintea framîntată* (V. Alex.), tout-à-coup le Sultan fait un signe et passe l'esprit agité. || *Eramîntata de dor*, agitée de désir. || *Ţara frămîntată*, pays troublé.

F. Gram. *f. s.* frămîntată; — *m. pl.* frămînta[i; — *f. pl.* frămîntate.

1. **FRĂMÎNTĂTURĂ**, *s. f.* pâte, ce qui est pétri. *Aluatul cât de mic toată frămîntătura o dospesce*, un peu de levain suffit pour faire lever toute la pâte.

2. **FRĂMÎNTĂTURĂ**, *s. f.* V. frământare.

Plur. *sans art.* frămîntături;—*avec l'art.* frămîntăturile.

FRANC, *s. m.* franc.

Plur. *sans art.* francĭ.—*avec l'art.* francii.

FRÂNC, *s. m. (anc.)* latin, italien, *(et aussi* Occidental). || *Italienii, adecăte Frâncii, cum le zicem noi de la o vreme;* les Italiens, c'est-à-dire les Latins, comme nous leur disons depuis quelque temps.

Plur. *sans art.* frâncĭ; — *avec l'art.* frâncii.

FRANCA (a), *v.* affranchir (une lettre).

FRANCARE, *s. f.* action d'affranchir (une lettre). || affranchissement.

FRANCAT, *adj.* affranchi (en parlant d'une lettre).

F. Gram. *f. s.* francată; — *m. pl.* franca[i; — *f. pl.* francate.

FRÂNCEA, *s. f. (anc.)* syphilis.

FRÂNCESC, *adj. (anc.)* italien, occidental. || *America o au aflat Christof Columbul cătatur frâncesc* (Mag. Ist.), l'Amérique a été découverte par Christophe Colomb, navigateur italien. || *Era Doamna îmbrăcată în haine frâncescĭ foarte frumoase* (Chr. Anon.), la princesse était revêtue de très beaux vêtements à la mode occidentale.

F. Gram. *f. s.* frâncească; — *m. et f. pl.* frâncescĭ.

FRANCEZ, *s. f.* Français. || V. franţuz.

Plur. *sans art.* Francezĭ; —*avec l'art.* Francezii.

FRANCEZA, *s. f.* Française.

Plur. *sans art.* Franceze,—*avec l'art.* Francezele.

FRANCEZ, *adj.* français. || *Limba franceză*, la langue française || V. franţuzesc.

F. Gram. *f. s.* franceză, — *m. pl.* francezĭ; — *f. pl.* francezе.

FRANCHEŢĂ, *s f.* franchise.

FRANCMASON, *s. m.* franc-maçon.

Plur. *sans art.* francmasonĭ; — *avec l'art.* francmasonii.

FRÂNCUI (a), *v. imp. [Trans.]* faire danser un cheval. || *Merge calul frâncuind* (P. Pop.), le cheval va en dansant.

FRÂNCUŞA, *s. f.* variété de raisin blanc (à grains très petits).

FRÂNGĂTOR, *adj.* qui brise, qui rompt. || brisant, briseur, casseur, rompeur.

F. Gram. *f. s.* frângătoare; —*m. pl.* frângătorĭ;— *f. pl.* frângătoare.

FRÂNGETOARE, *s. f. [Trans.]* brisoir, broie, macque (chevalet à broyer le chanvre).

FRANGE (a), *v.* rompre, briser. || fracturer. || vaincre. || *E atât de subţirică ca pe o floare s'o frângĭ* (Coşb.), elle est si mignonne qu'on peut la briser comme une fleur. || *Frânge-i gâtul*, tords-lui le cou. || *Frângênd pâinea*, rompant le pain.

Conj. *Ind. pr.* frâng, frângĭ, frânge. — *Imparf.* frângeam. — *Pas. déf.* frânsei.—*Pl. q. parf.* — frânsesem. — *Fut. pr.* voiu frânge. — *Cond. pr.* aş frânge. — *Impér.* frânge, frângeţi. — *Subj. pr.* să frâng, să frângĭ, să frângă. — *Inf. pr.* a frânge. — *Part. pr.* frângênd. — *Part. pas.* frânt.

FRÂNGE (a se, a 'şi), *cr.* se rompre, se briser. || *Copacul s'a frânt*, l'arbre s'est brisé. || *'Şi a frânt gâtul*, il s'est cassé le cou. || *Frângêndu-şi mâinele*, en se tordant les bras. || Loc. *Cade pe spate şi 'şi frânge nasul*, il tombe sur le dos et se casse le nez, il n'a pas de chance.

FRÂNGERE, *s. f.* action de rompre, de briser. || rupture, brisement. || fracture. || *Frângerea luminei*, la réfraction de la lumière.

Plur. *sans art.* frângerĭ; — *avec l'art.* frângerile.

FRÂNGHIE, *s. f.* corde.

Plur. *sans art.* frânghiĭ; — *avec l'art.* frânghiile.

FRÂNGHIER, *s. m.* cordier, fabricant de cordes.

Plur. *sans art* frânghierĭ;— *avec l'art.* frânghierii.

FRÂNGHIĬ, *s. f. [Buc.]* bandes pour emmailloter.

FRÂNT, *adj.* cassé, brisé. || brisé de fatigue, vaincu. || *E frânta de multe drumurĭ* (Coşb.), elle est brisée d'avoir tant marché. || Loc. pop. *Nu avea în casă para frânt*, il n'avait pas

un rouge liard chez lui. || *Beat frânt*, ivre mort.

F. Gram. *f. s.* frântă ;—*m. pl.* frânți ; — *f. pl.* frânte.

FRANȚ, *s. m.* V. **frâncea.**

FRANȚOZESC, *adj.* **franțuzesc.**

FRÂNTURĂ, *s. f.* rupture, cassure, brisure, || débris, fragment. || *Frânturĭ de spade* (I. Neniț.), des débris d'épées. || *Frânturĭ de șale*, dislocation. || *Frântură de limbă*, jeu de mots. || *O frântură de om*, un bout d'homme, un nabot.

Plur. *sans art.* frânturĭ ; — *avec l'art.* frânturile.

FRANȚUZ, *s. m.* Français.

Plur. *sans art.* Franțuzĭ *et* Franțuzĭ ; — *avec l'art.* Franțuzii *et* Franțuzii.

FRANȚUZESC, *adj.* français.

F. Gram. *f. s.* franțuzească; —*m. et f. pl.* franțuzești.

FRANȚUZESCE, *adv.* en français, à la française, comme les Français. || *A vorbi franțuzește*, parler français.

FRANȚUZI (a), *v.* franciser.

Conj. *Ind. pr.* franțuzesc.

FRANȚUZI (a se), *vr.* se franciser.

FRANȚUZISM, *s. n.* tournure française (donnée à une phrase), forme française d'un mot.

Plur. *sans art.* franțuzisme ; — *avec l'art.* franțuzismele.

FRANȚUZIT, *adj. et. s.* qui a adopté les manières des Français, qui emploie des mots français dans son langage.

F. Gram. *f. s.* franțuzit ; — *m. pl.* franțuziți ; — *f. pl.* franțuzite.

FRANȚUZOAICĂ, *s. f.* Française.

Plur. *sans art.* Franțuzoaice ; — *avec l'art.* Franțuzoaicele.

FRANZELĂ, *s. f.* pain blanc.

FRANZELAR, *s. m.* boulanger de luxe.

Plur. *sans art.* franzelarĭ ;—*avec l'art.* franzelarii.

FRASĂ, *s. f.* phrase. || V. **frază.**

FRASIN, *s. n.* frêne.

Plur. *sans art.* frasinĭ ; — *avec l'art.* frasinii.

FRĂSINEL, *s. m. dim. de* **frasin.** || **Loc.** *Frunza frăsinelului*, pour rien, gratis, inutilement, sans profit. — *A umbla numaĭ așa, frunza frasinului* (I. Creanga); s'agiter inutilement (comme la feuille du frêne).

FRASINET, *s. n.* bois de frênes.

FRĂSUI (a se), *vr. [Buc.]* geindre, se plaindre.

Conj. *Ind. pr.* mĕ frăsuesc.

FRATE, *s. m.* frère, (s'emploie aussi comme terme d'amitié). || *Frate bun*, frère de père et de mère. || *Frate vitreg*, frère seulement de père ou seulement de mère. || *[Trans.] Fraț de mire, fraț de mireasă*, garçons d'honneur. || *Frate drept = frate bun.* - *Zic unii că nu-i au fost frate drept și dintr'o țiitoare născut* (Mir. Cost.); d'aucuns prétendent qu'il n'était pas son frère légitime, mais qu'il était né d'une concubine. || **Loc.** *Fă-te frate cu dracul pînă veĭ trece puntea*, (*litt.* fais-toi frère avec le diable jusqu'à ce que tu aies passé le pont), associe-toi avec n'importe qui pour réussir. || *Frați de cruce*, amis liés par serment à la vie et à la mort, compagnons inséparables.

Plur. *sans art.* fraț ; — *avec l'art.* frații.

FRATELNIC, *adj. (anc.)* qui vit avec quelqu'un comme un frère. || *Era fratelnic cu Grecii și alțĭ străinĭ prea mult* (Zil. Rom.), il était trop intimement lie avec les Grecs et d'autres étrangers.

FRATERNITATE, *s. f.* V. **frăție.**

FRATERNIZA (a), *v.* V. a se **înfrăți.**

FRATERNIZARE, *s. f.* **înfrățire.**

FRĂȚESC, *adj.* fraternel.

F. Gram. *f. s.* frățească ;—*m. et f. pl.* frățești.

FRĂȚESCE, *adv.* fraternellement.

FRĂȚIE, *s. f.* fraternité.

FRAȚIME, *s. f.* V. **frăție.**

FRAȚINE, *s. m.* frère, ami, camarade. || *Fraține-seu*, son frère. || *Acum cred eŭ, fraține, că așa urs oștirea întreagă este în stare să o sdrumice* (I. Creanga); maintenant je crois, l'ami, qu'un pareil ours est en état de mettre en pièces toute l'armée.

FRĂȚIOR, *s. m. dim. de* **frăție.**

FRĂȚIOR, *s. m. dim. de* **frate.**

FRATRICID, *s. m.* fratricide.

Plur. *sans art.* fratricidĭ ; — *avec l'art.* fratricizii.

FRATUȚ, *s. m. [Ban.]* habitant (Roumain) de certains villages du Banat.

FRÂU, *s. n.* frein. || V. **frĭu.**

FRAZĂ, *s. f.* phrase.

Plur. *sans art.* fraze; — *avec l'art.* frazele.

FRAZEOLOGIE, *s. f.* phraséologie.

FREAMĂT, *s. n.* frémissement, bruissement. || *Freamătul frunzelor*, le frémissement des feuilles.

Plur. *sans art.* freamăte ; — *avec l'art.* freamătele.

FREAMĂTA (a), *v. imp.* frémir (en parlant des feuilles), bruire. || *Frunzele freamătă* (D. Bolint.), les feuilles frémissent.

FRECA (a), V. frotter, frictionner. || rosser. || *A freca scândurile*, frotter les planchers. || *L'am frecat cu spirt*, je l'ai frictionné avec de l'alcool. || **Loc. pop.** *L'am frecat bine!* je l'ai bien arrangé! je l'ai joliment mis dedans! || *A freca ridichea cuiva*, flanquer une volée à quelqu'un.

Conj. *Ind. pr.* frec, frecĭ, frecă.—*Imparf.* frecare. — *Pas. déf.* frecaĭ. — *Pl. q. parf.* frecasem. — *Fut. pr.* voiu freca — *Cond pr.* aș freca —*Impér.* freacă, frecați.—*Subj. pr.* să frec, să frecĭ, să frece. — *Inf. pr.* a freca.— *Part. pr.* — frecând.—*Part. pas.* frecat.

FRECA (a se, a 'şi), *vr.* se frotter, se frictionner. || *El se gătì numaĭ cât te aĭ freca la ochĭ şi se luà dupà dinşiĭ* (P. Ispir.); il se prépara en un clin d'œil *(litt.* le temps de se et les suivit. || *A 'şĭ freca ochiĭ*, se frotter l'œil) *A 'şĭ freca mâinile de bucurie*, se frotter les mains de joie.

FRECARE, *s. f.* 1° action de frotter, de frictionner. || frottement, friction, frictionnement. || 2° action de rosser. || rossade.

Plur., *sans art.* frecărĭ; — *avec l'art.* frecările

FRECAT, *adj.* frotté, frictionné. || rossé.

F. Gram. *f. s.* frecată; — *m. pl.* frecaţi; — *f. pl.* frecate.

FRECĂŢEI, *s. m. pl.* pâte râpée que l'on met dans le potage.

FRECĂTOARE, *s. f.* frottoir.

FRECATURĂ, *s. f.* frottement, friction, frictionnement. || rossade.

Plur. *sans art.* frecăturĭ; — *avec l'art.* frecăturile.

FRECUENTA (a), *v.* fréquenter.

Conj. *Ind. pr.* frecuentez.

FRECUENTARE, *s. f.* action de fréquenter. || fréquentation.

FRECUENTAT, *adj.* fréquenté.

F. Gram. *f. s.* frecuentată; — *m. pl.* frecuentaţi; *f. pl.* frecuentate.

FRECUŞ, *s. n. (pop.)* forte semonce. || savon. || rossade. || *Ĭi a tras un frecuş!* il lui a flanqué un savon.

FREDIL, *s. n.* foret. || V. **sfredel**.

FREGAREL, *s. m.* argentine, herbe aux oies *(bot.)*.

FREGATĂ, *s. f.* frégate.

Plur. *sans art.* fregate; — *avec l'art.* fregatele.

FRENESIE, *s. f.* frénésie.

Plur. *sans art.* frenesiĭ; — *avec l'art.* frenesiile.

FRENETIC, *adj.* frenetic.

Plur. *f. s.* frenetică; — *m. pl.* frenetici; — *f. pl.* frenetice.

1. **FRENGHIE**, *s. f. (anc.)* étoffe précieuse (B. P. Haşdeŭ).

2. **FRENGHIE**, *s. f.* V. **frânghie**.

FRENOLOGIE, *s. f.* phrénologie.

FRENŢE, *s. (anc.)* syphilis. || V. **francea**.

FRENŢIT, *adj. (anc.)* syphilitique, qui est atteint d'une maladie vénérienne, vérolé. || *Muri cum i maĭ reu, în dub, frenţit* (I. Neculc.); il mourut aussi misérablement que possible, en prison, d'une maladie syphilitique.

F. Gram. *f. s* frenţită; — *m. pl.* frenţiţi; — *f. pl.* frenţite.

FRESC, *s. n.* fresque. || *Un kiosk de varà văpsit cu dalbe frescurĭ* (V. Alex.), un kiosque d'été orné de gracieuses fresques.

Plur. *sans. art.* frescurĭ; — *avec l'art.* frescurile.

FRÈU, *s. n.* V. **frîu**.

FRICĂ, *s. f.* peur, crainte, pusillanimité, poltronnerie, frayeur. *(pop.)* *Frica Domnuluĭ*, la crainte du Seigneur. *Ĭi e fricà*, il a peur. *A nu ştie de fricà*, ne rien craindre, ne pas connaitre la peur. || *I se făcu fricà*, elle eût peur, elle fut prise de peur. || *Nu pricep nicĭ de fricà*, il m'est impossible de comprendre. || *Ca să-i iea şi maĭ mult frica*, pour qu'il ait encore plus peur de lui. || *Unde este fricà nu încape dragoste* (Mir. Cost.), il ne peut pas y avoir d'affection là où il y a de la peur, (la crainte tue l'affection). || *Celui ce-i e fricà înfricoşează pe ceĭ-l'alţĭ* (Gol.), celui qui a peur épouvante les autres. || **Prov.** *Frica păzesce pepeniĭ* (Gol.), *(litt.* la peur veille sur les melons), la peur est le meilleur gardien, prudence est mère de sûreté.

FRICA (cu de-a —), *l. adv.* par peur, en effrayant. || *L'à făcut să se scoboarà cu de-a frica* (I. G. Sbiera), par peur il l'a fait descendre.

FRICOS, *adj.* peureux, craintif, timide, pusillanime, poltron. || *Şi era un om prea fricos de frig* (Es. Kogălн.), et c'était un homme qui avait très peur du froid. || *E foarte fricos*, il est très peureux. || *Fricos maĭ eşcĭ!* Quel poltron tu fais!

F. Gram. *f. s.* fricoasă; — *m. pl.* fricoşi; — *f. pl.* fricoase.

FRICŢIUNE, *s. f.* friction.

Plur. *sans art.* fricţiunĭ; — *avec l'art.* fricţiunile.

FRIG, *s. m.* froid, froidure. || *Mi-e frig*, j'ai froid. || *Tare e frig*, il fait très froid. || *A sosit frigul*, le froid est venu. || *Tremura de frig*, il tremblait de froid.

Plur. *sans. art* frigurĭ; *avec l'art.* frigurile.

FRIGARE, *s. m.* broche, brochette. || *Mĭel la frigare*, agneau à la broche. || **Loc.** *Toată noaptea mè învirtiĭ ca în frigare*, toute la nuit je me suis retourné comme sur un gril, j'ai été très agité.

Plur. *sans. art.* frigărĭ; — *avec. l'art.* frigările.

FRIGĂTOARE, *s. f.* broche (à rôtir), rotissoire.

FRIGE (a), *v.* rôtir, griller. || *Să frigem un mĭel*, faisons rôtir un agneau. *A frige pe grătare*, rôtir sur le gril. || **Loc.** *Moartea copilului sĕu l'a fript pe inimà*, la mort de son enfant lui a causé une violente douleur.

Conj. *Ind. pr.* frig, frigi, frige.—*Imparf.* friceam. — *Pas. déf.* fripsei.—*Pl. q. parf.* fripsese —*Fut. pr.* voiù frige.—*Cond. pr.* aşĭ frige.— *Impér.* frige, frigeţi.— *Subj. pr.* să frig, să frigi, să frigă. *Inf. pr.* a frige.—*Part. pr.* frigênd.—*Part. pas.* fript.

FRIGE (a se, a 'si), *vr.* se rôtir, se griller, se brûler. || *Cine se joacà cu focul se frige (litt.* qui joue avec le feu se brûle), il ne faut pas jouer avec le feu. || *'Şi a fript degetul*, il s'est brûlé le doigt.

FRIGERE, *s. f.* action de rôtir, de griller. || rotissage.

FRIGOR, *s. n.* petit centaurée (*bot.*).

FRIGURELE, *s. f. pl. [Trans.]* petite fièvre, fiévrotte.

FRIGURĬ, *s. f. pl.* fièvre. || *L'a apucat frigurile*, il a été pris par la fièvre. || *Mĕ încearcă nisce frigurĭ* (I. L. CARAG.), j'ai des mouvements de fièvre.

PLUR. *avec. l'art.* frigurile.

FRIGĬ, *p.* frigieni, de Phrygie, arabe. || *Aveau tot caĭ de ceĭ marĭ nemţeşcĭ şi ĭepe frigĭ* (N. MUSTE), ils avaient de grands chevaux autrichiens et des juments arabes.

FRIGUROS, *adj.* frileux. || froid, glacial. || *Un om friguros*, un homme frileux. || *Oiarnă friguroasă*, un hiver glacial.

F. GRAM. *f. s.* friguroasă ;—*m. pl.* friguroşĭ ; — *f. pl.* friguroase.

FRIMITURĬ, *s. f.* V. fărămitură.

FRÎNAR, *s. m.* serre-frein, garde-frein.

PLUR. *sans art.* frînarĭ ; — *avec l'art.* frînarĭĭ.

FRÎNCEA, *s. f. (anc.)* V. frâncea.

FRÎNCESC, *adj. (anc.)* V. frâncesc.

FRÎNGE (a), *a.* V. a frânge.

FRÎNT, *adj.* V. frânt.

FRÎNUĬALĂ, *s. f.* gouvernement. || *Adevĕrata frînuĭală a naţieĭ* (GR. JIP.), le véritable gouvernement de la nation.

FRIPT, *adj.* rôti, grillé, brûlé. || *Carne friptă*, de la viande rôtie. || *Are un deget fript*, il a un doigt brûlé. || Loc. *Fript de foame* (I. G. SBIERA), mort de faim. || *Fript de sete*, mort de soif. || *Ţărani fripţĭ de dărĭ*, paysans écrasés d'impôts. || *M'a fript*, il m'a mis dedans. || *A face zile fripte cuiva*, faire à quelqu'un la vie dure. — *Nevasta 'ĭ făcea zile fripte* (I. CREANGA), sa femme lui faisait la vie dure. || *L'a mâncat fript*, il l'a ruiné, il l'a réduit à la misère, il a fait son malheur. || *Auzindu-ĭ glasul, ca sări friptă* (I. NĂD.) ; en entendant sa voix, elle se leva épouvantée.

F. GRAM. *f. s.* friptă ; — *m. pl.* fripţĭ ; — *f. pl.* fripte.

FRIPTURĂ, *s. f.* rôti, rôt.

PLUR *sans. art.* fripturĭ. — *avec. l'art.* fripturile.

FRÎU, *s. n.* frein. || *Fără frîu*, sans frein. || *A da frîu la caĭ*, lâcher la bride, rendre la main.

PLUR. *sans. art.* frîne *et* frie ; — *avec. l'art.* frînele *et* friele.

FRÎUŞOR, *s. n. dim.* de frîŭ.

FRIVOL, *adj.* frivole.

F. GRAM. *f. s.* frivolă ; — *m. pl.* frivolĭ ; — *f. pl.* frivole.

FRIVOLITATE, *s. f.* frivolité.

FRIZA (a), *v.* friser.

CONJ. *Ind. pr.* frizez.

FRIZARE, *s. f.* action de friser.

FRIZAT, *s. n.* pour friser. || *Fier de frizat*, fer à friser.

FRIZAT, *adj.* frisé.

F. GRAM. *f. s.* frizată ; — *m. pl.* frizaţĭ ; — *f. pl.* frizate.

FRIZER, *s. m.* coiffeur.

PLUR. *sans. art.* frizerĭ ; — *avec. l'art.* frizerĭĭ.

FRIZURĂ, *s. f.* frisure.

PLUR *sans. art.* frizurĭ ; — *avec. l'art.* frizurile.

FRONT, *s. n.* front *(t. milit.)*.

FRONTAR, *s. n.* frontal (partie du harnais).

FRONTIERĂ, *s. f.* frontière. || V. hotar *et* margine.

PLUR. *sans. art.* frontiere ; — *avec l'art.* frontierele.

FRONTISPICIŬ, *s. n.* frontispice.

PLUR. *sans. art.* frontispicie ; — *avec. l'art.* frontispiciele.

1. **FRUCT**, *s. n.* fruit.

PLUR. *sans. art.* fructe ; — *sans l'art.* fructele.

2. **FRUCT** *et* **fruct alb**, *s. n. [Mold.]* laitage. || *Fructul oilor*, le lait des brebis *et aussi* les produits fabriqués avec le lait.

3. **FRUCT**, *s. n. [Trans.]* jour gras. || V. frupt.

FRUCTIFER, *adj.* fructifère.

F. GRAM. *f. s.* fructiferă ; — *m. pl.* fructiferĭ ; — *f. pl.* fructifere.

FRUCTIFICA (a), *v.* fructifier.

CONJ. *Ind pr.* fructific.

FRUCTOARE, *s. f. pl. [Trans.]* toute sorte de viandes, charcuterie mêlée. || assaisonnement.

FRUGAL, *adj.* frugal.

F. GRAM. *m. pl.* frugalĭ ; — *f. pl.* frugalĭ ; — *f. pl.* frugale.

FRUGALITATE, *s. f.* frugalité.

FRUMOASELE, *s. f. pl.* fées bienfaisantes.

FRUMOS, *adj.* beau. || *Foarumsă ca Ileana Consînzeana din poveste, frumoasă ca soarele, frumoasă ca stelele cerului, frumoasă ca zioa senină, frumoasă ca un luceafĕr, frumoasă cum nu se maĭ află sub soare, etc.*, admirablement telle. || *Nu ştiu ţese, nu ştiu coase, dar nu'mĭ pasă că 's frumoasă* ; je ne sais pas tisser, je ne sais pas coudre, mais cela m'est égal car je suis belle || *E frumos la suflet*, c'est une belle âme, il est bon, charitable. || Loc. *Frumos era atunci !* (I. CREANGĂ) C'était alors le bon temps ! || *Frumos ca să privescĭ furtuna pe mare, dar cam de departe* (GOL.) ; il est agréable de regarder, mais de loin, une tempête en mer. || *Frumos !* C'est du joli !

F. GRAM. *f. s.* frumoasă ; — *m. pl.* frumoşĭ ; — *f. pl.* frumoase.

1. **FRUMOS**, *adv.* gentiment, joliment. || *Frumos vorbescĭ, nepoată* (D. OLLAN.) ; tu parles, joliment, ma nièce. || *Te rog frumos*, je vous

prie poliment. || *Copilul şade frumos*, l'enfant reste gentiment, l'enfant se tient tranquille.

2. **FRUMOS**, *adv. [Trans.]* doucement, lentement, avec précaution, tendrement.

FRUMUSĂŢĬ, *s. f. pl. [anc.]* grâces.

FRUMOSEŢA, *s. v.* V. frumuseţă.

FRUMUŞEL, *adj.* joli, joliet, gentil.

F. Gram. *f. s.* frumuşică; — *m. pl.* frumuşei; — *f. pl.* frumuşele.

FRUMUŞEL, *adv.* joliment, gentiment. || *'L ia frumuşel la spinare*, il le prend gentiment sur son dos.

FRUMUSEŢĂ, *s. f.* beauté. || *Frumuseţa eĭ*, sa beauté. || *Frumuseţile natureĭ*, les beautés de la nature. || *Era o frumuseţă de femeie*, c'était une femme superbe. || Loc. *Era o frumuseţă să ĭĭ vezĭ*, c'était un ravissant spectacle que de les voir.

Plur. *sans art.* frumuseţi; — *avec l'art.* frumuseţile.

FRUMUŞICA, *s. f.* belle mignonne.

FRUMUŞICĂ, *adj. fém.* V. frumuşel.

FRUNCE, *s. f. [anc.]* front (Dosoftheiŭ). || V. fruntc.

FRUNCULIŢE, *s. f. pl. [Buc.]* V. furculiţe.

FRUNTAR, *s. n.* 1° frontal. || 2° fronteau (des Juifs).

Plur. *sans art.* fruntare; — *avec l'art.* fruntarele.

FRUNTAŞ, *s. m.* notable, qui est le premier, qui est à la tête, qui occupe une haute situation. || chef. || *E fruntaş in ţară*, c'est un des premiers du pays. || *Unul din fruntaşiĭ satuluĭ*, un des notables du village. || *Şi grăesce atunci fruntaşul* (I. Neniţ.), le chef dit alors.

Plur. *sans art.* fruntaşi; — *avec l'art.* fruntaşiĭ.

FRUNTAŞ, *adj.* principal, qui est le premier, en tête. || *O scriere fruntaşă* (Al. Odob.), une œuvre capitale.

F. Gram. *f. s.* fruntaşă; *m. pl.* fruntaşi; — *f. pl.* fruntaşe.

1. **FRUNTE**, *f. m.* front. || *Cu fruntea 'n pĭept*, la tête baissée. — *Pe la casele de fruntе, la boĭerĭ, la negustorĭ* (D. Ollan.); dans les bonnes maisons, chez des boyards, chez des négociants. *Om de frunte*, notable. *Din frunte*, parmi les premiers. " *Intre cele de frunte fericirĭ se numerĕ* (Cantem.), il faut compter parmi les principales joies. *Intre fetele frumoase eu cu drept o cer din frunte* (N. Gane), parmi les belles filles elle est certainement la première. || *In frunte*, à la tête, au premier rang. *De cât a fi in coadă maĭ bine in frunte vreau* (V. Alex.), plutôt que d'être le dernier, je préfère être au premier rang. || *Boĭerĭ marĭ şi micĭ, şi fruntea negustorimeĭ*; des boyards grands et petits, et la fleur du commerce.

Plur. *sans art.* frunţi; — *avec l'art.* frunţile.

2. **FRUNTE**, *s. f.* front, premier rang. || *S'au lovit fruntea amînduror taberilor supt monastirea Plumbuita* (Nisk.), le front des deux armées s'est heurté (les deux armées se sont rencontrées) au dessous du monastère de Plumbuita.

FRUNZĂ, *s. f.* feuille. || *Frunze de porumb*, spathes de maïs. || *Frunză de tătĭetura*, bétoine *(bot.)*. || *Frunza de baba cea*, scrofulaire, agrouelle *(bot.)*. || *Frunza vătĭeuluĭ*, herbe aux chantres *(bot.)*. || Loc. *Cât frunza şi ĭarbă* (*litt.* autant qu'il y a de feuilles et d'herbe), beaucoup, énormément, en foule, en grande quantité, innombrable. *Frunza verde*, feuille verte. — Beaucoup de poésies populaires commencent par ces mots suivis d'un nom d'arbre ou de plante choisi selon le sujet.

Plur. *sans art.* frunze; — *avec l'art.* frunzele.

FRUNZĂLIŢĂ, *s. f. dim. de* frunză.

1 **FRUNZAR**, *s. n.* feuillée, ramée, feuillage.

2. **FRUNZAR**, *s. n.* buissonnaie, hallier.

3. **FRUNZAR**, *s. n.* abri de feuillage, hutte de feuillage. || *Şi mănînecă şi-bea sub verde frunzar de crengĭ de stejar* (P. Pop), ils mangent et boivent sous un vert abri de branches de chêne.

FRUNZARE, *s. n. pl.* quantité de feuilles. || *Subatitea frunzare căzute*, sous tant de feuilles tombées.

FRUNZĂRI (a), *v.* feuilleter, parcourir rapidement. || goûter de différents plats, manger de ci delà. || *Oile frunzărese*, les moutons mangent de ci delà.

Cons. *Ind. pr.* frunzărese.

FRUNZĂRITE (din), *loc. adv.* de ci delà. || *A auzi din frunzărite*, entendre de ci delà.

FRUNZA VOINICULUI, *s. comp.* cresson de fontaine *(bot.)*.

FRUNZIŞ, *s. n.* feuillage, frondaison.

FRUNZIŞ, *adv. [Buc.]* feuille à feuille, par le menu

FRUNZIŞOARĂ, *s. f. dim. de* frunza.

FRUNZOS, *adj.* feuillu, touffu, foliacé, frondescent. || *Copacĭul inalt şi frunzos din rădăcina 'l desrădăcineaza* (Cantem.), ils déracinèrent de la racine l'arbre haut et feuillu. || *S'au suit tustreĭ intr'un copaciu frunzos de lăngă drum* (I. C. Sbiera), ils grimpèrent tous les trois dans un arbre touffu qui était sur le bord du chemin.

F. Gram. *f. s.* frunzoasă, — *m. pl.* frunzoşi; — *f. pl.* frunzoase.

FRUNZULEANA, *s. f.* V. frunzulica.

FRUNZULICA, *s. f. dim. de* frunza.

FRUNZULIŢA, *s. f. dim. de* frunza.

FRUNZUŢA, *s. f. dim. de* frunza.

FRUPT, *s. n. [Mold. et Ban.]* lait, laitage.

Zile de frupt, jours gras. || *Postim şi zilele de frupt*, nous jeûnons même les jours gras.

FRUPTOARE, *s. f. [Trans.]* V. fructoare.

FRUŞIŢA, *s. f.* fleur de Pâques, petite marguerite *(bot.)*

FRUST, *s. n.* morceau, fragment. || parcelle de terre, lopin.

FTITA, *s. f.* lettre de l'alphabet cyrilique (ft=ϕ).

FUCEÍ, *s. m. pl.* réglettes que l'on met dans la trame pour empêcher les fils de s'embrouiller.

FUDUL, *adj.* arrogant, orgueilleux, fier, vain, hautain. || *Nu doara c'ar fi ca fudulă*, ce n'est pas qu'elle serait fière. || **Loc.** *E fudul de o urechie*, il a l'oreille dure.

F. Gram. *f. s.* fudulă; — *m. pl.* fuduli; — *f. pl.* fudule

FUDULACHE, *s. n. (pop)* freluquet, poseur.

FUDULI (a se), *v.* se rengorger, se pavaner, faire la roue. || *(pop.)* poser.

Conj. *Ind. pr.* mĕ fudulesc — *Part. pr.* fudulindu-se. — *Part. pas.* fudulit.

FUDULIE, *s. f.* ostentation. || fierté, orgueil. || *(pop.)* pose. || *A face ceva de fudulie*, faire quelque chose par ostentation. || **Loc.** *Mâncarea e o fudulie, beutură să fie;* le manger est de l'ostentation, qu'il y ait seulement à boire.

FUDULIRE, *s. f.* action de se rengorger, de se pavaner, de faire la roue.

FUGĂ, *s. f.* fuite. || *I pregati toate cele trebuincĭoase pre fugă*, il lui prépara tout ce dont il avait besoin pour la fuite. || *A luat-o la fugă*, il s'est sauvé. || *A scăpa cu fuga*, échapper par la fuite. || *A alerga in fuga mare*, courir à toutes jambes. || *Că altă nădejde de mântuire nu era fără de cât să treacă pârîul in cea parte să găsească drum de fugă* (Chr. Anon); car il n'y avait d'autre espoir de salut que de passer la rivière afin de trouver en deçà une route pour fuir. || *Fuga, deşi sănătoasă, este insă ruşinoasă* (A. Odob.), *(litt.* la fuite, bien que saine, est cependant honteuse), la fuite est bonne, mais elle est honteuse. || **Prov.** *Fuga e rusinoasă, dar sănătoasă;* la fuite est honteuse, mais sûre.

FUGA, *empl. adv.* vite, au galop. || *Şi fuga afară*, et vite il se sauve.

FUGA (d'a —), *loc. adv.* en courant. || *O rupse d'a fuga*, il prit la fuite en courant. || *A croit-o d'a fuga*, il s'est sauvé à toutes jambes.

FUGA (d'an —), *l. adv.* tout en fuyant. || *Fata arunca d'an fuga şi gresia* (P. Ispir.) la jeune fille tout en fuyant jeta aussi la pierre à aiguiser.

FUGACIU, *adj.* rapide à la course. || fugitif. || *Cu căi mai buni şi mai fugaci* (P. Pop.), avec des chevaux meilleurs et plus rapides.

F. Gram. *f. s.* fugace; — *m. et f. pl.* fugaci.

1. **FUGAR**, *s. m.* fuyard, fugitif. || *Fugar din oaste*, déserteur.

2. **FUGAR**, *s. m.* cheval, coursier. || *In loc el au oprit fugarul alb de spume* (V. Alex.), il arrêta sur place son coursier blanc d'écume. || *Şi suflă greŭ fugarii sub grelele armure* (I. Neniţ.), les coursiers respirent difficilement sous les lourdes armures.

Plur. *sans art.* fugari; — *avec l'art.* fugarii.

FUGAR, *adj.* fugitif. || *Fata a umblat fugară trei zile*, pendant trois jours la jeune fille a erré fugitive.

F. Gram. *f. s.* fugară; — *m. pl.* fugari; — *f. pl.* fugare.

FUGĂRI (a), *v.* mettre en fuite, poursuivre, donner la chasse. || *Au tăiat, fugărit şi robit 12.000 tătari;* ils ont tué, mis en fuite et fait prisonniers 12.000 tartares. || *'Şi fugărîa vacile toata zioa*, tout le jour elle donnait la chasse à ses vaches.

Conj. *Ind. pr.* fugăresc. — *Imparf.* fugăriam. — *Pas. déf.* fugării. — *Pl. q. parf.* fugărisem. — *Fut. pr.* voiŭ fugări. — *Cond. pr.* ar fugări. — *Impér.* fugăresce, fugăriţi. — *Subj. pr.* să fugăresc, să fugărescĭ, să fugărească. — *Inf. pr.* a fugări. — *Part. pr.* fugărind. — *Part. pas.* fugărit.

FUGARI (a se), *vr.* se poursuivre. || *Fugărindu-se unul pe altul*, se poursuivant l'un l'autre.

FUGATOR, *adj.* fugitif, qui fuit, fuyant. || *Norocul fugator* (V. Alex), la chance fugitive.

F. Gram. *f. s.* fugătoare; — *m. pl.* fugători; — *f. pl.* fugătoare.

FUGARIT, *adj.* en déroute, poursuivi, mis en fuite. || rapide. || *Vite fugărite de taun*, des bestiaux poursuivis par un taon. || *Murgul sĕu fugărit*, son cheval rapide.

F. Gram. *f. s.* fugărită; — *m. pl.* fugăriţi; — *f. pl.* fugărite.

FUGARIT, *s m.* fuyard.

F. Gram. *f. s.* fugărită; — *m. pl.* fugăriţi; — *f. pl.* fugărite.

FUGI (a), *v.* fuir, se sauver, s'enfuir, s'évader. || courir. || déguerpir. || *Şi el fugind l'au gonit pînă la o pădure* (N. Muste), il le poursuivit en courant jusqu'à un bois. || **Loc.** *Fugĭ d'acolo!* laisse-moi tranquille! allons donc! *Aşi! fugĭ d'acolo, nu vĕ mai faceţi cà credeţi!* (P. Ispir.) Allons donc! laissez-moi tranquille, ne faites pas semblant de croire. || *Fost-ai, lelea, cu lipicĭ, şai rămas cu fugi d'aicĭ* (P. Pop.); tu as eu des charmes, ma chère, mais maintenant tu es repoussante. || *Aşa de frumoşi de 'ţi fug ochii pe dinşii* (Conv. Lit.), (*litt.* si beaux que les yeux fuient après eux), très beaux, d'une grande beauté. || *Deşi îi fugiau ochii de atîtea strălucirĭ* (I. Creangă), bien qu'il admirât tant de splendeurs.

Conj. *Ind. pr.* fug, fugi, fuge. — *Imparf.* fugiam. — *Pas. déf.* fugii. — *Pl. q. parf.* fugisem. — *Fut. pr.* voiŭ fugi. — *Cond. pr.* aş fugi. — *Impér.* fugi, fugiţi. — *Subj. pr.* să fug, să fugi, să fugă. — *Inf. pr.* fugind. — *Part. pas.* fugit.

FUGIRE *s. f.* action de fuir. || fuite.

FUGIRE (a), *(anc.)* p. a fugi.

FUGIT, *s. m.* fuyard.

PLUR. *sans art.* fugiți ;—*avec l'art.* fugiții.

FUGIT, *s. n.* fuite. || *Sa 'l potcovești cu potcoave de argint ce sunt spornici la fugit* (P. POP.), ferre-le avec des fers d'argent qui sont avantageux pour la fuite.

FUGIT, *s. m.* fugitif, fuyard.

PLUR. *sans art.* fugiți ;—*avec l'art.* fugiții.

FUGIT, *adj.* enfui.

F. GRAM. *f. s.* fugită ; — *m. pl.* fugiți ; — *f. pl.* fugite.

FUGITA, *s. f.* fugitive.

PLUR. *sans art.* fugite ; — *avec l'art.* fugitele.

FUGITIV, *adj.* V. **fugătoare.**

1. **FUĬOR,** *s. n.* tortis de filasse, touffe de chanvre ou du lin. || quantité de chanvre ou de lin que l'on met sur la quenouille. || quenouillée. || *Perul sĕu bălan cade ca un fuĭor d'aur,* ses cheveux blonds se déroulent comme une quenouillée d'or. || **Loc.** *Asta-e pe d'asupra ca fuĭorul popeĭ* (A. PANN), c'est par dessus le marché.

PLUR. *sans art.* fuĭoare ;—*avec l'art.* fuĭoarele.

2. **FUĬOR,** *s. n.* toile de chanvre. || *Cu ismene de fuĭor* (P. POP.), avec des caleçons de toile de chanvre.

FULĂŬ, *s. m.* fanfaron, bavard.

PLUR. *sans art.* fulăi ; — *avec l'art.* fulăii.

FULG, *s. m.* 1° duvet. || 2° flocon. || *El aruncă ometul ca fulgiĭ de lană* (Ps. DAV.), il fait que la neige tombe comme des flocons de laine. || *Alb ca fulgul de ninsoare* (P. POP.), blanc comme un flocon de neige. || **Loc.** *L'a bătut de i-a mers fulgiĭ,* il l'a roué de coups. || *(empl. adv.) Spălat fulg,* rendu blanc comme neige.

PLUR. *sans art.* fulgi ; — *avec l'art.* fulgii.

FULGER, *s. m.* éclair, foudre.

PLUR. *sans art.* fulgerĭ ; — *avec l'art.* fulgerii.

FULGERA (a), *v. imp.* lancer des éclairs. || foudroyer.

CONJ. *Ind. pr.* fulgeră. — *Imparf.* fulgera. — *Pas déf.* fulgeră. — *Pl. q. parf.* fulgerase. — *Fut. pr.* va fulgera. — *Cond. pr.* ar fulgera. — *Subj. pr.* să fulgere. — *Inf. pr.* a fulgera. — *Part. pr.* fulgerând. — *Part. pas.* fulgerat.

FULGERARE, *s. f.* action de lancer des éclairs, de foudroyer. || *De ce voise soarta să-ĭ arate, ca într'o fulgerare, o viață fericită ș'apoĭ așa grozznic s'o amăgească?* (A. ODOB.) Pourquoi le sort avait-il voulu lui faire entrevoir, comme dans un éclair, une existence heureuse et puis ensuite la tromper si épouvantablement?

FULGERAT, *adv.* avec la rapidité de l'éclair.

FULGERAT, *adj.* foudroyé. || V. **trăsnit.**

FULGERATOR, *adj.* fulgurant.

F. GRAM. *f. s.* fulgerătoare ;—*m. pl.* fulgerători ;—*f. pl.* fulgerătoare.

FULGERĂTURA, *s. f.* 1° foudroiement. || 2° *(pop.)* apoplexie.

FULGERESCE, *adj.* comme l'éclair. || *Calul fuge ĭepurește, ogărește, păsărește, fulgerește* (P. POP.); le cheval fuit comme un lièvre, comme un levrier, comme un oiseau, comme un éclair.

FULGEROS, *adj.* fulgurant. || *Trecerea sa fulgeroasă prin istoria Moldoveĭ* (V. ALEX.), son passage fulgurant dans l'histoire de la Moldavie.

F. GRAM. *f. s.* fulgeroasă ; — *m. pl.* fulgeroși ; — *f. pl.* fulgeroase.

FULGHI, *s. pl. [Mold.]* petit biais que l'on met, à la doublure d'un vêtement d'homme, sous l'échancrure de la manche.

FULIGA, *s. f. [Ialom.]* harque (dont les deux bouts sont en pointe).

FULIE, *s f.* narcisse *(bot.)*

FULTUIALA, *s. f.* tamponnage.

1. **FUM,** *s. n.* fumée. || *Fumul află calea și prin acoperiș* (I. SLAV.), la fumée trouve aussi son chemin par le toit. || *Ca să scapĭ de fum de multe orĭ te arunceĭ în foc* (GOL.); on se jette souvent dans le feu pour échapper à la fumée. || *Nu e fum fără de foc,* il n'y a point de fumée sans feu.

2. **FUM,** *s. n.* prétention. || *Pînă a nu lua fum de domnie* (ZIL. ROM.), avant d'avoir des prétentions au trône. || V. **fumuri.**

PLUR. *sans art.* fumuri ; — *avec l'art.* fumurile.

1. **FUMA (a),** *v. (anc.)* fumer, s'en aller en fumée. || *Fumau a bieților locuitorĭ locașurile* (MIR. COSTIN), les maisons des pauvres habitants s'en allaient en fumée (brûlaient).

2. **FUMA (a),** *v.* fumer (du tabac).

FUMARE, *s. f.* action de fumer.

FUMARICĂ, *s. f.* pied-de-geline, pisse-sang *(bot.).*

FUMĂRIE, *s. f.* épaisse fumée, grand quantité de fumée. || brouillard.

FUMĂRIT, *s. n. (anc.)* fouage, impôt sur chaque feu.

FUMĂRIU, *s. n. [Trans.]* cheminée, hotte (par où sort la fumée).

FUMĂTOR, *s. m.* fumeur.

PLUR. *sans art.* fumători ; — *avec l'art.* fumătorii.

FUMEDENIE. *s. f. (anc.)* fumée.

FUMEGA (a), *v. inf.* fumer, jeter *ou* dégager de la fumée. || *Se fumegĕ 'nainte-mĭ orașele 'n ruine* (M. EMIN.), que les villes en ruines fument devant moi.

CONJ. *Ind. pr.* fumegă. — *Imparf.* fumega. — *Pas déf.* fumegă. — *Subj. pr.* să fumege. — *Inf. pr.* a fumega. — *Part. prs.* fumegând. — *Part. pas.* fumegat.

FUMOS, *adj.* enfumé.

F. Gram. *f. s.* fumoasă; — *m. pl.* fumoşi; — *f. pl.* fumegoase.

FUMEGOS, *adj.* fumant, qui fume.

F. Gram. *f. s.* fumegoasă; — *m. pl.* fumegoşi; — *f. pl.* fumegoase.

FUMURI, *s. n. pl.* prétentions. || *Fumurile deşerte ale lumii* (V. Alex.), les vaines prétentions du monde. || *Peştera întunecată, asil al pocăinţei, unde omeneşti fumuri ca fumurile pier* (Gr. Alex.); grotte sombre, asile du repentir, où les vanités humaines s'envolent comme des fumées.

1. **FUMURIU**, *adj.* gris, couleur fumée. || *(pop.)* ivre.

2. **FUMURIU**, *adj.* embrumé.

F. Gram. *f. s.* fumurie; — *m. et f. pl.* fumurii.

FUMURIU *s. n.* brume. || *Codrii, înnecaţi în fumuriu*; les forêts, noyées dans la brume.

FUMUROS, *adj.* V. **infumurat.**

FUNAR, *s. m.* cordier.

Pluр. *sans art.* funari; — *avec l'art.* funarii.

FUNCŢIE *et* **functiune**, *s. f.* fonction.

Pluр. *sans. art.* funcţii *et* funcţiuni; — *avec l'art.* funcţiile *et* funcţiunile.

FUNCŢIONA (a), *v.* fonctionner.

Conj. *Ind. pr.* funcţionez.

FUNCŢIONAR, *s. m.* fonctionnaire.

Pluр. *sans art.* funcţionari; — *avec l'art.* funcţionarii.

FUNCŢIONARISM, *s. n.* fonctionnarisme.

FUND, *s. n.* fond, profondeur. || *Fundul oalei*, le fond du pot. || *Fund de sticlă*, cul de bouteille. || Loc. *Sac fără fund, (litt.* sac sans fond), homme qui n'est jamais rassasié, qu'on ne parvient jamais à satisfaire. || *A da de fund*, aller jusqu'au fond. — *Numai dracu, cred, poate să 'ţi dea de fund* (I. Creanga), je crois qu'il n'y a que le diable qui puisse savoir le fond de ton sac.

Pluр. *sans art.* funduri; — *avec l'art.* fundurile.

FUND (de-a -), *loc. adv.* du fond, du plus profond. || *Scoţând suspinuri tot de la inima de-a-fund* (I. G. Sbiera), soupirant sans cesse du plus profond de son cœur.

FUNDĂ, *s. f.* nœud de ruban, pompon, bouffette.

Pluр. *sans art.* funde; — *avec l'art.* fundele.

FUNDA (a), *v.* mouiller (une ancre) *(t. de mar.)*.

FUNDAC, *s. n.* meule de foin.

FUNDAMENT, *s. n.* fondement. || V. **temeiu** *et* **temelie.**

Pluр. *sans art.* fundamente; — *avec l'art.* fundamentele.

FUNDAMENTAL, *s. f.* fondamental. || V. **temeinic.**

F. Gram. *s. f.* fundamentală; — *m. pl.* fundamentali; — *f. pl.* fundamentale.

FUNDARISIRE, *s. f.* action de mouiller l'ancre *(t. de mar.)*.

FUNDATOR, *s. m.* fondateur. || V. **întemiator.**

Pluр. *sans art.* fundatori; — *avec l'art.* fundatorii.

FUNDAŢIE *et* **fundaţiune**, *s. f.* fondation.

Pluр. *sans art.* fundaţii *et* fundaţiuni; — *avec l'art.* fundaţiile *et* fundaţiunile.

FUNDĂTORI, *s. f. pl.* cloisons mobiles et pleines qui servent à fermer les chariots à la partie antérieure et à la partie postérieure.

FUNDĂTURA, *s. f.* cul-de-sac, impasse.

Pluр. *sans art.* fundături; — *avec l'art.* fundăturile.

FUNDUC, *s. n.* ancienne monnaie (= 22 piastres).

FUNE, *s. f.* V. **funie.**

FUNEA, *s. f. (anc.)* mesure de longueur agricole (= de 19 m. 67 à 49 m. 17). || *Funeaoa e o măsură din funie făcută*, la *funea* est une mesure faite d'une corde.

FUNEBRU, *adj.* funèbre. || V. **jalnic.**

F. Gram. *fém. sing.* funebră; — *masc. pl.* funebri; — *fém. pl.* funebre.

FUNERAR, *adj.* funéraire. || V. **de înmormîntare.**

FUNEST, *adj.* funeste. || V. **de jale.**

FUNGĂ, *s. f.* drine *(t. de mar.)* || *Fungă engleză*, drine anglaise.

FUNICEL, *s. m.* ulcération.

FUNICEI, *s. m. pl. [Trans.]* pustule, vésicule.

FUNIE, *s. f.* corde, cordage, câble. || *Funie de tei*, corde en écorce de tilleul, cordemanœuvre *(t. de mar.)*. || Loc. *Se vede că mi s'a apropiat funia la par* (I. Creanga), il paraît que je suis près de ma fin. || *Merge drept ca funia în sac, (litt.* il va droit comme la corde dans le sac), il va de travers, il est ivre.

Pluр. *sans art.* funii; — *avec l'art.* funiile.

FUNIE, *s. f.* V. **funea.** || *Trase cu funia*, il mesura.

FUNIER, *s. m.* cordier. || V. **funar.**

FUNINGINE, *s. f.* suie.

FUNINGINAT, *adj.* noir comme la suie. || *Şi aşa negru funinginat* (Ţichindel), et ainsi noir comme la suie (noir comme un ramoneur).

F. Gram. *f. s.* funinginat; — *m. pl.* funinginaţi; — *f. pl.* funinginate.

FUNINGINOS, *adj.* enduit de suie, noirci de suie, fuligineux.

F. Gram. *f. s.* funinginoasă; — *m. pl.* funinginoşi; — *f. pl.* funinginoase.

FUNIR, *s. n.* *[Mold.]* instrument de cordonnier pour polir le talon d'un soulier.

FUNIŞOARA, *s. f. dim de* **funie.**

FUNT, *s. n.* livre, $^1/_2$ kilo.

FUR, *s. m.* voleur. || *O moarte, moarte cumplită, furule neadormit* (K. Konaki), o mort, mort cruelle, voleuse toujours en éveil.

|| *Cum de aĭ lăsat furiĭ stâna de au prădat?* (P. Pop.), comment as-tu laissé les voleurs dévaster la bergerie ?

Plur. *sans art.* furĭ ; — *avec l'art.* furiĭ.

FURA (a), *v.* voler, soustraire, dérober, escroquer, enlever, ravir. || *Cine fură azĭ un ac, mâine fură un gâsac* (A. Pann); (*litt.* qui vole aujourd'hui une aiguille, demain vole un jars), on vole aujourd'hui un œuf et demain un bœuf. || *Multe păsărele 'n zbor fură minţi cu glasul lor; multe fete şi neveste fură inimĭ făr' de veste ;* bien des oiseaux en passant ravissent l'imagination par leur chant; bien des jeunes filles et des femmes ravissent les cœurs par surprise. || *Un zmeu a furat'o*, un dragon l'a enlevée. || *Ea fură toate privirile*, elle attire tous les regards. || *Capul cerbuluĭ lumina de le fura ochiĭ* (I. Creangă), la tête du cerf brillait au point de les aveugler. || *O fură somnul* le sommeil la prend, l'envahit. — *Lĭ a furat somnul pe amêndoui*, le sommeil les a pris tous les deux. || *A fura ochiĭ*, captiver les regards. — *Şi merş-au vestea 'n lume, trecênd din gură 'n gură, ca Lia fura ochiĭ şi minţile le fura* (V. Alex.), et le bruit s'est répandu partout, passant de bouche en bouche, que Lia les éblouit et les captive. || *Muĭerĭ ! ah ! ce muĭerĭ ! Lĭ fură ochiĭ, mintea şi inima ţi-o fură !* (V. Alex.), des femmes ! ah ! quelles femmes ! Elles vous éblouissent, vous captivent et vous séduisent. || **Loc.** *A furat luleaoa neamţuluĭ*, il est gris. || *Fură şi jură*, pris la main dans le sac il proteste encore de son innocence.

Conj. *Ind. pr.* fur, furĭ, fură. — *Imparf.* furam. — *Pas. déf.* furaĭ. — *Pl. q. parf.* furasem. — *Fut. pr.* voiŭ fura. — *Cond. pr.* aş fura. — *Impér.* fură, furaţi. — *Subj. pr.* să fur, să furĭ, să fure. — *Inf. pr.* a fura. — *Part. pr.* furând. — *Part. pas.* furat.

FURA (a se), *vr.* se sauver, fuir. — *Furându-se într'o noapte a început a călători* (Ţichindel) ; s'étant sauvé, il se mit à voyager.

FURĂ-FOC, *s. comp.* phalène, sphinx (*entom.*)

FURARE, *s. f.* action de voler.

FURAT, *s. n.* fait de voler. || *Nicĭ la furat n'am noroc* (Delavr.), même pour voler je n'ai pas de chance.

FURAT, *adj.* volé. || *Lucru furat* et *lucru de furat*, chose volée. || *Mustaţĭ furate*, on nomme ainsi les moustaches qui sont prolongées par une partie des favoris.

F. Gram. *f. s.* furată ; — *m. pl.* furaţĭ ; — *f. pl.* furate.

1. **FURCĂ**, *s. f.* fourche. || *Furca pieptuluĭ*, la fourchette du sternum. || **Loc.** *A se certa furca*, se disputer violemment. — *M'am certat furca cu Vodă pentru Dumneata* (Conv. Lit.), je me suis très fort disputé pour vous avec le prince. *S'a certat cu dinsa furcă* (N. Filimon), il s'est vivement disputé avec elle. || *A avea de furcă cu cineva*, avoir beaucoup de difficultés avec q. qu'un. — *Am avut de furcă cu să-i dau de capătăiu*, j'ai eu du fil à retordre pour en venir à bout.

2 **FURCA**, *s. f.* quenouille.

Plur. *sans art.* furcĭ ; — *avec l'art.* furcile.

FURCARIE, *s. f.* [*Mfov*] réunion du soir chez les paysans où les femmes filent la laine. || veillée.

FURCEA, *s. f.* petite fourche.

Plur. *sans art.* furcele ; — *avec l'art.* furcelele.

FURCI, *s. f. pl.* 1° fources patibulaires, potence. || 2° tournisses *(t. de charp.)* || 3° poteaux d'huisserie *(t. de charp.)*.

FURCOIŬ, *s. n.* grande fourche (pour le foin).

Plur. *sans art.* furcoaie ; — *avec l'art.* furcoaiele.

FURCUŢĂ, *s. f.* petite fourche.

FURCULIŢĂ, *s. f.* fourchette.

Plur. *sans art.* furculiţe ; — *avec l'art.* furculiţele.

FURDA, *s. f.* babillage, bavardage.

FURESC, *adj. (anc.)* comme un voleur, à pas de loup. || *Cu furească umblare* (Cantem.) à pas de loup.

F. Gram. *f. s.* furească ; — *m. et f. pl.* fureşcĭ.

FURGON, *s. n.* fourgon.

Plur. *sans art.* furgoane ; — *avec l'art.* furgoanele.

FURIE, *s. f.* furie, fureur.

FURIĬ, *s. f. pl.* Furies.

FURIOS, *adj.* furieux. || V. **mâniat** *et* **mânios**.

F. Gram. *f. s.* furioasă ; — *m. pl.* furioşĭ ; — *f. pl.* furioase.

FURIŞ, *adj.* furtif. || *Prilejul de a furişa sărutare* (K. Konaki), le prétexte d'un baiser furtif.

F. Gram. *f. s.* furişă ; — *m. pl.* furişĭ ; — *f. pl.* furişe.

FURIŞ *adv.* furtivement, en secret, secrètement, à la dérobée, subrepticement, en cachette, en tapinois, sans être aperçu. || en dessous, du coin de l'œil. || *Faţiş şi furiş*, ouvertement et en cachette.

FURIS (pe -), *loc. adv.* V. **furiş**.

FURIŞA (a se), *vr.* se glisser subrepticement. || *Se furişase de mult în noi o temere ascunsă*, une vague crainte s'était glissée depuis longtemps en nous.

Conj. *Ind. pr.* mĕ furişez.

FURIŞA (de a -), *loc. adv.* furtivement.

FURIŞARE, *s. f.* action de se glisser subrepticement. entrée subreptice, intrusion. || *Furişarea străinilor în ţara la noĭ*, l'intrusion des étrangers dans notre pays.

FURIŞAT, *adv.* en cachette, furtivement (P. Pop.).

FURLANDISI (a se), *vr. (pop.)* se rengorger, se pavaner.

Conj. *Ind. pr.* mĕ furlandisesc.

FURLANDISIRE, *s. f.* action de se rengorger, de se pavaner.

FURMICĂ, s. *f.* V. **furnică**.

FURNICA (a), *v. imp.* fourmiller, grouiller. || *Oameni furnicând în sus și în jos*, des gens fourmillant de tous côtés. || *I'n popor întreg de stele furnică în razele mele* (A. VLAH.), tout un peuple d'étoiles fourmille dans mes rayons.

CONJ. *Ind. pr.* furnică.—*Imparf.* furnica.—*Subj. pr.* să furnice. —*Part. pr.* furnicând. — *Part. pas.* furnicat.

FURNICA, s. *f.* fourmi. || *Furnica cât e de mică și dacă o calcă pe picior se întoarce și ca să te muște* (ANT. PANN); toute petite qu'elle soit, quand on lui marche sur le pied, la fourmi se retourne et essaie de mordre. || *Băieții tăcura, dar se vedea cât de colo că le umbla furnici prin mâini și picioare ca să afle cine sunt miresele lor* (CAL. BASM.); les jeunes gens se turent, mais on voyait bien qu'ils grillaient d'envie de savoir quelles étaient leurs fiancées.

PLUR. *sans art.* furnici ; — *avec l'art.* furnicile.

FURNICAIU, s. m. V. **furnicar**.

1. **FURNICAR**, *s. m.* fourmilier *(zool.)*.

2. **FURNICAR**, *s. m.* fourmilière. || *Îi vine greu d'a se întoarce în furnicarul pasiunelor mice din zilele noastre* (V. ALEX.), il lui est pénible de rentrer dans la fourmilière des petites passions de nos jours.

3. **FURNICAR**, s. *m.* fourmilier (nom que l'on donne aux ours roux, parce que, dit-on, ils se nourrissent de nids de fourmis).

PLUR. *sans art.* furnicari ; —*avec l'art.* furnicării.

FURNICATURA, *s. f.* fourmillement. || chatouillement douloureux que produit un abcès qui se forme ou qui est en voie de guérison, une plaie, etc. | démangeaison.

FURNICEÏ, *s. m. pl.* urticaire, fièvre ortiée, cnidose.

FURNICUȚA, *s. f. dim. de* **furnică**.

FURNISOR, *s. m.* fournisseur.

PLUR. *sans art.* furnisori ;— *avec l'art.* furnisorii.

FURNITURA, *s. f.* fourniture.

PLUR. *sans art.* furnituri ; —*avec l'art.* furniturile.

FURSANT, *s. n. (anc.)* occasion, moment opportun.

FURT, *s. n.* vol, larcin.

PLUR. *sans art.* furturi ; — *avec l'art.* furturile.

FURTIȘAG, *s. n.* vol, larcin. || enlèvement. *Cu ce gând au făcut acel furtișag* (MIR. COST.), (se demandant) dans quelle intention il avait commis ce larcin. || *Furtișagul Elenei* (MIR. COST.), l'enlèvement d'Hélène.

PLUR. *sans art.* furtișaguri ; — *avec l'art.* furtișagurile.

FURTUNA, *s. f.* tempête, orage, ouragan. || *Cine seamănă vînt, culege furtună* (HINȚ.); qui sème le vent, récolte la tempête. || *Cu cât mai sus vei să te sui, cu atît mai multe furtune acolo vei găsi* (GOL.); plus haut tu voudras monter, plus d'orages tu rencontreras.

PLUR. *sans art.* furtuni ; — *avec l'art.* furtunile.

FURTUNATIC, *adj.* furibond, furieux, emporté. || *S'arunca furtunatic spre rob atunci Sultanul* (COȘB.), le Sultan furieux se précipite alors vers l'esclave.

F. GRAM. *f. s.* furtunatică; — *m. pl.* furtunatici ; — *f. pl.* furtunatice.

FURTUNOS, *adj.* orageux, tempêtueux. || véhément, violent, fougueux, impétueux, furibond.

F. GRAM. *f. s.* furtunoasă ; — *m. pl.* furtunoși ; —*f. pl.* furtunoase.

FURTUȘAG, *s. n.* V. **furtișag**.

1. **FUS**, *s. n.* fuseau. || *A învîrti fusul*, faire tourner le fuseau. || *Fusul Parcelor*, le fuseau des Parques. || *După fus și mosorul* (GOL.), (*litt.* tel fuseau, telle bobine), tel maître tel valet.

3. **FUS**, *s. n.* bâton avec lequel on remue la bouillie de maïs *(mămăligă)*.

2. **FUS**, *s. n. (anc.)* pôle, axe du monde. || *Fără numai în polus, (polus este steaoa căreia îi zic Moldovenii fusul!* (CANTEM.); excepté au pôle (le pôle este l'étoile que les Moldaves appellent *fus)*.

4. **FUS**, *s. n.* arbre couche, arbre moteur, arbre tournant. || tige. || *Fus de moară*, arbre moteur du moulin. || *Fus de fer*, le gros fer ou fer de meule. || Loc. *A făcut făsuiul fus* (P. POP.), le haricot est monté en tige.

PLUR. *sans art.* fuse ; — *avec l'art.* fusele.

FUȘALAU, *s. n. [Mold.]* carde, peigne à carder.

FUSAR, *s. m.* anguille, guiseau *(ichtyol.)*.

PLUR. *sans art.* fusari ; — *avec l'art.* fusarii.

FUSCE, *s. m.* V. **fuștel**.

FUSCEÏ, *s. m. pl.* V. **fuștei**.

FUSEIU, *s. m.* haricot. || *A făcut fuseiul fus și nici haragi nu-i am pus* (P. POP.), le haricot est monté en tige et nous ne lui avons même pas mis d'échalas.

FUSIUNE, *s. f.* || V. **fuziune**.

FUȘOIU, *s. n. [Mold.]* longue tige (de plantes). || *Semănat-am păpușoiu și au eșit iarbă 'n fușoiu* (P. POP), j'ai semé du maïs et il a poussé de longues herbes.

FUȘT *et* **fuștiu**, *s. m.* massue, gourdin. || *(anc.)* fléau (masse d'armes).

FUST, *s. m. (anc.)* lance.

PLUR. *sans art.* fuști ; — *avec l'art.* fuștii.

FUSTA, *s. f.* jupe, jupon. || **Prov.** *Fusta femeei, fața dracului ;* robe de femme, langue du diable.

PLUR. *sans art.* fuste ; — *avec l'art.* fustele.

FUSTANELĂ, *s. f.* fustanelle.

FUSTAŞ, *s. n.* porteur de lance, lancier. || *Fustaşii merg̃eau pe lângă domnul de ambe parţi cu fuşti lungi in mâinĭ*, les lanciers marchaient de chaque côté du prince avec de longues lances à la main.

PLUR. *sans art* fustaşi ; — *avec l'art.* fustaşii.

FUŞTE, *s. m. (anc.)* bâton, verge. || *Toiagul teu şi fuştele teu* (PS. SCH.), ta houlette et ton bâton.

FUŞTEL, *s. m.* 1° rondin, bâton. || 2° barreau, échelon. || 3° rancher *(t. de tiss.)*. || 1° *Romul au apucat un fuştel şi lovesce pe frate seu Remus* (MIR. COST.), Romulus saisit un gourdin et frappe son frère Rémus.

PLUR. *sans art.* fuştel ; — *avec l'art.* fuştelĭ.

FUŞTEĬ, *s. m. pl.* réglettes qui soutiennent les lisses *(t. de tiss.)*.

FUŞTĬ, *s. n. pl.* radicelles.

FUŞTIU, *s. m.* V. fust.

FUSUIŬ, *s. m.* V. fuseiu.

FUTIVÊNT, *s. inv.* 1° *(pop.)* hoche-queue *(ornith.)*. || 2° *(pop.)* tête-à-l'évent.

FUZIBIL, *ad.* fusible.

F. GRAM. *f. s.* fuzibilă ; — *m. pl.* fuzibili ; — *f. pl* fuzibile.

FUZIUNE, *s. f.* fusion.

G

G, g, *s. m.* 7e lettre de l'alphabet. || Devant les voyelles *a, ă, â, è, ê, i, o, u* et *u*, et devant la consonne *h*, se prononce comme *gu* français dans *guerre* ; — devant les voyelles *e, i* et *ĭ*, se prononce *dj*.

GABARA, *s. f.* paillette (d'or ou d'argent).

PLUR. *sans art.* gabarale ; — *avec l'art.* gabaralele.

GĂBJI (a), *v. [Mold.]* trouver, mettre la main dessus. || *Am vreme să o găbjesc*, j'ai le temps de la trouver. || V. a găbui.

CONJ. *Ind. pr.* găbjesc.

GĂBUI (a), *v. [Mold.]* prendre (en poursuivant, en acculant dans un coin, en tâtonnant), saisir, attraper. || *Atunci baba se duce in poiată, găbuesce găina, o apucă de coada şi o ia la bătaie* (I. CREANGA) ; alors la vieille va au poulailler, attrape la poule, la saisit par la queue et la bat. || *Se vede că i-a orbit Dumnezeu de nu m'au putut găbui* (I. CREANGA), il faut que Dieu les ait rendus aveugles pour qu'ils n'aient pu m'attraper.

CONJ. *Ind. pr.* găbuesc ; — *Imparf.* găbuiam. — *Pas. déf.* găbuiĭ. — *Pl. q. parf.* găbuisem. — *Fut. pr.* voiŭ găbui. — *Cond pr.* aş găbui. — *Impér.* găbuesce, găbuiţi. — *Subj.* să găbuesc, să găbuescĭ, să găbuiască. — *Inf. pr.* a găbui. — *Part. pr.* găbuind. — *Part. pas.* găbuit.

GĂBUIRE, *s. f. [Mold.]* action de prendre, d'attraper, de mettre la main dessus.

GĂBUIT, *adj. [Mold.]* pris, saisi, attrapé.

F. GRAM. *f. s.* găbuită ; — *m. pl.* găbuiţi ; — *f. pl.* găbuite.

GĂCI (a), *v. [Mold.]* deviner. || *Caţă şi gacesce cine te iubesce* (C. KONAKI), cherche et devine qui t'aime. || V. a ghici.

GĂCIRE, *s. f.* V. ghicire.

GĂD, *s. n.* V. indemn.

GĂDE, *s. m.* bourreau.

GÂDILA (a), *v.* chatouiller. || flatter l'amour-propre.

CONJ. *Ind. pr.* gâdĭ, gâdilĭ, gâdilă. — *Imparf.* gâdilam. — *Pas. déf.* gâdilaĭ. — *Pl. q. parf.* gâdilasem. — *Fut. pr.* voiŭ gâdila. — *Cond. pr.* aş gâdila. — *Impér.* gâdilă, gâdilaţi. — *Subj. pr.* să gâdĭ, să gâdilĭ, să gâdile. — *Inf. pr.* a gâdila. — *Part. pas.* gâdilat.

GÂDILA (a se), *vr.* se chatouiller. || être chatouilleux. || *Să gâdilă uşor*, il est très chatouilleux.

GÂDILARE, *s. f.* action de chatouiller. || chatouillement.

PLUR. *sans art.* gâdilări ; — *avec l'art.* gâdilările.

GÂDILAT, *p. pas. de* a gâdila.

GADILAT, *s. n.* chatouillement.

GÂDILĂTOR, *adj.* qui chatouille, qui flatte. || *Vorbe gâdilatoare la urechie*, des paroles flatteuses, des paroles qui chatouillent agréablement l'oreille.

F. GRAM. *f. s.* gâdilătoare ; — *m. pl.* gâdilători ; — *f. pl.* gâdilătoare.

GÂDILĂTURA, *s. f.* chatouillement. || flatterie.

PLUR. *sans art.* gâdilături ; — *avec l'art.* gâdilăturile.

GÂDILEALĂ, *s. f.* chatouillement.

PLUR. *sans art.* gâdilelĭ ; — *avec l'art.* gâdilelile.

GÂDILI (a), *v.* V. a gâdila.

GADILICIOS, *adj.* chatouilleux.

F. GRAM. *f. s.* gâdlicioasă ; — *m. pl.* gâdlicioşi ; — *f. pl.* gâdlicioase.

GÂDILICIU, *s. n.* démangeaison. *Moş Roata avea gâdilicia la limbă* (I. CREANGA), le père Roata avait des démangeaisons à la langue, il ne pouvait pas tenir sa langue.

GÂDILIRE, *s. f.* V. gâdilare.

GADILITOR, *adj.* V. gâdilator.

GÂDILITURĂ, *s. f.* V. gădilătura.

GADINĂ, *s. f.* 1° monstre, animal mons-

trueux. || 2° reptile (CANTEMIR). || 3° animal en général, volailles.

GÂFĂ, *s. f. [Ban.]* se dit d'une personne grosse, qui s'essouffle vite.

GÂFAI (a), *v.* souffler fortement, respirer avec peine, haleter, être essoufflé, panteler.

CONJ. *Ind. pr.* gâfăesc. — *Imparf.* gâfăiam. — *Pas. déf.* gâfăi. — *Pl. q. parf.* gâfăisem. — *Fut. pr.* voiu gâfăi. — *Cond. pr.* aș gâfăi. — *Impér.* gâfăesce, gâfăiți. — *Subj. pr.* să gâfăesc, să gâfăescĭ, să gâfăească. — *Inf. pr.* a gâfăi. — *Part. pr.* gâfăind. — *Part. pas.* gâfăit.

GÂFĂIALĂ, *s. f.* essoufflement, halètement.

PLUR. *sans art.* gâfăieli; — *avec l'art.* gâfăielile.

GÂFĂIRE, *s. f.* action de souffler fortement, de respirer avec peine, de haleter, etc. || essoufflement, halètement.

GÂFĂIT, *adj.* essoufflé, haletant, pantelant.

F. GRAM. *f. s.* gâfăită; — *m. pl.* gâfăiți; — *f. pl.* gâfăite.

GĂFĂIT, *s. n.* essoufflement, halètement.

GAFUI (a), *v.* V. **a gâfăi.** || *Gâfuind de oboseală*, soufflant de fatigue.

GAFUITE (pe —), *loc. adv.* à s'essouffler, en s'essoufflant, à perdre haleine. || *Aleargă pe gâfuite*, il court à perdre haleine.

GĂGĂI (a), *v. imp.* crier (comme l'oie). || jacasser.

CONJ. *Ind. pr.* găgăesce. — *Imparf.* găgăia. — *Pas. déf.* găgăi. — *Pl. q. parf.* găgăise. — *Fut. pr.* va găgăi. — *Cond. pr.* ar găgăi. — *Subj. pr.* să găgăiască. — *Inf. pr.* a găgăi. — *Part. pr.* găgăind. — *Part. pas.* găgăit.

GAGĂIRE, *s. f.* action de crier (en parlant des oies), de jacasser. || criaillerie, jacasserie.

GĂGĂIT, *s. n.* cri (de l'oie). || *Gâgâitul gâștelor*, le criaillement des oies. — *În vremea aceasta între femeĭ, ca de la gagaitul gâștelor, nu se mai înțelege nimic* (LAMBR.); pendant ce temps, parmi les femmes, comme des criailleries des oies, il est impossible de rien comprendre.

GAGALICE, *s. f. [Mold.]* se dit de toute chose petite, insignifiante. || *O gagalice de pepene*, un tout petit melon, un melon de rien.

PLUR. *sans art.* găgălici; — *avec l'art.* găgălicile.

1. **GĂGĂUȚ**, *s. m. [anc.]* bègue.

2. **GAGAUȚ**, *s. m.* jocrisse, niais, nigaud, benêt.

PLUR. *sans art.* găgăuți; — *avec l'art.* găgăuții.

GAGAUȚA, *s. f.* niaise, sotte.

PLUR. *sans art.* găgăuțe; — *avec l'art.* găgăuțele.

GAGI (a se), *vr. [Olt.]* s'ennuyer.

GAIBĂ, *s. f.* V. **sgaibă.**

GAÎBARAC, *s. n. [pop.]* jambe, guibole, flûte. || *Și o dete cu gaîbaracele în sus* (P. ISPIR.), et il la renversa les jambes en l'air.

PLUR. *sans art.* gaîbarace; — *avec l'art.* gaîbaracele.

GAÎA (de-a mama —), *loc. adv.* jeu d'enfants où ceux-ci se tiennent à la queue leuleu, tandis que l'un deux *(gaîa)* cherche à attraper l'un de ceux de la chaîne. Celui qu'est pris devient alors *gaîa* à son tour. Ce jeu s'appelle aussi *de-a-puĭ a-gaia.*

GAIBELE, *s. pl.* jambes, guiboles. || *Căzu cu gaibele în sus* (P. ISPIR.), il tomba les jambes en l'air.

GAICĂ, *s. f.* V. gaiță.

GAÎE, *s. f.* milan royal *(ornith.)*. || épervier *(ornith.)*. || *Porunci ca... gaîlor s'o dăruiască* (P. ISPIR.), il ordonna qu'on... la jetât aux milans. || **Loc.** *Lua te ar gaia!* Puisse le diable t'emporter! || *S'a ținut iar gaia de mine*, il s'est de nouveau accroché à moi, il ne m'a pas lâché d'un instant.

PLUR. *sans art.* gaĭ; — *avec l'art.* gaile.

GAÎDILE, *s. f. pl.* jambes, guiboles (C. KONAKI). || V. **gaîbarac.**

GĂINĂ, *s. f.* poule, géline. || *Găină moțată*, poule huppée. || *Gaină creață*, poule frisée. || *Gaină grasă*, poularde. || *Gaină cu mărgăritare*, pintade. || *(pop.) Gaina lui Dumnezeu*, l'hirondelle. || *Găină de mare*, glaréole, perdrix de mer *(ornith.)*. || *Găină de munte*, poule de bruyère *(ornith.)*. || *Găină de pădure*, poule de bouleau *(ornith.)*. || *Cur de găină*, eczéma. || *Pentru găina de mâine, oul de astăzĭ lasă* (CANTEM.); il abandonne l'œuf d'aujourd'hui, pour la poule de demain. || **Loc.** *Are orbul găinelor*, il a la berlue. || *Găină plouată*, poule mouillée. — *Haĭ, nu maĭ sta ca o găină plouată* (I. CREANGĂ); voyons, ne reste pas ainsi comme une poule mouillée. || *Când încep ochiĭ a vedea cam sus găina*, quand les yeux commencent à se fermer, quand le sommeil vient. || *Cuĭ nu 'ĭ place să trăiască ca găina la moară?* (A. PANN) Qui n'aimerait vivre comme la poule au moulin? (dans l'abondance). || *Apără-mè de găinĭ că de câinĭ nu mĕ tem; (litt.* défends-moi contre les poules, car des chiens je n'ai pas peur); défends-moi contre mes amis, car contre mes ennemis je me défends tout seul. || **Loc. pop.** *A mâncat picioare de gaină*, il a bavardé, il a commis une indiscrétion.

PLUR. *sans art.* găine; — *avec l'art.* găinele.

GAINA (a), *v.* languir. || *Măsa nu se îndreptează, ci găinează și se topesce de pe picioare;* sa mère ne se remet pas, elle languit et dépérit sur pied.

CONJ. *Ind. pr.* găinez.

1. **GĂINAR**, s. *m.* éleveur de volailles. | gardeur de basse-cour.

2. **GĂINAR**, s. *m.* épervier, émouchet *(ornith.)*

3. **GĂINAR**, s. *m. (pop.)* chapardeur.

PLUR. *sans art.* găinari ; — *avec l'art.* găinarii.

GAINARE, s. *f.* action de languir. || languissement.

GĂINĂREASĂ, s. *f.* fille de basse-cour.

PLUR. *sans art.* găinărese ; — *avec l'art.* găinăresele.

GĂINARIE, s. *f.* endroit où l'on tient des volailles, basse-cour.

GĂINĂRIŢĂ, s. *f.* fille de basse-cour. *Moşneagul pe babă a pus'o găinăriţă* (I. CREANGĂ), le vieux plaça la vieille comme fille de basse-cour.

PLUR. *sans avec* găinăriţe ; — *avec l'art.* găinăriţele.

GĂINAT, *adj.* languissant. || tendre, délicat, difficile.

F. GRAM. *f. s.* găinată ; — *m. pl.* găinaţi ; — *f. pl.* găinate.

GĂINAŢ, s. *n.* fiente de volailles, déjections d'oiseaux. || *Numai cu un găinaţ de cioară marea nu se spurcă* (A. PANN), ce n'est pas avec une fiente de corneille que la mer peut être souillée. || *Pentru friguri să se afume cu găinaţ de barză*, contre la fièvre on doit faire des fumigations avec de la fiente de cigogne.

GĂINAŢAT, *adj.* taché, souillé de fiente d'oiseau.

F. GRAM. *f. s.* găinăţată ; — *m. pl.* găinăţaţi ; — *f. pl.* găinăţate.

1. **GĂINIŢĂ**, s. *f. dim. de* găină.

2. **GAINIŢĂ**, s. *f.* ornithogale *(bot.)*.

GĂINUŞ, s. *m.* hanneton *(entom.)*.

PLUR. *sans art.* găinuşi ; — *avec l'art.* găinuşii.

1. **GĂINUŞĂ**, s. *f.* râle d'eau *(ornith.)*. || *Găinuşa de apa*, poule d'eau *(ornith.)*. | *Găinuşă roşie* et *gainuşă alunară*, gelinotte commune, poule des coudriers *(ornith.)*. | *Găinuşă galbenă*, anémone renoncule *(bot.)*.

PLUR. *sans art.* găinuşe ; — *avec l'art.* găinuşele.

2. **GAINUŞA**, s. *f. [Mold.]* la Pléiade (constellation.)

GĂINUŞCĂ, s. *f.* V. găinuşă.

GĂINUŢĂ, s. *f.* lagopède, perdrix de neige *(ornith.)*.

PLUR. *sans art.* găinuţe ; — *avec l'art.* găinuţele.

GAINUŢE, s. *f. pl. [Buc.]* grains de maïs qu'on a fait griller et qui n'ont pas éclaté. || V. floricele.

1. **GAIŢĂ**, s. *f.* geai *(ornith.)* || *Gaiţă de munte*, casse-noix *(ornith.)*. || *Gaiţă vinătă*, rollier commun *(ornith.)*.

PLUR. *sans art.* gaiţe ; — *avec l'art.* gaiţele.

2. **GAIŢĂ**, s. *f.* se dit d'une personne irascible et criarde.

3. **GAIŢĂ**, s. *f. [Mold.]* 1° lampe de paysan, faite d'une bouteille, dans laquelle on met du pétrole. || 2° (*par ext.*) pétrole. || 1° *Seara femeia aprinse gaiţa* (S. NAD.), le soir la femme alluma la lampe. — *Se întoarce lângă uşă, aprinde gaiţa, se uită şi vede* (S. NAD.) ; elle revient près de la porte, allume la lampe, regarde et voit. || 2° *Aeuşi înnoptează şi n'avem gaiţă nici cât aĭ pune într'o lulea* (S. NAD.) ; voici la nuit qui vient et nous n'avons plus du tout de pétrole, *(litt.* pas même ce qui tiendrait dans une pipe).

1. **GĂITAN**, s. *n.* ganse, cordonnet, tresse, passementerie, brandebourg. || *Un mintean negru cu găitane de fir* (AL. ODOB.), un manteau noir avec des tresses d'or.

2. **GĂITAN**, s. *n. [Olt.]* soutache en couleur sur les habits des paysans.

PLUR. *sans art.* găitane ; — *avec l'art.* găitanele.

GĂITAN, *empl. adv.* tout droit. || *A merge găitan*, se dit d'une chose qui va bien, qui va tout droit. — *Trebile impărăţieĭ mergeaŭ găitan*, les affaires du royaume allaient à merveille.

GĂITĂNAR, s. *m.* passementier. || *A treia stradă era locuită numaĭ de abagii şi găitănarĭ* (N. FILIM.), la troisième rue n'était habitée que par des marchands d'aba et des passementiers.

PLUR. *sans art.* găitănari ; — *avec l'art.* găitănarii.

GĂITANI (a) *v.* garnir de tresses. || soutacher.

CONJ. *Ind. pr.* găitănesc. — *Imparf.* găităniam. — *Pas. def.* găitănii. — *Pl. q. parf.* găitănisem. — *Fut. pr.* voiu găităni. — *Cond. pr.* aş găităni. — *Impér.* găitănesce, găităniţi. — *Subj. pr.* să găitănesc. — *Inf. pr.* a găităni. — *Part. pr.* găitănind. — *Part. pas.* găitănit.

GĂITĂNI (a se), *vr.* se troubler, s'embrouiller, s'emberlificoter, s'entortiller.

GĂITĂNIRE, s. *f.* action de garnir de tresses, de soutacher.

GĂITĂNAT, *adj.* V. găitănit.

GĂITĂNIT, *adj.* garni de tresses, soutaché. || entortillé.

F. GRAM. *f. s.* găitănită ; — *m. pl.* găităniţi ; — *f. pl.* găitănite.

GĂITIN, s. *m.* nom que le paysan donne à son bœuf.

GĂIŢIŞOARĂ, s. *f.* geai bleu *(ornith.)*.

1. **GĂIŬ**, *s. m. [Trans.]* coq.

2. **GAIŬ**, *s. m. [Ban.]* buisson, hallier.

PLUR. *sans art.* găĭ ; — *avec l'art.* găĭĭ.

GAJ, *s. n.* gage.

PLUR. *sans art.* gajurĭ ; — *avec l'art.* gajurile.

GAL, *s. m.* Gaulois.

PLUR. *sans art.* Galĭ ; — *avec l'art.* Galiĭ.

GALĂ, *s. f.* gala. || *Trăsură de gală*, voiture de gala.

GĂLĂCĬOS, *adj.* V **gălăgios**.

GALAGAN, *s. m.* galanga *(bot.)*.

GALĂGIE, *s. f.* tapage, grabuge, vacarme, tintamarre, train charivari. || *A face gălăgie*, faire du tapage. || *Au făcut o gălăgie a dracului*, ils ont fait un train d'enfer.

GĂLĂMOZ, *s. m. [Mold.]* remue-ménage, tapage. || *Să fi văzut ce gălămoz era în casă* (I. CREANGĂ), il fallait voir quel remue-ménage il y avait dans la maison.

GĂLĂGĬOS, *adj.* tapageur, bruyant.

F. GRAM. *f. s.* gălăgĭoasă ; — *m. pl.* gălăgĭoşĭ ; — *f. pl.* gălăgĭoase.

GALANT, *adj.* galant.

F. GRAM. *f. s.* galantă ; — *m. pl.* galanţĭ ; — *f. pl.* galante.

GALANTERIE, *s. f.* 1° galanterie. || 2° vitrine.

F. GRAM. *f. s.* galanteriĭ ; — *avec l'art.* galanteriile.

GALANTOM, *adj. m. (fam.)* généreux.

PLUR. *sans art.* galantomĭ.

GALANTOMIE, *s. f. (fam.)* générosité.

GALAŢEAN, *s. m.* habitant de Galatz.

PLUR. *sans art.* Galaţenĭ ; — *avec l'art.* Galaţenii.

GALAŢEANCĂ, *s. f.* habitante de Galatz.

PLUR. *sans art.* Galaţence ; — *avec l'art.* Galaţencele.

GALAŢĬ, *s. pr.* Galatz, port sur le Danube, chef-lieu du district de Covurlui.

GĂLĂTUŞ, *s. n.* boulette, tapon. || *Un gălătuş de mămăligă*, une boulette de bouillie de maïs.

GALBĂN, *adj. [Mold.]* V. **galben**.

GĂLBEAZĂ, *s. f.* clavelée. || *Spune-ĭ că turma toată zace de rea gălbează* (GR. ALEX.), dis lui que tout le troupeau est atteint de la clavelée.

GĂLBEGĬOS, *adj.* pâle, blême.

F. GRAM. *f. s.* gălbegĭoasă ; — *m. pl.* gălbegĭoşĭ ; *f. pl.* gălbegioase.

GĂLBEJIT, *adj.* blêmi, pâli. || *Chipul ĕĭ gălbejit de boală*, son visage pâli par la maladie.

F. GRAM. *f. s.* gălbejită ; — *m. pl.* gălbejiţĭ ; — *f. pl.* gălbejite.

GALBEN, *adj.* jaune. || pâle. || *Galben-albinej*, jaune paille. — *Galben aprins*, jaune vif. — *Galben deschis*, jaune clair. — *Galben întunecat*, jaune foncé. — *Galben roşiatec*, jaune tirant sur le rouge, orange. || *E galben la faţă*, il est pâle. || *Galben de frică*, blême de peur. || *Friguri galbene*, fièvre jaune. || *Galben ca făclia de galbenă ceară* (V. ALEX.), jaune comme le cierge de cire jaune.

F. GRAM. *f. s.* galbenă ; — *m. pl.* galbenĭ ; — *f. pl.* galbene.

1. **GALBEN**, *s. n.* jaune. || *Acest galben e prea deschis*, ce jaune est trop clair.

2. **GALBEN**, *s. m.* ducat. || *Galbenĭ împărăteşcĭ*, ducats impériaux, ducats d'Autriche. || *Galbenĭ venetĭcĭ*, ducats de Venise.

PLUR. *sans art.* galbenĭ ; — *avec l'art.* galbenii.

GALBENATEC, *adj.* jaunâtre. || *Apele galbenatece ale unuĭ rîu* (AL. ODOB.), les eaux jaunâtres d'une rivière.

F. GRAM. *f. s.* galbenatecă ; — *m. pl.* galbenatecĭ ; — *f. pl.* galbenatece.

1. **GĂLBENEALĂ**, *s. f.* couleur jaune. || pâleur. || *De-a morţiĭ gălbeneală pĭerĭĭ eĭ sunt la faţă* (M. EMIN.), ils ont le visage couvert de la pâleur de la mort.

2. **GĂLBENEALĂ**, *s. f.* teinture jaune pour la laine et pour les œufs (de Pâques).

GALBENELE, *s. f. pl.* 1° chasse-bosse *(bot.)*. || 2° souci, calendule *(bot.)*

GALBENI (a), *v.* jaunir. V. a **îngalbeni**.

1. **GĂLBENUŞ**, *s. n.* jaune d'œuf. || *Bătut cu un galbenuş de ou*, lié avec un jaune d'œuf.

2. **GĂLBENUŞ**, *s. n.* alysson cultivé *(bot.)*.

PLUR. *sans art.* gălbenuşurĭ ; — *avec l'art.* gălbenuşurile.

GALBIN, *adj. et s. [Mold.]* V. **galben**.

1. **GĂLBINARE**, *s. f.* jaunisse, ictère.

2. **GĂLBINARE**, *s. f.* sarratule, sarrette *(bot.)*.

GALBINEALĂ, *s. f.* V. **gălbeneală**.

GĂLBINELE, *s. f. pl.* anacycle *(bot.)*.

GĂLBINICĬOS, *adj.* tirant sur le jaune, jaunâtre. || pâlot, pâle, blafard.

F. GRAM. *s. f.* gălbinicĭoasă ; — *m. pl.* gălbinicĭoşĭ ; — *f. pl.* gălbinicĭoase.

GĂLBINIME, *s. f.* couleur jaune. || pâleur.

GĂLBINIŢĂ, *s. f.* ortie jaune *(bot.)*.

GALBINIŬ, *adj.* jaunâtre, jaune clair, tirant sur le jaune.

F. GRAM. *f. s.* galbinie ; — *m. et f. pl.* galbiniĭ.

GĂLBINUŞ, *s. n.* V. **galbenuş**.

1. **GALBIOR**, *adj. dim. de* **galben** *(adj.)*. || *Cosiţă gălbioară*, tresse blonde.

F. GRAM. *f. s.* gălbioară ; — *m. pl.* gălbiorĭ ; — *f. pl.* gălbioare.

2. **GĂLBIOR**, s. *m. dim. de* **galben** *(s. m.)*.

PLUR. *sans art.* gălbiorĭ; — *avec l'art.* gălbiorĭi.

GĂLCĂ, *s. f.* glande (de la gorge), amygdale. || *Are gălcĭ*, il a une amygdalite.

PLUR. *sans art.* gălcĭ; — *avec l'art.* gălcile.

GĂLCEAVĂ, *s. f.* discussiou, dispute, querelle, démêlé. || *A căuta gălceavă cuiva*, chercher querelle à quelqu'un. || *Din vorbă in gălceavă, ĭară din gălceava la sfadă* (Ţichind.); des mots à la discussion et de la discussion à la querelle. || *Mare le fu gălceava şi lungă convorbirea* (Gr. Alex.), la discussion fut grande et long l'entretien. || *Cine are minte nu se amestecă in gălceava altora* (A. Panc), qui est sage ne se mêle pas des querelles d'autrui. || *Dacă n'aĭ puterinţă, la ce maĭ chichirezĭ gălceava*; si tu n'es pas le plus fort, ne te mêles pas des querelles d'autrui.

PLUR. *sans art.* gălceve; — *avec l'art.* gălcevele.

GĂLCEVI (a), *v.* semer la discorde. || *A trimis vulpea sa le gălcevească* (Ţichind.), il a envoyé le renard pour mettre la discorde entre eux.

CONJ. *Ind. pr.* gălcevesc. — *Imparf.* gălcevĭam. — *Pas. déf.* gălcevĭ. — *Pt. q. parf.* gălcevisem. — *Fut. pr.* voiu gălcevi. — *Cond. pr.* aş gălcevi. — *Impér.* gălcevesce, gălcevĭţi. — *Subj. pr.* să gălcevesc. — *Inf. pr.* a gălcevi. — *Part. pr.* gălcevind. — *Part. pas.* gălcevit.

GĂLCEVI (a se), *vr.* se disputer, se quereller.

GĂLCEVIT, *part. pas. de* **a gălcevi**.

GĂLCEVIT, *s. n. (anc.)* querelle, dispute. || *Moldovenĭi sunt gata la gălcevit* (N. Costin), les Moldaves sont toujours prêts à se quereller.

GĂLCEVITOR, *s.* et *adj.* querelleur, qui cherche noise.

F. GRAM. *f. s.* gălcevitoare; — *m. pl.* gălcevitorĭ; *f. pl.* gălcevitoare.

GĂLCEVOS, *adj.* V. **gălcevitor**.

GĂLEATĂ, *s. f.* seau. || vase dans lequel on trait les vaches. || *Găleata puţuluĭ*, le seau du puits. || *Oile se mulg in găleţĭ de lemn*, on trait les brebis dans des seaux en bois. || Loc. *Plouă cu găleţĭ* et *toarnă cu găleata*, il pleut à seaux, il pleut à verse.

PLUR. *sans art.* gălete *et* găleţĭ; — *avec l'art.* galetele *et* galeţile.

GĂLCOS, *adj.* qui a de grosses amygdales, qui a une tumeur au cou.

F. GRAM *f. s.* gălcoasă; — *m. pl.* gălcoşĭ; — *f. pl.* gălcoase.

GALENŢI, *s. n. pl.* socques.

GALERĂ, *s. f.* galère.

PLUR. *sans art.* galere; — *avec l'art.* galerele.

GALERIE, *s. f.* galerie.

PLUR. *sans art.* galerĭ; — *avec l'art.* galeriile.

GALEŞ, *adj.* langoureux, mélancolique, sentimental, triste. || *Sub galeşa ochire a feteĭ ce suspină*, sous l'œillade langoureuse de la jeune fille qui soupire. || *Privind pe Dinicu cu ochĭ galeşĭ* (N. Filim.), regardant Dinicu avec des yeux langoureux. || *Era tot galeş, trist şi dus pe gândurĭ*; il était toujours mélancolique, triste et pensif. || *Mamă, te văd tot galeşă*; mère, je te vois toujours triste. || *Era tot cam galeş* (P. Ispir.), il était toujours un peu triste.

F. GRAM. *f. s.* galeşă; — *m. pl.* galeşĭ; — *f. pl.* galeşe.

GALEŞ, *adv.* langoureusement, mélancoliquement, sentimentalement. || *A se uita galeş*, faire les yeux doux.

GALETĂRIT, *s. n. (anc.)* impôt sur chaque mesure de blé.

GĂLGĂI (a), *v. imp. [Mold.]* gargouiller, faire glouglou, glouglouter. || *(par ext.)* jaillir à flots (en faisant glouglou). || *Sângele incepe a curge gălgăind* (I. Creanga), le sang se met à couler à flot (en faisant glouglou). || *Sângele 'n răni gălgăesce*, le sang jaillit des blessures.

CONJ. *Ind. pr.* gălgăesce. — *Imparf.* gălgăĭa. — *Pas. déf.* gălgăi. — *Subj. pr.* să gălgăească. — *Inf. pr.* a gălgăi. — *Part. pr.* gălgăind.

GĂLGĂĬALĂ, *s. f.* gargouillement, glouglou. || Loc. *'I place gălgăĭala pe gât*, il aime boire.

GĂLGĂIRE, *s. f.* action de gargouiller, de faire glouglou. || gargouillement.

GĂLGĂIT, *s. n.* gargouillement, glouglou. || *Nu se aude de cât gălgăitul vinuluĭ turnat in marile pahare de cleştar* (Delavr.), on n'entend que le glouglou du vin qu'on verse dans les grands verres de cristal.

GĂLGĂITURĂ *s. f.* gargouillement. || *O galgăiturà de sânge o podidesce pe gură*, un flot de sang jaillit de sa bouche.

GĂL-GĂL, *interj.* glouglou.

GALGARĂ, *s. f. [Trans.]* diseur de balivernes.

GALIA, *s. pr.* la Gaule. || *Galia comată* (V. Alex.), la Gaule chevelue.

GALIC, *adj.* gallique.

F. GRAM. *f. s.* galică; — *m. pl.* galicĭ; — *f. pl.* galice.

GALICISM, *s. n.* gallicisme, locution particulière à la langue française.

PLUR. *sans art.* galicisme; — *avec l'art.* galicismele.

GALILEA, *s. m.* Galilée.

GALILEAN, *s. m.* Galiléen.

PLUR. *sans art.* Galileni; — *avec l'art* Galileniĭ.

GĂLIGAN, *s. m.* se dit d'un homme très grand et très gros. || V. gligan. || *Un găligan de şcolar, cât un bivol de mare* (CONV. LIT.), un grand diable d'élève, aussi gros qu'un bœuf.

GALIMATIĂ, *s. f.* galimatias.

1. **GALION**, *s. n. [anc.]* galion, vaisseau de guerre.

2. **GALION**, *s. n.* galère *[t. d'impr.]*.

PLUR. *sans art.* galioane ; — *avec l'art.* galioanele.

GALIŞ, *adj. et adv.* V. galeş.

GALIŢCA, *s. f.* vitriol vert.

GALIŢE, *s. f. pl.* poules, volailles. || *Văzând cocoşul înconjurat de atît amar de galiţe* (I. CREANGĂ), en voyant le coq entouré d'un si grand nombre de poules.

GALIŢEAN, *s. m.* Galicien, habitant de la Galicie.

PLUR. *sans art.* Galiţeni ; — *avec l'art.* Galiţenii.

GALIŢEANCĂ, *s. f.* Galicienne, habitante de la Galicie.

PLUR. *sans art.* Galiţence ; — *avec l'art.* Galiţencele.

GALIŢIA, *s. p.* Galicie.

GALOP, *s. n.* galop. || V. tropot.

GALOPA (a), *v.* galoper.

CONJ. *Ind. pr.* galopez.

GALOŞ, *s. m.* galoche. || *Galoşi-şoşoni*, snow-boots.

PLUR. *sans art.* galoşi ; — *avec l'art.* galoşii.

GALSTUC, *s. n.* mouchoir de cou (CIHAC).

1. **GALTAN**, *s. m.* V. gâltan.

2. **GALTAN**, *s. n.* V. 2. gâltan.

GĂLUŞCA, *s. f.* boulette, quenelle. || Loc. *Simţiam ca 'mi trece ceva ca nisce galuşte prin gât* (CONV. LIT.), *[litt.* je sentais qu'il me passait de grosses boulettes dans la gorge*]*, je sentais que j'étouffais (de honte, de colère, etc). || Loc. *A înghiţi găluşca*, avaler la pilule, avaler sa langue, faire semblant de ne pas comprendre. — *Omul tăcu şi înghiţi găluşca* (P. ISPIR.), l'homme se tut et avala la pilule.

PLUR. *sans art.* găluşce ; — *avec l'art.* găluşcele.

GALVANIC, *adj.* galvanique.

F. GRAM. *f. s.* galvanică ; — *m. pl.* galvanici ; — *f. pl.* galvanice.

GALVANISM, *s. n.* galvanisme.

GALVANIZA (a), *v.* galvaniser.

CONJ. *Ind. pr.* galvanizez.

GALVANIZARE, *s. f.* action de galvaniser. || galvanisation.

PLUR. *sans art.* galvanizări ; — *avec l'art.* galvanizările.

GALVANIZAT, *adj.* galvanisé.

F. GRAM. *f. s.* galvanizată ; — *m. pl.* galvanizaţi ; — *f. pl.* galvanizate.

GALVANOPLASTIC, *s. f.* galvanoplastie.

GALVATINĂ, *s. f.* V. glavă.

GAMĂ, *s. f.* gamme. || *Alte guri, aceaşi gamă* (M. EMIN.); d'autres voix, la même gamme.

PLUR. *sans art.* game ; — *avec l'art.* gamele.

GĂMĂLIE, *s. f.* petite boule, petite pelotte, tête d'épingle. || *Ac cu gămălie*, épingle.

GAMĂLIOARA, *s. f.* calice des fleurs (B. P. HAŞDEU).

GĂMAN, *adj. et s.* vorace, goulu, avide, glouton, goinfre.

GAMBĂ, *s. f.* jambe. || V. picior.

GÂMBOSI (a), *v. [anc.]* tromper, induire en erreur, conduire à sa perte.

CONJ. *Ind. pr.* gâmbosesc.

GÂMBOSITOR, *s. m. [anc.]* trompeur.

PLUR. *sans art.* gâmbositori ; — *avec l'art.* gâmbositorii.

GÂMBOSITOR, *adj. [anc.]* trompeur, plein de tromperie.

F. GRAM. *s. f.* gâmbositoare; — *m. pl.* gâmbositori ; *f. pl.* gâmbositoare.

GÂMZĂ, *s. f.* variété de raisin.

GĂNCELUIT, *adj. [Ban.]* syphilitique.

GĂNCIŬ, *s. n. [Ban.]* syphilis.

GÂND, *s. n.* pensée, idée. || opiniou, intention, projet. || *Avea gânduri 'nalte*, il avait de hautes pensées. || *Gândul meu e tot la tine*, ma pensée est toujours vers toi, je pense sans cesse à toi. || *Ved că gândul 'mi ghicesci* (I. NENIŢ.), je vois que tu devines ma pensée. || *Lesne poate să ajungă ce cu gândul nu gândesci* (D. OLLAN.), il peut facilement arriver là où il ne rêvait même pas. || *Gând bun*, bonne pensée, bonne idée. — *Ce gând bun vĕ a adus aicĭ?* Quelle bonne pensée vous a amenés ici? || *Gând rĕŭ*, mauvaise pensée, mauvaise intention. — *Gând duşmănesc*, intention perfide. — *Zicênd că Grecii, când tămiează în biserică pe muĭerĭ, stă câte un minut înaintea fiecăreia muĭere de o tămiează şi o privesce din talpă pînă în cap, puind gând rĕŭ în capul lor asupra acelor muĭerĭ* (I. NECULCEA) ; en disant que les Grecs, quand ils encensent les femmes dans l'église, restent une minute devant chacune d'elles à l'encenser et à la considérer de la tête aux pieds, roulant dans leur esprit de mauvaises pensées au sujet de ces femmes. — *N'am nicĭ un gând rĕŭ asupra-ţi*, je n'ai aucune mauvaise intention contre toi. — *Îi puse gând rĕŭ*, il lui garda rancune. || *Îi stă gândul numaĭ la noĭ*, il n'a pas d'autre pensée que nous, il ne pense qu'à nous. || *A da în gând*, venir à l'esprit. — *Mĕ mir cum nu ţi-a*

dat în gând una ca asta, je m'étonne qu'une pareille chose ne te soit pas venue à l'esprit. || *A da prin gând*, passer par l'esprit. — *Nici nu 'mi trecut prin gând*, cela ne m'est pas même passé par l'esprit. || *A fi cu gândul*, songer. — *Când el da cu gândul că ace să audă resunetul vre-unuĭ puternic suspin al inimelor românescĭ* (AL. ODOB.), quand il songe qu'il aura à entendre le bruit de quelque puissant soupir des cœurs roumains. || *Asta nu mi-a trecut prin gând*, cela ne n'est pas venu à l'esprit, l'idée ne m'en est pas venue. || *'Mĭ vine acum în gând*, je me rappelle à présent. — *Îl veni atunci în gând*, il lui vint alors à l'esprit, il se souvint alors. || *'Mĭ zic în gând*, je me dis en moi-même. || *A 'şĭ pune ceva în gând*, se mettre quelque chose dans la tête. || *Me bate gândurile*, j'ai l'envie, l'envie me prend. — *De mine me bate gândul să me duc în lume să 'mi caut norocul*, l'envie me prend de m'en aller par le monde chercher fortune. *Ne zice gândul că veĭ peri*, nous avons l'idée (le pressentiment) que tu périras. || *A avea de gând*, avoir l'intention. — *Îĭ spuse tot ce avea de gând să facă*, il lui dit tout ce qu'il avait l'intention de faire. || *A pune de gând*, décider. — *Lucrul ce 'l am pus de gând să 'l fac*, la chose que j'ai décidé de faire. || *A se lua de gând*, s'inquiéter, prendre du souci. — *Se luară şi eĭ de gând*, il s'inquiétèrent eux aussi. || *A 'şĭ muta gândul*, changer d'idée. — *Acum să 'şĭ mute gândul*, maintenant il faut qu'il change d'idée. || *Cu gândul*, en pensée, avec l'idée, avec l'intention. — *Se ridicară toţĭ cu gândul ca să plece de la masă*, tous se levèrent avec l'intention de quitter la table. — *Alergând cu gândul în goana cerbilor* (AL. ODOB.), courant en pensée à la poursuite des cerfs. || *Pe gânduri*, rêveur, pensif. — *A sta pe gânduri*, rêver, rêvasser, réfléchir, songer. — *A stat puţin pe gânduri*, (I. CREANGĂ), il resta un moment rêveur. — *Dus pe gânduri*, perdu en rêveries, tout songeur. *A fi dus cu gândurile*, tomber en une rêverie, rêvasser. || *Par'că fuse pe gândul meu*, *(litt.* on eût dit qu'il était sur ma pensée), il me gênait. || *Sboară ca gândul*, il vole rapide comme la pensée. || *Gând la gând*, animé de la même pensée, ayant la même intention. || *A fi într'un gând cu cineva*, avoir la même pensée que quelqu'un. — *A fi într'o inimă şi într'un gând cu dinşiĭ* (CANTEM.), être de cœur et de pensée avec eux. || *Nici gând*, pas moyen, *(pop.)* pas mèche. || *Ea un gând să se ducă şi cu zece nu* (I. CREANGĂ), une pensée le pousse à partir et dix le retiennent, il hésite à partir. || *Cu gândul dracului* (P. ISPIR.), poussé par le diable, (qui a de mauvaises intentions). — PLUR. *sans art.* gânduri; — *avec l'art.* gândurile.

1. **GÂNDAC**, *s. m.* insecte. || scarabée, coléoptère. || *Gândac de primăvară*, hanneton *(entom.)*. || *Gândăc de gunoiu*, aphodie du fumier *(entom.)*. *Gândac de scoarţă*, dermeste *(entom.)*. *Gândac mirositor*, capricorne des Alpes *(entom.)*. || *Gândac de mătasă*, vers à soie *(entom.)*. || *Gândac de tar'at*, cantharide *(entom.)*.

PLUR. *sans art.* gândaci; — *avec l'art.* gândacii.

2. **GÂNDAC**, *s. m.* nom que les paysans donnent à leur chien.

GÂNDĂCEL, *s. m.* bête à bon Dieu *(entom.)*. || *Gândăcel verde*, cantharide *(entom.)*.

PLUR. *sans art.* gândăcei; — *avec l'art.* gândăceii.

GÂNDACEĬ, *s. m. pl.* mouches d'Espagne, cantharides. || V. **gândăcel**.

GÂNDI (a), *v.* penser, songer, méditer, réfléchir. || croire, s'imaginer. || *Gândesce puţin*, réfléchis un peu. || *Dacă şade el de geaba, gândesce că toţĭ n'au treabă* (A. PANN), parce qu'il ne fait rien, il croit que les autres n'ont aucune occupation. || *Gândesc să plec mâine*, je pense partir demain. || *Gândĭa că totul merge bine*, il s'imaginait que tout allait bien. || *Ce gândeşcĭ?* que crois-tu? — *Ce gândeşcĭ despre cearta lor?* Quelle idée te fais-tu de leur querelle?

CONJ. *Ind. pr.* gândesc, gândeşcĭ, gândesce. — *Imparf.* gândiam — *Pas. déf.* gândiĭ. — *Pl. q. parf.* gândisem. — *Fut. pr.* voiŭ gândi. — *Cond. pr.* aş gândi. — *Impér.* gândesce, gândiţĭ. — *Subj. pr.* să gândesc, să gândeşcĭ, să gândească. — *Inf. pr.* a gândi. — *Part. pr.* gândind. — *Part. pas.* gândit.

GÂNDI (a se), *v.* penser, songer. || réfléchir, raisonner. || *M'am gândit la tine*, j'ai pensé à toi. || *Se gândi mult*, il réfléchit longtemps. || *Cine vrea să scrie românesce, trebuie să se gândească românesce* (I. NEGRUZZI), qui veut écrire en roumain doit penser en roumain.

GÂNDIRE, *s. f.* action de penser, de réfléchir, etc. || idée, pensée, réflexion. || *Gândirea ce se înalţă la cer, din cuget şi din casă alungă dulul rău* (V. ALEX.); la pensée qui s'élève vers le ciel chasse l'esprit malin de la conscience et de la maison.

PLUR. *sans art.* gândiri; — *avec l'art.* gândirile.

GÂNDIT, *adj.* réfléchi, raisonnable, malin. || *Un lucru bine gândit*, une chose bien réfléchie. || *Cel gândit de negustor*, le malin marchand.

F. GRAM. *f. s.* gândită, — *m. pl.* gândiţĭ; — *f. pl.* gândite.

GÂNDIT, *s. n.* penser, songer. || *De gândit*, à songer. — *Nici nu e de gândit*, il n'y a pas à y songer, il n'y faut pas songer, c'est impossible. — *Nici e de gândit a 'l fi lăsat feciorul de împărat să facă o aşa de neleguire*, il

est inpossible que le fils du roi le laisse commettre un pareil méfait.

GÂNDITOR, *adj.* pensif, songeur. || *Toată ziua sta gânditoare*, elle demeurait tout le jour pensive.

F. GRAM. *f. s.* gânditoare ; — *m. pl.* gânditorĭ ; — *f. pl.* gânditoare.

1. **GANG**, *s. n.* couloir, passage, allée voûtée. || *La mijlocul peretuluĭ din faţa caseĭ se afla poarta cu gang boltit* (A. ODOB.), au milieu du mur de la façade de la maison était la porte avec un passage voûté.

2. **GÂNG**, *s. n.* gangue.

PLUR. *sans art.* gangurĭ ; —*avec l'art.* gangurile.

GÂNGĂI (a), *v.* V. a gângăni.

GÂNGAN, *s. m. [Trans.]* sanglier.

PLUR. *sans art.* gânganĭ ;—*avec l'art.* gânganiĭ.

GÂNGĂNI (a), *v.* bégayer. || balbutier.

CONJ. *Ind. pr.* gângănesc.

GÂNGANIE, *s. f.* 1° être vivant. || 2° insecte. || *De o gânganie mică pèru 'n cap i se ridică* (A. PANN), pour un insecte de rien ses cheveux se dressent sur sa tête.

PLUR. *sans art.* gânganiĭ ; — *avec l'art.* gânganiile.

GÂNGĂNIRE, *s. f.* action de bégayer || bégaiement. || balbutiement.

PLUR. *sans art.* gângănirĭ;—*avec l'art.* gângănirile.

GÂNGĂNIT, *s. n.* bégaiement. || balbutiement.

GÂNGAV, *s. m.* bègue.

PLUR. *sans art.* gângavĭ ; — *avec l'art.* gângaviĭ.

GÂNGAV, *adj.* bégayant, qui bégaie. || balbutiant. || *Preoţĭ bătrinĭ ca iarna cu gângavele glasurĭ* (M. EMIN.), des prêtres vieux comme l'hiver aux voix balbutiantes.

F. GRAM. *s. f.* gângavă;— *m. pl.* gângavĭ ;— *f. pl.* gângave.

GÂNGAVI (a), *v.* bégayer. || balbutier.

CONJ. *Ind. pr.* gângăvesc.—*Imparf.* gângăviam.—*Pas. déf.* gângăviĭ.—*Pl. q. parf.* gângăvisem.—*Fut. pr.* voiu gângăvi. — *Cond. pr.* aş gângăvi.—*Impér.* gângăvesce, gângăviţi. — *Subj. prés.* să gângăvesc, să gângăvescĭ, să gângăvească. — *Inf. pr.* a gângăvi. —*Part. pr.* gângăvind. — *Part. pas.* gângăvit.

GÂNGĂVIRE, *s. f.* action de bégayer, de balbutier. || bégaiement, balbutiement.

GÂNGĂVIT, *part. pas. de* a gângăvi.

GÂNGĂVIT, *s. n.* bégaiement, balbutiement.

GANGRENĂ, *s. f.* gangrène.

GANGRENA (a se), *vr.* se gangrener.

GANGRENARE, *s. f.* action de se gangrener.

GANGUR, *s. m.* V. grangur.

GANGURARE, *s. f. [Mold.]* bégaiement (en parlant d'un enfant tout petit), gazouillement. || *Gangurările copiluluĭ*, les gazouillements de l'enfant.

PLUR. *sans art.* gangurărĭ; — *avec l'art.* gangurările.

GANGURI (a), *v. [Mold.]* bégayer (en parlant d'un enfant tout petit qui s'essaie à parler), gazouiller. || *Mĕ alintăm la sînu-ĭ gangurînd şi uĭtându-mè în ochiĭ eĭ cu drag* (I. CREANGA), je me dorlotais sur son sein en bégayant et en la regardant dans les yeux avec amour. || *Sătulă, copila lăsă de supt, începu a ride şi a ganguri* (S. NAD.) ; rassasiée, la petite fille s'arrêta de têter, se mit à rire et à gazouiller. || *Iară cu închid azĭ cartea unde o-dată am gangurit* (I. CREANGA), et je ferme aujourd'hui le livre témoin de mes premiers bégaiements.

CONJ. *Ind. pr.* ganguresc. — *Imparf.* gangurîam. —*Pas. déf.* gangurii.—*Pl. q. parf.* gangurisem.—*Fut. pr.* voiŭ ganguri. — *Cond. pr.* aş ganguri.— *Impér.* ganguresce, gangurĭţĭ. — *Subj. pr.* să ganguresc, să gangurescĭ, să gangurească. — *Inf. pr.* a ganguri.— *Part. pr.* gangurind. — *Part. pas.* gangurit.

GANGURIRE, *s. f.* V. gangurare.

GANGURIT, *part. pas. de* a ganguri.

GANGURIT, *s. n.* bégaiement (de l'enfant), gazouillement.

GÂNJ, *s. m.* tige de coudrier, d'osier ou de saule tordue pour être rendue plus souple et que les paysans emploient comme corde.

PLUR. *sans art.* gânjĭ ; — *avec l'art.* gânjiĭ.

GÂNJEIŬ, *s. n. [Olt.]* boîtillon (*t. de meun.*).

GÂNJEIUL FURCEI, *s. comp.* le manche de la quenouille.

PLUR. *sans art.* gânjeiurĭ ; — *avec l'art.* gânjeiurile.

GÂNJI (a), *v.* tordre, tortiller (une tige d'arbre pour en faire une corde).

CONJ. *Ind. pr.* gânjesc.

GÂNSAC, *s. m.* jars. || *N'aĭ ncmerit-o că nu-i gâscă, ci-i gânsac*, (I. CREANGA) ; tu n'as pas deviné, c'est pas une oie, mais un jars. || *S'a îngrăşat ca un gânsac* ; il a engraissé comme un jars. || *Cine fură azĭ un ac, mâine fură un gânsac* (A. PANN) ; qui vole aujourd'hui une aiguille, vole demain un jars ; (on vole aujourd'hui œuf, demain un bœuf).

PLUR. *sans art.* gânsacĭ ; — *avec l'art.* gânsaciĭ.

GÂNSACEL, *s. m. dim. de* gânsac.

GÂNSCĂ, *f. s. [Mold. et Trans.]* oie. || *Jigania cu talpa de gânscă* (CANTEM) ; la bête à la patte d'oie. || *Ţăranu gânsce de vînzare mâna la tîrg* (A. DONICĬ), le paysan conduisait au marché des oies à vendre. || V. gâscă.

GÂNSCĂN, *s. m.* V. gâscan.

GÂNSCUŢĂ, *s. f. dim. de* gânscă.

1. **GĂOACE**, *s. f. [Mold.]* coquille, coque. || *Găoace de nucă*, coquille de noix. || *Găoace*

de oŭ, coquille d'œuf. — *Eşirĕ puiĭ din găoace*, les poussins sortirent de leur coquille. || *C'o luntre cât o găoace* (P. Pop.), avec une barque grande comme une coquille. || *Orĭ-ce nucĕ in gaoacea sa* (Gol.), (*litt.* chaque noix dans sa coquille), chacun dans sa maison.

2. **GĂOACE**, *s. f.* vides qui se forment dans le pain, œil du pain.

GĂOAZĂ, *s. f.* cloaque.

GĂOCIT, *adj.* [*Trans.*] plein de trous.

F. Gram. *f. s.* găocită; — *m. pl.* găociţi; — *f. pl.* găocite.

GAR, *interj.* cona! cri du corbeau, de la corneille. || *Cioreĭ cât să-ĭ cănţi măcar, ea tot iţĭ va zice gar!* (A. Pann). Quoi qu'on chante à la corneille, elle répond toujours: cona!

1. **GARĂ**, *s. f.* [*anc.*] protestation, clameur. || *Vin acum la a doua gară ce s'a ridicat in contra mea*; j'arrive à présent à la seconde protestation qu'on a élevée contre moi.

2. **GARĂ**, *s. f.* gare (de chemin de fer).

Plur. *sans art.* gări; — *avec l'art.* gările.

GARAFĂ, *s. f.* [*Mold.*] broc, bouteille, carafe. || *Pune o garafă de vin dinaintea părinteluĭ* (I. Creanga), il met un broc de vin devant le prêtre. || *Maturând ea casa, a găsit un fir de piper jos, ea l'a ridicat şi l'a pus intr'o garafă* (I. G. Sbiera); en balayant la maison, elle trouva par terre un grain de poivre, elle le ramassa et le mit dans une bouteille.

Plur. *sans art.* garafe; — *avec l'art.* garafele.

GĂRĂI (a), *v. imp.* [*Mold.*] grouiller, gargouiller. || *'Mĭ gărăiau maţele de foame* (I. Creanga), mes boyaux grouillaient tant j'avais faim!

Conj. *Ind. pr.* gărăesc. — *Imparf.* gărăiam. — *Pas. déf.* gărăi. — *Subj. pr.* să gărăească. — *Inf. pr.* a gărăi. — *Part. pr.* gărăind. — *Part. pas.* gărăit.

GĂRAIRE, *s. f.* action de grouiller, de gargouiller.

GARAIT, *s. n.* grouillement, gargouillement.

GĂRA-MĂRA, *s. comp. inv.* discorde, désunion. || *Dracu însă care in casnicĭ coada 'şi vîră şi face să inceapă intre eĭ gâra-mâra...* (A. Pann). Mais le diable qui se mêle des affaires des gens mariés et fait naître entre eux la discorde...

GARANT, *s. m.* garant.

Plur. *sans art.* garanţi; — *avec l'art.* garanţii.

GARANTA (a), *v.* garantir, donner caution. || *Am garantat pentru el*, j'ai donné caution pour lui, j'ai garanti pour lui.

Conj. *Ind. pr.* garantez.

GARANŢA, *s. f.* garance.

GARANTAT, *adj.* garanti.

F. Gram. *f. s.* garantată; — *m. pl.* garantaţi; — *f. pl.* garantate.

GARANŢIE, *s. f.* garantie.

Plur. *sans art.* garanţii; — *avec l'art.* garanţiile.

GÂRB, *s. n.* bosse.

GÂRBACI (a), *v.* flageller.

GÂRBACĬU, *s. n.* fouet, composé de lanières ayant au bout des boules de plomb. || *In cap mergeau, ca să deschida drumul, dorobanţii cu gârbace* (A. Odob.); en tête venaient, pour ouvrir le chemin, des *dorobantsi* avec des fouets. || *Scoate banĭ că'ţĭ crap pielea cu gârbacĭul acela* (N. Filim.), sors ton argent ou je te coupe la figure avec ce fouet.

Plur. *sans art.* gârbace; — *avec l'art.* gârbacele.

GÂRBOV, *adj.* courbé, voûté, bossu, gibbeux.

F. Gram. *f. s.* gârboavă; — *m. pl.* gârbovi; — *f. pl.* gârboave.

GÂRBOVI (a se), *v.* se courber, se voûter, devenir bossu.

Conj. *Ind. pr.* me gârbovesc. — *Imparf.* mĕ gârboviam. — *Pas. déf.* mĕ gârbovit. — *Pl. q. parf.* mĕ gârbovisem. — *Fut. pr.* mĕ voiu gârbovi. — *Cond. pr.* m'aş gârbovi. — *Impér.* gârbovesce-te, gârboviţi-vĕ. *Subj. pr.* mĕ gârbovesc. — *Inf. pr.* a se gârbovi. — *Part. pr.* gârbovindu-se. — *Part. pas.* gârbovit.

GÂRBOVIE, *s. f.* gibbosité.

GÂRBOVIRE, *s. f.* action de se courber, de se voûter, etc. || courbure, affaissement de la taille.

GÂRBOVIT, *adj.* courbé, voûté, cassé. || *De ciestă gârbovit* (Vis. Doch.), courbé par l'âge. || *Dar când vĕzură trupul mic şi gârbovit al tineruluĭ* (A. Odob.), mais quand ils virent le corps petit et voûté du jeune homme. || *Atunci bătrînul, gârbovit de anĭ, de grijă, de nevoĭ* (I. Neniţ.); alors le vieillard, cassé par les années, les soucis, le besoin.

F. Gram. *f. s.* gârbovită; — *m. pl.* gârboviţi; — *f. pl.* gârbovite.

GÂRBIŢĂ, *s. f.* garrot, petit plongeon (*ornith.*).

Plur. *sans art.* gârbiţe; — *avec l'art.* gârbiţele.

GÂRBOVINA, *s. f.* courbure.

GARBULĂ, *s. f.* bruant jaune, verdier, citrinelle (*ornith.*).

Plur. *sans art.* garbule; — *avec l'art.* garbulele.

GÂRCAN, *s. n.* cou, gorge, gosier.

Plur. *sans art.* gârcane. — *avec l'art.* gârcanele.

GÂRCLAN *et* **gârclanţ**, *s. n.* trachée-artère, gosier.

GARD, *s. n.* clôture, enclos, clayonnage,

haie sêche, palissade. || *Gard viŭ*, haie vive. || *Gardul care inconjura casa avea o portiță*, la clôture qui entourait la maison avait une petite porte. || *Ferice de cel nalt că dă gură peste gard* (Gol.), heureux celui qui est grand car il peut donner des baisers par dessus la haie. || Loc. *E politicos ca gardul*, il est gracieux comme une haie, comme un fagot d'épines. || *Desleagă o-dată calul de la gard* (I. Creangă), dis ton dernier prix. || *A sări peste garduri*, courir les femmes, se mal conduire. — *Nu cumva Nae sare garduri?* (I. L. Car.). Est-ce que par hasard Nicolas donne des coups de canifs dans le contrat? — *N'am sărit peste garduri de când sunt* (I. Creanga), j'ai toujours été honnête (femme). || *[Trans.] Fiŭ de după gard* (Șinkai), fils naturel, bâtard.

Pluр. *sans art.* garduri; — *avec l'art.* gardurile.

GARDĂ, *s. f.* garde. || *Garda regească*, la garde royale. || *Gardă națională*, garde nationale. || *Era de gardă*, il était de garde.

Pluр. *sans art.* gărzi; — *avec l'art.* gărzile.

GARDEN, *s. n.* V. gardin.

GARDEROBĂ, *s. f.* garde-robe, vestiaire.

GARDIAN, *s. m.* gardien.

Pluр. *sans art.* gardieni; — *avec l'art.* gardienii.

GĂRDIN, *s. f.* jable (*t. de tonn.*).

Pluр. *sans art.* gardine; — *avec l'art.* gardinele.

GARDINĂ, *s. f.* V. gardin.

GARDINAR, *s. n.* jablière (*t. de tonn.*).

GARDINI (a), *v.* jabler (*t. de tonn.*).

Conj. *Ind. pr.* gardinesc.

GARDIST, *s. m.* sergent de ville, gardien de la paix.

Pluр. *sans art.* gardiști; — *avec l'art.* gardiștii.

GĂRDUIT, *adj.* clos, clôturé, entouré de clôtures. || *O grădină gărduită cu zid de aramă*, un jardin entouré d'un mur d'airain.

F. Gram. *f. s.* gărduită; — *m. pl.* gărduiți; — *f. pl.* gărduite.

GARDULEȚ, *s. n. dim. de* gard.

GÂRGÂI (a), *v.* V. a găgăi.

GARGARĂ, *s. f.* gargarisme.

Pluр. *sans art.* gargare; — *avec l'art.* gargarele.

GĂRGĂRĂ, *s. f.* V. gărgăriță.

GARGARISI (a se), *vr.* se gargariser.

Conj. *Ind. pr.* mĕ gargarisesc.

GARGARISIRE, *s. f.* action de se gargariser.

GĂRGĂRIȚĂ, *s. f.* charançon, calendre, *(entom.)*.

GĂRGĂRIȚOS, *adj.* piqué des vers, vermoulu.

F. Gram. *f. s.* gărgărițoasă; — *m. pl.* gărgărițoși; — *f. pl.* gărgărițoase.

1. **GĂRGĂUN**, *s. m.* guêpe frelon.

2. **GĂRGĂUN**, *s. m.* lubie, fantasie, caprice. idées de grandeur. *Are gărgăuni in cap, (pop.)* il a une araignée dans le plafond. *Vĕ scot eŭ gărgăunii din cap* (I. Creangă), je vous ferai passer vos lubies. || *Intrându-i gărgăunii in cap*, des lubies lui étaient entrées dans l'esprit. || *E om in toată mintea ferit de gărgăuni*, (V. Alex.), c'est un homme sage et qui n'a pas d'idées de grandeur.

Pluр. *sans art.* gărgăuni; — *avec l'art.* gărgăunii.

GARLĂ, *s. f.* rivière. || V. gîrlă.

GÂRLAN, *s. n.* pharynx, gosier.

1. **GĂRLICIŬ**, *s. n.* échappée de cave, entrée de la cave, passage étroit. || *Apoĭ, din fundul groapeĭ, un gârliciu strimpt pină in fața pămintuluĭ* (Cantem.); puis, depuis le fond du trou, un boyau étroit jusqu'à la surface du sol. || *Se vedea gârliciul povirnit al pivniței* (A. Odob.), on voyait l'entrée en pente de la cave.

2. **GÂRLICIŬ**, *s. n. [Mold.]* passage par lequel sortent les brebis qu'on va traire.

3. **GÂRLICIŬ**, *s. n.* évidement central de la meule courante dans lequel se trouve l'anille et par lequel le grain pénètre entre les deux meules.

Pluр. *sans art.* gârliciurĭ; — *avec l'art.* gârliciurile.

GÂRLIȚĂ, *s. f. (anc.)* carcan. || *Nu numaĭ piĕdecele in picĭoare, ce și gârlița in grumazĭ 'ĭ s'au pus* (Cantem.); non seulement on lui a mis des fers aux pieds, mais encore un carcan au cou.

GÂRLOACĂ, *s. f. dim. de* gârlă.

GÂRNEȚ, *s. m.* V. gîrneț.

GARNISI (a), V. garnir.

Conj. *Ind. pr.* garnisesc. — *Inf. pr.* a garnisi. — *Part. pr.* garnisind. — *Part. pas.* garnisit.

GARNISIRE, *s. f.* action de garnir.

1. **GĂRNIȚĂ**, *s. f.* charme *(bot.)*. | V. carpen.

Pluр. *sans art.* garnițe; — *avec l'art.* garnițele.

2. **GARNIȚĂ**, *s. f.* bidon.

GANITURĂ, *s. f.* garniture.

Pluр. *sans art.* garnitură; — *avec l'art.* garniturile.

GARNIZOANĂ, *s. f.* garnison.

Pluр. *sans art.* garnizoane; — *avec l'art.* garnizoanele

GAROAFĂ, *s. f.* œillet *(bot.)*. || *Garoafă barboasă*, œillet barbu, œillet de poète *(bot.)*. || *Garoafă de câmp*, œillet giroflée *(bot.)*.

Pluр. *sans art.* garoafe; — *avec l'art.* garoafele.

GAROFIOARĂ, *s. f. dim. de* garoafă.

GAROFIȚĂ, *s. f.* 1° *dim. de* garoafă. || 2° *Garofița mării*, statice *(bot.)*.

Pluр. *sans art.* garofițe; — *avec l'art.* garofițele.

GĂSĂÍ (a), *v. imp.* siffler comme l'oie.

Conj. *Ind. pr.* găsăesc.

GÂRTAN, *s. n.* V. gârlan.

GASCĂ, *s. f.* bande, coterie. || *Era toată gașca în pèr* (I. L. Carag.), il y avait la toute bande. || *Gașcă literară*, coterie littéraire. || *Gașca politică*, coterie politique.

GÂSCĂ, *s. f.* oie. || *Gâscă sălbatecă*, oie sauvage, oie grise. || *Bobocii pe gâsce vor să le învețe să înoată*, les canetons veulent apprendre aux oies à nager. || *Gâsca surubuluĭ*, écrou. || Loc. *E cu gâscă în barbă*, il a neigé sur sa barbe, il est déjà vieux. || *Două muĭerĭ și o gâscă fac tîrgul Cuculuĭ* (Gol.), deux femmes et une oie font un tapage d'enfer. || Prov. *Nu strica orzul pe gâsce*, (*litt.* ne gâte pas l'orge en le donnant aux oies), ne jette pas des perles aux cochons. || *E anevoie când cumpĕrĭ orz de la gâsce* (A. Pann. *Pr.* p. 72. — S. Fl. Mar. *Orn.* p. 380), se dit des gens dans le besoin. || *Gâsca*, le Cygne (constellation) (Cantem.).

Pluр. *sans art.* gâșce; — *avec l'art.* gâștele.

GÂSCĂI (a), *v.* V. a gâgăi.

GÂSCAN, *s. m.* jars.

Pluр. *sans art.* gâscanĭ; — *avec l'art.* gâscanĭĭ.

GÂSCAR, *s. m.* gardeur d'oies.

Pluр. *sans art.* gâscarĭ; — *avec l'art.* gâscarĭĭ.

GÂSCĂRIE, *s. f. coll.* quantité d'oies.

1. **GÂSCĂRIȚĂ**, *s. f.* gardeuse d'oies.

Pluр. *sans art.* gâscărițe; — *avec l'art.* gâscărițele.

2. **GÂSCĂRIȚĂ**, *s. f.* piloselle siliqueuse *(bot.)*.

GÂSCUȚĂ, *s. f. dim. de* gâscă.

GĂSI (a), *v.* trouver, retrouver, rencontrer. || *Găsise un inel*, il avait trouvé une bague. || *Perdusem o oaie și am găsit-o*, j'avais perdu une brebis et je l'ai retrouvée. || *Copilul sermân unde găsește mănâncă* (Gol.), l'enfant pauvre mange là où il trouve. || *L'am găsit a casă*, je l'ai rencontré chez lui. || *Cine 'și caută găsește* (Hint.), on trouve ce qu'on cherche. || *A găsi cu cale*, trouver bon, juger convenable. — *Socotindu-se ĕĭ în de ĕĭ, au găsit cu cale să meargă Costake Razu* (Ên. Kogaln.); s'étant concertés entre eux, ils jugèrent bon d'envoyer Costake Razu. || *Nu știu ce l-a găsit*, je ne sais ce qui l'a pris. || *L'a găsit toți dracii*, il a le diable au corps, il est furieux. || *Un fel de: dă-mĭ, Doamne, ce n'am gândat, să mĕ mir ce m'a găsit* (P. Ispir.); (*litt.* une sorte de: donnez-moi, Seigneur, ce que je n'ai pas rêvé, afin que je m'étonne de ce qui m'arrive), une sorte de parvenu, un parvenu. || *Se mira singur de norocul ce l'a găsit*, il s'étonnait lui-même de la chance qui lui était venue. || *Feciór de om viclean, ce te găsescĭ!* (I. Creangă). Fils d'homme fourbe que tu es! || *Ce t'a găsit astăzĭ se vii la mine!* Qu'est-ce qui t'a pris aujourd'hui de venir chez moi!

Conj. *Ind. pr.* găsesc, găsescĭ, găsește. — *Imparf.* găsiam. — *Pas. déf.* găsiĭ. — *Pl. q. parf.* găsisem. — *Fut. pr.* voiu găsi. — *Cond. pr.* aș găsi. — *Impér.* găsește, găsiți. — *Subj. pr.* să găsesc, să găsescĭ, să găsească. — *Inf. pr.* a găsi. — *Part. pr.* găsind. — *Part. pas.* găsit.

GĂSI (a se, a 'și), *vr.* se trouver, se retrouver, se rencontrer. || *S'au găsit doĭ oamenĭ ca să facă asemenea fapte*, il s'est trouvé deux hommes pour commettre de pareilles actions. || *S'au găsit acolo*, ils se sont trouvés là. || Loc. *S'a găsit cine să mĕ injure!* cela leur va bien de m'insulter! || *Ți-aĭ găsit!* Comment donc! — *Dacă nu m'am însurat eu, când am fost de însurat, apoĭ la vremea asta ți-aĭ găsit să mĕ însor* (I. Creangă); si je ne me suis pas marié quand j'étais à marier, c'est maintenant que l'envie te vient que je me marie.

GĂSIRE, *s. f.* action de trouver, de retrouver, de rencontrer.

GĂSIT, *adj.* trouvé, retrouvé, rencontré. || *Un copil găsit*, un enfant trouvé. || *De găsit*, trouvable, retrouvable. || *Bun găsit*, bonjour.

F. Gram. *f. s.* găsită; — *m. pl.* găsiți; — *f. pl.* găsite.

GAȘPER, *s. m.* nom que l'on donne ironiquement aux tsiganes. || *Ne am săturat de scărțăiturile a doĭ păcătoși de gașperĭ* (Conv. Lit.), nous en avons assez des râclements de deux misérables tsiganes.

Pluр. *sans art.* gașperĭ; — *avec l'art.* gașperiĭ.

GAȘPERIȚĂ, *s. f.* nom que l'on donne ironiquement aux bohémiennes. || *Gașperița se duse îndată la bucătărie* (P. Ispir.), la bohémienne s'en alla aussitôt à la cuisine.

Pluр. *sans art.* gașperițe; — *avec l'art.* gașperițele.

GASTRONOM, *s. m.* gastronome.

Pluр. *sans art.* gastronomĭ; — *avec l'art.* gastronomiĭ.

GASTRONOMIE, *s. f.* gastronomie.

1. **GÂT**, *s. n.* cou, gorge, gosier. || goulot. || *Me doare gâtul*, j'ai mal à la gorge. || *Mărdele gâtuluĭ*, les amygdales. || *A lua pe cineva de gât*, prendre quelqu'un par le cou. — *L'a luat de gât și l'a sărutat*, elle lui a passé les bras autour du cou et l'a embrassé. *L'a luat de gât și l'a sugrumat*, il l'a pris à la gorge et l'a étranglé. || *A se lua de gât*, s'embrasser. *De când se luau de gât lupiĭ cu mieiĭ de se sărutau*, du temps où les loups s'embrassaient avec les agneaux. || *A sta de gât cu cineva* vivre à tu à et toi avec quelqu'un. — *Stă toată*

zioa de gât cu el, ils sont toute la journée ensemble, ils ne se lâchent pas d'une semelle. || *A strânge pe cineva de gât*, étrangler quelqu'un. |*Nu pot să 'l văd, mi stă in gât*; je ne puis le voir, il m'est antipathique. — *Acest lucru 'i stă in gât*, cette chose lui est insupportable, (il ne peut pas la digérer). || *Cu biciul pe după gât*, le fouet passé à son cou. || *(pop.) A turna in gât* ou *pe gât*, boire, *(pop.)* se verser dans le goulot. || *S'aduc și un cofăel de vin ca să mearge plăcintele aceste mai bine pe gât* (I. Creanga), qu'on apporte aussi un broc de vin pour faire passer ces gâteaux, (*litt.* pour qu'ils passent plus facilement par le gosier). || *Gât de rac*, queue d'écrevisse.

2. **GÂT**, *s. n. [Mold.]* gorgée. || *Cum să nu beĭ un gât de rachiŭ* (V. Craescu), comment ne pas boire une gorgée d'eau-de-vie. || *Scoase șipul din traistă și trase un gât*, il tira le flacon de la besace et but une gorgée. || *Cuvint tot-d'a-una intovărășit de un oftat și de un gât de vin* (N. Gane), phrase toujours accompagnée d'un soupir et d'une gorgée de vin. || *Scoate ploșca și dă babeĭ vre-o câteva gâturĭ de rachiŭ* (I. Creanga), il tire sa gourde et fait prendre à la vieille quelques gorgées d'eau-de-vie. |*Staĭ să-i trag un gât* (T. Sper.), attends que j'en boive une gorgée.

3. **GÂT**, *s. n* gorge (de montagne). || *Crescut in aceleași gâturĭ ale munților Carpați* (Al. Odob.), élevées dans les mêmes gorges des monts Carpates.

Plur. *sans art.* gâturĭ ; — *avec l'art.* gâturile.

GATA, *adv. inv.* prêt, dispos, disposé. || préparé. || fini, achevé. || *Surorile luĭ erau gata sa ĭasă*, ses sœurs étaient prêtes à sortir. || *Tot d'auna gata*, toujours dispos. || *Oștirea sta gata de luptă*, l'armée était disposée pour la bataille. || *A sta gata la fugă*, être prêt à fuir. |*Aghezmuit gata de dimineață* (I. Creanga), gris dès le matin. || *De-a gata*, tout prêt, tout préparé, sans effort, sans peine. — *Vrea să le aibă pe toate d'a-gata*, il veut tout avoir sans se donner aucune peine. || *Bani gata*, argent comptant. || *Fiu de bani gata*, fils d'un père riche, fils à papa. || *Este gata*, c'est prêt. — *Acum e gata*, maintenant c'est fini.

GĂTA (a), *v. [Trans. et Buc.]. p.* a găti. || *Și au scris luĭ Dumitrașcu Voda să se găteze* (I. Neculc.), et il a écrit au prince Dumitrașcu de se préparer. || *Vor rămâne in Țarigrad ca sa se găteze* (Acsent. Ur.), ils resteront à Constantinople pour se préparer. || *Trebue să gat pină mâine cămașa* (I. G. Sbiera), il faut que je termine la chemise jusqu'à demain. || V. a găti.

Conj. *Ind. pr.* gat, gați, gată. — *Imparf.* gătam. — *Pas. déf.* gătai. — *Pl. q. parf.* gătasem. — *Fut. pr.* voiŭ găta. — *Cond. pr.* aș găta. — *Impér.* gată, gătați. — *Subj. pr.* să gat, să gați, să gate. — *Inf. pr.* a găti. — *Part. pr.* gătând. — *Part. pas.* gătat.

GĂTAT, *adj. p.* gătit.

F. Gram. *f. s.* gătată;—*m. pl.* gătați;—*f. pl.* gătate.

GÂȚE, *s. f. pl.* V. gițe.

GĂTEALĂ, *s. f.* toilette, atour. || *Nu se gândesce de cât la gătează*, elle ne pense qu'à la toilette. || *Numaĭ pentru gătează eĭ trebuia părinții să ție la curte mai mulți croitorĭ și incălțelarĭ* (I. G. Sbiera), rien que pour sa toilette ses parents devaient entretenir dans le palais une foule de tailleurs et de cordonniers.

Plur. *sans art.* gătelĭ ; — *avec l'art.* gătelile.

GĂTEJ, *s. n.* ramille, brandille, branche sèche et tombée. || *Aprinseră un foc de paie cu câteva gâteje* (Delavr.), ils allumèrent un feu de paille avec quelques brindilles.

Plur. *sans art.* gâteje ; — *avec l'art.* gătejele.

GĂTEJEL, *s. m. [Trans.]* roitelet *[ornith.]*.

GĂTI (a), *v.* préparer, disposer, arranger, garnir, dresser. || parer, équiper, attifer. || cuisiner, faire la cuisine préparer les mets. || *[Mold.]* terminer, achever. || *Puse la cale să-i gătească de drum merinde și tot ce-i trebuia* (P. Ispir.), il ordonna qu'on lui préparât des provisions et tout ce qu'il lui fallait pour la route. || *Ea nu știa găti bucate*, elle ne savait pas faire la cuisine. || *Nicĭ n'a gătit bine de vorbit și ĭată că văd pajura sburând* (I. G. Sbiera), il avait à peine achevé de parler qu'ils voient l'aigle voler (vers son nid). || *Ineă nu m'a gătit de ascultare* (I. Creanga), il n'a pas encore fini de m'écouter.

Conj. *Ind. pr.* gătesc, gătescĭ, gătesce. — *Imparf.* gătiam. — *Pas. déf.* gătiĭ. — *Pl. q. parf.* gătisem. — *Fut. pr.* voiŭ găti.—*Cond. pr.* aș găti. — *Impér.* gătesce, gătiți.—*Subj. pr.* să gătesc, să gătescĭ, să gătească. — *Inf. pr.* a găti. — *Part. pr.* gătind.—*Part. pas.* gătit.

GĂTI (a se, a 'și), *vr.* se préparer, préparer. || se parer. || *[Mold.]* se terminer, se finir, s'achever. |*Ștefan acum se gătesce* (V. Alex.), Etienne à présent se prépare. || *Ea 'și găti bucatele singură*, elle prépara ses mets elle-même. || *Se gătiră și plecară*, ils se préparèrent et partirent. || *A se găti de drum*, se préparer à partir. — *Tocmaĭ se gătia să pornească la Moldova* (Gion), il se préparait justement à partir pour la Moldavie. || *Ea nu se mai gătia*, elle ne se parait plus, elle ne s'habillait plus avec coquetterie.

1. **GĂTIRE**, *s. f.* action de préparer. || préparation, préparatif. || *Făcut-au atunci Duca-Vodă mare gătire de oaste* (I. Neculc.), le prince Duca fit alors de grands préparatifs de guerre. || *Nemții incă aveaŭ gătire bună*

(Chr. Anon.); de leur côté aussi les Autrichiens étaient bien préparés. || V. pregătire.

2. **GĂTIRE**, *s. f.* action de préparer des mets, de faire la cuisine.

3. **GĂTIRE**, *s. f.* action de se parer, de s'habiller avec coquetterie.

Plur. *sans art.* gătiri ; — *avec l'art.* gătirile.

GĂTIT, *s. n.* préparation (des plats), cuisine. || *Şi nu ştia dacă la gătit să pună sare*, et elle ne savait pas si, en faisant la cuisine, elle devait mettre du sel.

1. **GĂTIT**, *adj.* préparé, qui est prêt.

2. **GĂTIT**, *adj.* préparé (en parlant des plats).

3. **GĂTIT**, *adj.* paré, pomponné, attifé. || *Şi apoĭ se culca aşa gătită în pat* (I. G. Sbiera); et ensuite, ainsi parée, elle se mettait au lit.

F. Gram. *f. s.* gătită ; — *m. pl.* gătiţi ; — *f. pl.* gătite.

GĂTIŢĂ, *s. f.* gosier, gorge. || *Ridică cuţitul spre gătiţa* (N. Gane), il lui met le couteau sur la gorge.

1. **GĂTLAN**, *s. n.* gosier, gorge, larynx.

2. **GĂTLAN**, *s. m.* pélican *(zool.)*, pingouin *(zool.)*.

Plur. *sans art.* gătlani ; — *avec l'art.* gătlanii.

GĂTLEJ, *s. n.* gosier, larynx. *(pop.)* gavion.

Plur. *sans art.* gătleje ; — *avec l'art.* gătlejele.

GÂTOS, *adj.* qui a un long cou. || *O lebădă gâtoasă voia să dea o masă* (Gr. Alex.), un cygne au long cou voulait donner un festin.

F. Gram. *f. s.* gâtoasă ; — *m. pl.* gâtoşi ; — *f. pl.* gâtoase.

1. **GĂTUI** (a), *v.* étrangler. || *Ea nu era înjunghĭată, nu gâtuită, nu împuşcată, ci înăbuşită cu cârpa ;* elle n'était pas poignardée, ni étranglée, ni tuée d'un coup de couteau, mais étouffée avec un chiffon.

2. **GĂTUI** (a), *v. [Mold.]* boire, avaler une rasade, *(pop.)* licher. || *Uită-te, beţivul l'a gătuit pe jumătate ;* vois, l'ivrogne en a bu la moitié.

Conj. *Ind. pr.* gâtuesc. — *Imparf.* gâtuiam. — *Pas. déf.* gâtuii — *Pl. q. parf.* gâtuisem. — *Fut. pr.* voiu gâtui. — *Cond. pr.* aş gâtui. — *Impér.* gâtuesce, gâtuiţi. — *Subj. pr.* să gâtuesc, să gâtuescĭ, să gâtuească. — *Inf. pr.* a gâtui — *Part. pr.* gâtuind. — *Part. pas.* gâtuit.

GÂTUÍALÁ, *s. f.* strangulation.

GÂTUIRE, *s. f.* action d'étrangler. || strangulation.

Plur. *sans art.* gâtuiri ; — *avec l'art.* gâtuirile.

GATUIT, *adj.* étranglé.

F. Gram. *f. s.* gătuită ; — *m. pl.* gătuiţi ; — *f. pl.* gătuite.

GĂUN, *s. m.* philanthe triangle *(entom.)*.

Plur. *sans art.* găuni ; — *avec l'art.* găunii.

GĂUNĂSITURA, *s. f. (anc.)* creux, excavation. || *Găunăsiturile munţilor* (Cantem.), les excavations des montagnes.

GĂUNI (a), *v.* V. a gauri.

GĂUNOS, *adj.* creux, troué, caverneux. || *O nucă găunoasă*, une noix creuse (vide à l'intérieur). || *Un dinte găunos*, une dent cariée. || *Ca burete gaunoasă este* (Cantem.), elle est trouée comme une éponge. || *Din afară măr frumos, şi'n lăuntru gaunos* (A. Pann); belle pomme à l'extérieur, mais creuse à l'intérieure.

F. Gram. *f. s.* găunoasă ; — *m. pl.* găunoşi ; — *f. pl.* găunoase.

GĂUNOSI (a), V. a găuri.

GĂUNOŞIE, *s. f.* cavité, creux, le fait d'être creux, vide à l'intérieur.

GAURĂ, *s. f.* trou, ouverture, brèche. || *Bagă într'însul ca într'o gaură*, il boit comme un trou. || Loc. *Ca doară nu s'o face gaură în cer*, ce n'est pas la mort d'un homme. || *Se ascunde în gaură de şarpe*, il est devenu introuvable.

Plur. *sans art.* găuri ; — *avec l'art.* găurile.

GĂURAR, *s. n. [Mold.]* poinçon.

Plur. *sans art.* găurare ; — *avec l'art.* găurarele.

GĂUREAN, *adj.* grossier.

F. Gram. *f. s.* găureană ; — *m. pl.* găureni ; — *f. pl.* găurene.

GĂURELE, *s. f. pl.* V. viorele.

GĂURI (a), V. trouer, percer, forer, perforer, excaver.

Conj. *Ind. pr.* găuresc. — *Imparf.* găuriam. — *Pas. déf.* găurii. — *Pl. q. parf.* găurisem. — *Fut. pr.* voiu găuri. — *Cond. pr.* aş găuri. — *Impér.* găuresce, găuriţi. — *Subj. pr* să găuresc, să găurescĭ, să găurească. — *Inf. pr.* a găuri. — *Part. pr.* găurind. — *Part. pas.* găurit.

GĂURICĂ, *s. f.* petit trou, *dim. de* gaură.

GĂURICE, *s. f.* V. găurică.

GĂURIRE, *s. f.* action de trouer, de percer, de forer, de perforer, d'excaver. || percement, forage, perforage, perforation, excavation.

Plur. *sans art.* găuriri ; — *avec l'art.* găuririle.

GĂURIT, *adj.* troué, percé, perforé, foré, excavé.

F. Gram. *f. s.* găurită ; — *m. pl.* găuriţi ; — *f. p* găurite.

1. **GĂVAN**, *s. n.* creux. || *Găvanul lingurei*, le creux de la cuiller.

2. **GĂVAN**, *s. n.* plat.

3. **GĂVAN**, *s. n.* vaisseau à foulon. || grande cuiller en bois dont on se sert comme de mortier (pour piler).

Plur. *sans art.* găvane ; — *avec l'art.* găvanele.

GĂVAN, *adj.* V. găvănos.

GĂVANAT, *adj.* creux, cave, concave, évidé.

|| *La pĭept găvănat* (P. Pop.), qui a la poitrine rentrée.

F. Gram. *f. s.* găvănată ; — *m. pl.* gavănaţĭ ; — *f. pl.* găvănate.

GĂVĂNĂTURA, *s. f.* creux, cavité. || évidement. || *Găvănătura lingurei*, le creux de la cuiller.

GAVANOS, *adj.* creux, cave. | *Cap găvănos*, tête creuse.

F. Gram. *f. s.* găvănoasă ; — *m. pl.* găvănoşĭ ; — *f. pl.* găvănoase.

GĂVĂNOS, *s. n. [Mold.]* pot à confiture (en faïence.)

GĂVĂNI, (a), *v.* creuser, trouer, évider. || V. a găuri.

GAVET, *s. m. [Olt.]* loup.

Plur. *sans art.* gaveţĭ ; — *avec l'art.* gaveţiĭ.

GAVOAZDĂ, *s. f. [anc.]* clou, coin.

Plur. *sans art.* — găvoazde ; *avec l'art.* găvoazdele.

GĂVOZDI (a) *v. [avec.]* clouer, enfoncer un coin. || *L'aţĭ prins şi l'aţĭ găvozdit* (Varl.), vous l'avez pris et vous l'avez cloué (sur la croix).

Conj. *Ind. pr.* găvozdesc. — *Inf. pr.* a găvozdi. — *Par. pr.* găvozdind. — *Part. pas.* găvozdit.

GĂVOZDI (a se), *vr. [Mold.]* se pelotonner.

GĂVOZDIT, *adj.* pelotonné. || *Iar cevereţele găvozdite una peste alta în scorburĭ de copac* (I. Creanga), et les écrueuils pelotonnés l'un sur l'autre dans des creux d'arbres.

F. Gram. *f. s.* găvozdită ; — *m. pl.* găvozdiţĭ ; — *f. pl.* găvozdite.

GAVRILĂ, *s. m. [pop.]* nom que l'on donne à l'ours.

1. **GAZ**, *s. n.* gaz (*t. de chim.*)

2. **GAZ**, *s. n.* gaz (d'éclairage).

3. **GAZ**, *s. n.* pétrole raffiné. || *O lampă de gaz*, une lampe à pétrole.

Plur. *sans art.* gazurĭ ; — *avec l'art.* gazurile.

GAZD, *s. n. pour* **gazdă** (P. Pop.).

1 **GAZDĂ**, *s. f.* hôte, amphitryon. || hôtesse, maîtresse de maison (vis-à-vis de l'hôte.) || *Îĭ maĭ zise gazda*, la maîtresse de la maison lui dit encore. || *A trage în gazdă la cineva, a sta în gazda la cineva*, descendre chez quelqu'un, passer la nuit chez quelqu'un.

2. **GAZDĂ**, *s. f.* endroit où on passe la nuit, où l'on est hébergé. || *O gazdă de hoţĭ*, repaire de voleurs.

Plur. *sans art.* gazde ; — *avec l'art.* gazdele.

GAZDAC, *s. f. [Trans.]* maître de maison.

GAZDOAIE, *s. f.* maîtresse de maison, ménagère. || *Şi trăia o viaţă de găzdoaie harnică* (A. Odob.), et elle menait la vie d'une active ménagère.

GĂZDUI (a) *v.* recevoir chez soi, héberger. || *(au pas.)* être descendu chez quelqu'un, avoir habité en passant. || *'L găzduisem în noaptea aceea*, je l'avais hébergé cette nuit-là. || *La mine nicĭ odată nu ştiu să fi găzduit* (C. Konake) je ne sache pas qu'elle soit jamais descendue chez moi.

Conj. *Ind. pr.* găzduesc. — *Imparf.* găzduĭam. — *Pas. déf.* găzduit. — *Pl. q. parf.* găzduisem. — *Fut. pr.* voiu găzdui. *Cond. pr.* aş găzdui. — *Impér.* găzduesce, găzduiţi. — *Subj. pr.* să găzduesc, să găzduescĭ, să găzduească. — *Inf. pr* a găzdui. — *Part. pr.* găzduind. — *Part. pas.* găzduit.

GĂZDUIRE, *s. f.* action de recevoir chez soi, d'héberger. | hospitalité. || *Îĭ mulţumi de bună găzduire şi porni la drum*, il le remercia de sa bonne hospitalité et partit. || *A doua zi mĕ gândĭam cam cât are să mĕ coste o aşa găzduire sub-prefectorească* (P. Ispir.), je me demandais le lendemain ce que pourrait bien me coûter cette hospitalité sous-préfectorale.

GĂZDUIT, *s. n.* hébergement. || *Loc de repaus nu este, casă de găzduit nicĭ pomeneală*; il n'y a pas où se reposer, pas même question de trouver une maison où descendre.

GĂZDUIT, *adj.* hébergé.

F. Gram. *f. s.* găzduită ; — *m. pl.* găzduiţĭ ; — *f. pl.* găzduite.

GĂZE, *s. f. pl. [Buc.]* || V. **ghiză** *et* **gîze**.

GAZELĂ, *s. f.* gazelle *(zool.)* || *Tigrul ce sfâşie o turmă de gazele pe a Nilului câmpie* (V. Alex.), le tigre qui déchire un troupeau de gazelle sur les bords du Nil.

Plur. *sans art.* gazele ; — *avec l'art.* gazelele.

GAZETĂ, *s. f.* gazette, journal.

Plur. *sans art.* gazete ; — *avec l'art.* gazetele.

GAZETAR, *s. f.* gazetier, journaliste.

Plur. *sans art.* gazetarĭ ; — *avec l'art.* gazetariĭ.

GAZOFILAHIE, *s. f. [anc.]* trésor, caisse, tronc, endroit où l'on serre de l'argent.

GAZOS, *adj.* gazeux. || *Apă gazoasă*, eau gazeuse, eau de seltz.

F. Gram. *f. s.* gazoasă ; — *m. pl.* gazoşĭ ; — *f. pl.* gazoase.

GĂZULIE, *s. v.* insecte.

GEABA, *adj.* inutilement, en vain, vainement. || *Dar geaba*, mais en vain. || *Geaba umblu să scap* (A. Pann), j'essaie en vain d'échapper.

GEABĂ (de —), *loc. adv.* inutilement, en vain, vainement. || gratis, pour rien. || *A şade de geabă*, ne rien faire. || *A vorbi de geabă*, parler inutilement, dire des riens. — *Aideţĭ să vorbim de geabă că tot nu avem nicĭ o treabă* ; allons, disons des riens, aussi bien nous n'avons rien à faire. || *A da ceva de geaba*, donner q. q. chose pour rien, faire cadeau de q. q. chose.

GEAIZEA, *s. f. [anc.]* tribut (payé en ar-

gent ou en nature par les Principautés à la Turquie).

GEALAT, *s. m.* bourreau. || V. gelat.

GEALAŬ, *s. n. [Mold.]* rabot.

GELEPÍ, *s. m. (anc.)* négociants étrangers (Turcs, Arméniens, Grecs et Juifs.) || *Tarabele gelepilor turcĭ, armenĭ sau grecĭ eraŭ închise in ziua aceea* (A. Odob.), les boutiques des marchands turcs, arméniens ou grecs étaient fermées ce jour-là.

GEAM, *s. n.* carreau, vitre. || *Un ochiu de geam*, un carreau. || *A sparge geamurile*, casser les vitres. || *A se uita la geam*, regarder par la fenêtre.

Plur. *sans art.* geamurĭ ; — *avec l'art.* geamurile.

GEAMALĂ, *s. f.* monstre, colosse, géant.

GEAMÁN, *adj. et s. m.* jumeau. || *Sunt fraţĭ gemenĭ*, ils sont frères jumeaux. || *Sunt gemenĭ*, ils sont jumeaux. || *'Ţĭ seamănă ca frate cu frate geamăn*, il te ressemble comme un frère ressemble à son frère jumeau.

Plur. *sans art.* gemenĭ ; — *avec l'art.* gemenĭi.

GEAMANTAN, *s. n.* valise. || *'Şĭ a făcut geamantanul*, il a bouclé sa valise, il est prêt à partir.

Plur. *sans art.* geamantane ; — *avec l'art.* geamantanele.

1. **GEAMBAŞ**, *s. m. (anc.)* bateleur, danseur de corde. || *(p. ext.)* trompeur, charlatan.

2. **GEAMBAŞ**, *s. m.* maquignon.

Plur. *sans art.* geambaşĭ ; — *avec l'art.* geambaşii.

1. **GEAMBAŞIE**, *s. f. (anc.)* métier de bateleur. || tour de passe-passe, charlatanerie, tromperie.

2. **GEAMBAŞIE**, *s. f.* maquignonnage.

GEAMIE, *s. f.* mosquée.

Plur. *sans art.* geamiĭ ; — *m. pl.* geamiile.

GEAMLÎC, *s. n.* galerie vitrée.

Plur. *sans art.* geamlicurĭ ; — *avec l'art.* geamlicurile.

GEAMGIŬ, *s. m.* vitrier (qui vend *ou* pose des vitres).

Plur. *sans art.* geamgiĭ ; — *avec l'art.* geamgii.

GEAMPARA, *s. f.* castagnette. || *A juca geamparale*, jouer des castagnettes. || *Priveghĕtoarele trăgeau nisce geamparale de 'ţi lua auzul* (Delavr.), les rossignols lançaient des roulades étourdissantes.

Plur. *sans art.* geamparale ; — *avec l'art.* geamparalele.

1. **GEANÁ**, *s. f.* cil. || *Işĭ ridică genele* (P. Pop.), il releva les yeux. || *A da ochiĭ in gene*, s'assoupir. — *Se culcă şi el in pat, dete puţin ochiĭ in gene, dar n'adormi* (Cal. Basm.) ; il se mit aussi au lit, s'assoupit un peu, mais ne s'endormit pas. — *Ochiĭ nu-i dase in geană de nu ştiu cât timp*, je ne sais depuis quand il n'avait pas dormi. || *A ridica genele cu cărjele, (litt.* relever ses cils avec une crosse), expres. des contes populaires pour dire d'un vieillard qu'il avait de très longs cils et qu'il relevait les yeux comme avec effort pour regarder quelqu'un.

2. **GEANA**, *s. f. (poét.)* éclaircie à l'horizon. || *Geana zileĭ*, l'aurore. || *O geană se iĭa pe cer* (S. Năd.), une éclaircie se faisait dans le ciel. || *Pe geana câmpuluĭ*, à l'horizon.

Plur. *sans art.* gene ; — *avec l'art.* genele.

GEANFES, *s. n. (anc.)*, soie changeante.

GEANTA, *s. f.* sacoche, havresac, cartouchière. || *Cele patru batalioane au secat gentele lor de cartuşe* (Al. Odob.), les quatre bataillons ont vidé leurs cartouchières de toute leur provision de cartouches.

Plur. *sans art.* gente ; — *avec l'art.* gentele.

GEAR, *s. n. (anc.)* châle d'Orient, cachemire.

Plur. *sans art.* gearurĭ ; — *avec l'art.* gearurile.

GEBEGIŬ, *s. m. (anc.)* intendant des arsenaux militaires.

Plur. *sans art.* gebegiĭ ; — *avec l'art.* gebegii.

GEBREA, *s. f.* bouchon de paille, torche.

Plur. *sans art.* gebrele ; — *avec l'art.* gebrelele.

1. **GELAT**, *s. m. (anc.)* bourreau. || *Atunci impăratul chĭemă pe gelat*, alors le roi appela le bourreau. || *Şĭ sângele 'mĭ vèrsaţĭ ca nisce cumpliţĭ gelaţĭ* (C. Konaki), et vous versez mon sang comme de cruels bourreaux.

2. **GELAT**, *s. m.* muscicape, attrape-mouche, gobe-mouche *(ornith.)*.

Plur. *sans art.* gelaţĭ ; — *avec l'art.* gelaţii.

GELATINA, *s. f.* gélatine.

GELATINOS, *adj.* gélatineux.

F. Gram. *s. f.* gelatinoasă ; — *m. pl.* gelatinoşĭ ; — *f. pl.* gelatinoase.

GELĂŬ, *s. n. [Trans.]* rabot. || V. gealaŭ.

GELIŞTEA (in —), *loc. adv. (Trans.)* dans le courant. || *In gelişteu vintuluĭ*, dans le courant du vent.

GELOS, *adj.* jaloux.

F. Gram. *f. s.* geloasă ; — *m. pl.* geloşĭ ; — *f. pl.* geloase.

GELOSIE, *s. f.* jalousie.

GELUIRE, *s. f. [Mold. et Trans.]* action de raboter.

GELUĬALA, *s. f. [Trans. et Mold.]* rabotage.

GELUI (a), *v. [Trans. et Mold.]* raboter, dégrossir au rabot.

Conj. *Ind. pr.* geluesc. — *Imparf.* geluiam. — *Pas. déf.* geluiŭ. — *Subj. pr.* să gelu esc. — *Inf. pr.* a gelui. — *Part. pr.* geluind. — *Part. pas.* geluit.

GELUITURA, *s. n. pl. [Mold.]* copeaux (faits par le rabot).

GEMĂT, s. *n.* gémissement, plainte, geignement.

PLUR. *sans art.* gemete ; — *avec l'art.* gemetele.

GEMĂTURĂ, s. *f.* V. gemăt.

GEMATOR, *adj.* gémissant, plaintif, geignеur.

F. GRAM. *f. s.* gemătoare ; — *m. pl.* gemătorĭ ; — *f. pl.* gemătoare.

GEME (a), *v.* 1° gémir, se plaindre, geindre. || 2° *(par ext.)* être bondé, regorger, ployer sous le poids de. || 1° *Copilul, ghemuit la sînul eĭ, geme încet ;* l'enfant, pelotonné contre, son sein, gemissait doucement. || 2° *Curtea şi uliţele gemeau de porcĭ*, la cour et les rues étaient pleines de porcs. || *Pătulele gemeau de pline*, les greniers fléchissaient tant ils étaient pleins.

CONJ. *Ind. pr.* gem, gemĭ, geme. — *Imparf.* gemeam. — *Pas. déf.* gemuĭ. — *Pl. q. parf.* gemusem. — *Fut. pr.* voiu geme. — *Cond. pr.* aş geme — *Impèr.* geme, gemeţi. — *Subj. pr.* să gem, să gemĭ, să geamă. — *Inf pr.* a geme. — *Part. pr.* gemênd. — *Part. pas.* gemut.

GEMENARE, s *f.* pièce de bois en forme de fourche qui se trouve à l'arrière d'un chariot et dans laquelle vient s'emboiter la flèche.

GEMENE, s. *f. pl.* jumelles. || *Sunt gemene*, elles sont jumelles. || V. geamăn.

GEMENEA (de a —), *loc. adv.* qui sont jumeaux. || *Copiĭ de a gemenea*, des enfants qui sont jumeaux.

GEMENĬ, *adj. et* s. *pl.* jumeaux. || V. geamăn.

GEMENIĬ, *s. m. pl.* les Géméaux (constellation).

GEMERE, *s. f.* action de grémir, de se plaindre, etc. || gémissement, plainte, geignement.

GEMUT, *s. n.* gémissement. || *Aicĭ se dădu la gemut şi la văierat* (I. G. SBIERA), ici elle se mit à gémir et à se lamenter.

1. **GEN**, *s. n.* genre. || V. neam.

2. **GEN**, *s. n.* genre. || V. fel *et* mod.

3. **GEN**, s. *n.* genre *(t. de gram.)* || *Genul masculin*, le genre masculin. — *Genul istoric*, le genre historique.

PLUR. *sans art.* genurĭ ; — *avec l'art.* genurile.

GENEALOGIC, *adj.* généalogique.

F. GRAM. *f. s.* genealogică ; — *m. pl.* genealogicĭ ; — *f. pl.* genealogice.

GENEALOGIE, *s. f.* généalogie.

PLUR. *sans art.* genealogiĭ ; — *avec l'art.* genealogiile.

GENEALOGIST, *s. m.* généalogiste.

PLUR. *sans art.* genealogişti ; — *avec l'art.* genealogiştiĭ.

GENERAL, *s. m.* général. || *General de brigadă*, général de brigade. — *General de divisie*, général de division.

PLUR. *sans art.* generalĭ ; — *avec l'art.* generalĭĭ.

GENERAL, *adj.* général. || V. obştesc.

F. GRAM. *f. s.* generală ; — *m. pl.* generalĭ ; — *f. pl.* generale.

GENERALAT, s. *n.* généralat.

GENERALISIM, *s. m.* généralissime.

GENERALITATE, s. *f.* généralité.

PLUR. *sans art.* generalităţĭ ; — *avec l'art.* generalităţile.

GENERALIZA (a), *v.* généraliser.

CONJ. *Ind. pr.* generalizez.

GENERALIZA (a se), *v.* se généraliser.

GENERALIZARE, s. *f.* action de généraliser. || généralisation.

GENERALIZAT, *adj.* généralisé.

F. GRAM., *f. s.* generalizată ; — *m. pl.* generalizaţĭ ; — *f. pl.* generalizate.

GENERALIZATOR, *adj.* généralisateur.

F. GRAM. *f. s.* generalizatoare ; — *m. pl.* generalizatorĭ ; — *f. pl.* generalizatoare.

GENERAR, *s. m.* V. general.

GENERAŢIE *et* **generaţiune**, s. *f.* génération.

PLUR. *sans art.* generaţiĭ *et* generaţiunĭ ; — *avec l'art.* generaţiile *et* generaţiunile.

GENERATOR, *s. n.* générateur *(t. sc.)*.

GENERE (în —), *loc. adv.* en général, généralement.

GENERIC, *adj.* générique.

F. GRAM. *f. s.* generică ; — *m. pl.* genericĭ ; — *f. pl.* generice.

GENEROS, *adj.* généreux. || *A face pe generos*, faire le généreux. || V. darnic.

F. GRAM. *f. s.* generoasă ; — *m. pl.* generoşĭ ; — *f. pl.* generoase.

GENEROS, *adv.* généreusement.

GENEROSITATE, s *f.* générosité. || V. darnicie.

PLUR. *sans art.* generositătĭ ; — *avec l'art.* generositătile.

GENESĂ, s. *f.* genèse. || *Lăsându-mĕ cufundat în gânduri asupra geneseĭ inteligenţeĭ umane* (B. P. HAŞDEŬ), me laissant perdu en réflexions sur la genèse de l'intelligence humaine.

GENITAL, *adj.* génital.

F. GRAM. *f. s.* genitală ; — *m. pl.* genitalĭ ; — *f. pl.* genitale.

GENIU, *s. n.* génie.

PLUR. *sans art.* geniurĭ ; — *avec l'art.* geniurile.

GENOS, *adj.* qui a de longs cils.

F. GRAM. *f. s.* genoasă ; — *m. pl.* genoşĭ ; — *f. pl.* genoase.

GENTAŞ, *s. m.* fabricant de valises.

PLUR. *sans art.* gentaşĭ ; — *avec l'art.* gentaşiĭ.

GENŢIA, *s. f.* un des nombreux noms d'Avstita. || V. Avestita.

GENŢIANĂ, *s. f.* gentiane *(bot.)*.

GENTILOM, *s. m.* gentilhomme.

PLUR. *sans art.* gentilomĭ ; — *avec l'art.* gentilomiĭ.

GENUCHIA (a), *v.* V. a îngenuchia.

GENUCHIŬ, *s. n.* genou. || *Ea dădu în genuchie*, elle tomba à genoux, elle s'agenonilla. || *Oul genuchiului*, la rotule.

PLUR. *sans art.* genuchie; — *avec l'art.* genuchiele.

GENUNCHIU, *s. m. [Mold. et Trans.]* V. **genuchiŭ**.

GENUNCHIERE, *s. n. pl. [Mold.]* genouillières, jambières (I. CREANGĂ).

1. **GENUNE**, *s. f.* gouffre, abîme sans fond. || *Duhul sălăşluesce în genunele adînci* (N. GANE), l'esprit habite dans les abîmes profonds.

2. **GENUNE**, *s. f. [Suc.]* eau profonde et tranquille.

GEODESIE, *s. f.* géodésie.

GEOGRAF, *s. m.* géographe.

PLUR. *sans art.* geografi; — *avec l'art.* geografii.

GEOGRAFIC, *adj.* géographique.

F. GRAM. *f. s.* geografică; — *m. pl.* geografici; — *f. pl.* geografice.

GEOGRAFIE, *s. f.* géographie.

PLUR. *sans art.* geografii; — *avec l'art.* geografiile.

GEOLOG, *s. m.* géologue.

PLUR. *sans art.* geologi; — *avec l'art.* geologii.

GEOLOGIC, *adj.* géologique.

F. GRAM. *f. s.* geologică; — *m. pl.* geologici; — *f. pl.* geologice.

GEOLOGIE, *s. f.* géologie.

GEOMETRIC, *adj.* geométrique.

F. GRAM. *f. s.* geometrică; — *m. pl.* geometrici; — *f. pl.* geometrice.

GEOMETRIE *s. f.* géométrie.

GEOMETRU, *s. m.* géomètre.

PLUR. *sans art.* geometri; — *avec l'art.* geometrii.

GEORGIE, *s. pr.* Géorgie.

GEORGIAN, *s. m.* Géorgien.

PLUR. *sans art.* Georgieni; — *avec l'art.* Georgienii.

GER, *s. n.* froid glacial, froidure. || *E ger mare*, il fait un grand froid. || *Spre ziuă să lăsase ger*, vers le jour il avait fait très froid. || *Ce mai puiu de ger!* quel froid noir! || *E ger de crapă pietrele*, il fait un froid à pierre fendre.

GERAR, *s. m. [pop.]* Janvier.

GERATIC, *adj.* froid, hivernal.

F. GRAM. *f. s.* geratică; — *m. pl.* geratici; — *f. pl.* geratice.

1. **GEREMEA**, *s. f. [anc.]* punition, amende. || *Toţi căzeau în geremea* (A. BELD.), tous étaient mis à l'amende.

2. **GEREMEA**, *s. f. [pop.]* ouvrage fait à la hâte, bousillage. — *Lucrul de geremea*, travail grossier.

GERG, *s. n.* jargon, baragouinage.

GERGEVEA, *s. f.* V. **cercevea**.

GERID, *s. n. [anc.]* javelot. || *Turcii îşi arătau măestria lor în jocul geridului* (AL. ODOB.), les Turcs montraient leur adresse au jeu du javelot.

GERILĂ, *s. pr.* personnage des contes populaires qui toujours a froid et souffle le froid autour de lui.

GERMAN, *s. m.* Germain, Allemand.

PLUR. *sans art.* Germani; — *avec l'art.* Germanii.

GERMANĂ, *s. f.* Germaine, Allemande.

PLUR. *sans art.* Germane; — *avec l'art.* Germanele.

GERMÁNAR, *s. m. [pop.]* mois de Mars.

GERMANIE, *s. f.* Germanie, Allemagne.

GERMANISARE, *s. f.* germanisation.

GERMANISM, *s. n.* germanisme, locution particulière à la langue allemande. || *Germanismele jurnaliştilor noştri de peste Carpaţi* (T. MAIOR.), les germanismes de nos journalistes de Transylvanie.

PLUR. *sans art.* germanisme; — *avec l'art.* germanismele.

GERMEN, *s. m. et n.* germe.

PLUR. *sans art.* germeni *ou* germene; — *avec l'art.* germenii *ou* germenele.

GEROS, *adj.* glacé, glacial. || de glace. || *Căzu o iarnă, o iarnă prea geroasă de înghieţă marea*; il vint un hiver, un hiver si glacial que la mer gela. || *Fantasmă geroasă* (V. ALEX.), fantôme de glace.

F. GRAM. *f. s.* geroasă; — *m. pl.* geroşi; — *f. pl.* geroase.

GERUI (a), *v. imp.* geler, faire froid (BARONZI).

GERUĬALĂ, *s. f.* grand froid.

GERUIT, *adj.* couvert de givre, givré. || *Frunze geruite*, des feuilles couvertes de givre.

F. GRAM. *f. s.* geruită; — *m. pl.* geruiţi; — *f. pl.* geruite.

GERULEŢ, *s. n. dim. de* **ger**.

GEST, *s. n.* geste.

PLUR. *sans art.* gesturi. — *avec l'art.* gesturile.

GESTICULA (a), *v.* gesticuler.

CONJ. *Ind pr.* gesticulez.

GESTICULARE, *s. f.* action de gesticuler. || gesticulation.

PLUR. *sans art.* gesticulări; — *avec l'art.* gesticulările.

GET-BEGET, *loc. adv.* de père en fils, pursang. || *Get-beget Român*, pur Roumain, Roumain de père en fils.

GEUI (a), *v.* V. **a gini**.

GEUNOAIE, *s. f.* V. **gheonoaie**.

GEVEC, *s. n.* V. **ghiveciu**.

GEVREA, *s. f.* mouchoir brodé de soie de couleur et de fil d'or.

GHEATĂ, s. *f.* bottine. || V. ghiată.

GHEB, *s. n. [Mold.]* bosse. || *Uncle sunt cu un gheb numaĭ, ĭară altele cu două* (CANTEM.); les uns (parlant des chameaux) n'ont qu'une bosse, les autres en ont deux. || *I-a eşit gheb în spate*, il lui a poussé une bosse dans le dos.

PLUR. *sans art.* ghebe; — *avec l'art.* ghebele.

GHEBĂ, *s. f.* manteau (paysan) pour hommes, noir, avec manches et soutaché de bleu.

GHEBE, *s. f. pl.* champignons qui croissent sur le chêne.

GHEBOS, *adj. [Mold.]* bossu, gibbeux.

F. GRAM. *f. s.* ghebоasă; — *m. pl.* ghebоşi; — *f. pl.* ghebоase.

GHEBOS, *s. m.* bossu, gobin.

PLUR. *sans art.* ghebоşi; — *avec l'art.* ghebоşii.

GHEBOŞA (a se), *vr. [Mold.]* se voûter, se courber.

GHEBOŞAT, *adj. [Mold.]* bossu, bossué, bosselé.

GHEBOSI (a se) *vr. [Mold.]* se rendre bossu, devenir bossu (P. POP.).

GHEBOŞIE, *s. f. [Mold.]* gibbosité.

GHECIT, *s. n.* gué, passage, passe, défilé.

GHEENĂ, *s. f.* géhenne. || *Vaĭ! gheena s'a deschis!* (V. ALEX.) Hélas! la géhenne s'est ouverte!

GEHENĂ, *s. f.* géhenne. || *Roşie ca bălbătaia gheneĭ*, rouge comme le feu de la géhenne. || V. gheenă.

GHELAĬ, *interj.* allons! viens!

GHELIR, *s. n. [pop.]* aubaine. || *Bun ghelir pentru judecător* (C. BOLL.), bonne aubaine pour le juge.

1. **GHEM**, *s. n.* peleton, pelotte. || Loc. *A se face ghem*, se pelotonner.

2. **GHEM**, *s. n.* Se cavité des ruminants.

PLUR. *sans art.* ghemurĭ; — *avec l'art.* ghemurile.

GHEMETLÎC, *s. n. [anc.]* navigation.

GHEMIŞ, *s. m.* Tom-Pouce, petit bout d'homme.

GHEMOTOC, *s. n.* gros peloton, tapon (de laine, de papier, etc.).

PLUR. *sans art.* ghemotoace; — *avec l'art.* ghemotoacele.

1. **GHEMUI (a)**, *v.* pelotonner. || mettre en pelote. || chiffonner. || blottir.

CONJ. *Ind. pr.* ghemuesc — *Imparf.* ghemuiam. — *Pas. déf.* ghemuiĭ. — *Pl. q. parf.* ghemuisem. — *Fut. pr.* voiu ghemui. — *Cond. pr.* aş ghemui. — *Impér.* ghemuesce, ghemuiţi. — *Subj. pr.* să ghemuesc, să ghemuescĭ, să ghemuească. — *Inf. pr.* a ghemui. — *Part. pr.* ghemuind. — *Part. pas.* ghemuit.

2. **GHEMUI (a se, a'şi)**, *vr.* se pelotonner, se mettre en boule, se ratatiner, se gripper, se blottir. || *'Şĭ ghemuĭ copila la sîn*, elle serra son enfant sur son sein.

GHEMUĬALĂ, *s. f.* pelotonnage. || chiffonnage.

GHEMUIRE, *s. f.* action de pelotonner, etc.

GHEMUIT, *adj.* pelotonné, mis en boule, ratatiné, grippé. || chiffonné, blotti. || *Fără alt aşternut de cât o manta soldăţească ghemuită căpătâiu* (CONV. LIT.), sans autre literie qu'un manteau militaire roulé en oreiller. || *Rochia mi-e tot ghemuită*, ma robe est toute chiffonnée.

F. GRAM. *f. s.* ghemuită; — *m. pl.* ghemuiţi; — *f. pl.* ghemuite.

GHENAR *et* **Ghenuarie**, *s. m.* Janvier.

GHENERAR, *s. m.* V. general.

GHENUPERĬ, *s. m. pl.* V. ienupere.

GHEOACE, *s. f.* V. ghioace.

GHEONOAIE, *s. f.* pievert *[ornith.]*.

GHEORGHIN, *s. m.* V. gherghin.

GHERDAN, *s. n.* collier. || *Logofetul cel mare purta la grumaz gherdan cu lanţ de aur* (CONV. LITT.), le grand logothète portait au cou un collier avec une chaîne d'or. || *Eu călare, ea pe jos cu gherdan de florĭ frumos* (P. POP.); moi à cheval, elle à pied avec un beau collier de fleurs.

GHERDAP, *s. n.* tournant, tourbillon. || gouffre, cataracte (d'un fleuve).

PLUR. *sans art.* gherdapurĭ; — *avec l'art.* gherdapurile.

GHEREĬ, *s. m.* V. ghirai.

GHERG, *s. n. [anc.]* armes, blason.

GHERGHEF, *s. n.* métier (à broder, à tapisser). || *A găsit-o cosând la gherghef* (I. G. SBIERA), il la trouva travaillant à son métier.

GHERGHIE, *s. f.* V. gherg.

GHERGHIN, *s. m.* aubépine commune *[bot.]*.

GHERGHINĂ, *s. f.* cenelle *ou* cinelle (fruit de l'aubépine).

GHERGHIR, *s. n.* 1° *[anc.]* caveau, chambre voûtée (où l'on garde le trésor). || 2° *[Mold.]* chambre de débarras (en sous-sol). || *Apoĭ maĭ scoate dintr'un gherghir nisce straie foarte vechĭ* (I. CREANGĂ), et puis il tire encore d'une chambre de débarras des habits très vieux.

PLUR. *sans art.* gherghirurĭ; — *avec l'art.* gherghirurile.

GHERIDON, *s. n.* guéridon.

PLUR. *sans art.* gheridoane, — *avec l'art.* gheridoanele.

GHERITĂ, *s. f.* guérite.

PLUR. *sans art.* gherite; — *avec l'art.* gheritele.

GHERLĂ, *s. f. [pop.]* cachot, prison.

GHERMESIT, *s. n. [anc.]* satin. || *O gĭubea de ghermesit imblănit cu rĭs* (Doc.), une tunique de satin fourré le lynx.

GHERMESUT, *s. n. [anc.]* V. ghermesit.

GHES, *s. n.* V. ghies.

GHESDEIŬ, *s. n.* V. ghizdeiu.

GHESEFT, *s. n.* bonne affaire, gain illicite. || *plur.* tripolages.

PLUR. *sans art* ghesefturi ; — *avec l'art* ghesefturile.

GHESPERIȚĂ, *s. f.* dans les contes populaires, nom d'une fée laide et méchante.

GHEȚUȘ, *s. n.* V. ghiețuș.

GHEVMÁ, *s. f.* *[anc.]* jour de la destitution du Prince. || *Căștiul ghevmeĭ*, règlement des comptes le jour de la destitution du Prince.

GHÍARA, *s. f.* griffe. || **Loc.** *A prinde pe cineva în ghiară*, prendre quelqu'un dans ses griffes.

PLUR. *sans art.* ghĭare ; — *avec l'art.* ghĭarele.

GHÍATA, *s. f.* bottine.

PLUR. *sans art.* ghete ; — *avec l'art.* ghetele.

GHÍABUR, *adj. et s.* V. chiabur.

1. **GHĬAȚA**, *s. f.* glace. || *A fi de ghiață*, être froid, rester insensible. || *A se da pe ghiață*, glisser, patiner. **Loc.** *Eram cu ghiața în spate de frică*, de peur j'avais des frissons dans le dos. || **Loc.** *Bani ghiață*, argent comptant, || *Am bani strînși ghiață*, j'ai de l'argent mis de côté. || *M'a făcut mama pe ghiață* (P. Pop.), je suis enfant naturel.

2. **GHĬAȚĂ**, *s. f.* *[Trans.]* grêle.

GHIAȚARĂ, *s. f.* licoïde cristalline *(bot.)*.

GHĬAȚARI, *s. m. pl.* *[Trans.]* génies bienfaisants qui éloignent la grêle.

GHĬAUR, *s. m.* mécréant, infidèle, (expression turque à l'adresse des chrétiens). || *Turcii... simțise trebuința a se sluji cu oameni care să vorbiasca limbile europene și să fie mai deștepți de cât Osmanlii cu obiceiurile ghiaurilor* (Al. Odob.) ; les Turcs avaient senti le besoin de se servir d'hommes qui parlassent les langues européennes et qui fussent plus que les Osmanlis au courant des habitudes des chrétiens.

PLUR. *sans art.* ghĭauri ; — *avec l'art.* ghiaurii.

GHÍABUR, *s. et adj.* V. chiabur.

GHÍAVOL, *s. m.* V. diavol.

GHIB, *s. n. p.* gheb (Cantemir).

GHIBÁCI (a), *v.* *[Mold.]* débrouiller, expliquer. || *Alt-fel n'ai cum s'o ghibăcesci* (I. Creanga), autrement il n'y a pas moyen de l'expliquer.

GHIBACIU, *adj.* *[Mold.]* V. dibaciŭ.

GHIBREA, *s. f.* *[anc.]* engrais.

GHIBUI (a), *v.* V. a dibui.

GHICAȘEL, *s. m.* *[Trans.]* caillou.

GHICEALÁ, *s. f.* devinette.

GHICI (a), *v.* deviner.

CONJ. *Ind. prés.* ghicesc. — *Imparf.* ghiciam. *Pas. déf.* ghicii. — *Pl. q. parf.* ghicisem. — *Fut. pr.* voiu ghici. — *Cond. pr.* aș ghici. — *Impér.* ghicește, ghiciți. — *Subj. prés.* să ghicesc, să ghicești, să ghicească. — *Inf. prés.* a ghici. — *Part. prés.* ghiciind. — *Part. pas.* ghicit.

GHICIRE, *s. f.* action de deviner. || *Ai darul de ghicire?* (V. Alex.) Tu as le don de deviner ?

GHICIT, *adj.* deviné. || *De ghicit*, devinable.

F. GRAM. *f. s.* ghicită ; — *m. pl.* ghiciți ; — *f. pl.* ghicite.

GHICITE (pe —), *loc. adv.* à tout hasard, à l'aventure. || *Am venit pe ghicite*, je suis venu à tout hasard.

GHICITOARĂ, *s. f.* devineresse, nécromancienne, cartomancienne.

PLUR. *sans art.* ghicitoare ; — *avec l'art.* ghicitoarele.

GHICITOARE, *s. f.* devinette, énigme, charade.

PLUR. *sans art.* ghicitori ; — *avec l'art.* ghicitorile.

GHICITOR, *s. m.* devineur, nécromancien.

PLUR. *sans art.* ghicitori ; — *avec l'art.* ghicitorii.

GHICITURĂ, *s. f.* devinette, énigme. || *Era o ghicitura pe care eu o deslega în fie-care zi* (I. Slavici), c'était une énigme qu'elle devinait chaque matin.

PLUR. *sans art* ghicituri ; — *avec l'art.* ghicriturile.

GHIDALAU, *adj.* *[Mold.]* robuste.

GHIDAN, *s. m.* nom que les paysans donnent à leur chien.

GHIDANAC, *s. n.* petit marteau de pierre avec manche en bois.

PLUR. *sans art.* ghiduși ; — *avec l'art.* ghidușii

GHIDUȘ, *s. m.* *[Mold.]* farceur, bouffon.

GHIDUȘIE, *s. f.* *[Mold.]* farce, bouffonnerie, plaisanterie. || *Ce ghidușie !* quelle plaisanterie !

GHÍEB, *s. n.* V. gheb.

GHIEM, *s. n.* V. ghem.

GHIENA, *s. f.* V. gheenă.

GHÍER, *s. n.* V. vier.

GHÍERBĂ, *s. f.* petit écheveau. (Il faut quatre *ghĭerbe* pour faire un écheveau).

GHÍERGHIEF, *s. n.* V. gherghef.

GHÍERE, *s. f. pl.* griffes qui sont placées sur un établi de menusier et empêchent le bois de glisser quand on le travaille. || V. ghiară.

GHÍES, *s. n.* poussée, impulsion. || *A da ghĭes*, pousser, pousser en avant, exciter, encourager, stimuler. || *Zise femeia dându-i ghĭes*, dit la femme en le poussant. || *Toți remaseră mărmuriți de frumusețea ei și se uitau lung, dându-și ghĭesuri* ; tous restèrent émerveillés de sa beauté et regardaient longuement en se poussant du coude. || *Calul o imbărbătă și 'i da ghĭes sa mearga inainte*, le cheval lui remontait le moral et l'encourageait à aller de l'avant. || *Ceĭ ce făceau haz de chinurile semenilor noștri inși dădeau ghĭes să rîză și ei* (P. Ispir.), ceux qui se moquaient

des souffrances de nos semblables me poussaient à rire avec eux. || *Era o vâlcea impodobita cu fel de fel de floricele, toate înflorite, de părea ca dă ghies omului sa treaca printre ele*; c'était un vallon orné de toute sorte de fleurs, toutes épanouies, qui semblaient vous inviter à passer parmi elles.

GHIEȚ, *s. n.* gelée, froid.

PLUR. *sans art.* ghiețuri; — *avec l'art.* ghiețurile.

GHIEȚARA, *s. n.* V **ghiațar**.

GHIEȚAR, *s. n.* glacier.

PLUR. *sans art.* ghiețare; — *avec l'art.* ghiețarele.

GHIEȚARIE, *s. f.* glacière, endroit où l'on garde et où l'on vend de la glace.

PLUR. *sans art.* ghiețării; — *avec l'art.* ghiețăriile.

GHIEȚOIU, *s. n.* glaçon.

GHIEȚOS, *adj.* glacé.

F. GRAM. *f. s.* ghiețoasă, — *m. pl.* ghiețoși; — *f. pl.* ghiețoase.

GHIEȚUȘ, *s. n.* verglas. || *S'a făcut un ghiețuș de nu te mai poți ține pe picioare* (I. CREANGĂ), il y a un verglas à ne pas pouvoir se tenir debout.

GHIFTUI (a), *v. [Mold.]* bourrer, remplir, || gaver.

CONJ. *Ind. pr.* ghiftuesc.

GHIFTUI, (a se) *vr. [Mold.]* s'empiffrer, se gaver.

GHIFTUIT, *adj. [Mold.]* bourré, rempli, plein de, empiffré, gavé. || *Ghiftuiți de patimi* (C. NONAKI), pleins de passions. || *Când toți erau ghiftuiți* N. BOGD.), quand tous étaient gavés.

F. GRAM. *f. s.* ghiftuită; — *m. pl.* ghiftuiți; — *f. pl.* ghiftuite.

GHIGĂ, *s. f.* V. **diplă**.

GHIGARIU *s. m. [anc.]* porcher, gardeur de porcs (CANTEMIR).

GIGEALÎC, *s. n.* V. **ghigilic**.

GHIGHIUȚĂ, *s. f. [pop.]* le Diable.

GHIGILIC, *s. n. [Mold.]* bonnet. || bonnet de nuit. || *Să nu 'l lase sa culce noaptea fără ghigilic* (A. BELD.), il ne faut pas le laisser se coucher la nuit sans bonnet.

GHIGOAGĂ, *s. f. [Mold.]* taon *(entom.)*. || insecte en général.

GHIGORȚ, *s. m. [Ialom.]* poisson blanc.

GHIGOȘI (a), *v. [Mold.]* battre, rosser, rouer de coups. || *Trântesce baba la pământ și o ghigoșesce* (I. CREANGĂ), il jette la vieille par terre et la roue de coups.

GHIJE, *s. f. pl. [Ban.]* feuilles qui entourent l'épi du maïs.

GHIJOASĂ, *s. f. [Mold.]* rosse, haridelle (I. CREANGĂ).

GHILA, *s. f.* V. grosse poutre. || V. **bilă**.

GHILAU, *s. n. [Mold.]* enclume. || V. **ilaŭ** *et* **nicoveală**.

GHILATĂ, *s. f. [Buc.]* seau. || V. **galeată**.

GHILDE, *s. f. pl. [anc.]* champs semés (C. NONAKI).

GHILEALA, *s. f. [Mold.]* blanchissage, lavage.

GHILEMELE, *s. f. pl.* guillemets *(t. d'impr.)*.

GHILI (a), *v. [Mold.]* laver, blanchir. || *Fetele ghiliau pânză în susul apei* (I. CREANGĂ), les jeunes filles lavaient de la toile un peu plus haut (en amont). || V. **a bili**.

GHILICEL, *s. n. [Trans.]* V. **ghiocel**.

GHILIT, *s. n. [Mold.]* blanchissage, lavage. || *În vremea ghilitului*, à l'époque du blanchissage.

GHILIT, *adj. [Mold.]* lavé, blanchi.

F. GRAM. *f. s.* ghilită; — *m. pl.* ghiliți; — *f. pl.* ghilite.

GHILITOARE, *s. f. [Mold.]* lavoir. || *Ca pânza la ghilitoare, când o întinzi vara la soare* (P. POP.); comme la toile au lavoir, quand on l'étend l'été au soleil.

GHILOȘI (a se), *vr. [Mold.]* se farder.

CONJ. *Ind. pr.* ghiloșesc.

GHILOTINĂ, *s. f.* guillotine.

PLUR. *sans art.* ghilotine; — *avec l'art.* ghilotinele.

GHILOTINA (a), *v.* guillotiner.

CONJ. *Ind. pr.* ghilotinez.

GHILȚIU, *s. n. [Trans.]* lacs, lacet (pour prendre des oiseaux).

GHIMBER, *s. n. [Trans.]* gingembre.

GHIMBURUCCIU, *s. m. [anc.]* douanier.

GHIMIE, *s. f. [anc.]* chaloupe.

GHIMIRLIE, *s. f.* scie line.

GHIMP, *s. m.* V. **ghimpe**.

GHIMPA (a), *v.* piquer (Sp. MILESCU). || V. **a înghimpa**.

GHIMPAT, *adj.* V. **înghimpat**.

GHIMPE, *s. m.* pointe, piquant, épine. || *Ariciu fără ghimpe nici cum de poate fi* (GOL.), il ne peut pas y avoir de hérisson sans piquant. || *Fie-ce trandafir cu ghimpele lui*, toute rose a ses épines. || *Blând și dulce ca un mănunchiu de ghimpi*, aimable et gracieux comme un bouchon d'épines. || *Imi stă ca un ghimpe la picior*, il me gêne extrêmement, il me pèse. || *A sta pe ghimpi*, être sur des épines.

PLUR. *sans art.* ghimpi; — *avec l'art.* ghimpii.

GHIMPOASĂ *s. f.* V. **ghimpăriță**.

GHIMPOS, *adj.* pointu, piquant, épineux.

F. GRAM. *f. s.* ghimpoasă; — *m. pl.* ghimpoși; — *f. pl.* ghimpoase.

GHIMPĂRIȚĂ, *s. f.* crypside *(bot.)*.

GHIMPRÁ, *s. f.* bouvreuil *(ornith.)*.

GHIMURUC *s. n. (anc.)* douane.

GHIN, *s. n.* 1° gouge, burin à gorge, jabloir. || 2° rainure (faite dans le bois), jable.

GHINADAC, *s. n. (Olt.)* gros bâton.

GHINARAR, *s. m. (pop.)* V. general.

1. **GHINDA**, *s. f.* gland (du chêne).

PLUR. *sans art.* ghinde ; — *avec l'art.* ghindele.

2 **GHINDA**, *s. f.* trèfle (aux cartes). || *Fecĭor de ghindă*, valet de trèfle.

GHINDAR, *s. n.* chêne. || *De sus de pe ghindar unde era urcată* (GR. ALEX.), du haut du chêne sur lequel elle était montée.

PLUR. *sans art.* ghindari ; — *avec l'art.* ghindarii.

GHINDIC, *adj.* courtaud, petit (BARONZI).

GHINDOS, *adj.* V. **ghinduros**.

GHINDURÁ, *s. f.* 1° glande. || 2° bosse (au front).

GHINDURĬ, *s. f. pl.* amygdales.

GHINDURIȚA, *s. f. dim. de* **ghindura**.

GHINDUROS, *adj.* glandureux. || noueux.

F. GRAM. *f. s.* ghindurcăsă ; — *m. pl* ghindurcoși ; — *f. pl.* ghindurcase.

GHINT, *s. n.* pas de vis, rayure (d'un canon).

PLUR. *sans art.* ghinturi ; — *avec l'art.* ghinturile.

GHINȚ, *s. n. / Mold. /* grosseur que l'on sent sous le doigt quand le tissu ganglionnaire est engorgé.

PLUR. *sans art.* ghințuri ; — *avec l'art.* ghințurile.

GHINTUI (a), *v.* rayer (un canon).

CONJ. *Ind. pr.* ghintuesc.

GHINTUÍALA, *s. f.* rayure (d'un canon, d'un fusil).

GHINTUIRE, *s. f.* action de rayer (un canon, un fusil, etc.).

F. GRAM. *f. s.* ghintuită ; — *m. pl.* ghintuiți ; — *f. pl.* ghintuite.

GHINTUITURA, *s. f.* rayure (d'un canon, d'un fusil, etc.).

GHINTULEȚ, *s. n.* petit clou à large tête. || *Codrișteu de os împodobit cu flori tăiate și ghintulețe de aur*, le manche (du fouet) d'os orné de fleurs sculptées et de petits clous d'or.

PLUR. *sans art.* ghintuleț ; — *avec l'art.* ghintuleții.

GHINȚURĂ, *s. f.* pied-de-bouc *(bot.)*.

GHINTURI, *s. f. pl.* V. **recituri**.

GHĬOACA, *s. f.* enveloppe, écorce, écale, coquille, cosse, etc. || conque, coquillage.

PLUR. *sans art.* ghĭoace ; — *avec l'art.* ghioacele.

GHIOAGÁ, *s. f.* gourdin, rondin, massue. || flétu, masse d'armes.

GHĬOALCA, */ Mold. /* dans l'expression : *l'd ghĭoalcă*, complètement mouillé.

1. **GHIOC**, *s. n.* coquillage (dit porcelaine *(Cypraea)* de la famille des Buccinoïdes). || *Cum a prins'o cu un mănunchiu și a frecat-o-dată, pe loc s'a făcut albă ca ghiocul* (I. CR. SBIERA), dès qu'elle l'eût pris dans sa main et qu'elle l'eût frottée une fois, elle devint blanche comme un coquillage. **Loc.** */ Olt. / Spălat ghĭoc, /litt.* lavé comme un coquillage, tout blanc), propre comme un sou. || *A da cu ghiocul*, tirer la bonne aventure au moyen d'un coquillage.

2. **GHIOC**, *s. m.* V. **sglavoc**.

PLUR. *sans art.* ghiocĭ ; — *avec l'art.* ghiocĭi.

GHĬOCEL, *s. n. dim. de* **ghioc**.

GHIOCEÍ, *s. m.* perce-neige *(bot.)*, lis martagon *(bot.)*, galanthe *(bot.)*. || *Ghiocei mari, ghĭocei bogați*, anémone des Alpes *(bot.)*. || *Ghiocei de grădină*, narcisse *(bot.)*. || *Cei mai frumoși ghiocei p'in mărăcini se găsesc* (GOL.), c'est dans les ronces qu'on trouve les plus belles primevères. || **Loc.** *A pune ghiocei la urechie*, tromper, berner, flouer. — *Maĭca protească le punea ghĭocei la urechie* (CAL. BASM.), la femme du prêtre les bernait.

GHIOCIU, *s. n. / Mold. /* chariot pour transporter des choses lourdes.

GHIOL, *s. n.* grande quantité d'eau, masse d'eau. || tournant, tourbillon (d'eau), gouffre. || *Mare ghĭol de apă trebuie să fie în mațele lui* (I. CREANGĂ), il doit avoir une grande quantité d'eau dans ses boyaux.

GHĬOLBANA, *s. f.* se dit d'une femme très grosse et massive.

GHĬOLC, *s. m. / Trans. /* toile tissée à la maison (I. BIBICESCU).

GHIOLD, *s. n.* ghiont.

GHĬOLDI (a), *v.* a ghionti.

GHĬOLDUM, *s. n. / Mold. /* V. ghiont.

GHĬOLHANA, *s. f.* coquette.

GHĬOMOTOC, *s. n.* V. ghemotoc.

GHIONGHĬONELE, *s. f. pl.* minauderies.

GHIONGHIONI (a se), *vr.* faire des façons, minauder.

GHĬONOAIE, *s. f.* grand-pic, pic-vert *(ornith.)*. || *Ghionoaie de sapat*, pic (instrument).

GHIONOIU, *s. n. / Prah. /* pic.

GHIONT, *s. n.* coup de poing, bourrade, gourmade, horion. || *Ghionturi în cap*, torgnioles.

PLUR. *sans art.* ghionturi ; — *avec l'art.* ghionturile.

GHĬONTI (a), V. donner des coups de poing, bourrer de coups, gourmer.

CONJ. *Ind. pr.* ghiontesc. — *Imparf.* ghiontĭam. — *Pas. def.* ghiontii. — *Pl. q. parf.* ghiontisem. — *Fut. pr.* voiu ghionti. — *Cond. pr.* aș ghionti — *Imper.* ghiontesce, ghiontiți. — *Subj. pr.* să ghiontesc, să ghiontești, să ghiontească. — *Inf. pr.* a ghionti. *Part. pr.* ghiontind. — *Part. pas.* ghiontit.

GHĬONTIRE, *s. f.* action de donner des coups de poing, de bourrer de coups.

GHĬONTIT, *adj.* bourré de coups de poing, gourmé.

F. GRAM. *f. s.* ghĭontită;—*m. pl.* ghĭontiți;—*f. pl.* ghĭontite.

GHĬONTUI (a), *v.* V. a ghĭonti.

GHĬONTUĬALA, *s. f.* V. ghĭont.

GHĬORAI (a), *v.* V. a chĭorăi. || *Ne ghĭorăesce mațele de foame* (I. CREANGĂ), les entrailles nous grouillaient tant nous avions faim.

GHĬORDAN, *s. n. [Trans. et Mold.]* collier (*spéc.* de perles). || *Ca podoabă n'avea de cât un ghĭordan* (S. NAD.), comme parure elle n'avait qu'un collier de perles. || V. gherdan.

PLUR. *sans art.* ghĭordane;—*avec l'art.* ghĭordanele.

GHĬORDIE, *s. f. [anc.]* sorte de casaque.

GHĬORDUM, *s. n.* jeu de cartes.

GHĬOREA, *s. m.* nom que le paysan donne à son bœuf.

GHĬORGHIN, *s. m.* V. gherghin.

GHĬORGHINĂ, *s. f.* georgine, dahlia variable *[bot.]*.

GHIORICĂ, *s. f.* nom que le paysan donne à sa vache.

1. **GHĬORLAN**, *s. m. [Mold.]* rat, surmulot.

2. **GHĬORLAN**, *s. m. [Mold.]* marouffle. || *Și el, un ghĭorlan c'un petec de pământ și uite ce gură face* (I. CREANGĂ); et lui, un marouffle qui n'a qu'un bout de terre, vois un peu le tapage qu'il fait.

GHĬORLĂNI (a), *v.* miner, creuser la terre pas dessous (I. COSTINESCU).

GHĬORȚ, *s. n.* rot, renvoi, éruction.

PLUR. *sans art.* ghĭorțuri; — *avec l'art.* ghĭorțurile.

GHIORȚĂI (a), *v.* roter, avoir des renvois. || gargouiller.

GHĬOJGHĬOARE *et* **ghioșghioare**, *adv. [Mold.]* en bloc, tout à la fois, d'un seul coup.

GHĬOTURA (cu—), *loc. adv.* en bloc, en gros. || *A vinde cu ghĭotura*, vendre en gros.

GHĬOZDAN, *s. n.* portefeuille, serviette, gibecière.

PLUR. *sans art.* ghĭozdane; — *avec l'art.* ghĭozdanele.

GHIPCAN, *s. m. [Mold.]* cheval de poste.

GHIPS, *s. n.* gypse, plâtre. || V. ipsos.

GHIRAÏ, *s. m. [anc.]* prince, roi, titre des Khans de Crimée.

GHIRCA, *s. f.* blé ghirca, blé d'hiver.

GHIRLANDA, *s. f.* guirlande.

PLUR. *sans art.* ghirlande; —*avec l'art.* ghirlandele.

GHIS, *s. n. prov. p.* vis.

GHISOARE, *s. f. [Trans.]* collier.

GHIȚĂ, *s. pr.* personnage des récits populaires qui sait cacher sa pensée. || **Loc.** *Nu te face Ghiță.* ne cache pas ta pensée.

GHITANG, *s. m. [pop.]* bâtard, métis.

GHIȚE, *s. f. pl. [Mold.]* mèches (de cheveux), et particulièrement les mèches folles. || V. vite.

GHITLAN, *s. m.* V. gâtlan.

GHIȚOS, *adj. [Mold.]* dont la laine est longue, à long poil. || *O surică ghițoasă* (I. CREANGĂ), un manteau à long poils.

F. GRAM. *f. s.* ghițoasă;—*m. pl.* ghițoasă;—*f. pl.* ghițoși.

GHIUDEM, *s. n.* saucisson (de forme plate) de viande de bœuf qu'on fait en automne, qu'on fume et qu'on mange en hiver.

GHIUGIU, *s. m. [anc.]* castor *[zool.]*.

GHĬUJ, *s. m. [Mold.]* grison, vieux.

GHĬUJGĂLAU, *s. m. [Mold.]* vieux ramolli, gaga.

1. **GHĬUL**, *s. n.* grain de diamant.

2. **GHĬUL**, *s. n.* pelote, peloton.

GHĬULEA, *s. f.* boulet.

PLUR. *sans art.* ghĭulele; — *avec l'art.* ghĭulelele.

GHĬULEANĂ, *s. f.* ballon de verre.

GHĬULUȘ, *s. n. (anc.)* assemblée, réunion.

GHĬUM, *s. n.* aiguière de métal, coquemar.

GHĬUNGHĬUNELE, *s. f. pl.* mignardises, manières, façons, coquetteries. || V. ghĭonghionele.

GHIUNIE, *s. f. [Prah.]* équerre à chapeau, équerre à onglet, (équerre de maçon, de charpentier, etc.).

PLUR. *sans art.* ghĭunii; — *avec l'art.* ghĭuniile.

GHĬURGHĬULIU, *adj. [Mold. et Buc.]* rouge ardent.

F. GRAM *s. f.* ghĭurghĭulie; — *m. et f. pl.* ghĭurghĭulii.

GHĬUVERGILEA, *s. f. [anc.]* salpêtre.

1. **GHIVECIU**, *s. n.* vase (pour les fleurs).

2. **GHIVECIU**, *s. n.* plat creux. || *Și văzând gâsca în ghivecĭu adâncu*, et voyant qu'on apporte l'oie dans un plat creux.

3. **GHIVECIU**, *s. n.* plat oriental composé de toute sorte de légumes (haricots verts, petits pois, tomates, aubergines, etc.) mélangés de morceaux de viande et que l'on fait cuire au four.

PLUR. *sans art.* ghivece; — *avec l'art.* ghivecele.

GHIVEZ, *s. n. [Trans.]* V. ghiveciu.

GHIVIZIU, *adj. [Buc.]* lilas clair.

F. GRAM. *f. s.* ghivizie; — *m. et f. pl.* ghiviziĭ.

GHIZA, *s. f. [Trans.]* insecte (en général).

PLUR. *sans art.* ghize; — *avec l'art.* ghizele.

GHIZDAN, *s. n.* V. **ghiozdan.**

1. **GHIZD**, *s. n.* madrier. " *Era o fântână cu ghizdele de stejar* (I. Creangă), c'était un puits avec des parois en chêne. ‖ V. **ghizduri.**

Pluр. *sans art.* ghizdele; — *avec l'art.* ghizdelele.

2. **GHIZD**, *s. n.* fleur de la Trinité *(bot.)*

GHIZDAV, *adj. (anc.)* élégant, agréable à la vue, gracieux. ‖ *Precum chipul frumos și icoana ghizdavă ochiul veselesce* (Cantem.), de même qu'un beau visage et une gracieuse image réjouit la vue. ‖ *O fecioară ghizdava și frumoasa de-naintea-ne în picioare stătu* (Cantem.), une belle et gracieuse jeune fille resta debout devant nous.

F. Gram. *s. f.* ghizdavă; — *m. pl.* ghizdavi. — *f. pl.* ghizdave.

GHIZDAV, *adv. (anc.)* élégamment, agréablement gracieusement, superbement. ‖ *Ghizdav împodobit*, superbement orné.

GHIZDAVIE, *s. f. (anc.)* beauté, splendeur, élégance.

1 **GHIZDEIU**, *s. n.* madrier. ‖ V. 1. **ghizd.**

2. **GHIZDEIU**, *s. n.* trèfle cornu, lotier corniculé *(bot.)*, luserne sauvage à fleurs jaunes *(bot.)*.

GHIZDUI (a), *v.* garnir un puits à l'intérieur avec des madriers.

Conj. *Ind. pr.* ghizduesc. — *Imf. pr.* a ghizdui. — *Part. pr.* ghizduind. — *Pact. pas.* ghizduit.

GHIZDUIRE, *s. f.* action de garnir un puits à l'intérieur avec des madriers.

GHIZDURĬ, *s. n. (Val.)* madriers (dont on garnit l'intérieur des puits pour soutenir les terres), parois (en bois) d'un puits. ‖ madriers qui, à l'extérieur, entourent l'ouverture du puits. ‖ *par ext.* margelle du puits.

GHIZEA, *s. f. (anc.)* sorte d'étoffe.

GHIZUNIE, *s. f.* V. **vizunie.**

GIABA, *adv.* V. **geaba.**

GĬALAMINÁ, *s. f.* cadmie, oxyde de zinc.

GĬALAT, *s. m.* V. **gealat.**

GĬALAU, *s. m.* rabot. ‖ V. **gealaŭ.**

GĬAMPARA, *s. f.* V. **geampara.**

GĬANDRĂ, *s. f.* bouillie de maïs mélangée avec de l'eau froide.

GĬAR, *s. n.* V. **gear.**

GICALUI (a), *v. (anc.)*, persécuter.

GĬDELA (a), *v.* V. **a gâdila.**

GIG, *s. n. (Mold.)* pièce de drap.

Pluр. *sans art.* gigiuri; — *avec l'art.* gigiurile.

GIGANT, *s. m.* géant.

Pluр. *sans art.* giganți; — *avec l'art.* giganții.

GIGANTA, *s. f.* géante.

Pluр. *sans art.* gigante; — *avec l'art.* gigantele.

GIGANTIC, *adj.* gigantesque.

F. Gram. *f. s.* gigantică; — *m. pl.* gigantici; — *f. pl.* gigantice.

GIGĂT, *adj. (anc.)* svelte, élancé, délié, pimpant, ingambe.

GIGEA, *adj. (mot enfantin)* joli, gentil.

GIGICĂ, *adj. fém.* V. **gigea.**

GÎLCA, *s. f.* V. **gâlca.**

GILEPEASCÁ, *s. f.* bonnet (en peau d'agneau avec un fond de drap).

GILETCA, *s. f.* veste, gilet.

GÎLGÎI (a), *v. imp.* faire glouglou.

GÎL-GÎL, *expr. adv.* en faisant glouglou.

GIGNE, *s. f. pl. (Buc.)* petit mur de terre glaise que les forgerons en plein vent élèvent entre le foyer et le soufflet pour protéger celui-ci contre les étincelles.

GIMNASIU, *s. n.* 1° gymnase (école secondaire), collège. ‖ 2° gymnase (salle de gymnastique).

Pluр. *sans art.* gimnasie; — *avec l'art.* gimnasiele.

GIMNASTICA, *s. f.* gymnastique.

GÎMZA, *s. f.* variété de raisin.

GIN, *s. m.* djinn, revenant, spectre.

Pluр. *sans art.* gini; — *avec l'art.* ginii.

GINDĂ, *s. f. p.* **gintă** (Sp. Mulescu).

GINDAR, *s. m. (Olt.)* poisson blanc.

GINERE, *s. m.* gendre, beau-fils. ‖ jeune marié.

Pluр. *sans art.* gineri; — *avec l'art.* ginerii.

GINERI (a), *v.* faire de quelqu'un son gendre. ‖ *Ar fi poftit să 'l gineréasca* (P. Ispir.), il aurait désiré l'avoir pour gendre.

GINERICĂ, *s. m. dim. de* **ginere.**

GINGAȘ, *adj.* délicat, tendre, faible, gentil, frêle. ‖ *(fig.)* délicat, difficile. ‖ *Era așa de gingașă*, elle était si gentille. ‖ *Iara viind al patrule an era gingașă înnoirea Domniĕ* (I. Kanta), la quatrième année arrivait et le renouvellement du prince était chose délicate. ‖ *S'a stins gingașa voce* (D. Olian.) la voix tendre s'est éteinte.

F. Gram. *f. s.* gingașă; — *m. pl.* gingași; — *f. pl.* gingașe.

GINGAȘEL, *adj. dim. de* **gingaș.**

F. Gram. *f. s.* gingașică; — *m. pl.* gingașei; — *f. pl.* gingașele.

GINGĂȘIE, *s. f.* délicatesse.

GINGEANA, *s. f.* V. **gingie.**

GINGIE, *s. f.* gencive.

Pluр. *sans art.* gingii; — *avec l'art.* gingiile.

GINISTRU, *s. n.* V. **drobița.**

GÎNSCA, *s. f. (Buc.)* V. **gâsca.**

GINT, *s. n. (anc.)* pour **ginte** (B. P. Hașdeu).

GINTE, *s. f.* race. ‖ V. **neam.**

GINȚURA, *s. f.* gentiane.

GIOACĂ, *(Mold.) p.* **joaca**, *s. f. et 3e pers. sing. du v.* **a juca.** ‖ V. **joaca** *et* **a juca.**

GÍOC, *s. n. [Mold.]* V. joc.

GIOGAR, *s. n. [Prah.]* scie pour débiter des troncs d'arbres, scie à deux. || V. **jogăr.**

GIOĬAN, *s. m.* V. joian.

GĬOL, *s. n.* mise, enjeu (au jeu des osselets). || Loc. pop. *A da pain de gĭol*, dérober, escamoter, subtiliser, chiper, chaparder. *Călăraşii noştri nu făceau pe ieĭ pe colea şi cîte un pain de gĭol cu găscele* (Al. Odob.), nos cavaliers chipaient bien par ci par là des oies. || *Cu mîinile la pĭept şi cu ochiĭ la pain de gĭol* (Gol.), (*litt.* les mains sur la poitrine et les yeux cherchant quoi dérober), se dit des gens hypocrites.

GĬOLGIŬ, *s. f. [Buc.]* toile. || *O cămaşă de gĭolgĭu subţire*, une chemise de toile fine.

GĬOLIT, *adj. [fam.]* dérobé, escamoté, subtilisé, chipé, chapardé || *Milioanele gĭolite*, les millions subtilisés.

F. Gram. *f. s.* gĭolită ; — *m. pl.* gĭoliţi, — *f. pl.* gĭolite.

GĬONA, *s. f. (pop.)* un des nombreux noms d'Avestita. || V. **Avestita.**

GĬONATĂ, *s. f. (pop.)* jambe, guibole, flûte.

Plur. *sans art.* gĭonate ; — *avec l'art.* gĭonatele.

GIORELE, *s. f. pl.* V. **ghiocei.**

GĬOROVĂI (a), V. **a ciorăvăi.**

GĬORSAI (a), *v.* **nettoyer.**

GĬORSĂĬALĂ, *s. f.* **parure, toilette.**

GĬORŞI (a se), *vr.* **se parer, s'attifer.**

GĬOS, *adj. [Mold.]* V. **jos.**

GĬOSEAN, *s. m. [Mold.] [anc.]* **habitant de la Bisse Moldavie** (Mir. Cost.). || V. **josean.**

Plur. *sans art.* gĭoseni ; — *avec l'art.* gĭoseniĭ.

GIR, *s. n.* **endos.** || *Am dat gir pentru el*, j'ai endossé (une traite) pour lui, j'ai garanti pour lui.

Plur. *sans art.* girurĭ ; — *avec l'art.* girurile.

GIRA (a), *v.* **endosser, garantir.**

Conj. *Ind. pr.* girez. — *Inf. pr.* a gira. — *Part. pr.* gîrând. — *Part. pas.* girat.

GĬRAFĂ, *s. f.* **girafe.**

1. **GIREADĂ**, *s. f. [Mold.]* **meule de foin, meule de paille.** || *A aduna grîul în girezĭ*, relever le blé en meules. || *Alţiĭ duraŭ girezĭ*, les autres faisaient des meules. || *În locul grînlui de pe cîmp, vedĭ acum o gireadă mare* (I. Creanga), à la place du champ de blé il voit maintenant une grande meule.

Plur. *sans art.* girezĭ ; — *avec l'art.* girezile.

GÎRÎI (a), *v.* V. **a gârai.**

GÎRLA, *s. f.* **rivière** (plus spécialement torrent). || *Are să treacă multă apă pe gîrlă*, il passera beaucoup d'eau sous le pont. || Loc. *A curge gîrlă*, couler à flots. — *Norocul curgea gîrlă din toate părţile* (I. Creanga), la chance lui venait de tous les côtés. || *Cărĭiturile curgeau gîrlă pe capul lui* (N. Gane), les reproches tombaient sur lui drus comme grêle. || *Capul de ar fi sănătos, că bĭelele curg gîrlă* (I. Creanga), que la tête soit solide, car les ennuis pleuvent.

Plur. *sans art.* gîrle ; — *avec l'art.* gîrlele.

GÎRLICIŬ, *s. f.* V. **gârliciŭ.**

GÎRLIŢĂ, *s. f.* **petite, rivière,** *dim. de* **gîrla.**

GÎRNEŢ, *m s.* **plant, pousse nouvelle, jeune arbrisseau.** || *Începe a cĭopîrli un gîrneţ de stejar*, il se met à tailler une jeune pousse de chêne.

GISTINÁ, *s. f.* **châtaigne.**

GÎTEJ, *s. n.* V. **gâtej.**

GĬUBAN, *s. m. [anc.]* **amant.** || *Căruia zic unĭĭ să'i fi fost gĭuban fiind frumoasă* (Mag. Istor.); dont on prétend qu'il avait été l'amant, car elle était belle.

GĬUBEA, *s. f. [anc.]* **long vêtement de dessous.**

GĬUBELIŬ, *s. m.* **qui porte la** *gĭubea.* || *[au fig.]* **rétrograde, imbu de vieilles idées.**

GĬUCAN, *s. m. [Mold.]* V. **jugan.**

GĬUDEA, *s. f. [anc.]* **lance.**

Plur. *sans art.* gĭudelĭ ; — *avec l'art.* gudelele.

GÍUDECA (a), *v.* V. *[Mold.]* **a judeca.**

GIUDEŢ, *s. n. [Mold.]* V. **judeţ.**

GĬUG, *s. n. [Mold.]* V. **jug.**

GIUGASTRU, *s. m. [Mold.]* **jugastru.**

GĬUGĬULEALA, *s. f.* **petite caresse, mignardise.**

Plur. *sans art.* gĭugĭulelĭ ; — *avec l'art.* gugĭulile.

GIUGĬULI (a), *v.* **caresser.**

Conj. *Ind. pr.* gĭugĭulesc.

GÍUGĬULI (a se), *vr.* **se faire des tendresses.**

GĬUGĬULIT, *s. n.* **caresse.**

GĬUI (a), *v. [Mold. et Buc.]* **suffire, arriver, venir à bout.** || *Şi să poată gĭui şi trebuinţele domnieĭ sale* (N. Musta), et pour pouvoir suffire aussi aux charges de son règne. || *Femeĭa lui cocea toată zioa şi toată noaptea la pîine şi abia 'l putea gĭui* (I. G. Sbiera), sa femme faisait cuire du pain toute la nuit et à peine elle pouvait suffire à ses besoins.

GIULGĬU, *s. n.* 1° **toile.** || 2° **linceul.** || *În gĭulgĭurĭ îl vor înfăşa* (P. Pop.), il l'enveloppèrent dans le linceul. || *În sfîrşit îl acoper cătu-i de lung cu o pînză albă numită în limba bisericească gĭulgĭu, iar în limba curgătoare numaĭ pînză* (A. Lambr.); enfin il le couvre entièrement d'une toile blanche nom-

mée linceul dans le langage religieux et qu'on nomme simplement toile dans la langue courante.

GĬULGIUI (a), *v.* recouvrir d'un linceul, ensevelir (V. Alex.).

GĬUMBUȘ, *s. n.* divertissement.

Plur. *sans art.* giumbușuri ; — *avec l'art.* giumbușurile.

GĬUNC, *s. m. [Mold.]* V. junc.

GĬUNCA, *s. f. [Mold.]* V. junca.

GIUNCAN, *s. m. [Mold.]* juncan.

GIUNGHIA (a), *v. [Mold.]* V. a junghia.

GĬUNGHIU, *s. n. [Mold.]* V. junghiu.

GĬUPÎN, *s. n. [Mold.]* V. jupiu.

GĬUR, *adv. [Mold.]* V. jur.

GIURGINĂ, *s. f.* ronde. || Loc. *A juca gĭurgină*, mener par le bout du nez.

GĬURGĬUVEA, *s. f.* V. cercevea.

GĬURGĬU, *s. pr.* Giurgevo, port sur le Danube, chef-lieu du district de Vlashca.

GĬURGĬUVEAN, *s. m.* habitant de Giurgevo.

Plur. *sans art.* Giurgĭuveni ; — *avec l'art.* Giurgĭuvenii.

GĬURGĬUVEANCĂ, *s. f.* habitante de Giurgevo.

Plur. *sans art.* Giurgiuvence ; — *avec l'art.* Giurgiuvencele.

1. **GĬURUI** (a), *v. [Mold.]* promettre solennellement. || V. a jurui.

2. **GĬURUI** (a), *v.* gargouiller.

GĬURUITA, *s. n. [Mold.]* V. juruită.

GĬURULE, *s. m.* pantalon (B. P. Hașdeu).

GĬUVAER, *s. n.* joyau, bijou. || *(Fam. et iron.)* trésor, chose précieuse. || *Ce juvaer de fată !* quel amour de jeune fille !

Plur. *sans art.* giuvaere ; — *avec l'art.* giuvaerele.

GĬUVAERGIU, *s. m.* joaillier, bijoutier.

Plur. *sans art.* giuvaergiu ; — *avec l'art.* giuvaergiu.

GIUVAERICA, *s. f.* bijou, joyau.

Plur. *sans art.* giuvaericale ; — *avec l'art.* giuvaericalele.

GĬUVEI.A, *s. f.* V. giuvaer.

GIVORNIȚA, *s. f. [Mold.]* V. viforniță.

GĬZA, *s. f. pl. [Buc.]* insecte (en général). || V. ghiza.

GÎZULITE, *s. f. pl. [Mold.]* insectes. || *De ce se curm viața atîtor gîzulite nevinovate?* (I. Creangă) Pourquoi tuer tant d'insectes innocents ?

GLADIATOR, *s. m* gladiateur.

Plur. *sans art.* gladiatorĭ ; — *avec l'art.* gladiatorii.

GLADIȘ, *s. m.* nerprun *(bot.)*

GLAF, *s. n.* 1° rainure. || 2° chambranle à cru, partie inférieure du chambranle d'une fenêtre. || *Smalț în glaf* (A. Odob.), émail en champlevé.

GLĂFUI (a), *v.* faire une rainure. || champlever.

GLAGOLE *et* **glagore**, *s. m.* lettre de l'alphabet cyrillique (г = g). || Loc. *Am eu glagole în cap* (A. Pann), j'ai de la tête. — *Dacă nu-i glagore-n cap, nu-i, și pace bună* (I. Creangă), quand il n'y a pas de tête, il n'y en a pas, et voilà tout.

GLAGOLITIC, *s. n. [anc.]* alphabet.

GLAM, *s. n.* stallactite.

GLĂMĬU, *s. n. [Suc.]* grosse pièce de bois équarrie aux deux bouts (Slat.)

GLANDA, *s. f.* glande *[t. de méd.]*

Plur. *sans art.* glande ; — *avec l'art.* glandele.

GLANDULĂ, *s. f.* V. ghindură.

GLANȚ, *s. n.* éclat, brillant, lustre, poli. || *Piele de glanț*, cuir vernis.

GLANȚUI (a), *v.* donner de l'éclat, du brillant, du poli.

GLAS, *s. n.* voix, son. || suffrage, opinion. || *Eu sunt glasul celuĭ ce strigă în pustie*, je suis la voix de celui qui crie dans le désert. || *Iar dacă eșĭ tu fată, precum te arată glasul* (V. Alex.) ; mais si tu es une jeune fille, comme le son de ta voix l'indique. || *Dupa glas cunoșteĭ pe om și pe dobitoc* (Gol.), à la voix on reconnait l'homme et l'animal. || *Atuncea săracul șoarece au răspuns cu umilit glas* (Țichind.) alors la pauvre souris répondit d'une voix humble. || *Mi se tăiase glasul*, je n'avais plus de voix. || *Își drege glasul și spune cu smerenie* (I. Creangă), il affermit sa voix et dit humblement. || *Într'un glas*, d'une seule voix, unanimement.

Plur. *sans art.* glasurĭ ; — *avec l'art.* glasurile.

GLASCĬOR, *s. n. dim. de* glas. || *Cântă într'al teu glășcĭor* (Zil. Rom.), chante dans ta langue. || V. glas.

GLASERNIC, *adj. [anc.]* onomatopéique.

GLĂSI (a), *v. [anc.]* pleurer (un mort).

GLASNIC, *adj. [anc.]* qui sonne, qui a un son. || *Sloare vocale, adică glăsnice sau sunătoare* (Gol.), les lettres voyelles, c'est-à-dire qui ont un son ou sonnantes.

F. Gram. *f. s.* glasnică ; — *m. pl.* glasnici ; — *f. pl.* glasnice.

GLASNICA, *s. f. [anc.]* voyelle (Golescu.)

GLAST, *s. n.* guède.

GLASTRA, *s. f.* vase (pour les fleurs). || *La tinerile cucoane 'și deschidea intrarea prin glastre cu florĭ* (N. Filim.), chez les jeunes femmes il se facilitait l'entrée en envoyant des pots de fleurs.

Plur. *sans art.* glastre ; — *avec l'art.* glastrele.

GLASUI (a), V. parler, prononcer, exprimer. || donner sa voix, son opinion.

Conj. *Ind. pr.* glăsuesc. — *Inf. pr.* a glăsui. — *Part. pr.* glăsuind. — *Part. pas.* glăsuit.

GLĂSUIRE, *s. f.* action de parler, de prononcer, etc. || *Toţi într'o glăsuire strigară*, tous crièrent d'une seule voix.

GLASUŢ, *s. n. dim. de* **glas**.

GLAVÁ, *s. f.* tète, caboche.

GLAVANIŢĂ, *s. f.* crâne.

GLAVATINA, *s. f. (anc.)* poids mobile de la romaine (Cantem.).

GLAVINĂ, *s. f. (anc.)* période (Cantem.).

GLEZNA, *s. f.* cheville (du pied).

Plur. *sans art.* glezne ; — *avec l'art.* gleznele.

GLICHIER, *s. n.* mica folliacé, mica de Sibérie.

GLIDA, *s. f. [Trans.]* rang.

GLIDI (a), *v.* regarder du coin de l'œil, lorgner, reluquer.

Conj. *Ind. pr.* glidesc. — *Inf. pr.* a glidi. — *Part. pr.* glidind. — *Part. pas.* glidit.

GLIE, *s. f. [Trans.]* motte de terre, gazon. || *E sub glie*, il est sous la terre, il est mort.

1. **GLIGAN**, *s. m. [Bau.]* sanglier. || *Un gligan îşi ascuţia dinţii seĭ* (Ţichind.), un sanglier aiguisait ses crocs.

2. **GLIGAN**, *s. m. [Mold.]* se dit d'un homme très grand. || *Cel mai gligan, lat în spete* (V. Al. Ur.); le plus grand, large des épaules.

Plur. *sans art.* gligani ; — *avec l'art.* gliganii.

1. **GLOABA**, *s. f. (anc.)* peine pécuniaire, amende. || *I'au bătut foarte cumplit şi gloabă zece mii leĭ au plătit* (A. Beld.); ils les ont cruellement battus et ils durent payer une amende de dix mille piastres. || *Oiu da gloaba şi-oiu scăpa* (P. Pop.), je paierai l'amende et j'échapperai. || *Pune gloabe mari asupra despărţeniilor*, il met de lourdes amendes sur les divorces.

2. **GLOABĂ**, *s. f.* rosse, criquet, haridelle, mazette.

Plur. *sans art.* gloabe ; — *avec l'art.* gloabele.

GLOANŢE, *s. f. pl.* trollius d'Europe *(bot.)*

1. **GLOATA**, *s. f.* foule, masse. || *Banii căţi îi cheltuia acolo cu atita gloata de oameni* (N. Muste), tout l'argent qu'il y dépensait avec une telle quantité de gens. || *Nu numai gloatele mişele, ci şi familii de frunte au fost duse sau strămutate în Dacia* (Sinkai); non seulement des masses pauvres, mais aussi des familles riches ont amenées ou ont été transportées dans la Dacie. **Loc.** *Mâncare de gloată*, manger pour beaucoup de monde.

2. **GLOATA**, *s. f. (anc.)* compagnons (Mir. Costin).

3. **GLOATĂ**, *s. f. [Buc.]* quantité d'enfants, nombreuse famille. || *S'a prins a plânge şi a-ĭ zice cu să 'ĭ fie milă de dinsa şi de gloata eĭ* (I. G. Sbiera); elle se mit à pleurer et à lui dire qu'il eût pitié d'elle et de ses enfants. || *E împovorat cu multă gloată*, il a beaucoup d'enfants.

Plur. *sans art.* gloate ; — *avec l'art.* gloatele.

GLOATELE, *s. f. pl.* les masses *(t. milit.)*.

GLOB, *s. n.* globe. || *Ca un glob de aur luna strălucesce* (D. Bolint.), la lune brille comme un globe d'or.

Plur. *sans art.* globuri ; — *avec l'art.* globurile. (M. Eminescu fait *glob* masculin et dit *globii ochilor*).

GLOBI (a), *v. [Mold.]* infliger une amende, mettre à l'amende. || *Cere de la Turci să globească pe Tătari pentru jafuri făcute în Moldova* (Al. Xen.), il demande aux Turcs de mettre les Tartares à l'amende pour avoir pillé la Moldavie.

GLOBIT, *adj. [Mold.]* amendé, mis à l'amende.

F. Gram. *f. s.* globită ; — *m. pl.* globiţi. — *f. pl.* globite.

GLOBNIC, *s. m. (anc.)* collecteur des amendes.

GLOBOS, *adj.* comme une boule, tout rond, sphérique, globeux.

F. Gram. *s. f.* globoasă ; — *m. pl.* globoşi ; — *f. pl.* globoase.

GLOBULĂ, *s. f.* globule.

Plur. *sans art.* globule ; — *avec l'art.* globulele.

GLOD, *s. n.* 1° *[Mold.]* boue, bourbe, fange, crotte. || 2° *[Val.]* boue. || *Pintre glodurile de noroiu uscat* (P. Ispir.), parmi les mottes de boue desséchée.

GLODĂRIE, *s. f.* quantité de boue.

GLODAŞ, *s. m.* ouvrier des salines qui porte le sel aux voitures des acheteurs, porteïaix de la mine.

Plur. *sans art.* glodaşi ; — *avec l'art.* glodaşii.

GLODI (a), *v. imp. [Trans.]* serrer, presser. étreindre. || *Me glodesce păpucul*, mon soulier me serre. || *Două scăunele mici, făcute din o scândură găurită, în care sunt băgate câte câte treĭ piciorueşe şi eşite d'asupra mult, de te glodesc când şezi pe ele* (P. Ispir.); deux petits escabeaux, faits d'une planche percée dans laquelle sont fichés trois pieds qui sortent par dessus et vous blessent quand vous vous asseyez.

Conj. *Ind. près.* glodesc. — *Inf. pr.* a glodi. — *Part. pr.* glodind. — *Part. pas.* glodit.

GLODOROS *et* **gloduros**, *adj.* boueux, fangeux. || raboteux, inégal. || *O dată venia un om de la moară a-casă, şi trecând printr'un loc cam gloduros, 'i s'a înfipt carul în imala acea* (I. G. Sbiera); un jour un homme revenait du moulin, et, en traversant un endroit

boueux, son chariot s'est enfoncé dans cette boue.

F. Gram. *f. s.* glodoroasă *et* gloduroasă ; — *m. pl.* glodoroşi *et* gloduroşi ; — *f. pl.* glodoroase *et* gloduroase.

GLODOS, *adj.* boueux, bourbeux, fangeux, limonneux, gâcheux. || inégal, raboteux. || *Treci pirîu cel glodos* (P. Pop.), tu traverses le ruisseau limoneux.

F. Gram. *f. s.* glodoasă ; — *m. pl.* glodoşi ; — *f. pl.* glodoase

GLOGOŞEALA *et* **glogozeală**, *s. f. (anc.)* confusion, agitation, effervescence (Mir. Costin).

GLOGOZIT, *adj. (anc.)* confus, embrouillé (Cantemir).

GLOMOTOC, *s. n.* bouchon (de paille), torche.

Plur. *sans art.* glomotoace ; — *avec l'art.* glomotoacele.

GLOMOZ, *s. n.* boule, pelotte, tapon, grumeau.

GLOMOZI (a), *v.* mettre en boule, faire une boule, se former en grumeaux.

Cons. *Ind. pr.* glomozesc. — *Inf. pr.* a glomozi. — *Part. pr.* glomozind. — *Part. pas.* glomozit.

GLONŢ, *s. n.* 1° balle de fusil. || 2° plomb d'un filet de pêche. || Loc. *A se duce glonţ* ou *a merge glonţ*, aller tout droit, directement. || *Glonţ de tare*, très dur.

Plur. *sans art.* gloanţe ; — *avec l'art.* gloanţele.

GLONŢIŞOR, *s. n. dim. de* **glonţ**.

GLORIE, *s. f.* gloire. || V. **mărire**.

GLORIFICA (a), *v.* glorifier. || V. a **mări**.

GLORIFICARE, *s. f.* action de glorifier. || glorification. || V. **mărire**.

GLORIOS, *adj.* glorieux.

F. Gram. *f. s.* glorioasă ; — *m. pl.* glorioşi ; — *f. pl.* glorioase.

GLOSA, *s. f.* glose.

Plur. *sans art.* glose ; — *avec l'art.* glosele.

GLOSAR, *s. n.* glossaire.

Plur. *sans art.* glosare ; — *avec l'art.* glosarele.

1. **GLOTAŞ**, *s. m.* corvéable. || *Şi pe glotaşi, şi pe nobili* (I. Neculce), les corvéables et les nobles.

2. **GLOTAŞ**, *s. m. / Buc. /* membres de la famille.

Plur. *sans art.* glotaşi ; — *avec l'art.* glotaşii.

GLOVOŢ, *s. n.* V. **glavă**.

GLUBINA, *s. f. (pop.)* un des noms d'Avestita. || V. **Avestita**.

1. **GLUGĂ**, *s. f.* capuchon, cape. || *Un cojoc de oaie neagră cu gluga la spate* (Al. Odob.), une peau de mouton noir avec un capuchon derrière.

2. **GLUGA**, *s. f.* tas de gerbes mises debout, moyette.

Plur. *sans art.* glugi ; — *avec l'art.* glugile.

GLUMA, *s. f.* plaisanterie, raillerie. || bon mot, badinage. || *Nu ştie de glumă*, il ne comprend pas la plaisanterie. || *A spune ceva în glumă*, dire quelque chose en plaisantant (pour rire). || *Fără gluma*, sans plaisanterie, sérieusement. || *Şi vezând că nu-i glumă s'au apucat de plata* (Ex. Kogaln.) et voyant qu'il ne s'agissait pas de plaisanter, ils se sont décidés à payer. || *Deşi e gluma, dar nu e bună* (P. Ispir.) ; quoique ce soit une plaisanterie, elle est mauvaise. || *Gluma groasă, gluma lată*, plaisanterie lourde, plaisanterie grossière. || *Cu glumele şi minciunile se culeg toamna prunele* (P. Ispir.), (*litt.* avec des plaisanteries et des mensonges on cueille les prunes en automne), c'est avec des promesses qu'on fait prendre patience aux gens || *Gluma bate gluma*, à une plaisanterie on répond par une autre.

Plur. *sans art.* glume ; — *avec l'art.* glumele.

GLUMBA, *s. f. / Trans. /* V. **glumă**.

Plur. *sans art.* glumbe ; — *avec l'art.* glumbile.

GLUMEŢ, *adj.* plaisant, railleur, badin, enjoué, facétieux, drôle, qui aime à rire, à faire des plaisanteries. || *Glumeţ mai eşti la vorbă !* (D. Olian.) Tu es plaisant !

F. Gram. *f. s.* glumeaţă ; — *m. pl* glumeţi ; — *f. pl.* glumeţe.

GLUMEŢ, *s. m.* plaisant.

Plur. *sans art.* glumeţi ; — *avec l'art.* glumeţii.

GLUMI (a), *v.* plaisanter, railler, badiner. || *Acum nu glumesc*, maintenant je ne plaisante pas, je parle sérieusement. || *Glumeşti ?* Tu veux rire ou est-ce sérieux ?

Cons. *Ind. pr.* glumesc, glumeşti, glumeşte. — *Imparf.* glumiam. — *Pas. déf.* glumii. — *Pl. q. parf.* glumisem. — *Fut. pr.* voiu glumi. — *Cond. pr.* aş glumi. — *Impér.* glumeşte, glumiţi — *Subj. pr.* să glumesc, să glumeşti, să glumească. — *Inf. pr.* a glumi. — *Part. pr.* glumind. — *Part. pas.* glumit.

GLUMIE, *s. f.* plaisanterie. || *Cu Mihul nu-i de glumie* (P. Pop.), avec Mihu il n'y a pas à plaisanter. || *Mergi de-i zi să nu mai vie ca s'a trecut de glumie* (P. Pop.) ; va lui dire de ne plus venir, car ce n'est plus le temps de plaisanter.

GLUMITOR, *s. m.* V. **glumeţ**.

GLUPAV, *adj.* avide, glouton, vorace, goulu.

F. Gram. *f. s.* glupavă ; — *m. pl.* glupavi ; — *f. pl.* glupave.

GLUPAV, *adv.* avidement, voracement, gloutonnement, goulûment.

GOANA, *s. f.* 1° chasse, poursuite, course. ||

2° persécution. || 1° *Intr'o goană nebună*, dans une course folle. || *El apucase vesel şi în goana mare drumul casei* (A. Odob.); il avait pris, joyeux et à grands pas, le chemin de la maison. || *Se puse pe o goană de cele tătăreşeĭ* (N. Bogd.), il se mit à fuir comme s'il était poursuivi par les Tartares. || *În goana vînatului*, à la poursuite du gibier. || *A da goană*, courir. || *Ş'apoĭ goană să te ţiĭ!* (D. Olan.) et puis au grand galop! || *În goană!* au galop! || *A lua în goană*, donner la chasse, poursuivre. || *A lua la goană*, chasser, mettre dehors. || *A se lua în goană*, lutter de vitesse. — *O fată care se lua în goană cu ogariĭ*, une jeune fille qui luttait de vitesse avec les lévriers. || 2° *Vremile cele d'atunceĭ ale goanelor* (Ţichind.), ces temps de persécutions. || *Goana asupra creştinilor*, la persécution des chrétiens.

Pluр. *sans art.* goane; — *avec l'art.* goanele.

2. **GOANĂ**, *s. f.* rut, monte. || *A umbla în goană*, être en rut.

GOANGĂ, *s. f.* coléoptère fimicole, scarabée bedeau. || insecte en général. || *Noĭ mîncăm goange de tot felul* (Ţichind.), nous mangeons toute sorte d'insectes.

Pluр. *sans art.* goange; — *avec l'art.* goangele.

GOARDINĂ, *s. f. [Mold.]* variété de raisin blanc (sorte de chasselas). || V. **gordine**.

GOARNĂ, *s. f.* clairon. || *Stringîndu-şi goarna cu 'ncleştare, voinicul cade pe spate* (I. Neniţ.); serrant son clairon d'une main crispée, le brave tombe lourdement en arrière.

Pluр. *sans art.* goarne; — *avec l'art.* goarnele.

GOBĂĬ, *s. m. [Mold. et Bue.]* volailles, volatiles. || *O semedenie de cobaĭ*, une quantité de volatiles. || *Pe lîngă casă maĭ era ocoale cu boĭ, cu vacĭ, cu oĭ, berghelĭĭ de caĭ, fel de fel de gobăĭ* (I. G. Sbiera); à côté de la maison il y avait des parcs avec des bœufs, des vaches, des moutons, des troupeaux de chevaux et toute sorte de volatiles.

GODAC, *s. m.* porcelet. || marcassin.

GODINĂ, *s. f.* cougourbette, courge orifère *(bot.)*

GODINAŞ, *s. m. [Trans.]* porcelet.

Pluр. *sans art.* godinaşi; — *avec l'art* godinaşii.

GOELAND, *s. m.* goëland.

Pluр. *sans art.* goelanzi; — *avec l'art* goelanzii.

GOGĂ, *s. m.* ogre, moine bourru, croque-mitaine.

GOGEAMITE, gros, énorme || *tiogeamite om şi nu e bun de nimic*, un gros homme, mais qui n'est bon à rien. || V. **cogeamite**.

GOGELE, *s. f. pl.* petits morceaux de sel de 1 1/2 à 2 1/2 kilogr.

GOGI (a), *v. [Mold.]* languir. || *Vre-o două septămînĭ se maĭ tîrĭ moşneagul tot gogind* (S. Nad.), pendant près de deux semaines le vieux se traîna encore.

GOGÎLŢ-GOGÎLŢ, *loc. adv. [Mold.]* en faisant glonglon (onomatopée que Creanga emploie pour exprimer le bruit de déglutition que fait un homme qui mange goulûment)

GOGLEAZĂ, *s. f.* bêtise, niaiserie, fadaise. || *Îĭ tăcăie inima cînd aceasta îĭ zîmbesce şi îĭ spune cîte ceva gogleze*, cœur lui bat quand celle-ci lui sourit et lui dit quelques fadaises.

Pluр. *sans art.* gogleze; — *avec l'art.* goglezele.

GOGLEŢ, *adj.* bête, bêta, nigaud, sot.

F. Gram. *f. s.* gogleaţă; — *m. pl.* gogleţĭ; — *f. pl.* gogleţe.

1. **GOGOAŞĂ**, *s. f.* chose ronde. || globe des yeux. || tumeur, excroissance.

2. **GOGOAŞĂ (de tufă)**, *s. f.* noix de galle.

3. **GOGOAŞĂ**, *s. f.* bourde, mensonge. || **Loc. pop.** *A spune gogoşĭ de tufă*, dire des mensonges, conter des blagues. || *A vinde gogoşĭ*, débiter des mensonges.

4. **GOGOAŞĂ**, *s. f.* cocon.

5. **GOGOAŞĂ**, *s. f.* frai de poisson.

6. **GOGOAŞĂ**, *s. f.* pâtisserie soufflée, sorte de pet de nonne.

Pluр. *sans art.* gogoaşe *et* gogoşi; — *avec l'art.* gogoşele *et* gogoşile.

GOGOASE, *s. f.* boviste, vesse-de-loup *(bot.)*.

GOGOLOŞ, *s. m.* pelote, boulette || V. **cocoloş**.

GOGOMAN, *s. m.* nigaud, benêt, sot, imbécile.

Pluр. *sans art.* gogomanĭ; — *avec l'art.* gogomanĭĭ.

GOGOMANIE, *s. f.* niaiserie, sottise.

Pluр. *sans art.* gogomanĭĭ; — *avec l'art.* gogomaniile.

GOGON, *s. n.* petite chose ronde, grain. || *Bunurile oraşenescĭ sunt azĭ pentru ţăranul nostru cu gogonul de piatră scumpă găsită 'n pustie de arapul flămînd* (Gr. Jip.), les avantages dont jouissent les citadins sont aujourd'hui pour notre paysan comme le grain de diamant que l'arabe affamé trouve dans le désert.

GOGONAT, *adj.* enflé, gonflé, turgescent. || *V'am spus o gogonată minciună* (I. Creanga), je vous ai dit un gros mensonge.

F. Gram. *f. s.* gogonată; — *m. pl.* gogonaţĭ; — *f. pl.* gogonate.

GOGONEŢ, *adj.* rond, arrondi, gonflé, enflé, turgescent, globuleux. || *(fig.)* enflé outre mesure, extravagant, exagéré. || *Tiogoneţe greşelĭ*, des fautes par trop fortes. || *Afirmaţiunile cele maĭ gogoneţe*, les affirmations les plus extravagantes.

F. Gram. *f. s.* gogoneaţă; — *m. pl.* gogoneţĭ; — *f. pl.* gogoneţe.

GOGONI (a *et* a se), *v.* s'enfler, pointer. || former un dépôt de pus, se former en abcès, aboutir à suppuration.

GOGORIȚĂ, *s. f.* épouvantail, fantôme créé par l'imagination.

PLUR. *sans art.* gogorițe; — *avec l'art.* gogorițele.

GOGOȘI, *s. f. pl.* V. gogoasa.

GOGOȚA (a se), *vr.* V. a se cocoța.

GOGOȚAR, *s. m.* grive draine *(turdus)*.

GOJGAR, *s. n.* trou dans lequel les enfants jettent huit noix dans le jeu des noix.

GOJGOGEA, V. gogeamite.

1. **GOL**, *s. n.* vide, creux.

PLUR. *sans art.* goluri; — *avec l'art.* golurile.

2. **GOL**, *s. n.* partie supérieure d'une montagne qui est complètement nue.

GOL, *adj.* nu. || vide, creux. || *Cu capul gol*, tête nue. || *Cu picioarele goale*, nu-pieds, les pieds nus || *O sticlă goală*, une bouteille vide. || *Cu sabia goală în mână*, le sabre nu à la main. || *Cel gol trebuință n'are d'a 'și pazi hainele sale* (GOL.), celui qui est nu n'a pas besoin de veiller sur ses habits. || *Cu mâinele goale tot nu merge a-casă* (A. PANN), il ne rentre pas à la maison les mains vides. || *Ne vom trezi goi ca napul, (litt.* nous nous réveillerons nus comme un navet), nous nous réveillerons nus comme la main. || *A spune adevĕrul gol*, dire tout crûment la vérité. Loc. *Boĭer gol*, homme hautain et pauvre. || *Tiol pușcă*, absolument nu, absolument ruiné. *Gol pustiu*, désert, complètement abandonné. || *Draci goi*, de vrais diables, des espiègles. || *Iucolo nimic, dar nimica goală* (P. ISPIR.); en dehors de cela, rien, mais absolument rien. || *E tat'seu gol*, c'est tout son père, c'est son père tout craché. *Este o secatură goală*, c'est un homme pas sérieux du tout. || *Un coate goale*, un loqueteux, un va-nu-pieds. || *A da de gol*, dénoncer, dévoiler, révéler, trahir. — *Pentru ca te pot da de gol*, parce que je puis te dénoncer. — *Frutele seu l'a dat de gol*, c'est son frère qui l'a trahi. — *O amenința s'o dea de gol satului*, il la menaça de révéler sa conduite à tout le village.

F. GRAM. *f.* s. goală; — *m. pl.* goi *et* goli; — *f. pl.* goale.

GOL (în), *loc. adv.* dans le vide, inutilement, sans résultat. || *Unde se ducea tot în gol umbla* (I. CREANGĂ), où qu'il allât c'était sans résultat. || *Pe când trăgeam noĭ tot în gol, el tot în carne vie* (V. ALEX.); tandis que nous tirions dans le vide, lui tirait en pleine chair.

GOLAMB, *s. m.* V. porumbel.

GOLAN, *s. m.* pauvre diable, gueux. || vagabond, va-nu-pieds.

PLUR. *sans art.* golani; — *avec l'art.* golanii.

GOLĂNAȘ, *s. m.* V. golan.

GOLANEL, *adj. dim. de* golan.

GOLĂNEȚ, *adj.* misérablement vêtu. || *Cum de s'a mearga el la curte așa golănet?* (P. ISPIR.) Comment pouvait-il aller à la cour si misérablement vêtu? || *Femeile lor erau mai toate golănețe*, leurs femmes étaient presque toutes misérablement vêtues.

F. GRAM. *f. s* golăncață; — *m. pl* golănețĭ, *f. pl.* golănețe.

GOLANCA, *s. f.* pauvresse, gueuse. || *(fam.)* fille pauvre, sans dot.

GOLĂNIME, *s. f.* guenaille, l'ensemble des gueux.

GOLAȘ, *adj.* dénudé, déplumé, sans plumes, sans duvet, pelé. || *Piersice golașe*, brugnon. || *Orz golaș*, orge commune, orge nu.

P. GRAM. *f. s.* golașă; — *m. pl.* golași; — *f. pl.* golașe.

GOLĂTATE, *s. f.* 1° *(Trans.)* dénuement. || 2° V. golănime. || 3° V. golicĭune.

GOLDANĂ, *s. f.* reine-claude.

GOLEȘE, *adj. f. pl. (Mold.)* V. golaș.

GOLF, *s. n.* golfe.

PLUR. *sans art.* golfuri; — *avec l'art.* golfurile.

GOLI (a), *v.* vider. || *A goli un pahar*, vider un verre. || *Trebuie sa golescĭ casa*, il faut vider la maison, il faut déguerpir. || *Golise locul*, il avait débarrassé la place. || *Dacia vechie n'a fost golita prin Aurelian de toți colonii lui Traian*, Aurélien n'emmena pas de l'ancienne Dacie tous les colons de Trajan.

CONJ. *Ind. pr.* golesc. — *Imparf.* goleam — *Pas. déf.* goli. — *Pl. q. parf.* goliseam. — *Fut. pr.* voiu goli. — *Cond. pr.* aș goli. — *Impĕr.* golește, goliți. — *Subj. pr.* să golesc, să golescĭ, să golească. — *Inf. pr.* a goli. — *Part. près.* golind. — *Part. pas.* golit.

1. **GOLI** (a se), *vr. (anc.)* se mettre nu. || *Noe s'au imbatat de viu și s'au golit*, Noé s'est enivré de vin et s'est mis nu.

2. **GOLI** (a se), *vr.* se vider, s'écouler. || *Sticlele s'au golit*, les bouteilles ont été vidées.

GOLI, *adj. pr. pl.* p. goi. || *Vezĭnd oamenĭ goliĭ, lipsiți de toate* (AL. UR.); en voyant des hommes tout nus, dénués de tout. || V. gol.

GOLICĬUNE, *s. f.* nudité. || vide. || *Trupul alb în golicĭunea-i* (M. EMINESCU), le corps blanc dans sa nudité || *Golicĭunea de minte*, vide de l'esprit, absence d'intelligence. || *Golicĭunea feteĭ pădurcĕi*, barbe-de-bouc, salsifis sauvage *(bot.)*.

GOLIRE, *s. f.* action de vider. || *Am venit după golirea casceĭ*, je suis venu quand la maison était déjà vide.

GOLIȘAN, *adj.* V. golaș.

GOLIT, *adj.* vidé. || mis à nu. || *Sabia golită* (V. ALEX.), l'épée nue.

F. GRAM. *s. f.* golită; — *m. pl.* goliți; — *f. pl.* golite.

GOLOGAN, *s. m.* sou.

PLUR. *sans art.* gologani ; — *avec l'art.* gologanii.

GOLOGĂNEL, *s. m. dim. de* **gologan**.

GOLOMOŢ, *s. m.* 1° boulette, pelote, tapon. || 2° embrouillamini.

GOLOMEŢ, *s. m* dactyle pelotonné *(bot.)*.

GOMBOŞ, *s. m. [Trans.]* épingle.

GOMENĂ, *s. f.* grosse corde, câble.

GOMOLI (a), *v. [Trans.]* caresser, faire des caresses, flatter (de la main).

GOMOLTOC, *s. n.* V. **golomoţ**.

GOMON, *s. n. (anc.)* dispute, querelle.

GOMONI (a), *v. (anc.)* disputer, quereller.

GONAC, *s. m. [Olt.]* poisson blanc.

1. **GONACIU**, *s. m.* celui qui poursuit, qui pourchasse, persécuteur.

2. **GONACIU**, *s. m. (anc.)* soldat qui éclaire la route et poursuit l'ennemi. || *Gonacii cu cai uşori, se intrebuinţau spre a lamina marşul oştirilor şi a lua in goana pe vrăjmaşi* (N. BALC.); les *gonaci*, montés sur des chevaux rapides, étaient employés pour éclairer la marche des armées et pour poursuivre l'ennemi.

3. **GONACIU**, *s. m. [Val.]* rabatteur.

PLUR. *sans art.* gonaci ; — *avec l'art.* gonacii.

GONAŞ, *s. m. (anc.)* celui qui poursuit à cheval. || V. **gonaciu**.

GONDOLĂ, *s. f.* gondole.

PLUR. *sans art.* gondole ; — *avec l'art.* gondolele.

GONDOLIER, *s. n.* gondolier.

PLUR. *sans art.* gondolieri ; — *avec l'art.* gondolierii.

GONGĂI *et* **gongăni (a)**, *v.* balbutier, bégayer, fredonner (P. POP. G. DEM. TEODORESCU).

GONGON, *s. m.* fredon (CIHAC).

GONGONI (a), *v.* fredonner (CIHAC).

GONI (a), *v.* 1° chasser, bannir, expulser repousser. || 2° pousser (devant soi), pourchasser, donner la chasse. || passer en courant, courir, fuir. || poursuivre, courir (un cerf). || 3° persécuter. || 4° presser, faire aller plus vite. || 5° saillir. || *Pre inorog gonim şi pre fil izgonim* (CANTEM.) nous donnons la chasse à la licorne et nous expulsons l'éléphant. || *Ei nu făceau nici o mişcare spre a-ii goni* (ZIL. ROM.), ils ne faisaient pas un mouvement pour les repousser. || *Cine goneşte doi iepuri nu prinde nici unul* (C. NEGRUZZI), qui chasse deux lièvres n'en attrape aucun. || *Dar să ştii că nu-i departe fericirea ce goneşti* (C. KONAKI), mais sache que le bonheur que tu poursuis n'est pas loin. || *Goneşte caii mai repede*, presse les chevaux, va plus vite.

CONJ. *Ind. pr.* gonesc. — *Imparf.* goneam. — *Pas. déf.* gonii. — *Pl. q. parf.* gonisem. — *Fut. pr.* voiu goni. — *Cond. pr.* aş goni. — *Impér.* goneşte, goniţi. — *Subj. pr.* să gonesc, să goneşti, să gonească. — *Inf. pr.* a goni. — *Part. pr.* gonind. — *Part. pas.* gonit.

GONI (a se), *vr.* 1° chasser, poursuivre, persécuter. || être chassé, être persécuté. || 2° être au chaleur, être en rut. || *Cei din lăuntru s'au gonit*, on a chassé ceux qui étaient à l'intérieur. || *Foarte s'au gonit creştinii in Mesia-de-los*, les chrétiens ont été très persécutés dans la Mœsie inférieure.

GONIRE, *(anc.) inf. pr. p.* a **goni**. || *Moldovenii au dat intr'inşii a-i gonire* (N. COSTIN), les Moldaves se sont jetés sur eux pour les mettre en fuite.

GONIRE, *s. f.* action de chasser, de poursuivre, de persécuter, etc. || chasse, poursuite, persécution. || expulsion. || monte. || *Gonirea Grecilor* (AL. XEN.), l'expulsion des Grecs.

GONIT, *adj.* chassé, banni, expulsé. || poursuivi, pourchassé. || persécuté. || *(empl. com. subst. verb.)* *Să'l goneasca cât va fi câmp de gonit*, qu'il le poursuive aussi loin qu'il pourra le poursuivre.

1. **GONIŢĂ**, *s. f.* génisse.

2. **GONIŢĂ**, *s. f.* époque du rut, moment où un animal est en chaleur.

GONITOARE, *s. f.* génisse.

1. **GONITOR**, *s. m. (anc.)* persécuteur. || *Gonitorii mei* (Ps. COR.), ceux qui me persécutent.

2. **GONITOR**, *s. m.* taureau de monte.

PLUR. *sans art.* gonitori ; — *avec l'art.* gonitorii.

GONITOR, *adj.* qui chasse. || *Apă de patimi gonitoare* (ZIL. ROM.), eau qui chasse les maux.

F. GRAM. *f. s.* gonitoare ; — *m. pl.* gonitori ; — *f. pl.* gonitoare.

GORDIN, *s. m.* variété de raisin (sorte de chasselas).

GORDIN, *adj. Poamă gordină*, V. **gordin**.

GORGONI (a), *v.* courir (un cerf).

GORIL, *s. m.* goril *(zool.)*.

GORJ, *s. m.* district de Roumanie, dont le chef-lieu est Tirgu-Jiu.

GORJEAN, *s. m.* habitant du district de Gorj.

PLUR. *sans art.* Gorjeni ; — *avec l'art.* Gorjenii.

1. **GORNIC**, *s. m. [Trans.]* garde-forestier.

2. **GORNIC**, *s. m. [Buc.]* V. **cornist**.

GORNICEASA, *s. f. [Trans.]* femme d'un garde-forestier.

GORON, *s. m.* V. **gorun**.

GOROPEŞNIŢA, *s. f.* V. **coropeşniţă**.

1. **GORUN**, *s. m.* allouchier, aubépine blanche *(bot.)*.

2. **GORUN**, *s. m.* chêne rouvre, chêne mâle. || *Gorunu-i nalt şi gros, securea-i mică, insă gorunul cade jos* (V. ALEX.); le chêne

est haut et gros, la cognee est petite, et pourtant le chêne tombe à terre.

GORUNĂ, *s. f.* fruit de l'alloncher.

GORUNIȘTE, *s. f.* forêt de chênes.

GOSPOD, *s. indécl. employé adj.* du seigneur, du domaine, de l'Etat. *Țigani gospod*, tsiganes appartenant à l'Etat. || *Numai hatmanul Buhuș s-cotind măr înainte cele ce pot să se întimple, pazindu-se, n'au vrut sa sada la masa gospod* (CHR. ANON.); seul le hatman Buhush, prevoyant ce qui pouvait arriver et pour se garer, n'accepta pas de venir au dîner princier. || *Pecete gospod* (V. A. UR.). sceaux de l'Etat.

GOSPODAR, *s. m.* 1° *(anc.)* maître, seigneur, souverain. || 2° titre que prenait très anciennement les princes roumains. || 3° propriétaire, maître de maison, ménager, administrateur. || 4° *(fam.)* seigneur et maître, mari. || *Să cinstim cîte un pahar de vin în sănătatea gospodarilor noștri* (I. CREANGĂ), buvons un verre de vin à la santé de nos seigneurs et maîtres (de nos maris).

PLUR. *sans art.* gospodari. — *avec l'art.* gospodării

GOSPODĂREASA, *s. f.* 1° femme du maître, du seigneur. || 2° femme du prince. || 3° maîtresse de maison, ménagère.

PLUR. *sans art.* gospodărese; — *avec l'art.* gospodăreselе.

GOSPODARESC, *adj.* 1° *(anc.)* qui appartient au maître, au seigneur. || 2° *(anc.)* qui appartient au prince. || 3° qui appartient au maître de la maison, au ménage. || *Ceral lor gospodăresc*, le ciel de leur ménage.

F. GRAM. *f. s.* gospodărească; — *m. et f. pl.* gospodărești.

GOSPODARI (a), *v.* conduire un ménage, gouverner une maison, gérer, administrer, être bon ménager.

CONJ. *Ind. pr.* gospodăresc.

GOSPODARIE, *s. f.* art de conduire un ménage, direction d'une maison, administration, gestion, économie domestique, ménage. || *Cu de al de aceste nu se ține gospodărie*, ce n'est pas avec cela qu'on tient un ménage.

GOSPODĂRIȚA, *s. f. dim. de* gospodăreasa.

GOSPODINA, *s. f.* V. s. gospodareasa. || *Cum se cuvine unei bune gospodine* (C. NEGRUZZI), comme il convient à une bonne ménagère. || *Acum te du să cauți de pruncușori, de casă, și, ca o gospodină, gătesce mare masă* (V. ALEX.); maintenant va t'occuper des enfants, de la maison, et, comme une bonne ménagère, prépare un grand dîner.

PLUR. *sans art.* gospodine; — *avec l'art.* gospodinele.

GOȘTINA, *s. f. (anc.)* impôt sur les troupeaux des étrangers. || *Au scos și goștina câte un-spre-zece parale de oaie* (I. KANTA), il mit l'impôt sur les moutons à onze piastres par tête.

GOȘTINAR, *s. m.* collecteur de l'impôt dit *goștină*.

GOȘTINIȚA, *s. f.* V. gostina.

GOT, *s. pr.* Goth.

PLUR. *sans art.* Goți; — *avec l'art.* Goții.

GOTCĂ, *s. f. [Mold.]* cane de Barbarie. || **Loc.** *Făcîndu-se roșiu cum i gotcă* (I. CREANGĂ), devenant tout rouge.

GOTCAN, *s. m. [Mold.]* canard de Barbarie.

GOTIC, *adj.* gothique.

F. GRAM. *f. s.* gotică; — *m. pl.* gotici; *f. pl.* gotice.

GOTOVI (a), *v. (anc.)* V. a gati.

GOTOVINȚA, *s. f. (anc.)* les choses qui vont s'accomplir.

GOZ, *s. n. (anc.)* jonc (CANTEM.).

GOZURĂ, *s. n. pl. [Mold.]* blé faible et mêlé d'ivraie que l'on donne aux volailles.

GRAB (de —), *loc. adv.* V. de graba.

GRABA, *s. f.* hâte, promptitude, diligence, rapidité, précipitation, urgence. || *Graba strica treaba*, on gâte tout en se hâtant trop. || *Am graba de a'l cunoasce* (V. ALEX.) j'ai hâte de le connaître. || *Are greabă sa plece*, il a hâte de partir.

GRABA (cu —), *loc. adv.* à la hâte. || *Am pornit cu grabă*, je suis parti à la hâte.

GRABA (de —), *loc. adv.* vite, à la hâte, d'urgence, vivement. || *Mai de grabă*, plutôt.

GRABA (în —), *loc. adv.* en hâte, avec urgence. || *Cât mai în grabă*, le plus vite possible.

GRABACIU, *s. n.* fouet, cravache. || V. gârbaciu.

GRABI (a), *v.* hâter, presser, accélérer. || se hâter. || *L'am grăbit să plece* je l'ai pressé de partir. || *Și grăbind la Roma*, et se hâtant vers Rome. || *Oamenî grăbesc spre sat*, les gens se hâtent vers le village.

CONJ. *Ind. prés.* grăbesc. — *Imparf.* grăbeam. — *Pas. déf.* grăbii. — *Pl. q. parf* grăbisem. — *Fut. prés.* voiu grăbi. — *Cond. pr.* aș grăbi. — *Impér.* grăbește, grăbiți. — *Subj. pr.* să grăbesc, să grăbești, să grăbească. — *Inf. pr.* a grăbi. — *Part. pr.* grăbind. — *Part. pas.* grăbit.

GRABI (a se, a 'și), *cr.* se hâter, se presser, se dépêcher. || *Grăbește-te*, hâte-toi. || *Cine se grăbesce cuvîntul ostenește* (A. PANN); qui se hâte, tôt se fatigue.

GRĂBIRE, *s. f.* action de hâter, de presser, d'accélérer. || hâte, presse, diligence, urgence.

|| *Pe calul meu săriĭ cu grăbire, şi, lăsând frîul, ca vîntul sburam* (C. Negruzzi); je sautai rapidement sur mon cheval, et, lâchant la bride, je volais comme le vent. || *Cu grăbire*, vivement, à la hâte. — *Femeia, după ce lega gura sacului cu grăbire, se puse iarăşĭ dinnaintea focului* (N. Gane); la femme, après qu'elle eût vivement attaché l'ouverture du sac, reprit sa place devant le feu.

GRABIT, *adj.* pressé.

F. Gram. *f. s.* grăbită; — *m. pl.* grăbiţi; — *f. pl.* grăbite.

GRĂBITOR, *adj.* pressé, impatient. || *De ce eşcĭ aşa grăbitor d'a pleca?* Pourquoi es-tu si pressé de partir?

F. Gram. *f. s.* grăbitoare; — *m. pl.* grăbitorĭ; — *f. pl.* grăbitoare.

GRABNIC, *adj.* pressé, urgent, pressant, impérieux, imminent, hâtif. || *Fericirea grabnica curînd obosesce* (Cantemir), le bonheur hâtif fatigue vite. || *Copiĭ! de ce sunteţi aşa grabnicĭ la murit?* (C. Konaki) Enfants, pourquoi êtes-vous si pressés de mourir?

F. Gram. *f. s.* grabnică; — *m. pl.* grabnicĭ; — *f. pl.* grabnice.

GRABNIC, *adv.* hâtivement, avec hâte.

GRAD, *s. n.* grade. || degré.

Plur. *sans art.* graduri; — *avec l'art.* gradurile.

GRADARE, *s. f.* action de fixer des degrés. || gradation.

GRADAT, *adj.* gradé. || gradué.

F. Gram. *f. s.* gradată; — *m. pl.* gradaţi; — *f. pl.* gradate.

GRADAŢIE *et* **gradaţiune**, *s. f.* gradation.

Plur. *sans art.* gradaţii; — *avec l'art.* gradaţiile.

GRĂDEA, *s. f.* verge, baguette.

GRĂDINĂ, *s. f.* jardin. || *Buriene se găsesc şi în cea maĭ bună grădină*, on trouve des mauvaises herbes même dans le meilleur jardin. || *Lasă fraţĭ, lasă surorĭ, lasă grădina cu florĭ, că tu singura aĭ se fiĭ o grădină de copiĭ* (P. Pop.); quitte tes frères, quitte tes sœurs, abandonne le jardin fleuri, car tu seras toi-même un jardin plein d'enfants. || **Loc.** *E o grădină de băĭat*, c'est un charmant garçon (il a toutes les qualités).

Plur. *sans art.* grădini; — *avec l'art.* grădinile.

GRĂDINAR, *s. m.* jardinier. || *După grădinar şi florile* (Gol.); tel jardinier, telles fleurs.

Plur. *sans art.* grădinarĭ; — *avec l'art.* grădinarĭi.

GRĂDINĂRESC, *adj.* qui appartient au jardinier.

F. Gram. *f. s.* grădinărească; — *m. et f. pl.* grădinăreşcĭ.

GRĂDINĂRIE, *s. f.* jardinage.

GRĂDINĂRIT, *s. n.* jardinage.

GRĂDINIŢĂ, *s. f.* jardinet, *dim. de* **grădină**.

Plur. *sans art.* grădiniţe; — *avec l'art.* grădiniţele.

GRĂDINUŢĂ, *s. f.* V. **grădiniţă**.

GRĂDIT, *p.* **ingrădit** (P. Pop.).

GRĂE, *s. f. pl. p.* **grâne**. || V. **grîŭ**.

GRAF, *s. m.* comte allemand (A. Odob.).

Plur. *sans art.* grafĭ; — *avec l'art.* grafiĭ.

GRAFIC, *adj.* graphique.

F. Gram. *f. s.* grafică; — *m. pl.* graficĭ; — *f. pl.* grafice.

GRAFINĂ, *s. f.* comtesse allemande.

Plur. *sans art.* grafine; — *avec l'art.* grafinele.

GRAFIT, *s. n.* graphite.

GRĂI (a), *v.* parler, dire, proférer, discourir, causer, repartir. || *De oiu grăi, de oiu tăcea* (Cantemir); que je parle ou que je me taise. || *Cuvîntul ce grăia era grăit* (En. Kogăl.), ce qu'il disait était dit, il n'avait qu'une parole. || *Şi 'n cale mea grait-am cu florĭ de trandafir, cu tot ce putea în lume de tine să 'mĭ grăiască* (V. Alex.); et, en mon chemin, j'ai causé avec les roses, avec tout ce qui dans le monde pouvait me parler de toi. || *Şi grăi lor*, et il leur repartit. || *De n'aş grăi într'un ceas rău* (I. Creangă), pourvu que je ne parle pas dans une heure fatale (Dieu fasse que le malheur ne vienne pas). || *A grăi de bine*, dire du bien. || *A grăi de rău*, dire du mal. || *De nu grăia de bine pre om, de rău nu-l grăia* (N. Costin); s'il ne disait pas de bien des gens, il n'en disait pas de mal. || *Care înaintea noastră grăesce pe alţiĭ de rău, aceia şi pe noĭ înaintea altora ne va grăi de rău;* celui qui dit devant nous du mal des autres, dira devant d'autres du mal de nous. *Cînd grăeşcĭ cu un nebun aibĭ lîngă tine şi un cĭomag bun*, quand tu parles avec un fou aie à ta portée un bon bâton. || *A grăi verde*, parler vertement.

Conj. *Ind. pr.* grăesc, grăeşcĭ, grăesce. — *Imparf.* grăiam. — *Pas. déf.* grăiĭ. — *Pl. q. parf.* grăisem. — *Fut. pr.* voiu grăi. — *Cond. pr.* aş grăi. — *Impér.* grăesce, grăiţi. — *Subj. pr.* să grăesc, să grăeşcĭ, să grăiască. — *Inf. pr.* a grăi. — *Part. pr.* grăind. — *Part. pas.* grăit.

GRĂI (a se), *vr.* se parler, se prononcer. || *Această limbă... nu s'grăesce p'în toate părţile într'un fel* (Gol.), cette langue... ne se prononce pas partout de la même façon.

GRAIRE, *s. f.* action de parler, de dire, de discourir.

1. **GRĂITOR**, *s. m.* parleur.

2. **GRĂITOR**, *s. m.* [*Trans.*] jeunes gens qui,

dans les noces paysannes disent des poésies d'occasion, sortes d'épithalames.

PLUR. *sans art.* grăitori ; — *avec l'art.* grăitorii.

GRAIU, *s. n.* 1° parler, langage, voix. || 2° *(anc.)* verbe *(t. de gram.)*. || 1° *Dă graiului o dulceață prin care inimi furi* (C. KONAKI), donne au langage une douceur qui ravisse les cœurs. || *Grai plin de dulceață* (D. OLLAN.), un doux parler. || *Nu mai cesana fermecatoru-i grai* (D. OLLAN.), on n'entend plus sa voix enchanteresse. || *Din graiu, din viu graiu*, de vive voix, verbalement. || *Grai deschis*, éloquence, volubilité (B. P. HAȘDEU). || *Grai cu rost*, langage posé. || *Grai cu măiez*, langage plein de sens. || *Ceea ce'i a spus cu graiul de moarte*, ce qu'il lui a dit au moment de mourir. || *Graiul lor e urît* (ȘEZĂT.), leur parler est vilain. || *Cei înțelepți graiul în inimă 'l au, iar cei nebuni inima în gură o au* (GOL.); les sages ont le parler dans le cœur et les fous ont le cœur sur les lèvres. || 2° *Graiuri ajutătoare* (GOL.), verbes auxiliaires. || **Loc.** *I-a luat graiul gurei*, il est paralysé de la langue, il ne peut plus parler.

PLUR. *sans art.* graiuri ; — *avec l'art.* graiurile

GRAJDULEȚ, *s. n. dim. de* **grajd**.

GRAJD, *s. n.* écurie. || étable. || **Prov.** *Armăsarul bun se vinde din grajd*, bon cheval se vend à l'écurie.

PLUR. *sans art.* grajduri ; — *avec l'art.* grajdurĭ.

GRAJDOS, *adj.* qui appartient à l'écurie. || *Chiefuri grăjdoase*, des ripailles de valets d'écurie.

F. GRAM. *f. s.* grăjdoasă ; — *m. pl.* grăjdoși ; — *f. pl.* grăjdoase.

GRAM, *s. n.* gramme.

PLUR. *sans art.* grame ; — *avec l'art.* gramele.

GRĂMADĂ, *s. f.* tas, monceau, amas, amoncellement, pile. || foule, quantité de gens ou de choses. || *O grămadă de pietră*, un tas de pierre. || *Găina când se vede cu grămada răcâie cu picioarele*, quand elle se voit dans le tas la poule gratte avec ses pattes. || *(empl. adv.) Ș'a vărsat o grămadă*, il lui tomba beaucoup. || *Faceți copiii și nevestele grămadă*, mettez ensemble les enfants et les femmes. || **Loc.** *A face claie peste grămadă, (litt.* mettre la meule par dessus le tas), mettre en tas pêle mêle.

PLUR. *sans art.* grămeți ; — *avec l'art.* grămeții.

GRAMADARE, *s. f. [Trans.]* tas de pierre.

GRAMADEALĂ, *s. f.* V. **gramadire**.

GRAMADI (a), *v.* mettre en tas, mettre en pile, amasser, amonceler, agglomérer, entasser, empiler. || *Grămădise toate cărțile într'un colț*, il avait empilé tous les livres dans un coin. || *Tot drumul Anica grămădia țipa în gura capitului* (S. NAD.), tout le long du chemin Annette fourrait son sein dans la bouche de l'enfant. || **Loc.** *Nu te grămădi ca baba la rai*, ne te hâte pas.

CONJ. *Ind. pr.* grămădesc. — *Imperf.* grămădeam. — *Pas. déf.* grămădii. — *Pl. q. parf.* grămădisem. — *Fut. pr.* voiu grămădi. — *Cond. pr.* aș grămădi. — *Imper.* grămădește, grămădiți. — *Subj. pr.* să grămădesc, să grămădești, să grămădească. — *Inf. pr.* a grămădi. — *Part. pr.* grămădind. — *Part. pas.* grămădit.

GRĂMADIRE, *s. f.* action de mettre en tas, en pile, d'amasser, d'amonceler, d'empiler, d'agglomérer. || entassement, amoncellement, empilement, agglomération.

PLUR. *sans art.* grămădiri ; — *avec l'art.* grămădirile.

GRĂMADIT, *adj.* mis en tas, en pile, amassé, amoncelé, aggloméré, entassé, empilé.

F. GRAM. *f. s.* grămădită ; — *m. pl.* grămădiți ; *f. pl.* grămădite.

GRAMAJOARA, *s. f.* petit tas (I. G. SIONITA).

GRAMĂJUE, *s. f.* amas, monceau, pile.

1. **GRAMATIC**, *s. m. (anc.)* écrivain, scribe, secrétaire. || *Trăpezit au la lași pe un gramatic al seu, anume Enake* (N. COST.), il envoya en hâte à Iassi un de ses secrétaires, nommé Enaki. || *I-a căzut dragostea pe gramaticul cuconului* (N. FILIM.), elle s'amouracha du secrétaire de monsieur.

2. **GRAMATIC**, *s. m.* grammairien.

PLUR. *sans art.* gramatici ; — *avec l'art.* gramaticii.

GRAMATICĂ, *s. f.* grammaire.

PLUR. *sans art.* gramatice ; — *avec l'art.* gramaticele.

GRĂMATICESC, *adj.* grammatical. || *Bagări de seamă asupra cuvintelor grămăticești* (GOL.), observations sur les règles grammaticales.

F. GRAM. *f. s.* grămăticească ; — *m. et f. pl.* grămăticești.

GRAMATICESCE, *adv.* grammaticalement.

GRAMAZIOARĂ, *s. f. dim. de* **gramada**.

GRĂMĂZUE, *s. f.* V. **grămajue**.

1. **GRANAT**, *s. n.* pyrètre matricaire, matricaire, espargoutte *(bot.)*

GRANATĂ, *s. f.* grenat.

GRANATAR, *s. m. (anc.)* grenadier. || *Granatari, carii poartă la sine cumbarale de cele mici, cu feștile, de aruncă din mâini* (N. COSTIN) ; des grenadiers, qui portent avec eux les petites grenades à mèche et les lancent à la main.

PLUR. *sans art.* granatari ; — *avec l'art.* granatarii.

GRANDIOS, *adj.* grandiose. || V. **maret**.

F. GRAM. *f. sing.* grandioasă ; — *m. pl.* grandioși ; — *f. pl.* grandioase.

GRĂNE, *s. f. pl.* V. **grîne**.

GRĂNAR, *s. m. et s. n.* V. **grînar**.

GRANGOREL, *adj.* jaune comme le loriot. || *D'un cal galben grangorel* (P. Por), sur un cheval jaune comme loriot.

GRANGUR, *s. m.* loriot, merle d'or, merle jaune *(ornith.)*.

Plur. *sans art.* granguri ; — *avec l'art.* granguriu.

GRANGURAŞ, *s. m. dim. de* **grangur**.

GRANGUREL, *s. m.* V. **grangur**.

GRANIT, *s. n.* granit.

GRANIŢĂ, *s. f.* frontière, limite, confins.

Plur. *sans art.* graniţe ; — *avec l'art.* graniţele.

GRANIŢA (a), *v.* fixer les limites, borner.

GRĂNICER, *s. m.* garde-frontière.

Plur. *sans art.* grănicerĭ ; — *avec l'art.* grănicerii.

GRAPA (a), *v.* herser.

Conj. *Ind. pr.* grap.— *Inf. pr.* a grăpa.— *Part. pr.* grăpând.— *Part. pas.* grăpat.

GRAPA, *s. f.* herse. || **Loc.** *A se ţine grapa de cineva*, être aux trousses de quelqu'un, s'accrocher à quelqu'un, ne pas le lâcher. || *Femeia se ţinea grapă ca scaiul de oaie* (Él. Sevast.), la femme s'accrochait à lui comme le chardon à la brebis. || *De dinsul se ţinea nevoia grapă*, la misère ne le lâchait pas.

Plur. *sans art.* grăpi ; — *avec l'art.* grăpile.

GRAPĂN, *adv.* comme une herse, sans lâcher prise.

GRAPANA (a se), *vr.* se cramponner.

1. **GRAPAPERIŢA**, *s. f.* froment de vache, queue de renard, mélampyre *(bot.)*.

2. **GRAPĂPERIŢA**, *s. f.* herse pour extirper le froment de vache.

GRĂPARE, *s. f.* action de herser.

GRĂPAT, *s. n.* hersage.

GRAPIŞ, *adv.* en se cramponnant, en s'accrochant. || *Tăriş-grăpiş*, clopin-clopant, tant bien que mal.— *Îl duseră tăriş-grăpiş* (N. Filim), ils le conduisirent clopin-clopant. - *Baiatul trăi cum trăi, tăriş-grăpiş* (Cal. Basm.); l'enfant vécut comme il put, tant bien que mal.

GRAS, *s. n.* 1° gras, partie grasse. || 2° ce qu'il y a de meilleur dans une chose, la fleur. || *Grasul grîului*, la fleur du froment.

1. **GRAS**, *adj. (anc.)* riche. || *Toţi graşii pamînteni* (Ps. Sch.), tous les riches de la terre.

2. **GRAS**, *adj.* gras. || **Loc.** *E pepene de gras*, il est tout rond (tant il est gras).

F. Gram. *f. s.* grasă ; — *m. pl.* graşi ; — *f. pl.* grase.

GRAŞĂTOARE, *s. f.* sagine *(bot.)*.

GRASCÎOARA, *s. f.* V. **graşatoare**.

1. **GRASIME**, *s. f. (anc.)* ce qu'il y a de meilleur dans une chose, la fleur. || *Cu grasimea grîului te satură* (Ps. Sch.), il te rassasie avec le meilleur froment. || V. 2. **gras**.

2. **GRĂSIME**, *s. f.* graisse.

GRĂSULEAN, *adj.* V. **grăsuliŭ**.

GRĂSULIŬ, *adj.* gras, grassouillet.

F. Gram. *f. s.* grăsulie ; — *m. et f. pl.* grăsulii.

GRĂSUN, *adj.* grassouillet. || *Doĭ telegarĭ negrĭ, grăsunĭ* (Con. Lit.), deux chevaux noirs, grassouillets.

F. Gram. *f. s.* grăsună ; — *m. pl.* grăsunĭ ; — *f. pl.* grăsune.

GRĂSUN, *s. m.* pourceau. || marcassin.

Plur. *sans art.* grăsunĭ ; — *avec l'art.* grăsunii.

GROSUŢ, *adj. dim. de* **gras**.

GRATAR, *s. n.* gril. || grille, grillage, treillage, treillis.

Plur. *sans art.* grătare ; — *avec l'art.* grătarele.

GRATIS, *adv.* gratis, gratuitement.

GRATIE, *s. f.* grille, grillage, treillage, treillis. || *După gratiĭ de fereastră o copilă el zări ce ĭi zîmbesce* (M. Emin.), à travers le grillage de la fenêtre il aperçut une jeune fille qui lui souriait.

Plur. *sans art.* gratiĭ ; — *avec l'art.* gratiile.

GRAŢIE, *s. f.* grâce.

GRATIFICA (a), *v.* gratifier.

Conj. *Ind. pr.* gratific. — *Inf. pr.* a gratifica. — *Part. pr.* gratificând. — *Part. pas.* gratificat.

GRATIFICAŢIE *et* **gratificaţiune**, *s. f.* gratification.

Plur. *sans art.* gratificaţiĭ *et* gratificaţiunĭ ; — *avec l'art.* gratificaţiile *et* gratificaţiunile.

GRAŢIOS, *adj.* gracieux.

F. Gram. *f. s.* graţioasă ; — *m. pl.* graţioşĭ ; — *f. pl.* graţioase.

GRAŢIOSITATE, *s. f.* gracieuseté.

Plur. *sans art.* graţiositătĭ ; — *avec l'art.* graţiositătile.

GRATUIT, *adj.* gratuit.

F. Gram. *f. s.* gratuită ; — *m. pl.* gratuiţi ; — *f. pl.* gratuite.

GRATUIT, *adv.* gratis, gratuitement.

GRĂU, *s. n.* V. **grîŭ**.

GRĂUNCIOR, *s. n. dim. de* **grîŭ**.

GRĂUNTE *et* **grăunţ** *s. m.* grain, graine (de blé, d'orge, de seigle, etc.) || *Grăunte de muştar* (Ev. Cor.), grain de senevé. || *Un grăunţ de mac* (Cantem.), une graine de pavot.

GRAUNŢAR, *s. n.* roue dentelée qui sert à régler la chute du grain sur la meule.

GRAUNŢE, *s. n. pl.* petit blé (orge et avoine). || *Aĭ dat grăunţe la caĭ?* As-tu donné de l'orge et de l'avoine aux chevaux ?

GRĂUNȚOS, *adj.* grenu, grainu, granuleux, grêleux.

F. Gram. *f. s.* grăunțoasă. — *m. pl.* grăunțoși; — *f. pl.* grăunțoase.

GRAUNȚI (a). *v. imp.* monter en grain, grener.

Conj. *Ind. pr.* grăunțesce.

GRAUR, *s. m.* étourneau, sansonnet (*ornith.*).

Plur. *sans art.* graure; — *avec l'art.* graurii.

GRAUR, *adj.* gris foncé mélangé de petites taches. || *Cal graur*, cheval gris étourneau.

GRAURAȘ, *s. m. dim. de* **graur**.

1 **GRĂUȘOR**, *s. m. dim. de* **grîu**.

2 **GRĂUȘOR**, *s. m.* ficaire.

GRAV, *adj.* grave.

F. Gram. *f. s.* gravă; — *m. pl.* graví; — *f. pl.* grave.

GRAVITATE, *s. f.* gravité.

GRAVITAȚIE *et* **gravitațiune**, *s. f.* gravitation.

GRAVA (a), *v.* graver.

Conj. *Ind. pr.* gravez. — *Inf. pr.* a grava. — *Part pr.* gravând. — *Part. pas.* gravat.

GRAVARE, *s. f.* action de graver.

GRAVURĂ, *s. f.* gravure.

Plur. *sans art.* gravuri; — *avec l'art.* gravurile.

GREA, *adj. f.* enceinte. || *E grea*, elle est enceinte. || *A rămas grea*, elle est restée enceinte. || V. **greŭ**.

GREACĂ, *s. f.* Grecque. || V. **Grec** *et* **Grecoaică**.

GREASĂ, *s. f.* V. 1. **gresie**.

GREAȚA, *s. f.* mal de cœur, nausée, envie de vomir. || répugnance. || *Mi vine greața*, le cœur me lève, j'ai envie de vomir, cela me dégoûte, j'éprouve de la répugnance.

Plur. (*irr.*) grețuri; — *avec l'art.* grețurile.

1. **GREBAN** *et* **greben**, garrot (du cheval).

GREBĂNOS, *adj.* V. **grebenos**.

GREBENOS, *adj.* (*Mold.*) qui a le garrot élevé. || bossu, gibbeux. || *Spinarea ca a porcului grebănoasă i este* (Cant.), il a l'échine gibbeuse comme celle du porc.

F. Gram. *f. s.* grebenoasă; — *m. pl.* grebenoși; — *f. pl.* grebenoase.

GREBLA (a), V. **rateler**, passer au rateau, ratisser.

GREBLĂ, *s. f.* rateau, fauchet.

Plur. *sans art.* greble; — *avec l'art.* greblele.

GREBLEȘ, *adj.* courbé, plié, fléchi. || *Coarne grebleșe*, cornes tombantes.

F. Gram. *f. s.* grebleașă; — *m. pl.* grebleși; — *f. pl.* grebleșe.

GREBLIȚA, *s. f. dim. de* **grebla**.

GREC, *s. pr.* Grec.

Plur. *sans art.* Greci; — *avec l'art.* Grecii.

GRECESC, *adj.* grec.

F. Gram. *f. s.* grecească; — *m. et f. pl.* grecești.

GRECESCE, *adv.* à la grecque, comme les Grecs. || *A vorbi grecește*, parler grec. || *A ședea grecește*, s'asseoir avec les jambes repliées sous soi (comme les Turcs ou les Grecs). || Loc. *Eu sed grecește în inima lor*, je devine tout ce qu'il pense, je suis maître de sa pensée, je le domine, j'ai su m'insinuer dans sa confiance.

GRECHIE, *s. f.* (*anc.*) Grèce. || V. **Grecia**.

GRECIA, *s. pr.* Grèce.

GRECIT, *adj.* grécisé. || *Dumnezeu să te păzească de țiganul turcit și de mojicul grecit*, que Dieu te garde d'un tsigane mahométanisé et d'un rustre grécisé.

F. Gram. *f. s.* grecită; — *m. pl.* greciți; — *f. pl.* grecite.

GRECOAICĂ, *s. f.* Grecque. || *Născut din mumă grecoaică și tată român*, née d'une mère grecque et d'un père roumain.

Plur. *sans art.* Grecoaice; — *avec l'art.* Grecoaicele.

GRECO-RESARITEAN, *adj. comp.* grec oriental.

GRECOTEIU, *s. m.* grec (expression de mépris). || *Lasă-te de Grecoteĭ, că n'a scoți la cap cu ei* (P. Pop.); détache-toi des Grecs, car tu n'arriveras à rien avec eux.

Plur. *sans art.* grecoței; — *avec l'art.* grecoteii.

GREER, *s. m.* grillon, cri-cri. || *Greer de câmp*, grillon des champs.

Plur. *sans art.* greeri; — *avec l'art.* greerii.

GREEREL, *s. m. dim. de* **greer** (M. Emin.)

GREERUȘ, *s. m. dim. de* **greer**.

GREFA, *s. f.* greffe (du tribunal).

Plur. *sans art.* grefe; — *avec l'art.* grefele.

GREFIER, *s. m.* greffier.

Plur. *sans art.* grefieri; — *avec l'art.* grefierii.

GREGHEȚIN, *s. m.* génarium vulgaire (*bot.*)

GREGHECIU, *s. m.* V. **gârb**.

GREIME, *s. f.* (*anc.*) *Cu mari greimi de oștĭ* (Sp. Milescu), avec de grandes forces. || *Greimea oștii*, le gros de l'armée. — *Și a pornit împăratul greimea oștii lui în jos de la Riga* (I. Neculce), le sultan a dirigé le gros de son armée au sud de Riga. || *Și au purces cu toată greimea în țara leșească* (N. Costin.), il est parti en Pologne avec tout le gros de l'armée.

Plur. *sans art.* greimi; — *avec l'art.* greimile.

GRENADIR, *s. m.* grenadier.

Plur. *sans art.* grenadiri; — *avec l'art.* grenadirii.

GREOIU, *adj.* lourd, pesant. || *Unde stăn-*

cele greoaie par în cerîu împreunate (N. Gane), où les lourds rochers semblent rejoindre le ciel. || *Un stîl greoiu*, un style lourd.

F. Gram. *f. s.* greoaiă ; — *m. pl.* greoĭ ; — *f. pl.* greoaie.

GREOIU, *adv.* lourdement, pesamment.

GREŞ, *s. m.* manque, manquement, erreur, faute, bévue. || *Nicĭ face greş vre-o dată* (C. Konaki), il ne fait jamais de faute. || *Ce'mi pasă dacă soţul în lupt'a împuşcat pe lancuşor, sau dacă pistolul i-a dat greş* (J. Negr.) ; que m'importe que le mari ait tué lancushor dans la lutte ou que son pistolet ait raté. || *Fără greş*, sans faute, avec certitude, infailliblement, sûrement. — *Socoteală bună, sfîrşit fără greş duce* (Cantem.) ; bon compte mène sûrement au but. — *Care, fără greş, în loc de folos pagubă îĭ aduce* (Cantem.) ; qui, très certainement, au lieu de profit lui donne une perte. || *A da greş*, se tromper. — *Nu 'ĭ dadase greş nicĭ o-dată*, il ne l'avait jamais trompé. || *A împlini greşurile*, compléter des manques (revenir sur un travail fait et ajouter ce qu'on a oublié).

Plur. *sans art.* greşurĭ ; — *avec l'art.* greşurile.

GREŞALĂ, *s. f.* faute, erreur. || délit. || *Nu e greşală a avea Românii acest folos* (Zil. Rom.), il est tout naturel que les Roumains aient ce profit. || *Cu greşală sunt pîrît* (A. Pann), je suis accusé à tort.

Plur. *sans art.* greşelĭ ; — *avec l'art.* greşelile.

GREŞELNIC, *adj. (anc.)* sujet à faillir, faible, fragile.

GREŞELNICIE, *s. f. (anc.)* faiblesse, fragilité.

GREŞI (a), *v.* fauter, faire une faute, errer, commmettre une erreur, manquer, faillir, avoir des torts, pêcher. || se méprendre. || se tromper. || *Spune-mĭ ce ţi-am greşit eu de mĕ munceşci aşa reu?* (C. Konaki) Dis-moi quel tort j'ai envers toi que tu me persécutes à ce point ? || *Nu maĭ greşiţĭ*, ne péchez plus. || *Ascultă-me şi d'astă dată şi nu veĭ greşi* (P. Ispir.), écoute-moi cette fois encore et tu n'auras pas tort. || *Mărite Doamne, dacă ţi-am greşit noĭ ţie, nu ne-aĭ pedepsit tu ?* (Vis. Doch.) Grand Dieu, si nous avons eu des torts envers toi, ne nous as-tu pas punis ?

Conj. *Ind. pr.* greşesc, greşeştĭ, greşesce. — *Imparf.* greşiam. — *Pas. déf.* greşiĭ. — *Pl. q. parf.* greşisem. — *Fut. pr.* voiu greşi. — *Cond. pr.* aş greşi. — *Impér.* greşesce, greşiţĭ. — *Subj. pr.* să greşesc, să greşeştĭ, să greşească. — *Inf. pr.* a greşi. — *Part. pr.* greşind. — *Part. pas.* greşit.

GREŞI (a se), *rr.* faire une faute, commettre une erreur. || *S'a greşit în socoteala*, il a commis une erreur dans le compte.

1. **GRESIE**, *s. f.* pierre à aiguiser, queux cornet, coffin. || *Şi a găsit coasa gresie* (A. Pann), (*litt.* la faux a trouvé sa queux), les deux font la paire. || *Dă cu coasa şĭ cu gresia* (A. Pann), il donne des pieds et des mains, il fait feu de tout bois.

2. **GRESIE**, *s. f.* pièce de bois placée au dessus de chaque essieu du chariot.

GRESIRE, *s. f.* action de fauter, d'errer.

GREŞIT, *adj.* erroné, défectueux, fautif, coupable. || *O socoteală greşită*, un calcul erroné. || *Trimitea Boĭerĭi ceĭ greşiţĭ la închisoare* (Mir. Cost.), il envoyait les boyards coupables en prison. || *De multe orĭ cel greşit nemerit, şi cel nemerit greşit ese* (Cantem) ; souvent un plan mal conçu aboutit et un autre bien conçu échoue. || *O fată greşită*, une fille qui a fauté.

F. Gram. *f. s.* greşită ; — *m. pl.* greşiţĭ ; — *f. pl.* greşită.

GREŞIT, *s. m.* coupable.

Plur. *sans art.* greşiţĭ ; — *avec l'art.* greşiţĭĭ.

GREŞITOR, *s. m. (anc.)* coupable.

Plur. *sans art.* greşitorĭ ; — *avec l'art.* greşitorĭĭ.

GREŢOS, *adj.* écœurant, qui donne des nausées.

F. Gram. *f. s.* greţoasă ; — *m. pl.* greţoşĭ ; — *f. pl.* greţoase.

1. **GREŬ**, *s. inv.* lourdeur, poids, charge. || chose difficile, pénible. || *Lasă tot greul pe fata moşneagului* (I. Creanga), il laisse toute la peine (tout ce qu'il y a de plus pénible) à la fille du vieux. || *Greul vieţeĭ*, l'hiver. — *Greul vieţeĭ a sosit* (Al. Vlah.), l'hiver est arrivé. || *Greul ĭerneĭ*, le fort de l'hiver. || *Greul armateĭ*, le gros de l'armée. || *La încinsul briuluĭ de asupra buricului unde-i greu voinicului* (P. Pop), à la hauteur de la ceinture, au dessus du nombril, là où est toute la force du brave. || *Un greu 'i se puse pe inimă*, elle avait un poids sur le cœur. || *Ba juncanĭ nu-ţi dau eu că mi-au dat Dumnezeu să mĕ scoată de la greu* (P. Pop.) ; quant à mes bœufs, je ne te les donne pas, car c'est Dieu qui me les a donnés pour qu'ils m'aident à sortir de la misère. || *Şi din greu el a scăpat* (N. Gane), et il est sorti d'embarras. || Loc. *A fi de greu, a da peste greu* et *a da în greu*, rencontrer des difficultés. || *N'aude, n'a vede, n'a greul pămîntuluĭ* ; se dit d'un niais qui n'entend rien, ne voit rien, ne s'intéresse à rien.

2. **GREŬ**, *s. m.* ancienne mesure de longueur ($^1/_{16}$ du *cot*, environ 4 centimètres).

Plur. *sans art.* greĭ ; — *avec l'art.* greiĭ.

GREU, *adj.* grief, lourd, pesant, difficile, malaisé, laborieux, pénible, sérieux. || *Un drum greu*, un chemin difficile. || *O grea sarcină*, une lourde charge. || *E greu de făcut*, c'est malaise à faire. || *Grele juruinţele Filuluĭ* (Cantem.), les terribles serments l'éléphant.

|| *La grea sărăcie au rèmas la Ţarigrad şi au murit* (I. Kanta), il resta à Constantinople dans une grande misère et mourut. || *Grele cuvinte*, paroles dures, offensantes, difficiles à digérer. || *De ţi-i greu de viaţa luĭ* (I. Creangă), si sa vie t'est à charge. || *Ĭi vine greu*, il lui est difficile, il lui est pénible. — *Nu că mi este greu*, non qu'il me soit grief. — *A oprit sub grele pedepse*, il défendit sous de grièves peines. || *I-e greu d'a se întoarce în furnicarul pasiunilor mice din zilele noastre* (V. Alex.), il lui est pénible de rentrer dans la fourmillière des petites passions de nos jours. — *Nu-i vorbă, că de greu, greu 'i era* (I. Creangă); il n'y a pas à dire, pour une chose difficile, c'était une chose qui lui était difficile. || *A se lăsa greu, (au prop.)* se laisser de tout son poids; *(au fig.)* faire le difficile, se faire tirer l'oreille. — *Se lasă greu, greu de tot, orĭ o mie de polĭ, orĭ deputaţie* (I. L. Caragiale); il se fait tirer l'oreille, et même beaucoup, ou mille louis ou la députation. || *Cotul pe masă trântĭa, mâna pe obraz punea şi greu somn că dormĭa;* il mettait son coude sur la table, appuyait sa joue sur sa main et s'endormait d'un lourd sommeil. || **Loc.** *A avea pe cine-va greu la stomac*, ne pas pouvoir digérer quelqu'un, ne pas pouvoir le souffrir. || *A fi greu la cap*, avoir la tête dur, être dur à la compréhension.

F. Gram. *f. s.* greă; — *m. pl.* greĭ; — *f. pl.* grele.

GREŬ, *adv.* lourdement, pesamment, difficilement, péniblement. || *Calcă greu*, il marche pesamment *et aussi* difficilement. || *Greu înţelege*, il comprend difficilement. || *Ce, eu o rană adîncă în suflet, greu me doare* (D. Olan.); qui me fait bien souffrir comme une blessure profonde au cœur.

GREU (cu —), *loc. adj.* difficilement, péniblement. || *Cu greu veĭ ajunge*, tu arriveras difficilement.

GREŬ (de —), *loc. adv.* profondément. || *Au suspinat de greu* (Mir. Cost.), il soupira profondément.

GREŬ (din —), *loc. adv.* longuement, lourdement, profondément. || *A resufla din greu*, respirer profondément. || *Călcând din greu*, marchant lourdement. || *Din greu adormisem* (I. Creangă), je m'étais endormi profondément.

GREUIME, *s. f. (anc.)* poids, pesanteur, lourdeur. || *Greuimea a sări nu 'l lăsa* (Cantem.) son poids (sa forte taille) l'empêchait de sauter. || V. greime.

GREUNATIC, *adj.* lourd, pesant. || *Un bătrîn înalt, plĭeptos, greunatic*; un vieillard haut de taille, large de poitrine et à la démarche lourde.

F. Gram. *f. s.* greunatică; — *m. pl.* greunatici; *f. pl.* greunatice.

GREURUŞ, *s. m. dim de greer*, petit grillon. || **Loc.** *Are greuruşi în cap*, il a des lubies. *(fam.)* il a une araignée dans le plafond.

GREUŞOR, *adj.* un peu lourd, *dim. de* **greŭ**.

GREUTATE, *s. f.* lourdeur, pesanteur, poids. || fardeau, incommodité. || difficulté, peine. || *Greutatea lemnuluĭ*, le poids du bois. || *A pune pe cine-va la toate greutăţile caseĭ*, mettre quelqu'un à tout ce qu'il y a de pénible dans la maison. || *A învins toate greutăţile*, il a vaincu toutes les difficultés. || **Loc.** *Greutate de bogăţie au rèmas* (Zil. Rom.), il est resté une grande quantité de richesses.

Pluр. *sans art.* greutăţĭ; — *avec l'art.* greutăţile.

GRIER, *s. m.* V. **greer**.

GRIJA, *s. f.* 1° soin, souci, tracas, sollicitude, crainte, inquiétude, peine, affliction. | ocupation. 2° *[Mold.]* peur. *De moarte nu te teme şi de viaţa nu fiĭ cu grija* (Cantem.), ne crains pas la mort et n'aie pas de souci de la vie || *Petrecînd boĭerĭi tot cu prepusuri, tot sub grije, sau corocit cu toţĭ* (Mir. Const.); les boyards, vivant toujours sous le soupçon et dans les transes, s'entendirent entre eux. || *Grija luĭ cea mare*, son grand souci. *Fără grija*, sans souci, sans s'inquiéter. | *N'aĭ grija*, n'aie aucun souci ne crains rien, sois tranquille. || *A avea grija*, craindre, appréhender. — *Avînd grijă ca soacra sa să n'o certe*, craignant que sa belle-mère ne la grondât. || *A intra la grijă*, commencer à s'inquiéter, à craindre. — *Fata intră la grijă ca a să fie biruită* (P. Ispir.), la jeune fille commença à craindre qu'elle serait vaincue. || *'L roade grija*, il est dévoré de soucis, l'inquiétude le dévore. || *Purtător de grijă*, celui qui a soin, qui s'occupe, qui surveille, intendant, surveillant. || *A purta de grija cuiva*, s'occuper de q. qu'un, s'intéresser à q. qu'un. — *Dumnezeu purtându-i de grija*, Dieu ayant pris soin de lui. || *Grija ţareĭ nu purtau* (Em. Kogăln.), ils ne s'inquiétaient pas du sort du pays. || *Şi eu v'am purtat de grije pînă într'acest cumplit ceas* (C. Konaki), c'est moi qui ai eu soin de vous jusqu'à ce cruel moment. || *Plăcutele grije ale caseĭ*, les agréables occupations de la maison. || 2° *Toţĭ spăimaţi de grija morţiĭ* (Mir. Costin.), tous épouvantés par l'idée de la mort. || *Umbra codrilor selbatecĭ fără grija înfruntând* (Vis. Doch.), affrontant sans peur l'ombre des forêts sauvages. || **Loc.** *A da de grijă cuiva*, avertir quelqu'un.

Pluр. *sans art.* grije *et* grije; — *avec l'art.* grijile *et* grijele.

GRIJANIE, *s. f.* communion, eucharistie.

1. **GRIJE**, *s. f. pl.* on nomme ainsi les différents services qui les parents font faire pour les morts.

2. **GRIJE**, *s. f. pl.* enflèchures *(t. de mar.)*.

1. **GRIJI (a)**, *v.* *[Mold.]* V. **a ingriji**.

2. **GRIJI (a)**, *v.* donner la communion.

CONJ. *Ind. près.* grijesc. — *Imparf.* grijiam. — *Pas. déf.* grijii. — *Pl. q. parf.* grijisem. — *Fut. pr.* voiŭ grîji. — *Cond. pr.* aș grîji. — *Impèr.* grijesce, grijiți. — *Subj. près.* să grijesc, să grijești, să grijească. — *Inf. pr.* a grîji. — *Part. pr.* grijind. — *Part. pas.* grijit.

1. **GRIJI (a se)**, *vr.* V. **a se ingriji**.

2. **GRIJI (a se)**, *vr.* communier, recevoir la communion.

GRIJILIV, *adj. (anc.)* soigneux, qui a cure, qui a souci, soucieux de, porté à, curieux de. || *Toți vicleniĭ in reutate grijiliĭ, iară in bunătate trândavĭ sunt* (CANTEM.); tous les méchants sont portés au mal et paresseux au bien.

F. GRAM. *f. s.* grijilivă; — *m. pl.* grijiliv; — *f. pl.* grijlive.

GRIJIT, *s. n.* le fait de soigner. || *'L pune la grijitul grajdurilor*, il le met à soigner les écuries.

1. **GRIJIT**, *adj.* *[Mold.]* préparé, soigné, rangé, pomponné, pourvu. || *Ĭi aduce și treĭ purceĭ grijiți gata* (I. CREANGA), il lui apporte aussi trois cochons de lait tout préparés. || *A venit și țiganul grijit, pieptenat...* (I. G. SBIERA); le tsigane vint aussi pomponné, peigné...

2. **GRIJIT**, *adj.* qui a reçu la communion.

F. GRAM. *f. s.* grijită; — *m. pl.* grijiți; — *f. pl.* grijite.

GRIJITOR, *adj.* soigneux, qui a souci de, qui a cure, soucieux de.

F. GRAM. *f. s.* grijitoare; — *m. pl.* grijitori; — *f. pl.* grijitoare.

GRIJULIU, *adj. (anc.)* V. **grijiliv**. || *Care din vitiori mai grijuliu și poftitor multe de cât acestea a ști* (SP. MILESCU), ceux des lecteurs qui seraient curieux et désireux d'en savoir davantage.

GRIJLIV, *adj. (anc.)* V. **grijiliv**.

GRIJUI (a), *v.* s'occuper de. *Dupa acestea, Traian podul de piatră peste Dunare a se face au grijuit* (SP. MILESCU); ensuite Trajan s'occupa de faire un pont sur le Danube. || V. **a griji**.

GRIJULIV, *adj.* *[Mold.]* V. **grijiliv**.

GRIMASĂ, *s. f.* grimace. || *Cu o ironică grimasă* (M. EMIN.), avec une grimace ironique.

PLUR. *sans art.* grimase; — *avec l'art.* grimasele.

1. **GRÎNAR**, *s. m.* 1° grainetier. || 2° marchand de céréales. || 3° blattier. || *Grînarii se intorc de la sate, de la morĭ și porturĭ* (DELAVR.), les blattiers reviennent des villages, des moulins et des ports.

PLUR. *sans art.* grinari; — *avec l'art.* grinarii.

2. **GRÎNAR**, *s. n.* magasin pour les céréales.

PLUR. *sans art.* grinare; — *avec l'art.* grinarele.

GRINDĂ, *s. f.* poutre, solive. || *Meștergrindă*, poutre principale.

PLUR. *sans art.* grinzi; — *avec l'art.* grinzile.

1. **GRINDEIU**, *s. n.* haie, âge, flèche, perche (de la charrue). || poutre à laquelle, pour mettre un manège en mouvement, on attelle le cheval.

2. **GRINDEIU**, *s. n.* axe (d'une roue de moulin, des ailes d'un moulin à vent).

3. **GRINDEIU**, *s. n.* *[Mold.]* pièce de bois de la herse qui porte les dents.

PLUR. *sans art.* grindeie; — *avec l'art.* grindeiele

GRINDINĂ, *s. f.* grêle. || *Sub grindină de projectile* (AL. ODOB.), sous une grêle de projectiles. || *Vă grindină*, il grêle. || *După ce il bate grindina, il mai bate și cu prăjina!* (A. PANN) Il ne suffit pas que (l'arbre) soit frappé par la grêle, il faut encore qu'on le frappe à coups de gaule; — un malheur ne vient jamais seul.

GRINDIȘ, *s. n.* charpente.

GRÎNE, *s. f. pl.* céréales. || V. **grîŭ**.

GRIPA, *s. f.* *(pop.)* un des nombreux noms d'Avestita. || V. **Avestita**.

1. **GRIPCĂ**, *s. f.* *[Dâmb.]* râcloir *(instr. de tonnel.)*.

2. **GRIPCĂ**, *s. f.* *[Olt.]* petite pelle avec laquelle on nettoie l'écuelle dans laquelle on a fait la pâte.

PLUR. *sans art.* gripce; — *avec l'art.* gripcile.

GRIPSOR, *s. m.* griffard *(zool.)*

GRIȘ, *s. m.* semoule, gruau.

GRISĂ, *s. f.* V. **griș**.

GRISAR, *s. m.* nom que les paysans donnent à leur chien.

GRIȚAR, *s. m.* *[Buc.]* pièce de monnaie, kreutzer.

GRÎU, *s. n.* blé, froment. || *Foaia grîului*, pampe. || *Grîu de iarnă*, blé d'hiver. || *Grîu mare*, blé barbu. || *Grîu de vară*, blé d'été. || *Grîu englezesc*, blé poulard *ou* pétanielle. || *Grîu alb*, blé de Pologne. *Grîu cârnau*, V. **cârnau**. || *Grîu gol*, blé sans barbe. || *Grîu prepeliților*, mélampyre à crête *(bot.)*. || *Grîu negru*, mélampyre des près *(bot.)*. || *Grîu potarnichiĭ*, pariétaire dressée *(bot.)*. || *Prepelița cântă in grîu* (V. ALEX.), la caille chante dans les blés. || *Vino de mĭ vezĭ pin'ce sunt grîele verzĭ* (EL. SEVAST.); viens me voir pendant que les blés sont verts. || *A alege neghina din grîu*, séparer l'ivraie d'avec le bon grain. || **Loc.** *Cauta pe mama grîului*, il ne se contente pas de ce qu'il a.

PLUR. *sans art.* grîe *et* grîne; — *avec l'art.* grîele *et* grînele

GRÎULEȚ, *s. m.* liaire, éclairette, herbe aux hémorroïdes *(bot.)*.

GRÎUȘOR, *s. m.* V. griuleț.

GRIV, *adj.* grivelé, bariolé, bigarré, diapré.

F. Gram. *f. s.* grivă; *m. pl.* grivi; — *f. pl.* grivă.

GRIVA, *s. f.* 1° chienne tachetée de blanc et de noir. || 2° nom de chienne. || 3° chien en général. || Loc. *Departe ca grîva de iepure* (A. Pann), aussi loin que le chien du lièvre.

Plur. *sans art.* grive; — *avec l'art.* grivele.

GRIVEIU, *adj.* tacheté, grivelé || *Mângâindu-și țedul grivein*, en caressant son chevreau grivelé.

F. Gram. *f. s.* grivelă; — *m. pl.* grivei; — *f. pl.* grivele.

GRIVEIU, *s. m.* 1° chien tacheté de blanc et de noir. || 2° nom de chien. || 3° chien en général.

GRIVNÁ, *s. f.* *[Val.]* ancienne monnaie.

GROAPÁ, *s. f.* trou, fosse. || tombe, tombeau. || *Groapa care singur au săpat într'aceași singur a căzut* (Cantem.), il est tombé, lui-même dans le trou qu'il avait creusé. || *Cine sapa groapa altuia antâiu el cade într'însa* (A. Pann), qui creuse la fosse d'autrui tombe le premier dedans. || *Dacă ar ști omul când are să moară, 'și ar săpa groapa singur* (P. Ispir.); si l'homme savait quand il doit mourir, il creuserait lui-même sa fosse. || *A-juns la marginea groapei*, un pied dans la tombe. || *A fi cu piciorul în groapă*, avoir un pied dans la tombe. || *Gropi cu nisip*, carrières de sable. || Loc. *A da 'n gropi*, être bête, manquer totalement d'intelligence. — *Da în gropi de prost ce este* (P. Ispir.), il est bête à manger du foin. — *Amândoi erau proști de dădeau în gropi, dar norocoși de par'că le pusese Dumnezeu mâna în cap* (D. Stanc.): tous deux étaient bêtes à manger du foin, mais chanceux à croire qu'ils avaient de la corde de pendu.

Plur. *sans art.* gropi; — *avec l'art.* gropile.

GROAZA, *s. f.* épouvante, terreur, effroi, horreur. || *Groaza mi e când mă gândesc că vine iarna*, je m'épouvante quand je pense que l'hiver arrive. || *Și cu adevărat era groaza a privi această scenă sângeroasă* (C. Negruzzi), et c'était vraiment épouvantable de contempler cette scène sanglante. || *Te ia groaza când te gândești*, on s'épouvante rien que d'y penser. || *Urla de te lua groaza*, il hurlait à faire peur. || *Grozile morții*, les affres de la mort. || *M'a bagat în grozile morții* (I. Creanga), il m'a épouvanté. || *A intra în grozile morții*, s'épouvanter. — *Împăratul, când 'l vezu, intră în grozile morții* (P. Ispir.); quand il le vit, le roi s'épouvanta. || *Ceea ce am auzit mi-a bagat groază pînă la măduva oaselor* (P. Ispir.), ce que j'entendis me fit courir des frissons d'horreur jusque dans la moëlle des os. || Loc. *O groaza de*, une quantité de, une foule de. — *Avea o groaza de copii*, il avait une quantité d'enfants. — *Era acolo o groază de oameni*, il y avait là une foule de gens.

Plur. *sans art.* grozi. — *avec l'art.* grozile.

GROAZNIC, *adj.* épouvantable, terrible, terrifiant.

F. Gram. *f. s.* groaznică; — *m. pl.* groaznici, *f. pl.* groaznice.

GROAZNIC, *adv.* épouvantablement, terriblement. || *Vîntul urla groaznic*, le vent hurlait d'une manière épouvantable.

GROAZNICIE, *s. f.* hideur, laideur épouvantable, || *Groaznicia Hunilor* (Șincai), l'épouvantable laideur des Huns.

GROBIAN, *adj.* *[Mold.]* grossier, rustaud. || *Dacă aĭ știut că aĭ un moș așa de grobian, pentru ce m'aĭ îndemnat să me lupt cu el!* (I. Creanga) Puisque tu savais que tu avais un oncle aussi grossier, pourquoi m'as-tu poussé à lutter avec lui?

F. Gram. *f. s.* grobiană; *m. pl.* grobiani; — *f. pl.* grobiane.

GROF, *s. m.* comte hongrois.

Plur. *sans art.* grofi; — *avec l'art.* grofii.

GROFAI (a), *[Teleorm.] v. imp.* V. a grohai.

GROHAI (a), *v. imp.* *[Mold.]* grogner (comme le porc). || *Scroafa începea grohăi* (I. Creanga), la truie se met à grogner. || *Nisce porcĭ grohăiau împrejurul eĭ*, des porcs grognaient autour d'elle.

Conj. *Ind. prés.* grohăiu. — *Impurf.* grohăiam. — *Pas. déf.* grohăi. — *Subj. pr.* să grohăiască. — *Inf. pr.* a grohăi. — *Part. pr.* grohăind. — *Part. pas.* grohăit.

GROHĂIRE, *s. f.* action de grogner. || grognement.

Plur. *sans art.* grohăiri; — *avec l'art.* grohăirile.

GROHAIT, *s. n.* grognement. || *Un grohăit de porc*, un grognement de porc.

GROHAITOR, *adj.* grognant, qui grogne.

F. Gram. *f. s.* grohăitoare, — *m. pl.* grohăitori, — *f. pl.* grohăitoare.

GROHOT, *s. n.* V. grohait.

GROHOTA, *s. f.* *[Trans.]* tas de pierre.

GROPANA, *s. f.* gros trou.

GROPAR *et* **gropaș**, *s. m.* *[Mold. et Buc.]* fossoyeur.

Plur. *sans art.* groparĭ *et* gropași; — *avec l'art.* groparii *et* gropașii.

GROPIŞ, *s. n. [Trans.]* trou, ornière, fossé.

PLUR. *sans art.* gropişurĭ ; — *avec l'art.* gropişurile.

GROPIŞ, *adj. (et aussi adv.)* plein de fosses, de trous, de creux, *(par. ext.)* inégal, raboteux.

GROPIŞTE, *s. f.* champ de repos, cimetière.

1. **GROPIŢĂ**, *s. f. dim. de* groapă.

2. **GROPIŢA**, *s. f.* fossette (du menton).

PLUR. *sans art.* gropiţe ; — *avec l'art.* gropiţele.

GROPNICER, *s. m. [Mold. et Buc.]* fossoyeur.

PLUR. *sans art.* gropniceri ; — *avec l'art.* gropniceriĭ.

GROPNIŢA, *s. f. (anc.)* fosse, tombe, caveau, sépulcre, crypte. || *In gropniţă aruncaţĭ* (CANTEM.), jetés dans la fosse. || *Au fost făcut şi gropniţă in sfântu Nicolae* (N. COSTIN), il avait fait faire un caveau dans l'église St. Nicolas. || *In Ardeal aduc mortul la biserică la gropniţă* (MIR. COST.), en Transylvanie on porte le mort dans le caveau de l'église.

PLUR. *sans art.* gropniţe ; — *avec l'art.* gropniţele.

GROPŞOARĂ, *s. f. dim. de* groapă.

GROS, *adj.* gros, épais, lourd. || grossier. || *Lapte gros*, lait épais. || *Impăratul Maxim de neam gros şi barbar* (N. COSTIN), l'empereur Maxime, de race grossière et barbare. || **Loc.** *Gros la fire* (MIR. COST.), grossier. || *Gros negru* (P. POP.), très noir, très sombre. || *Gros la ceafă*, grossier. || *A fi gros in ceafă*, être riche, avoir les reins solides. || *A avea bani groşĭ*, avoir beaucoup d'argent. || *A fi gros la punga*, être riche. || *E gros la* (ou *de*) *obraz*, il supporte toutes les insultes. — *Imĭ pare rĕu că eşĭ gros de obraz* (I. CREANGA), je regrette de voir que tu digères bien facilement les injures. || *Român gros*, homme grossier. || *(empl. adv.) A cheltui gros*, dépenser beaucoup. || *A juca gros*, jouer gros jeu.

F. GRAM. *f. s.* groasă ; — *m. pl.* groşĭ ; — *f. pl.* groase.

1. **GROS**, *s. n. [Mold.]* cachot. || *Eraŭ inchisorile pline de boĭerĭ si grosurile de ceĭ săracĭ* (I. NECULC.), les prisons étaient remplies de boyards et les cachots de gens pauvres. || *Ĭi puneaŭ prin grosurĭ de stau inchişĭ câte un an* (N. COSTIN), ils les mettaient dans des cachots où ils restaient enfermés un an.

PLUR. *sans art.* grosurĭ ;—*avec l'art.* grosurile.

2. **GROS**, *s. n.* 1° gros arbre brisé et renversé d'une seule pièce par le vent. 2° grosse pièce de bois qu'on débite en planches à la scierie.

3. **GROS**, *s. m.* nom que le paysan donne à son bœuf.

GROŞ, *s. m.* ancienne monnaie (= 6 *aspres*.)

PLUR. *sans art.* groşĭ ; — *avec l'art.* groşiĭ.

GROSCIOR, *s. n. [Trans.]* crème (du lait).

GROSCIOR, *adj. dim. de* gros.

GROSIME, *s. f.* grosseur, épaisseur, volume.

GROŞIŢĂ, *s. f. [Trans.]* gros (cent vingt-huitième partie d'une livre).

GROSOLAN, *adj.* grossier, massif, rustre, lourdeau, malhonnête. || *Sub grosolanu-i eojoc de oaie*, sous sa grossière peau de mouton. || *Un om grosolan*, un rustre.

F. GRAM. *f. s.* grosolană ; — *m. pl.* grosolanĭ ; — *f. pl.* grosolane.

GROSOLĂNESCE, *adv.* grossièrement.

GROSOLĂNIE, *s. f.* grossièreté.

GROSOMAN, *adj. et s.* V. grosolan.

GROSUŢ, *adj.* un peu gros. || *Ceva maĭ grosuţ, dacă se poate* (I. CREANGA) ; un peu plus gros, si c'est possible.

GROMORNIC, *s. n. (anc.)* livre d'astrologie.

GROTĂ, *s. f.* grotte. || V. peştere.

PLUR. *sans art.* grote ; — *avec l'art.* grotele.

GROTESC, *adj.* grotesque.

F. GRAM. *f. s.* grotească ; — *m. et f. pl.* grotesci.

GROZA, *s. f.* nom que les paysans donnent à leur chien.

GROZAMĂ, *s. f.* spartier, genêt d'Espagne *(bot.)*. || *Grozamă mică*, genestrolle, genêt des teinturiers *(bot.)*.

1. **GROZAV**, *adj.* affreux, abominable, hideux, horripilant, horrible. || *Un zgomot grozav*, un bruit épouvantable.

2. **GROZAV**, *adj.* forfante, fendant, fanfaron, rodomont, hâbleur, *(fam.)* malin, poseur. || faraud. || *Vreĭ să te areţĭ grozav şi nu e nimic de tine*, tu veux faire le fendant et tu ne vaux rien. || *Nu te face aşa grozav că nu sperĭi pe nimenĭ* ; ne fais pas le malin comme cela, car tu ne fais peur à personne. || *Bre, grozav eseĭ astăzĭ!* Diable, tu es joliment faraud aujourd'hui!

F. GRAM. *f. s.* grozavă ; — *m. pl.* grozavĭ ; — *f. pl.* grozave.

GROZAV, *adv.* affreusement, abominablement. || extrêmement, beaucoup. || *Era grozav de urit*, il était affreusement laid. || *E grozav de mare*, il est extrêmement grand. || *Ĭi plăcea grozav vinătoarea*, il aimait beaucoup la chasse.

GROVAZENIE, *s. f.* horreur, monstruosité, abomination.

1. **GROZĂVIE**, *s. f.* chose épouvantable, horreur, abomination, monstruosité.

2. **GROZAVIE**, *s. f.* forfanterie, *(fam.)* pose.

PLUR. *sans art.* grozăvĭ ; — *avec l'art.* grozăviile.

GROZAVIT, *adj. (anc.)* enlaidi, rendu laid,

affreux, abominable. || *O au stricat (limba elină) şi aŭ grozăvit foarte* (Sp. Milescu), il ont abîmé la langue grecque et l'ont rendue très laide.

F. Gram. *f. s.* grozăvită ; — *m. pl.* grozăviţi ; — *f. pl.* grozăvite.

GROZLIV. *adj. et s. (anc.)* laid, affreux, horrible. || *Aceĭ grozliví ce s'au născut dintr'acele muieri* (N. Costin), ces gens affreux qui sont nés de ces femmes.

F. Gram. *f. s.* grozlivă ; — *m. pl.* grozliví ; — *f. pl.* grozlive.

GRUE, *s. f.* grue *(ornith.)*.

GRUHA, *s. f. [Trans.]* V. **grue.**

1. **GRUIU,** *s. n.* colline (en général).

2. **GRUIŬ,** *s. n.* V. **grue.**

3. **GRUIU,** *s. m.* nom que les paysans donnent à leur chien.

GRUM, *s. m.* monceau, tas, amas.

GRUMAJER, *s. n.* gorgerin. || *La gât aveau grumajere rotunde de zale de fier* (Al. Odob.), ils portaient au cou des gorgerins en mailles de fer.

Pluр. *sans art.* grumăjere ; — *avec l'art.* grumăjerele.

1. **GRUMAZ,** *s. m.* cou, gorge, nuque. || *Au legat o pĭatră de grumazíĭ lui Barabaş şi l'au aruncat in Nipru* (Mir. Cost.), ils attachèrent une pierre au cou de Barabash et le jetèrent dans le Dnieper. || *Aceĭ grumazí albí ca crinul*, ces cous blancs comme le lis. || *Trebuie să 'i se ierte fiind că 'i este pînă la grumaz* (Ţichind.) ; il faut lui pardonner, car il en a jusqu'au cou.

Pluр. *sans art.* grumazí *et* grumaşi ; — *avec l'art.* grumazíĭ *et* grumaşii.

2. **GRUMAZ,** *s. m.* coupeau (sommet d'une montagne). || *Munţíĭ se incalecă grumaz peste grumaz, pînă in slava cerului*, les montagnes s'étageaient de sommet en sommet jusqu'au ciel.

GRUNŢ *et* **grunz,** *s. m.* grumeau, morceau, bloc. || *N'aduce grunzí de sare pe spinare* (P. Pop.), il nous apporte des blocs de sel sur son dos.

Pluр. *sans art.* grunşi, grunţi *et* grunzi ; — *avec l'art.* grunşíĭ, grunţíĭ *et* grunzíĭ.

GRUNŢUROS, *adj.* grumeleux, inégal, raboteux.

F. Gram. *f. s.* grunţuroasă ; — *m. pl.* grunţuroşi ; — *f. pl.* grunţuroase.

GRUNZ, *s. m.* V. **grunţ.**

GRUNZAROS, *adj.* V. **grunţuros** (Cantemir).

GRUP, *s. n.* groupe.

Pluр. *sans art.* grupurí ; — *avec l'art.* grupurile.

GRUPĂ, *s. f.* V. **grup.**

Pluр. *sans art.* grupe ; — *avec l'art.* grupele.

GRUPA (a), *v.* grouper.

Conj. *Ind. pr.* grupez. — *Imparf.* grupam. — *Subj. pr.* să grupez. — *Inf. pr.* a grupa. — *Part. pr.* grupând. — *Part. pas.* grupat.

GRUPARE, *s. f.* action de grouper. || groupement.

Pluр. *sans art.* grupări ; — *avec l'art.* grupările.

GUBĂ, *s. f. [Buc.]* manteau.

GUBAV, *s. m. (anc.)* lépreux.

Pluр. *sans art.* gubavi ; — *avec l'art.* gubavii.

GUBAV, *adj.* hâve, blême, pâle.

F. Gram. *f. s.* gubavă ; — *m. pl.* gubavi ; — *f. pl.* gubave.

GUDĂRIE, *s. f.* flatterie, cajolerie (C. Konaki).

Pluр. *sans art.* gudării ; — *avec l'art.* gudăriile.

GUDURA (a se), *vr.* remuer la queue, frétiller de la queue, flatter de la queue, quoailler. || *(fig.)* ramper comme un chien en remuant la queue, chercher à se faire bien venir, cajoler, flatter, flagorner, faire le chien couchant. *Căinele, cum este el linguşitor, tot fi-ţiia din coadă şi se gudura* (P. Ispir.) ; le chien, flatteur comme il l'est, frétillait de la queue et se frottait contre ses jambes. || *Făcînd cu eĭ cunoscinţă, cît putea se gudura* (Beld.) ; ayant fait connaissance avec eux, il cherchait autant qu'il pouvait à se faire bien venir.

Conj. *Ind. pr.* me gudur. — *Inf. pr.* a se gudura. — *Part. pr.* gudurându-se. — *Part. pas.* gudurat.

GUDURARE, *s. f.* action de remuer la queue. || action de chercher à se faire bien venir, de cajoler, de flatter. || cajolerie, flatterie, flagornerie. || *(pop.)* manières, minauderies.

GUDURĂTOR, *adj.* caressant, cajoleur, flatteur, flagorneur.

F. Gram. *s. f.* gudurătoare ; — *m. pl.* gudurători ; — *f. pl.* gudurătoare.

GUDURĂTURĂ, *s. f.* cajolerie.

GUEŢI (a), *v.* grogner (se dit du porc) (A. Pann).

GUGIŬ, *s. n.* 1° *[Mold.]* bachlic, capuchon. || 2° *[Buc.]* béguin, petit bonnet d'enfant.

GUGĬUMAN, *s. n. (anc.)* haut bonnet de fourrure à fond de drap que portaient le prince et les grands boyards. || *Gugĭumanul domnesc*, le haut bonnet fourré du prince. || *In capu-u un gugĭuman de samur cu fundul roşu* (N. Filim.), il avait sur la tête un haut bonnet de fourrure avec un fond de drap rouge.

Pluр. *sans art.* gugiumane ; — *avec l'art.* gugiumanele.

GUGĬUMANĂ, *s. f. (anc.)* V. **gugiuman** (Gheorghiaki).

GUGOȘI, *s. pl.* V. gogoși. || *Să'mi crezeți la gogoși de cele târgovețe* (N. Bogd.), pour me faire de ces mensonges qui ne sont bons qu'à la ville.

GUGULI (a se), *vr.* V. a se giugiuli. || *Dobitocul se tot gugulĭa pe lângă Muscalul adormit* (Conv. Lit.), l'animal faisait le beau près du russe endormi.

Conj. *Ind. pr.* mĕ gugulesc.— *Imparf.* mĕ gugulam. — *Pas. déf.* mĕ gugulii.—*Imper.* gugulește-te, gugulĭți-vĕ.—*Subj. pr.* să mĕ gugulesc. — *Inf. pr.* a se gugului.—*Part. pr.* gugulindu-se.—*Part. pr.* gugulit.

GUGULIE, *s. f.* insecte.

GUGULIRE, *s. f.* V. giugiulire.

GUGUMAN, *s. m.* V. gogomau.

Pluр. *sans art.* gugumani ; — *avec l'art.* gugumanii.

GUGUMANIE, *s. f.* V. gogomanie.

GUGUȘCIUCĂ, *s. f.* ramier *(ornith.)*.

GUI (a), *v. [Trans. et Bac.]* monter, grimper sur.

GUIȚA (a), *v. imp.* grogner (se dit du porc).

GUITARE, *s. f.* action de grogner. || grognement.

GUIȚĂTURĂ, *s. f.* grognement.

GUJUMANA, *s. f.* V. gugiuman.

GUJBĂ, *s. f.* V. cujba.

GUL, *s. n.* bât-cul, harnais de derrière des mulets.

GULER, *s. n.* col, collet. || faux-col.

Pluр. *sans art.* gulere ; — *avec l'art.* gulerele.

1. **GULERAȘ**, *s. n.* col, collet. || *Guleraș încondeiat*, col (de chemise de femme) brodé en couleur.

Pluр. *sans art.* guleraș ; — *avec l'art.* gulerașele.

2. **GULERAS**, *s. m* carpésie *(bot.)*.

GULERAT, *adj.* qui porte un col, un collet. || arrogant, insolent. || *Giacoiu gulerat*, valet insolent.

F. Gram. *f. s.* guleriță ; — *m. pl.* guleraș ; — *f. pl.* guleriță.

GULIE, *s. f.* chou-rave violet *(bot.)*.

Pluр. *sans art.* gulii ; — *avec l'art.* guliile.

GULURA, *s. f.* avaloire (partie du harnais).

GUNGUNI (a), *v.* 1° roucouler. || 2° parler comme font les tout petits enfants. || V. a gungurĭ.

GUNGUREALĂ, *s.* roucoulement. || V. gungurit.

GUNGURI (a), *v. imp.* 1° roucouler. || 2° parler comme font les tout petits enfants, bégayer.

Conj. *Ind. pr.* gungurĕsc. — *Imparf.* gungurăi. — *Pas. déf.* gungurii. *Pl. q. parf.* gungurisĕ. — *Fut. pr.* va gungurĭ. *Cond. pr.* ar gungurĭ. — *Subj. pr.* să gungurĕsc. — *Inf. pr.* a gungurĭ. — *Part. pr.* gungurind. — *Part. pas.* gungurit.

GUNGURIRE, *s. f.* 1° action de roucouler. || roucoulement. || 2° action de bégayer comme les petits enfants. || bégaiement.

Pluр. *sans art.* gungurirĭ ; — *avec l'art.* gunguririle.

GUNGURIT, *s. n.* 1° roucoulement. || 2° premier bégaiement de l'enfant.

GUNIE, *s. f.* équerre de menuisier. || V. ghiunie.

Pluр. *sans art.* gunĭ ; — *avec l'art.* guniile.

GUNOI (a), *v. [Trans.]* mettre du fumier, fumer, engraisser la terre.

Conj. *Ind. pr.* gunoĭesc. — *Inf. pr.* a gunoi.— *Part. pr.* gunoĭind. — *Part. pas.* gunoit.

GUNOI (a se), *vr. [Trans.]* se pourrir, se putréfier. || languir, dépérir. || *Copilul avea boala căĭnească, zăcea pe prispă la soare, se gunoĭa, se istovĭa* ; l'enfant avait le carreau, il restait couché sur le devant de la porte au soleil, il languissait, il dépérissait.

GUNOIAȘ, *s. n.* petite ordure, fiente d'oiseau. || *Cu un gunoĭaș nu se spurcă marea* (A. Pann) ; ce n'est pas avec une petite ordure qu'on peut souiller la mer.

GUNOIRE, *s, f.* action de fumer, d'engraisser la terre. || engraissement (du sol).

GUNOIȘTE, *s. f.* endroit où l'on jette les ordures. || fumier.

GUNOĬOS, *adj.* plein de fumier, rempli d'ordures.

F. Gram. *f. s.* gunoĭoasă ; — *m. pl.* gunoĭoși ; — *f. pl.* gunoĭoase.

GURA, *s. f.* 1° bouche. || 2° gueule. || 3° trou, ouverture, entrée, bord. || 4° coupant, tranchant. || 5° bouche à feu. || 6° gorge (de montagne). || 7° embouchure (d'un fleuve). || 1° *Are o gură mică*, elle a une petite bouche. || Loc. *Alte guri, aceași gamă* (M. Emin.) ; d'autres voix, la même gamme. || *Bine că nu a dat Dumnezeu omului mai multe guri*, c'est heureux que Dieu n'aient pas donné plusieurs bouches à l'homme. || *A avea gura slobodă*, parler trop librement, sans frein, sans mesure || *A grăi din gură*, parler. || *Nu fĭ slobod la gură*, ne sois pas libre dans tes paroles. || *În gura mare*, à haute voix. || *Ĭi zice cu jumătate de gură*, il lui dit à demi voix. || *Taci-ți gura, (litt.* tais ta bouche), tais-toi, *(fam.)* tais ton bec. || *Nu-ĭ stă gura un minut*, il ne cesse de parler. || *A tăce din gură*, se taire. || *Ĭi mergea gura ca pupăza* (I. Creangă), elle parlait comme une pie borgne. || *Ține-ți gura*, tiens ta langue. || *Strigă cât 'l ĭa gura*, il crie tant qu'il peut, à tue-tête. || *Gura în gură*, bouche à bouche. || *Din gură în gură*, de bouche en bouche.—*Și mers-au vestea în lume, trecând din gură în gură*

(V. Alex.); et le bruit s'en est répandu partout, passant de bouche en bouche. || *A da o gură*: 1° donner un baiser. — *Ferice de cel 'nalt că dă gura peste gard* (Gol.), heureux celui qui est grand car il peut donner des baisers par dessus la haie. — 2° donner une semonce, flanquer un savon, tancer, crier après quelqu'un. — 3° avertir, faire savoir. — *Dete gura la megieşi*, il avertit les voisins. — *'L duse prin sat şi dete gură la megieşi ca in seara cutare ĕi sa se adune toţi cu toţi cu totul la la biserică* (P. Ispir.), il le mena par le village et il fit savoir aux voisins que tel soir ils aient à se réunir tous à l'église. | *A trage o gură* = *A da o gura* (2°). || *A se lua de gură*, se quereller, se prendre de bec. || *A face gura*, crier, brailler, faire du bruit. — *Şi uite ce gura face* (I. Creanga), vois un peu quel tapage il fait (comme il crie). || *A sări cu gura la cineva*, se mettre à crier après quelqu'un. || *Am fugit de gura lui*, je me suis enfui pour échapper à ses criailleries. | *A început cu gura pe mine*, il se mit à crier après moi. | *A astupa gura cuiva*, fermer la bouche à quelqu'un. || *A nu avea gură*, n'avoir rien à dire, ne pouvoir réclamer, ne plus oser rien dire (par crainte, par honte, etc.). — *Aşa dară au rămas lui Pepelea boeuf şi ceĭ-l'alţi fraţi n'aveau nici gura pentru aceasta, căci aşa le fusese învoiala* (I. G. Sbiera); ainsi donc le bœuf resta à Pepelea et les autres frères n'eurent rien à dire, car telle avait été leur entente. — *De când l'a prins cu mâna in sac nu mai are gură sa nege*, depuis qu'on l'a pris la main dans le sac il n'ose plus nier. || *Abia au mâncat de gură*, ils ont à peine de quoi manger. | *Uită de la mână pînă la gură*, il a de la mémoire comme un lièvre, il oublie tout de suite. || *A avea fiere in gura*, avoir du fiel dans la bouche, avoir la bouche amère. || *A 'şi pune lacat la gura, a 'şi pune gard la gură*, s'imposer silence à soi-même, s'abstenir de parler, garder sa langue pour soi. || *Nu 'şi poate a astupa gura*, il ne peut pas se taire. || *Farfaca de gură*, babillard, bavard. || *A şi bate gura de clacă*, parler inutilement. || *A zice pînă 'i se duce gura la urechie*, bavarder à l'infini. || *Gură spartă*, bavard, indiscret. || *A da bucăţica din gura*, s'ôter le pain de la bouche. || *A lua păĭnica din gură*, prendre le pain de la bouche. || *A face spume la gură*, écumer de rage, être furieux. || *L'a luat gura pe dinainte*, il s'est trop pressé de parler, il a lâché son secret sans le vouloir. || *A fi bun de gură*, avoir la langue bien pendue. || *A fi reu de gură*, être mauvaise langue. — *E gură rea*, il est mauvaise langue. — *Guri rele*, mauvaises langues. — *(pop.) Are o gura spurcată*, il déblatère contre tout le monde, il dit des vilenies. || *Gură de Tîrgoviste*, mauvaise langue, faiseur de potins. || *Gura lumei*, on dit, potin. — *Şi ce'mi pasă de gura lumeĭ* (T. Şerb.), et que m'importe ce que dit le monde. — *Gura satului* (I. Slav.), les potins du village. — *Dat pe gura satului*, en proie aux potins du village. — *A intra in gura lumeĭ* et *a ajunge in gura lumeĭ*, être l'objet des on-dit. || *Poţi opri vîntul, apa şi gurile oamenilor!* (I. Creanga) l'peut-on arrêter le vent, l'eau et la langue des gens? || *Când nu tace o gură nu tace o lume intreaga*, il suffit d'un mot lancé pour faire jaser tout le monde. || *Ceĭ nebuni inima in gura o au* (Gol.); les fous ont le cœur sur les lèvres. || *Nu'l ţine gura parale*, il ne mâche pas ses mots, il ne se gêne pas pour parler. || *Regele muşcându-şi gura* (Coşb.); le roi se mordant les lèvres. || *Îi vine apa in gură*, l'eau lui en vient à la bouche. || *A lua vorba din gura*, couper la parole, interrompre. || *'Mi umbla prin gură*, je l'ai sur le bout de la langue. || *Nu te mai uita in gura ei* (I. Creanga), ne la crois pas. *Se ia după gura babeĭ* (I. Creanga); il écoute tout ce que lui dit la vieille, il suit tous les conseils de la vieille. || *Fi-ţi-ar gura aurită!* (P. Ispir.) Dieu fasse que ce que tu dis se réalise! || *Aĭ gură de aur*, tu parles d'or. || *Cu gura căscata*, bouche bée. — *A rămas cu gura căscata*, il est resté bouche bée, il est resté stupéfait. — *A alergat cu gura cascată după ceva*, courir avidement après quelque chose (que l'on désire avoir). || *După ce ne am pus gura la cale* (I. Creanga); après que nous eûmes mangé. || *A călca in gura lăcomieĭ*, *(litt.* marcher sur sa cupidité), faire un grand effort sur soi-même (pour faire ou accorder une chose contraire à ses goûts, à ses sentiments). — *Moşul, călcând in gura lacomieĭ* (Delavr.); le vieux, faisant un grand effort. || *Am cinci guri in casă*, j'ai cinq personnes à nourrir. — *Dar o văduvă sărăcuţa cu cinci guri in cap* (Delavr.); mais une pauvre veuve avec cinq enfants sur les bras. || *A fi cu sufletul la gură* et *a fi in gura morţii*, il est à l'agonie. || *(pop.) Cu borţul la gura* (P. Ispir.), enceinte. || *D'ale gurei*, choses à manger. — *După ce priimi de la dinsul câte ceva de ale gurei*, après qu'elle eût reçu de lui quelque chose à manger. || 2° *Gura leului*, la gueule du lion. *Gura lupului*, la gueule du loup. || Loc. *A scăpa cu din gura lupului*, l'échapper belle. || *A ţipa ca broasca in gura sarpelui* et *A ţipa ca din gura sarpelui*, crier comme un brûlé. 3° *Gura pivniţeĭ*, l'entrée de la cave. *Gura sacului*, l'ouverture du sac. *Gura sobeĭ*, la porte du poêle, l'âtre. *La gura sobeĭ*, devant l'âtre. *Gura albiorului*, le bord du broc. || Loc. *Păstrează sacul de la gură*, fais des économies

quand ta bourse est encore pleine. || *Acel picĭor de plaiu este o adevĕrată gură de raiu*, ce bas de colline est comme le seuil du paradis. || *4° Gura sabiei*, le tranchant du sabre. — *Gura cuțitului*, le coupant du couteau. || *5° Douăzecĭ și două de gurĭ tunătoare* (AL. ODOB.); vingt-deux bouches à feu. || *6° Gurĭ de văĭ*, gorges de montagnes. || *7° Gura Ialomițeĭ*, l'embouchure de la Ialomitza. — *Gurile Dunăriĭ*, les Bouches du Danube.

PLUR. *sans art.* gurĭ; — *avec l'art.* gurile.

GURĂ-CASCĂ, *s. comp. inv.* bayeur aux corneilles, musard, badaud. || *Astea sunt bune pentru gură-cască* (I. L. CARAG.), ce sont choses bonnes pour des badauds.

GURA-LEULUĬ, *s. comp.* gueule-de-loup, mufle de veau, mufleau *(bot.)*.

GURA-LUPULUĬ, *s. comp.* scutellaire *(bot.)*.

GURA MIELULUĬ. *s. comp.* V. gura leului.

GURALIU, *adj. [Mold.]* bavard, verbeux, loquace. || *Boĭerii tinerĭ erau ceĭ mai guraliĭ* (I. CREANGA), les jeunes boyards étaient les plus bavards.

F. GRAM. *f. s.* guralie; — *m. et f. pl.* guraliĭ.

GURALIV, *adj. [Val.]* bavard, verbeux, loquace.

F. GRAM. *f. s.* guralivă; — *m. pl.* guralivĭ; — *f. pl.* guralive.

1. **GURAR**, *s. m.* ouvrier qui reste à l'entrée de la mine et veille aux cordages et aux treuils.

PLUR. *sans art.* gurarĭ; — *avec l'art.* gurarii.

2. **GURAR**, *s. n. [Dâmb.]* V. guritor.

GURGARIȚĂ, *s. f.* calendre, chatepeleuse *(entom.)*. || V. gărgărițĕ.

GURAȘIE, *s. f.* bavardage, loquacité, verbosité.

GURATEC, *adj.* V. guraliv.

GUREȘ, *adj.* bavard || braillard, criailleur, *(pop.)* gueulard.

F. GRAM. *f. s.* gureșă; — *m. pl.* gureșĭ; — *f. pl.* gurcșe.

GURGOIU, *s. n.* V. gurguiu.

GURGUIA (a se), *vr. [Mold.]* 1° pointer, se former en pointe. || 2° V. a se gurguța. || *Iu bani tu te gurguĭ*, tu fais le fier avec ton argent.

CONJ. *Ind. pr.* se gurguie.

GURGUIAT, *adj. [Mold.]* en pointe.

F. GRAM. *f. s.* gurguiată; — *m. pl.* gurguiațĭ; — *f. pl.* gurguiate.

1. **GURGUIU**, *s. n. [Mold.]* tétin, bout du sein. || *Aĭ bune gurguie, copila are să le poată apuca ușor* (S. NAD.); tu as de bons tétins, l'enfant pourra les prendre facilement.

2. **GURGUIU**, *s. n.* bout de la sandale *(opincă)*.

3. **GURGUIU**, *s. n.* goulot (d'une cruche).

PLUR. *sans art.* gurguie; — *avec l'art.* gurguiele.

GURGUȚA (a se), *vr.* s'enfler, se renfler. || se rengorger, se faire valoir.

GURI (a), *v. [Trans.]* V. a gui.

GURILĂȚEL, *s. m. [Buc.]* qui a une grande bouche.

GURIȘOARĂ, *s. f. dim. de* gură.

1. **GURIȚĂ**, *s. f. dim. de* gura. || *Întinse a eĭ guriță la gura luĭ fierbinte* (A. DEPĂRĂȚ.), elle tendit sa bouche à sa bouche brûlante.

2. **GURIȚĂ**, *s. f.* baiser. || *Șĭ 'l îmbătă cu guriță* (P. POP.), elle le grise de baisers. || *A treia zi cu 'ndrăzneală o guriță iĭ furaĭ* (C. KONAKI), le troisième jour je lui volai audacieusement un baiser. || *Iar de 'ți cere ș'o guriță?* (COȘB.), et si elle te demande un baiser?

PLUR. *sans. art.* guriȚe; — *avec l'art.* guriȚele.

GURITOR, *s. n.* baguette de bois, de la largeur de l'étoffe, qui est placée contre l'ensouple de devant et sur laquelle on attache les fils avant de tisser.

GURLUIU, *s. n.* bec, gueule, gargouille.

GUȘĂ, *s. f.* 1° goître. || 2° jabot. || 3° double menton. || 4° *[Banat.]* gorge, gosier. || *Avea o gușă la gât cât o ploscă din cele marĭ*, il avait au cou un goître gros comme une grosse gourde. || *Se muncește cu sufletul în gușă* (ȚICHIND.), il se débat prêt à rendre l'âme, *(litt.* l'âme dans le gosier.)

PLUR. *sans art.* guȘe; — *avec l'art.* guȘile.

GUȘA-PORUMBULUĬ, *s. comp.* cucubale *(bot.)*

GUȘAT, *adj. et s.* goitreux.

F. GRAM. *f. s.* guȘată; — *m. pl.* guȘațĭ; — *f. pl.* guȘate.

GUSBELE, *s. f. pl. [Gorj.]* sorte de chenets, placés près du foyer (dans les moulins à foulon) pour sécher le bois trop vert avant de le mettre au feu.

GUSGAN, *s. m.* rat *(zool.)*.

PLUR. *sans art.* gusganĭ; — *avec l'art.* gusganii.

GUȘNIȚĂ, *s. f.* V. baraboiu.

GUST, *s. n.* goût. || *După gustul altora să nu 'ți alegĭ nicĭ materie nicĭ nevasta* (HINȚ.), on ne doit choisir ni une étoffe ni sa femme selon le goût des autres. || *Fie-care după gustul sĕu*, chacun selon son goût. || **Loc.** *I-am tăiat gustul de vorbă*, je lui ai fait passer l'envie de parler.

PLUR. *sans art.* gusturĭ; — *avec l'art.* gusturile.

GUSTA (a), *v.* goûter. || déguster. || éprouver, ressentir. || *Şi ve'un bine de am gustat cu ah! l'am rescumpărat* (C. Konaki), et si j'ai ressenti quelque bien, je l'ai payé d'un soupir.

Conj. *Ind. pr.* gust, guşti, gustă. — *Imparf.* gustam.— *Pas. déf.* gustai. — *Pl. q. parf.* gustasem. — *Fut. pr.* voiu gusta. — *Cond. pr.* aş gusta.—*Impér.* gustă, gustaţi.—*Subj. pr.* să gust, să guşti, să guste. —*Inf. pr.* a gusta.—*Part. pr.* gustând.— *Part. pas.* gustat.

GUSTAR, *s. m.* (*pop.*) le mois d'Août.

GUSTARE, *s. f.* action de goûter, de déguster. || goût, collation.

Plur. *sans art.* gustări ; — *avec l'art.* gustările.

GUSTĂREŢ, *s. m.* gourmet.

Plur. *sans art.* gustăreţi ; —*avec l'art.* gustăreţii.

GUSTĂRICĂ, *s. f.* déjeuner, goûter, collation. || *'Şi făcură o gustarică din merindea ce aveau* (P. Ispir.), ils goûtèrent avec les provisions qu'ils avaient.

GUSTĂRIT, *s. n.* le fait de goûter. || *Cu ceia ce veniră se puseră la gustărit*, ils se mirent à goûter avec ceux qui vinrent.

GUSTEA, *s. m.* V. **gustar**.

1. **GUŞTER**, *s. m.* lézard vert *(zool.)*.

2. **GUŞTER**, *s. n. [Mold.]* gosier. || *Începu măgarul a sbiera cât îi ţinea guşterul* (N. Bogd.), l'âne se mit à brailler tant qu'il pouvait.

3. **GUŞTER**, *s. n. [Mold.]* luette. || *Căderea guşterului*,

4. **GUŞTER**, *s. n.* croup. || étranguillon (des chevaux).

GUŞTERIŢĂ, *s. f.* vers des intestins (chez les chevaux).

GUSTOS, *adj.* qui a du goût, qui a un goût agréable, succulent. || *O mâncare gustoasa*, un mets succulent.

F. Gram. *f. s.* gustoasă; — *m. pl.* gustoşi ; — *f. pl.* gustoase.

GUT, *s. m.* ramier, pigeon sauvage.

Plur. *sans art.* guţi ; —*avec l'art.* guţii.

GÛT, *s. n.* V. **gât**.

GUTĂ, *s. f.* goutte *(t. de méd.)*.

GUTAN, *s. m.* V. **gut**.

GUTLAN, *s. n.* V. **gât**.

GUTLEJ, *s. n.* V. **gâtlej**.

GUTUIE, *s. f.* coing *(bot.)*. || *Peltea de gutuie*, gelée de coing.

GUTUIU, *s. m.* cognassier *(bot.)*.

GUTUNARIU, *s. m. [Mold.]* V. **guturaiu**.

GUTURAIU, *s. n.* coryza, rhume de cerveau. || *A avea guturaiu*, être enrhumé du cerveau.

Plur. *sans art.* guturaie ; — *avec l'art.* guturaiele.

GUTURAIT, *adj.* enrhumé, enchifrené.

F. Gram. *f. s.* guturaită, *m. pl.* guturaiţi, *f. pl* guturaite.

GUVERN, *s. n.* gouvernement. || *Când era la guvern*, quand il était au gouvernement. || *A căzut de la guvern*, il est tombé du pouvoir.

Plur. *sans art.* guverne ; — *avec l'art.* guvernele.

GUVERNA (a), *v.* gouverner.

Conj. *Ind. pr.* guvernez, guvernezi, guvernează. — *Imparf.* guvernam. — *Pas. déf.* guvernai. *Pl. q. parf.* guvernasem. — *Fut. pr.* voiu guverna.— *Cond. pr.* aş guverna. — *Impér.* guvernează, guvernaţi. — *Subj. pr.* să guvernez, să guvernezi, să guverneze.— *Inf. pr.* a guverna. — *Part. pr.* guvernând. — *Part. pas.* guvernat.

GUVERNARE, *s. f.* action de gouverner. || gouvernement. || *După doi ani de guvernare*, après deux années de gouvernement.

GUVERNANTĂ, *s. f.* gouvernante.

Plur. *sans art.* guvernante ; — *avec l'art.* guvernantele.

GUVERNATOR, *s. m.* gouverneur. || *Guvernatorul unei provincie*, le gouverneur d'une province.

Plur *sans art.* guvernatori ; — *avec l'art.* guvernatorii.

GUVERNOR, *s. m.* gouverneur, précepteur.

Plur. *sans art.* guvernori ; — *avec l'art.* guvernorii.

GUZAN, *s. m. [Mold. et Buc.]* rat *(zool.)*. || *S'a adunat o mulţime de soareci şi guzani din toata lumea* (I. G. Sbiera), une foule de souris et de rats s'assemblèrent de tous les points du monde.

Plur. *sans art.* guzani ; — *avec l'art.* guzanii.

GUZGAN, *s. m.* V. **gusgan**.

GUZIU, *s. m. [Suc.]* taupe. || *Guziul orb* (Cantem.), la taupe aveugle.

GUZUI (a), *v. imp.* vermiller, fouiller avec le groin.

Conj. *Ind. pr.* guzuesce. — *Imparf.* guzuia. — *Pas. déf.* guzui. — *Subj. pr.* să guzuească. — *Inf. pr.* a guzui. — *Part. pr.* guzuind. — *Part. pas.* guzuit.

GUZUIRE, *s. f.* action de vermiller, de fouiller avec le groin.

GUZUIT, *adj.* fouillé avec le groin. || *De toţi porcii guzuita* (P. Por.), fouillée du groin par tous les pores.

F. Gram *f. s.* guzuită ; — *m. pl.* guzuiţi. — *f. pl.* guzuite.

GVALT, *s. n. [anc.]* force, violence, contrainte.

H

H, h, *s. m.* 8e lettre de l'alphabet. || A, en roumain, le son guttural du χ grec: *hamal*, portefaix; *haine*, habits; *a înhama*, atteler; mais, ce son guttural s'atténue dans un grand nombre de mots. || Placé après **c**, il donne à cette lettre le son dur du **k**: *chĭemat*, appelé (*prov.* kĭemat); *chin*, tourment (*prov.* kin).

HA! *interj.* ah! ha!

HABA, *s. f.* passe-temps, veillée rustique.

HABA, *s. f.* V. **aba**.

HABAGIŬ, *s. m.* V. **abagiu**.

HABAGIU, *s. n.* *[Trans.]* manteau de femme.

HABAR, *s. n.* souci, cure. || *A nu avea habar*, ne pas prendre souci, n'en avoir cure, ne pas s'en soucier, ne pas s'en inquiéter. || *Habar n'am*, je ne m'en inquiète pas, peu m'importe. || *Înțelegĭ ce 'ți spun orĭ n'aĭ poate nicĭ habar?* Comprends-tu ce que je te dis ou peut-être n'en as-tu pas idée? || *Dacă veĭ merge cu mine, habar să n'aĭ;* si tu viens avec moi, n'aie aucune crainte. || *Te păzesc eu, n'aĭ habar;* je te protége, n'aie aucune inquiétude. || *Mor după tine și tu habar n'aĭ de mine* (A. Pann), je meurs d'amour pour toi et toi tu te soucies pas mal de moi.

HABATICURĬ, *s. n. pl.* *[Buc.]* menues choses. || abattis.

HABĂUC, *adj. et s.* *[Buc. et Trans.]* imbécile, idiot, hébété.

F. Gram. *f. s.* hăbăucă; — *m. pl.* hăbăucĭ; — *f. pl.* hăbăuce.

HĂBĂUCI (a), *v.* *[Buc. et Trans.]* devenir hébété, s'idiotiser, s'abêtir.

Conj. *Ind. pr.* hăbăucesc. — *Inf. pr.* a hăbăuci. — *Part. pr.* hăbăuciud. — *Part. pas.* hăbăucit.

HĂBĂUCIE, *s. f.* *[Buc. et Trans.]* imbécillité, stupidité, idiotisme.

HABER, *s. n.* *[Mold.]* V. **habar**.

HABLAI (a), *v.* *[Trans.]* habler.

HABOTNIC, *adj. et s.* fanatique, bigot (se dit des Juifs).

F. Gram. *f. s.* habotnică; — *m. pl.* habotnicĭ; — *f. pl.* habotnice.

HĂBUC, *s. n.* *[Trans.]* petit morceau. || *(empl. adv.)* *A tăia habuc*, couper en morceaux, déchiqueter, dépecer.

HĂBUCI (a), *v.* *[Trans.]* casser, briser, déchiqueter, dépecer.

Conj. *Ind. pr.* hăbucesc. — *Inf. pr.* a hăbuci. — *Part. pr.* hăbucind. — *Part. pas.* hăbucit.

1. **HAC**, *s. n.* *[Mold.]* droit, ce qui est dû, gage, salaire, solde. || *Avem a cere hacul sângetuĭ nostru și a părinților nostri* (N. Cost.), nous avons à réclamer le prix de notre sang et de celui de nos pères. || *Ca o slugă cu credință ce i-au plinit hacul seu* (C. Konaki), comme un serviteur fidèle qui a reçu ce qui lui était dû. || *El slujesce cu dreptate și ĭa hac pe jumătate* (Sezat), il sert fidèlement et reçoit la moitié de son salaire. || *Nu-i destul că 'mĭ dă stăpânul pentru slujbă hacul meu?* (T. Sper.) N'est-ce pas suffisant que le maître me donne des gages pour mon service? || *Am rămas făr'de slujbă, făr'de hac* (T. Sper.); je suis resté sans place, sans salaire. || **Loc.** *A veni cuiva de hac*, venir à bout de quelqu'un, river son clou à quelqu'un. — *Nu te teme că 'i viu eu luĭ de hac* (P. Ispir.), n'aie pas peur j'en viendrai moi à bout. — *Cu capra ți a venit de hac*, mais avec la chèvre tu n'as plus su quoi faire.

2. **HAC**, *s. n.* crampon (du fer à cheval).

HĂCĂI (a), *v. imp.* crier comme font les canards.

Conj. *Ind. pr.* hăcăesc. — *Inf. pr.* hăcăi. — *Part. pr.* hăcăind. — *Part. pas.* hăcăit.

HACHIȚE, *s. f. pl.* envie, caprice, lubies. || *Ca nu cumva într'o zi să 'i vie hachițe să 'și lase pe bărbat și să fugă îndărăt a-casă* (N. Bogd.), qu'il ne lui vienne pas l'envie de quitter son mari et de retourner chez ses parents. || *S'ar fi dus și după o potaie de lupĭ când îĭ veniă hachițele și de dus* (N. Bogd.), il aurait suivi une bande de loups quand il lui prenait l'envie de s'en aller. || *'Lapucă hachițele*, des lubies l'ont pris.

HĂCII (a), *v.* *[Mold.]* chasser. || *Mămuca mè hăciia* (El. Sevastos), ma mère me chassait. || V. **a hâsii**.

Conj. *Ind. pr.* hăciesc. — *Inf. pr.* a hăcii. — *Part. pr.* hăciind. — *Part. pas.* hăcit.

HĂCIIT, *s. n.* action de chasser. || *Maica mea când m'o vĕzut m'o luat la hăcĭit* (P. Pop. Can.); dès que ma mère me vit, elle me chassa.

HĂCĬUGĂ, *s. f.* V. **hățiș**.

HĂCUI (a), *v.* mettre en pièces, casser en morceaux, hacher menu. || *L'au hăcuit bucățĭ* (N. Cost.), ils l'ont mis en pièces.

Conj. *Ind. pr.* hăcuesc. — *Imparf.* hăcuiam. — *Pas. déf.* hăcuit. — *Pl. q. parf.* hăcuisem. — *Fut. pr.* voiu hăcui. — *Cond. pr.* aș hăcui. — *Impér.* hăcuesce, hăcuiți. — *Subj. pr.* să hăcuesc, să hăcuescĭ, să hăcuească. — *Inf. pr.* a hăcui. — *Part. pr.* hăcuind. — *Part. pas.* hăcuit.

HĂCUIRE, *adj.* action de mettre en pièces, de casser en morceaux, de hacher menu.

HACUIT, *s. f.* mis en pièces, cassé en morceaux, haché menu.

F. GRAM. *m. pl.* hăcuiți, — *f. pl.* hăcuiți; — *f. pl.* hăcuite.

HÂD, *adj.* V. hîd.

HADARAG, *s. m. [Mold.]* 1° corde de halage. || 2° manivelle.

HADÂREU, *s. n. [Trans.]* nasse.

HADÎMB, *s. m. (anc.)* eunuque, serviteur. || *Și îndată hadîmbii ce erau prunte în curtea împărătească îi au făcut farmec* (MIR. COST.), et aussitôt les eunuques qui étaient les maîtres à la cour du Sultan les ont mis en pièces.

HAGAU, *s. n. [Trans.]* sentier escarpé.

HAGIALÎC, *s. n.* pélerinage à Jérusalem. || *Hagiul fericit cu 'şi a intors paralele cheltuite cu hagialicul* (DELAVR.), le Hadji heureux d'être rentré dans l'argent qu'il avait dépensé pour le pélerinage (à Jérusalem). || **Loc.** *A se duce la hagîalîc*, tomber dans l'indigence.

PLUR. *sans art.* hadîmbi; — *avec l'art.* hadîmbii.

HAGICA, *s. f.* celle qui a fait le pélerinage à Jérusalem.

HAGIMÁ, *s. f.* échalotte.

HAGIU, *s. m.* hadji, celui qui a fait le pélerinage à Jérusalem. || **Loc.** *A se face hagiu*, devenir pauvre, tomber dans l'indigence.

HAHAM, *s. m.* 1° *(anc.)* rabin. || 2° sacrificateur, celui qui tue le bétail pour les Juifs. || *(anc.) Hahambașa*, le grand-rabin.

PLUR. *sans art.* hahami; — *avec l'art.* hahamii.

HAÍ *et* **haide**, *interj.* allons! || V. ai *et* aide.

HAI, *interj. [Mold.]* eh! hein! || *Fata haĭ cîn' încoa.* Eh! la fille, viens ici.

HAICAI (a), *v. (anc.)* saccager. || *Unii haicăiau, alții jăcuiau* (MIR. COST.); les uns saccageaient, les autres pillaient.

CONJ. *Ind. pr.* hăicăesc. — *Inf. pr.* a hăicăi. — *Part. pr.* hăicăind — *Pa t. pas* hăcăit.

HAIDA, *interj.* allons! *Au început a striga: »haĭda! haĭ eĭ!«* (MIR. COST.) Ils se mirent à crier: »Allons! sus!«

HAIDA-HAÍ, *interj.* hue! hue donc!

1. **HAÏDAMAC**, *s. m.* vagabond, vaurien. || *Acolo umbla câtva timp ca un haĭdamac pe din afară cu ilour nuĭestra cu eși la fereastra palatului* (P. ISPIR.), il erra quelque temps comme un vagabond espérant que la fée se montrerait à la fenêtre du palais.

PLUR. *sans art.* haĭdamaci; — *avec l'art.* haĭdamacii.

2. **HAÍDAMAC**, *s. m* gourdin, massue.

HAIDAU, *s. m [Mold.]* conducteur ou gardeur de bestiaux. *Haĭdaiĭ de pe la vite* (BELD.); les gardeurs de bestiaux. || *Și el s'a călugărit mai cu toți haĭdaiĭ lui* (I. CREANGĂ); et il s'est fait moine avec presque tous ses gardeurs de bestiaux. || *A întrebat pe haĭdai a-cuĭ 's vitele cele*, il demanda aux gardeurs à qui étaient ces bestiaux.

PLUR. *sans art.* haĭdăi; — *avec l'art.* haĭdăii.

HAIDE, *interj.* V. aide.

HAÍDUC, *s. m.* 1° *(anc.)* haïdouk, ancien corps de troupe, armé de lances et de sabres. || 2° haïdouk, brigand. || 3° haïdouk, combattant contre les oppresseurs du pays.

PLUR. *sans art.* haĭduci; — *avec l'art.* haĭducii.

HAÍDUCESC, *adj.* de haïdouk. *Cântec haĭducesc*, chanson de haïdouk.

F. GRAM. *f. s* haĭducească; — *m. et f. pl.* haĭducești.

HAIDUCESCE, *adv.* comme un haïdouk (dans les trois sens).

HAÍDUCI (a), *v.* mener la vie de haïdouk. || *De cât să mă cătănesc mai bine să haĭducesc* (P. POP.) plutôt que de faire des courbettes (d'implorer), je préfère me faire haïdouk.

CONJ. *Ind. pr.* haĭducesc. — *Imparf.* haĭduciam. — *Pas. déf.* haĭduci. — *Pl. q. parf.* haĭducisem. — *Impér.* haĭducește, haĭduciți. — *Subj. pr.* să haĭducesc, să haĭducești, să haĭducească. — *Inf. pr.* a haĭduci. — *Part. pr.* haĭducind. — *Part. pas.* haĭducit.

HAÍDUCIE, *s. f.* vie de haïdouk (dans les deux derniers sens.). || *Când ĕĭ lăsa faculți viața de haĭducie, viața de azi pînă mâine?* Quand laisseras-tu à tous les diables la vie de haïdouk, cette vie au jour le jour?

HAÍHUIÚ, *adj. [Mold.]* distrait, ahuri.

F. GRAM. *f. s* haĭhuie; — *m. et f. pl.* haĭhuii.

HAIHUIU, *s. n. [Mold.]* distraction, ahurissement. || *Intr'un haĭhuiu o dusese* (P. ISPIR.); il était constamment ahuri.

1. **HAIMANA**, *s. f. (anc.)* nom que l'on donnait aux ouvriers qu'on engageait pour toute sorte de services dans les mines, mais sans service fixe. || *Lucru de haimana*, travail fait à la diable, besogne bâclée.

2. **HAIMANA**, *s. f.* vagabond, flaneur, désœuvré, batteur de pavé. || *(empl. adv.)* *A umbla haimana*, errer, vagabonder, flaner, battre le pavé.

PLUR. *sans art.* haimanale; *avec l'art.* haimanalele.

HAIMÀNI (a), *v.* errer, vagabonder. || *A umbla haimănind*, vagabonder.

CONJ. *Ind. pr.* haimănesc. — *Inf. pr.* a haimăni *Part. pr.* haimănind. — *Part. pas.* haimănit.

HAIN, *s. m. (anc.)*. rebelle.

PLUR. *sans art.* haĭni; *avec l'art.* haĭnii.

HAIN, *adj.* traître, perfide, hostile, haineux, vindicatif, rancunier. || *A încredințat pe vizir ca țara nu-i haină* (I. KANTA), il assura au vizir que le pays n'était pas hostile. || *Un om hain*, un homme vindicatif.

F. GRAM. *f. s.* haină ; — *m. pl.* haini ; — *f. pl.* haine.

HAIN, *empl. adv.* traîtreusement, perfidement, hostilement, haineusement. || *Acum a racnit iară mai hain* (I. G. SBIERA) ; cette fois il poussa un cri encore plus épouvantable.

HAINĂ, *s. f.* habit, vêtement. || *Haine bărbătești*, vêtements d'homme. — *Haine femeiești*, vêtements de femme. || *Haine de vară*, vêtements d'été. — *Haine de iarnă*, vêtements d'hiver. || *Calică-i era haina, dar strălucia pe ea și crucea Sf. Gheorghe ș'a Românieĭ stea* (V. ALEX.) ; son habit était pauvre, mais on voyait briller dessus la croix de St. Georges et l'Étoile de Roumanie. || *Haina străină nu ține de cald, (litt.)* un vêtement étranger ne tient pas chaud, d'habits d'autrui mal on s'honore. || *Haine de cheltuĭală*, habits de cérémonie (brodés, galonnés, coûtant cher).

PLUR. *sans art.* haine ; — *avec l'art.* hainele.

HAINE, *s. f. pl. [Trans.]* lingerie. || *Haine albe*, lingerie. || *Haine de pat*, literie.

HAINI (a), *v. [anc.]* trahir. || *Românii nu pot să hainească și să fugă de patria lor* (ZIL. ROM.), les Roumains ne peuvent trahir et fuir loin de leur patrie.

HAINI (a se), *vr. [anc.]* se rebeller. || se détester. || *M'am hainit de domnie*, je me suis revolté contre le trône.

HAINIRE, *s. f. [anc.]* trahison. || rebellion.

HAINIE, *s. f. [anc.]* rebellion. || perfidie, trahison. || *Îi ținea împărăția cu prepus de hainie* (MIR. COST.), la Porte les soupçonnait de trahison.

HAINLÎC, *s. n. [anc.]* rebellion. || trahison, perfidie. || inimitié.

1. **HAINUȚĂ**, *s. f. dim. de* haină.

2. **HAINUȚA**, *s. f. [Olt.]* veste brodé de laines de couleur et de perles.

HAIRET, *s. n. [anc.]* hégire.

HAIS, *interj.* hue ! hubau ! || V. ais.

HAIT, *interj. [Mold.]* Allons hop ! || *Ne înghițemuirăm cum puturăm în căruță și hait înainte !* (CONV. LITER.) nous nous casâmes comme nous pûmes dans la charrette et hop ! en avant !

HAIT, *s. n. [Suc.]* digue servant à retenir une masse d'eau, qui, lâchée, entraîne les radeaux.

HAIT, *adj. [Mold.]* de travers.

F. GRAM. *f. s.* hăită ; — *m. pl.* hăiți ; — *f. pl.* hăite.

1. **HAITA**, *s. f. [Val.]* meute, harde, bande.

2. **HAITĂ**, *s. f. [Mold.]* chienne.

3. **HAITĂ**, *s. f. [Trans.]* coureuse, garce, catin.

PLUR. *sans art.* haite ; — *avec l'art.* haitele.

1. **HAITAȘ**, *s. m. [Mold.]* rabatteur, traqueur. || *S'a pornit cu haitași la vinat* (N. BOGD.), il est parti à la chasse avec des rabatteurs. || *Împresurând pădurea cu oaste de haitași* (N. GANE), entourant le bois avec une armée de rabatteurs.

PLUR. *sans art.* haitași ; — *avec l'art.* haitașii.

2. **HAITAȘ**, *s. n. [Mold.]* rabattage, traque. || *În sfîrșit haitașul se mântui* (V. FOR.), enfin le rabattage prit fin.

HAITEC, *s. n.* V. haitic.

HAITIC, *s. n.* V. aitic.

HAITIȘ, *adj. [Mold. et Trans.]* cagneux, tortu. || *Avea picioarele haitișe* (N. GANE), il avait les jambes cagneuses. || *(empl. adv.) A umbla haitiș*, marcher comme une cane.

F. GRAM. *s. f.* haitișă ; — *m. pl.* haitișĭ ; — *f. pl.* haitișe.

HAĬTOS, *adj.* coquet, galant. || *O femeie haĭtoasă*, une femme galante.

F. GRAM. *s. f.* haĭtoasă ; — *m. pl.* haĭtoși ; — *f. pl.* haĭtoase.

HĂITUIALĂ, *s. f.* rabattage, traque.

HĂITUI (a), *v.* traquer, rabattre. || *Am să vĕ hăituesc cu eopoĭ* (V. ALEX.), je vous traquerai avec des limiers.

CONJ. *Ind. pr.* hăituesc. — *Imparf.* hăituĭam. — *Pas. déf.* hăituii. — *Pl. q. parf.* hăituisem — *Fut. pr.* voiŭ hăitui. — *Cond. pr* aș hăitui. — *Impér.* hăituesce, hăituiți. — *Subj. pr.* să hăituesc, să hăituești, să hăituească. — *Inf. pr.* a hăitui — *Part. pr.* hăituind. — *Part. pas.* hăituit.

HAITUIRE, *s. f.* action de traquer, de rabattre.

HAITUIT, *adj.* traqué, rabattu. || *Haituit ca o fiară sălbatică*, traqué comme une bête fauve.

F. GRAM. *f. s.* haituită ; — *m. pl.* haituiți ; — *f. pl.* haituite.

HAITUIT, *s. n.* le fait de traquer, de rabattage. *S'au apucat la haituit* (I. G. SBIERA), ils se mirent à rabattre.

HAITURĬ, *s. f. pl.* V. aituri.

HAJMA, *s. f. [Trans.]* V. hagimă.

HAL, *s. n.* état, condition, situation, position (en mauvaise part). *Și când m'a văzut în ce hal me aflam* (I. CREANGA), et quand il a vu dans quel état je me trouvais. || *A doua zi, când se deșteptă boerul, văzându-se în astfel de hal, întrebă unde se află* (P. ISPIR.) ; le lendemain, quand il se réveilla, le seigneur, se voyant dans un pareil état, demanda où il se trouvait.

HALA-BALA, *s.* V. alabala.

1. **HALĂ**, *s. f.* *[Olt.]* ouragan.

2. **HALĂ**, *s. f.* *[Bucov.]* monstre. || ogre. || gourmand, glouton. || *Vezură venind o hală* (ȚICHIND.), ils virent venir un monstre. || *Se temea ca nu cumva, prin întunerec umblând, să vadă vreo hală* (ȚICHIND), il craignait qu'en allant dans l'obscurité il ne vînt à rencontrer quelque monstre.

3. **HALĂ**, *s. f.* se dit de quelque chose de très grand. || *O hală de om*, une sorte de colosse.

4. **HALĂ**, *s. f.* halle. || *Hala centrală*, la halle centrale.

PLUR. *sans art.* hale ; — *avec l'art.* halele.

HĂLĂCĬUGĂ, *s. f.* ronceraie.

HALACUSTĂ, *s. f.* V. lăcusta.

1. **HĂLĂDUI (a)** *v. [anc.]* échapper, s'échapper. || *A hălăduit din laţul tău* (CANTEMIR), il s'est échappé de ton filet. || *Şi aşa au hălăduit Toma Vornicul şi cu frate sĕu lordache de primejdia morţii* (MIR. COST.), c'est ainsi que le vornic Toma et son frère lordaki ont échappé à un danger de mort. || *Iar alţi Turcĭ ce se aflau aice au fugit şi au hălăduit de moarte* (CHR. ANON.), et d'autres Turcs qui se trouvaient là se sont enfuis et ont échappé à la mort. || *Şi aşa au hălăduit ţara de mare primejdie ce i se gătise de Tătarĭ* (N. MUSTE), et de la sorte le pays a échappé au grand danger dont le menaçaient les Tartares. || *A încălecat pe cal şi singur a fugit să hălăduiască* (GR. URECH.), il monta à cheval et s'enfuit tout seul pour échapper.

2. **HĂLĂDUI (a)**, *v.* demeurer, habiter, domicilier, rester, vivre. || *Hălăduesce unde poate*, il habite où il peut. || *El a hălăduit în domnie atîţia anĭ de anĭ* (AL. ODOB.), il est resté sur le trône un si grand nombre d'années. || *Unde corbiĭ locuesc, şi ca frunza se înmulţesc, şi bine hălăduesc* (P. POP.); où les corbeaux habitent, et comme les feuilles se multiplient, et vivent bien.

3. **HĂLĂDUI (a)**, *v. [Buc.]* être délivrée, accoucher. || *Cum a hălăduit femeia*, dès que la femme fut délivrée. || *Femeia nu se munceşte mult şi îndată hălăduesce* (FL. MARIAN), la femme n'a pas de grandes douleurs et aussitôt elle accouche.

CONJ. *Ind. pr.* hălăduesc,—*Imparf.* hălăduiam. — *Pas. déf.* hălăduit.— *Pl. q. parf.* hălăduisem.— *Fut. pr.* voiu hălădui. — *Cond. pr.* aş hălădui. — *Impér.* hălăduesce, hălăduiţi. — *Subj. pr.* să hălăduesc, să hălăduescĭ, să hălăduască. — *Inf. pr.* a hălădui. — *Part. pr.* hălăduind.—*Part. pas.* hălăduit.

1. **HĂLĂDUIRE**, *s. f.* *[anc.]* action d'échapper. || fuite.

2. **HĂLĂDUIRE**, *s. f.* action de demeurer, d'habiter, de rester. || séjour, habitation.

3. **HĂLĂDUIRE**, *s. f.* *[Buc.]* action d'être délivrée. || délivrance.

PLUR. *sans art.* hălăduirĭ ;—*avec l'art.* hălăduirile.

HĂLĂDUIT, *part. pas.* de a hălădui (dans les trois sens).

F. GRAM. *f. s.* hălăduită ; — *m. pl.* hălăduiţi, — *f. pl.* hălăduite.

HĂLAGIE, *s. f.* V. galagie.

HALAGEA, *expr.* V. alagea.

HALAL, *dans les expr. : Halal să-ţi fie!* grand bien te fasse. || *Halal de cĭ!* Grand bien leur fasse!

HALALAIE, *s. f.* *[pop.]* tapage, vacarme. || *Făcea o halalaie de nu ţĭ venĭa să staĭ cu sa-ĭ asculţĭ* (P. ISPIR.), il faisait un tel vacarme qu'on n'avait guère envie de rester à les écouter.

HĂLĂLĂU, *s. m. et adj.* *[Mold.]* gauche, pataud, lourdaud.

HĂLAOIU, *adj.* *[Trans.]* gauche, disproportionné, disgracieux, lourdaud.

HALASTINCĂ, *s. f.* lasting.

HĂLĂSTUI (a), *v.* *[Trans.]* différer, retarder, proroger. || hésiter.

CONJ. *Ind. pr* hălăstuesc.—*Inf. pr.* a hălăstui.—*Inf. pr.* hălăstuind. —*Part. pr.* hălăstuit.

HĂLĂSTUIRE, *s. f.* *[Trans.]* action de différer, de retarder, de proroger, d'hésiter.

HALAT, *s. n.* robe de chambre, robe de nuit. || *Leonida e în halat, în papuceĭ şi cu seufia de noapte* (I. L. CARAG.), Léonidas est en robe de chambre, en pantoufles et avec son bonnet de nuit.

PLUR. *sans art.* halaturĭ ;— *avec l'art.* halaturile.

HALATURĬ, *s. n. pl.* *[Mold.]* outils, accessoires. || V. olat.

1. **HALĂU**, *s. m.* épervier (pour la pêche).

2 **HALĂU**, *s. m.* *[Banat]* V. 3. hală.

3. **HALAU**, *s. n.* *[Suc.]* auge pour les porcs.

HĂLĂŢUGA *s. f.* *[Mold.]* propre à rien, coureuse.

HALBA, *s. f.* demi litre.

HALCA, *s. f.* morceau. || *O halcă de pâĭne*, un morceau de pain. || *Mulţi ţin în gură nu înbucătura, ci halca nucce* (ZIL. ROM.), beaucoup tiennent dans la bouche non une bouchée, mais un gros morceau. || *Mai înghiţi o halcă de carne* (DELAVR.), il avala encore un morceau de viande. || *O halcă de pămînt*, un lopin de terre.

HALCA, *s. f.* *[anc.]*, jeu de bagues (sorte de tournoi). || *Şi mergea adesea la divanul*

de se eglendisîa făcênd in toţi anii halca acolo (EN. KOGĂLN.), et il allait souvent se divertir chez lui et il y organisait chaque année un jeu de bagues. || *A bate halcaua*, perdre son temps inutilement.

HĂLCI (a) v. raboter.

CONJ. *Ind. pr.* hălcesc. — *Inf. pr.* a hălci. — *Part. pr.* hălcind. — *Part. pas.* hălcit.

HĂLCITOR, *s. n.* rillard, rabot de charpentier.

HALDAN, *s. n.* V. aldan.

HALDEA, *s. f.* Chaldée.

HALDEESC, *adj.* chaldéen. || *Limba haldeească* (CANTEM.), la langue chaldéenne.

F. GRAM. *f. s.* haldeească ; — *m.* et *f. pl.* haldeeşti.

HALEA, (boierii —), *(expr. anc.)* on appelait ainsi les boyards en fonctions, en activité de service.

HALEA-MALEA (de-a-), *loc. adv.* jeu d'enfants (jeu de balle).

HALEP, *s. n. (anc.)*, aune d'Alep.

HĂLI (a) *v. [Mold.]* lancer (la balle ou la paume). || *Cel ce-i hălesce mingea* (CONV. LIT.), celui qui lui lance la balle.

CONJ. *Ind. prés.* hălesc.— *Imparf.* hăleam.— *Pas. déf.* hăli. — *Pl. q. parf.* hălisem. — *Impér.* hălesce, hăliţi.—*Subj. pr.* să hălesc, să hălescî, să hălească.— *Inf. pr.* a hăli.—*Part. pr.* hălind.—*Part. pas.* hălit.

HALIC, *s. n.* V. alic.

HALI-HALI, *interj. [Mold.]* pfui ! pfui ! sorte de sifflement pour chasser des oies.

HALIMA, *s. f.* conte des mille et une nuits, récit merveilleux. || *El ne a făcut de viaţa-i o lungă povestire, o halima întreagă şi plină de minuni* (V. ALEX.) : il nous a fait de sa vie un long récit, un conte merveilleux rempli de choses étonnantes.

HALIME, *s. f. [Ban.]* gloutonnerie.

HĂLM, hilm *et* hôlm, *s. n.* tertre, monticule, éminence, colline. || *Toate vaile şi hălmurile de huetul glasului se cutremurâ* (CANTEMIR), toutes les vallées et toutes les collines tremblèrent du bruit de sa voix. || V. dîlm.

HALMOS, *adj. [Trans.]* couvert de tertres, de collines.

F. GRAM. *f. s.* hălmoasă ; — *m. pl.* hălmoşi ; — *f. pl.* hălmoase.

HALMUI (a), *v. [Trans.]* entasser, faire des tas.

CONJ. *Ind. pr.* hălmuesc.

HALMUROS, *adj.* en forme de tertre, de monticule, élevé. || *In valurî aşa hălmuroase sa se arunce nu 'ndrăznesce* (CANTEM.) il n'ose se jeter dans des vagues aussi hautes. || V. hălmos.

F. GRAM. *f. s.* hălmuroasă,— *m. pl.* hălmuroşi ; — *f. pl.* hălmuroase.

HĂLPAV, *adj.* glouton, goulu, avide.

F. GRAM. *f. s.* hălpavă ; — *m. pl.* hălpavi ; — *f. pl.* hălpave

HĂLPAV, *adv. [Mold.]* gloutonnement, goulûment, avidement. || *Mincă lupul începe a mînca hălpav* (I. CREANGA), alors le loup se met à manger gloutonnement. || *Cerbul ajungênd la izvor o-dată şi începe a bea hălpav la apă rece* (I. CREANGA), dès qu'il arrive à la source, le cerf se met à boire goulûment de l'eau fraîche.

HALT, *s. n. (anc.)* désordre, confusion. || *Aicî vedeţi şi înţelegeţi ce grozavie de halt* (ZIL. ROM.), vous voyez et vous comprenez ici quelle épouvantable confusion (ce fut).

HĂLTEIE, *s. n. pl.* attelage, attirail de voiture (CIHAC).

HĂLTIBÎC, *adv.* V. bâldâbîc.

HALUIT, *adj. [Trans.]* frappé de paralysie.

F. GRAM. *f. s.* haluită ; — *m. pl.* haluiţi — *f. pl.* haluite.

HALVA, *s. f.* V. alva.

HALVAGIŬ, *s. m.* V. alvagiŭ.

HALVET, *s. n. [Suc.]* entretien particulier.

HAM, *s. n.* harnais. || *Hamurî noue*, des harnais neufs. || *Cal de ham*, cheval de trait. || *Cînd m'am deşteptat caiî erau prinşi în ham* (P. ISPIR.), quand je me suis réveillé les chevaux étaient attelés.

PLUR. *sans art.* hamurî ;—*avec l'art.* hamurile.

HAMĂI (a), *v. s. imp.* japper. || *Cînele hămăesce*, le chien jappe.

CONJ. *Ind. pr.* hămăesc.—*Imparf.* hămăiam.—*Pas. déf.* hămăii.—*Pl. q. parf.* hămăisem.—*Subj. pr.* să hămăiască. — *Inf. pr.* a hămăi.— *Part. pr.* hămăind.— *Part. pas.* hămăit.

HĂMAĬALĂ, *s. f.* jappement.

PLUR. *sans art.* hămăieli ; — *avec l'art.* hămăielile.

HAMAILÎU, *s. n. (anc.)* amulette. || *Un hamailîu de argint suflat tot cu aur*, une amulette d'argent entièrement dorée.

HAMAIRE, *s. f.* action de japper.

HAMAIT, *s. n.* le fait de japper.|| jappement.

HAMAL, *s. m.* portefaix.

PLUR. *sans art.* hamalî ;—*avec l'art.* hamalîi.

HAMALÎC, *s. n.* métier du portefaix.

HAMBAC, *s. n.* 1° abaque, table à calculer. || 2° table de Pythagore.

HAMBAR, *s. m.* grenier. || grange. || magasin à blé. || *[Prah.]* huche *(t. de meun.)*. || *Să te învecî a mai veni să furî orz din hambarul nostru* (N. FILIM.), je t'apprendrai à venir voler de l'orge dans notre grenier. || *Hambarele geneau de pline ce erau*, les magasins étaient pleins à en crever.

PLUR. *sans art.* hambare ;—*avec l'art.* hambarele.

HAMEIU, *s. n.* houblon.

HAMEI (a se), *vr. (anc.)* s'épuiser (I. NECULCEA) || V. a hamisi.

HAMESI (a), *v.* V. a hamisi.

HAMGER, *s. n.* V. hanger.

HAMIŞ, *adj.* [*Trans.*] rusé, trompeur.

F. Gram. *f. s.* hamisă; — *m. pl.* hamiş; — *f. pl.* hamişe.

HAMIŞAG, *s. n.* [*Trans.*] ruse, tromperie.

HAMISEALĂ, *s. f.* [*Mold.*] épuisement, inanition.

HAMIŞEL, *adj.* [*Trans.*] *dim.* de hamiş.

HAMISI (a), *v.* être épuisé, tomber d'inanition, avoir grand faim, défaillir de faim, mourir de faim. || *Erau hamisiţi de foame* (I. Neculce), ils tombaient d'inanition.

Conj. *Ind. pr.* hămisesc. — *Inf. pr.* a hămisi. — *Part. pr.* hămisind. — *Part. pas.* hămisit.

HĂMIŞI (a), *v.* [*Trans.*] ruser, tromper.

HĂMIŞI (a se), *vr.* [*Trans.*] devenir rusé.

HAMISIRE, *s. f.* action d'être épuisé, de tomber d'inanition, etc.

HAMIŞIRE, *s. f.* [*Trans.*] action de ruser, de tromper.

HAMISIT, *adj.* épuisé, affamé, tombant d'inanition, mourant de faim. || *Ne despărţim hamisiţi de foame* (I. Creangă), nous nous séparons mourant de faim.

F. Gram. *f. s.* hămisită; — *m. pl.* hămisiţi, — *f. pl.* hămisite.

HĂMIŞIT, [*Trans.*] rusé.

F. Gram. *f. s.* hămiştă; — *m. pl.* hămişti; — *f. pl.* hămişite.

HAMNESI (a), *v. pour* [*anc.*] a hamisi. || *Începuse oştenii a hamnesi şi a se bolnăci* (N. Costin), déjà les soldats étaient épuisés et tombaient malades.

HAMURAR, *s. m.* fourrelier, harnacheur.

Plur. *sans art.* hămurari, — *avec l'art.* hămurarii.

HAMURARIE, *s. f.* 1° l'ensemble des harnais. || 2° fabrique de harnais. || 3° métier de fourrelier.

HAMUSIT, *adj.* [*Trans.*] pelé (par suite du frottement d'un harnais ou d'une courroie). || *Au vezut lupul pre câine hamusit pre lânga grumaz* (Ţichind.), le loup vit que le chien était pelé près du cou.

F. Gram. *f. s.* hamusită; — *m. pl.* hamusiţi; — *f. pl.* hamusite.

HAMZA, *s. f.* [*Mold.*] buse (conduit qui amène l'eau du bief sur la roue du moulin).

1. **HAN**, *s. m.* khan, prince tartare. || *Hanul Tătarilor*, le khan des Tartares. || *(pop.) Han Tătar*, le Diable. — *Să te ia han-tatar!* Que le diable t'emporte!

Plur. *sans art.* hani; — *avec l'art.* hanii.

2. **HAN**, *s. m.* auberge, hotellerie. || *A tras la han*, il est descendu à l'auberge.

Plur. *sans art.* hanuri; — *avec l'art.* hanurile.

HANANEU, *s. m.* Chananéen.

Plur. *sans art.* Hananei; — *avec l'art.* Hananeii.

HANDRĂLAU, *s. m.* [*Mold.*] *(pop.)* galant, galantin, coureur de filles. || *Umbla handrălau după femei*, il faisait la cour aux femmes, il courait les filles.

Plur *sans art.* handrălai; — *avec l'art.* handrălaii.

HANDROC, *s. n.* V. androc.

HANESC, *adj.* du khan, qui appartient au khan. || *Era de sânge hanesc*, il était de race princière (de la race des khans).

F. Gram. *f. s.* hanească; — *m. et f. pl.* hanesci.

1 **HANG**, *s. n.* unisson, accompagnement, ton. || *Iară cobza ţine hangul* (M. Emin.), et la cobza tient l'accompagnement. || *A ţine hangul cuiva*, se faire l'écho de quelqu'un.

2 **HANG**, *s. n.* danse populaire.

HANGEARLIU, *adj.* [*anc.*], armé d'un kandjar.

HANGER, *s. n.* kandjar, poignard recourbé. || *Ceĭ cinci-zeci de ieniceri cu hangere ascuţite* (P. Pop.), les cinquante Janissaires armés de kandjars affilés.

Plur. *sans art.* hangere, — *avec l'art.* hangere

HANGÍOACA, *s. f.* aubergiste *(fém.)*.

Plur. *sans art.* hangioaice; — *avec l'art.* hangioaicele.

HANGIU, *s. m.* aubergiste.

Plur. *sans art.* hangii; — *avec l'art.* hangii.

HANIE, *s. f.* [*anc.*] dignité de khan.

HANÎMĂ, *s. f.* [*anc.*] femme noble, dame (en Turquie). || *Te rog, hanimă*; je vous prie, madame. || *Cânta din gură şi din tambură în tocmaĭ ca o hanimă de saraiu* (N. Filim.), elle chante et joue du tambourin absolument comme une dame du sérail.

HANŢ, *s. n.* [*Trans.*] quartier, lambeau. || *Hanţ de mortăciune*, quartier de charogne.

HANŢAU, *s. n.* [*Prah.*] établi de charron.

HANTATARESC, *adj.* 1° inhumain, cruel, barbare. || 2° absurde, embrouillé.

F. Gram. *f. s.* hantătărească; — *m. et f. pl.* hantătărești.

HANŢELUI (a) *v.* [*Buc.*] V. a hanţui.

HĂNŢUI (a), *v.* [*Trans.*] dépecer, déchirer, démembrer. || tirer violemment, seconer avec force. || *Calul îşi hănţuesce frîul*, le cheval ronge son frein.

Conj. *Ind. pr.* hanţuesc. — *Inf. pr.* a hanţui. — *Part. pr.* hanţuind. — *Part. pas.* hanţuit.

HAOLI (a), *v.* V a aoli.

HAOLITURĂ, *s. f.* V. aolitură.

HAOS, *s. n.* chaos. || *Haos de patimĭ urîte* (C. Konaki), chaos de mauvaises passions.

HAOTIC, *adj.* chaotique.

F. Gram. *f. s.* haotică; — *m. pl.* haotici, — *f. pl.* haotice.

HAP, *s. n.* pilule. || **Loc.** *A înghiți hapul*, avaler la pilule, ravaler son dépit.

PLUR. *sans art.* hapuri ; — *avec l'art.* hapurile.

HĂPĂI (a), *v.* V. **a hăpui.**

HAPCA (de *et* **cu** —), *loc. adv.* se dit d'une chose qu'on happe, qu'on saisit rapidement et sans droit. || *Le ia cu hapca și apoĭ fuge la fata împăratului*, (I. CREANGĂ), il les saisit et court chez la fille du roi.

HAPLEA, *adj. (pop.)* niais, nigaud, jocrisse. || *Eseĭ un haplea*, tu es un nigaud.

HAPSÎN, *adj. et s. [Mold.]* ladre, parcimonieux, grippe-sou, fesse-mathieu. || *Se făcuse de tot hapsîn*, il était devenu tout-à-fait ladre. || *Fiul impărăteseĭ este maĭ sumeț și maĭ darnic, și umblă tot-d'auna înainte ; al țiganceĭ este maĭ limbut și maĭ hăpsîn.* (I. G. SBIERA) Le fils de la reine est plus hardi et plus généreux, et il va toujours en avant ; celui de la bohémienne est plus bavard et plus ladre. || *(empl. subst. comme injure)* grippe-sou, fesse-mathieu. || *Hapsîna de nevasta luĭ Vasile se ia după noĭ* (I. CREANGĂ), cette grippe-sou de femme à Basile nous emboite le pas.

F. GRAM. *f. s.* hapsînă ; — *m. pl.* hapsînĭ ; — *f. pl.* hapsîne.

HĂPUI (a), *v.* happer, agripper.

CONJ. *Ind. pr.* hăpuesc.

HĂPUROS, *adj.* granuleux. || pustuleux. || **dégoûtant.** || *Un cal hăpuros*, un cheval pustuleux. || *Cărăbuș hăpuros*, aphodie du fumier, fouille-merde *(entom.)*.

F. GRAM. *f. s.* hăpuroasă ; — *m. pl.* hăpuroșĭ ; — *f. pl.* hăpuroase.

HAR, *s. n.* grâce, faveur. || *Harul luĭ Dumnezeu*, la grâce de Dieu. || *A da har*, rendre grâce. || *A da în har*, accorder. || *Gândit-aĭ cum că Dumnezeu, precum e de haruri dătător, așa celor ce nu 'ĭ mulțumesc este și drept resplătitor?* (ZIL. ROM.) T'es-tu dit que de même qu'il est miséricordieux, Dieu sait punir ceux qui sont ingrats envers lui. || *Gândind că pentru fapta lor dobândi-vor har de la prințul cel nou* (ȘINCAĬ), pensant que par leur acte ils obtiendraient les bonnes grâces du nouveau prince. || *Tinerul 'l rugă drept har să 'ĭ lase această slujbă ;* le jeune homme le pria, comme une faveur, de lui laisser cette fonction. || *A frumuseței haruri goale* (M. EMIN.), les vaines grâces de la beauté.

PLUR. *sans art.* haruri ; — *avec l'art.* harurile.

HAR (în —), *loc. adv.* en vain, vainement.

HĂRĂ, *s. f.* V. **hîră.**

HARABA, *s. f.* V. **araba.**

HARABAGIU, *s. m.* V. **arabagiŭ.**

HĂRĂBOR, *adj.* fringant, alerte, guilleret, gaillard.

F. GRAM. *f. s.* hărăboră ; — *m. pl.* hărăborĭ ; — *f. pl.* hărăbore.

HĂRĂBAR, *s. m.* bruit, tapage, vacarme. || caquets.

HARAC, *s. m.* paisseau. || V. **arac.**

HARACI-AGA, *s. comp. (anc.)* fonctionnaire qui percevait le tribut, collecteur de la capitation.

HARACI-BAȘA, *comp. (anc.)* V. **haraci-aga.**

HARACIU, *s. n. (anc.)* tribut, capitation. || *Vezirul au zis solilor leșești să lege haraciu să dee pre an la Impărăție* (MIR. COST.), le Vizir a dit aux envoyés Polonais de fixer le tribut à donner chaque année à la Porte. || *Dau haraciu la străinĭ* (I. NENIȚ.), ils paient tribut à l'étranger.

HĂRĂCSI (a), *v.* scarifier.

CONJ. *Ind. prés.* hărăcsesc. — *Inf. pr.* a hărăcsi. — *Part. pr.* hărăcsind. — *Part. pas.* hărăcsit.

HĂRĂCSIRE, *s. f.* action de scarifier. || scarification.

HARACTIR, *s. n. (pop.)* V. **caracter.**

HĂRAI (a), *v.* V. **a hurui.**

HĂRĂITOARE, *s. f.* crecelle. || V. **huruitoare.**

HARAG, *s. n.* V. **arac.**

HARAM, *s. m.* 1° animal qui n'est plus bon à rien, rosse. || 2° animal errant. || 3° se dit d'un homme qui n'est bon à rien. || 4° profit sans peine, gain illicite. || *N'aĭ plâns după femeie atîta cât plângĭ după un haram de vacă* (ȘEZĂT.), tu n'as pas pleuré ta femme autant que tu as pleuré cette mauvaise vache. || *De haram, cu haram*, illégitimement, illicitement, en vain. — *Banĭ luațĭ cu haram*, argent pris illicitement. || *De haram a venit, de haram s'a dus ;* il est venu sans profit, il s'en retourne de même ; il est reparti comme il est venu. || *Copilul nu maĭ ce mănâncă e halal, numaĭ ce îmbracă e haram* (A. PANN) ; pour l'enfant il n'y a que manger qui soit quelque chose, s'habiller n'est rien.

HARAMINĂ, *s. f.* V. **aramina.**

HARANG, *s. n. [Ban.]* cloche. || *Harangu mereu tragea* (P. POP.), la cloche sonnait sans cesse.

HĂRĂNI (a se), *vr.* || V. **a se hrani.**

HARAP, *s. m.* V. **arap.**

HARĂPĂI (a), *v.* V. **a hărtăpăli.**

HARA-PARA, *loc. adv.* en menus morceaux. || *A face ceva hara-para*, briser quelque chose en petits morceaux. || V. **harta-parta.**

HARAPINĂ, *s. f.* V. **arapină.**

HARAPNIC, *s. n.* V. **arapnic.**

HARAR, *s. n.* hâche, sac. || *Ĭ a juruit un harar plin de hameiu* (CANTEM.), il a lui promis un sac plein de houblon. || V. **arar.**

HĂRĂSCI (a), *v. [Buc.]* couper net, trancher. || *Băĭatul a apucat o barda, 'și a hărăscit degetul cel mic și l'a dat hargaților*

ca să 'l ducă maicei sale (I. G. SBIERA); l'enfant saisit une hachette, se trancha le petit doigt et le donna aux valets pour le porter à sa mère. || V. a hârsti et a harşni.

HĂRAŢĬ, *s. m. pl.* V. harţaşi.

HARAŢI (a), *v.* attaquer vivement, harceler, tracasser, *(pop.)* asticoter. || *Eu am patima mâniei şi când mă hărăţesce cineva, atunci 's ca şi turbat şi nu mai ştiu ce fac* (I. G. SBIERA); je suis enclin à me mettre en colère, et, quand on s'attaque moi, je deviens comme enragé et je ne sais plus ce que je fais.

CONJ. *Ind. pr.* hărăţesc. — *Inf. pr.* hărăţi. — *Part. pr.* hărăţind. — *Part. pas.* hărăţit.

HARAŢI (a se), *vr.* engager un combat rapide (entre des avant-postes ou de petits corps de troupes). || *Au sosit Tătarii cu carii hărăţindu-se Cazacii au înfrânt Cazacii pre Tătari.* (MIR. COST.) Les Tartares sont survenus; les Cosaques ont engagé une escarmouche et ont défait les Tartares.

HARĂU, *s. n. [Ban.]* émouchet *(ornith.)*. || V. cobeţ.

HARAZI (a), *v.* gratifier, donner, faire don, laisser, léguer, dédier. || *Aşa An nou să le hărăzească Domnul vrăjmaşilor nostri*, que le Seigneur gratifie nos ennemis d'un pareil Nouvel an. || *Aşa fabula chiar lor o hărăzesc* (A. DONICI), aussi est-ce à eux que je dédie cette fable. || *Să mi hărăziţi iertăciune* (ZIL. ROM.), il faut me pardonner.

CONJ. *Ind. pr.* hărăzesc. — *Imparf.* hărăzîam. — *Pas. déf.* hărăzii. — *Pl. q. parf.* hărăzisem. — *Fut. pr.* voiu hărăzi. — *Cond. pr.* aş hărăzi. — *Impér.* hărăzesce, hărăziţi. — *Subj. pr.* să hărăzesc, să hărăzeşci, să hărăzească. — *Inf. pr.* a hărăzi. — *Part. pr.* hărăzind. — *Part. pas.* hărăzit.

HĂRĂZIRE, *s. f.* action de gratifier, de donner, de faire don, etc. || don, présent, legs.

HĂRĂZIT, *adj.* donné en présent, légué, dédié, dévoué.

F. GRAM. *f. s.* hărăzită, — *m. pl.* hărăziţi, — *f. pl.* hărăzite.

HARĂZITOR, *s. m.* donateur.

PLUR. *sans art.* hărăzitori; — *avec l'art.* hărăzitorii.

1. **HÂRB**, *s. n.* débris, tesson, têt. || *Hârburile cupeĭ le va aduna* (D. BOLIN.), il ramassera les débris de la coupe. || *Râde hârbul de cĭob (litt.* le têt rit du tesson), la pelle se moque du fourgon. || *Dinsa e acuma hârb, e istovită;* elle est maintenant brisée, elle est sans forces.

PLUR. *sans art.* hârburi; — *avec l'art.* hârburile.

2. **HARB**, *s. n. (anc.)* armes, blason. || *Hârbul Moldoveĭ*, les armes de la Moldavie.

HARBAR, *adj. [Trans.]* gourmand, friand.

F. GRAM. *f. s.* harbară; — *m. pl.* harbari; — *f. pl.* harbare.

HARBĂREŢ, *adj. [Trans.]* V. harbar.

HARBUI (a), *v.* briser en morceaux, casser. || abîmer. || *Tu aĭ boĭ, de ce nu 'ţi închipuescĭ şi un car? Al meu l'aĭ hârbuit de tot.* (I. CREANGA) Tu as des bœufs, pourquoi ne te fabriques-tu pas un chariot? Tu as complètement brisé le mien.

CONJ. *Ind. pr.* hârbuesc. — *Imparf.* hârbuiam. — *Part. déf.* hârbuit. — *Pl. q. parf.* hârbuisem. — *Fut. pr.* voiu hârbui. — *Cond. pr.* aş hârbui. — *Impér.* hârbuesce, hârbuiţi. — *Subj. pr.* să hârbuesc, să hârbuească. — *Inf. pr.* a hârbui. — *Part. pas.* hârbuit.

HARBUI (a se), *vr.* se délabrer.

HÂRBUIRE, *s. f.* action de briser en morceaux, de casser.

HÂRBUIT, *adj.* brisé en morceaux, cassé. || abîmé, délabré.

F. GRAM. *f. s.* hârbuită; — *m. pl.* hârbuiţi; — *f. pl.* hârbuite.

HÂRBUŢ, *s. n. [Trans.] dim. de* 1. hârb.

HARBUZ, *s. m. [Mold.]* pastèque, melon d'eau. || Loc. *Sănătos ca un harbuz*, gros et gras. || *A se duce ca un harbuz la vale*, dégringoler en roulant comme une boule.

PLUR. *sans art.* harbuzi; — *avec l'art.* harbuzii.

HARBUZARIE, *s. f. [Mold.]* melonnière.

PLUR. *sans art.* harbuzării; — *avec l'art.* harbuzăriile.

HARBUZESC, *adj. [Mold.]* comme la pastèque, juteux. || *Pere harbuzeşci*, poires fondantes.

F. GRAM. *f. s.* harbuzească; — *m. et f. pl.* harbuzeşci.

HARCA, *s. f. [Dămb.]* mur d'environ 0.60 cent. compris entre le terrain naturel et les poutres qui forment la base d'une maison paysanne.

HARCA, *s. f. [Buc.]* poulet rôti (P. POP.).

HÂRCA, *s. f.* V. hîrcă.

HÂRCAI (a), *v.* V. a hîrcăi.

HÂRCĂIRE, *s. f.* V. hîrcăire.

HARCAIT, *s. n.* V. hîrcăit.

HARCAT, *s. n. [Buc.]* V. harhat.

HARCÂTI (a), *v. [Buc.]* V. a hărhăti.

HARDAIAŞ, *s. n. dim. de* hârdaŭ.

HÂRDAU, *s. n.* baquet, tinette.

PLUR. *sans art.* hârdaie; — *avec l'art.* hârdaiele.

HARDUGHIE, *s. f. [Mold.]* masure. || ruine.

PLUR. *sans art.* hardughii; — *avec l'art.* hardughiile.

HARDUGHIT, *adj. [Mold.]* délabré, en ruines.

F. GRAM. *f. s.* hardughită; — *m. pl.* hardughiţi; — *f. pl.* hardughite.

HAREA, *s. f. (anc.)* étoffe de soie moirée.

HARECIU, *s. n.* V. **areciŭ**.

HARECĬUI (a), *v.* V. **a arecĭui**.

HAREM, *s. n.* harem.

PLUR. *sans art.* haremurĭ ; — *avec l'art.* haremurile

HĂREŢ, *s. n.* huard *(ornith.)*.

PLUR. *sans art.* hareţĭ ; — *avec l'art.* hareţiĭ.

HARFĂ, *s. f.* harpe. || V. **arfă**.

HARFIST, *s. m.* harpiste. || V. **arfist**.

HARGAT, *s. m.* valet. || V. **argat**.

HARGATĂ, *s. f.* servante.

HĂRGĂU, *s. n. [Mold.]* bol à anse. || *Tatu mort, casa pustie, nicĭ hărgău de mămăligă batĭr* (S. NAD.); le père mort, la maison déserte, pas même un bol de bouillie de maïs.

1. **HARGĬURI**, *s. n. pl. (anc.)* dépenses, frais. || aide, secours.

2. **HARGIURĬ**, *s. n. pl. (anc.)* doublure.

HARHALAIE, *s. f. [Mold.]* tapage, vacarme, confusion, tohu-bohu.

HĂRIŢII, *s. m. pl. (anc.)* éclaireurs, soldats d'avant-garde. || *Se ajungeau hărĭţiĭ tuĭ Răsvan cu oştile ţărei* (MIR. COST.), l'avant-garde de Rasvan rejoignait les troupes Moldaves.

HARHĂT, *s. n. [Mold.]* criaillerie, bruit que font plusieurs personnes qui parlent à la fois. || tohu-bohu, brouhaha.

HĂRHĂTI (a), *v. [Mold.]* parler tous à la fois. || *Vĕd nisce jidanĭ hărhătind* (S. NAD.), je vois des juifs qui parlaient tous à la fois. || *Apoĭ începe a rîde şi a hărcăti cu toţiĭ* (I. G. SBIERA); ils se mettaient ensuite à rire et à parler tous à la fois.

CONJ. *Ind. pr.* hărhătesc.

HĂRJOANĂ *et* **hîrjoana**, *s. f. [Mold.]* jeu de mains, tiraillement, bousculade, querelle, dispute, chamaillerie. || *Noĭ băieţĭ ne luăm la hîrjoană* (I. CREANGA), nous autres garçons nous nous mettons à nous bousculer. || *Eram cel maĭ bun de hîrjoană* (I. CREANGA), j'étais toujours le premier dans les bousculades. || *Baba începe a o întinde la hărjoană* (N. BOGD.), la vieille se met à les quereller.

HÂRJONI (a se) *et* **hîrjoni (a se)**, *rr. [Mold.]* se tirailler, se pousser, se bousculer, se lutiner, s'ébattre. || se disputer, se quereller, se chamailler. || *Şi tus treĭ plecară la drum chicotind şi hîrjonindu-se*, et ils partirent tous les trois riant et se poussant l'un l'autre le long du chemin. || *Cu copiĭ se hîrjonesc* (M. EMIN.), ils s'ébattent avec les enfants.

CONJ. *Ind. pr.* me hîrjonesc. — *Imparf.* mĕ hîrjoneam. — *Pas. déf.* me hîrjonirĭ. — *Pl. q. parf.* me *Inf. pr.* hîrjonisem. — *Impér.* hîrjonesce-te, hîrjoniţi-ve. — *Subj. pr.* să me hîrjonesc. — *Part. pr.* hîrjonindu-se. — *Part. pas.* hîrjonit.

HÂRLAV, *adj.* paresseux, fainéant. *Străinĭĭ, pînă şi ceĭ maĭ hîrlavĭ, fac comerţ*; les étrangers, même les plus paresseux, sont gens de négoce.

F. GRAM. *f. s.* hîrlavă ; — *m. pl.* hîrlavĭ ; — *f. pl.* hîrlave.

HÂRLEŢ, *s. n.* V. **hîrleţ**.

HARMAGIE, *s. m. [Trans.]* V. **haţmaţuchiu**.

HARMĂLAIE, *s. f.* tohu-bohu, brouhaha.

HARMĂSAR, *s. m.* étalon. || V. **armăsar**.

HARMATA, *s. f. [Buc.]* canon (I. G. SBIERA).

HARNIAIŬ, *s. m.* asclépiade *(bot.)*, asclépiade soyeuse *(bot.)*.

HARNIC, *adj.* actif, travailleur, appliqué, studieux, assidu, capable, diligent. || *Roiul harnic de albine* (N. GANE), l'actif essaim d'abeilles.

F. GRAM. *f. s.* harnică ; — *m. pl.* harnicĭ ; — *f. pl.* harnice.

HARNICELE, *s. f. pl.* V. **ielele**.

HARNICESCE, *adv.* activement, assidument, laborieusement. || *A lucra harnicesce*, travailler avec assiduité.

HARNICIE, *s. f.* activité, assiduité, application. || *Plugarul cu hărnicie s'apucase de arat* (C. NEGRUZZI); le laboureur s'était mis activement à travailler la terre. || **Loc. pop.** *Ce harnicie de om!* Quel homme actif !

HARNICUŢ, *adj. [Trans.] dim. de* **harnic**.

HARPAGICĂ, *s. f.* V. **arpagică**.

HARŞA, *s. f.* V. **arşa**.

HĂRŞEŬ, *s. n. [Trans.]* bêche. || V. **arşaŭ**.

HARŞI (a se), *rr.* V. **a se hîrşi**.

HARŞIE, *s. f.* peau d'agneau (tué dans le ventre de sa mère), peau d'agneau en général. || *Işĭ puse în cap căciula luĭ cea de hărşie* (P. ISPIR.), il mit sur sa tête son bonnet de peau d'agneau.

HÂRŞIT, *adj.* V. **hîrşit**.

HÂRŞNI (a) *v. [Buc.]* couper d'un seul coup, trancher net. || *Nu târziu după aceasta dă să treacă pragul şi feciorul eĭ, dar ostaşiĭ ĭĭ hărşnesc şi acestuia capul* (I. G. SBIERA); peu de temps après, son fils veut également franchir le seuil, mais les soldats lui coupent aussi la tête. || V. **a hârşti**.

CONJ. *Ind. pr.* hărşnesc.

HÂRŞT, *interj.* pan! vlan! || *Şi hârşt ĭ tăiă capul*, et vlan! il lui coupa la tête.

HÂRŞTI (a), *v. [Mold.]* trancher net. || *Numaĭ ĭată că un ţigan se plecă binişor asupra şi hârşti capul băĭatuluĭ* (EL. SEVAST.), mais voilà qu'un tsigane se pencha sur eux sans faire de bruit et trancha net la tête de l'enfant.

1. **HARŢ**, *s. n. (anc.)* escarmouche, combat

d'avant-poste, attaque rapide. || *Eşind de aĭ noştri Moldoveni la harţ* (MIR. COST.), quelques uns de nos Moldaves ayant fait une attaque. || *Cum s'a şi dat harţul luĭ Vasilie Vodă înapoĭ, cum este datina harţuluĭ* (MIR. COST.); dès qu'ils eurent attaqué à leur tour le prince Basile, comme c'est l'usage dans les escarmouches. || *Nu se nădăjduĭa cu harţ de faţa a 'l birui* (ŢICHIND), il n'espérait pas le vaincre par une attaque directe.

2 **HARŢ**, *s. n. (anc.)* dépense, frais (ZIL. ROM.).

PLUR. *sans art.* harţuri; — *avec l'art.* harţurile.

HARTĂ, *s. f.* carte géographique.

PLUR. *sans art.* hărţi; — *avec l'art.* hărţile.

HARŢĂ, *s. f.* 1° V. 1. **hart.** || 2° lutte, combat. || *Purtau podoaba oţelita a uneĭ zile de harţa* (AL. ODOB.), ils portaient l'armure d'acier des jours de bataille. *Harţa voĭnicească*, lutte à main plate.

HARŢAG, *s. m.* V. **arţag.**

HARŢAGOS, *adj.* V. **artagos.**

HARŢAI (a), *v.* escarmoucher, engager un combat. || harceler.

CONJ. *Ind. pr.* hărţăesc. — *Inf. pr.* a hărţăi — *Part. pr.* hărţăind. — *Part. pas.* hărţăit.

HARŢAI (a se), *vr.* se harceler.

HĂRŢALI (a), *v.* harceler. || *Romanii ĭi harţăliră în toate părţile* (C. BOLL.), les Roumains les harcelèrent partout.

CONJ. *Ind. pr.* hărţălesc. — *Inf. pr.* a hărţăli. — *Part. pr.* hărţălind. — *Part. pas.* hărţălit.

HARTAN, *s. n.* V. **artan.**

HARTANI (a), *v.* a **artani.**

HARTĂPĂLI (a), *v.* mettre en morceaux. || *(pop.)* houspiller, rosser. || *Când eşĭ seundac, te hartapălesc toţĭ* (GR. JIP.): quand on est petit, tous vous rossent.

HARTA-PARTA, *loc. adv.* en petits morceaux, menu comme chair à pâtée. || *Şi mi 'l făcu harta-parta*, et il le mit en miettes. || V. **arta-parta.**

HĂRŢAŞĬ, *s. m. pl. (anc.)* escarmoucheurs, ceux qui engageaient l'attaque.

HARŢI, *s. m. pl.* V. **arţi.**

HÂRTIE, *s. f.* papier. || *Hârtie de scris*, papier à écrire. || *Hârtie de tipar*, papier à imprimer.

PLUR. *sans art.* hârtiĭ; — *avec l'art.* hârtiile.

HÂRTIUŢĂ, *s. f.* petit papier, billet.

PLUR. *sans art.* hârtiuţe; — *avec l'art.* hârtiuţele.

HÂRŢOAGE, *s. f. pl.* paperasses.

HARTOFILAX, *s. m. (anc.)* bibliothécaire.

HÂRTOI (a), *v. [Mold.]* faire dévier, ranger de côté. || *Cu mare greutate hârtoesc carul într'o parte* (I. CREANGĂ), à grand peine il range son chariot d'un côté (de la route).

HÂRTOAPĂ, *s. f. et* **hârtop**, *s. n.* V. **vîrtop.**

HĂRŢUI (a), *v.* harceler, taquiner.

CONJ. *Ind. pr.* hărţuesc. — *Imparf.* hărţuiam. — *Pas. déf.* hărţuit. — *Pl. q. parf.* hărţuisem. — *Fut. pr.* voiu hărţui. — *Cond. pr.* aş hărţui. — *Impér.* hărţuesce, hărţuiţĭ. — *Subj. pr.* să hărţuesc, să hărţuescĭ, să hărţuească. — *Inf. pr.* a hărţui. — *Part. pr.* hărţuind. — *Part. pas.* hărţuit.

HARŢUI (a se), *vr.* se harceler, se taquiner. || *Astfel se harţuesc indĭrjit ceata calareaţa cu fugarĭĭ pedeştrĭ* (AL. ODOB.), ainsi la troupe à cheval harcelle avec acharnement les fantassins qui fuient.

HĂRŢUIRE, *s. f.* action de harceler, de taquiner.

HĂRŢUITOR, *adj.* qui harcelle. || taquin. || *(anc.) Războiul harţuitor*, escarmouche.

F. GRAM. *f. s.* hărţuitoare; — *m. pl.* hărţuitorĭ; — *f. pl.* hărţuitoare.

HÂRZOB, *s. n.* V. **hîrzob.**

HÀŞ, *interj.* pfui! pfui! sorte de sifflement pour chasser des mouches, des volatiles, etc.

HASA, *s. f.* madapolam.

HAŞĂ, *s. f.* couverture de cheval, housse. || *Haşele de catifea cusute cu florĭ de sîrmă*, les housses de velours brodées de fleurs en fil d'or.

PLUR. *sans art.* haşe; — *avec l'art.* haşele.

HAŞCĂ, *s. f. [Buc.]* sapin desséché, mais resté debout. || *Au tras într'o pădure sub o haşcă foarte 'naltă şi groasă* (I. G. SBIERA), il s'arrêta dans une forêt sous un sapin desséché très haut et très gros.

HAŞCALĂ, *s. f. [Trans.]* V. **hârşie.**

HASCHIE, *s. f.* V. **aschie.**

HĂŞII (a), *v.* faire pfui! pfui! chasser (des mouches, des volatiles, etc.) avec un mouvement de la main et un sifflement des lèvres. || *L'au lăsat pe dinsul singur dându din mânĭ şi hăşiind ca s'alunge gărgaunĭĭ* (T. SPER.); il le laissa tout seul, agitant les bras et faisant pfui! pfui! pour chasser les frelons.

HAŞMA, *s. f.* V. **hajma.**

HASNA, *s. f.* V. **hazna.**

HASNA, *s. f. [Trans.]* profit, avantage, utilité. || *N'am nici o hasnă* (ŞEZĂT.), je n'ai aucun profit.

HAŞPURĂ, *s. f. [Trans.]* rigole.

HĂŞTIOAGĂ, *s. f.* V. **histioaga.**

HAŞTURA, *s. f. [Trans.]* V. **haită.**

HASURA, *s. f.* natte de jonc.

1. **HAT**, *s. n. (anc.)* lettre autographe du Sultan.

PLUR. *sans art.* haturĭ; — *avec l'art.* haturile.

2. **HAT**, *s. m. (anc.)* coursier, cheval. || *Dobrică se plimbă pe hat călare* (I. CREANGĂ), Dobrica se promenait monté sur un coursier.

PLUR. *sans art.* haiĭ ; — *avec l'art.* haĭĭ.

3. **HAT**, *s. m. [Trans. et Mold.]* borne (entre deux propriétés).

4. **HAT**, *s. n. (Dobrodja)* mesure de longueur (=0 m., 029).

PLUR. *sans art.* haturĭ ; — *avec l'art.* haturile.

HĂȚ, *s. n.* guide.

PLUR. *sans art.* hăȚurĭ ; — *avec l'art.* hăȚurile.

HĂT, *adv. [Mold. et Buc.]* justement, tout-à-fait. || *M'a scos din apă înghițat hăt bine.* (I. CREANGĂ), il m'a tiré de l'eau tout-à-fait gelé. || *M'am prins hăt și bine să-ĭ dau grîul în girezĭ* (I. CREANGĂ), je me suis engagé et bien à lui mettre son blé en meule. || *După ce s'a făcut hăt bine noaptea* (I. G. SBIERA), après qu'il fut tout-à-fait nuit. || *Se ducea hăt departe* (V. A. UR.) il s'en allait très loin.

HATAEA, *s. f. (anc.)* étoffe de soie.

HAȚAI (a), *v.* tirailler.

HATALM, *s. n. [Trans.]* contrainte, violence. || *Cu haltamu*, de force.

HĂȚĂNA (a), *v.* remuer, secouer, cahoter.

CONJ. *Ind. pr.* hăȚăn. — *Inf. pr.* a hăȚăna. — *Part. pr.* hăȚănând. — *Part. pas.* hăȚănat.

HAȚAȘ, *s. m.* cheval de volée.

HĂȚĂȘ, *s. n.* V. hățiș.

HATEȘ, *s. m. [Trans.]* voisin (seulement en parlant du voisinage qui existe entre deux propriétés).

HĂȚI (a), *v. [Trans.]* prendre, saisir, empoigner.

CONJ. *Ind. pr.* hăȚesc. — *Inf. pr.* a hăȚi. — *Part. pr.* hăȚind. — *Part. pas.* hăȚit.

HATI-HUMAIUM, *s. n. (anc.)* acte émanant directement du Sultan.

HATÎR, *s. n.* passe-droit, faveur. *A face un hatîr cuiva*, faire un passe-droit à quelqu'un. || *A ajuns prin hatîr*, il est arrivé par faveur. || *Neputêndu-le strica hatîrul* (I. CREANGĂ), ne pouvant leur refuser ce qu'ils demandaient. || *A face ceva de hatîrul cuiva*, faire quelque chose pour être agréable à quelqu'un. || *Hatîrul ți e mare la mine*, tu jouis d'un grand crédit auprès de moi, je fais tout ce que tu veux.

PLUR. *sans art.* hatîrurĭ ; — *avec l'art.* hatîrurile.

HĂȚIȘ, *s. n.* broussaille, buisson, hallier.

HATIȘERIF, *s. n.* édit impérial (turc).

HATMAN, *s. m. [Mold.]* 1° *anc.* hetman, chef des armées. || 2° *(plus récemment)* chef de police. || *Toate oștile le-au dat pe mâna lui Hotkievicĭ, hatmanul de Litva* (MIR. COST.) ; il confia toutes les troupes à Hotkievitch, hetman de Lithuanie. || *Marele hatman era cap al călărimeĭ și al oștireĭ întregĭ*, le grand hetman était chef de la cavalerie et de toute l'armée. || *Merge hatmanul cu alaiul sèu cale ca de două și treĭ ceasurĭ* (GHEORGHIAKI), le Hetman va avec sa suite à une distance de deux ou trois heures.

PLUR. *sans art.* hatmanĭ ; — *avec l'art.* hatmanĭĭ.

HATMANIE, *s. f. [Mold.]* 1° *(anc.)* fonction du hetman, dignité de hetman. || 2° *(plus récemment)* police. || *L'a scos din hatmanie*, il fut destitué des fonctions de hetman.

HAȚMAȚUCHIU, *s. m.* cerfeuil *(bot.)*.

HATOAICĂ, *s. f. (anc.)* jument. || *Turcii împușcară hatoaică sărdaruluĭ Iordachc*, (C. C. ARIC.), les Turcs tuèrent d'un coup de fusil la jument du serdar Iordake.

HĂTRU, *adj. et s.* V. hîtru.

HATUI (a), *v. [Trans et Mold.* borner (un champ).

CONJ. *Ind. pr.* hătuesc.

HAŬ, *s. n. [Mold.]* gouffre, abîme, chaos. || *Saĭ din hau făr'de lumină, tu, al ceruluĭ dușman* (V. ALEX.); sors de l'abîme obscur, toi l'ennemi du ciel. || **Loc.** *Cât e haul*, jamais de la vie, à aucun prix. — *Cu muĭerea rea n'o scoți în capèt cât-i haul* (N. BOGD.), il est absolument impossible de venir à bout d'une femme méchante.

HĂUI (a), *v. imp.* hurler, hululer.

CONJ. *Ind. pr.* hăuesce. — *Inf. pr.* a hăui. — *Part. pr.* hăuind. — *Part. pas.* hăuit.

HĂUGAȘ, *s. n. [Mold.]* ornière. || *Cel-alt nu eșise încă din hăugașul timpuluĭ* (AL. XEN.), l'autre n'était pas encore sorti de l'ornière du temps.

PLUR. *sans art.* hăugașe ; — *avec l'art.* hăugașele.

HAULI (a), crier, hêler. || chanter sans prononcer de paroles.

CONJ. *Ind. pr.* hăulesc. — *Inf. pr.* a hăuli. — *Part. pr.* hăulind. — *Part. pas.* hăulit.

HAVADIȘ, *s. n (anc.)* nouvelle. || *Ce maĭ havadișurĭ aĭ maĭ aflat?* Quelles nouvelles avez-vous apprises ?

PLUR. *sans art.* havadișurĭ ; — *avec l'art.* havadișurile.

HAVAIU, *adj.* bleu de ciel.

F. GRAM. *f. s.* havaie ; — *m. et f. pl.* havaĭ.

HAVALAGIŬ, *s. m. (anc.)* collecteur d'impôts (CHR. ANONIMĂ).

HAVALEA, *s. f. (anc.)* 1° corvée, taille, charge. || 2° *(empl. adj.)* lourd, pesant, volumineux. || *Bir nu dați, havalea nu faceți* (I. CREANGĂ); vous ne payez pas d'impôt, vous ne faites pas de corvée.

HAVAN, *s. n. (anc.)* mortier (d'artillerie).

HAVANĂ, *s. f.* cigare de havane.

PLUR. *sans art.* havane ; — *avec l'art.* havanele.

HAVRĂ, *s. f.* temple juif, synagogue. || *Când*

pornesc toţi sa vorbească par'că-i havra ovrească, quand tous se mettent à parler on se croirait au temple juif.

PLUR. *sans art.* havre; — *avec l'art.* havrele.

HAVUZ, *s. n.* bassin, réservoir d'eau.

PLUR. *sans art.* havuzuri; — *avec l'art.* havuzurile.

HAZ, *s. n.* attrait, agrément. || *Cât să te dregi pe obraz, te aĭ trecut, nu maĭ aĭ haz* (A. PANN); tu as beau te farder le visage, tu es fanée, tu n'as plus d'attrait. || *Gâlceava fără încăierare nicĭ un haz nu are.* (A. PANN) Une dispute sans coups manque de charme. || *A face haz de cera*, s'amuser, se divertir de quelque chose. — *Şi facea haz cam săriau stropiĭ de apă*, et il s'amusait à voir sauter les gouttes d'eau. — *Cu o slugarnică vicleneală făcea mare haz de gluma înreutăţita a stăpînuluĭ seu* (AL. ODOB.), avec une hypocrisie servile il se divertissait très fort de la méchante plaisanterie de son maître. || *A face haz de cineva*, trouver quelqu'un agréable. — *L au făcut haz*, il leur a beaucoup plu. || *Are haz la vorbă*, il est agréable causeur. || *Ea ride cu haz*, elle rit agréablement.

HAZARDAT, *adj.* hasardé (M. EMIN.).

F. GRAM. *f. s* hazardată; — *m. pl.* hazardaţi; — *f. pl.* hazardate.

HAZLIU, *adj.* agréable, attrayant, plaisant, qui a du charme, divertissant. || *Dar durerea-i e hazlie* (C. KONAKI), mais sa douleur n'est pas dépourvue de charme. || *E haziiu*, il est amusant.

F. GRAM. *f. s.* hazlie; — *m. et f. pl.* hazlii.

1. **HAZNA**, *s. f. [anc.]* trésor. || *Haznaoa împărătească*, le trésor impérial. || *Bogăţiĭ adunate de prin toate ţările vecine in haznaoa Patriarhieĭ* (AL. ODOB.), des richesses ramassées de tous les pays voisins dans le trésor du Patriarcat.

2. **HAZNA**, *s. f.* fosse.

PLUR. *sans art.* haznale; — *avec l'art.* haznalele.

HAZNADAR, *s. m. [anc.]* trésorier.

PLUR. *sans art.* haznadari; — *avec l'art.* haznadarii.

HĂZNĂLUI (a), *v. [Trans.]* employer.

CONJ. *Ind. pr.* hăznăluesc. — *Inf. pr.* a hăznălui. — *Part. pr.* hăznăluind. — *Part. pas.* hăznăluit.

HAZNUI (a), *v. [Trans.]* V. a haznalui.

HAZULIU, *adj.* V. hazliu.

HE, *interj.* hé!

HEACURĬ, *s. n. pl. [Trans.]* écharde, esquille, éclat de bois.

HEAMŞERĂ, *s. f. [anc.]* compatriote. || *Era Balaban heamşeră cu Duca Vodă* (N. COST.); Balaban était compatriote du prince Douca.

HECELA, *s. f.* carde.

PLUR. *sans art.* hecele; — *avec l'art.* hecelele.

HECELA (a), *v.* carder.

CONJ. *Ind. pr.* hecelu. — *Inf. pr.* a hecela. — *Part. pr.* hecelând. — *Part. pas.* hecelat.

HECHEL, *s. n.* V. hecelă.

HECTICĂ, *s. f. [Trans.]* consomption.

HECTICOS, *adj. [Trans.]* consomptif, poitrinaire.

F. GRAM. *f. s.* hecticoasă; *m. pl.* hecticoşi; — *f. pl.* hecticoase.

HEGHEŞ, *adj. [Trans.]* qui a des cornes pointues.

F. GRAM. *f. s.* hegheşă; — *m. pl.* hegheşi; — *f. pl.* heghe̦şe.

HEĬ, *interj.* hé.

HEIE, *s. pl.* V. caie.

HEIURĬ, *s. n. pl.* appartenances, dépendances.

HEL, *s. m. [Trans.]* anguille *(ichtyol.)*.

HELBET, *adv. [Mold.]* certes, certainement, sûrement. || *Helbet insă că acuma vorba intre noĭ să fie* (D. OLLAN.); mais certainement cela reste à présent entre nous. || *Că helbet pe mulţi a lecuit*, car certainement il en a beaucoup guéri.

HELBETIGURĬ, *s. n. pl. [Mold.]* ramilles, brindilles.

HELEŞTEŬ, *s. n.* vivier, étang. || V. eleşteŭ.

PLUR. *sans art.* helestaie; — *avec l'art.* helestaicle.

HELGEA, *s. f. [Mold.]* fouine, marte des hêtres *(zool.)*. || Loc. *Alb ca helgeaoa*, tout blanc (se dit à cause de la gorge blanche de la fouine). — *Pereţiĭ albĭ helgea*, les murs tout blancs.

HEMEI (a se), *vr.* se troubler, se déconcerter.

CONJ. *Ind. pr.* mĕ hemeesc.

HEMEÏALĂ, *s. f.* perplexité, trouble, embarras, confusion.

HEMEIU, *s. m.* V. hameiŭ.

HEMESI (a), *v.* a hămisi.

HEMESIT, *adj.* V. hămisit.

HENDEC, *s. n.* V. hindic.

HENGHER, *s. m.* 1° *[anc.]* bourreau. || 2° homme payé par la municipalité d'une ville pour s'emparer des chiens errants et les tuer.

PLUR. *sans art.* henghert; — *avec l'art.* henghertl.

HENGHIR, *s. m. [Mold.]* V. hengher.

HER, *s. n.* V. fier.

HERAR, *s. m.* V. fierar.

HÈRB, *s. n.* V. hârb. (1 *et* 2).

HERBINTE, *adj.* V. fierbinte.

HERE, *s. f. p.* fiere. || *Doftorii spun că au găsit in herea luĭ...* (N. COST.), les médecins disent qu'ils ont trouvé dans son foie...

HEREGIE, *s. f. (anc.)* palais de la monnaie, fabrique de monnaie.

HERESTRAŬ, *s. n.* scie. || V. ferestrau.

HERETE, *s. m.* V. erete.

HERGHELIE, *s. f.* haras. || troupeau de chevaux.

PLUR. *sans art.* herghelii ; — *avec l'art.* herghelиile.

HERGHELIGIU, *s. m.* homme de service dans les haras.

PLUR. *sans art.* hergheligii; — *avec l'art.* hergheligii.

HERICICĂ, *s. f.* renouée des oiseaux, herbe de Saint-Innocent *(bot.)*.

HÊRLEȚ, *s. n.* V. hîrleț.

HERMELIN, *s. m.* hermine *(zool.)*.

HERMESIU, *adj.* rouge. || *A bènt vin hermesiu* (P. POP.), il a bu du vin rouge.

F. GRAM. *f. s.* hermesie;—*m. et f. pl.* hermesii.

HERUVIM, *s. m.* chérubin.

PLUR. *sans art.* heruvimĭ ; — *avec l'art.* heruvimiĭ.

HI, *interj.* huel

HÏARĂ, *s. f.* V. fiară.

HÏASTRĂ, *s. f.* V. fiastra.

HÏASTRU, *s. m.* V. fiastru.

HIBĂ, *s. f. [Trans.]* faute, erreur. || défaut, manque. || défectuosité.

HIBAȘ, *adj. [Trans.]* défectueux.

F. GRAM. *f. s.* hibașă ; — *m. pl.* hibași ; — *f. pl.* hibașe.

HICĬ, *adv. [Mold.]* nullement, aucunement, du tout, rien.

HÎCĬ, *interj.* V. hâș.

HÎCIĬ (a), *v.* V. a hâșii.

HICIÚ, *s. n.* V. huciŭ.

HICLEAN, *adj. et s.* V. viclean.

HICLEȘUG, *s. n.* V. vicleșug.

HÎD, *adj. [Mold.]* laid, affreux, horrible, hideux. || *Românii din Bucovina zic că Strigele sunt nisce babe hide și gârbove care umbla in pĭelea goală cu pĕrul pină în călcaie pe la grajdurile oamenilor și ĭau laptele de la vacă* ; les Roumains de Bucovine prétendent que les Stryges sont des vieilles femmes horribles et bossues qui s'en vont, toutes nues, des cheveux tombant sur les talons, dans les écuries des paysans et font perdre leur lait aux vaches.

F. GRAM. *f. s.* hidă ; — *m. pl.* hizi , — *f. pl.* hide.

HIDOS, *adj.* hideux, horrible.

F. GRAM. *f. s.* hidoasă ;— *m. pl.* hidoși ; — *f. pl.* hidoase.

HIDOS, *adj.* hideusement, horriblement. || *Membrele hidos sdrobite ale victimelor* (A. ODOB.); les membres horriblement fracassés des victimes.

HIENA, *s. f.* hyène *(zool.)*.

PLUR *sans art.* hiene;—*avec l'art.* hienele.

HIER, *s. m.* lettre de l'alphabet cyrillique (χ=h).

HIERITISI (a), *v.* V. a hiritisi.

HÎGAU, *s. n.* V. hâgau.

HIHAIT, *s. n.* cri perçant, cri de joie. || *Ihăitul flăcăilor*, le cri d'allégresse des jeunes gens.

HIHOTI (a), *v.* rire aux éclats.||V. a chicoti.

HÏI (a), *v. [Mold.]* abattre, jeter bas, ruiner.|| séparer, disjoindre. || entrebailler, entr'ouvrir.

CONJ. *Ind. pr.* hiesc.— *Inf. pr.* a hii. — *Part. pr.* hiind.—*Part. pas.* hiit.

HÏI (a se), *vr. [Mold.]* s'abattre, s'écrouler, s'abîmer. || s'entr'ouvrir, se lézarder.

HILAU, *s. n.* V. ilaŭ.

HILIMICĂ, *s. f.* V. calimică.

HÎLM, *s. n.* V. hâlm.

HILOSCOS, *adj.* V. firoscos.

HILOT, *s. m.* ilote (CANTEM.). || V. ilot.

HÎLPAV, *adj. et adv.* V. hâlpav.

HIMERA, *s. f.* chimère.

PLUR. *sans art.* himere ; — *avec l'art.* himerele.

HIMERIC, *adj.* chimérique.

F. GRAM *f. s.* himerică ;— *m. pl.* himerici ; — *f. pl.* himerice.

HIMIC, *adj.* chimique.

F. GRAM. *f. s.* himică ; — *m. pl.* himici ,— *f. pl.* himice.

HIMICESCE, *adv.* chimiquement.

HIMIE, *s. f.* chimie.

HIMIST, *s. m.* chimiste.

PLUR. *sans art.* himiști;—*avec l'art.* himiștii.

HINCIU *et* **hingiu**, *s. n. (anc.)* broussaille, buisson. || *Nisce hinguri dese și inghimpoase* (CANTEM), des buissons épais et épineux. || V. hățiș.

HIND, *s. pr. (anc.)* Inde.

HINDIC *et* **hindichiu**, *(anc.)* fossé. || *Hotarul Moldoveĭ care se incepe de la hindichiul luĭ Traian imparatul Rimului și merge pină in Nistru* (CHR. ANON.), la frontière de Moldavie qui part du fossé de Trajan empereur de Rome et va jusqu'au Dniester. || *Au mai scos au bir pentru săpatul hindichiului* (EX. KOGĂL.), il mit aussi un impôt pour creuser le fossé.

HINGHEREL, *s. m.* émerillon *(ornith.)*.

HINGHER, *s. m.* V. hengher.

HÎNS, *s. n.* hațiș.

HINTAU *et* **hinteu**, *s. n. [Trans.]* carrosse, calèche.

PLUR. *sans. art.* hintee ; — *avec l'art.* hinteele.

HINTENAȘ, *s. n. [Trans.]* V. hintet.

HINTEȚ, *s. n. [Trans.]* balançoire.

HIPOTA, *s. f. [Trans.]* V. pipota.

HIR, *s. n. [Trans.]* bruit, rumeur, nouvelle, avis.

HÎRĂ, *s. f.* homme vieux et laid, laid comme un singe, laid comme les sept péchés capitaux.

HÎRÁI (a), *v.* a hîrîi.

HÎRAU, *s. m.* autour *(ornith.)*

HÎRB, *s. n.* V. hârb (1 *et* 2).

1. **HÎRCĂ**, *s. f.* crâne, tête de mort. || *Câte hîrcî şi câte cîolane de oamenî şi de dobitoace rîul a împrăştiat in lunile lui*, combien de crânes et d'ossements d'hommes et d'animaux la rivière a dispersés sur ses grèves.

PLUR. *sans art.* hîrce *et* hîrcî; — *avec l'art.* hîrcele *et* hîrcile.

2. **HÎRCĂ**, *s. f.* se dit d'une vieille femme (expression de mépris).

HÎRCÁI (a), *v.* tousser (avec des râles).

CONJ. *Ind. pr.* hîrcăesc.

HÎRCÎOG, *s. m.* marmote *(zool.)*

HIRE, *s. f.* V. fire.

HIREAN, *s. n.* V. hrean.

HIREAV, *adj.* V. firav.

HÎREŞIU, *adj. (anc.)* naturel, propre à, conforme à la nature. || V. firesc.

HIREŞ, *adv. (anc.)* naturellement. || V. firesce.

HÎRÎALĂ, *s. f.* grognement, grondement.

HIRIBĂ, *s. f.* pied-de-boeuf *(bot.)*

HIRICLIT, *adj. [Trans.]* V. hiris.

HÎRÎI (a), *v. imp.* grogner, gronder, murmurer. || *Cînele hîriesce*, le chien grogne.

CONJ. *Ind. pr.* hîriesce.— *Inf. pr.* a hîrîi.— *Part. pr.* hîrîind.—*Part. pas.* hîrît.

HÎRIIT, *s. n.* grognement, grondement, murmure.

HÎRIITURA, *s. f.* V. hîrîit.

HIRIŞ, *adj. [Trans.]* fameux, célèbre, renommé.

F. GRAM. *f. s.* hîrişă; — *m. pl.* hîrişi, — *f. pl.* hîrişe.

HIRISA, *s. f. (anc.)* cause.

HIRIŞCA, *s. f.* V. hrişcă.

HIRITISEALĂ, *s. f. (anc.)* félicitation, congratulation. || *Incepu ceremonia sarutatului mănei şi hiritiseala* (G. I. LAH.), la cérémonie du baisement de main et les félicitations commencèrent.

PLUR. *sans art.* hîritişeli; — *avec l'art.* hîritişelile.

HIRITISI (a), *v. (anc.)* féliciter, congratuler. || *Toţi l'au hiritisit* (A. DONICI), tous l'ont félicité. || *Cel cu perucă nu cam hiritisesce* (GOL.), celui qui porte perruque ne salue guère.

CONJ. *Ind. pr.* hîritisesc. — *Inf. pr.* a hîritisi. — *Part. pr.* hîritisind.—*Part. pas.* hîritisit.

HIRITISIRE, *s. f. (anc.)* action de féliciter, de congratuler, félicitation, congratulation. || *Principele mulţumi din toata inima Mitropolitului pentru hiritisirea ce 'i se trimitea*, le prince remercia de tout cœur le Métropolite pour les félicitations qui lui avaient été adressées.

PLUR. *sans art.* hîritisiri; — *avec l'art.* hîritisirile.

HIRITISIT, *adj. (anc.)* félicité, congratulé.

F. GRAM. *f. s.* hîritisită; — *m. pl.* hîritisiţi, — *f. pl.* hîritisite.

HÎRJONI (a se), *vr.* V. a se hârjoni.

HÎRLAU, *s. n.* V. hîrleţ.

HÎRLEŢ, *s. n. [Mold.]* houe, bêche. || *Singur el cu mâinile sale săpa cu hîrleţul la şanţul cetăţii* (N. MUSTE), lui-même travaillait de ses mains à creuser avec la bêche le fossé de la forteresse.

PLUR. *sans art.* hîrleţe; — *avec l'art.* hîrleţele.

HIROMANŢIE, *s. f.* chiromancie (M. GASTER).

HIROTONI (a) *v.* ordonner, faire prêtre.

CONJ. *Ind. pr.* hirotonesc.

HIROTONI (a se), *vr.* devenir prêtre, être ordonné.

HIROTONIE, *s. f.* ordination.

F. GRAM. *m. pl.* hirotonii.

HÎRSAI (a) *v.* V. a hîrşii.

HÎRŞI (a se) *vr. [Mold.]* s'efforcer, se traîner péniblement, s'accoutumer difficilement à une chose ennuyeuse ou pénible. || *Me hîrşiam să nu cheltuesc un ban mai de prisos* (I. NAD.) je m'efforçais de ne pas dépenser un sou de trop. || *Cu necazul se hîrşesce*, il lutte péniblement avec les ennuis.

CONJ. *Ind. pr.* mĕ hîrşesc.

HÎRŞII (a) *v. imp. [Mold.]* grincer.

CONJ. *Ind. pr.* hîrşiesce.

HÎRŞIIT, *s. n. [Mold.]* grincement (d'un couteau, d'une scie, etc.).

HÎRSIT, *adj. [Mold.]* ladre, parcimonieux, chiche, pingre. || *Dar nu toţi oamenii sunt hîrsiţi; îi aruncară unii doi-trei pitacî* (N. NAD.); mais tous les gens ne sont pas pingres; quelques uns lui jetèrent deux ou trois sous.

F. GRAM. *f. s.* hîrsită; — *m. pl.* hîrsiţi; — *f. pl.* hîrsite.

HÎRŞIT, *adj.* 1° très au courant de. || 2° *[Mold.]* fatigué, accablé. 1° *Hîrşit cu ale birjăriei* (P. ISPIR.), très au courant du métier de cocher. 2° *Hîrşit de a zilei munca grea* (RAD.-NIC.), accablé par le dur travail de la journée.

F. GRAM. *f. s.* hîrşită, — *m. pl.* hîrşiţi; — *f. pl.* hîrşite.

HÎRSTI (a), *v.* V. a harşti.

HIRURG, *s. m.* chirurgien.

PLUR. *sans art.* hirurgi, — *avec l'art.* hirurgii.

HIRURGIC, *adj.* chirurgique.

F. Gram. *f. s.* hirurgică; — *m. pl.* hirurgici; — *f. pl.* hirurgice.

HIRURGICAL, *s. f.* chirurgical.

F. Gram. *f. s.* hirurgicală; — *m. pl.* hirurgicali; *f. pl.* hirurgicale.

HIRURGIE, *s. f.* chirurgie.

HÎRSOP, *s. n.* V. **hîrzob**.

HÎRTOP, *s. n.* V. **virtop**.

1. **HÎRZOB**, *s. n. [Mold.]* plateau (formé d'une couronne d'osier et d'un fond en filet sur lequel on met les fromages mous à égoutter). || panier plat fait d'osier. || panier rond garni d'un filet et qu'on suspend.

2. **HÎRZOB**, *s. n.* sandale de paysan.

Plur. *sans art.* hîrzoabe; — *avec l'art.* hîrzoabele.

3. **HÎRZOB**, *s. n. (pop.) p.* **hrisov**. || *Scoborît cu hîrzobul din cer*, (*litt.* descendu du ciel avec ses parchemins), descendu de la cuisse Jupiter. || *Dar noĭ ce suntem? Împăraţi cu steaoa in frunte? Scoboriţi cu hîrzobul din cer?* (V. Alex.) Mais nous que sommes-nous? Des rois avec une étoile au front? Des gens descendus de la cuisse de Jupiter?

HÎŞ, *interj.* V. **hâş**.

HÎŞTOAGĂ, *s. f. [Mold.]* 1° vieille brebis. 2° se dit d'une vieille femme toute ridée et cassée par l'âge.

HITIOAN, *adj. [Trans.]* faible. || imbécile. vaurien || V. **vitioan**.

F. Gram. *f. s.* hitioană; — *m. pl.* hitioani; — *f. pl.* hitioane.

HITIONI (a se), *v.* V. **a se vitioni**.

HITLEAN, *adj.* V. **viclean**.

HÎTRIE, *s. f.* finesse, ruse, astuce.

HÎTRU, *adj.* rusé, astucieux, finaud, farceur. *Atila, barbat tare la minte, hîtru, la inimă îndrăsneţ* (N. Cost.); Attila, homme intelligent, astucieux, de cœur audacieux. || *Cînd se leagă vre-un hîtru de mine* (V. Alex.), quand quelque farceur s'en prend à moi.

F. Gram. *f. s.* hîtră; — *m. pl.* hîtri; — *f. pl.* hître.

HÎZANIE *et* **hîzenie** *s. f. [Buc.]* laideur, horreur. || *Bine zise Pepelea, dară n'aĭ vrea tu să te mîntuescĭ de hîzenia astu de mire?* (I. G. Sbiera) Mais voyons, dit Pepelea, ne voudrais-tu pas te débarrasser de cette horreur de fiancé? || *Şi în loc să cadă el în cuptor, căzu hîzania de babă* (Sezat.); et au lieu que ce fut lui qui tombât dans le four, ce fut cette horrible vieille.

HLAMIDA, *s. f.* chlamide. || *Me duc să'mĭ lepăd halatul şi să'mĭ pun hlamida* (V. Alex.), je vais me débarrasser de ma robe de chambre et endosser ma chlamyde. || *Gogoriţa, şi cu hlamida de se va îmbrăca, tot te va speria* (Gol.); même revêtu d'une chlamyde, croquemitaine t'effayera.

Plur. *sans art.* hlamide; — *avec l'art.* hlamidele.

HLEAB, *s. n. [Mold.]* débris, tesson. || *(au fig.)* vieux, homme cassé. || *Şi încă de aş fi singur.... un hleab cum sunt, m'ar primi la ospiţiu* (S. Nad.); si encore j'étais seul... un pauvre vieux comme je suis, on me recevrait à l'hospice.

Plur. *sans art.* hleaburĭ; — *avec l'art.* hleaburile.

HLIBAN, *s. n.* miche. || *Un hliban de pâine*, une miche de pain.

HLIPIT, *adj. [Mold.]* V. **lignit**. || *Hlipiţi de foame* (T. Sper.), morts de faim, affamés.

HLISĂ, *s. f.* terre glaise, argile.

HLISOS, *adj.* argileux.

F. Gram. *f. s.* hlisoasă; — *m. pl.* hlisoşĭ; — *f. pl.* hlisoase.

HLIZI (a se), *vr. [Mold.]* ricaner, rire sous cape. || *Se ucaţară pe cele garduri şi se hlizîa cu ceĭ l'alţĭ băieţi*, ils grimpaient sur la clôture et riaient avec les autres gamins.

Conj. *Ind. pr.* mĕ hlizesc. — *Inf. pr.* a se hlizi. — *Part. pr.* hlizindu-se. — *Part. pas.* hlizit.

HLIZĂ, *s. f.* bande de terre entre deux autres plus larges, petite pièce de terre.

HLOABĂ, *s. f.* brancard, limon.

Plur. *sans art.* hloabe; — *avec l'art.* hloabele.

HLOBAR, *s. m.* cheval limonier.

Plur. *sans art.* hlobarĭ; — *avec l'art.* hlobarii.

HLUBĂ, *s. f.* V. **hloabă**.

HLUJ, *s. n.* V. **hlujean**.

HLUJEAN, *s. n. [Val.]* tige de maïs.

HLUJER, *s. n.* V. **lujer**.

HLUPAV, *adj. et adv.* V. **hâlpav** *et* **glupav**.

HO! *interj.* **ho!** oh!

HOANCĂ, *s. f. [Trans.]* plateau peu élevé.

HOANGHINĂ, *s. f. [Mold.]* V. **hoarcă**.

HOAPSA (de —), *expr. pop.* en commun. || *A da o vită de hoapsa*, livrer une bête à cornes à plusieurs personnes qui s'associent pour l'acheter, l'abattre et la manger.

HOARĂ, *s. f.* volatiles.

HOARCĂ, *s. f.* se dit ironiquement d'une vieille femme.

HOAŞCĂ, *s. f.* coureuse, gourgandine.

HOAŢĂ, *s. f.* voleuse.

Plur. *sans art.* hoaţe; — *avec l'art.* hoaţele.

HOBOT, *s. n. [Mold. et Buc.]* voile de fiancée || voile. || *O vede învăluită într'un hobot alb ridicându-se în văzduh* (I. Creangă), il la voit s'élever dans l'air enveloppée d'un voile blanc.

HOD, *s. n. (anc.)* marche, allure (Cihac).

HODĂ, *s. f.* macroule, morelle *(ornith)*.

HODAIE, *s. f. [Trans.]* V. **odaie**.

HODINĂ, *s. f. [Mold. et Buc.]* V. **odihnă**.

HODINI a se), *vr. [Mold. et Buc.]* V. a se odihni.

HODOLEAN, *s. m.* chou-marin, soldanelle *(bot.)*

HODOROAGĂ, *s. f.* chose en mauvais état, abîmée, détraquée, en ruine. || vieux meubles, vieux ustensiles. || vieillerie. || se dit ironiquement des personnes vieilles. || *(empl. adj.) Ĭi e mintea hodoroagă* (D. Olan.), il a l'esprit détraqué.

Plur. *sans art.* hodoroage; — *avec l'art.* hodoroagele.

HODOROB, *s. n. [Ialom.]* sorte de nasse en osier qui sert à pêcher dans les eaux tranquilles.

HODOROG, *s. m. (fam.)* se dit ironiquement d'un vieux, vieille ruine, vieille baderne. || *Hodorog şiret*, vieux malin.

HODOROGEALA, *s. f.* tintamarre, vacarme, tapage, remue-ménage, brouhaha (occasionné par des objets qui tombent, qu'on remue, etc.), bruit de feraille. || *Face o hodorogeală şi un tărăboiu să-ţĭ iea auzul*, ils font un vacarme et un charivari à vous briser le tympan.

HODOROGI (a), *v.* faire du bruit, du tapage (en remuant des objets, en renversant des meubles, etc.), sonner la feraille, rendre un bruit de fêlé, de cassé. || *Trăsura luĭ când umblă hodorogesce*; sa voiture rend, quand elle marche, un bruit de feraille.

Conj. *Ind. pr.* hodorogesce.—*Inf. pr.* a hodorogi.—*Part. pr.* hodorogind.—*Part. pas* hodorogit.

HODOROGIRE, *s. f.* action de faire du bruit, du tapage (en remuant des objets, en renversant des meubles, etc.).

HODOROGIT, *adj.* en mauvais état, abîmé, détraqué, en ruine. || *Ţaranul cu căruţa luĭ hodorogită*, le paysan avec sa charrette toute abîmée. || *Moara hodorogită*, *(litt.* moulin détraqué), se dit d'une personne bavarde.

HODORONC, *interj.* patatras !

HODROBELE, *s. pl. [Trans.]* objets embarrassants, bagages.

HODROPISIE, *s. f. (anc.)* hydropisie. || *Murit-au din hodropisie în Belgrad din Ardeal* (Şincai), il mourut d'une hydropisie à Belgrade en Transylvanie.

HOGE, *s. m.* prêtre turc.

Plur. *sans. art.* hogĭ; — *avec. l'art.* hogiĭ.

HOGEAC, *s. n. [Mold.]* lucarne, œil-de-bœuf, trou de fumée.

HOHAMNEC, *adj. (anc.)* patrimonial.

HOHER, *s. m. [Mold. et Trans.]* bourreau,

Plur. *sans. art* hoherĭ; — *avec l'art.* hoherii.

HOHERI (a), *v. [Trans.]* torturer, martyriser.

HOHORÎTOR, *adj. [Trans.]* ridicule, risible. || *Sunt la lume hohoritor* (P. Pop.), je suis la risée des gens.

HOHOT, *s. n.* éclat de rire.

HOHOTI (a), *v.* rire aux éclats.

Conj. *Ind. pr.* hohotesc. — *Inf. pr.* a hohoti. — *Part. pr.* hohotind. — *Part. pas.* hohotit.

HOINA, *s. f. [Mold.]* jeu de balle (qui se joue entre plusieurs enfants divisés en deux groupes).

HOÎNAR, *s. m.* vagabond, flaneur.

Plur. *sans art.* hoinarĭ; — *avec l'art.* hoinarii.

HOÎNĂRI (a), *v.* errer, vagabonder, flaner. || *Nu maĭ hoinări prin lume*, n'erre plus par le monde.

Conj. *Ind. pr.* hoinăresc.—*Imparf.* hoînărĭam. — *Pas. déf.* hoînărit.—*Pl. q. parf.* hoînărisem —*Fut. pr* voiu hoinări.—*Cond. pr.* aş hoînări.—*Impér.* hoinărește, hoînăriţĭ. — *Subj. pr.* să hoînăresc. — *Inf. pr.* a hoînări. — *Part. pr.* hoînărind. — *Part. pas.* hoînărit.

HOISA, *interj.* V. hais.

HOIŞTE, *s. f.* V. oiște.

HOIT, *s. n.* cadavre (d'animal), charogne. || *Hoit să fie, de corbĭ nu e lipsă* (V. Alex.), qu'il y ait seulement une charogne, les corbeaux ne manquent pas. || Loc. *Am văzut şi eu hoiturĭ marĭ* (I. Creangă), je ne suis pas un imbécile.

[P. Ispirescu a employé le mot *hoit* dans un sens un peu détourné du sens actuel. Il dit, en parlant d'une quantité de viandes fumées: *Văzând atîta hoit în casa Sasului*, en voyant tant de viande dans la maison du Saxon).

Plur. *sans art.* hoiturĭ; — *avec l'art.* hoiturile.

HOJMA, *adv. [Mold.]* toujours, sans cesse, continuellement, sans interruption. || *Patru anĭ de zile hojma eu un rob să mĕ jertfesc* (C. Konaki), que je me sacrifie quatre années consécutives comme un esclave.

HOJMALĂŬ, *s. m. [Mold.]* V. hojmaliu.

HOJMALIU, *adj. [Mold.]* robuste, vigoureux.

F. Gram. *f. s.* hojmalie;—*m. et f. pl.* hojmaliĭ.

HOJMALÎU, *s. m. [Mold.]* grand gaillard. || *Doĭ hojmaliĭ se şi luase dupe mine* (I. Creangă), deux grands gaillards m'avaient emboîté le pas.

Plur. *sans art.* hojmaliĭ; — *avec l'art.* hojmaliu.

HOLBA (a), *v. [Mold.]* écarquiller les yeux, regarder fixement, s'ébahir. || *Copilul holbă nisce ochĭ marĭ şi painjiniţĭ*, l'enfant ouvrait de grands yeux tout voilés.

Conj. *Ind. pr.* holb. - *Inf. pr.* a holba. — *Part. pr.* holbând. — *Part. pas.* holbat.

HOLBAN, *s. m.* se dit d'une personne qui s'ébahit aisément, qui ouvre de grands yeux à tout propos.

HOLBAT, *adj.* écarquillé, tout grand ouvert, ébahi. ébaubi. || *Ĭi şedeau înecreniţĭ*

pe lavițe cu capetele pe mâna, cu ochiĭ turbuci și holbațĭ (Al. Odob.); ils restaient stupéfaits sur les bancs, la tête dans les mains, les yeux troubles et hagards. || *Noĭ școlariĭ am remas cu ochiĭ holbațĭ unii la alțiĭ* (I. Creanga), nous autres écoliers nous sommes restés à nous regarder tout ébaubis.

F. Gram. *f. s.* holbată ; — *m. pl.* holbațĭ ; — *f. pl.* holbate.

HOLBAT, *adv.* avec les yeux écarquillés, avec ébahissement. || *Se uită holbat la toțĭ* (N. Bogd.), il les regarde tous avec ébahissement.

HOLBURĂ, *s. f. [Mold.]* V. volbură.

HOLCĂ, *s. f. [Trans.]* clameur, tapage, vacarme.

HOLCAI (a), *v. [Trans.]* faire du bruit, du vacarme.

HOLDĂ, *s. f. [Mold.]* champ ensemencé, guéret. || champ cultivé en général. || *Pe când din holdele nesemănat resăria grîul* (N. Gane), alors que dans les champs le blé poussait sans avoir été semé. || *Porniră cu carele la holde* (Ichind.), ils s'en allèrent aux champs avec leurs chariots.

Pluр. *sans art.* holde ; — *avec l'art.* holdele.

HOLDE, *s. f. pl. [Trans.]* semailles. || *Pe când holdele creșceau* (P. Pop.), tandis que les semailles levaient.

HOLDIȚĂ, *s. f. dim. de* holdă.

1. **HOLERA**, *s. f.* choléra.

2. **HOLERĂ**, *s. f.* petit glouteron, lampourde *(bot.)*.

HOLERCĂ *et* **holircă**, *s. f. [Mold.]* eau-de-vie. || V. horelca.

HOLI (a), *v. [Buc.]* crier, hêler. || *Și când voiu holi oile or porni* (P. Pop.), et quand je crierai les brebis partiront.

Conj. *Ind. pr.* holesc. — *Inf. pr.* a holi. — *Part. pr.* holind. — *Part. pas.* holit.

HOLM, *s. n.* V. hâlm.

HOLOTĂ, *s. f. [Mold.]* V. gloata.

HOLTEI (a), *v. [Mold.]* être garçons ensemble, passer ensemble la vie de garçon, rester vieux garçon.

Conj. *Ind. pr.* holteesc. — *Inf. pr.* a holtei. — *Part. pr.* holteind. — *Part. pas.* holteit.

HOLTEIAȘ, *s. m. [Mold.]* *dim. de* holteiu.

HOLTEIU, *s. m. [Mold.]* célibataire, garçon. || *Am fost de două orĭ logodit, dar, precum vezĭ, am remas tot holteiu* (N. Gane) ; j'ai été deux fois fiancé, mais, comme tu le vois, je suis resté garçon.

Pluр. *sans art.* holtei ; — *avec l'art.* holteiĭ.

HOMAN, *s. m.* inuline *(bot.)*.

HONDRONI (a), *v. (fam.)* bavarder, jacasser, jaboter.

Conj. *Ind. pr.* hondronesc. — *Inf. pr.* a hondroni. — *Part. pr.* hondronind. — *Part. pas.* hondronit.

HOP, *interj.* hop ! || *Un soiu de hop de a-parte cu portul și cu gândul* (V. Alex.), une sorte de toqué dans son costume et dans sa façon de penser. || *Hop așa !* hop-là !

HOP, *s. n.* 1° saut. || 2° passage difficile (endroit où l'on doit sauter). || 3° *(fig.)* difficulté, obstacle. || *Mai avem un hop*, nous avons encore un passage difficile (une difficulté à vaincre).

Pluр. *sans art.* hopurĭ ; — *avec l'art.* hopurile.

HOPA, *interj.* hop ! || *A zis hopa și a sarit în groapă*, il a dit hop ! et il a sauté dans le trou.

HOPĂI (a), *v.* V. a hupăi.

HOPAIȚ, *s. n.* V. opaiț.

HOPȘI (a), *v. [Mold.]* plaisanter. || *Nu hopșesc*, il ne plaisante pas. || *Cu mine nu hopșesc*, il ne plaisante pas avec moi.

Conj. *Ind. pr.* hopșesc. — *Inf. pr.* a hopși. — *Par. pr.* hopșind. — *Part. pas.* hopșit.

HOR, *s. n.* V. cor.

1. **HORĂ**, *s. f.* hora, ronde paysanne. || *Se prinseră în horă și jucară*, ils entrèrent dans la *hora* et dansèrent. || *Dacă aĭ intrat în horă, trebuie să jocĭ* (P. Ispir.) ; quand on est entré dans la danse, il faut danser.

2. **HORĂ**, *s. f. (anc.)* hall, grande salle des anciennes maisons de boyards, sur laquelle s'ouvraient toutes les chambres et où l'on donnait des fêtes.

Pluр. *sans art.* hori ; — *avec l'art.* horile.

HORĂI (a), *v. [Mold.]* ronfler. || *Și horăia sdravăn* (I. Creanga), et il ronflait vigoureusement. || *Apoĭ a început și el a horăi* (I. G. Sbiera), ensuite il se mit lui aussi à ronfler. || V. a sforăi.

Conj. *Ind. pr.* horăesc. — *Inf. pr.* a horăi. — *Part. pr.* horăind. — *Part. pas.* horăit.

HORĂIȚĂ, dans l'expr. : *A umbla pe horăiță*, aller jaser de maison en maison, baguenauder.

HORBA, *s. f. (anc.)* troupe, assemblée, réunion. || *Și merseră sfinții la Dumnezeu în horba cu ingerii în ceriu*, et les saintes en théorie avec les anges s'en furent vers Dieu dans le ciel.

HORBOTĂ, *s. f.* dentelle. || *Horbote și cordele*, des dentelles et des rubans.

Pluр. *sans art.* horbote ; — *avec l'art.* horbotele.

HORBOTĂRIE, *s. f.* dentelles. || *Haine cu horbotărie și cu galoane felurite*, des habits ornés de dentelles et de toute sorte de galons.

HORCĂI (a), *v.* souffler fort, ronfler, râler. || *Și horcăind căzu amețit la pământ*; et, râlant, il tomba étourdi par terre.

Conj. *Ind. pr.* horcăesc. — *Imparf.* horcăiam. — *Pas. déf.* horcăi. — *Pl. q. parf.* horcăisem. — *Fut. près.* voiu horcăi. — *Cond. pr.* aș horcăi. — *Impér.* horcăesce, horcăiți. *Subj. pr.* să horcăesc, să horcăești, să horcăească. — *Inf. pr.* a horcăi. — *Part. pr.* horcăind. *Part. pas.* horcăit.

HORCĂIALĂ, *s. f.* ronflement, râlement, râle.

HORCAILA *s. f.* ronfleur, qui a l'habitude de ronfler.

HORCAIT, *part. pas. de* a horcăi.

HORCAIT, *s. n.* ronflement, râlement, râle.

HORCAITURA, *s. f.* V. horcait.

HORCANI (a), *v. imp.* renacler. || *Calul a început a horcăni și a se arunca în două picioare* (I. Slav.), le cheval se mit à renacler et se dressa sur ses pieds de derrière.

Conj. *Ind. pr.* horcănesce. *Inf. pr.* a horcăni. *Part. pr.* horcănind. — *Part. pas.* horcănit

HORCEGĂ, *s. pl. [Suc.]* échalotte.

HORCONI (a), *v.* souffler fort, ronfler. || *Iară el se culcă sub pat, apoĭ începu a horconi ca și omul care doarme dus* (I. Slav.); quant à lui, il se coucha sous le lit, puis il se mit à souffler comme quelqu'un qui dort profondément. || V. a horcăi.

Conj. *Ind. pr.* horconesc. — *Inf. pr.* a horconi. — *Part. pr.* horconind. — *Part. pas.* horconit.

HORDA, *s. f.* V. ordie.

HORELCĂ *et* **horilca**, *s. f. [Mold.]* eau-de-vie. || *Se scornise boale în Nemți, mai mult boala de vintre, cucățați cu bere și horilca, iară acolo unu mai apa Nistrului era beutura* (Mir. Cost.); diverses maladies, et surtout la dyssenterie, s'étaient manifestées parmi les Autrichiens, qui étaient habitués à boire de la bière et de l'eau-de-vie, et qui n'avaient pour toute boisson que l'eau du Dniester.

HOREȚ, *s. m. [Mold.]*, pêche aux anguilles.

HORHĂI (a), *v. [Mold.]* courir ça et là, battre l'estrade, aller à l'aventure. || *Horhăind când pe o cărare când pe drum părăsit* (Conv. lit.); courant tantôt dans un sentier, tantôt dans un chemin perdu. || *Umbla în pădure horcăind* (El. Sevast.), elle allait à l'aventure dans la forêt. || V. a orbacăi.

HORHĂIALA, *s. f.* action d'aller à l'aventure, de courir ça et là.

HORHOTI (a), *v. [Mold.]*, souffler fort, respirer péniblement, râler. || *Noaptea într'un târziu băiatul începu a horhoti*, tard dans la nuit l'enfant se mit à râler. || V. a horcăi *et* horconi.

Conj. *Ind. pr.* horhotesc. — *Inf. pr.* a horhoti. — *Part. pr.* horhotind. — *Part. pas.* horhotit.

1. **HORI** (a), *v.* ramasser (le foin), rateler.

2. **HORI** (a), *v. [Trans.]* chanter des horas. || chanter des airs tristes. || *Ce horești așa cu jale în hutul dragostei mele?* (P. Pop.) Pourquoi chantes-tu ainsi tristement en dépit de mon amour?

Conj. *Ind. pr.* horesc. — *Inf. pr.* a hori. — *Part. pr.* horind. — *Part. pas.* horit.

HORIȘTE, *s. f. [Trans.]* endroit où l'on a ramassé le foin en meules.

HORJIT, *adj. [Mold.]* écorcé.

F. Gram. *f. s.* horjită; — *m. pl.* horjiți; — *f. pl.* horjite.

HORLIȘTE, *s. m. [Trans.]* endroit stérile

HORN, *s. n. [Mold.]* trou par lequel sort la fumée. || tuyau de la cheminée. || souche (partie du tuyau de la cheminée qui dépasse le toit). || poêle, cheminée en général (à la campagne). || *Vîntul fluera prin horn din când în când*, le vent sifflait de temps en temps par la cheminée. || *La stîlpul hornei* (I. Creanga), au pilier du poêle.

Plur. *sans art.* hornuri; — *avec l'art.* hornurile.

HORNAR, *s. m. [Mold.]* ramoneur.

Plur. *sans art.* hornari; — *avec l'art.* hornarii.

HORODNICĂ, *s. f.* danse paysanne.

HOROIU, *s. m. [Trans.]* pic *[ornith.]*. || *Horoiu de brad*, pic-noir, pic mars *[ornith.]*. *Horoiu pestriț*, grand grimpereau, cul-rouge. *[ornith.]*. || *Horoiu verde*, pic-vert *[ornith.]*.

Plur. *sans art.* horoi; — *avec l'art.* horoii.

HOROPSI (a), *v. [Mold.]* V. a oropsi.

HOROPSIRE, *s. f.* V. oropsire.

HORȘTINĂ, *s. f. [Doroh.]* V. bostina.

HORȚIȘ, *adv.* en pente, en biais, de travers. || *Se uită horțiș la dînsul* (I. C. Sbiera), il le regarde de travers.

HOSPĂ, *s. f.* V. vospa.

HOSPODAR, *s. m. (anc.)* hospodar, ancien titre des princes.

Plur. *sans art.* hospodari; — *avec l'art.* hospodarii.

HOȘTINĂ, *s. f. [Mold.]* V. boștină.

HOTANE, *s. n. pl. (pop.)* jambes, guiboles.

HOTAR, *s. n.* borne, limite, finage. || frontière, confins. || *Hotarele satului*, les limites du village (y compris les terres appartenant aux paysans et à la commune). || *Poftele domnilor și împăraților n'au hotar* (Mir. Cost.), les appétits des princes et des Empereurs n'ont pas de limites. || *Mânia grădinarului trece orî-ce hotar* (P. Ispir.), la fureur du jardinier dépasse toutes les bornes. || *Intr'o depărtare fără hotar*, dans un lointain sans limite. || *Un dor fără hotar*, un désir infini. || *A fugi peste nouă hotare*, il s'est enfui très loin (*litt.* par delà neuf frontières).

Plur. *sans art.* hotare; — *avec l'art.* hotarele.

1. **HOTĂRÎ** (a), *v.* déterminer, statuer, stipuler, fixer, préciser, décider, résoudre, conclure. || *Semne care le hotăresc înţelesul*, des signes qui en déterminent le sens.

2. **HOTĂRÎ** (a), *v. (anc.)* aborner, borner, délimiter. || *Au hotărît şi Bugeagul cu Moldova* (I. NECULC.), il ont fixé la ligne de frontière entre le Bugeac et la Moldavie.

CONJ. *Ind. pr.* hotărăsc. — *Imparf.* hotăriam. — *Pas. déf.* hotărîi. — *Pl. q. parf.* hotărîsem. — *Fut. pr.* voiu hotărî. — *Cond. pr.* aş hotărî. — *Impér.* hotăreşte, hotăriţi. — *Subj.* să hotărăsc, să hotărăscî, să hotărăscă. — *Inf. pr.* a hotărî. — *Part. pr.* hotărîtd. — *Part. pas.* hotărît.

HOTARI (a se), *vr.* se décider, prendre une décision, prendre un parti, se déterminer, se résoudre. || *S'a hotărît să plece*, il s'est décidé à partir.

HOTĂRIRE, *s. f.* action de déterminer, de décider, etc. || détermination, décision, résolution. || fixation. || sentence. || *A lua o hotărîre*, prendre une résolution. || *Hotărîrea judecătorească*, sentence judiciaire. || *Feciorul nu eşi din hotărîrea maică-sa* (I. CREANGĂ), le fils ne transgressa pas les décisions de sa mère.

PLUR. *sans art.* hotăriri ; — *avec l'art.* hotăririle.

HOTĂRÎT, *adj.* déterminé, décidé, résolu, établi, fixé, décisif. || *Carele se suise pe tronul hotărît lui de Vladislas* (A. ODOB.), qui était monté sur le trône que Vladislas lui avait destiné. || *Om hotărît*, homme résolu.

F. GRAM. *f. s.* hotărîtă ; — *m. pl.* hotărîţi ; — *f. pl.* hotărîte.

HOTĂRÎT, *adv.* décidément, résolument, décisivement. || *Hotărît plec*, décidément je pars.

HOTĂRÎT (de —), *loc. adv.* sûrement, décidement.

1. **HOTĂRÎTOR**, *adj.* décisif, définitif, déterminant, concluant. || *O înrîurire hotărîtoare*, une influence décisive.

F. GRAM. *f. s.* hotărîtoare ; — *m. pl.* hotărîtori ; — *f. pl.* hotărîtoare.

2 **HOTARÎTOR**, *adj. (anc.)* déterminatif *(t. de gram.)* (GOLESCU).

HOTARÎTOR, *adv.* décidément, décisivement, résolument.

HOTARNICI (a), *v.* borner, aborner, délimiter, démarquer. || *A hotărnici o moşie*, délimiter une propriété.

CONJ. *Ind. pr.* hotărnicesc. — *Imparf.* hotărniciam. — *Pas. déf.* hotărnicii. — *Pl. q. parf.* hotărnicisem. — *Fut. pr.* voiu hotărnici. — *Cond. pr.* aş hotărnici. — *Impér.* hotărniceşte, hotărniciţi. — *Subj. pr.* să hotărnicesc, să hotărnicescî, să hotărnicească. — *Inf. pr.* a hotărnici. — *Part. pr.* hotărnicind. — *Part. pas.* hotărnicit.

HOTĂRNICIE, *s. f.* délimitation, abornage, démarcation. || *Hotărnicia unei moşii*, la délimitatiou d'une terre.

PLUR. *sans art.* hotărnicii, — *avec l'art.* hotărniciile.

HOTĂRNICIRE, *s. f.* action de délimiter, de borner, de démarquer.

HOTĂRNICIT, *adj.* délimité, borné, démarqué.

F. GRAM. *f. s.* hotărnicită ; — *m. pl.* hotărniciţi ; — *f. pl.* hotărnicite.

HOŢ, *s. m.* voleur, larron. || *Hoţi de caî*, voleurs de chevaux. || *Hoţi de codru*, brigands.

PLUR. *sans art.* hoţi ; — *avec l'art.* hoţii.

HOŢESC, *adj.* de voleur, de larron. || *Are apucături hoţeşcî*, il a des instincts de voleur.

F. GRAM. *f. s.* hoţească ; — *m. et f. pl.* hoţeşcî.

HOŢESCE, *adv.* en voleur, comme les voleurs. || *Garnizoana care a fugit noaptea hoţesce* (AL. ODOB.), la garnison qui a fui la nuit à la manière des voleurs.

HOŢI (a), *v.* voler, voler sur les grands chemins, détrousser, faire le métier de voleur. || *Hoţesc împreună*, ils font ensemble le métier de voleurs.

CONJ. *Ind. pr.* hoţesc. — *Imparf.* hoţiam. — *Pas. déf.* hoţii. — *Pl. q. parf.* hoţîsem. — *Fut. pr.* voiŭ hoţi. — *Cond. pr.* aş hoţi. — *Impér.* hoţeşce, hoţiţi. — *Subj. pr.* să hoţesc, să hoţescî, să hoţească. — *Inf. pr.* a hoţi. — *Part. pr.* hoţind. — *Part. pas.* hoţit.

HOŢIE, *s. f.* vol, rapine, larcin, volerie, maraude.

PLUR. *sans art.* hoţii ; — *avec l'art.* hoţiile.

HOTIN, *s. pr.* Hotin.

HOTINCEAN, *s. m.* habitant de Hotin.

PLUR. *sans art.* Hotinceni ; — *avec l'art.* Hotincenii.

HOTINCEANCĂ, *s. f.* habitante de Hotin.

PLUR. *sans art.* Hotincence ; — *avec l'art.* Hotincence.

HOŢIŞ, *adv.* à la façon des voleurs. || *Şi suna hoţiş din frunză* (P. POP.), et il sifflait avec une feuille à la façon des voleurs.

HOTNOG, *s. m. (anc.)* chef militaire.

PLUR. *sans art.* hotnogi ; — *avec l'art.* hotnogii.

HOŢOMAN, *s. m.* larron, filou. || *(fam.)* malin, fin matois, roué. || *Hoţoman ce eşeî!* roué que tu es!

PLUR. *sans art.* hoţomani ; — *avec l'art.* hoţomanii.

HOŢOMANĂ, *s. f.* larronnesse. || *(fam.)* rusée. || *Hoţomana de caprioară* (P. ISPIR.), cette rusée de chèvre.

PLUR. *sans art.* hoţomane ; — *avec l'art.* hoţomanele.

HOTRI (a), *v. [Mold.]* faire métier d'entremetteur, être entremetteur, servir d'entremetteur, prostituer, *(pop.)* maquereller. || *Oricare barbat va hotri pre muierea sa să 'i se facă moarte* (PR. V. LUPU), tout mari qui prostituera sa femme sera condamné à mort.

HOTRIE, *s. f.* prostitution. || *(pop.)* maquerellage.

HOTRU, *s. m.* 1° *(anc.)* bandit. || 2° *[Mold.]* entremetteur, *(pop.)* maquereau, souteneur. || 1° *Prin hotriî seî italienî l'au*

omorît (MIR. COST.), il l'a fait tuer par ses bravi italiens. || 2) *Ruşinea de a se încrede în hotru* (C. KONAKI), la honte de se confier à un entremetteur. || *Când va pieri bărbatul pre muiere-şi la judeţ cum este precurcă zicând cum el singur 'i-au fost hotru* (PR. VAS. LUPU); quand le mari accusera sa femme d'adultère devant le juge, en avouant que c'est lui-même qui a servi d'entremetteur.

PLUR. *sans. art.* hotrĭ; — *avec l'art.* hotrii.

HOZATE, *s. f. pl.* affaires, effets, hordes, outils, accessoires, bagages, choses appartenant à quelqu'un.

HRACONIT, *s. n.* crachat.

HRABOR, *adj.* V. harăbor.

HRAM, *s. n.* 1° patron d'une église. || 2° fête patronale d'une église.

1. **HRAMĂ**, *s. f.* magasin provisoire dans une vigne.

2. **HRAMĂ**, *s. f.* étoffe de laine floconneuse.

HRANĂ, *s. f.* nourriture, aliment, subsistance, entretien.

HRĂNACIU, *adj. (anc.)* vorace.

HRĂNI (a), *v.* nourrir, substanter, entretenir, alimenter. || *A hrăni o sumă de oameni*, nourrir une quantité de gens || *Ea hrănia veşnica dorinţă de neatîrnare*, elle nourrissait l'éternel désir de l'indépendance. || *Hrănind o ură fanatică către duşmanii lor* (N. BALC.), nourrissant une haine fanatique contre leurs ennemis.

CONJ. *Ind. prés.* hrănesc. — *Imparf.* hrăniam. — *Pas. déf.* hrăni. — *Pl. q. parf.* hrănisem. — *Fut. pr.* voiu hrăni. — *Cond. pr.* aş hrăni. — *Impér.* hrăneşte, hrăniţi. — *Subj. pr.* să hrănesc, să hrănească, să hrănească. — *Inf. pr.* a hrăni. — *Part. pr.* hrănind. — *Part. pas.* hrănit.

HRĂNI (a se), *vr.* se nourrir, se repaître.

HRANIRE, *s. f.* action de nourrir, d'alimenter, de substanter, d'entretenir.

HRANIT, *adj.* nourri, alimenté, substanté, entretenu. || *Un om bine hrănit*, un homme bien nourri. || **Loc.** *Vin hrănit*, vin vieux. — *Le aduce două-spre-zece buţi pline cu vin de cel hrănit* (I. CREANGĂ), il leur apporte douze tonneaux de vin vieux.

F. GRAM. *f. s.* hrănită; — *m. pl.* hrăniţi; — *f. pl.* hrănite.

HRĂNITOR, *adj.* nourrissant, substantiel, nutritif.

F. GRAM. *f. s.* hrănitoare, — *m. pl.* hrănitori, *f. pl.* hrănitoare.

HRĂNIŢĂ, *s. f.* cresson à larges feuilles, chasse-rage vulgaire *(bot.)*.

HRĂNIŢEL, *s. m.* V. hrăniţa.

HRAPĂ, *s. f. [Suc.]* talus escarpé, pente très raide d'un ravin.

HRAPELNIC, *adj (anc.)* rapace (ZIL. ROM.).

HRĂPI (a), *v.* prendre avec rapacité.

CONJ. Se conjugue comme a rapi.

HRAPIRE, *s. f.* action de prendre avec rapacité.

HRĂPITOR, *adj.* rapace.

F. GRAM. *f. s.* hrăpitoare; — *m. pl.* hrăpitori; — *f. pl.* hrăpitoare.

HREAMĂT, *s. n.* V. freamăt.

HREAN, *s. n.* raifort *(bot.)*.

HREAPCĂ, *s. f.* ralle (qu'on attache à la faux).

HREASPA, *s. f.* lime de cordonnier. V. raspă.

HREAŞT, *s. n. [Mold.]* ramille, brindille, broussaille. || *L'au acoperit femeia cu nisce hreşturĭ* (EL. SEVAST.), la femme l'a couvert avec des ramilles.

PLUR. *sans art.* hreşturi; — *avec l'art.* hreşturile.

HRED, *s. n.* branche sèche (CHIAC).

HREMUIT, *adj. [Suc.]* V. amarit.

HRENTUI (a), *v. imp. [Mold.]* abîmer, détériorer. || *Legându-le frumuşel să nu le hrentuĭască* (I. CREANGĂ), en les attachant bien pour qu'ils ne s'abîment pas.

CONJ. *Ind. pr.* hrentuesc. — *Inf. pr.* a hrentui. — *Part. pr.* hrentuind. — *Part. pas.* hrentuit.

HRENŢUIRE, *s. f. [Mold.]* action d'abîmer, de détériorer.

HRENTUIT, *adj. [Mold.]* abîmé, détérioré, dérangé, en désordre. || *Iarna dorm într'o odăiţă hrentuită* (I. CREANGĂ), l'hiver je dors dans une misérable petite chambre. || *Moartea soldatului, darea în judecată, erau nouĭ loviturĭ pentru creeru-ĭ hrentuit* (S. NĂD.); la mort du soldat, la mise en jugement, étaient autant de nouveaux coups pour sa cervelle dérangée.

F. GRAM. *f. s.* hrentuită; — *m. pl.* hrentuiţi; — *f. pl.* hrentuite.

HREPCUI (a), *v.* faucher avec une faux armée d'une ralle.

CONJ. *Ind. pr.* hrepcuesc.

HRIB, *s. m. [Mold.]* champignon comestible.

HRINCĂ, *s. f. [Mold.]* gros morceau. || *Rupând din hrinca de mămăligă* (S. NĂD.), rompant du morceau de *mămăligă*. || *Cel-alt scoase o hrincă înghiţată din desagĭ* (I. CREANGĂ), l'autre tira un gros morceau (de *mamaligă*) de son bissac.

HRIŞCA, *s. f.* sarrasin *(bot.)*.

HRISM, *s. n. (anc.)* oracle.

HRISMĂ, *s. f.* chrisme.

HRISOV, *s. n. (anc.)* charte, titre, diplôme, document, parchemin.

PLUR. *sans art.* hrisoave; — *avec l'art.* hrisoavele.

HRISTEIU, *s. m.* V. cristeiu.

HRISTOFORIŢA, *s. f.* V. cristoforiţa.

HRISTOS, *s. pr.* Christ. || V. Christos

HROMATIC, *adj.* chromatique.

F. Gram. *f. s.* hromatică; — *m. pl.* hromatici; — *f. pl.* hromatice.

HRONICĂ, *s. f.* chronique. || V. cronică.

HRONOGRAF, *s. m.* chronographe.

HRONOLOGICESCE, *adv.* chronologiquement. || V. cronologic.

HROPOT, *s. n.* ronflement, râle.

Plur. *sans art.* hropote; — *avec l'art.* hropotele.

HROPOTI (a), *v.* ronfler, souffler fort, râler.

Conj. *Ind. pr.* hropotesc. — *Inf. pr.* a hropoti. *Part. pr.* hropotind. — *Part. pas.* hropotit.

HRUBĂ, *s. f. [Mold.]* caveau dans une cave, plus bas que la cave et plus frais. || souterrain. || *Am să gust cu ăi meĭ prietenĭ vinul cel uitat in hrubă* (N. Gane), je vais déguster avec mes amis d'un vin oublié dans le caveau.

Plur. *sans art.* hrube; — *avec l'art.* hrubele.

HUBA, *s. f. (pop.)* V. hubida.

HUBIDA, *s. f. (pop.)* un des nombreux noms d'Avestita. || V. Avestita.

HUBIŢA, *s. f. [Trans.]* mortier *(t. d'art.)*. (P. Pop. Biricescu).

HUCE, *s. m.* son qui sert de ferment pour aigrir le *hors* (V. hors).

HUCEAG *s. n.* V. huciŭ.

HUCIŬ, *s. n. [Mold.]* forêt de basse futaie, hallier, buisson. || V. hiciu.

Plur. *sans art.* huciurĭ; — *avec l'art.* huciurile.

HUCIU-MARGINEA, *loc. pop. [Mold.]* buissonnière. || *Am inceput a umbla la şcoală, huciu-marginea; a zi me duceam, două nu.* (I. Creangă). J'ai commencé à faire l'école buissonnière; un jour j'allais à l'école, deux jours non.

HUDĂ, *s. f.* trou.

HUDICĬOARA, *s. f. [Mold.]* ruelle, cul-de-sac. *Dacă se poate numi strada o huidicĭoară dosnică* (I. Creangă), si l'on peut appeler rue une ruelle écartée.

Plur. *sans art.* huidicioare; — *avec l'art.* huidicioarele.

HUDIŢĂ, *s. f. [Mold.]* ruelle.

Plur. *sans art* hudiţe; — *avec l'art* hudiţele.

HUDULEŢ, *s. n. [Mold.]* V. facaleţ *et* meleşteŭ.

HUET, *s. n.* || V. vuet.

HUGIU, *s. n.* V. huciu.

HUGIUM, *s. n. (anc.)* attaque, assaut.

HUHUIET, *adj. [Buc.]* huppé. || V. cucuiat.

HUHUIU, *s. n.* V. cucuiu.

HUHUREZ, *s. m.* chat-huant *(ornith.)*.

HUI (a), *v. imp.* rendre un bruit sourd, gronder, bourdonner, retentir. || *Huĭa pamîntul sub dînşiĭ*, la terre craquait sous eux. || *Uf! imĭ huesce capul de atîta cĭcăleală!* (D. Ollan.) Ouf! la tête me bourdonne de tant de criailleries! || V. a vui.

HUIDEO! *interj.* cri de huée.

HUIDICĬORĂ, *s. f.* V. huldicioară.

HUIDIŢĂ, *s. f.* V. huidiţă.

HUIDUI (a), *v.* huer.

Conj. *Ind. pr.* huiduesc. — *Imparf.* huĭduĭam. — *Pas. déf.* huiduiu. — *Pl. q. parf.* huiduisem. — *Fut. pr.* voiu huidui. — *Cond. pr.* aş huidui. — *Impér.* huiduesce, huiduiţi. — *Subj. pr.* să huiduesc, să huiduescĭ, să huiducască. — *Inf. pr.* a huidui. — *Part. pr.* huiduind. — *Part. pas.* huiduit.

HUIDUIRE, *s. f.* action de huer. || huée.

Plur. *sans art.* huiduirĭ; — *avec l'art.* huiduirĭ.

HUIDUIT, *adj.* hué.

F. Gram. *f. s.* huiduită; — *m. et pl.* huiduite.

HUIŢ, *s. n. [Trans.]* balancoire, escarpolette.

HUIŢA (a), *v. [Trans.]* balancer.

Conj. *Ind. pr.* huiţ. — *Inf. pr.* a huiţa. — *Part. pr.* huiţând. — *Part. pas.* huiţat.

1. **HULĂ**, *s. f.* blasphème, blâme, médisauce, calomnie, réprobation, opprobe. || *Şi de aş avea la cineva pentru acest lucru vre-o hulă* (Mih. Costin), et şi qelqu'un devait m'en blâmer. || *Peste românescul nume numaĭ hulă şi ocară să s'arunce* (Vis. Docii.), et ne jeter sur le nom roumain que l'opprobe et l'insulte.

1. **HULA**, *s. f.* chemin couvert dans une vigne.

HULI (a), *v.* blasphémer, blâmer, médire, calomnier, réprouver, jeter l'opprobe, vilipender. || *Un ispravnic a curţiĭ luĭ Traian, hulind acea fapta a luĭ Traian şi mustrându-l* (N. Cost.); un préfet de la cour de Trajan, ayant blâmé cette action de l'empereur et lui ayant fait des reproches. || *El laudă străinul şi neamul seu hulesce* (V. Alex.), il vante l'étranger et jette l'opprobe sur sa race. || *Toata lumea me hulesce* (P. Pop.), tout le monde me vilipende.

Conj. *Ind. pr.* hulesc. — *Imparf.* hulĭam. — *Pas. déf.* hulii. — *Pl. q. parf.* hulisem. — *Fut. pr.* voiu huli. — *Cond. pr.* aş huli. — *Impér.* hulesce, huliţi. — *Subj. pr.* să hulesc, să hulescĭ, să hulească. — *Inf. pr.* a huli. — *Part. pr.* hulind. — *Part. pas.* hulit

HULIRE, *s. f.* action de blasphémer, de blâmer, de calomnier, etc. || *Şi să nu se creadă că Neculcea era impins numaĭ de o pătimaşă pornire la hulirea aceluĭ neam* (Al. Xen.), et qu'on ne croie pas que Neculcea n'était poussé que par une injuste propension à calomnier cette race.

HULIT, *adj.* blâmé, calomnié, réprouvé, vilipendé. || *Hulit de toţĭ*, réprouvé par tous.

F. Gram. *f. s.* hulită; — *m. pl.* huliţĭ; — *f. pl* hulite.

HULITOR, *adj. et s.* calomniateur, médisant.

HULM, *s. n.* V. hâlm.

HULPAV, *adj. et adv.* V. hâlpav.

HULPE, *s. f.* fourrure de peau de renard.

HULTAN, *s. m.* V. vultan.

HULTOAN, *s. n.* V. hultoană.

HULTOANA, *s. f. [Mold.]* greffe. || jeune arbre greffé. || V. altoiu.

HULTOANA, *adj. fém. [Mold.]* s'emploie pour désigner les variétés de fruit qui sont greffés. || *Cireşe hultoane*, cerises douces greffés. || *Poamă hultoană*, variété de raisin à gros grains charnus.

HULTUI (a), *v. [Mold.]* greffer. || V. a altoi *et* a ultui.

Conj. *Ind. pr.* hultuesc. — *Inf. pr.* a hultui. — *Part. pr.* hultuind. — *Part. pas.* hultuit.

HULTUR, *s. m.* V. vultur.

HULUB, *s. m. [Mold.]* pigeon.

Plur. *sans art.* hulubi; — *avec l'art.* hulubii.

HULUBA, *s. f.* brancard, timon.

Plur. *sans art.* hulube; — *avec l'art.* hulubele.

HULUBARIE, *s. f. [Mold.]* pigeonnier.

HULUBAŞ, *s. m. [Mold.]* tourtereau || *Se iubiau unul pe altul ca nisce hulubaşi* (I. Creangă), ils s'aimaient comme des tourtereaux.

Plur. *sans art.* hulubaşi; — *avec l'art.* hulubaşii.

HULUDEŢ, *s. n. [Trah.]* tige centrale de la navette.

HULUI (a se), *v. [Trans.]* s'abattre, s'écrouler.

Conj. *Ind. pr.* se huluesce. — *Inf. pr.* a se hului. — *Part. pr.* huluindu-se. — *Part. pas.* huluit.

HUMA, *s. f.* argile, terre glaise.

HUMIALA, *s. f. [Trah.]* grains de maïs brisés par la meule et non moulus.

HUMORIST, *s. m.* humoriste.

Plur. *sans art.* humorişti; — *avec l'art.* humoriştii.

HUMOS, *adj.* argileux.

Plur. *f. s.* humoasă; — *m. pl.* humoşi; — *f. pl.* humoase.

HUMUI (a), *v.* enduire de terre glaise.

Conj. *Ind. pr.* humuesc. — *Inf. pr.* a humui. — *Part. pr.* humuind. — *Part. pas.* humuit.

HUMUIRE, *s. f.* action d'enduire avec de la terre glaise.

HUMUIT, *adj.* enduit avec de la terre glaise.

F. Gram. *f. s.* humuită; — *m. pl.* humuiţi; — *f. pl.* humuite.

HUMULTUI (a), *v. [Trans.]* repiquer la vigne là où elle a dépéri.

Conj. *Ind. pr.* humultuesc. — *Inf. pr.* a humultui. — *Part. pr.* humultuind. — *Part. pas.* humultuit.

HUMUTUI (a), *v. [Trans.]* V. a humultui.

HUN, *s. m.* Hun.

Plur. *sans art.* Huni; — *avec l'art.* Hunii.

HUNIE, *s. f. [anc.]* 1° entonnoir. || 2° passe étroite dans une montagne.

Plur. *sans art.* hunii; — *avec l'art.* huniile.

HUNSFUT, *s. m. [Trans.]* vaurien.

Plur. *sans art.* hunsfuţi; — *avec l'art.* hunsfuţii.

HUNSFUT, *adj.* rusé, astucieux.

F. Gram. *f. s.* hunsfută; — *m. pl.* hunsfuţi; — *f. pl.* hunsfute.

HUPAI (a), *v.* sauter.

Conj. *Ind. pr.* hupăesc. — *Inf. pr.* a hupăi. — *Part. pr.* hupăind — *Part. pas.* hupăit.

HUPAIRE, *s. f.* action de sauter.

HURA, *interj.* houra!

HURĂTUI (a), *v. [Trans.]* chasser (des oiseaux, des bestiaux, en poussant des cris).

HURDOIU, *s. n. [Trans.]* tinette à beurre.

HURDUCA (a), *v. [Mold. et Trans.]* secouer, ébranler, cahoter.

Conj. *Ind pr.* hurduc. — *Inf. pr.* hurduca. — *Part. pr.* hurducând. — *Part. pas.* hurducat.

HURDUCA (a se), *vr. [Mold. et Trans.]* se secouer, être cahoté. || *Carpenul s'a hurducat şi eu îndată am picat* (P. Pop.), le charme s'est secoué et aussitôt je suis tombé.

HURDUCARE, *s. f. [Mold. et Trans.]* action de secouer, d'ébranler, de cahoter.

HURDUCAT, *adj. [Trans. et Buc.]* secoué, ébranlé, cahoté.

F. Gram. *f. s.* hurducată; — *m. pl.* hurducaţi; — *f. pl.* hurducate.

HURDUCAT, *s. n.* secouement, cahotement.

HURDUCATURĂ, *s. f. [Mold. et Trans.]* ébranlement, secousse, cahotement. || *Când au auzit ieduşorii hurducatura de la uşă şi de la ferestĭ s'au speriat foarte tare* (I. G. Sbiera), quand les chevreaux entendirent secouer la porte et les fenêtres ils s'épouvantèrent très fort. || *Hurducaturile carutei*, les cahotements de la charrette.

HURDUP, *adv. [Mold.]* inopinément. || *A picat hurdup pe mine*, il est tombé inopinément sur moi.

HURDUZEU, *s. n. [Trans.]* corde, cordage.

HURELCĂ, *s. f. [Suc.]* V. horilcă.

HUEZ, *s. m.* V. ciuhurez.

HURIE, *s. f.* houri. || *Huriile din raiu* (V. Alex), les houris du paradis. || *Pe-ale Bosfo-*

ruluĭ maluri și pe valuri sboară albele huriĭ (D. Ollan.), les blanches houris volent sur les rives du Bosphore et sur les vagues.

Plur. *sans art.* huriĭ ; — *avec l'art.* huriile.

HURLUI (a), *v.* égruger, moudre grossièrement.

Conj. *Ind. pr.* hurluesc. — *Inf. pr.* a hurlui. — *Part. pr.* hurluind. — *Part. pas.* hurluit.

HURLUĬALĂ, *s. f.* farine grossièrement moulue.

HURLUP, *s. n.* prune dégénérée à la suite des pluies.

HURMUZ, *s. n.* fausse perle.

HURSUZ, *adj. et s.* V. **ursuz**.

HURTA (cu — *et* la —), *loc. adv.* en gros, en bloc. || *A cumpăra cu hurta*, acheter en gros. || *Ș'apoĭ ce mi-ĭ cere ușa cu hurta?* (I. Creangă) et puis pourquoi vient-il me les réclamer ainsi en bloc? || *Pomenescĭ la hurta pe monahĭ, pe mitropolițĭ, etc.* ; tu pries en bloc pour les moines, pour les Métropolites, etc. || *Pe tine te vreau de cumătră, pentru că tu escĭ cu dreptate, tu omorĭ pe toțĭ la hurta fie eĭ săracĭ sau bogațĭ, tu nu-ĭ maĭ alegĭ.* (I. G. Sbiera) Je veux t'avoir pour commère parce que tu es juste ; tu tues tout le monde en bloc, pauvres ou riches, sans choisir.

HURUBĂ, *s. f.* misérable cabane, hutte.

Plur. *sans art.* hurube ; — *avec l'art.* hurubele.

HURUI (a), *v.* *[Mold.]* faire du bruit (en tombant, en secouant avec force, etc.), rendre un son strident, grincer.

Conj. *Ind. pr.* huruesc. — *Inf. pr.* a hurui. — *Part. pr.* huruind. — *Part. pas.* huruit.

HURUIRE, *s. f.* action de faire du bruit (en tombant, en secouant avec force, etc.).

HURUITOARE, *s. f.* crecelle, girouette.

HUSAR, *s. m.* *[Mold.]* poisson long et mince qu'on pêche dans le Pruth.

HUSĂȘ, **huseș** *et* **husoș**, *s. m.* *[Trans.]* pièce de monnaie valant 20 kreutzers. || *Cere câte treĭ husășĭ pe lună* (I. Creangă), ils demandent chacun 60 kreutzers par mois.

Plur. *sans art.* husășĭ, huseșĭ *et* husoșĭ ; — *avec l'art.* husășiĭ, huseșiĭ *et* husoșiĭ.

HUSCA, *s. f.* saumâ, sel de puits ou de marais salants, épaissi par l'évaporation.

HUȘEAN, *s. m.* habitant de Hușĭ.

Plur. *sans art.* Hușenĭ ; — *avec l'art.* Hușenii.

HUȘEANCĂ, *s. f.* habitante de Hushi.

Plur. *sans art.* Hușence ; — *avec l'art.* Hușencele.

HUȘĬ, *s. pr.* Hushi, ville de Roumanie, chef-lieu du district de Falciu.

HUSIIN, *s. n.* paillette de métal (en forme de semi-lune).

HUȘTIU, *interj.* *[Mold.]* V. **huștiuluc**.

HUST (de —), *loc. adv.* *[Suc.]* d'un seul coup. || *L'a omorît de hust*, il l'a tué d'un seul coup.

HUȘTE, *s. f. pl.* *[Mold.]* son qui a servi à faire le *borș* et qu'on emploie ensuite comme ferment pour un autre *borș*. || V. **borș**.

HUȘTIULUC, *interj.* pouf ! || *Dracul ne avênd ce-ĭ facc, huștiuluc! în iaz* (I. Creangă). Le Diable ne pouvant rien lui faire, pouf ! dans le bief (se jeta dans le bief).

HUȚA (a da —), *loc.* balancer, faire sauter sur les genoux. || *Zicea tata dându-ne huța* (I. Creangă) ; disait mon père en nous faisant sauter sur ses genoux.

HUȚĂI (a), *v.* balancer, faire sauter sur ses genoux.

HUȚĂIRE, *s. f.* action de balancer, de faire sauter sur ses genoux.

HUȚUȚUIU, *s. n.* *[Trans]* balançoire.

1. **HUZMET**, *s. n.* *[anc.]* impôt. || *Un huzmet prea blestemat* (Zil. Rom.), un impôt infâme.

2. **HUZMET**, *s. n.* *[Trans.]* déchet, non-valeur.

Plur. *sans art.* huzmete ; — *avec l'art.* huzmetele.

HUZMETAR, *s. m.* collecteur d'impôt.

Plur. *sans art.* huzmetarĭ ; — *avec l'art.* huzmetarii.

HUZUR, *s. n.* *[Mold.]* commodité, repos, loisir, vie paisible. || *Copiiĭ luĭ ducea o viață de huzur* (V. A. Ur.), ses enfants menaient une vie paisible.

HUZURI (a), *v.* *[Mold.]* vivre tranquillement, passer une vie paisible, avoir le repos, la tranquillité. || *Iară soacra huzurîu bine* (I. Creangă), quant à la belle-mère elle vivait très tranquillement. || *Bărbatu-seu bolesce și ea huzurește gătită ca o păpușă* (S. Năd.), son mari est malade et elle vit tranquille parée comme une poupée.

Conj. *Ind. pr.* huzuresc. — *Inf. pr.* a huzuri. — *Part. pr.* huzuriud. — *Part. pas.* huzurit.

I

I, i, *s. m.* I, i. || Lorsqu'il est écrit sans accent se prononce comme l'i français. || L'ı se prononce à peine et modifie certaines lettres; placé après un **c**, il lui donne le son *tch*; après un **d** il lui donne le son **z**: (Ex. *verde*, pl. *verzĭ*); après un **t** il lui donne le son **ţ (ts)**: (Ex. *bărbat*, pl. *bărbaţĭ*). || L'ı a un son à la fois guttural et sourd qui n'a pas d'équivalent en français; ce son, représenté dans l'alphabet cyrillique par le signe ѣ, est aujourd'hui représenté par *â*, *ê* ou *i* (parfois même par *o* et *a*); il y a cependant une tendance à écrire partout *i* pour ѣ.

I, *pr. pers. dat. 3e pers.* **s.** *Spune-ĭ*, dis-lui.

I, e, *form. Mold. pour* **este**, *3e pers. sing. du verbe* **a fi**, être. || *Ce-i?* qu'est-ce qu'il y a? || *Adevĕrul i lesne de aflat*, la vérité est facile à apprendre.

I, *pour* **vei**, *2e pers. s. du v.* **a voi**. || *Orĭ in cotro te-i uita*, de quelque côté que tu regardes.

ĬA, *pron. pers. 3e pers. sing fém.* elle. || V. **ea**.

ĬA, *2e pers. sing. impér. du verbe* **a lua**, prendre. || *Ia-l d'aicĭ*, emmène-le. || V. **a lua**.

ĬA, *3e pers. sing. ind. pr. du verbe* **a lua**. || *'L ĭa şi se duce*, il le prend et s'en va.

ÌA, *interj.* donc! eh bien! voyons! tiens!

ĬABANGIŬ, *s. m. (anc.)* vagabond.

PLUR. *sans art.* ĭabangiĭ; — *avec l'art.* ĭabangiiĭ.

ĬABAŞA, *s. f.* morailles (tenaille pour pincer le nez d'un cheval rétif). || **Loc.** *I-a atĭrnat ĭabaşaoa de nas*, il le mène par le bout du nez. — *Tĭrziu te aĭ deşteptat, bărbaţele, acum escĭ cu ĭabaşaoa de nas* (P. Ispir.); il est trop tard, petit mari, maintenant on te mène par le bout du nez.

ĬABRAŞ, *s. m.* V. **abraş**.

1. **IAC**, *s. m.* épinoche, vairon *(ichtyol.)*.

2. **IAC**, *s. m.* yack *(zool.)*.

IACĂ, *prép.* voici. || *Iac'aşa*, comme cela, tout simplement. — *Nu se face iac'-aşa*, cela ne se fait tout seul. — *Scoalele cele marĭ nu se fac numaĭ ĭac'aşa mergênd şi venind* (I. Slav.); on ne termine pas les cours d'une grande école comme cela, le temps d'aller et de revenir. || *Maĭ ĭaca şi altceva*, voici encore autre chose.

IACA, *s. f. [Mold.]* grand-mère, mère-grand.

IACA, *s. f.* collet, col d'un vêtement de femme. || **Loc.** *A cupe cuiva iacaoa*, faire de vives instances auprès de quelqu'un, insister vivement.

IACOV, *s. pr.* Jacob.

ĬACATĂ, *loc. prép.* voici justement, voilà justement. || *Când ĭacătă maica-ta*, quand voilà justement ta mère. || *Şi numaĭ ĭacatà cà se arata in fuţa apeĭ un balaur groaznic de mare* (P. Ispir.), et voilà qu'à ce moment apparaît à la surface de l'eau un énorme dragon.

ĬAD, *s. n.* enfer. || *Ca ĭadul neagră-ĭ noaptea* (I. Neniţ.), la nuit est sombre comme l'enfer.

2. **ĬAD**, *s. n.* enfers (d'où Jésus a tiré les Justes).

ĬADĂ, *s. f.* chevrette. || *Unde a sarit capra, maĭ pre sus sare ĭada*; où la chèvre saute au chou, chevrau y saute itou. || V. **ied**.

PLUR. *sans art.* ĭede; — *avec l'art.* ĭedele.

ĬADEŞ, *s. n.* 1° fourchette (de volaille). || 2° défi de mémoire entre deux personnes qui ont rompu ensemble une fourchette de poulet; celui qui est pris en faute paie un gage. || gageure.

ĬADNIC, *adj. (anc.)* infernal, effroyable.

F. Gram *s. f.* ĭadnică; — *m. pl.* ĭadnicĭ; — *f. pl.* ĭadnice.

ĬAGOD, *s. m.* mûrier. || V. **dud**.

PLUR. *sans art.* ĭagozĭ; — *avec l'art.* ĭagozii.

ĬÂHNIE, *s. f.* ragoût.

ĬAHT, *s. n.* yacht.

IALOMIŢA, *s. pr.* Ialomitsa, nom d'une rivière et d'un district de Roumanie. (chef lieu Calarashi).

ĬALOMIŢEAN, *s. m.* habitant du district de Ialomitsa.

PLUR. *sans art.* ĭalomiţeni; — *avec l'art.* ĭalomiţenii.

ĬALOMIŢEANCĂ, *s. f.* habitante du district de Ialomitsa.

PLUR. *sans art.* ĭalomiţence; — *avec l'art.* ĭalomiţencele.

IALOVIŢĂ, *s. f.* 1° *(anc.)* bête errante. || 2° *(anc.)* génisse. || 3° bête à cornes engraissée. || *Li se aduce 12 ĭaloviţe fripte* (I. Creanga), on leur apporte 12 bœufs rôtis.

PLUR. *sans art.* ĭaloviţe; — *avec l'art.* ĭaloviţele.

ĬAMA, *s. f.* pillage. || **Loc.** *A da ĭama*, mettre au pillage, mettre tout sens dessus dessous.

ĬAMAC, *s. m.* 1° *(anc.)* recrue de janissaires. || 2° *(anc.)* adjoint de secrétaire, copiste.

ĬAMB, *s. m.* iambe.

PLUR. *sans art.* ĭambĭ; — *avec l'art.* ĭambii.

ÎAMBIC, *adj.* ïambique.

F. Gram. *f. s.* îambică; — *m. pl.* îambici; — *f. pl.* îambice.

ÎAN, *interj.* voyons! allons donc! || *Îan tacĭ*, voyons, tais-toi. || *Îan ascultă, vecine, ne chĭamă cineva*; tiens, écoute, voisin, quelqu'un nous appelle.

ÎANICER, *s. m.* Janissaire.

Plur. *sans art.* îanicerĭ; — *avec l'art* îanicerii.

IANICERESC, *adj.* du Janissaire, qui appartient au Janissaires.

F. Gram. *f. s.* îanicerească; — *m. et f. pl.* îanicerești.

IANICERIME, *s. f. coll.* l'ensemble des Janissaires, les Janissaires.

ÎANÎCIRE, *s. f.* loque, maladie d'une ruche qui a trop essaimé.

ÎANOD, *s. m.* genette *(zool.)*.

IANUARIE, *s. m.* Janvier

1. **ÎAPA**, *s. f.* jument, cavale. || *Două ĭepe albe ca zăpada şi ĭuţi ca focul* (I. Creanga), deux juments blanches comme la neige et pleines d'ardeur. || *Cată Nan ĭapa şi e călare pe dînsa* (A. Pann), Nan cherche sa jument et il est monté dessus. || *A bate şeaoa să priceapă ĭapa*, (*litt.* battre la selle pour faire comprendre au cheval), faire allusion à quelque chose.

Plur. *sans art.* ĭepe; — *avec l'art.* ĭepele.

2. **ÎAPĂ**, *s. f.* *[Halom.]* bâton qui sert à retenir les cordes des filets, lorsqu'il fait très froid, afin que les pêcheurs n'aient pas les doigts gelés.

ÎAR, *adv.* mais. || de nouveau, encore. || et, quant à. || pourtant, cependant, néanmoins.

ÎARĂ, *adv.* V. iar.

ÎARĂŞÎ, *conj.* de nouveau, encore. || aussi. || *Cu dînsul ĭarăşĭ sunt smintit* (A. Don.), je suis mal aussi avec lui.

ÎARBĂ, *s. f.* herbe. || simple. || fleur. || *O ĭarbă deasă*, une herbe épaisse. || *Ĭarbă albastră*, molinie bleue *(bot.)*. || *Ĭarba amară*, tanaisie vulgaire *(bot.)*. || *Ĭarba aspră*, nard sauvage *(bot.)*. || *Ĭarba bălţii*, canche des champs *(bot.)*. || *Ĭarba boilor*, herbe aux bœufs, surelle *(bot.)*. || *Ĭarba broaştelor*, herbe aux grenouilles, riccie flottante *(bot.)*. || *Ĭarba canarasului*, alpiste des canaris *(bot.)*. || *Ĭarba cânelui*, chiendent commun, pied-de-poule *(bot.)*. || *Ĭarba căprioarei, ĭarba căutei*, 1° doronic *(bot.)*; 2° joubarde *(bot.)*. || *Ĭarba cocoşului*, 1° cresson élégant des prés, cardamine *(bot.)*; 2° pied-de-poule *(bot.)*. || *Ĭarbă de curcă*, pied-de-gélinc, pisse-sang *(bot.)*. || *Ĭarba codrului*, mandragore *(bot.)*. || *Ĭarba creaţă*, menthe crépue *(bot.)*. || *Ĭarba datului şi a faptului*, herbe aux hernies, herniaire glabre *(bot.)*. || *Ĭarba fiarelor*, 1° verveine *(bot.)*; 2° dompte-venin *(bot.)*. || *Ĭarbă dulce de munte*, polypode du chêne *(bot.)*. || *Ĭarba de durorĭ*, grand muguet, genouillet *(bot.)*. || *Ĭarbă de frigurĭ*, herbe aux lièvres, tabouret, bourse à berger *(bot.)*. || *Ĭarbă de grădină*, pourpier des jardins *(bot.)*. || *Ĭarba găiĭ*, picride *(bot.)*. || *Ĭarba grasă*, laceron cilié *(bot.)*. || *Ĭarba inghimpoasă*, chardon Roland *(bot.)*. || *Ĭarba de lingoare*, lysimachie commune *(bot.)*. || *Ĭarba mare*, zostère marine, chiendent marin *(bot.)*. || *Ĭarba moale*, stellaire *(bot.)*. || *Ĭarba mlăştinelor*, érysiphe fétide *(bot.)*. || *Ĭarba nebunilor*, ellébore *(bot.)*. || *Ĭarbă de munte*, ellébore noir *(bot.)*. || *Ĭarba neagră*, 1° scrophulaire *(bot.)*; 2° bruyère. || *Ĭarba de pĭatră*, mélilot des champs *(bot.)*. || *Ĭarba porcului*, salicorne *(bot.)*. || *Ĭarba puricelui*, herbe aux puces, chasse-puce *(bot.)*. || *Ĭarba puturoasă*, arroche puante *(bot.)*. || *Ĭarba raiului*, herbe vermifuge *(bot.)*. || *Ĭarba rondunelei*, herbe de l'hirondelle, grande éclaire *(bot.)*. || *Ĭarba roşie*, herbe à l'esquinancie *(bot.)*. || *Ĭarba şarpelui*, aristoloche serpentaire *(bot.)*. || *Ĭarba scărĭoasă*, houx frelon *(bot.)*. || *Ĭarba Sfîntului Ioan*, herbe de Saint-Jean *(bot.)*. || *Ĭarba sgaĭbeĭ*, lampsane *(bot.)*. || *Ĭarba stupului*, mélisse *(bot.)*. || *Ĭarba tătĭeturei*, bétoine officinale *(bot.)*. || *Ĭarba lui Tătin*, scorsonère, salsifis d'Espagne *(bot.)*. || *Ĭarba lui Timoteu*, marsette, fléole des prés *(bot.)*. || *Ĭarba untului*, orobanche *(bot.)*. || *Ĭarbă de urechĭ*, grassette, herbe aux charpentiers *(bot.)*. || *Ĭarba usturoasă*, germandrée, chênette *(bot.)*. || *Ĭarba de vatăm*, vulnéraire *(bot.)*. || Loc. *Ca frunza şi ĭarba*, en foule, grande quantité, innombrable. || *Ĭarba fĭerului*, herbe qui a la puissance d'ouvrir les prisons en fondant les verrous. || *Ĭarba băĭi*, orpiment. || *Ĭarbă de puşcă*, poudre (à canon, de chasse, etc.). || *Ĭarba vînătorească* (P. Pop.), poudre de chasse. || *Copacĭul cel mare, cînd cade, sdrobesce ĭerburile de pe lînga dînsul* (P. Ispir.). *(litt.* le grand arbre, quand il tombe, écrase les herbes qui sont autour de lui), les petits pâtissent des malheurs des grands.

Plur. *sans art.* ĭerburĭ; — *avec l'art.* ĭerburile.

ÎARMAROC, *s. n.* *[Mold.]* foire, marché. || *Turcii erau duşi la ĭarmaroc* (N. Cost.), les Turcs étaient partis à la foire. || *Cred că astă ţară, lipsită de noroc, sătulă-i de a fi ast-fel tot scoasă 'n ĭarmaroc* (V. Alex.); je crois que ce pays, abandonné par la fortune, en a assez d'être ainsi toujours mis à l'encan.

ÎARNĂ, *s. f.* hiver. || *O ĭarnă grea*, un dur hiver. || *Ĭarna lui Hangiarliŭ*, se dit d'un hiver très rigoureux [en souvenir de l'hiver de

1798—99 sous le prince Hangarliu (Valachie)]. || *Către iarnă*, vers l'hiver. || *In iarna vieţii*, dans l'hiver de la vie.

PLUR. *sans art.* Ierni ; — *avec l'art.* Iernile.

ÎASAC, *s. n. (anc.)* dépense, prohibition. || *Pentru ochi îasac nu este* (GOL.), il n'est pas défendu de voir.

ÎASCĂ, *s. f.* 1° amadou. || 2° se dit d'une chose desséchée, d'une personne très maigre, etc.

IAŞEAN, *s. m.* habitant de Iassi.

PLUR. *sans art.* Ieşeni ; — *avec l'art.* Ieşenii.

IAŞEANCĂ, *s. f.* habitante de Iassi.

PLUR. *sans art.* Ieşence ; — *avec l'art.* Ieşencele.

IAŞI, *s. pr.* Iassi, ancienne capitale de la Moldavie, aujourd'hui chef-lieu du district de Iassi.

ÎASLĂ, *s. f.* V. iesle.

IAŞMAC, *s. n.* voile de mousseline dont les femmes turques se couvre le visage. || *Să'ţi mai văd gura ca roşie sub iaşmacul cel subţire* (D. OLLAN.), que je vois encore ta bouche de corail sous ton voile de fine mousseline.

ÎASOMIE, *s. f.* jasmin *(bot.)*.

ÎASP, *s. m.* jaspe. || V. matostat.

ÎASPIS, *s. m. (anc.)* V. iasp.

ÎASTĂ, *adj. dit. p.* această.

ÎATĂ, *prép.* voilà. || *s'emploie aussi pour* uite-te, *dans le sens de:* tiens, regarde, vois un peu). || *Numai îată ce îar îi ese spinul înainte* (I. CREANGA), et voilà que justement l'homme glabre se présente devant lui. *Iată la Dragan, zise morărcasa, ce proţăpit e* (DELAVR.); vois un peu Dragan, dit la meunière, comme il est raide.

ÎATĂ, *s f. (anc.)* prière du soir (chez les Turcs).

IATAC, *s. n.* chambre à coucher, alcôve. || *'Ţi deschide uşa la îatacul coconiţei* (C. BOLLIAC), il vous ouvre la porte de la chambre à coucher de madame.

PLUR. *sans art.* Iatace ; — *avec l'art.* Iatacele.

ÎATAGAN, *s. n.* yatagan. || *Pleca-vei mult timp fruntea sub îataganul musulman?* (I. NENIŢ.) Courberas-tu longtemps le front sous le yatagan musulman ?

IATU, *s. n.* hiatus.

ÎAU, *1ère pers. sing. et 3e pers. pl. ind. pr. du verbe* a lua, prendre. || V. a lua.

IAURGII, *s. m.* vendeur de lait caillé.

PLUR. *sans art.* Iaurgii ; — *avec l'art.* Iaurgii.

ÎAURT, *s. n.* lait caillé. || *Cine s'a fript o-dată, suflă şi în îaurt ;* (*litt.* qui s'est brûlé une fois, souffle aussi sur le lait caillé), chat échaudé craint l'eau froide. || *Cine are piper mult pune şi în îaurt*, (*litt.* celui qui a beaucoup de poivre, en met aussi dans le lait caillé), ceux qui ont gâchent.

ÎAVAŞ, *adj. et s. (anc.)* doux, sucré, suave.

ÎAVAŞA, *s. n.* V. iabaşa.

ÎAVAŞURĂ, *s. n. pl.* douceurs, choses douces.

ÎAZ, *s. n.* digue, barrage, levée de terre pour retenir les eaux et former un étang. || étang. || *Mulţi au dat de pre îaz în heleşteu* (MIR. COST.), beaucoup sont tombés de dessus le barrage dans l'étang.

ÎAZER, *s. n.* lac, étang (artificiel).

IAZMĂ, *s. f.* eau bénite. || *Îazma mare*, on appelle ainsi l'eau qui a été bénie le jour de l'Épiphanie.

ÎAZMĂ, *s. f.* monstre, fantôme. || *(fig.)* horreur, abomination. || *Îazma ce a născut Păcatul.* (V. ALEX.) Monstre qui a enfanté le Péché. || *O îazmă de care se cutremurau şi chiar Zeii* (P. ISPIR.), un monstre dont les Dieux eux-mêmes s'épouvantaient || *Se tîrîau ca nişte umbre de oameni, ca nişte îezme de noapte şi ca nişte stafii* (P. ISPIR.); ils se traînaient comme des ombres d'hommes, comme des fantômes nocturnes et comme des spectres.

PLUR. *sans art.* Iezme ; — *avec l'art.* Iezmele.

IBĂNCĂ, *s. f.* schabraque.

IBIS, *s. m.* ibis *(ornith.)*.

IBOVNIC, *s. m.* amant, amoureux.

PLUR. *sans art.* Ibovnici ; — *avec l'art.* Ibovniciĭ.

IBOVNICĂ, *s. f.* amante, maîtresse.

PLUR. *sans art.* Ibovnice ; — *avec l'art.* Ibovnicele.

IBRIC, *s. n.* aiguière. || pot à eau en métal. || bouilloire (sans couvercle).

PLUR. *sans art.* Ibricuri ; — *avec l'art.* Ibricurile.

IBRICEL, *s. n. dim. de* ibric.

IBRIŞIM, *s. n.* V. ibrişin.

IBRIŞIMGIU, *s. m.* fabricant *ou* marchand de fils de soie.

PLUR. *sans art.* Ibrişimgii ; — *avec l'art.* Ibrişimgii.

IBRIŞIN, *s. n.* fil de soie, soie torse. || Loc. *A trage un ibrişin pe la nasul cuiva despre ceva*, faire une allusion à une chose devant quelqu'un. — *Ne trage câte un ibrişin pe la nas despre fata popei* (I. CREANGA), il fait allusion devant nous à la fille du prêtre.

IC, *s. n.* coin (pour fendre le bois).

PLUR. *sans art.* Icuri ; — *avec l'art.* Icurile.

ICEA, *adv.* V. aici *et* ici.

ICHILIC, *s. n. (anc.)* 1° monnaie d'argent (= deux piastres) || 2° *(anc.)* mesure de capacité (= 0,^{lt} 15).

ICHIU, *s. n.* osselet plombé (au jeu des osselets).

ICĬ, *adv.* ici, ci. || *Icĭ şi colea*, ici et là.

ICĬOLAN, *s. m. (anc.)* page. || *Icĭolanii domnescĭ* (N. Filim.), les pages de la Cour.

Plur. *sans art.* icĭolanĭ ; — *avec l'art.* icĭolanii.

ICLEAN, *adj.* V. viclean.

ICNEUMON, *s. m.* rat d'Egypte, herpeste, ichneumon *(zool.)*.

ICNEALĂ, *s. f. [Mold.]* haut de cœur. || sanglot. || *O icnealĕ îĭ curmă vorba* (V. Crăsescu), un sanglot lui coupa la parole.

Plur. *sans art.* icnelĭ ; — *avec l'art.* icnelile.

ICNI (a), *v. [Mold.]* avec des hauts de cœur. || être secoué par des sanglots. || *Iar spinul icnĭia în sine şi se gândĭa numaĭ la rĕsbunare* (I. Creangă), et l'homme glabre était secoué par des sanglots et ne pensait qu'à la vengeance. || *Abĭa icnesce*, il respire à peine, il est presque mort.

Conj. *Ind. pr.* icnesc. — *Inf. pr.* a icni. — *Part. pr.* icnind. — *Part. pas.* icnit.

ICNIRE, *s. f. [Mold.]*, action d'avoir des hauts de cœurs, d'être secoué par des sanglots.

ICNITURĂ, *s. f.* haut de cœur.

Plur. *sans art.* icnĭturĭ ; — *avec l'art.* icniturile.

ICOANĂ, *s. f.* image. || image sainte, icone. || portrait. || *Cuvîntul, icoana sufletuluĭ* (Cantem.) ; la parole, image de l'âme. || *S'a rugat înaintea iconeĭ*, il pria devant l'image sainte. || *Icoanele a tuturor împăraţilor, unele de aramă şi poleite* (D. Cantem.) ; les portraits de tous les rois, les uns de cuivre et dorés. || Loc. *Nu prea e dat pe la icoane*, se dit d'un homme simple, qui n'a pas beaucoup vu le monde. || *'L duce ca pe o icoană*, il le porte comme un saint-sacrement, il est plein de ménagements pour lui.

Plur. *sans art.* icoane ; — *avec l'art.* icoanele.

ICONAR, *s. m.* marchand d'images.

Plur. *sans art.* iconarĭ ; — *avec l'art.* iconarii.

ICONIŢĂ, *s. f.* petite image, *dim. de* icoană.

ICONOBOREŢ, *s. m. (anc.)* iconoclaste.

Plur. *sans art.* iconoboreţĭ ; — *avec l'art.* iconoboreţii.

ICONOCLAST, *s. m.* iconoclaste.

Plur. *sans art.* iconoclaştĭ ; — *avec l'art.* iconoclaştii.

ICONOGRAFIE, *s. f.* iconographie.

ICONOM, *adj.* V. econom.

ICONOMIE, *s. f.* V. economie.

ICONOMISI (a), *v.* V. a economisi.

ICONOSTAS, *s. n.* iconostase, cloison qui sépare l'autel de la partie de l'église réservée aux fidèles chez les orthodoxes.

Plur. *sans art.* iconostase ; — *avec l'art.* iconostasele.

ICOS, *s. n. (anc.)* prière qui contient en abrégé la vie d'un saint.

ICOSAR, *s. m. (anc.)* monnaie turque (=20 piastres chez les Turcs, 12 ½ piastres en Roumanie).

Plur. *sans art.* icosarĭ ; — *avec l'art.* icosarii.

ICRE, *s. f.* 1° œufs de poisson. || caviar || 2° gras de la jambe, gras du menton. || 1° *Icre moĭ*, caviar frais — *Icre negre, icre tescuite*, caviar salé. || 2° *Cînd 'i se deschise pulpa în două, sărĭ din icrele luĭ o fată cu părul de aur* (P. Ispir.) ; quand on lui ouvrit le mollet, une fille aux cheveux d'or s'échappa du gras de sa jambe. || Loc. *A alerga după icre verzĭ*, chercher des choses impossibles. — *'L povăţui să nu maĭ umble ca un pîerde-vară după icre verzĭ*, il lui conseilla de ne pas perdre son temps à chercher l'impossible.

ICTENIE, *s. f.* V. ectenie.

ICTIOFAG, *s. m.* ichthyophage.

Plur. *sans art.* ictiofagĭ ; — *avec l'art.* ictiofagii.

ICTIOGRAFIE, *s. f.* ichthyographie.

ICTIOLOGIE, *s. f.* ichthyologie.

ICTIOSAUR, *s. m.* ichthyosaure.

ICUI (a), *v.* fendre (avec un coin).

Conj. *Ind. pr.* icuesc. — *Inf. pr.* a icui. — *Part. pr.* icuind. — *Part. pas.* icuit.

ICUŢ, *s. n. dim. de* ic.

IDEAL, *adj.* idéal.

F. Gram. *f. s.* ideală ; — *m. pl.* idealĭ ; — *f. pl.* ideale.

IDEAL, *s. n.* idéal.

Plur. *sans art.* idealurĭ ; — *avec l'art.* idealurile.

IDEALISM, *s. m.* idéalisme.

IDEALIST, *s. m.* idéaliste.

Plur. *sans art.* idealiştĭ ; — *avec l'art.* idealiştii

IDEALIZA (a), *v.* idéaliser.

Conj. *Ind. pr.* idealizez. — *Inf. pr.* a idealiza. — *Part. pr.* idealizînd. — *Part. pas.* idealizat

IDEALIZARE, *s. f.* action d'idéaliser. || idéalisation.

IDEE, *s. f.* idée.

Plur. *sans art.* idelĭ ; — *avec l'art.* ideile.

IDENTIC, *adj.* identique.

F. Gram. *f. s.* identică ; — *m. pl.* identicĭ ; — *f. pl.* identice.

IDENTIFICA (a) *v.* identifier.

Conj. *Ind. pr.* identific. — *Inf. pr.* a identifica. — *Part. pr.* identificînd. — *Part. pas.* identificat.

IDENTIFICA (a se), *vr.* s'identifier.

IDENTIFICARE, *s. f.* action d'identifier. || identification.

IDENTIFICAT, *adj.* identifié.

F. GRAM. *f. s.* identificată; — *m. pl.* identificaţi; — *f. pl.* identificate.

IDENTITATE, *s. f.* identité.

IDEOLOG, *s. m.* idéologue.

PLUR. *sans art.* ideologi; — *avec l'art.* ideologii.

IDEOLOGIE, *s. f.* idéologie.

IDILA, *s. f.* idylle.

PLUR. *sans art.* idile; — *avec l'art.* idilele.

IDILIC, *adj.* idyllique.

F. GRAM. *f. s.* idilică; — *m. pl.* idilici; — *f. pl* idilice.

IDIOM, *s. m.* idiome.

PLUR. *sans avec* idiome; — *avec l'art.* idiomele.

IDIOMATIC, *adj.* idiomatique.

F. GRAM. *f. s.* idiomatică; — *m. pl.* idiomatici; *f. pl.* idiomatice.

IDIOT, *adj.* idiot.

F. GRAM. *f. s.* idioată; — *m. pl.* idioţi; — *f. pl.* idioate.

1. **IDIOTISM**, *s. n.* idiotisme, stupidité.

2. **IDIOTISM**, *s. n.* idiotisme (construction particulière à une langue).

PLUR. *sans art.* idiotisme; — *avec l'art.* idiotismele.

IDOL, *s. m.* 1° idole. || 2° Diable. || *Vino de mè scapă, zise zmeul, de idolul ăsta de vrajmaş* (P. ISPIR.); viens, dit le dragon, me délivrer de ce satané adversaire.

PLUR. *sans art.* idoli; — *avec l'art.* idolii.

IDOLATRIE, *s. f.* idolâtrie.

IDOLATRU, *s. m.* idolâtre. || *Nu mai tu nu, idolatre, ticălosule împărate, nu te'nchină* (P. POP.); toi seul, idolâtre, mauvais roi, tu ne pries pas.

PLUR. *sans art.* idolatri; — *avec l'art.* idolatrii.

IDRĂ, *s. f.* hydre.

PLUR. *sans art.* idre; — *avec l'art.* idrele.

IDRAULIC, *adj.* hydraulique.

F. GRAM. *f. s.* idraulică; — *m. pl.* idraulici; — *f. pl.* idraulice.

IDRAULICĂ, *s. f.* hydraulique.

IDROFOBIE, *s f.* hydrophobie. || V. turbare.

IDROGEN, *s. n.* hydrogène.

IDROGRAF, *s. m.* hydrographe.

PLUR. *sans art.* idrografi; — *avec l'art.* idrografii.

IDROGRAFIE, *s. f.* hydropraphie.

IDROMETRU, *s. m.* hydromètre.

PLUR. *sans art.* idrometri; — *avec l'art.* idrometrii.

IDROP, *s. m.* *(anc.)* animal fabuleux aquatique (M. GASTER).

ICROPICA, *s. f.* hydropisie.

IDROPICOS, *adj.* hydropique.

F. GRAM. *f. s.* idropicoasă; — *m. pl* idropicoşi; — *f. pl.* idropicoase.

IDROPISIE, *s. f.* hydropisie.

IDROSTATICA, *s, f.* hydrostatique.

IE, *s. f.* chemise de paysanne (dans la montagne, ces chemises sont froncées au col et aux manches; — dans la plaine, elles sont toutes couvertes de paillettes retenues par des perles).

PLUR. *sans art.* ii, — *avec l'art.* iile.

IEA, *3e pers. subj. pr. du verbe* a lua, prendre. || V. a lua.

IEBÂNCĂ, *s. f.* V. ibânca.

IED, *s. m.* chevreau.

PLUR. *sans art.* iezi; — *avec l'art.* iezii.

IEDEC, *s. n.* V. edec.

IEDERĂ, *s. f.* lierre. *(bot.)* || *Iedera celor fruntaşele* et *iedera zinelor*, lierre grimpant *(bot.)*. *Iederă de pământ*, lierre rampant.

IEDERIŢA, *s. f.* serpent qui a mordu un homme ou un animal.

IEDUT, *s. m. dim. de* ied.

IEE, *f. Mold. p.* iea, *3e pers. s. subj. pr. verbe* a lua, prendre. || V. a lua.

IEFTIN, *adv.* V. eftin.

IEFTINATATE, *s. f.* V. eftinătate.

IEFTINI (a), *v.* a eftini.

ÎEI, *2e pers. ind. pr. et subj. pr. du verbe* a lua, prendre. || V. a lua.

IEI, *pr pers. 3e pers m. pl.* ils, eux. || V. el.

ÎEL, *pron. pers. m. s.* il, lui. || V. el.

IELCOVAN, *s. m.* V. elcovan.

IELE, *s. f.* génies malfaisants. (On croit dans le peuple que lorsque quelqu'un vient à être frappé de paralysie ou de rhumatismes violents, il a été frappé par les *Iele*). || *Par'că eşti luat din Iele când păşeşti*, quand tu marches on dirait que tu es paralysé. || *Un vînt reu a dat peste dînsa, Ielele i-au luat gura şi picioarele* (I. CREANGĂ); un mauvais vent a soufflé sur elle, elle a une paralysie de la bouche et des jambes. || *Luat din Iele*, paralysé. || *Lepădătură de Iele*, on appelle ainsi des petits abcès qui viennent aux jambes.

ÎENICER, *s. m.* Janissaire. || V. ianicer.

ÎENICERESC, *adj.* de janissaire. || *Obiceiurile ieniceresci*, les habitudes des janissaires, habitudes cruelles, barbares.

F. GRAM. *f. s.* Ienicerească; — *m. et f. pl.* Ieniceresci.

ÎENUPER, *s. m.* genévrier *(bot.)*.

IENICICMEA, *s. f.* *(anc.)* nouvelle mode. || jeune prostituée.

ÎEPE, *s. f. pl.* pédales du métier à tisser.

IEPŞOARA, *s. f. dim. de* iapa.

PLUR. *sans art.* Iepşoare; — *avec l'art.* Iepşoarele.

ÎEPȘUNĂ, s. *f. dim. de* ĭapă.

ÎEPURA, s. *f.* nom que le paysan donne à sa vache.

ÎEPURAR, s. *m.* aigle impérial *(ornith.)*.

PLUR. *sans art.* ĭepurarĭ ; — *avec l'art.* ĭepurarii.

ÎEPURAȘ, s. *m.* levraut.

PLUR. *sans art.* ĭepurașĭ ; — *avec l'art.* ĭepurașii.

ÎEPURE, s. *m.* lièvre. || *Ĭepure de casă*, lapin. || *Maĭ ușor e a păzi un cârd de ĭepurĭ de cât o femeĭe* (N. GANE), il est plus facile de garder une bande de lièvres qu'une femme. || *Cerbul cu ĭepurele se sfădesc amîndoĭ cine din amîndoĭ are piĕĭor maĭ ușor* (GOL.); le cerf et le lièvre se disputent pour savoir qui des deux a le pied plus léger (court plus vite). || Loc. *Câțĭ ĭepurĭ la biserică* (P. ISPIR.), (*litt.* autant qu'il y a de lièvres à l'église), rien du tout. || *Aicea zace ĭepurele*, c'est là que gît le lièvre, c'est là le secret, le nœud de l'affaire. || *Maĭ știĭ de unde sare ĭepurele?* (I. CREANGĂ) Sait-on d'où vient la chance? || *Cine gonește doĭ ĭepurĭ nu prinde nicĭ unul* (C. NEGRUZZI), qui chasse deux lièvres à la fois n'en prend aucun.

PLUR. *sans art.* ĭepurĭ ; — *avec l'art.* ĭepurii.

ÎEPUROAICĂ, s. *f.* hase (femelle du lièvre).

PLUR. *sans art.* ĭepuroaice ; — *avec l'art.* ĭepuroaicele.

ÎEPURESCE, *adv.* comme un lièvre. || *Calul fuge ĭepurește* (P. POP.), le cheval fuit comme un lièvre. || *Doarme ĭepurește* (GOL.), il dort comme un lièvre, très légèrement, avec une oreille au guet, il dort les yeux ouverts.

ÎERARH, s. *m.* hiérarque.

PLUR. *sans art.* ĭerarhĭ ; — *avec l'art.* ĭerarhii.

ÎERARHIC, *adj.* hiérarchique.

F. GRAM. *f. s.* ĭerarhică ; — *m. pl.* ĭerarhicĭ ; — *f. pl.* ĭerarhice.

ÎERARHICESCE, *adv.* hiérarchiquement.

ÎERARHIE, s. *f.* hiérarchie.

ÎERBĂRIE, s. *f.* poudrerie, magasin à poudre, poudrière. || *Și au dat foc de s'au aprins ĭerbăria* (N. MUSTE); et il mit le feu à la poudrière qui s'enflamma. || *A pus ĭerbăria în monăstire, și, dându-i foc, s'a sfărîmat* (ȘINCAI); il placa le magasin à poudre dans le monastère, et, y ayant mis le feu, il le fit sauter.

PLUR. *sans art.* ĭerbărĭ ; — *avec l'art.* ĭerbăriile.

ÎERBĂRIT, s. *n.* herbage. || pâturage. || impôt sur les pâturages. || *Drept de ĭerbărit*, droit de pâturage.

ÎERBOS, *adj.* herbeux. || *Plantele ĭerboase*, les plantes herbeuses.

F. GRAM. *f. s.* ĭerboasă ; — *m. pl.* ĭerboșĭ ; — *f. pl.* ĭerboase.

ÎERBOSUȚĂ, s. *f.* phalaride des Canaries *(bot.)*.

ÎERBULIȚĂ, s. *f. dim. de* ĭarbă.

ÎERBURĬ, s. *n. pl.* simples. || V. ĭarbă.

ÎERBUȚĂ, s. *f. dim. de* ĭarbă.

ÎEREC, s. *n. [Dobrodja]* petit cours d'eau qui conduit au Danube les eaux d'un marécage.

ÎERETE, s. *m.* V. erete.

ÎEREŬ, s. *m.* prêtre.

PLUR. *sans art.* ĭereĭ ; — *avec l'art.* ĭereiĭ.

ÎERĬ, *adv.* hier. || *Ierĭ noapte*, la nuit dernière. || *Alaltă-ĭerĭ*, avant-hier. || *De ĭerĭ*, depuis hier. || *Pînă ĭerĭ*, jusqu'à hier.

ÎERI (a se), *vr.* disparaître, devenir invisible (S. NADEJDE).

ÎERLIŬ, s. *m. (anc.)* indigène. || *Între eĭ străin nicĭ unul, de cât numaĭ ceĭ ĭerlĭĭ* (BELD.); parmi eux pas un étranger, rien que des indigènes.

PLUR. *sans art.* ĭerlĭĭ ; — *avec l'art.* ĭerlii.

ÎERNA (a), *v.* hiverner. || *Aŭ și maĭ ĭernat a doua ĭarnă* (CHR. ANON.), il y hiverna encore le second hiver. || *Tu, foamete lungă, unde aĭ ĭernat?* Longue disette, où donc as-tu passé l'hiver?

CONJ. *Ind. pr.* ĭernez. — *Imparf.* ĭernam. — *Pas. déf.* ĭernaĭ. — *Pl. q. parf.* ĭernasem. — *Fut. pr.* voiu ĭerna. — *Cond. pr.* aș ĭerna. — *Impér.* ĭernează, ĭernați. — *Subj. pr.* să ĭernez, să ĭernezĭ, să ĭerneze. — *Inf. pr.* a ĭerna. — *Part. pr.* ĭernând. — *Part. pas.* ĭernat.

ÎERNARE, s. *f.* action d'hiverner.

ÎERNAT, s. *n.* hivernage. || *Locurile cele de ĭernat ale oștilor*, les endroits d'hivernage de l'armée. || *Să 'mĭ fac banĭ de ĭernat* (V. ALEX.), amasser de l'argent pour passer l'hiver.

ÎERNATEC, *adj.* d'hiver, hivernal.

F. GRAM. *f. s.* ĭernatecă ; — *m. pl.* ĭernateci ; — *f. pl.* ĭernatece.

ÎERNATEC, s. *n. (anc.)* quartier d'hiver. || *Cu rugăminte să li se ridice acel ĭernatec de oștĭ împărătescĭ* (N. COST.), avec prière de les dispenser de fournir les quartiers d'hiver aux troupes du Sultan || *Oștile nemțescĭ după această nu s'au dus la ĭernătec* (CHR. ANON.), après cela des armées autrichiennes n'ont pas pris leurs quartiers d'hiver.

ÎEROGLIF, s. *n.* hiéroglyphe.

PLUR. *sans art.* ĭeroglife ; — *avec l'art.* ĭeroglifele.

ÎEROGLIFIC, *adj.* hiéroglyphique. || *O scrisoare ĭeroglifică*, une écriture hiéroglyphique.

F. GRAM. *f. s.* ĭeroglifică ; — *m. pl.* ĭeroglificĭ ; — *f. pl.* ĭeroglilice.

IEROGRAF, *s. m.* hiérographe.

PLUR. *sans art.* ierografi; — *avec l'art.* ierografii.

IEROGRAFIE, *s. f.* hiérographie.

IEROMONAH, *s. m.* moine qui est ordonné prêtre.

PLUR. *sans art.* ieromonahi; — *avec l'art.* ieromonahii.

IEROSALĂ, *s. f.* V. irosală.

IEROSI (a), *v.* V. a irosi.

IEROSILIE, *s. f.* 1° *(anc.)* attentat contre les choses saintes. || 2° *(anc.)* concubinage avec une religieuse.

IERTA (a), *v.* pardonner, faire grâce, gracier, absoudre, remettre (un péché), dispenser, excuser, passer sur, permettre. || *Iartă-l*, pardonne-lui. || *Me iartă*, faites excuse. || *Făgăduind că îi va ierta de moarte* (N. COSTIN), promettant qu'il leur fera grâce de la vie. || *Te rog să mè ierţi*, je vous prie de m'excuser. || *Dumnezeu să-l ierte!* Que dieu lui pardonne! || *Ar vrea să fugă, dar inima n'o iartă* (V. ALEX.); elle voudrait se sauver, mais son cœur l'en empêche. || *De m'a iertæ vremea să pot veni* (I. CREANGĂ), si le temps me permet de venir. || *Este iertat*, il est permis. — *Nu este iertat*, il n'est pas permis. — *Nu 'mĭ era iertat să ies când voiam*, il ne m'était pas permis de sortir quand je voulais. — *Nu-e iertat a vorbi*, il n'est pas loisible de parler. || *Indată a iertat văcăritul* (ZIL. ROM.), aussitôt il les exempta de l'impôt sur les bœufs.

CONJ. *Ind. pr.* ierĭ, ierţi, iartă. — *Imparf.* iertam. — *Pas. déf.* iertaĭ. — *Pl. q. parf.* iertasem. — *Fut. pr.* voiŭ ierta. — *Cond. pr.* aş ierta. — *Impér.* iartă, iertaţi. — *Subj. pr.* să ierĭ, să ierţi, să ierte. — *Inf. pr.* a ierta. — *Part. pr.* iertând. — *Part. pas.* iertat.

IERTĂCIUNE, *s. f.* pardon, excuse. || *Luându-şĭ iertăciune* (N. COST.), demandant pardon, s'excusant.

PLUR. *sans art.* iertăciunĭ; — *avec l'art.* iertăciunile.

IERTARE, *s. f.* action de pardonner, d'absoudre, de permettre, etc. || pardon, absolution, dispense. || permission. || *Iertarea păcatelor*, l'absolution des péchés.

PLUR. *sans art.* iertărĭ; — *avec l'art.* iertările.

IERTAT, *s. m.* celui à qui on a pardonné. || *Iertatul zice: Doamne, îndurare!* (V. ALEX.) L'absous dit: Seigneur, pitié!

IERTAT, *adj.* pardonné, absous, permis. || *Lucru iertat*, chose permise. || *E iertată*, se dit d'une femme qui a passé l'âge du retour.

F. GRAM. *f. s.* iertată; — *m. pl.* iertaţi; — *f. pl.* iertate.

IERTĂTOR, *adj. s. m.* qui pardonne, qui absous. || *Te aş ruga să fiĭ bun iertător*, je te prierais de l'excuser.

PLUR. *sans art.* iertătorĭ; — *avec l'art.* iertătorii.

IERUGĂ, *s. f.* tranchée, rigole, fossé, conduit.

IERUNCĂ, *s. f.* gelinotte.

PLUR. *sans art.* ieruncĭ; — *avec l'art.* ieruncile.

IERUŞCĂ, *s. f.* V. ieruncă.

IERUSALEM, *s. pr.* Jérusalem.

IERUSALEMNESC, *adj.* de Jérusalem.

F. GRAM. *f. s.* ierusalemnească; — *m. et f. pl.* ierusalemneşcĭ.

IASACIŬ *et* **iesaciŭ**, *s. m. (anc.)* soldat turc préposé à la garde des étrangers.

PLUR. *sans art.* iasacĭi *et* iesacĭi; — *avec l'art.* iasacii *et* iesacii.

IEŞI (a), *v.* V. a eşi.

IEŞIRE, *s. f.* V. eşire.

IESLE, *s. f.* crèche, mangeoire. || *În mijlocul stelei de la Crăciun se vede zugrăvită Ieslea în care figurează Maica Domnului, Sf. Iosif, pruncul Iisus, păstorii şi cei trei Magi* (G. DEM. TEOD.); au centre de l'Etoile de Noël est peinte la Crèche, où figurent la Mère du Seigneur, St.-Joseph, l'enfant Jésus, les pasteurs et les trois Mages.

IEST, *s. m.* lettre de l'alphabet cyrillique (ѣ = e).

IESTE, *p.* este, *3e pers. s. ind. pr. du verbe* a fi.

IESUIT, *s. m.* jésuite.

PLUR. *sans art.* iesuiţĭ; — *avec l'art.* iesuiţii.

IESUITISM, *s. n.* jésuitisme.

IEŢER, *s. n. [Dobrodja]* nasse d'osier.

IEŬ, *pron. pers. 1ère pers. sing.* je, moi. || V. eŭ.

IEVAŞEA, *s. f.* V. iabaşa.

IEZĂR, *s. n.* V. iazer.

IEZĂREL, *s. m. dim. de* iaz.

IEZĂTURĂ, *s. f.* digue, barrage. || *Rumpând orĭ-ce iezătura le stă cu impotrivire* (C. KONAKI), brisant tout barrage qui s'opposait à lui.

IEZER, *s. n.* V. iezăr. || *Iezerul Meotidului* (N. COSTIN), la mer d'Azof.

PLUR. *sans art.* iezăturĭ; — *avec l'art.* iezăturile.

IEZI (a), *v.* élever une digue, faire monter les eaux au moyen d'un barrage, barrer, endiguer.

IEZI (a se), *vr.* s'élever, surplomber. || s'opposer, résister. || *Armata e menită să se iezească contra năvălirei*, l'armée a pour mission de s'opposer à l'invasion.

CONJ. *Ind. pr.* iezesc. — *Inf. pr.* a iezi. — *Part. pr.* iezind. — *Part. pas.* iezit.

IEZIRE, *s. f.* action d'elever une digue, un barrage.

IEZIT, *adj.* V. ezit.

IEZURE, *s. m.* blaireau *(zool.)*.

IFIFLIU, *adj. (fam.)* sans le sou, *(pop.)* panné.

IFIU, *adj. (anc.)* jeune (M. Gaster).

IFOS, *s. n.* airs. || *A 'şi da ifos*, se donner des airs.

IFTIRĂ, *s. f. [anc.]* calomnie.

IGHEMONICON, *s. n. (anc.)* convenance. || magnificence.

IGHEMONICOS, *adj. (anc.)* noble, princier.

IGHIMON, *s. m. (anc.)* gouverneur.

IGHIPTEAN, *s. m.* Egyptien. || bohémien, tsigane. || V. Egiptean.

Plur. *sans art.* Ighipteni; — *avec l'art.* Ighiptenii.

IGIENĂ, *s. f.* hygiène.

IGIENIC, *adj.* hygiénique.

F. Gram. *f. s.* igienică; — *m. pl.* igienici; — *f. pl.* igienice.

IGIENIST, *s. m.* hygiéniste.

Plur. *sans art.* igieniști; — *avec l'art.* igieniștii.

1. **IGLIŢA**, *s. f.* crochet (á crocheter).

2. **IGLIŢA**, *s. f. [Ialom.]* bâton qui retient la corde du grand filet lorsqu'on pêche par les trous creusés dans la glace.

Plur. *sans art.* iglițe; — *avec l'art.* iglițele.

IGNAT, *s. m.* jour férié dans le peuple (20 décembre).

IGNORA (a), *v.* ignorer. || V. a nu şti.

Conj. *Ind. pr.* ignorez. — *Inf. pr.* ignora. — *Part. pas.* ignorând. — *Part. pr.* ignorat.

IGNORANT, *adj. et s.* ignorant. || V. neştiutor.

F. Gram. *f. s.* ignorantă; — *m. pl.* ignoranți; — *f. pl.* ignorante.

IGNORANŢĂ, *s. f.* ignorance. || V. neştire.

IGRASIE, *s. f.* V. egrasie.

IGRASIOS, *adj.* V. egrasios.

IGREŢI, *s. m. pl. [Trans.]* V. lăutari.

IGROMETRIE, *s. f.* hygrométrie.

IGROMETRU, *s. m.* hygromètre.

Plur. *sans art.* igrometri; — *avec l'art.* igrometrii.

IGUMEN, *s. m.* V. egumeu.

IGUMENIE, *s. f.* V. egumenie.

IGURŢEALĂ, *s. f.* V. iaurt.

IHNI (a), *v.* V. a icni.

IHTENIE, *s. f.* V. ictenie.

IHTIAR, *s. m. (anc.)* vieux. || *Sunt ihtiar, barba-mĭ este albă car* (A. Pann); je suis vieux, m'a barbe est toute blanche, (*lit.* blanche comme la chaux).

IISUS, *s. pr.* Jésus.

IIŢĂ, *s. f.* petite chemise d'enfant.

Plur. *sans art.* iițe; — *avec l'art.* iițele.

IJBELIŞTE, *s. f.* V. izbelişte.

IJDERANIE, *s. f. (anc.)* origine. || *Martin Cromer care de ijderania şi de lucrurile Leşilor şi viaţa crailor lor istorisesce* (Sr. Milescu); Martin Cromer qui écrit sur l'origine et les gestes des Polonais, ainsi que sur la vie de leurs rois.

IJDERI (a se), *ar. (anc.)* sourdre, sortir, prendre naissance. || inventer.

Conj. *Ind. pr.* se ijderesce. — *Inf. pr.* a se ijderi. — *Part. pr.* ijderindu-se. — *Part. pas.* ijderit.

IJI, *s. m.* lettre de l'alphabet cyrillique (и = i).

ÎL, *pr. pers. 3e pers. s. masc.* il, le. || *Îl chĭema dinaintea luĭ*, il l'appela par devant lui.

ILARITATE, *s. f.* hilarité.

ILĂU, *s. n. [Mold. et Trans.]* enclume. || *Ilaile gemeaŭ toate sub cel maĭ vrednic ciocan* (Beld.), toutes les enclumes gémissaient sous le plus solide marteau.

Plur. *sans. art.* ilăi; — *avec. l'art.* ilăille.

ILEANCA-BRĂILEANĂ, *s. pr.* fée malfasante de la mythologie populaire.

ILEANA COSÎNZEANA, *s. f.* nom de jeune fille, type de la beauté dans les contes populaires.

ILEGAL, *adj.* illégal. || V. nelegal.

ILEGALITATE, *s. f.* illégalité.

ILERĬ, *s. m. pl.* chaussures de paysans.

ILERE, *s. n. pl. (anc.)* rougeole, roséole, éruption rubéolique.

ILFOV, *s. pr.* nom du district de Roumanie dont Bucarest est le chef-lieu.

ILFOVEAN, *s. m.* habitant du district d'Ilfov.

Plur. *sans art.* Ilfoveni; — *avec l'art.* Ilfovenii.

ILFOVEANCĂ, *s. f.* habitante du district de d'Ilfov.

Plur *sans art.* Ilfovence; — *avec l'art.* Ilfovencele.

ILEU, *s. n.* V. ilău.

ILIC, *s. n.* 1° *[Olt.]* veste sans manches, justaucorps. || 2° manteau très long, large, bordé de fourrure et ayant en bas une bande de drap rouge.

ILICE, *s. f.* houx commun *(bot.)*

ILICHIE, *s. f. (pop.)* vieux, vieillard.

ILIŞ, *s. n. (anc.)* impôt en nature.

ILĬU, *s. n.* V. ilau.

ILOT, *s. m.* ilote.

Plur. *sans art.* iloți; — *avec l'art.* iloții.

ILTIS, *s. m.* putois *(zool.)*.

ILUMINA (a), *v.* illuminer.

Conj. *Ind. pr.* iluminez. — *Inf. pr.* a ilumina — *Part. pr.* iluminând. *Part. pas.* iluminat.

ILUMINARE, *s. f.* action d'illuminer. || illumination.

Plur. *sans art.* iluminări ; — *avec l'art.* iluminările.

ILUMINAȚIE *et* **iluminațiune**, *s. f.* illumination.

Plur. *sans art.* iluminații *et* iluminațiuni ; — *avec l'art.* iluminațiile *et* iluminațiunile.

ILUSIE *et* **ilusiune**, *s. f.* illusion. || V. amagire.

Plur. *sans art.* ilusii *et* ilusiuni ; — *avec l'art.* ilusiile *et* ilusiunile.

ILUSIONA (a se), *vr.* s'illusionner. || V. a se amagi.

Conj. *Ind. pr.* mă ilusionez. — *Inf. pr.* a se ilusiona. — *Part. pr.* ilusionându-se. — *Part. pas.* ilusionat.

ILUSORIU, *adj.* illusoire.

F. Gram. *f. s.* ilusorie ; — *m. et f. pl.* ilusorii.

ILUSTRA (a), *v.* illustrer.

Conj. *Ind. pr.* ilustrez. — *Inf. pr.* a ilustra. — *Part. pr.* ilustrând. — *Part. pas.* ilustrat.

ILUSTRA (a se), *vr.* s'illustrer.

ILUSTRARE, *s. f.* action d'illustrer. || illustration.

Plur. *sans art.* ilustrări ; — *avec l'art* ilustrările.

ILUSTRAT, *adj.* illustré.

F. Gram. *f. s.* ilustrată ; — *m. pl.* ilustrați ; — *f. pl.* ilustrate.

ILUSTRAȚIE *et* **ilustrațiune**, *s. f.* illustration.

Plur. *sans art.* ilustrații *et* ilustrațiuni ; — *avec l'art.* ilustrațiile *et* ilustrațiunile.

ILUSTRU, *adj.* illustre.

F. Gram. *f. s.* ilustră ; — *m. pl.* ilustri ; — *f. pl.* ilustre.

IM, *s. n.* *[Trans.]*, limon, boue, crotte, fange.

IMA, *s. f.* *[Trans.]* mère.

IMĂ, *s. f.* *[Ban.]* V. **im**.

IMA (a se), *vr.* *[anc.]* se tacher, se salir, se souiller. || *Cine se va atinge de păcura, ima-se va de ea* (Cantem) ; qui touchera à ce goudron, se tachera.

IMACIUNE, *s. f.* *[anc.]* tache, souillure. || *Sufletul încă mai curat și din toată imaciunea spălat îi este* (Cantem.), son âme est encore plus pure et elle est lavée de toute souillure.

IMAGINA (a), *v.* imaginer. || V. a închipui.

Conj. *Ind. pr.* imaginez.

IMAGINA (a'și), *vr.* s'imaginer. || V. a'și închipui.

IMAGINARE, *s. f.* action d'imaginer. || imagination. || V. **închipuire**.

IMAGINAȚIE *et* **imaginațiune**, *s. f.* imagination.

Plur. *sans art.* imaginații *et* imaginațiuni ; — *avec l'art.* imaginațiile *et* imaginațiunile.

IMAGINE, *s. f.* image. || V. **icoană**.

Plur. *sans art.* imagini ; — *avec l'art.* imaginile.

IMALĂ, *s. f.* *[Ban., Buc. et Trans.]* terre glaise, boue, fange. *'Ca orbul când fuge prin imală* (Țichind.), comme l'aveugle quand il court dans la boue. || *Odată venia un om de la moară a-casă, și, trecând printr'un loc gloduros, 'i s'a înfipt carul în imala aceea* (I. G. Sbiera), un homme s'en retournait un jour du moulin, et, comme il traversait un endroit bourbeux, son chariot s'est enfoncé dans la boue.

IMAM, *s. m.* V. **iman**.

IMAMEA, *s. f.* bouquin (de pipe). || *Imamele de chihlibar* (V. A. Ur), les bouquins d'ambre.

Plur. *sans art.* imamele ; — *avec l'art.* imamelele.

IMAN, *s. m.* prêtre turc, iman.

Plur. *sans art.* imani ; — *avec l'art.* imanii.

IMAȘ, *s. n.* *[Mold.]* pré, pâturage communal. || *[Trans.]* pré sur un coteau.

Plur. *sans art.* imașuri ; — *avec l'art.* imașurile.

IMAT, *adj.* *[anc.]* taché, sali, souillé.

F. Gram. *f. s.* imată ; — *m. pl.* imați ; — *f. pl.* imate.

IMATRICULA (a), *v.* immatriculer.

Conj. *Ind. pr.* imatriculez. — *Inf. pr.* a imatricula. — *Part. pr.* imatriculând. — *Part. pas.* imatriculat.

IMATRICULARE, *s. f.* action d'immatriculer. || immatriculation.

Plur. *sans art.* imatriculări ; — *avec l'art.* imatriculările.

IMATRICULAT, *adj.* immatriculé.

F. Gram. *f. s.* imatriculată ; — *m. pl.* imatriculați ; — *f. pl.* imatriculate.

ÎMBACSIT, *adj* rempli de, plein de, bourré, compact, dense, épais, touffu, serré, pressé. || *Per cârlionat și îmbacsit* (Delavr.), des cheveux bouclés et touffus.

F. Gram. *f. s.* îmbăcsită ; — *m. pl.* îmbăcsiți ; — *f. pl.* îmbăcsite.

ÎMBAERA (a), *v.* attacher avec des cordons, avec des lacets.

Conj. *Ind. pr.* umbăer. — *Inf. pr.* a îmbăera. — *Part. pr.* îmbăerând. — *Part. pas.* îmbăerat.

ÎMBAERARE, *s. f.* action d'attacher avec des cordons, avec des lacets.

ÎMBAERAT, *adj.* attaché avec des cordons, lacé. || *Opinci îmbăcrate pe glezne*, des sandales attachées avec des cordons au-dessus de la cheville.

F. GRAM. *f. s.* imbăerată; — *m. pl.* imbăcrați; — *f. pl.* imbăcrați.

ÎMBĂIA (a), *v.* baigner, faire prendre un bain.

CONJ. *Ind. pr.* imbăiez.—*Imparf.* imbăiam.—*Pas. déf.* imbăiai.—*Pl. q. parf.* imbăiasem.—*Fut. pr.* voiu imbăia.—*Cond. pr.* aș imbăia. — *Impér.* imbaie, imbăiați. — *Subj. pr.* să imbăiez.—*Inf. pr.* a imbăia.—*Part. pr.* imbăiând.—*Part. pas.* imbăiat.

ÎMBĂIA (a se), *v.* se baigner, prendre un bain. || *Aidem să ne îmbăiăm și să ne cununăm* (P. ISPIR.), allons nous baigner et nous marier.

ÎMBĂLA (a), *v. [Mold.]* 1° remplir de salive. || mouiller avec de la salive. || souillé de bave. || 2° baver sur quelque chose. || 3° insulter, agonir d'injures. || *A îmbăla tortul*, mouiller le fil avec le doigt (en filant). || *Cu cât gândul o frămînta mai rău, cu atîta mai repede îmbăla și fusul* (S. NĂD.); plus sa pensée devenait anxieuse, plus vite elle mouillait son fuseau.

CONJ. *Ind. pr.* imbăl. — *Inf. pr.* a imbăla — *Part. pr.* imbălând. — *Part. pas.* imbălat.

ÎMBĂLARE, s. *f.* 1° action de remplir de salir, de mouiller avec de la salive, etc. || 2° action d'insulter. || insulte, injure. || *Auzi îmbălarea ce o proferă țăranul contra orașanului* (GR. JIP.), il entendit l'injure que proféra le paysan contre le citadin.

PLUR. *sans art.* imbălări;—*avec l'art.* imbălările.

ÎMBĂLAT, *adj.* mouillé avec de la salive. || souillé de bave. || injurieux, insultant. || *Degetul îmbălat*, le doigt mouillé (de salive).

F. GRAM. *f. s.* imbălată;—*m. pl.* imbălați;— *f. pl.* imbălate.

ÎMBĂLEGA (a), *v.* souiller de crotte, salir avec du fumier. || mettre du fumier, fumer.

ÎMBĂLSĂMA (a), *v.* embaumer.

CONJ. *Ind. pr.* imbălsămez. — *Inf. pr.* a imbălsăma. — *Part. pr.* imbălsămând —*Part. pas.* imbălsămat.

ÎMBĂLSAMARE, s. *f.* action d'embaumer. || embaumement.

ÎMBĂLSĂMAT, *adj.* embaumé. || *A risat raiul cu grădini îmbălsămate* (M. EMIN.), il a rêvé le paradis avec des jardins embaumés.

F. GRAM. *f. s.* imbălsămată;—*m. pl.* imbălsămați; —*f. pl* imbălsămate.

ÎMBĂLSĂMIT, *adj.* embaumé. || *Vîntul cald, îmbălsămit* (D. OLLAN.); le vent chaud, embaumé. || V. **îmbălsămat**.

ÎMBĂRBĂTA (a), *v.* encourager, reconforter, donner du cœur, relever le courage, relever le moral. || *Pînă l'adinci bătrînețe pe Români îmbărbătași* (GR. ALEX.), jusqu'à la plus extrême vieillesse tu as encouragé les Roumains. || *Și cu dulci cuvinte o îmbărbătează* (D. BOLINT.), il relève son courage avec de douces paroles.

CONJ. *Ind. pr.* imbărbătez.—*Imparf.* imbărbătam. —*Pas. déf.* imbărbătai — *Pl. q. parf.* imbărbătasem. — *Fut. pr.* voiu imbărbăta. — *Cond. pr.* aș imbărbăta.— *Impér.* imbărbătează, imbărbătați.— *Subj. pr.* să imbărbătez, să imbărbătezi, să imbărbătede. — *Inf. pr.* a imbărbăta. — *Part. pr.* imbărbătând. — *Part. pas.* imbărbătat.

ÎMBĂRBĂTA (a se), *vr.* s'encourager. || *Se îmbărbătau unul pe altul*, ils s'encourageaient l'un l'autre.

ÎMBĂRBĂTARE, s. *f.* action d'encourager, de relever le courage, etc. || encouragement, reconfort.

ÎMBĂRBĂTAT, *adj.* encouragé, reconforté. || *Îmbărbatată de moș Nichifor se suie în căruță și se culcă* (I. CREANGĂ), reconfortée par le vieux Nichifor elle monte dans la charrette et se couche. || *Fata împăratului îmbărbătată de cal* (P. ISPIR.), la fille du roi encouragée par le cheval.

F. GRAM. *f. s.* imbărbătată; — *m. pl.* imbărbătați; — *f. pl.* imbărbătate.

ÎMBĂRBĂȚIRE, s. *f.* || V. **imbărbătare** (I. SLAVICI).

ÎMBĂRBURA (a), *v.* faire des sortilèges pour préserver les enfants de la variole.

ÎMBĂRBURARE, s. *f.* action de faire, le jour de la S-te Barbe ($^4/_{16}$ décembre) des sortilèges pour préserver les enfants de la variole.

ÎMBARCA (a), *v.* embarquer.

CONJ. *Ind. pr.* imbarc. — *Inf. pr.* a imbarca. — *Part. pr.* imbarcând. — *Part. pas.* imbarcat.

ÎMBARCARE, s. *f.* action d'embarquer. || embarquement.

ÎMBARCAT, *ad.* embarqué.

F. GRAM. *f. s.* imbarcată; — *m. pl.* imbarcați; — *f. pl.* imbarcate.

ÎMBĂTA (a), *v.* griser. || *(pop.)* soûler. || *Un miros dulce de te 'mbată*, un doux si parfum qu'il grise.

CONJ. *Ind. pr.* imbăt, imbeți, imbată. — *Imparf.* imbătam.— *Pas. déf.* imbătai. — *Pl. q. parf.* imbătasem.— *Fut. pr.* voiu imbăta.—*Cond. pr.* aș imbăta. — *Impér.* imbată, imbătați. — *Subj. pr.* să imbăt, să imbeți, să imbete. — *Inf. pr.* a imbăta. — *Part. pr.* imbătând. — *Part. pas.* imbătat.

ÎMBATA (a se), *vr.* se griser, être pris de vin. || *(pop.)* se soûler. || *Cine odată s'a 'mbătat, anevoie se desbată* (GOL.); qui s'est grisé une fois, se dégrise difficilement; qui a bu

boira. || *Şi cu gura se 'mbătau* (V. ALEX.); et ils se grisaient de baisers. || **Loc.** *M'am îmbătat de cap*, j'ai l'esprit confus.

ÎMBATAT, *adj.* grisé, enivré, soûlé.

F. GRAM. *f. s.* îmbătată; — *m. pl.* îmbătaţi; — *f. pl.* îmbătate.

ÎMBĂTĂTOR, *adj*, enivrant, grisant.

F. GRAM. *f. s.* îmbătătoare; — *m. pl.* îmbătători; — *f. pl.* îmbătătoare.

ÎMBĂTRÎNI (a), *v.* vieillir, prendre de l'âge.

CONJ. *Ind. prés.* îmbătrînesc. — *Imparf.* îmbătrîniam. — *Pas. déf.* îmbătrînii. — *Pl. q. parf.* îmbătrînisem. — *Fut. pr.* voiŭ îmbătrîni. — *Cond. pr.* aş îmbătrîni. — *Impér.* îmbătrînesce, îmbătrîniţi. — *Subj. prés.* să îmbătrînesc, să îmbătrînescĭ. să îmbătrînească. — *Inf pr.* a îmbătrîni. — *Part. pr.* îmbătrînind. — *Part. pas.* îmbătrînit.

ÎMBĂTRÎNIRE, *s. f.* action de vieillir. || veillissement.

ÎMBĂTRÎNIT, *adj.* vieilli. || *L'am găsit foarte îmbătrînit*, je l'ai trouvé très vieilli. || *Ş'a lor jale o ingână cea pădure 'mbătrînită* (N. GANE), et la vieille forêt répète sourdement leur plainte.

F. GRAM. *f. s.* îmbătrînită; — *m. pl.* îmbătrîniţi; — *f. pl.* îmbătrînite.

ÎMBECIL, *s. m. et s.* imbécile. || V. **prost** *et* **neghiob**.

ÎMBELŞUGARE, *s. f.* abondance, foisonnement.

ÎMBELŞUGAT, *adj.* abondant, qui foisonne, riche. || *Viaţă îmbelşugată*, vie large. || *Din antologia îmbelşugată ce ne au înfăţişat-o numerii de jurnale apărute în aceste patrucinci luni ale anului 1868* (T. MAIOR.), de la riche anthologie que nous ont présentée les numéros des journaux parus dans ces quatre ou cinq mois de l'année 1868.

F. GRAM. *f. s.* îmbelşugată; — *m. pl.* îmbelşugaţi; — *f. pl.* îmbelşugate.

ÎMBERB, *adj.* imberbe. || V. **spin.**

ÎMBÎCSIT, *adj.* V. **îmbăcsit.**

ÎMBIA (a), *v.* engager à (quelqu'un à faire q. q. chose), inviter à, induire, pousser à, exciter à, inciter à, inviter, conseiller, proposer, offrir. || *Îmbiându-l sa viela împărăţie* (CHR. ANON.), l'engageant à venir à Constantinople. || *Alt amic 'l mai îmbie cu cafea şi rom*, un autre ami l'invitait à prendre du café et du rhum. || *Zmeul 'i arăta toate feliurile de florĭ ce avea şi o îmbia şi pe dînsa ca să le mirosă* (P. ISPIR.), le dragon lui montra toutes les variétés de fleurs qu'il avait et il l'invitait à les sentir. || *Şi o tot îmbia să mai bee* (I. G. SBIERA), et il l'engageait constamment à boire.

CONJ. *Ind. pr.* îmbiez, îmbieşi, îmbiează. — *Imparf.* îmbiam. — *Pas. déf.* îmbiai. — *Pl. q. parf.* îmbiasem. — *Fut. pr.* voiŭ îmbia. — *Cond. pr.* aş îmbia. — *Impér.* îmbiează, îmbiaţi. — *Subj. pr.* să îmbiez, să îmbieşi, să îmbieze. — *Inf. pr.* a îmbia. — *Part. pr.* îmbiând. — *Part. pas.* îmbiat.

ÎMBIA (a se), *vr.* s'engager réciproquement, s'inviter l'un l'autre, se pousser. || s'inviter. || *Astfel zicînd se îmbiară*, disant ainsi ils se présentèrent en se poussant l'un l'autre. || *Vorbind ei la despre una, ba despre alta, începură a se îmbia unul pe altul ca să 'şi schimbe sacii* (I. G. SBIERA); tout en causant de choses et d'autres, ils en arrivèrent à se proposer d'échanger leurs sacs.

ÎMBIAT, *part pas. de* **a îmbia.**

ÎMBIALĂ, *s. f.* offre, proposition, invite. || *Ştiind fie-care ce este în sacul seu, şi presupunînd că în sacul celuĭ-l'alt sunt lucruri mai de preţ, n'au stătut mult la îmbială* (I. G. SBIERA); comme chacun savait ce qu'il y avait dans son sac, et supposant que dans le sac de l'autre il y avait des choses de plus grand prix, ils n'hésitèrent pas longtemps.

ÎMBIERE, *s. f.* action d'engager quelqu'un à faire quelque chose, d'offrir, de proposer, etc. || offre, proposition, invite.

PLUR. *sans art.* îmbierĭ; — *avec l'art.* îmbierile.

ÎMBIETOR, *adj.* engageant. || celui qui offre, qui présente, qui propose.

F. GRAM. *f. s.* îmbietoare; — *m. pl.* îmbietorĭ; — *f. pl.* îmbietoare.

ÎMBINA (a), *v.* joindre (par les deux extrémités), unir assembler, raccorder. || *A îmbina topind*, souder.

CONJ. *Ind. pr.* îmbin. — *Imparf.* îmbinam. — *Pas. déf.* îmbinai. — *Pl. q. parf.* îmbinasem — *Fut. pr.* voiu îmbina. — *Cond. pr.* aş îmbina. — *Impér.* îmbină, îmbinaţi. — *Subj. pr.* să îmbin, să îmbini, să îmbine. — *Inf. pr.* a îmbina. — *Part. pr.* îmbinând. — *Part. pas.* îmbinat.

ÎMBINARE, *s. f.* action de joindre, d'unir, d'assembler, de raccorder. || jonction, jointure, assemblage, raccord, endentement suture.

PLUR. *sans art* îmbinărĭ; — *avec l'art.* îmbinările.

ÎMBINAT, *adj.* joint, uni, assemblé, raccordé. || *Sprîncene îmbinate*, sourcils unis. || *Cuvinte îmbinate* (GOL.) mots composés.

F. GRAM. *f. s.* îmbinată; — *m. pl* îmbinaţi; — *f. pl.* îmbinate.

ÎMBIR, *s. n.* gingembre.

ÎMBIŞUGI (a se), *vr. fanc.*/ V. **a se îmbelşuga.**

ÎMBLA (a) *v.* V. **a umbla.**

ÎMBLĂCIU, *s. n.* fléau. || *Nu te înfricoşa, dragula, îĭ respunse ea; fă-ţi numaĭ un îmblăciu, o lopată...* (I. G. SBIERA); ne t'effraie pas, mon petit ami, lui répondit-elle; fabrique seulement un fléau, une pelle. . .

ÎMBLĂNI, (a), *v.* 1° fourrer, garnir *ou* doubler de fourrure. || 2° recouvrir d'une planche mince.

Conj. *Ind. pr.* imblănesc. — *Inf. pr.* a imblăni. — *Part. pr.* imblănind. — *Part. pas.* imblănit.

ÎMBLĂNIRE, *s. f.* 1° action de fourrer, de garnir *ou* de doubler de fourrure. || 2° action de recouvrir d'une planche mince.

ÎMBLĂNIT, *adj.* 1° fourré, garni *ou* doublé de fourrure. || 2° recouvert d'une planche mince. || *Manta imblănită*, manteau fourré. || *Un stîlp imblănit*, un poteau recouvert de planches minces.

F. Gram. *f. s.* imblănită ; — *m. pl.* imblăniți ; — *f. pl.* imblănite.

ÎMBLĂNZI (a), *v.* adoucir, calmer, dompter, apprivoiser. || *Imblănzindu-se glasul* (V. Alex.), adoucissant sa voix. || *Ea opri pe dobitoace, le imblănzi și le trimese la locul lor*; elle arrêta les bêtes, les apaisa et les renvoya à leur chemin. || Loc. *Am eu meșteșug să imblănzesc și pe dracu*, je sais le moyen de venir à bout même du diable.

Conj. *Ind. pr.* imblănzesc. — *Imparf.* imblănzîam. — *Pas. déf.* imblănzii. — *Pl. q. parf.* imblănzisem. — *Fut. pr.* voiu imblănzi. — *Cond. pr.* aș imblănzi. — *Impér.* imblănzește, imblănziți. — *Subj. pr.* să imblănzesc, să imblănzești, să imblănzească. — *Inf. pr.* a imblănzi. — *Part. pr.* imblănzind. — *Part. pas.* imblănzit.

ÎMBLĂNZI (a se, a'și), *vr.* se calmer, se radoucir, s'apprivoiser. || *Și, imblănzindu-și inima, au adormit puțintel* (Gr. Ureche) ; et, s'étant calmé, il s'endormit un peu. || *Și s'au imblănzit lucrurile* (Chr. Cap.), et les choses se sont calmées.

ÎMBLANZIRE, *s. f.* action d'apaiser, d'adoucir, de calmer, d'apprivoiser. || apaisement, adoucissement, apprivoisement.

ÎMBLĂNZITOR, *adj.* calmant, apaisant, adoucissant, apprivoisant.

F. Gram. *f. s.* imblănzitoare ; — *m. pl.* imblănzitori ; — *f. pl.* imblănzitoare.

ÎMBLĂNZITOR, *s. m.* apprivoiseur.

Plur. *sans art.* imblănzitor, — *avec l'art.* imblănzitorii.

ÎMBLĂTI (a), *v.* battre au fléau. || *(pop.)* rosser. || *Cu ce hrană te hrănești de nici vara nu muncești nici iarna nu imblătești?* (P. Pop.) De quoi te nourris-tu si l'été tu ne travailles pas et si l'hiver tu ne bats pas le blé? || *Ca un snop de grîu o imblătiră*, ils la battirent comme une gerbe de blé, il la rossèrent comme plâtre. || *Prinseră a 'l imblăti cu frînghii din resputeri pe spate și pe tot trupul* (V. Craz.), ils se mirent à le battre de toutes leurs forces sur le dos et sur tout le corps. || *Acum au inceput acei trei frați să imblătească in bîată ĭapă* (I. G. Sbiera), alors ces trois frères se mirent à cogner sur la pauvre jument.

Conj. *Ind. pr.* imblătesc. — *Imparf.* imblătîam. — *Pas. déf.* imblătii. — *Pl. q. parf.* imblătisem. — *Fut. pr.* voiu imblăti. — *Cond. pr.* voiu imblăti. — *Impér.* imblătește, imblătiți. — *Subj. pr.* să imblătesc, să imblătești, să imblătească. — *Inf. pr.* a imblăti. — *Part. pr.* imblătind. — *Part. pas.* imblătit.

ÎMBLĂTIRE, *s. f.* action de battre le blé au fléau.

ÎMBLĂTIT, *s. n.* battage du blé au fléau.

ÎMBLĂTIT, *adj.* battu au fléau. || *(pop.)* rossé.

F. Gram. *f. s.* imblătită ; — *m. pl.* imblătiți ; — *f. pl.* imblătite.

ÎMBLĂTITOR, *s. m.* batteur au fléau, ouvrier qui bat le blé.

Plur. *sans art.* imblătitori ; — *avec l'art.* imblătitorii.

ÎMBLAZNI (a), *v. (anc.)* scandaliser (Cant.).

ÎMBLET, *s. n.* V. umblet.

ÎMBLAJI (a), *v.* envelopper, entortiller.

Conj. *Ind. pr.* imblojesc.

ÎMBLOJI (a se), *vr.* s'envelopper, s'entortiller, s'affubler.

ÎMBOBOCI (a), *v. imp.* se former en boutons, éclore. || *Mugurii imbobocese*, les bourgeons s'entr'ouvrent.

Conj. *Ind. pr.* imbobocesc. — *Imparf.* imbobocîa. — *Pas. déf.* imboboci. — *Pl. q. parf.* imbobocise. — *Fut. pr.* va imboboci. — *Cond. pr.* ar imboboci — *Subj. pr.* să imbobocească. — *Inf. pr.* a imboboci. — *Part. pr.* imbobocind. — *Part. pas.* imbobocit.

ÎMBOBOCIRE, *s. f.* action de se former un boutons, d'éclore. || éclosion.

ÎMBOBOCIT, *adj.* en boutons, couvert de boutons (en parlant d'une plante), entr'éclos. || *N'a fi rupt fără de vreme crinul cel imbobocit* (C. Konaki), tu n'aurais pas brisé prématurément le lis encore non éclos.

F. Gram. *f. s.* imbobocită ; — *m. pl.* imbobociți ; — *f. pl.* imbobocite.

ÎMBOBOROJI (a se), *vr.* s'affubler, s'encapuchonner, s'emmitoufler.

Conj. *Ind. pr.* mĕ imboborojesc.

ÎMBOBOROJIRE, *s. f.* action de s'affubler, s'encapuchonner, de s'emmitoufler. || affublement, encapuchonnement, emmitouflement.

ÎMBOBOROJIT, *adj.* affublé, encapuchonné, emmitouflé.

F. Gram. *f. s.* imboborojită ; — *m. pl.* imboborojiți ; — *f. pl.* imboborojite.

ÎMBOGĂȚI (a), *v.* enrichir.

Conj. *Ind. pr.* imbogățesc. — *Imparf.* imbogățîam. — *Pas. déf.* imbogății. — *Pl. q. parf.* imbogățisem.

— *Fut. pr.* voiu îmbogăți. — *Cond. pr.* aș îmbogăți. — *Impér.* îmbogățesce, îmbogățiți. — *Subj. pr.* îmbogățesc, îmbogățești, îmbogățească. — *Inf. pr.* a îmbogăți. — *Part. pr.* îmbogățind. — *Part. pas.* îmbogățit.

ÎMBOGAȚI (a se), *rr.* s'enrichir. || *(pop.)* faire sa pelote, avoir mis du foin dans ses bottes. || *Mai bine sa fii sarac de cât să te imbogatesci din sudoarea săracului* (C. DIN GOL.) mieux vaut être pauvre que de s'enrichir de la sueur du pauvre.

ÎMBOGĂȚIRE, *s. f.* action d'enrichir, de s'enrichir. || enrichissement.

ÎMBOGĂȚIT, *adj.* enrichi.

F. GRAM. *f. s.* îmbogățită; — *m. pl.* îmbogățiți; — *f. pl.* îmbogățite.

ÎMBOIȘELE (de-a —), *loc. adv.* aller de ci de là.

ÎMBOJORAT *et* **îmbujorat**,, *adj. [Mold.]* rouge (comme une pivoine). || enflammé. *Fata lui era imbojorată* (N. BOGD.), sa fille était toute rouge. || *Soarele spre asfințite arunca o roșață imbojorată ce atingea pământul alb de zăpadă*, le soleil sur son déclin versait une lueur rouge qui traînait sur la terre blanche de neige. || *O rană imbujorata*, une plaie enflammée.

F. GRAM. *f. s.* îmbojorată; — *m. pl.* îmbojorați; — *f. pl.* îmbojorate.

ÎMBOLBOJI (a), *v.* envelopper, entortiller. || *Toate cele sfinte sunt imbolbojite in mănuchi de busuioc* (DELAVR.), toutes les choses saintes sont entortillées dans des bouquets de basilic. || a îmbloji.

ÎMBOLDI (a), *v.* aiguillonner, pousser, exciter, piquer d'honneur.

CONJ. *Ind. pr.* îmboldesc. — *Imparf.* îmboldiam. — *Pas. déf.* îmboldi. — *Pl. q. parf.* îmboldisem. — *Fut. pr.* voiu îmboldi. — *Cond. pr.* aș îmboldi. — *Impér.* îmboldesce, îmboldiți. — *Subj. pr.* să îmboldesc, să îmboldești, să îmboldească. — *Inf. pr.* a îmboldi. — *Part. pr.* îmboldind. — *Part. pas.* îmboldit.

ÎMBOLDIRE, *s. f.* action d'aiguillonner, etc. || impulsion.

ÎMBOLDIT, *adj.* aiguillonné, poussé, excité, piqué d'honneur, donner une impulsion.

F. GRAM. *f. s.* îmboldită; — *m. pl.* îmboldiți; — *f. pl.* îmboldite.

ÎMBOLDITOR, *adj.* piquant, aiguillonnant, impulsif. || *Mergea prin vinele lui un sânge cel puțin tot așa de adevărat românesc, tot așa de imbolditor, tot așa de patriotic* (AL. ODOB.); dans ses veines coulait un sang tout au moins aussi vraiment roumain, aussi vif, aussi patriotique. || *Vorbe imbolditoare*, paroles blessantes. — *Cu vorbe imbolditoare il atinge unde 'l doare* (A. PANN), avec mots piquants il l'atteint au point sensible.

F. GRAM. *f. s.* îmbolditoare; — *m. pl.* îmboldiți; — *f. pl.* îmbolditoare.

ÎMBOLDORI (a), *v.* V. a îmbrobodi.

ÎMBORDA (a), *v. [Trans.]* renverser, jeter bas, jeter à terre.

ÎMBORȚOȘA (a), *v. (pop.)* rendre enceinte.

ÎMBOTFORAT, *adj. [Mold.]* chaussé de bottes fortes.

F. GRAM. *f. s.* îmbotforată; — *m. pl.* îmbotforați, — *f. pl.* îmbotforate.

ÎMBOTIT, *adj. [Trans.]* gâté. || *Un copil imbotit*, un enfant gâté.

F. GRAM. *f. s.* îmbotită; — *m. pl.* îmboțiți; — *f. pl.* îmbotite.

ÎMBOURA (a), *v. [Mold.]* marquer au fer rouge.

ÎMBRACA (a), *v.* habiller, vêtir, revêtir.

CONJ. *Ind. pr.* îmbrac. — *Imparf.* îmbrăcam. — *Pas. déf.* îmbracai. — *Pl. q. parf.* îmbrăcasem. — *Fut. pr.* voiu îmbrăca. — *Cond. pr.* aș îmbrăca. — *Impér.* îmbracă, îmbrăcați. — *Subj. pr.* să îmbrac să îmbraci, să îmbrace. — *Inf. pr.* a îmbrăca. — *Part. pr.* îmbrăcând. — *Part. pas.* îmbrăcat.

ÎMBRĂCA (a se), *rr.* s'habiller, se vêtir, se revêtir.

ÎMBRĂCĂMINTE, *s. f.* habit, vêtement.

PLUR *sans art.* îmbrăcăminte; — *avec l'art.* îmbrăcămintele.

ÎMBRĂCARE, *s. f.* action d'habiter, de vêtir.

ÎMBRACAT, *s. n.* à habiller, à se vêtir. || *A găsit de îmbrăcat și de mâncat*, il a trouvé à s'habiller et à manger. || *Ti-am pregatit pentru îmbrăcat* (D. OLĂN.), j'ai préparé tout ce qui lui faut pour s'habiller.

ÎMBRACAT, *adj.* vêtu, revêtu. || *Imbrăcat cu hainele sale de serbatoare*, revêtu de ses habits du dimanche. || *Lup imbrăcat in piele de oaie*, (*litt.* loup revêtu d'une peau de brebis), se dit d'un hypocrite.

F. GRAM. *f. s.* îmbrăcată; — *m. pl.* îmbrăcați; — *f. pl.* îmbrăcate.

ÎMBRACINA (a), *v.* ceinturer.

ÎMBRACINARE, *s. f.* action de ceinturer.

ÎMBRĂCINAT, *adj.* ceinturé.

F. GRAM. *f. s.* îmbrăcinată; — *m. pl.* îmbrăcinați; — *f. pl.* îmbrăcinate.

ÎMBRĂNCI (a), pousser, donner une poussée, bousculer. || *A îmbrănci afara*, mettre dehors par les épaules. || *Satelitii tiranului, ducându-l pe poarta curții mai mult mort de cât viu, il îmbrâncira in mulțime* (C. NEGRUZZI); les satellites du tyran, le menant plus mort que vif jusqu'à la porte du palais, le poussèrent dans la foule.

CONJ. *Ind. pr.* îmbrâncesc. — *Imparf.* îmbrâncieam. — *Pas. déf.* îmbrâncii. — *Pl. q. parf.* îmbrâncisem. — *Fut. pr.* voiu îmbrânci. — *Cond. pr.* aș

îmbrânci. — *Impér.* îmbrâncesce, îmbrânciţi. — *Subj. pr.* să îmbrâncesc, să îmbrâncescĭ, să îmbrâncească. — *Inf. pr.* a îmbrânci. — *Part. pr.* îmbrâncind. — *Part. pas.* îmbrâncit.

ÎMBRÂNCI (a se), *vr.* se pousser, se bousculer.

ÎMBRÂNCIRE, *s. f.* action de pousser, de donner une poussée, bouscouler. || poussée, pousade, bousculade.

ÎMBRÂNCIT, *adj.* poussé, bousculé.

F. Gram. *f. s.* îmbrâncită ; — *m. pl.* îmbrânciţi ; — *f. pl.* îmbrâncite.

ÎMBRÂNZIT, *adj.* préparé avec du fromage. || *Se scoală de noapte, face mămăliga îmbrânzită* (I. Creangă) ; il se lève avant le jour, il fait de la polenta au fromage.

F. Gram. *f. s.* îmbrânzită ; — *m. pl.* îmbrânziţi ; — *f. pl.* îmbrânzite.

ÎMBRĂŢIŞA (a), *v.* embrasser, prendre dans ses bras. || *Cine îmbrăţişează multe, puţine adună* (A. Pann) ; qui trop embrasse, mal étreint.

Conj. *Ind. pr.* îmbrăţişez, îmbrăţişezĭ, îmbrăţişează. — *Imparf.* îmbrăţişeam. — *Pas. déf.* îmbrăţişai. — *Pl. q. parf.* îmbrăţişasem. — *Fut. pr.* voiŭ îmbrăţişa. — *Cond. pr.* aş îmbrăţişa. — *Impér.* îmbrăţişează, îmbrăţişaţi. — *Subj. pr.* să îmbrăţişez, să îmbrăţişezĭ, să îmbrăţişeze. — *Inf. pr.* a îmbrăţişa. — *Part. pr.* îmbrăţişând — *Part. pas.* îmbrăţişat.

ÎMBRĂŢIŞA (a se), *v.* s'embrasser.

ÎMBRĂŢIŞARE, *s. f.* action d'embrasser. || embrassement.

Plur. *sans art.* îmbrăţişărĭ *et* îmbrăţişerĭ ; — *avec l'art.* îmbrăţişările *et* îmbrăţişerile.

ÎMBRĂŢOŞA (a), *v.* V. a îmbrăţişa. || *Iliaş... se duse la Constantinopol, unde îmbraţoşa mahometismul* (C. Negruzzi) ; Iliash... s'en alla à Constantinopole, où il embrassa le mahométisme.

ÎMBREBENA (a se) *et* a se îmbrebeni, *vr.* se parer de fleurs *(brebenei)* (Delavr.).

ÎMBREBENAT, *adj.* paré de fleurs. || *Cu pletele îmbrebenate cu mieşunele* (Delavr.) ; les tresses fleuries de violettes. || *O pânză îmbrebenată cu florĭ* (Delavr.), une toile brodée de fleurs. || *Fag... de arme îmbrebenat* (P. Popp), un hêtre... chargé d'armes, *(litt.* fleuris d'armes).

F. Gram. *f. s.* îmbrebenată ; — *m. pl.* îmbrebenaţi ; — *f. pl.* îmbrebenate.

ÎMBRIHOR, *s. m. (anc.)* grand écuyer, intendant général des écuries du Sultan.

ÎMBROBODI (a), *v.* envelopper la tête d'un voile. || emmitoufler. || entortiller. || circonvenir. || *Îmbrobodeşte-te bine, că e frig ;* enveloppe-toi bien la tête, car il fait froid. || **Loc.** *A îmbrobodi pe cineva*, attraper quelqu'un, l'entortiller. — *L'am îmbrobodit bine*, je l'ai bien entortillé. — *Cine ştie cum era să te îmbrobodească şi să-şĭ rizăde D-ta*, qui sait comment il t'aurait entortillé et se serait moqué de toi.

Conj. *Ind. pr.* îmbrobodesc. — *Inf. pr.* a îmbrobodi. — *Part. pr.* îmbrobodind. — *Part. pas.* îmbrobodit.

ÎMBROBODI (a se), *vr.* se couvrir d'un voile, s'envelopper la tête. || s'emmitoufler.

ÎMBROBODIRE, *s. f.* action d'envelopper la tête, d'emmitoufler.

ÎMBROBODIT, *adj.* couvert d'un voile, emmitouflé. || entortillé. || circonvenu. || *O ! ţară jalnică, pentru ce faţa ţi-e îmbrobodită ?* (N. Balc.) O pays en deuil, pourquoi ton front est-il voilé ? || *A simţit că minţile împăratului fuseseră din nou îmbrobodite de inimicii neamului românesc*, il sentit que l'esprit de l'empereur avait été nouveau circonvenu par les ennemis de la race roumaine.

F. Gram. *s. f.* îmbrobodită ; — *m. pl.* îmbrobodiţi ; — *f. pl.* îmbrobodite.

ÎMBROC, *s. n.* brouet de l'épousée.

ÎMBRUMA (a se), *vr.* s'embrumer.

ÎMBRUMARE, *s. f.* action d'embrumer, de remplir de brume.

ÎMBRUMAT, *adj.* embrumé.

F. Gram. *f. s.* îmbrumată ; — *m. pl.* îmbrumaţi ; — *f. pl.* îmbrumate.

1. **ÎMBUCA**, (a), *v.* manger rapidement, ne faire qu'une bouchée, avaler. || *După ce îmbucară câte-ceva*, après qu'ils eurent rapidement pris quelque chose. || *Îmbucă repede ce îmbucă şi pleacă* (I. Creangă), il avale rapidement ce qu'il avale et part. || *Me repez să îmbuc ceva* (I. L. Carag.), je cours manger quelque chose. || *Balaurul l'îmbucă*, le dragon n'en fit qu'une bouchée. || *Îi mănânc, ştiĭ cum ? De o-dată, cum cocoşu o muscă o îmbucă.* (T. Sper.) Je les mange, sais-tu comment ? D'un seul coup, comme le coq avale une mouche. || *N'am îmbucat de ieri dimineaţa*, je n'ai rien mangé depuis hier. || **Loc.** *Cât aĭ îmbuca o-dată*, très rapidement, en clin d'œil. — *Nici cât aĭ îmbuca o-dată* (P. Ispir.), en un clin d'œil, en un rien de temps.

2. **ÎMBUCA** (a), *v.* emboutir, emboiter, ajuster, emmortaiser.

Conj. *Ind. pr.* îmbuc, îmbucĭ, îmbucă. — *Imparf.* îmbucam — *Pas. déf.* îmbucai. — *Pl. q. parf.* îmbucasem. — *Fut. pr.* voiu îmbuca. — *Cond. pr.* aş îmbuca. — *Impér.* îmbucă, îmbucaţi. — *Subj. pr.* să îmbuc, să îmbucĭ, să îmbuce. — *Inf. pr.* a îmbuca. — *Part. pr.* îmbucând. — *Part. pas.* îmbucat.

ÎMBUCARE, *s. f.* 1° action de manger rapidement, de ne faire qu'une bouchée, d'avaler. || 2° action d'emboutir, d'emboiter, d'ajuster,

d'emmortaiser.| emboîtement, ajustement, emmortaisement.

ÎMBUCAT, *part. pas. de* a **îmbuca** (1 *et* 2).

F. GRAM. *f. s.* îmbucată ;— *m. pl.* îmbucaţi ; — *f. pl.* îmbucate.

ÎMBUCĂŢI (a), *v.* mettre en morceaux, casser en morceaux, dépecer, tronçonner, morceser, parceler.

CONJ. *Ind. pr.* îmbucăţesc.— *Inf. pr.* a îmbucăţi. *Part. pr.* îmbucăţînd.—*Part. pas.* îmbucăţit.

ÎMBUCĂŢIRE, *s. f.* action de mettre en morceau, de morceler, etc. || dépécement, tronçonnement, morcellement, parcellement.

ÎMBUCĂŢIT, *adj.* mis en morceaux, cassé en morceaux, dépecé, tronçonné, morcelé, parcelé.

F. GRAM. *f. s.* îmbucăţită ;—*m. pl.* îmbucăţiţi ; — *f. pl.* îmbucăţite.

1 **ÎMBUCĂTURĂ**, *s. f.* bouchée. || *'L mănecă dintr'o îmbucătură*, il l'avala d'une bouchée. || *Să nu iei îmbucătura din gura muncitorului* (GOL.) (*litt.* ne prends pas le morceau de pain de la bouche du travailleur), aie pitié de celui qui travaille pour vivre.

2 **ÎMBUCĂTURA**, *s. f.* embouchure (d'un instrument à vent).

3. **ÎMBUCĂTURĂ**, *s. f.* emboîtement.

PLUR. *sans art.* îmbucături ; — *avec l'art.* îmbucăturile.

ÎMBUCĂTURI (a), *v.* donner la becquée.

ÎMBUCURA (a se), *vr.* se réjouir. || V. a se bucura.

ÎMBUCURARE, *s. f.* action de se réjouir.

ÎMBUCURAT, *adj.* joyeux, réjoui, satisfait.

F. GRAM. *f. s.* îmbucurată ;—*m. pl.* îmbucuraţi ; — *f. pl.* îmbucurate.

ÎMBUCURĂTOR, *adj.* réjouissant.

F. GRAM. *f. s.* îmbucurătoare ; *m. pl.* îmbucurători ; — *f. pl.* îmbucurătoare.

ÎMBUECI (a se), *v.* [*Trans.*] se plonger dans la volupté, dans les délices, s'en donner à cœur joie (ŞINCAI).

CONJ. *Ind. pr.* mĕ îmbuecesc. — *Inf. pr.* a se îmbuieci. — *Part. pr.* îmbuecîndu-se. — *Part. pas.* îmbuecit.

ÎMBUFNA (a se), *vr.* bouffer, faire la moue, faire la mine, bouder, se renfrogner.

CONJ. *Ind. pr.* mĕ îmbufnez. — *Imparf.* mĕ îmbufnam. — *Pas. déf.* mĕ îmbufnaĭ. — *Pl. q. parf.* mĕ îmbufnasem. — *Fut. pr.* mĕ voŭ îmbufna. — *Cond. pr.* mĕ aş îmbufna. — *Impĕr.* îmbufneazĕ-te, îmbufnaţi-ve. — *Subj. pr.* să mĕ îmbufnez, să te îmbufnezi, să se îmbufnezе. — *Inf. pr.* a se îmbufna. — *Part. pr.* îmbufnîndu-se. — *Part pr.* îmbufnat.

ÎMBUFNARE, *s. f.* action de bouffer, de faire la moue, de bouder, de renfrogner. || moue, bouderie.

ÎMBUFNAT, *adj.* qui fait la mine, qui fait la moue, boudeur, renfrogné.

F. GRAM. *f. s.* îmbufnată ; — *m. pl.* îmbufnaţi ; — *f. pl.* îmbufnate.

ÎMBUIBA (a), *v.* gaver, bourrer, gorger. || *Îi îmbuibase cu bani ca să 'i aibă prieteni* (ZIL. ROM.), ils les avaient gorgés d'argent afin de les avoir pour amis.

CONJ. *Ind. pr.* îmbuib.—*Imparf.* îmbuibam.—*Pas. déf.* îmbuibai. — *Pl. q. parf.* îmbuibasem.—*Fut. pr.* voiu îmbuiba.—*Cond. pr.* aş îmbuiba. — *Impĕr.* îmbuibă, îmbuibaţi. — *Subj. pr.* vĕ îmbuib, să îmbuibĭ, să îmbube. — *Inf. pr.* a îmbuiba. — *Part. pr.* îmbuibând. — *Part. pas.* îmbuibat.

ÎMBUIBA (a se), *vr.* se gaver, se bourrer, se gorger. || *Dacă s'au îmbuibat cu sfetnicii lui* (N. COST.), après s'être gavé (d'argent) avec ses conseillers.

ÎMBUIBARE, *s. f.* action de gaver, de bourrer, de se gaver.

ÎMBUIBAT, *adj.* gavé, bourré, gorgé.

F. GRAM. *f. s.* îmbuibată ; — *m. pl.* îmbuibaţi ; *f. pl.* îmbuibate.

ÎMBUJORAT, *adj*, V. îmbojorat.

ÎMBULZEALĂ, *s. f.* foule, presse, entassement, agglomération, bousculade.

PLUR. *sans art.* îmbulzeli ;— *avec l'art.* îmbulzelile.

ÎMBULZI (a), *v.* presser. || *Şi alte nevoĭ te îmbulzesc*, et d'autres besoins te pressent.

CONJ. *Ind. pr.* îmbulzesc. — *Imparf.* îmbulzeam. — *Pas. déf.* îmbulzii. — *Pl. q. parf.* îmbulzisem. — *Fut. pr.* voiu îmbulzi. — *Cond. pr.* aş îmbulzi. — *Impĕr.* îmbulzesce, îmbulziţi. — *Subj. pr.* să îmbulzesc, să îmbulzeşti, să îmbulzească. — *Inf. pr.* a îmbulzi. — *Part. pr.* îmbulzind. — *Part. pas.* îmbulzit.

ÎMBULZI (a se), *vr.* se presser, se serrer, s'étouffer, se bousculer. || *Tot îmbulzindu-mĕ cu cererile sale* (I. G. SBIERA), ne cessant de me presser de ses demandes.

ÎMBULZIRE, *s. f.* action de presser. || foule, presse, agglomération.

ÎMBULZIT, *adj.* pressé, serré, aggloméré, bousculé.

F. GRAM. *f. s.* îmbulzită ; — *m. pl.* îmbulziţi ; *f. pl.* îmbulzite.

ÎMBUMBA (a), *v.* boutonner.

CONJ. *Ind. pr.* îmbumb. — *Inf. pr.* a îmbumba. — *Part. pr.* îmbumbând. — *Part. pas.* îmbumbat.

ÎMBUMBA (a se), *vr.* se boutonner.

ÎMBUMBARE, *s. f.* action de boutonner.

ÎMBUMBAT, *adj.* boutonné.

F. GRAM. *f. s.* îmbumbată ; *m. pl.* îmbumbaţi ; *f. pl.* îmbumbate.

ÎMBUMBĂCAT, *adj.* rempli avec du coton, *In urechie de pizmă îmbumbăcată* (CANTEM.),

(*litt.* dans l'oreille que l'envie remplit de coton), dans l'oreille que bouche l'envie.

F. GRAM. *f. s.* imbumbăcată ; — *m. pl.* imbumbăcaţi ; — *f. pl.* imbumbăcate.

ÎMBUNA (a), *v.* améliorer, rendre meilleur, rendre favorable. || calmer, radoucir, apaiser, amadouer, flatter, cajoler, flagorner. || *Măgulindu-se că rĕsboiul îĭ va maĭ imbuna soarta* (N. BĂLC.), espérant que la guerre améliorerait son sort. || *Pentru ca să 'l imbuneze* (CANTEM), pour se le rendre favorable, pour le bien disposer en sa faveur. || *L'a imbunat*, il l'a amadoué.

CONJ. *Ind. pr.* imbunez, imbunezi, imbunează. — *Imparf.* imbunam. — *Pas. déf.* imbunaĭ. — *Pl. q. parf.* imbunasem. — *Fut. pr.* voiŭ imbuna. — *Cond pr.* aş imbuna. — *Impĕr.* imbunează, imbunaţĭ. — *Subj. pr.* să imbunez, să imbunezĭ, să imbuneze. — *Inf pr.* a imbuna. — *Part. pr.* imbunând. — *Part. pas.* imbunat. (Se conjugue aussi : imbun, imbuní, imbună).

ÎMBUNA (a se, a 'şĭ), *vr.* devenir meilleur, être plus favorable, se calmer, se radoucir, s'apaiser. || *Apoĭ se imbună*, ensuite il se radoucit. || *Şi cercă să se imbuneze pe lângă soţia sa* (N. GANE), il essaya d'amadouer sa femme. || *Se maĭ imbună împĕratul de cuvintele luĭ* (DELAVR.), le roi se radoucit en l'écoutant.

ÎMBUNARE, *s. f.* action d'améliorer, de rendre meilleur, de calmer, de radoucir, d'apaiser, d'amadouer. || action de flatter, de cajoler, de flagorner.

PLUR. *sans art.* imbunărĭ ; — *avec l'art.* imbunările.

ÎMBUNAT, *adj.* amélioré, rendu meilleur, devenu favorable. || calmé, radouci, apaisé. || amadoué. || *Imbunat cu cine-va*, en faveur après de quelqu'un, dans les bonnes grâces de quelqu'un.

F. GRAM. *f. s.* imbunată ; — *m. pl.* imbunaţi ; — *f. pl.* imbunate.

ÎMBUNĂTĂŢI (a), *v.* 1° améliorer, rendre meilleur, perfectionner. || amender (la terre). 2° trouver bon, approuver. || 1° *Îĭ a imbunătăţit soartea*, il a amélioré son sort. || 2° *Acest sfat măgăresc măgarii cu un glas îl imbunătăţesc* (AL. DON.), les ânes d'une seule voix approuvent ce conseil d'un âne.

CONJ. *Ind. pr.* imbunătăţesc. — *Inf. pr.* a imbunătăţi. — *Part. pr.* imbunătăţind. — *Part. pas.* imbunătăţit.

ÎMBUNĂTĂŢI (a se), *vr.* s'améliorer, s'abonnir, devenir meilleur. || *De ierĭ starea luĭ s'a imbunătăţit*, depuis hier son état s'est amélioré. || *Vinul se imbunătăţesce stând in pivniţă*, le vin s'abonnit en restant dans la cave.

ÎMBUNĂTĂŢIRE, *s. f.* action d'améliorer, etc. || amélioration, perfectionnement.

PLUR. *sans art.* imbunătăţirĭ ; — *avec l'art.* imbunătăţirile.

ÎMBUNĂTĂŢIT, *adj.* amélioré, abonni, devenu meilleur, perfectionné.

F. GRAM. *f. s.* imbunătăţită ; — *m. pl.* imbunătăţiţi ; — *f. pl.* imbunătăţite.

ÎMBUNATAŢITOR, *s. m.* qui améliore, qui perfectionne. || réformateur.

PLUR. *sans art.* imbunătăţitorĭ ; — *avec l'art.* imbunătăţitorii.

ÎMBUNIT, *adj.* satisfait. || *Noĭ am remas imbuniţĭ* (I. CREANGĂ), nous sommes restés satisfaits. || V. îmbunat.

ÎMBURDA (a), *v.* [*Trans. et Ban.*] renverser.

CONJ. *Ind. pr.* imburd. — *Inf. pr.* a imburda. — *Part pr* imburdând. — *Part. pas.* imburdat.

ÎMBURDA (a se), *vr.* [*Trans. et Ban.*] se renverser, verser. || *S'a imburdat carul*, le chariot a versé.

CONJ. *Ind. pr.* se imburdă. — *Imf. pr.* a se imburda. — *Part. pr.* imburdându-se.

ÎMBUTUŞI (a), *v.* [*Trans.*] pousser, repousser.

CONJ. *Ind. pr.* imbutuşesc. — *Inf. pr.* imbutuşi. *Part. pr.* imbutuşind. — *Part. pas.* imbutuşit.

IME, *int.* [*Trans.*] vois! regarde un peu.

IMEDIAT, *adj.* immédiat.

F. GRAM. *f. s.* imediat ; — *m. pl.* imediaţi ; — *f. pl.* imediate.

IMEDIAT, *adv.* immédiatement. || V. în dată.

IMEMORIAL, *adj.* immémorial.

F. GRAM. *f. s.* imemorială ; — *m. pl.* imemoriali ; — *f. pl.* imemoriale.

IMENEĬ, *s. m.* V. imineĭ.

IMENS, *adj.* immense.

F. GRAM. *f. s.* imensă ; — *m. pl.* imenşi ; — *f. pl.* imense.

IMENS, *s. n.* immensité. || *Un imens de întunerec* (DELAVR.), une immensité d'obscurité.

IMENSITATE, *s. f.* immensité.

IMIGRA (a), *v.* immigrer.

CONJ. *Ind. pr.* imigrez. — *Inf. pr.* a imigra. — *Part. pr.* imigrând. — *Part. pas.* imigrat.

IMIGRARE, *s. f.* action d'immigrer. || immigration.

PLUR. *sans art.* imigrărĭ ; — *avec l'art.* imigrările.

IMIGRANT, *s. m.* immigrant.

PLUR. *sans art.* imigranţĭ ; — *avec l'art.* imigranţii.

IMINENT, *adj.* imminent.

F. GRAM. *f. s.* iminentă ; — *m. pl.* iminenţi ; — *f. pl.* iminente.

IMINEŬ, *s. m.* 1⁰ pantoufle boutonné sur le cou-de-pied. || 2⁰ soulier (de paysan).

PLUR. *sans art.* iminei ; — *avec l'art.* iminciĭ.

IMITA (a), *v.* imiter.

CONJ. *Ind. pr.* imităz.— *Inf. pr.* a imita. — *Part. pr.* imitând. — *Part. pas.* imitat.

IMITARE, *s. f.* action d'imiter. || imitation.

PLUR. *sans art.* imitări ; — *avec l'art.* imitările.

IMITAȚIE *et* **imitațiune**, *s. f.* imitation.

PLUR. *sans art.* imitații *et* imitațiuni ; — *avec l'art.* imitațiile *et* imitațiunile.

IMITATIV, *adj.* imitatif.

F. GRAM. *f. s.* imitativă ;— *m. pl.* imitativi ; — *f. pl.* imitative.

IMITATOR, *s. m.* imitateur.

PLUR. *sans art.* imitatori ; — *avec l'art.* imitatorii.

IMM, *les mots dont le radical commence par un* **m** *et qui sont précédés du préfixe* **în** *sont écrits ici, conformément à la prononciation,* **înm** *et non* **imm**; *Ex.:* înmiit, înmulți, etc.

IMN, *s. n.* hymne, chant. || *Care s'au ridicat spre ceruri ca niște imne de laudă* (I. MAIOR.), qui se sont élevés vers le ciel comme des hymnes de louange.

PLUR. *sans art.* imne *et* imnuri ; — *avec l'art.* imnele *et* imnurile.

IMNĂTOR, *adj.* d'hymne, louangeur. || *Un șgomot imnător* (V. ALEX.), un bruit louangeur.

F. GRAM. *f. s.* imnătoare ; — *m. pl.* imnători ; — *f. pl.* imnătoare.

IMOBIL, *adj.* immobile. || V. **nemișcat**.

F. GRAM. *f. s.* imobilă ; — *m. pl.* imobili, — *f. pl.* imobile

IMOBILIAR, *adj.* immobilier. || *Averea-i imobiliară*, sa fortune immobilière. || V. **nemișcător**.

F. GRAM. *f. s.* imobiliară ; — *m. pl.* imobiliari ; — *f. pl.* imobiliare.

IMOBILITATE, *s. f.* immobilité. || V. **nemișcare**.

IMORAL, *adj.* immoral.

F. GRAM. *f. s.* imorală ; — *m. pl.* imorali ; *f. pl.* imorale.

IMORALITATE, *s. f.* immoralité.

IMOS, *adj.* souillé de boue, fangeux, sale, malpropre. || *Hainele de pe dînsul erau imoase deh ! ce să zic, ca de văcar* (P. ISPIR.) ; ses habits étaient souillés de boue, que voulez-vous que je vous dise, comme les habits d'un vacher.

F. GRAM. *f. s.* imoasă;—*m. pl.* imoși ; — *f. pl.* imoase.

ÎMPACA (a), *v.* réconcilier, raccommoder, concilier, calmer, consoler, satisfaire, contenter. || *Se pune pe un plâns de n'a putut nimeni să 'l impace*, il se mit à pleurer tellement que personne ne put le consoler. || *Cum ar impăca Domnul atita lume?* (GR. JIP.) Comment le Seigneur contenterait-il tant de monde ?

CONJ. *Ind. pr.* impac, impaci, impacă.—*Imparf.* impăcam. — *Pas. déf.* impăcai. — *Pl. q. parf.* impăcasem. — *Fut. pr.* voiu impăca. — *Cond. pr.* aș impăca.—*Impér.* impacă, impăcați.—*Subj. pr.* să impac, să impaci, să impace. — *Inf. pr.* a impăca. — *Part. pr.* impăcând.—*Part. pas.* impăcat.

ÎMPĂCA (a se), *v.* s'accommoder, se faire à, se réconcilier, se racommoder, tomber d'accord. *Vestea se imprastiase că Domnul se împăcase cu boierii* (C. NEGRUZZI), la nouvelle s'était répandue que le prince s'était réconcilié avec les boyards. || *Neputându-se împăca cu aceasta slujba* (ION GHICA), ne pouvant se faire à cette fonction. || *S'au împăcat*, ils se sont réconciliés. || *S'a dus la negustor, se împăcă și i dădu pânza* (S. NAD.) ; elle alla chez le marchand, tomba d'accord sur le prix et lui donna la toile.

ÎMPĂCĂCIOS, *adj.* conciliant.

F. GRAM. *f. s.* împăcăcioasă ; — *m. pl.* împăcăcioși;— *f. pl.* împăcăcioase.

ÎMPACARE, *s. f.* action de concilier, de raccommoder, de réconcilier, de satisfaire, de contenter, de consoler, de tomber d'accord. || conciliation, raccommodement, réconciliation. || satisfaction, contentement. || consolation. || accord, entente.

PLUR. *sans art.* împăcări ;—*avec l'art.* împăcările.

ÎMPĂCAT, *adj.* en paix avec, réconcilié, d'accord. || satisfait. || *Ori în care parte a lumei, ei vor fi tot ne 'mpacați* (AL. DON.); en quelque coin du monde qu'ils soient, ils seront également mal satisfaits.

F. GRAM. *f. s.* împăcată ;—*m. pl.* împăcați ; *f. pl.* împăcate.

ÎMPĂCĂTOR, *adj.* conciliant.

F. GRAM. *f. s.* împăcătoare ; — *m. pl.* împăcători, *f. pl.* împăcătoare.

ÎMPACHETA (a), *v.* empaqueter.

CONJ. *Ind. pr.* impachetez.—*Inf. pr.* a impacheta. —*Part. pr.* impachetând.—*Part. pas.* impachetat

ÎMPACHETARE, *s. f.* action d'empaqueter. || empaquetage.

PLUR. *sans art.* impachetări ; *avec l'art.* impachetările.

ÎMPACIUI (a), *v.* pacifier, rétablir la paix, l'harmonie (entre deux personnes), concilier.

CONJ. *Ind. pr.* împăciuesc.—*Imparf.* împăciuiam —*Pas. déf.* împăciuiu. —*Pl. q. parf.* împăciuisem. — *Fut. pr.* voiu împăciui. — *Cond. pr.* aș împăciui. — *Impér.* împăciuiesce, împăciuiți. — *Subj. pr.* să împăciuesc, să împăciuiești, să împăciuiască. — *Inf. pr.* a împăciui.—*Part. pr.* împăciuind.— *Part. pas.* împăciuit.

ÎMPĂCĂCĬUNE, *s. f.* conciliation, arrangement, accord, raccommodement, réconciliation. || *A căděa la împăcăciune*, tomber d'accord. || *Dar el era împăcat în cugetul sĕu*, mais il était en paix avec sa conscience.

PLUR. *sans art.* împăcăciuní ;—*avec l'art.* împăcăciunile.

ÎMPĂCĬUIRE, *s. f.* action de pacifier, de rétablir la paix, l'harmonie. || conciliation, médiation. || *El caută, pe semne, vre-un chip de împăcĭuire a însuratorii sale cu slujba-ĭ din oştire* (D. OLLAN.); il cherche, à ce qu'il paraît, un moyen de concilier son mariage avec ses devoirs de soldat.

PLUR. *sans art.* împăcĭuirĭ;—*avec l'art.* împăcĭuirile.

ÎMPĂCĬUITOR, *adj.* conciliant.

F. GRAM. *f. s.* împăcĭuitoare ; — *m. pl.* împăcĭuitorĭ; — *f. pl.* împăcĭuitoare.

ÎMPĂCIUITOR, *s. m.* pacificateur, médiateur. || *Eu am venit aiĕĭ ca împăcĭuitor* (D. OLLAN.), je suis venu ici en médiateur.

PLUR. *sans art.* împăcĭuitorĭ ; — *avec l'art.* împăcĭuitorii.

ÎMPĂCLIT, *adj.* V. **împiclit**.

ÎMPĂIENGENI (a se), *vr.* se voiler, se troubler (en parlant des yeux). || *Ochiĭ-i se împăiengenesc*, ses yeux se voilent. || *Ochiul se împăienjenĭa, capul i se clătina* (P. POP. G. D. TEOD.); ses yeux se voilaient, sa tête se balançait. || *I s'a împăĭengenit vederile*, ses yeux se couvrirent d'un voile.

CONJ. *Ind. pr.* se împăienjenesce.—*Imparf.* să împăienjenĭa. *Pas. déf.* se împăienjení. — *Pl. q. parf.* se împăienjenise. — *Fut. pr.* se va împăienjení. — *Cond. pr.* s'ar împăienjení. —*Subj. pr.* să se împăienjenească. — *Inf. pr.* a se împăienjení. — *Part. pr.* împăienjenindu-se.—*Part. pas.* împăienjenit.

ÎMPAIENJENIRE, *s. f.* action de se voiler, de se troubler (en parlant des yeux). || *O împăienjenire a ochilor* (AL. ODOB.), un obscurcissement de la vue, comme un voile qui se met sur les yeux.

ÎMPĂIENGENIT, *adj.* voilé (en parlant des yeux). || **Loc.** *E cu ochiĭ împăienjenițĭ*, il a les yeux troubles, il est gris.

F. GRAM. *f. s.* împăienjenită ;—*m. pl.* împăienjeniț; — *f. pl.* împăienjenite.

ÎMPĂMÎNTENI (a) *v.* naturaliser.

CONJ. *Ind. pr.* împămintenesc. — *Inf. pr.* a împămînteni.— *Part. pr.* împămintenind.—*Part. pas.* împămintenit.

ÎMPĂMÎNTENIRE, *s. f.* action de naturaliser. || naturalisation.

PLUR. *sans art.* împămintenirĭ;— *avec l'art.* împămintenirile.

ÎMPĂMÎNTENIT, *adj.* naturalisé.

F. GRAM. *f. s.* împămintenită ; — *m. pl.* împămintenițĭ ; — *f. pl.* împămintenite.

1. **ÎMPĂNA** (a), *v.* 1° larder, entrelarder, piquer de lard. || 2° remplir (se dit d'une chose qui se trouve à la fois de tous les côtés), farcir. || *Ţara era împănată de Tătarĭ*, le pays était rempli de Tartares. || *A împănat lumea cu solĭ* (EL. SEV.), il remplit le monde d'envoyés. || *Un discurs împănat cu vorbe străine*, un discours farci de mots étrangers.

CONJ. *Ind. pr.* împănez. — *Imparf.* împănam. — *Pas. déf.* împănaĭ.—*Pl. que parf.* împănasem.—*Fut. pr.* voiu împăna. — *Cond. pr.* aș împăna. — *Impér.* împănează, împănațĭ. — *Subj. pr.* să împănez, să împănezĭ, să împănеze. — *Inf pr.* a împăna.—*Part. pr.* împănând.—*Part. pas.* împănat.

2. **ÎMPĂNA** (a), *v.* V. a **împĕna**.

ÎMPĂNARE, *s. f.* 1° action de larder, d'entrelarder, de piquer avec du lard. || 2° action de remplir, de farcir.

ÎMPĂNAT, *adj.* 1° lardé, entrelardé. || 2° rempli, farci, bourré. || 1° *O friptură bine împănată*, un rôti bien lardé. || 2° *Muscalii stau împănațĭ peste tot locul* (N. COST.), les Russes étaient répandus partout.

F. GRAM. *f. s.* împănată :—*m. pl.* împănațĭ : — *f. pl.* împănate.

ÎMPĂNZI (a), *v.* mettre par rangées, mettre en ordre, arranger, ranger, ordonner. || *Vezĭ pe un rege ce'mpănzesce globu'n planurĭ pe un veac* (M. EMIN.), tu vois un roi qui dans ses plans ordonne le monde pour un siècle.

CONJ. *Ind. pr.* împănzesc. — *Inf. pr.* a împănzi.— *Part. pr.* împănzind. — *Part. pas.* împănzit.

ÎMPĂPUȘA (a), *v.* envelopper, affubler. || emmobiner.

CONJ. *Ind. pr.* împăpușez. — *Inf. pr.* a împăpuși. — *Part. pr.* împăpușând. — *Part. pas.* împăpușat.

ÎMPĂPUȘA (a se) *vr.* s'enfermer dans une coque, se transformer en chrysalide, chrysalider. || s'embobiner.

ÎMPĂRAT, *s. m.* empereur, souverain. || roi (dans les contes populaires). || fiancé (dans beaucoup de poésies populaires). || *Împăratul Austrieĭ*, l'empereur d'Autriche. || *Un feciór de împărat*, un fils de roi. || *Beţivuluĭ când este beat 'ĭ pare că-ĭ împărat*; quand il est ivre, l'ivrogne s'imagine être roi.

PLUR. *sans art.* împărațĭ ; — *avec l'art.* împărații.

1. **ÎMPĂRĂTEASĂ**, *s. f.* impératrice. || reine (dans les contes populaires).

PLUR. *sans art.* împărătese ; *avec l'art.* împărătesele.

2. **ÎMPĂRĂTEASĂ**, *s. f.* bryone *(bot.)*. || *Împărăteasa buriénilor*, belladone *(bot.)*.

1. **ÎMPĂRĂȚEL**, *s. m. dim. de* împărat.

2. **ÎMPĂRĂȚEL**, *s. m* V. împărătuș.

ÎMPĂRĂTESC, *adj.* impérial, royal, souverain. || *Serbători împărătești*, grandes fêtes (de l'église). || *Ușile împărătești*, la porte principale de l'iconostase.

F. Gram. *f. s.* împărătească ; — *m. et f. pl.* împărătești.

ÎMPĂRĂTESCE, *adv.* comme un roi, comme un empereur, comme un souverain. || *Trăiesce împărătesce*, il vit comme un roi, (il ne se prive de rien).

ÎMPĂRĂȚI (a) *v.* régner, gouverner un Etat. || bien vivre, vivre comme un roi. || *După ce a împărățit șase ani*, après qu'il eût régné six ans. || *Și împărățiră în pace pînă ce trăiră* (P. Ispir.), et ils régnèrent en paix tant qu'ils vécurent. || *Cel cu puțină minte împărățesce* (Gol.), celui qui a peu d'esprit vit comme un roi, (heureux les pauvres d'esprit).

Conj. *Ind. pr.* împărățesc. — *Imparf.* împărățiam. — *Pas. déf.* împărățiĭ. — *Pl. q. parf.* împărățisem. — *Fut. pr.* voiu împărăți. — *Cond. pr.* aș împărăți. — *Impér.* împărățesce, împărățiți. — *Subj. pr.* să împărățesc, să împărățești, să împărățească. — *Inf. pr.* a împărăți. — *Part. pr.* împărățind. — *Part. pas.* împărățit.

ÎMPĂRĂȚIE, *s. f.* règne, domination. || empire, royaume. || la Sublime Porte, le Sultan (dans les chroniques). || *Să vie împărăția ta*, que votre règne arrive. || *Boĭerii dedese la Împărăție arz* (N. Costin), les boyards avaient réclamé auprès de la Sublime Porte. || *Că Împărăția era tinără, copil încă* (Mir. Cost.) ; car le Sultan était jeune, encore enfant. || *Împărăția Ta*, Votre Majesté.

ÎMPĂRĂȚIȚA, *s. f. dim. de* împărătească, petite reine.

1. **ÎMPĂRĂTUȘ**, *s. m.* luette.

2. **ÎMPĂRATUȘ**, *s. m. [Buc.]* roitelet *(ornith.)*.

ÎMPĂRATUL PASERILOR, *comp.* roitelet *(ornith.)*.

ÎMPARATUL VERDE, *s. pr.* nom d'un personnage des contes populaires.

ÎMPĂRECHIA (a), *v.* V. a împerechia.

ÎMPARTĂȘANIE, *s. f.* V. împartășanie.

ÎMPĂRTAȘENIE, *s. f.* communion. || *Venise preotul să-ĭ dee împărtășenie* (N. Gane), le prêtre était venu lui donner la sainte communion.

ÎMPĂRTĂȘI (a), *v.* partager avec quelq'un, faire part de, communiquer à. || départir. || donner la communion. || *Ideĭ ce nu putea să nu împărtășească*, des idées qu'il ne pourrait pas ne pas partager. || *Împărtășind luĭ Dumnezeu ingerul dorința nestrămutată a luĭ Pepelea* (I. G. Sbiera), l'ange ayant communiqué à Dieu le désir immuable de Pepelea. || *El risipia nestematele odoare cu care 'l împărtășise soartea* (Al. Odob.), il dissipait les inestimables trésors que le sort lui avait départis.

Conj. *Ind. pr.* împărtășesc. — *Imparf.* împărtășiam. — *Pas. déf.* împărtășiĭ. — *Pl. q. parf.* împărtășisem. — *Fut. pr.* voiu împărtăși. — *Cond. pr.* aș împărtăși. — *Impér.* împărtășesce, împărtășiți. — *Subj. pr.* să împărtășesc, să împărtășești, să împărtășească. — *Inf. pr.* a împărtăși. — *Part. pr.* împărtășind. — *Part. pas.* împărtășite.

ÎMPĂRTĂȘI (a se), *vr.* 1° participer. || 2° communier.

ÎMPĂRTĂȘIRE, *s. f.* 1° action de partager, de faire part, de communiquer. || participation, communication. || 2° action de communier. || communion. || *Cantaeuzinii nu aveau nicĭ împărtășire la scaunul țăreĭ* (Zil. Rom.), les Cantacuzènes n'avaient aucun droit au trône de Valachie.

ÎMPĂRTĂȘIT, *adj.* 1° communiqué. || 2° qui a communié.

F. Gram. *f. s.* împărtășită ; — *m. pl.* împărtășiți ; — *f. pl.* împărtășite.

ÎMPĂRȚEALĂ, *s. f.* division, distribution, partage. *(anc)* séparation, divorce. || *Zicênd : de știŭ socoteală suntem patru la 'mpărțeală* (G. Asaki) ; disant : si je sais bien compter, nous sommes quatre à partager. || *Pe jumătate nu-ĭ împărțeală bună* (D. Ollan.), par moitié, ce n'est pas un juste partage.

Plur. *sans art* împărțeli ;— *avec l'art.* împărțelile.

ÎMPĂRȚI (a), *v.* diviser, sectionner, séparer. || distribuer, partager. || disperser. || *Cine împarte, parte 'și face* (Gol.) ; celui qui fait les parts se réserve la meilleure. || *A împărți în două*, diviser en deux, couper en deux. || *A împărți pe la săracĭ*, distribuer aux pauvres. || *A împărți porunceĭ*, donner des ordres. || *Ce avem a împărți cu el ?* (V. Alex.) Qu'avons-nous à partager avec lui ?

Conj. *Ind. pr.* impart, imparți, imparte. — *Imparf.* împărțiam. — *Pas. déf.* împărțiĭ. — *Pl. q. parf.* împărțisem. — *Fut. pr.* voiu împărți. — *Cond. pr.* aș împărți. — *Impér.* imparte, împărțiți. — *Subj. pr.* să impart, să imparți, să împartă. — *Inf. pr.* a împărți. — *Part. pr.* împărțind. — *Part. pas.* împărțit.

ÎMPĂRȚI (a se), *vr. (anc.)* 1° diviser. || 2° se séparer, séparer, divorcer. || *Când se va împărți muĭerea de bărbat* (Prav. Mold.), quand on séparera la femme de son mari. || *'Și împărți toată avuția la ostași*, il distribua toute sa fortune aux soldats.

ÎMPARȚIAL, *adj.* impartial. || V. **nepărtinitor.**

F. GRAM. *f. s.* imparțială ; — *m. pl.* imparțiali ; — *f. pl.* imparțiale.

ÎMPARȚIALITATE, *s. f.* impartialité. || V. **nepărtinire.**

ÎMPĂRȚIRE, *s. f.* action de diviser, de partager. || division, partage, distribution.

PLUR. *sans. art.* împărțiri ; — *avec l'art.* împărțirile.

ÎMPĂRȚIT, *s. n.* le fait de partager. || *La împărțit le au venit preu greu să numere ei atîția bani* (I. G. SBIERA), au partage il leur fut très difficile de compter tant d'argent. || *A avea ceva de împărțit cu cineva*, avoir quelque chose à partager avec quelqu'un. — *Din fericire nu am nimic de împărțit cu dînsul*, par bonheur je n'ai rien à partager avec lui, (je n'ai avec lui aucune cause de dissension).

ÎMPĂRȚIT, *adj.* divisé, sectionné, séparé. || distribué, partagé.

F. GRAM. *f. s.* împărțită ; — *m. pl.* împărțiți ; — *f. pl.* împărțite.

ÎMPĂRȚITOR, *adj.* qui divise, qui partage.

F. GRAM. *f. s.* împărțitoare ; — *m. pl.* împărțitori ; — *f. pl.* împărțitoare.

1. **ÎMPĂRȚITOR**, *s. m.* distributeur. || *Împărțitor de ode in veci lingușitoare* (V. ALEX.), distributeur d'odes éternellement flatteuses. || *Împărțitor de scrisori*, facteur.

PLUR. *sans art.* împărțitori ; — *avec l'art.* împărțitorii.

2. **ÎMPARȚITOR**, *s. m.* diviseur *(t. d'arith.)*.

ÎMPĂRȚITURĂ, *s. f.* partage. || division, séparation, cloison, compartiment.

PLUR. *sans art.* împărțituri ; — *avec l'art.* împărțiturile.

IMPAS, *s. n.* impasse.

IMPASIBIL, *adj.* impassible.

F. GRAM. *f. s.* impasibilă ; — *m. pl.* impasibili ; — *f. pl.* impasibile.

ÎMPĂSLI (a se), *vr.* se mêler, s'emmêler, s'entremêler, s'embrouiller.

CONJ. *Ind. pr.* se împăslesce. — *Inf. pr.* a se împăsli. — *Part. pr.* împăslindu-se. — *Part. pas.* împăslit.

ÎMPĂSLIT, *adj.* mêlé, emmêlé, entremêlé, embrouillé, touffu. || *Cu perul căzut pe ochi și împăslit* (P. ISPIR.), les cheveux tombants sur les yeux et emmêlés. || *Mustăți aspre și împăslite*, des moustaches dures et touffues.

F. GRAM. *f. s.* împăslită ; — *m. pl.* împăsliți ; — *f. pl.* împăslite.

ÎMPĂTRI (a), *v.* quadrupler.

CONJ. *Ind. pr.* împătresc. — *Inf. pr.* a împătri. — *Part. pr.* împătrind. — *Part. pas.* împătrit.

ÎMPĂTRI (a se, a 'și), *vr.* se quadrupler.

ÎMPĂTRIRE, *s. f.* action de quadrupler.

ÎMPĂTRIT, *adj.* quadruplé.

F. GRAM. *f. s.* împătrită ; — *m. pl.* împătriți ; — *f. pl.* împătrite.

ÎMPATIMIRE, *s. f.* passion. || *Când sărut cu 'mpătimire a tei albi și netezi umeri* (M. EMIN.), quand je baise avec passion tes épaules blanches et polies.

ÎMPĂTURA (a), *v.* plier, mettre l'un sur l'autre des objets pliés. || **Loc.** *A o împătura* (DICT. AC. R.), se sauver, prendre la fuite.

CONJ. *Ind. pr.* împătur. — *Inf. pr.* a împătura. — *Part. pr.* împăturând. — *Part. pas.* împăturat.

ÎMPĂUNA (a), *v. [Trans.]* mettre (à un chapeau) des plumes de paon.

ÎMPĂUNAT, *adj. [Trans.]* orné d'une plume de paon.

F. GRAM. *f. s.* împăunată ; — *m. pl.* împăunați, — *f. pl.* împăunate.

ÎMPEDICA (a), *v.* empêcher, mettre un obstacle, faire obstacle, entraver, contrarier, gêner. || *A impedica roata unui car*, enrayer la roue d'un chariot.

CONJ. *Ind. pr.* impedic, impedici, impedică. — *Imparf.* impedicam. — *Pas. déf.* impedicai. — *Pl. q. parf.* impedicasem. — *Fut. pr.* voiu impedica. — *Cond. pr.* aș impedica. — *Impér.* impedică impedicați. — *Subj. pr.* să impedic, să impedici, să impedice. — *Inf. pr.* a impedica. — *Part. pr.* impedicând. — *Part. pas.* impedicată.

ÎMPEDICA (a se, a 'și), *vr.* se heurter contre q. qu'un ou q. q. chose, faire un faux pas, s'embarrasser dans quelque chose. || **Loc.** *Se impedică la vorbă*, il bégaie. || *I se impedică limba*, sa langue s'embrouille, il est ivre. || *Mi impedic tot de el*, je le rencontre partout (en mauvaise part), je ne peux faire un pas sans le rencontrer.

ÎMPEDICARE, *s. f.* action d'empêcher. || empêchement. || obstacle, entrave. || *Lapușneanu nu întîlnise nici o împedicare în drumul seu* (C. NEGRUZZI), Lapushneanu n'avait rencontré aucun obstacle sur sa route. || *Am băgat de seamă că una din impedicările spre înaintarea limbei românești este și aceasta, adică această limbă vorbindu-se în Țara Românească, în Moldova, în Basarabia, în Bucovina, în multe părți ale Transilvaniei și Banat, nu se grăesce prin toate părțile într'un fel* (GOL.) ; j'ai observé qu'un des obstacles au progrès de la langue Roumaine, c'est que cette langue, qui se parle en Valachie, en Moldavie, en Bessarabie, en Bucovine et en beaucoup d'endroits de la Transylvanie et du Banat, ne se prononce pas partout de la même manière.

PLUR. *sans art.* impedicări ; — *avec l'art.* impedicările.

ÎMPEDICAT, *adj.* empêché, entravé, enrayé. || contrarié, gêné. | Loc. *A avea gura impedicată*, avoir la parole difficile. — *Are gura impedicată, dar taina o spune 'ndată*; il a la parole difficile, mais il ne sait pas garder un secret.

F. Gram. *f. s.* impedicată; — *m. pl.* impedicaţi; — *f. pl.* impedicate.

ÎMPEDICĂTOARE, *s. f.* chaîne d'enrayure, ressort à arrêt, coin d'arrêt, sabot à enrayer, cran d'arrêt.

ÎMPEDICĂTOR, *adj.* qui empêche, qui arrête, qui entrave, qui fait obstacle. || *Având alte impedecătoare pricini* (Zil. Rom.), ayant d'autres raisons qui les retenaient.

F. Gram. *f. s.* impedicătoare; — *m. pl.* impedicători; *f. pl.* impedicătoare.

ÎMPELIŢA (a se), *vr.* s'incarner.

ÎMPELIŢARE, *s. f.* action de s'incarner. || incarnation.

ÎMPELIŢAT, *adj.* incarné. || qui a le diable au corps, dégourdi. || *Dracu împeliţat*, diable incarné. || *Se convinse că Păturică era un împeliţat* (N. Filim.), il se convainquit que Paturica était un véritable diable. || *Căţi-va flăcăi mai împeliţaţi*, quelques jeunes gens plus dégourdis.

F. Gram. *f. s.* împeliţată, — *m. pl.* împeliţaţi; — *f. pl.* împeliţate.

ÎMPĔNA (a), *v.* garnir de plumes, emplumer.

ÎMPĂNA (a se) *vr.* se garnir de plumes, s'emplumer.

ÎMPĔNAT, *adj.* emplumé, à plumes, ailé. || *Vînat împĕnat* (Al. Odob.), gibier à plumes.

F. Gram. *f. s.* împenată; — *m. pl.* împenaţi; — *f. pl.* împenate.

IMPENETRABIL, *adj.* impénétrable.

F. Gram. *f. s.* impenetrabilă; — *m. pl.* impenetrabili; — *f. pl.* impenetrabile.

IMPENETRABILITATE, *s. f.* impénétrabilité.

IMPERATIV, *adj.* impératif. || V. poruncitor.

IMPERATIV, *s. n.* impératif *(t. de gram.)*.

F. Gram. *f. s.* imperativă; — *m. pl.* imperativi; *f. pl.* imperative.

IMPERCEPTIBIL, *adj.* imperceptible.

F. Gram *f. s.* imperceptibilă; — *m. pl.* imperceptibili; — *f. pl.* imperceptibile.

1. **ÎMPERECHIA (a)** *v.* apparier, accoupler. || *După ce a cumpărat boul şi l'a dus a-casă l'a împerechiat cu boul seu* (I. G. Sbiera); lorsqu'il eût acheté le bœuf et qu'il l'eût conduit chez lui, il l'apparia avec son bœuf.

2. **ÎMPERECHIA (a)**, *v.* semer la discorde. || Loc. *A împerechia pe Petru cu Pavel*, semer la discorde entre Pierre et Paul.

Conj. *Ind. pr.* împerechiez. — *Imparf.* împerechiam.—*Pas. déf.* împerechiai. — *Pt. q. parf.* împerechiasem. — *Fut. pr.* voiu împerechia. — *Cond. pr.* aş împerechia. — *Impér.* împerechiază, împerechiaţi. — *Subj. pr.* să împerechiez, să împerechiezi, să împerechieze. — *Inf. pr.* a împerechia. — *Part. pr.* împerechiând. — *Part. pas.* împerechiat.

1. **ÎMPERECHIA (a se)**, *vr.* s'apparier, s'accoupler.

2. **ÎMPERECHIA (a se)**, *vr.* se diviser, être en querelle, être en désaccord. || *Se împerechiară boierii şi cu dinşii şi ţara în două părţi* (Mir. Cost.), les boyards se divisèrent en deux camps et avec eux le pays.

1. **ÎMPERECHIAT**, *adj.* apparié, accouplé.

2. **ÎMPERECHIAT**, *adj.* en désaccord.

F. Gram. *f. s.* împerechiată; — *m. pl.* împerechiaţi; — *f. pl.* împerechiate.

1. **ÎMPERECHĬERE**, *s. f.* action d'apparier, d'accoupler. || appariement, accouplement.

2. **ÎMPERECHĬERE**. *s. f.* discorde.

Plur. *sans art.* împerechieri; — *avec l'art.* împerechierile.

IMPERFECT, *adj.* imparfait.

F. Gram. *f. s.* imperfectă; — *m. pl.* imperfecţi; — *f. pl.* imperfecte.

IMPERFECT, *s. n.* imparfait *(t. de gram.)*.

IMPERFECŢIE *et* **imperfecţiune**, *s. f.* imperfection.

Plur. *sans art.* imperfecţii *et* imperfecţiuni; — *avec l'art.* imperfecţiile *et* imperfecţiunile.

IMPERIAL, *adj.* impérial. || V. împărătesc.

IMPERIOS, *adj.* impérieux. || poruncitor.

F. Gram. *f. s.* imperioasă; — *m. pl.* imperioşi; — *f. pl.* imperioase.

IMPERIU *s. n.* empire. || *Imperiul austro-maghiar*, l'Empire austro-hongrois.

Plur. *sans art.* imperie; — *avec l'art.* imperiele.

IMPERMEABIL, *adj.* imperméable.

F. Gram. *f. s.* impermeabilă; — *m. pl.* impermeabili; — *f. pl.* impermeabile.

IMPERMEABILITATE, *s. f.* imperméabilité.

IMPERSONAL, *adj.* impersonnel.

F. Gram. *f s.* impersonală; — *m. pl.* impersonali, — *f. p.* impersonale.

IMPERSONAL, *adv.* impersonnellement.

IMPERTINENT, *adj.* impertinent. || V obraznic.

F. Gram. *f. s.* impertinentă; — *n. pl.* impertinenţi; — *f. pl.* impertinente.

IMPERTINENŢA, *s. f.* impertinence. || V. obraznicie.

Plur. *sans art.* impertinenţe; — *avec l'art.* impertinenţele.

ÎMPESTRIȚA (a), *v.* bigarrer, barioler, moucheter, tigrer.

Conj. *Ind. pr.* impestrițez.—*Inf. pr.* a impestrița. —*Part. pr.* impestrițând.—*Part. pas.* impestrițat.

ÎMPESTRIȚARE, *s. f.* action de barioler, de bigarrer, de moucheter, de tigrer. || bariolage, bariolure, bigarrage, bigarrure.

Plur. *sans art.* impestrițări; — *avec l'art.* impestrițările.

ÎMPESTRIȚAT, *adj.* bariolé, bigarré, moucheté, tigré.

F. Gram. *f. s.* impestrițată; — *m. pl.* impestrițați; — *f. pl.* impestrițate.

ÎMPESTRIȚĂTURĂ, *s. f.* bariolage, bigarrure, variété (de couleurs).

Plur. *sans art.* impestrițături; — *avec l'art.* impestrițăturile.

ÎMPEȚICA (a), *v.* rapiécer, ajouter une pièce, un morceau. || *Casele mari care impeticează albastrul ceruluĭ*, les hautes maisons qui se découpent sur le bleu du ciel.

Conj. *Ind. pr.* impeticez.— *Inf. pr.* a impetica.— *Part. pr.* impeticând. — *Part. pas.* impeticat.

ÎMPETICARE, *s. f.* action de rapiécer.

ÎMPETICAT, *adj.* rapiécé.

F. Gram. *f. s.* impeticată; — *m. pl.* impeticați;— *f. pl.* impeticate.

ÎMPEȚI (a), *v.* V. a peți.

ÎMPEȚIRE, *s. f.* V. petire.

IMPETUOS, *adj.* impétueux.

F. Gram. *f. s.* impetuoasă; — *m. pl.* impetuoși. — *f. pl.* impetuoase.

IMPETUOS, *adv.* impétueusement.

IMPETUOSITATE, *s. f.* impétuosité.

ÎMPICĬOROGA (a), *v.* mettre sur pied, rétablir.

ÎMPICĬOROGA (a se), *vr. [Buc.]* se remettre sur pieds, se rétablir (après une maladie).

ÎMPÎCLIT, *adj.* plein de brouillard, obscurci, obscur (A. Odob.).

F. Gram. *f. s.* impiclită;—*f. pl.* impicliți;—*m. pl.* impiclite.

ÎMPĬEDICA (a), *v.* V. a împedica.

ÎMPĬEGAT, *s. m.* employé. || *La anul 1842 Alexandrescu a fost numit impiegat la postelnicie* (Ion Ghica), en 1842 Alexandrescu fut nommé employé au ministère des affaires étrangères.

Plur. *sans art.* impiegați;—*avec l'art.* impiegații.

ÎMPĬETRI (a), *v.* 1° pétrifier, changer en pierre.

Conj. *Ind. pr.* impietresc.—*Inf. pr.* a impietri — *Part. pr.* impietrind —*Part. pas.* impietrit.

ÎMPĬETRI (a se, a 'și), *vr.* se pétrifier, devenir comme de la pierre, s'endurcir. || *Inima sdrobită iarăși ca și stânca se 'mpĭetresce* (Vis. Doch.), le cœur deux fois brisé devient plus dur que le rocher. || *După suferirĭ multe inima se 'mpĭetresce* (Gr. Alex.), le cœur s'endurcit après de longues souffrances.

ÎMPĬETRIRE, *s. f.* action de se pétrifier, de se changer en pierre, de s'endurcir. || pétrification. || endurcissement. || *Impĭetrirea inimeĭ*, dureté du cœur.

ÎMPĬETRIT, *adj.* pétrifié, transformé en pierre. || endurci. || stupéfait, frappé de stupeur. *Apoĭ luară trupul celuĭ împĭetrit* (P. Ispir.), ensuite ils prirent le corps de celui qui avait été transformé en pierre. || *Inimă împĭetrită*, cœur endurci. || *Aŭ rămas împĭetriți*, ils restèrent stupéfaits.

F. Gram. *f. s.* impietrită; — *m. pl.* impietriți; — *f. pl.* impietrite.

ÎMPĬETROȘI (a se), *v. [anc.]* se pétrifier. || *Inima mea de cuvîntul bun s'a impĭetroșit* (Cantem.), (*litt.* mon cœur est devenu de pierre pour les bonnes paroles), mon cœur est devenu sourd aux bonnes paroles.

ÎMPILA (a), *v.* contraindre, opprimer, oppresser, vexer, pressurer. || *Începu a împila boĭerimea* (Al. Xen.), il se mit à opprimer les boyards.

Conj. *Ind. pr* impilez.— *Imparf.* impilam.— *Pas. déf.* impilaĭ.—*Pl. q. parf.* impilasem.—*Fut. pr.* voiŭ impila. — *Cond. pr.* aș impila. — *Impér.* impilează, impilați.— *Subj. pr.* să impilez, să impilezĭ, să impileze.—*Inf. pr.* a impila. — *Parf. prés.* impilând. — *l'art. pas.* impilat.

ÎMPILA (a se), *vr.* opprimer, se pressurer, pressurer. || *Viața-i lupta cea neîndurată în care unĭi pe alțiĭ se împilă* (A. C. Cuza), la vie est une lutte sans pitié dans laquelle les uns oppriment les autres.

ÎMPILARE, *s. f.* action de contraindre, d'opprimer, de pressurer, de vexer. || contrainte, oppression, vexation. || *Moțoc care întrebuința creditul ce avea la Domnĭ spre împilarea gloateĭ* (C. Negruzzi), Motsoc qui employait le crédit dont il jouissait auprès des princes pour pressurer le peuple.

Plur. *sans art.* impilări; — *avec l'art.* impilările.

ÎMPILAT, *s. m.* opprimé. || *În inima împilaților*, dans le cœur des opprimés.

Plur. *sans art.* impilați; — *avec l'art.* impilații.

ÎMPILAT, *adj.* opprimé, pressuré.

F. Gram. *f. s.* impilată; — *m. pl.* impilați; — *f pl.* impilate.

ÎMPILATOR, *s. m.* oppresseur.

Plur. *sans art.* impilători; — *avec l'art.* impilătorii.

ÎMPILĂTOR, *adj.* oppressif.

F. GRAM. *f. s.* impilătoare ; — *m. pl.* impilători ; — *f. pl.* impilătoare.

ÎMPINGĂTOR, *adj.* qui pousse, propulseur.

F. GRAM. *f. s.* împingătoare ; — *m. pl.* împingători ; — *f. pl.* împingătoare.

ÎMPINGĂTOR, *s. m.* celui qui pousse. || instigateur.

PLUR. *sans art.* împingători ; — *avec l'art.* împingătorii.

ÎMPINGE (a), *v.* pousser, donner une poussée. || *A împinge afară*, pousser dehors. || *A împinge înapoi*, repousser. || *A împinge înăuntru*, enfoncer. || *A împinge la roată*, pousser à la roue. || *Dracu l'a împins*, c'est le diable qui l'a poussé.

CONJ. *Ind. pr.* împing, împingi, împinge. — *Imparf.* împingeam. — *Pas. déf.* împinseĭ. — *Pl. q. parf.* împinsesem. — *Fut. pr.* voiŭ împinge. — *Cond. pr.* aș împinge. — *Impér.* împinge, împingeți. — *Subj. pr.* să împing, să împingi, să împingă. — *Inf. pr.* a împinge. — *Part. pr.* împingênd. — *Part. pas.* împins.

ÎMPINGE (a se), *vr.* se pousser. || *Se împingeau unii pe alții*, ils se poussaient les uns les autres.

ÎMPINGERE, *s. f.* action de pousser, de donner une poussée. || poussée, poussade. || propulsion.

ÎMPINS, *adj.* poussé, repoussé. || *Îi aŭ împins îndată călărețiĭ* (MIR. COST.), les cavaliers les repoussèrent aussitôt.

F. GRAM. *f. s.* împinsă ; — *m. pl.* împinși ; — *f. pl.* împinse.

ÎMPINSĂTURĂ, *s. f.* poussée, poussade.

PLUR. *sans art.* împinsături ; — *avec l'art.* împinsăturile.

ÎMPISTRI (a), *v.* varier, diversifier.

ÎMPISTRIT, *adj.* varié, diversifié.

F. GRAM. *f. s.* împistrită ; — *m. pl.* împistriți, — *f. pl.* împistrite.

ÎMPISTRITURĂ, *s. f.* variété (de couleurs).

PLUR. *sans art.* împistrituri, — *avec l'art.* împistriturile.

ÎMPLÂNTA (a), *v.* implanter, planter, ficher, enfoncer par la pointe. || *Nu voiu să 'mĭ implânt mâinele în spurcat sângele luĭ* (N. COST.), je ne veux pas tremper les mains dans son sang maudit. || *Când un dușman atît de îngrozitor va apuca să 'și implânte corturile sale în mijlocul țareĭ noastre* (N. BĂLC.), lorsqu'un aussi terrible ennemi aura réussi à planter sa tente au cœur de notre pays. || *Dorobanții implântase pe bastioanele forturilor steagul cu trei colorĭ al României* (AL. ODOB.), les *Dorobants* avaient planté sur les bastions des forts le drapeau tricolore de la Roumanie.

CONJ. *Ind. pr.* implânt. — *Inf. pr.* a implânta. — *Part. pr.* implântând. *Part. pas.* implântat.

ÎMPLÂNTA (a se), *vr.* se planter, s'implanter, se ficher. || s'établir à demeure

ÎMPLÂNTARE, *s. f.* action d'implanter, de planter, de ficher, etc.

ÎMPLÂNTAT, *adj.* implanté, planté, fiché, enfoncé dans.

F. GRAM. *f. s.* implântată ; — *m. pl.* implântați, *f. pl.* implântate.

ÎMPLĂSMUI (a), *v. imp.* créer, former, inventer, donner naissance. || *Alte dorurĭ noaptea implăsmuesc în minte*, la nuit fait naître d'autres désirs dans l'esprit.

CONJ. *Ind. pr.* implăsmuesc. — *Inf. pr.* a implăsmui. — *Part. pr.* implăsmuind. *Part. pas.* implăsmuit.

ÎMPLĂTOȘAT, *adj.* cuirassé. || *Se născu împlătoșat cu un pĭept d'aur*, il naquit avec une cuirasse d'or.

F. GRAM. *f. s.* implătoșată ; — *m. pl.* implătoșați, — *f. pl.* implătoșate.

1. **ÎMPLE** (a), *v. (anc.)* accomplir. || *Nu ve pare că am venit să sparg, ce să împlu* (Ev. COR.) ; ne pensez pas que je sois venu pour détruire, mais pour accomplir (les prophéties).

2. **ÎMPLE** (a), *v.* remplir. || *Împleți-mĭ un pahar să închin și eu cu voĭ* (N. FILIMON), remplissez un verre que je trinque moi aussi avec vous. || V. a umple.

ÎMPLERE, *s. f. (anc.)* contenu. || *Marea și toate împlerile eĭ* (CANTEMIR), la mer et tout ce qu'elle contient.

ÎMPLETEALĂ, *s. f.* V. împletitură.

ÎMPLETICEALA, *s. f.* V. împleticire.

ÎMPLETECI (a), *v.* V. a împletici.

ÎMPLETI (a), *v.* natter, tresser, entrelacer. || tricoter. || *A împleti o cunună*, tresser une couronne. || *Să stau singură a-easă să împletesc tot la cĭorap!* (D. OLLAN.) Que je reste seule à la maison à tricoter tout le temps des bas !

CONJ. *Ind. pr.* împletesc. — *Imparf.* împleteam. — *Pas. déf.* împletiĭ. — *Pl. q. parf.* împletisem. — *Fut. pr.* voiŭ împleti. — *Cond. pr.* aș împleti. — *Impér.* împletesce, împletiți. — *Subj. pr.* să împletesc, să împletești, să împletească. — *Inf. pr.* a împleti. *Part. pr.* împletind. — *Part. pas.* împletit.

ÎMPLETI (a se), *vr.* se natter, s'entrelacer. || se confondre. || *Cu atît viața luĭ Nicu Bălcescu se înfășură și se împletĭa cu viața mai tutulor care aŭ jucat un rol în țara noastră de la anul 1841 pînă la 1851* (CONV. LIT.), à tel point la vie de Nicolas Balcescu se

mêlait et confondait avec la vie de tous ceux qui ont joué un rôle dans notre pays de 1841 à 1851.

ÎMPLETICI (a), *v.* embrouiller, enchevêtrer.

Conj. *Ind. pr.* impleticesc. — *Inf. pr.* a impleticì. — *Part. pr.* impleticind — *Part. pas.* impleticit.

ÎMPLETICI (a se a 'şi), *vr.* s'embrouiller, s'enchevêtrer. || s'embarrasser les pieds dans quelque chose. || chanceler. || *Şi paşii mi se impleticĭau* (T. Şerban), je chancelais à chaque pas. || *Se repezì popa impleticindu-se* (Delavr.), prêtre se précipita en chancelant. || Loc. *I se impleticĭa picĭoarele*, ses jambes flageolaient, il était ivre.

ÎMPLETICIRE, s. *f.* action d'embrouiller, de s'embarrasser les pieds, de chanceler.

ÎMPLETICIT, *adj.* embrouillé, enchevêtré, embarrassé.

F. Gram. *f. s.* impleticită ; — *m. pl.* impleticiţĭ ; — *f. pl.* impleticite.

ÎMPLETIRE, s. *f.* action de natter, de tresser, d'entrelacer, de tricoter. || natte, tresse, treillis, entrelacement. || tricot.

Plur. *sans art.* impletirĭ ; — *avec l'art.* impletirile.

ÎMPLETIT, *adj.* natté, tressé, entrelacé. || tricoté. || *Un draguţ de bicĭuşor de curele impletit frumos* (I. Creangă), un bijou de petit fouet orné de courroies joliment entrelacées.

F. Gram. *f. s.* impletită ; — *m. pl.* impletiţĭ ; — *f. pl.* impletite.

ÎMPLETITOR, s. *m.* vannier, mandrier, fabricant de nattes de toute sorte.

Plur. *sans art.* impletitorĭ ; — *avec l'art.* impletitorii.

ÎMPLETITOARE, s. *f.* tressoir, tréteau (pour tresser les nattes).

ÎMPLETITURĂ, *s. f.* tresse, clayon, clayonnage, treillis, entrelacs. || tricot.

Plur. *sans art.* impletiturĭ ; — *avec l'art.* impletiturile.

ÎMPLICIT, *adj.* implicite.

F. Gram. *f. s.* implicită ; — *m. pl.* impliciţĭ ; — *f. pl.* implicite.

ÎMPLICIT, *adj.* implicitement.

ÎMPLINI (a), *v.* remplir, parfaire, compléter, combler. || accomplir, exécuter. || encaisser. || *A împlini o făgăduiala*, tenir une promesse. || *Împlinesc condiţiunile cerute*, il remplit les conditions exigées. || *A împlini un ordin*, exécuter un ordre. *A împlini o lucrare*, terminer un travail. *Tocmaĭ când copilul împlinĭa 15 anĭ*, juste quand l'enfant accomplissait 15 ans. || *Omul hotărăsce, Dumnezeu împlinesce* (P. Ispir.) ; l'homme propose et Dieu dispose. || *Din socoteală, lipsĭa zece leĭ, ĭi a împlinit ;* il manquait dix francs dans le compte, il a complété la somme. || *A împlinit banii*, il a payé la somme entière. || *De la voĭ voiu împlini toată păguba sărăcilor* (Em. Kogaln.), c'est vous qui paierez toutes les pertes des pauvres.

Conj. *Ind. prés.* implinesc. — *Imparf.* implĭnam. — *Pas. déf.* implinit. — *Pl. q. parf* implinisem. — *Fut. pr.* voiŭ împlini. — *Cond. pr.* aş împlini. — *Impér.* implinesce, implinitĭ. — *Subj pr.* să implinesc, să implinescĭ, să implinească. — *Inf. pr.* a împlini. — *Part. pr.* implinind. — *Part. pas.* împlinit.

ÎMPLINI (a se), *vr.* s'accomplir. || *Prooroceirea s'a împlinit*, la prophétie s'est accomplie. || *Cineĭ miĭ de anĭ s'aŭ împlinit* (V. Pogor), il y a cinq mille ans révolus. || *Tot ce am cerut mi s'a împlinit*, tout ce que j'ai demandé s'est réalisé. || *Aĭ însă nădejde în Dumnezeu, căcĭ şi împăratuluĭ 'ĭ s'a împlinit* (P. Ispir.) ; pourtant aie confiance en Dieu, car l'empereur est au bout de son rouleau. || *'Şĭ a împlinit datoria*, il a fait son devoir. || *A îşĭ împlini cuvîntul*, tenir sa promesse. || *Îşĭ a împlinit timpul*, il a fait son temps.

ÎMPLINIT, *adj.* accompli, révolu. || *Să ţi fie tot gândul împlinit !* Que tout ce que tu désires soit accompli ! A tes souhaits !

F. Gram *f. s.* împlinită ; — *m. pl.* împliniţĭ ; — *f. pl.* împlinite.

ÎMPLINIRE, *s. f.* action de remplir, de parfaire, etc. || accomplissement, achèvement. || complément. || obligation exécution. || encaissement. || *A aduce la îndeplinire*, exécuter.

Plur. *sans art.* împlinirĭ ; — *avec l'art.* împlinirile.

ÎMPLINIRĬ, s. *f. pl.* remblais.

ÎMPLINITOR, *s. m.* exécuteur, encaisseur.

Plur. *sans art.* împlinitorĭ ; — *avec l'art.* împlinitorii.

ÎMPLUTURĂ, s. *f.* V. **umplutură**.

ÎMPODOBI (a), *v.* orner, parer, embellir, enjoliver, décorer. || *Lacrimile o împodobĭaŭ*, les larmes la rendaient plus jolie.

Conj. *Ind. pr.* împodobesc. — *Imparf.* împodobĭam. — *Pas. déf.* împodobiĭ. — *Pl. q. parf.* împodobisem. — *Fut. pr.* voiu împodobi. — *Cond. pr.* aş împodobi. — *Impér.* să împodobesce, împodobiţĭ. — *Subj. pr.* să împodobesc, să împodobescĭ, să împodobească. — *Inf. pr.* a împodobi. — *Part. pr.* împodobind. — *Part. pas.* împodobit.

ÎMPODOBIRE, *s. f.* action d'orner, de parer, d'embellir, d'enjoliver, de décorer. || ornementation, parure, embellissement, enjolivement, décoration.

Plur. *sans art.* împodobirĭ ; — *avec l'art.* împodobirile.

ÎMPODOBIT, *adj.* orné, paré, embelli, enjolivé, décoré. || *Era împodobit la cuvinte, dulce ĭi era vorba luĭ* (N. Costin) ; son langage était fleuri, sa parole était douce. || *Împodobit cu nalte învăţăturĭ* (Zil. Rom.), orné

de vastes connaissances. || *O carte cu figurĭ impodobită*, un livre orné d'images. || *Impodobită ca p'o mireasă*, parée comme une fiancée. || *Impodobit cu florĭ*, émaillé de fleurs. || *Impodobit cu steagurĭ*, pavoisé de drapeaux.

F. GRAM *f. s.* impodobită; — *m. pl.* impodobiţĭ; — *f. pl.* impodobite.

ÎMPODOBITOR, *adj.* qui orne, qui pare, qui embellit, qui enjolive, qui décore.

F. GRAM. *f. s.* impodobitoare; — *n. pl.* impodobitorĭ; — *f. pl.* impodobitoare.

ÎMPOFILA (a), *v.* mettre, passer la croupière (à un cheval). || *(au fig.)* calmer, mettre à la raison.

ÎMPOFILARE, *s. f.* action de mettre, de passer la croupière (à un cheval).

ÎMPONCIŞA (a), *v. (anc.)* contredire, opposer.

CONJ. *Ind. pr.* imponcisez. — *Inf. pr.* a imponciş. — *Part. pr.* imponcişând. — *Part. pas.* imponcişat.

ÎMPONCIŞA (a se), *v. (anc.)* s'opposer. || *Căcĭ Domnul mândrilor se împoncişează* (CANTEM.), car le Seigneur s'oppose aux orgueilleux. || *Cine firĕ se împoncişează* (CANTEM.), qui se met en contradiction avec la nature.

ÎMPONCIŞARE, *s. f.* contradiction. || *In aşa împoncişare de ideĭ se aflau bătrînĭ cu tineretul din Divanul ad hoc* (I. CREANGĂ), les vieux boyards étaient dans une telle contradiction d'idées avec la jeunesse du Divan ad hoc.

ÎMPONCIŞAT, *adj. (anc.)* opiniâtre.

ÎMPONCIŞĂTOR, *adj. (anc.)* contrarié, opposé (CANTEM.).

F. GRAM. *f. s.* împoncişitoare; — *m. pl.* împoncişitorĭ; — *f. pl.* împoncişitoare.

ÎMPONCIŞĂTOR, *s. m. (anc.)* celui qui s'oppose, qui contredit. || contradicteur (CANTEMIR).

PLUR. *sans art.* imponcişătorĭ; — *avec l'art.* imponcişătoriĭ.

ÎMPOPORA (a), *v.* peupler.

CONJ. *Ind. pr.* împoporez. — *Imparf.* împoporam. — *Pas. déf.* împoporaĭ. — *Pl. q. parf.* împoporasem. — *Fut. pr.* voiu împopora. — *Cond. pr.* aş împopora. — *Impér.* împoporează, împoporaţi. — *Subj. pr.* să împoporez, să împoporezi, să împoporeze. — *Inf. pr.* a împopora. — *Part. pr.* împoporând. — *Part. pas.* împopporat.

ÎMPOPORA (a se) *v.* se peupler.

ÎMPOPORARE, *s. f.* action de peupler. peuplement.

ÎMPOPORAT, *adj.* peuplé. || *Ţările aceste erau împoporate*, ces pays étaient peuplés.

F. GRAM. *f. s.* împoporată; — *m. pl* împoporaţĭ; — *f. pl.* împoporate.

ÎMPOPOŢAT, *adj.* V. impopotonat (I. CREANGĂ),

ÎMPOPOŢONA (a), *v.* attifer, pomponner.

CONJ. *Ind. pr.* împopoţonez. — *Inf. pr.* a împopoţona. — *Part. pr.* împopoţonând. — *Part. pas.* împopoţonat.

ÎMPOPOŢONA (a se), *vr.* s'attifer, se pomponner.

ÎMPOPOŢONAT, *adj.* attifé, pomponné. || *Aĭ vĕdut-o ce împopoţonată era?* As-tu vu comme elle était pomponnée?

F. GRAM. *f. s.* împopoţonată; — *m. pl.* împopoţonaţĭ; — *f. pl.* împopoţonate.

ÎMPOPULA (a), *v.* V. a împopora.

ÎMPOPULARE, *s. f.* V. împoporare.

IMPORT *s. n.* importation.

IMPORTA (a), *v.* importer.

CONJ. *Ind. pr.* importez. — *Inf. pr.* importa. — *Part. pr.* importând. — *Part. pas.* importat.

IMPORTANT, *adj.* important. || *Asupra cuvintuluĭ important* (T. MAIOR.), sur le mot important. || V. însemnat.

F. GRAM. *f. s.* importantă; — *m. pl.* importanţĭ; — *f. pl.* importante.

IMPORTANŢA, *s. f.* importance. || *Cĕĭ vechĭ puneau în cuvîntare o înaltă importanţă* (A. ODOB.), les anciens mettaient une grande importance dans le discours. || V. însemnătate.

IMPORTARE, *s. f.* action d'importer. || importation.

PLUR. *sans art.* importărĭ; *avec l'art.* importările.

IMPORTAT, *adj.* importé.

F. GRAM. *f. s.* importat; *m. pl.* importaţĭ; — *f. pl.* importate.

IMPORTAŢIE *et* **importaţiune**, *s. f.* importation.

PLUR. *sans art.* importaţiĭ *et* importaţiuni; — *avec l'art.* importaţiile *et* importaţiunile.

IMPORTUN, *adj.* importun.

F. GRAM. *f. s.* importună; — *m. pl.* importuni; — *f. pl.* importune.

IMPORTUNITATE, *s. f.* importunité.

PLUR. *sans art.* importunităţĭ; — *avec l'art.* importunităţile.

ÎMPOSESUI (a), *v. [Mold.]* affermer.

CONJ. *Ind. pr.* imposesuesc. — *Inf. pr.* a imposesui. — *Part. pr.* imposesuind. — *Part. pas.* imposesuit.

IMPOSIBIL, *adj.* impossible.

F. GRAM. *f. s.* imposibilă; — *m. pl.* imposibiĭ. / *pl* imposibile.

IMPOSIBILITATE, *s. f.* impossibilité.

PLUR. *sans art.* imposibilităţĭ; — *avec l'art.* imposibilităţile.

IMPOSIT, *s. n.* impôt.

PLUR. *sans art.* imposite; — *avec l'art.* impositele

IMPOTENT, s. *m.* impotent. || *El pe impotenţii intelectuali nu-i consideră ca oameni* (I. L. Caragiale), il ne considère pas comme des hommes les impotents intellectuels.

Plur. *sans art.* impoteni; — *avec l'art.* impotenii.

ÎMPOTRIVĂ, *prép.* contre. || au contraire. || *A sta împotrivă*, s'opposer, tenir tête, résister. || *Aceasta i cădea împotrivă* (Zil. Rom.), cela ne lui convenait pas. || *Dar tu împotrivă să urmezi* (Gol.), mais toi fais le contraire.

ÎMPOTRIVI (a se), *v.* s'opposer, contredire. *Cel ce ţi se împotrivesce, de la acela numai poţi afla adevĕrul* (Gol.); on ne peut apprendre la vérité que de celui qui vous contredit.

Conj. *Ind. pr.* mĕ impotrivesc. — *Imparf.* mĕ impotrivĭam. — *Pas. déf.* mĕ impotrivii. — *Pl. q. parf.* mĕ impotrivisem. — *Fut. pr.* mĕ voiŭ impotrivi. — *Cond. pr.* m'aş impotrivi. — *Impér.* impotrivesce-te, impotriviţi-vĕ. — *Subj. pr.* să mĕ impotrivesc, să te impotrivescĭ, să se impotrivească. — *Inf. pr.* a se impotrivi. — *Part. pr.* impotrivindu-se. — *Part. pas.* impotrivit.

ÎMPOTRIVEALĂ, *s. f.* opposition, refus.

ÎMPOTRIVIRE, *s. f.* action de s'opposer. || opposition, refus. || opiniâtreté. || *Rumpênd orĭ-ce ĭezătură le stă cu împotrivire* (C. Konaki), brisant tout barrage qui s'opposait à lui. || *Daca va găsi împotriviri, va urma resboiŭl* (Al. Odob.); s'il rencontre de l'opposition (si on lui oppose un refus), la guerre s'ensuivra.

Plur. *sans art.* impotriviri; — *avec l'art.* impotrivirile.

ÎMPOTRIVITURĂ, *s. f.* [*Buc.*] résistance (I. G. Sbiera).

ÎMPOTRIVNIC, *adj* V. improtivnic.

ÎMPOVĂIA (a se), *vr.* se troubler. || s'obscurcir.

Conj. *Ind. pr.* se impovăiază. — *Inf. pr.* a se impovăia. — *Part. pr.* impovăiindu-se. — *Part. pas.* impovăiat.

ÎMPOVAIALA, *s. f.* trouble, obscurcissement.

ÎMPOVĂIERE, *s. f.* action de troubler, d'obscurcir.

ÎMPOVĂRA (a), *v.* peser sur, charger, surcharger, accabler.

Conj. *Ind. pr.* impovărez, impovărezi, impovărează. — *Imparf.* impovăram. — *Pas. déf.* impovărai. — *Pl. q. parf.* impovărasem. — *Fut. pr.* voiŭ impovăra. — *Cond. pr.* aş impovăra. — *Impér.* impovărează, impovăraţi. — *Subj. pr.* să impovărez, să impovărezi, să impovăreze. — *Inf. pr.* a impovăra. — *Part. pr.* impovărând. — *Part. pas.* impovărat.

ÎMPOVĂRA (a se), *vr.* se charger, se surcharger, être accablé.

ÎMPOVĂRARE, *s. f.* action de peser sur, de charger, de surcharger, d'accabler.

ÎMPOVĂRAT, *adj.* chargé, surchargé, accablé. || *Impovărat de dărĭ*, accablé d'impôts. || *Scipione muri pe drum impovorat de mâhnire* (A. Zanne), Scipion mourut en chemin accablé de chagrin. || *O femeie impovorată*, une femme enceinte. — *Rĕmânênd impovorată*, étant restée enceinte.

F. Gram. *f. s.* impovărată; — *m. pl.* impovăraţi; — *f. pl.* impovărate.

IMPOSANT, *adj.* imposant. || V. **împunător**.

F. Gram. *f. s.* imposantă; — *m. pl.* imposanţi; — *f. pl.* imposante.

ÎMPRÂNZI (a), *v.* atteindre à l'heure du dîner (à midi). || *Cu mincĭuna imprânzescĭ, dar nu poţi să înserezĕ* (Gol.); (*litt.* avec le mensonge tu arrives à l'heure du dîner, mais tu ne peux pas atteindre le soir), on ne va pas loin avec des mensonges.

Conj. *Ind. pr.* imprânzesc. — *Inf. pr.* a imprânzi. — *Part. pr.* imprânzind. — *Part. pas.* imprânzit.

ÎMPRĂSILA (a e), *vr.* se multiplier.

ÎMPRĂŞTIA (a), *v.* disperser, répandre, propager, éparpiller, disséminer. || *Îi a împrăştiat*, il les a dispersés. || *A împrăştia o veste*, répandre une nouvelle. || *Ca nisce lupi pe o turmă, pe aĭ meĭ fiĭ i-aĭ împrăştiat* (P. Mumul.); comme font des loups d'un troupeau, tu as dispersé mes enfants. || *Împrăştiă călăreţi în toate unghiurile ţărei*, (N. Bălc.), il expédia des cavaliers par tout le pays.

Conj. *Ind. pr.* împrăştiu, împrăştiĭ, împrăştiă. — *Imparf.* împrăştiam. — *Pas. déf.* împrăştiai. — *Pl. q. parf.* împrăştiasem. — *Fut. pr.* voiŭ împrăştia. — *Cond. pr.* aş împrăştia. — *Impér.* împrăştie, împrăştiaţi. — *Subj. pr.* să împrăştiŭ, să împrăştiĭ, să împrăştie. — *Inf. pr.* a împrăştia. — *Part. pr.* împrăştiând. — *Part. pas.* împrăştiat.

ÎMPRAŞTIA (a se), *vr.* se disperser, se disséminer.

ÎMPRĂŞTIERE *s. f.* action de disperser, de répandre, de propager, d'éparpiller, de disséminer. || dispersion, expansion, éparpillement, dissémination.

ÎMPRĂŞTIAT, *adj.* dispersé, répandu, propagé, éparpillé, dispersé, disséminé. || *Împrăştiat în lume*, disséminé dans le monde. || *Un dor împrăştiat, fără ţel, fără viaţă* (Delavr.); un désir vague, sans but, sans vie.

F. Gram. *f. s.* împrăştiată; — *m. pl.* împrăştiaţi; — *f. pl.* împrăştiate.

ÎMPRĂŞTIĂTOR, *s. et adj.* [*anc.*] dissipateur. || *Nu era om împrăştiător* (En. Kogăl.), ce n'était pas un dissipateur.

ÎMPREJMUI (a), *v.* clôturer, entourer d'une clôture, enclore. || *Palatul lor, împrejmuit cu zid d'argint* (Coşb.); leur palais, entouré d'un mur d'argent.

Conj. *Ind. pr.* împrejmuesc. — *Inf. pr.* a împrejmui. — *Part. pr.* împrejmuiud. — *Part. pas.* împrejmuit.

ÎMPREJMUIRE, *s. f.* action de clôturer, d'entourer d'une clôture, d'enclore. || clôture, haie.

ÎMPREJMUIT, *adj.* clôturé, entouré d'une clôture, clos, enclos.

F. GRAM. *s. f.* imprejmuită; — *m. pl.* imprejmuiți; — *f. pl.* imprejmuite.

ÎMPREJMUITOR, *adj.* qui entoure, environnant.

F. GRAM. *f. s.* imprejmuitoare; — *m. pl.* imprejmuitori; — *f. pl.* imprejmuitoare.

ÎMPREJUR, *prép.* autour. || *Jur împrejur*, tout autour. || *Împrejurul lui*, autour de lui. || *A umbla împrejur*, tourner autour. || *A tăia împrejur*, circoncire. || *Tăiarea împrejur*, circoncision.

ÎMPREJURA (a), *v.* entourer. || *Împrejură lemnele cu briu* (I. CREANGĂ), il entoura le fagot avec sa ceinture.

CONJ. Se conjugue comme a jura.

ÎMPREJURARE, *s. f.* action d'entourer. || circonstance, occurrence. || *Toate împrejurările vieții*, toutes les circonstances de la vie. || *După împrejurări*, selon les circonstances. || *Într'o asemenea împrejurare*, dans une telle occurrence. || *A se folosi de împrejurări*, profiter des circonstances.

PLUR. *sans art.* împrejurări. — *avec l'art.* împrejurările.

ÎMPREJURAȘI, *s. m. pl. [Mold.]* ceux qui entourent, qui sont autour, assistants, voisins. || *Ascultați și Domnia-Voastră împrejurași*, (P. POP.), écoutez-vous aussi, voisins.

ÎMPREJURAT, *adj.* entouré. || *Un colan de aur ce se încheia cu mari paftale de matostat, împrejurate cu pietre scumpe* (C. NEGRUZZI); un collier d'or qui s'attachait avec de larges fermoirs de jaspe entouré de pierres précieuses. || *Câmpiile frumoase, împrejurate de munți verzi, se întindeau mai mult de cât poate prinde ochiul* (N. BĂLC.); les belles plaines, entourées de vertes montagnes, s'étendaient plus loin que ne peut embrasser le regard.

F. GRAM. *f. s.* împrejurată, — *m. pl.* împrejurați; *f. pl.* împrejurate.

ÎMPREJURIME, *s. f.* environ, alentour. || entourage.

PLUR. *sans art.* împrejurimi; — *avec l'art.* împrejurimile.

ÎMPREJURU-STAREI, *s. comp. [anc.]* circonstance.

IMPRESIONA (a), *v.* impressionner.

CONJ. *Ind. pr.* impresionez. — *Inf. pr.* a impresiona. — *Part. pr.* impresionând. — *Part pas.* impresionat.

IMPRESIONA (a se), *vr.* s'impressionner.

IMPRESIONABIL, *adj.* impressionnable.

F. GRAM. *f. s.* impresionabilă; — *m. pl.* impresionabili; — *f. pl.* impresionabile.

IMPRESIE *et* **impresiune**, *s. f.* impression.

PLUR. *sans art.* impresii *et* impresiuni; — *avec l'art.* impresiile *et* impresiunile.

IMPRESURA (a), *v.* entourer, environner, assiéger, presser, cerner, saisir. || *El (Mihai) împresurase palatul și îl împroșca cu două tunuri*, (N. BĂLC.); Michel avait cerné le palais et il le bombardait avec deux canons. || *Mi e destul ce văd, ce aud, ce mă împresoară*; ce que je vois, ce que j'entends, ce qui m'entoure, me suffit. || *Eșci împresurat de pretutindeni* (A. ZANNE), tu es cerné de tous les côtés. || *Ce boală te împresoară, te doboară, te omoară?* (P. POP.) Quelle maladie te saisit, te terrasse, te tue?

CONJ. *Ind. pr* împresur, împresuri, împresoară. — *Imparf.* împresuram. — *Pas. déf.* împresurai. — *Pl. q. part.* împresurasem. — *Fut. pr.* voiu împresura. — *Cond. pr.* aș împresura. — *Impér.* împresoară, împresurați. — *Subj. pr.* să împresur, să împresuri, să împresoare. — *Inf. pr.* a împresura. — *Part. pr.* împresurând. — *Part. pas.* împresurat.

IMPRESURARE, *s. f.* action d'entourer, d'environner, d'assiéger, etc. || siège.

IMPRESURAT, *adj.* entouré, environné, assiégé, pressé, cerné, saisi. || *Împresurați de copii*, entourés d'enfants.

F. GRAM. *f. s.* împresurată; — *m. pl.* împresurați; — *f. pl.* împresurate.

ÎMPRESURAT, *s. m.* assiégé.

PLUR. *sans art.* împresurați; — *avec l'art.* împresurații.

IMPRESURÁTOR, *s. m.* assiégeant. || *Morții și răniții au fost mai numeroși la împresurați de cât la împresuratori* (A. ODOB.), il y eût plus de morts et de blessés parmi les assiégés que parmi les assiégeants.

PLUR. *sans art.* împresurători; — *avec l'art.* împresurătorii.

IMPRESURATURA, *s. f.* contrainte.

ÎMPREUNA, *adv.* ensemble, à la fois, de compagnie, en même temps.

ÎMPREUNA (a), *v.* joindre, unir, mettre ensemble, connexer, allier, accoupler.

CONJ. *Ind. pr.* împreun, împreuni, împreună. *Imparf.* împreunam. — *Pas. déf.* împreunai. — *Pl. q. parf.* împreunasem. — *Fut. pr.* voiu împreuna. — *Cond. pr.* aș împreuna. — *Impér.* împreună, împreunați. — *Subj. pr.* să împreun, să împreuni, să împreune. — *Inf. pr.* a împreuna. — *Part. pr.* împreunând. — *Part. pas.* împreunat.

ÎMPREUNA (a se), *vr.* se rejoindre, s'unir, s'allier, s'accoupler.

ÎMPREUNARE, *s. f.* action de joindre, d'unir, de réunir, de mettre ensemble, de connexer, d'allier, d'accoupler.| jonction, union, réunion, connexion, alliance, alliage, liaison, accouplement. || rencontre. || *Inorogul impreunarea tu a avea poftesce* (CANTEM.), la licorne désire avoir une rencontre avec toi (désire te rencontrer). || *Să ne sculăm şi la impreunarea corbului să mergem* (CANTEM.), levons-nous et allons à la rencontre du corbeau. || *La impreunarea celor două drumuri*, à la rencontre des deux chemins.

PLUR. *sans art.* impreunări ; — *avec l'art.* impreunările.

ÎMPREUNAT, *adj.* joint, uni, réuni, connexé, mis ensemble, allié, accouplé. || *Criticele astfel impreunate in volumul de faţă* (I. MAIOR.), les critiques ainsi réunies dans le présent volume.

F. GRAM. *f. s.* impreunată ; — *m. pl.* impreunaţi ; — *f. pl.* impreunate.

ÎMPRICINAT, *s. m.* partie (dans un procès), prévenu, accusé. || *Nimenĭ nu poate fi şi judecător şi impricinat*, nul ne peut être juge et partie.

PLUR. *sans art.* impricinaţi ; — *avec l'art.* impricinaţii.

ÎMPRIETENI (a se), *vr.* se lier d'amitié (avec q. qu'un). || *El nu se putu imprieteni cu toţii*, il ne put se lier d'amitié avec tous.

CONJ. *Ind. pr.* mĕ imprietenesc. — *Inf. pr.* a se imprieteni. — *Part. pr.* imprietenindu-se. — *Part. pas.* imprietenit.

ÎMPRIETENIRE, *s. f.* action de se lier d'amitié.

ÎMPRIETENIT, *adj.* lié d'amitié.

F. GRAM. *f. s.* imprietenită ; — *m. pl.* imprieteniţi ; — *f. pl.* imprietenite.

ÎMPRILOSTIT, *adj.* séduit, ensorcelé.

F. GRAM. *f. s.* imprilostită ; — *f. pl.* imprilostiţi ; — *m. pl* imprilostite.

IMPRIMA (a), *v.* imprimer. || V. a tipări *et* a intipări.

CONJ. *Ind. pr.* imprimez.—*Inf. pr.* a imprima. *Part. pr.* imprimând. -*Part. pas.* imprimat.

IMPRIMARE, *s. f.* action d'imprimer. || impression. || V. tipărire *et* intipărire.

IMPRIMAT, *s. n.* imprimé.

PLUR. *sans art.* imprimate ; — *avec l'art.* imprimatele.

IMPRIMAT, *adj.* imprimé. || V. tipărit *et* intiparit.

F. GRAM. *f. s.* imprimată ; — *m. pl.* imprimaţi ; — *f. pl.* imprimate.

ÎMPRIMAVĂRA (a se), *vr.* venir (en parlant du printemps). || *De acum ştiŭ că nu 'mĭ-i mai cânta tu mie măcar să se imprimavăreze şi de o sută de orĭ* (I. G. SBIERA); je sais maintenant que tu ne chanteras plus pour moi alors même que le printemps reviendrait cent fois.

CONJ. *Ind. pr.* se imprimăvarează.— *Inf. pr.* a se imprimăvara.—*Part. pr.* imprimăvarându-se.— *Part. pas.* imprimăvarat.

IMPRIMERIE, *s. f.* imprimerie. || V. tipografie.

PLUR. *sans art.* imprimerĭ ; — *avec l'art.* imprimeriile.

IMPROORA (a), *v. [Trans.]* asperger.

IMPROORA (a se), *vr. [Trans.]* s'asperger l'un l'autre.

ÎMPROPRIETĂRI (a), *v.* rendre propriétaire, donner des biens.

CONJ. *Ind. pr.* improprietărese. — *Inf. pr.* a improprietări.—*Part. pr.* improprietărind. — *Part. pas.* improprietărit.

ÎMPROPRIETĂRIRE, *s. f.* action de rendre propriétaire.

PLUR. *sans art.* improprietărirĭ ; — *avec l'art.* improprietăririle.

ÎMPROPRIETĂRIT, *adj.* rendu propriétaire. || *Ţăranii improprietăriţi după legea de la 1864*, les paysans devenus propriétaires aux termes de la loi de 1864.

F. GRAM. *fĕm. sing.* improprietărită ; — *masc. pl.* improprietăriţi ; —*fĕm. pl.* improprietărite.

IMPROPRIU, *adj.* impropre. || V. nepotrivit.

F. GRAM. *f. s.* improprie ;—*m. et f. pl.* improprii.

ÎMPROPTI (a se), *vr.* s'appuyer, s'étayer.

CONJ. *Ind. pr.* se improptesce.— *Inf pr.* a se impropti.—*Part. pr.* improptindu-se. — *Part. pas.* improptit.

ÎMPROŞCA (a), *v.* lancer avec la fronde. || lancer en éparpillant, jeter à la volée, asperger, éclabousser. || *(au fig.)* couvrir d'opprobe. || *Li împroşcau din cetate* (I. NECULC.), ils tiraient sur eux de la forteresse. || *Împroşcă pe tâlhar cu cenuşă drept in ochĭ* (ŞEZĂT.), il jeta au voleur de la cendre juste dans les yeux. || *Lĭ împroşcau cu sburăturĭ de pĭatră* (V. ALEX.), ils leur lancaient des éclats de pierre. || *Bateriile călăreţe incep a împroşca întăriturile turceşĭ* (A. ODOB.), les batteries montées commencent à canonner les retranchements turcs.

CONJ. *Ind. pr.* împroşc, împroşcĭ, împroşcă. — *Imparf.* împroşcăm. — *Pas. déf.* împroşcai. — *Pl. q. parf.* împroşcasem.—*Fut. pr.* voiu împroşca.—*Cond. pr.* ş împroşca. — *Impér.* împroşcă, împroşcaţi. — *Subj. pr.* să împroşc, să împroşcĭ, să împroaşce. — *Inf. pr.* a împroşca. — *Part. pr.* împroşcând.— *Part. pas.* împroşcat.

ÎMPROȘCARE, *s. f.* action de lancer avec la fronde, de lancer en éparpillant, d'asperger, d'éclabousser.

ÎMPROSCAT, *adj.* 1° lancé avec la fronde. || 2° éparpillé, jeté à la volée, aspergé, éclaboussé. || *Din noue tîrguri împroșcați* (P. Pop.), étant de neuf bourgs différents et étant éparpillés de divers côtés.

F. Gram. *f. s.* împroșcată ; — *m. pl.* împroșcați ; — *f. pl.* împroșcate.

ÎMPROȘCĂTURA, *s. f.* fusillade, canonnade. || *Cât de iuți și de staruitoare sunt împroșcăturile agresorilor* (Al. Odob.); quelque rapides et persistantes que soient les fusillades des agresseurs.

Plur. *sans art.* împroșcături ; — *avec l'art.* împroșcăturile.

ÎMPROSPĂTA (a), *v.* renouveler, rafraîchir.

Conj. *Ind. pr.* împrospătez. — *Inf. pr.* a împrospăta. — *Part. pr.* împrospătând. — *Part. pas.* împrospătat.

ÎMPROSPĂTA (a se, a 'și), *vr.* se renouveler. || se rappeler, se remémorer. || *Se împrospătează mereu liniile împrăștiate* (Al. Odob.), les lignes éparpillées se renouvellent constamment. || *Și acum par'că i se împrospătaseră acele timpuri*, et il semblait qu'à présent ces temps se représentaient à sa mémoire.

ÎMPROSPĂTARE, *s. f.* action de renouveler, de rafraîchir. || renouvellement.

ÎMPROSPATAT, *adj.* rafraîchi, renouvelé, remémoré.

F. Gram. *f. s.* împrospătată ; — *m. pl.* împrospătați ; — *f. pl.* împrospătate.

ÎMPROȚAPIT, *adj.* tout droit, raide.

F. Gram. *s. f.* împroțăpită ; — *m. pl.* împroțăpiți ; — *f. pl.* împroțăpite.

ÎMPROTIVI (a se), *vr. (anc.)* s'opposer, se mettre en travers, faire opposition. || *Nu ni se pot împotrivi cei ce le au cerut înainte de noi* (C. Bolliac), ceux qui ont demandé ces choses-là avant nous ne peuvent pas nous faire d'opposition. || V. a se împotrivi.

ÎMPROTIVĂ, *adj. (anc.)* V. **împotriva**, contre, au contraire, en face de. *Nici-o țară au putut sta împotriva lor* (Sp. Milescu), aucun pays n'a pu leur résister. || *Au Leșii pod peste Nistru, împotriva Zvanceĭ* (Mir. Cost.); les Polonais ont un pont sur le Dniester en face de Zvancea. || *Și toți acei călări pe cai, când vin împotriva Domnului, se închină întâiu catre sfintele Icoane, apoĭ către Domn* (Gheorghaki); et tous ceux qui sont à cheval, quand ils arrivent en face du prince, saluent d'abord les saintes Images et ensuite le prince. || V. **împotriva**.

ÎMPROTIVNIC, *s. m. (anc.)* adversaire, ennemi.

Plur. *sans art.* împotivnici ; — *avec l'art.* împotivnicii.

ÎMPROTIVNIC, *adj. (anc.)* adverse. || *A mea împotivnică fortună* (Cantem.), la fortune adverse.

F. Gram. *f. s.* împotivnică ; — *m. pl.* împotivnici ; — *f. pl.* împotivnice.

ÎMPROSTIT, *adj.* abêti, hébété. || *El scăpă toporul din mâni și cu fața împrostită, cu ochiĭ rătăciți, se uită în dreapta și în stânga* (N. Gane); sa cognée lui échappe des mains, et la figure hébétée, les yeux perdus, il regarde à droite et à gauche.

F. Gram. *f. s.* împrostită ; — *m. pl.* împrostiți, — *f. pl.* împrostite.

ÎMPROVIZA (a), *v.* improviser.

Conj. *Ind. pr.* improvizez. — *Inf. pr.* a improviza. — *Part. pr.* improvizând. — *Part. pas.* improvizat.

ÎMPROVIZARE, *s. f.* action d'improviser. || improvisation.

Plur. *sans. art.* improvizări ; — *sans. l'art.* improvizările.

ÎMPROVIZAT, *adj.* improvisé.

F. Gram. *f. s.* improvizată ; *m. pl.* improvizați, *f. pl.* improvizate.

ÎMPROVIZAȚIE *et* **improvizațiune**, *s. f.* improvisation.

Plur. *sans art.* improvizații *et* improvizațiuni ; — *avec l'art.* improvizațiile *et* improvizațiunile.

ÎMPROUR, *s. n. [Mold.]* se dit du matin quand la campagne est couverte de gelée blanche.

IMPRUDENT, *adj.* imprudent. || V. **nesocotit**.

F. Gram. *f. s.* imprudentă ; — *m. pl.* imprudenți ; — *f. pl.* imprudente.

IMPRUDENȚA, *s. f.* imprudence. || V. **nesocotința**.

Plur. *sans art.* imprudențe ; *avec l'art.* imprudențele.

ÎMPRUMUT, *s. n.* emprunt. || prêt.

Plur. *sans art.* împrumuturi ; — *avec l'art.* împrumuturile.

ÎMPRUMUTA (a), *v.* prêter. || *A împrumuta pe cineva*, prêter (de l'argent) à quelqu'un. || *Fost-au poftit pre Nicolae Vodă să-l împrumuteze cu o sumă de bani* (N. Cost.), il pria le prince Nicolas de lui prêter une certaine somme d'argent. || *Nu împrumuta pe cel ce voiește să 'l aibĭ prieten* (C. din Gol.), ne prête pas d'argent à celui que tu veux avoir comme ami.

Conj. *Ind. pr.* împrumut, împrumuți, împrumută — *Imparf.* împrumutam. — *Pas. déf.* împrumutai. —

Pl. q. parf. imprumutasem.— *Fut. pr.* voiŭ împrumuta.— *Cond. pr.* aş împrumuta. — *Impér.* împrumută, împrumutaţi. — *Subj. pr.* să împrumut, să împrumuţi, să împrumute.—*Inf. pr.* a împrumuta.— *Part. pr.* împrumutând.—*Part. pas.* împrumutat.

ÎMPRUMUTA (a se, a 'şi), *vr.* emprunter. || *A se împrumuta de la cine-va*, emprunter à quelqu'un. || *Puşca, calul şi femeia nu se împrumută;* on ne prête ni son fusil, ni son cheval, ni sa femme.

ÎMPRUMUTARE, *s. f.* action de prêter, action d'emprunter. || 1° prêt. || 2° empruut.

PLUR. *sans art.* împrumutări ; — *avec l'art.* împrumutările.

ÎMPRUMUTĂTOR, *s. m.* emprunteur. || prêteur.

PLUR. *sans art.* împrumutători ; — *avec l'art.* împrumutătorii.

IMPUE, p. impună, *3e pers. s. subj. pr. du verbe* a impune.

IMPUFAT, *adj.* duveté, floconneux.

F. GRAM. *s. f.* impufată ; — *m. pl.* impufaţi ; — *f. pl.* impufate.

ÎMPUIA (a), *v. imp.* 1° pulluler, taller, pousser des drageons. || 2° assourdir, abasourdir, rebattre les oreilles. || *Mi-a împuiat capul*, il m'a abasourdi.

CONJ. *Ind. pr.* împuiez. — *Inf. pr.* a împuia. — *Part. pr.* împuiând.—*Part. pas.* împuiat.

ÎMPUIARE, *s. f.* action de pulluler, de taller.

IMPULS, *s. n.* impulsion, incitation.

IMPULSIE *et* **impulsiune**, *s. f.* impulsion. || V. îndemn.

IMPUNĂTOR, *adj.* imposant.

F. GRAM. *f. s.* impunătoare ;— *m. pl.* impunători ; —*f. pl.* impunătoare.

IMPUNE (a), *v.* imposer.

CONJ. Se conjugue comme a pune.

IMPUNE (a se a 'şi), *vr.* s'imposer.

IMPUNERE, *s. f.* action d'imposer.

ÎMPUNGĂTOR, *adj.* piquant. || qui frappe de la corne (se dit du bétail).

F. GRAM. *f. s.* impungătoare ; — *m. pl.* impungători ; — *f. pl.* impungătoare.

ÎMPUNGE (a), *v.* piquer, donner un coup de pointe. || donner un coup de corne. || *A împunge cu vorba*, lancer une parole blessante. || *Cuvintele cele bune ung, iară cele rele împung* (BAR.); les bonnes paroles caressent, et les mauvais blessent.

CONJ. *Ind. pr.* impung. — *Inf. pr.* a împunge. *Part. pr.* impungând. — *Part. pas.* împuns.

IMPUNGERE, *s. f.* action de piquer, de donner un coup de pointe, de donner un coup de corne.

PLUR. *sans art.* impungeri ; — *avec l'art.* impungerile.

ÎMPUNS, *adj.* piqué, frappé d'un coup de pointe, frappé d'un coup de corne.

F. GRAM. *f. s.* împunsă ;—*m. pl.* împuşi ; —*f. pl.* împunse.

ÎMPUNSĂTURĂ, *s. f.* piqûre. || élancement. || coup de pointe, coup de corne. || pointe, trait (d'esprit). || *Satirele lui sunt înarmate cu împunsături de felul lui Boileau* (ION GHICA), ses satires sont armées de traits dans le genre de Boileau.

PLUR. *sans art.* împunsături ;— *avec l'art.* împunsăturile.

ÎMPUNSOARE, *s. f.* V. **împunsătură**.

ÎMPUNSURĂ, *s. f.* piqûre.

PLUR. *sans art.* împunsuri ; — *avec l'art.* împunsurile.

ÎMPUPĂZA (a), *v.* salir, souiller. || *Nu 'l lăsa să împupăzeze limba cu cuvinte străine* (GR. JIP.); ne le laissez pas souiller la langue (en y introduisant) des mots étrangers.

CONJ. *Ind. pr.* împupăzez.- *Inf. pr.* a împupăza.— *Part. pr.* împupăzând.—*Part. pas.* împupăzat.

ÎMPUPI (a), *v.* pulluler, taller. || s'entr'ouvrir (en parlant d'un bouton de fleur). || *Au împupit florile*, les fleurs se sont entr'ouvertes.

ÎMPURURA (a), *v. imp.* perpétuer. || *Tirania împururează neluminarea poporului* (GR. JIP.), la tyrannie perpétue l'ignorance du peuple.

CONJ. *Ind. pr.* împururează. — *Inf. pr.* a împurura. — *Part. pr.* împururând. — *Part. pas.* împururat.

ÎMPUŞCA (a), *v.* tirer un coup de fusil, tuer (d'un coup de fusil), fusiller.

CONJ. *Ind. pr.* împuşc, împuşci, împuşcă. — *Impf.* împuşcam. — *Pas. déf.* împuşcai.—*Pl. q. parf.* împuşcasem. — *Fut. pr.* voiŭ împuşca. — *Cond. pr.* aş împuşca, — *Impér.* împuşcă, împuşcaţi. — *Subj. pr.* să împuşc, să împuşci, să împuşte. — *Inf. pr.* a împuşca. — *Part. pr.* împuşcând. — *Part. pas.* împuşcat.

ÎMPUŞCA (a se), *vr.* se tuer d'un coup de fusil. || *S'a împuşcat asupra lor*, on a tiré sur eux. || *S'a împuşcat a-seară*, il s'est tué hier soir.

ÎMPUŞCARE, *s. f.* action de tirer un coup de fusil, de tuer d'un coup de fusil, de fusiller. || fusillade.

PLUR. *sans art.* împuşcări ; — *avec l'art.* împuşcările.

ÎMPUŞCAT, *adj.* tué d'un coup de fusil. || *De împuşcat*, tuable, à tuer. — *Mergênd ei aşa o-dată la vînat prin părţile cele necunoscute, au vînat doi puşcaşi câte ceva, dară al treilea nu află de împuşcat nimic* (I. G. SBIERA); étant allé ainsi une fois à la chasse

en des endroits inconnus, deux des chasseurs tuèrent quelque chose, mais le troisième ne trouva rien à tuer.

F. Gram. *f. s.* împușcată ; — *m. pl.* împușcați ; — *f. pl.* împușcate.

ÎMPUȘCĂTURA, *s. f.* coup de feu, fusillade. || *La cele d'ântêi împușcături* (A. Odob.), aux premiers coups de fusil.

Plur. *sans art.* împușcături ; — *avec l'art.* împușcăturile.

IMPUTA (a), *v.* imputer, reprocher.

Conj. *Ind. pr.* imput. — *Inf. pr.* a imputa. — *Part. pr.* imputând. — *Part. pas.* imputat.

IMPUTĂCIUNE, *s. f.* reproche (C. Konaki).

Plur. *sans art.* imputațiuni ; — *avec l'art.* imputațiunile.

IMPUTARE, *s. f.* action d'imputer, de reprocher. || imputation, reproche. || *Treasta nu e o imputare ce voim a face genului omenesc* (A. Odob.), ce n'est pas un reproche que nous voulions faire au genre humain.

Plur. *sans art.* imputări ; — *avec l'art.* imputările.

IMPUTAT, *s. n.* à reprocher, à redire. || *N'a găsit nimic de imputat*, il n'a rien trouver à redire.

ÎMPUTERNICI (a), *v.* 1° rendre des forces, fortifier. || 2° donner des pleins pouvoirs.

Conj. *Ind. pr.* împuternicesc. — *Inf. pr.* a împuternici. — *Part. pr.* împuternicind. — *Part. pas.* împuternicit.

ÎMPUTERNICI (a se), *vr.* reprendre des forces.

ÎMPUTERNICIRE, *s. f.* 1° action de rendre et de reprendre des forces, rétablissement. || 2° action de donner des pleins pouvoirs, plénipotence, mandat.

Plur. *sans art.* împuterniciri ; — *avec l'art.* împuternicirile.

ÎMPUTERNICIT, *s. m.* mandataire, plénipotentiaire.

Plur. *sans art.* împuterniciți ; — *avec l'art.* împuterniciții,

ÎMPUTERNICIT, *part. pas. du verbe* a împuternici.

ÎMPUȚI (a), *v.* empester, infecter, empuantir, rendre fétide.

Conj. *Ind. pr.* împuțesc. — *Inf. pr.* a împuți. — *Part. pr.* împuțind. — *Part. pas.* împuțit.

ÎMPUȚI (a se), *vr.* s'empuantir, se corrompre, entrer en décomposition, devenir fétide.

ÎMPUȚICIOS, *adj. (anc.)* empesté, puant, (Cantem.).

F. Gram. *f. s.* împuțicioasă ; — *m. pl.* împuțicioși ; — *f. pl.* împuțicioase.

ÎMPUȚICIUNE, *s. f. (anc.)* chose puante, chose en putréfaction. || *Paserile rumpătoare când carne proaspătă a căștiga nu pot, prin stîrcuri și prin împuțiciuni foamea a 'și domoli obicinuite sunt* (Cantemir) ; les oiseaux de proie sont accoutumés, quand ils ne peuvent se procurer de la chair fraîche, à apaiser leur faim avec des cadavres et autres pourritures.

Plur. *sans art.* împuțiciuni ; — *avec l'art.* împuțiciunile.

ÎMPUȚINA (a), *v.* diminuer, décroître, amoindrir, réduire. || *Pentru că domnul Lup, ministru ce ne-ai dat, în loc a ne păzi, de tot ne a împuținat* (Gr Alex.) ; parce que le seigneur Loup, le ministre que tu nous a donné, au lieu de veiller sur nous, nous a complètement réduit en nombre. || *Arta împuțincază natura* (Delavr.), l'art amoindrit la nature.

Conj. *Ind. pr.* împuținez. — *Inf. pr.* a împuțini. — *Part. pr.* împuținând. — *Part. pas.* împuținat.

ÎMPUȚINA (a se, a 'și), *vr.* s'amoindrir, se diminuer, baisser. || *A'și împuțina glasul*, baisser le ton. || *Nu te 'mpuțina cu inima* (I. Creanga), ne prends pas les choses trop à cœur.

ÎMPUȚINARE, *s. f.* action de diminuer, de décroître, d'amoindrir. || diminution, décroissance, amoindrissement. || *Începutul căderei și împuținarii Crăiei Leșesci* (Mir. Cost.), le commencement de la décadence et de l'amoindrissement du royaume de Pologne.

ÎMPUȚINAT, *adj.* amoindri, diminué. || *Când doi se gâlcevesc, cel mai împuținat la corba este cel mai cu minte* (C. din Gol.) ; quand deux personnes se disputent, celui qui élève le moins la voix est le plus sage.

F. Gram. *f. s.* împuținată ; — *m. pl.* împuținați ; *f. pl.* împuținate.

ÎMPUȚIRE, *s. f.* action d'infecter, d'empester, de se gâter, etc. || infection, puanteur, odeur putride. || décomposition, putréfaction.

ÎMPUȚIT, *adj.* empesté, puant, empuanté, fétide, infect, corrompu, gâté, en décomposition. || *(pop.)* famèant. || *Iasă, unde mâncau, remânea numai pământul negru, împuțit* (Mir. Cost.) ; mais où elles (les sauterelles) s'arrêtaient, il ne restait que le sol noir, empuanté.

F. Gram. *f. s.* împuțită ; — *m. pl.* împuțiți ; — *f. pl.* împuțite.

IMUNITATE, *s. f.* immunité.

ÎMURLUC, *s. n. (Olt.)* sorte de veste que les paysans portent sous le manteau.

ÎMUTABIL, *adj.* immuable.

F. Gram. *f. s.* imutabilă, — *m. pl.* imutabili, *f. pl.* imutabile.

ÎN, *prép.* dans. || sur. || à. || en. || avec. || chez. || *În casă*, dans la maison. *În odaie*, dans la chambre. *În curte*, dans la cour. —

Îi a intrat un glonț în piept, une balle lui est entrée dans la poitrine. — *Îi a venit minte în cap*, il est devenu raisonnable. — *'Mi vine în minte*, il me vient à l'esprit. — *'Și a pus pălăria în cap*, il a mis son chapeau sur sa tête. — *Șade în cur*, (*litt.* il reste sur son derrière), il reste assis. — *Capul 'i căzu din nou în pernă*, sa tête retomba sur l'oreiller. — *A sta în picioare*, rester debout. — *A ești în ușă*, sortir sortir sur le pas de la porte. || *Îmi șoptira în urechi*, ils me chuchotèrent aux oreilles. — *A intrat în școală*, il est entré à l'école. || *A plecat în Franța*, il est parti en France. — *În lat și în lung*, en large et long. — *A tăia în două*, couper en deux. || *A fintui în piroane*, clouer. || *N'ar fi voit să se culce în străini*, il n'aurait pas voulu coucher chez des étrangers. || Loc. *În loc*, au lieu. — *În loc de a veni*, au lieu de venir. — *În loc a ne păzi* (Gr. Alex.), au lieu de veiller sur nous. || *În loc*, immédiatement, aussitôt. — *În loc ni s'au luat soarele de desimea locustelor* (Mir. Cost.), aussitôt le soleil fut voilé par l'épaisseur (du nuage) de sauterelles. || *Înde-ei*, entre eux. || *În cotro te ducĭ?* de quel côté vas-tu? || *În tocmaĭ cum*, de même que. || *În de sară*, vers le soir. || *În pripă, în grabă*, à la hâte.

IN, *s. n. prov.* p. **vin**, vin.

IN, *s. m.* lin *(bot.)*.

INACCESIBIL, *adj.* inaccessible.

F. Gram. *f. s.* inaccesibilă; — *m. pl.* inaccesibili; *f. pl.* inaccesibile.

INACCIŬ, *adj.* obstiné, entêté, opiniâtre.

F. Gram. *s.f.* inaccie; — *m. et f. pl.* inacciĭ.

ÎNACRI (a), *v.* aigrir. || V. a acri.

ÎNĂCRI (a se), *vr.* s'aigrir. || *Mi s'a înăcrit sufletul* (I. Creanga), mon cœur s'est aigri, (*fam.*) j'en ai par dessus la tête.

Conj. Se conjugue comme a acri.

ÎNĂCRIRE, *s. f.* V. acrire.

ÎNĂDI (a) *v.* V. a înnădi.

ÎNADINS, *adj.* exprès. || *Prin înadinși trimiși* (Beld.), par des envoyés exprès.

F. Gram. *f. s.* inadinsă; — *m. pl.* inadinși; — *f. pl.* inadinse.

ÎNADINS, *adv.* exprès. || V. adins.

ÎNADINSITA, *adv.* tout de bon. || V. adinsita.

ÎNAINTA (a), *v.* avancer, aller en avant s'avancer, progresser. || promouvoir. || *Soarele acum sfințește și noaptea înaintează* (I. Heliade), le soleil à présent se couche et la nuit s'avance. || *Mulțimi de leșoane peste bălți înaintând* (Vis. Doch.), des multitudes de légions avançant à travers les marais. || *A fost înaintat la gradul de căpitan*, il a été promu au grade de capitaine.

Conj. *Ind. pr.* înaintez, înaintezi, înaintează. — *Imparf.* înaintam. — *Pas. déf.* înaintăi. — *Plus. q. parf.* înaintasem. — *Fut pr.* voiŭ înainta. — *Cond. pr.* aș înainta. — *Impér.* înaintează, înaintați. — *Subj. pr.* să înaintez, să înaintezi, să înainteze. — *Inf. pr.* a înainta. — *Part. pr.* înaintând. — *Part. pas.* înaintat.

ÎNAINTARE, *s. f.* action d'avancer, de progresser, d'aller en avant, de promouvoir. || avancement, marche en avant, progrès. || promotion. || *Înaintarea științelor*, l'avancement des sciences. || *Una din impedicările spre înaintarea limbeĭ românești* (Gol.), un des obstacles au progrès de la langue roumaine. || *A împedica înaintarea dușmanului*, empêcher la marche en avant de l'ennemi. || *Înaintări în armată*, promotions dans l'armée.

Plur. *sans art.* înaintări; — *avec l'art.* înaintările.

ÎNAINTAȘ, *s. m.* celui qui va devant. || dans l'attelage à trois le cheval qui est placé en tête; *(au plur.)* dans l'attelage à quatre, les deux chevaux qui sont en avant, etc. || cheval de volée, cheval en arbalète.

Plur. *sans art.* înaintași; — *avec l'art.* înaintașii.

ÎNAINTAT, *adj.* avancé. || promu. || *Înaintat în virstă*, avancé en âge. || *Un copil înaintat în studiile sale*, un enfant avancé dans ses études. || *De mult înaintat*, depuis longtemps promu en grade.

F. Gram. *f. s.* înaintată; — *m. pl.* înaintați; — *f. pl.* înaintate.

ÎNAINTE, *prép.* avant, devant, au devant, en avant, auparavant. || *Înaintea mea*, devant moi. || *A merge înaintea cuiva*, aller au devant de quelqu'un. || *Înainte de mine*, avant moi. || *Mergĭ înainte*, va devant. || *S'a dus înaintea lui*, il allé au devant de lui. || *A făcut două pași înainte*, il fit deux pas en avant. || *Mai înainte cu șase luni*, il y a six mois. || *De azĭ înainte*, à dater d'aujourd'hui, désormais, à l'avenir. || *De acum înainte*, dorénavant. || *Înainte vreme*, dans le temps. || *Înainte de o sep'tămână nu se poate*, avant une semaine c'est impossible. || *Un pas înainte în descoltarea științeĭ*, un pas en avant dans le développement de la science. || *A spune înainte*, poursuivre son récit. || *A da banĭ înainte*; donner de l'argent d'avance, avancer de l'argent. || *A apuca înainte*, prendre les devants. || *După cum am spus înainte*, comme j'ai dit plus haut.

ÎNĂLBĂSTRI (a), *v.* blenir, passer au bleu.

Conj. *Ind. pr.* înălbăstresc. — *Ind. pr.* înălbăstri. — *Part. pr.* înălbăstrind. — *Part. pas.* înălbăstrit.

ÎNĂLBĂSTRIRE, *s. f.* action de bleuir, de passer au bleu. || bleuissement.

ÎNĂLBĂSTRIT, *adj.* bleui, passé au bleu.

F. Gram. *f. s.* înălbăstrită ;—*m. pl.* înălbăstriți ;— *f. pl.* înălbăstrite.

ÎNĂLBI (a), *v.* blanchir, rendre blanc. || *(au fig.)* blanchir, devenir blanc. || *Câte oase au înălbit!* (P. Pop.) Combien d'ossements ont blanchi!

Conj. Se conjugue comme a albi.

ÎNĂLBIRE, *s. f.* action de blanchir, de rendre blanc, de devenir blanc. || blanchissement, blanchissage.

ÎNALBIT, *adj.* blanchi, blanc. || *Căsuțele înălbite*, les chaumières blanchies à la chaux. || *Pe câmpia înălbită de zăpadă*, sur la plaine toute blanche de neige.

F. Gram. *f. s.* înălbită ; — *m. pl.* înălbiți ;— *f. pl.* înălbite.

ÎNĂLBIT, *s. n.* blanchiment. || *Înălbitul pânzei*, le blanchiment de la toile.

ÎNĂLBITOR, *adj.* qui blanchit. || *Cu trei fete Moldovene, vorbitoare, cântătoare și de pânzî înălbitoare* (P. Pop.); avec trois jeunes filles Moldaves qui causent, chantent et blanchissent de la toile.

F. Gram. *f. s.* înălbitoare ; — *m. pl.* înălbitorî; — *f. pl.* înălbitoare.

ÎNĂLBITOR, *s. m.* blanchisseur.

Plcr. *sans art.* înălbitor ;— *avec l'art.* înălbitorîl.

INALIENABIL, *adj.* inaliénable.

F. Gram. *f. s.* inalienabilă ; — *m. pl.* inalienabilî ; — *f. pl.* inalienabile.

INALIENABILITATE, *s. f.* inaliénabilité.

ÎNALT, *adj.* haut, élevé. || grand (de taille). || grand, supérieur, éminent. || *Munți înalți* des montagnes élevées. || *Era 'nalt*, il était grand. || *Gândirî 'nalte*, de hautes pensées.

F. Gram. *f. s.* înaltă ; — *m. pl.* înalți; — *f. pl.* înalte.

ÎNALT, *s. n.* hauteur, apogée, supériorité. || *A ridica pe cineva în 'naltul cerului*, élever quelqu'un jusqu'aux nues.

ÎNĂLȚA (a), *v.* élever, ériger, hausser, exhausser. || *(au fig.)* louer, vanter. || *Ce înălțau eroii din moarte la vecie* (D. Olian.), qui emportait les héros de la mort dans l'immortalité. || *A înălța o statue*, ériger une statue.

Conj. *Ind. pr.* înalț, înalți, înalță. — *Imparf.* înălțam. — *Pas. déf.* înălțai. — *Pl. q. parf.* înălțasem. — *Fut. pr.* voiŭ înălța. — *Cond. pr.* aș înălța. — *Impér.* înalță, înălțate.— *Subj pr.* să înalț, să înalți, să înalțe. — *Inf. pr.* a înălța. — *Part. pr.* înălțând. *Part. pas.* înălțat.

ÎNALȚA (a se), *vr*, monter, s'élever. || se hausser, grandir. || faire son chemin, parvenir. || *(anc.)* s'enorgueillir. || *Christos s'a înălțat la cer*, le Christ est monté au ciel. || *S'a înălțat până în virful munților*, il est monté jusqu'au faîte des montagnes. || *Ce către cer se înalță pe o aripă de vînt* (D. Ollan.), qui s'élève vers le ciel sur l'aile du vent. || *Și dimineața te seoală zioa până nu s'o înălța* (A. Pann), et le matin lève-toi avant qu'il soit grand jour. || *S'a înălțat prin căi piezise*, il est parvenu par des chemins tortueux. || *Care biruință vezînd Svezul, fiind și tînĕr, s'au semețit, s'au înălțat* (Chr. Cap.); en voyant cette victoire, le Suédois, qui était jeune, s'enhardit, s'enorgueillit.

ÎNĂLȚARE, *s. f.* action d'élever, d'ériger. || élévation. || érection. || exhaussement. || *Înălțarea*, l'Ascension. || *Înălțarea Crucei*, l'exaltation la Croix. || *Înălțare la tron*, avénement au trône.

Plcr. *sans art.* înălțărî ; — *avec l'art.* înălțările.

ÎNĂLȚAT, *adj.* élevé, monté, haussé, exhaussé. || grandi. || parvenu. || *(au fig.)* loué, vanté.

F. Gram. *f. s.* înălțată ; — *m. pl.* înălțați ; — *f. pl.* înălțate.

1. **ÎNĂLȚIME**, *s. f.* hauteur, élévation, éminence. || *La aceași înălțime*, à la même hauteur. || *Înălțimea munților*, la hauteur des montagnes. || *Pe o înălțime*, sur une éminence. || Loc. *Și le grăi din înălțime*, et il leur parla de haut.

2. **ÎNĂLȚIME**, *s. f.* hautesse, grandeur, altesse.

Plcr. *sans art.* înălțimî : — *avec l'art.* înălțimile.

ÎNALȚĂTOR, *s. n.* mire.

INAM, *s. n. [anc.]* permis pour voyager en chaise de poste.

ÎNAMORA (a se), *v.* s'ennamourer, s'amouracher.

Conj *Ind. pr.* mĕ înamorez. — *Inf. pr.* a se înamora. — *Part. pr.* înamorându-se. — *Part. pas.* înamorat.

ÎNAMORARE, *s. f.* action de s'ennamourer, de s'amouracher.

ÎNAMORAT, *adj.* ennamouré, amouraché. || *Cel ce e înamorat* (Tichind.), celui qui est ennamouré. || *Dulce șoapta înamorată* (V. Alex.), doux murmure d'amour.

F. Gram *f. s.* înamorată ; — *m. pl.* înamorați ; — *f. pl.* înamorate.

INAMOVIBIL, *adj.* inamovible. *Judecători înamovibilî*, des juges inamovibles.

F. Gram. *f. s.* înamovibilă;—*m. pl.* înamovibilî ;— *f. pl.* înamovibile.

INAMOVIBILITATE, *s. f.* inamovibilité. || *Înamovibilitatea magistraturei*, l'inamovibilité de magistrature.

INANIȚIE *et* **inanițiune**, *s. f.* inanition.

ÎNAPOÎ, *adv.* en arrière. || *A rămas înapoî*, il est resté en arrière. || *A se da înapoî*, reculer. || *Cum s'au zis mai înapoî* (En. Ko-

GĂLN.), comme on l'a dit plus haut. || *Pentru pricina ce am arătat înapoĭ* (ZIL. ROM.), pour la raison que nous avons donnée plus haut. || *Ceasornicul merge înapoĭ*, la pendule est en retard.

ÎNAPOIA (a), *v.* rendre, restituer. || *Ĭĭ am înapoiat tot ce primisem de la dînsul*, je lui ai rendu tout ce que j'avais reçu de lui. || *A înapoia vorba*, rendre sa parole (à quelqu'un).

CONJ. *Ind. pr.* înapoiez, înapoiezi, înapoiază. — *Imparf.* înapoiam. — *Pas. déf.* înapoiaĭ. — *Pl. q. parf.* înapoiasem. — *Fut. pr.* voiu înapoia. — *Cond. pr.* aş înapoia. — *Impér.* înapoiază, înapoiaţi. — *Subj. pr.* să înapoiez, să înapoiezi, să înapoieze — *Inf. pr.* a înapoia. — *Part. pr.* înapoiând. — *Part. pas.* înapoiat.

ÎNAPOIA (a se), *vr.* revenir. || se retirer. || *S'a înapoiat curênd*, il est revenu bientôt. || *Înaintează şi se înăpoiesc în regula* (AL. ODOB.), ils avancent et se retirent en bon ordre.

ÎNAPOIAT, *adj.* 1° rendu, restitué. || 2° en retard. || rétrograde. || 1° *Banĭ înapoiaţi*, de l'argent restitué. || 2° *Un spirit înapoiat*, un esprit rétrograde.

F. GRAM. *f. s.* înapoiată ; — *m. pl.* înapoiaţi ; — *f. pl.* înapoiate.

ÎNAPOIERE, *s. f.* action de rendre, de restituer. || action de reculer. || action de revenir. || remise, restitution, recul, retour. || *După înapoierea luĭ*, après son retour.

PLUR. *sans art.* înapoerĭ ; — *avec l'art.* înapoerile.

ÎNAR, *s. m.* cultivateur de lin, linier. || filassier.

PLUR. *sans art.* înarĭ ; — *avec l'art.* înarii.

ÎNARIPA (a se), *vr.* pendre des ailes, prendre son essor. || *Calul se 'năripa, fuge ca negura vijelioasă* (D BOLINT.) ; le cheval semble avoir des ailes, il court comme une nuée de tempête.

ÎNARIPAT, *adj.* ailé, qui a des ailes. || *Amorul e zeu înaripat* (V. ALEX.), l'Amour est un dieu ailé.

F. GRAM. *f. s.* înaripată ; — *m. pl.* înaripaţi ; — *f. pl.* înaripate.

ÎNĂRIŢĂ, *s. f.* linaire *(bot.)*. || velvote *(bot.)*. || *Înăriţa verde*, serin, vert-plein *(ornith.)*.

ÎNARMA (a), *v.* armer.

CONJ. *Ind. pr.* înarmez. — *Imparf.* înarmam. — *Pas. déf.* înarmaĭ. — *Pl. q. parf.* înarmasem. — *Fut. pr.* voiu înarma. — *Cond. pr.* aş înarma. — *Impér.* înarmează, înarmaţi. — *Subj. pr.* să înarmez, să înarmezi, să înarmeze. — *Inf. pr.* a înarma. — *Part. pr.* înarmând. — *Part. pas.* înarmat.

ÎNARMA (a se), *vr.* s'armer.

ÎNARMARE, *s. f.* action d'armer, de s'armer. || armement.

PLUR. *sans art.* înarmărĭ ; — *avec l'art.* înarmările.

ÎNARMAT, *adj.* armé. || *Luaŭ seama însă că curtea era plină de lefegiĭ înarmaţi* (C. NEGRUZZI), ils observaient cependant que la cour étaient pleine de mercenaires armés.

F. GRAM *f. s.* înarmată ; — *m. pl.* înarmaţi ; — *f. pl.* înarmate.

ÎNASCUT, *adj.* V. înnăscut.

ÎNĂSPRI (a), *v.* aigrir, rendre aigre, rendre sûr, rendre âpre. || *(au fig.)* irriter, surexciter.

CONJ. *Ind. pr.* înăspresc. — *Inf. pr.* a înăspri. — *Part. pr.* înăsprind. — *Part. pas.* înăsprit.

ÎNĂSPRI (a se), *vr.* s'aigrir, sûrir. || devenir âpre. || *(au fig.)* s'irriter, se surexciter, s'envenimer. || *Cearta s'a înăsprit*, la querelle s'est envenimée.

ÎNĂSPRIRE, *s. f.* action d'aigrir, de sûrir. || action d'irriter, de surexciter. || *(au fig.)* irritation, surexcitation.

PLUR. *sans art.* înăspriri ; — *avec l'art.* înăspririle.

ÎNĂSPRIT, *adj.* aigri, sûri, âpre. || *(au fig.)* envenimé. || *Vin înăsprit*, vin sûri.

F. GRAM. *f. s.* năsprită ; — *m. pl.* înăspriţi ; — *f. pl.* înăsprite.

ÎNAT, *s. n.* 1° rancune, ressentiment. || 2° opiniâtreté, obstination. || *Frumoasă învăţătură a zarveĭ şi a înatuluĭ* (ŢICHIND.), bel exemple de la dispute et de l'obstination.

ÎNAUGURA (a), *v.* inaugurer.

CONJ. *Ind. pr.* inaugurez. — *Inf. pr.* a inaugura. — *Part. pr.* inaugurând. — *Part. pas.* inaugurat.

ÎNAUGURARE, *s. f.* action d'inaugurer. || inauguration.

PLUR. *sans art.* inaugurări ; — *avec l'art.* inaugurările.

ÎNAUGURAT, *adj.* inauguré.

F. GRAM. *f. s.* inaugurată ; — *m. pl.* inauguraţi ; — *f. pl.* inaugurate.

ÎNĂUNTRU, *adv.* à l'intérieur. Loc. *[Mold.] A se duce înăuntru*, aller à l'étranger, mais plus spécialement limité aux pays du centre de l'Europe.

ÎNAURI (a), *v.* dorer. || *Înaurește nourii cu raze* (C. KONAKI), il dore les nuages de ses rayons.

CONJ. *Ind. pr.* înauresc. — *Inf. pr.* a înaurí. — *Part pr.* înaurind. — *Part. pas.* înaurit.

ÎNAURIRE, *s. f.* action de dorer. || dorage, dorure.

ÎNAURIT, *adj.* doré.

F. GRAM. *f. s.* înaurită ; — *m. pl.* înauriţi ; — *f. pl.* înaurite.

ÎNAVUŢI (a), *v.* enrichir, rendre riche. || V. a îmbogăţi.

CONJ. *Ind. pr.* înavuţesc. — *Imparf.* înăvuţam

Pas. déf. înăvuțiĭ. — *Pl. q. parf.* înăvuțisem. — *Fut. pr.* voiŭ înăvuți. — *Cond. pr.* aș înăvuți. — *Impér.* înăvuțește, înăvuțiți. — *Subj. pr.* să înăvuțesc, să înăvuțești, să înăvuțească. — *Inf. pr.* a înăvuți. — *Part. pr.* înăvuțind. — *Part. pas.* înăvuțit.

ÎNĂVUȚI (a se, a'și), *v.* s'enrichir.

ÎNAVUȚIRE, *s. f.* action d'enrichir, de s'enrichir. || V. îmbogățîre.

ÎNĂVUȚIT, *adv.* enrichi. || V. îmbogățit.

F. GRAM. *f. s.* înăvuțită ; — *m. pl.* înăvuțiți ; — *f. pl.* înăvuțite.

ÎNCĂ, *adv.* encore, en outre, déjà, davantage, au moins. || *Încă d'atunci*, dès alors, dès cette époque. — *Încă de la anul 1773 el vizitase orașul*, dès 1773 il avait visité la ville. || *De mult timp inca venise*, il était déjà venu depuis longtemps. || *Încă o-dată*, encore une fois. *Inca de mic*, de tout petit, dès son bas âge.

ÎNCĂERA (a se), *v.* se battre, se prendre aux cheveux, en venir aux prises, en venir aux mains. || *(pop.)* se peigner. || *S'aŭ încăerat la bătaie* (I. CREANGĂ), ils en sont venus aux mains. || *Peste un ceasculț s'au încăerat toți nuntașii* (I. G. SBIERA), une heure après tous les gens de la noce se sont pris aux cheveux.

CONJ. *Ind. pr.* se încăeră. — *Imparf.* se încăeraŭ. — *Pas. déf.* se încăerară. — *Pl. q. parf.* se încăeraseră. — *Fut. pr.* se vor încăera. — *Cond. pr.* s'ar încăera. — *Impér.* încăerați-vĕ. — *Subj. pr.* să se încăere. — *Inf pr.* a se încăera. — *Part. pr.* încăerându-se. — *Part. pas.* încăerat.

ÎNCĂERARE, *s. f.* action de se battre, d'en venir aux mains, de se prendre aux cheveux, *(pop.)* de se peigner. || bataille, *(pop)* peignée. || *Gâlceava fără 'ncăerare nicĭ un haz nu are* (A. PANN), une querelle sans coups n'a aucun charme.

PLUR. *sans art.* încăerări ; — *avec l'art.* încăerările.

ÎNCAĬ, *adv.* au moins, tout au moins. *Dă-mĭ încaĭ măgarul* (A. PANN), donne-moi au moins l'âne. || V. încă.

ÎNCĂIBĂRA (a), *v.* V. a se închelbăra.

CONJ. *Indic. pr.* încăibăr.

ÎNCAILEA, *adv.* au moins, tout au moins. || *Dacă te frigĭ, încailea să te frigĭ cu ciorbă bună* (P. ISPIR.) ; si tu te brûles, brûle-toi au moins avec une bonne soupe. || V. încă.

ÎNCĂINA (a se), *v.* s'entêter, s'obstiner, s'opiniâtrer.

CONJ. *Ind. pr.* mĕ încăinez. — *Inf. pr.* a se încăina. — *Part. pr.* încăinându-se. — *Part. pas.* încăinat.

ÎNCALA (a), *v.* *[Trans.]* engraisser outre mesure, enfler, grossir.

ÎNCÁLA (a se), *rr.* *[Trans.]* s'engraisser outre mesure, s'enfler, grossir.

ÎNCĂLARE, *s. f.* *[Trans.]* action d'engraisser outre mesure, de s'enfler, de grossir.

ÎNCALĂRA (a se), *rr.* monter à cheval. || *Câțĭ au putut se încalare dintre căzacĭ s'au încălărat* (MIR. COST.), tous les cosaques qui purent monter à cheval s'empressèssent de le faire. || *Din câțĭ s'au și încălărat, cine fara arme, cine fără șele, s'au dus în risipă* (N. MUSTE) ; ceux qui montèrent à cheval, sans armes, sans selles, s'en allèrent à la débandade.

ÎNCĂLĂRI (a). *v.* V. a încălăra. || *Încălărindu-i Hanul, 'i-au luat cu sine* (N. COST.) ; le Khan, les ayant fait monter à cheval, les emmena avec lui.

CONJ. Se conjugue comme a călări.

ÎNCĂLĂRILE (d'a —), *loc. adv.* étant à cheval. || *El culegea florĭ d'a-încălările*, il cueillait des fleurs étant à cheval. || V. călare.

ÎNCĂLAT, *adj.* engraissé outre mesure, gonflé, gros, énorme. || *Ce a bĕut și ce a mâncat d'are trupu așa încălat?* (P. POP.) Qu'a-t-il donc bu, qu'a-t-il mangé pour être devenu si gros ?

F. GRAM. *f. s.* încălat ; — *m. pl.* încălați ; — *f. pl.* încălate.

ÎNCĂLCA (a), *v.* empiéter, violer un droit, vexer, envahir, opprimer. || *Au venit dușmanĭ și aŭ încălcat țara*, les ennemis sont venus et ont envahi le pays.

CONJ. Se conjugue comme a călca.

ÎNCĂLCARE, *s. f.* empiètement, envahissement, vexation, oppression. || *Încălcările Turcilor în Moldova*, les empiètements des Turcs en Moldavie. || *Că de teama încălcărĭi stau ogoarele 'ngrădite* (D. OLLAN.), car de crainte d'envahissement nos champs sont entourés de clôtures.

PLUR. *sans art.* încălcări ; — *avec l'art.* încălcările.

ÎNCÁLCI (a), *v.* brouiller, emmêler. || fouler aux pieds, violer. || *Autorii așa au încălcit toată hronologia* (ȘINCAI), les auteurs ont à ce point embrouillé toute la chronologie. || *Vĕzu o mreană, aruncă plasa, o încălci într'însa și o trase la margine* (P. ISPIR.) ; il aperçut un barbeau, il jeta le filet, le prit dedans et le tira sur la rive.

CONJ. *Ind. pr.* încălcesc. — *Imparf.* încălciam. — *Pas. déf.* încălcii. — *Pl. q. parf.* încălcisem. — *Fut. pr.* voiŭ încălci. — *Cond. pr.* a încălci. — *Impér.* încălcesc, încălciți. — *Subj. pr.* să încălcesc, să încălcești, să încălcească. — *Inf. pr.* a încălci. — *Part. pr.* încălcind. — *Part. pas.* încălcit.

ÎNCĂLCI (a se, a'și), *v.* s'embarrasser, s'emmêler, s'entortiller. || *Mătușa se încălcesce prin cânepă și cade jos* (I. CREANGĂ), la vieille s'embarrasse dans le chanvre et tombe. || *De aci înainte trebile se încălcirĕ* (I. SLAV.), depuis ce moment les choses s'embrouillèrent. || *Perŭ de pe cap de tot îĭ s'aŭ încălcit*, ses cheveux se sont complètement emmêlés.

ÎNCĂLCIRE, *s. f.* action d'embrouiller, d'emmêler. || action de fouler, de violer. || *Încălcirĭ de graniţă*, violations de frontières.

PLUR. *sans art.* încălcirĭ ; — *avec l'art.* încălcirile.

ÎNCĂLCIT, *adj.* embrouillé. emmêlé. || foulé aux pieds, violé. || *Carte tristă şi 'ncălcită* (M. EMIN.), livre triste et obscur. || *Ĭarbă încălcită*, herbe foulée aux pieds.

F. GRAM. *f. s.* încălcită ; — *m. pl.* încălciţĭ ; — *f. pl.* încălcite.

ÎNCĂLCITURĂ, *s. f.* embrouillamini, confusion. || *Din care încălcitură atîta culegc că Tătarii aŭ prădat pe Polonĭ* (ŞINKAI), de cet embrouillamini il ne tire qu'une chose c'est que les Tatares ont pillé la Pologne.

ÎNCĂLECA (a), *v.* monter à cheval, chevaucher, se mettre à califourchon, enfourcher. || monter, saillir. || *Munţiĭ încălecau unul peste altul*, les montagnes s'étageaient les unes au dessus des autres || Loc. *Doar, doar, va încăleca pe nevoie* (I. CREANGĂ), peut-être qu'à la fin il réussira à surmonter les difficultés, il sortira d'embarras.

CONJ. *Ind. pr.* încalec. — *Imparf.* încălecam. — *Pas. déf.* încălecaĭ. — *Pl. q. parf.* încălecasem. — *Fut. pr.* voiŭ încăleca. — *Cond. pr.* aş încăleca. — *Impér.* încalecă, încălecaţĭ. — *Subj. pr.* să încalec, să încalecĭ, să încalece. — *Inf. pr.* a încăleca. — *Part. pr.* încălecând. — *Part. pas.* încălecat.

ÎNCĂLECARE, *s. f.* action de monter à cheval, de chevaucher, de se mettre à califourchon, d'enfourcher. || action de monter, de saillir. || monte, saillie.

PLUR. *sans art.* încălecărĭ ; — *avec l'art.* încălecările.

ÎNCĂLECAT, *adj.* monté à cheval, monté, chevauché. || monté, sailli. || *Iar Doamna Kiajna, încălecată bărbătesce* (AL. ODOB.), quant à la princesse Kiajna, montée à cheval comme un homme (à califourchon).

F. GRAM. *f. s.* încălecată ; — *m. pl.* încălecaţĭ ; — *f. pl.* încălecate.

ÎNCĂLECAT, *s. n.* fait de monter. || monte, saillie. || *Bun de încălecat*, bon à monter, prêt à être monté (tout sellé, tout bridé).

ÎNCĂLŢA (a), *v.* chausser. || Loc. *A încălţa pe cineva*, attraper quelqu'un, mettre quelqu'un dedans.

CONJ. *Ind. pr.* încalţ, încalţĭ, încalţă. — *Imparf.* încălţam. — *Pas. déf.* încălţai. — *Pl. q. parf.* încălţasem. — *Fut. pr.* voiŭ încălţa. — *Cond. pr.* aş încălţa. — *Impér.* încalţă, încălţaţĭ. — *Subj. pr.* să încalţ, să încalţĭ, să încalţe. — *Inf. pr.* a încălţa. — *Part. pr.* încălţând. — *Part. pas.* încălţat.

ÎNCĂLŢA (a se) *vr.* se chausser.

ÎNCĂLŢARE, *s. f.* 1° action de chausser || 2° chaussure.

PLUR. *sans art.* încălţărĭ ; — *avec l'art.* încălţările.

ÎNCĂLŢĂMINTE, *s. f.* chaussure.

PLUR. *sans art.* încălţăminte ; — *avec l'art.* încălţămintele.

ÎNCĂLŢAT, *adj.* chaussé. || *Încălţat cu ciobote galbene* (I. CREANGA), chaussé de bottes jaunes. || *Cal încălţat*, se dit d'un cheval qui a, aux jambes, des taches blanches montant jusqu'au genou. Loc. *Vită încălţată*, âne bâté.

F. GRAM. *f. s.* încălţată ; — *m. pl.* încălţaţĭ ; — *f. pl.* încălţate.

ÎNCALTE *et* **încaltea**, *adv. [Trans. et Mold.]* au moins, tout au moins. || *Dă-mĭ incalte ceĭ doĭ boĭ*, donne-moi au moins les deux bœufs. || *Nu-mĭ ar fi ciudă incaltea când aĭ fi şi tu ceva* (I. CREANGA); je n'en aurais pas de dépit si seulement tu valais quelque chose. || V. încă.

ÎNCĂLŢEĬ, *s. m. pl. [Buc.]* souliers. || *Se încălţia cu încălţeĭ de mătasă* (I. G. SBIERA) elle chaussait des souliers de soie.

PLUR. *avec l'art.* încălţeiĭ.

ÎNCĂLŢELAR, *s. m. [Buc.]* cordonnier. || *Numaĭ pentru găteala eĭ trebuĭa părinţiĭ să ţie la curte maĭ mulţĭ croitorĭ şi încălţelarĭ* (I. G. SBIERA); ses parents, seulement pour sa toilette, devaient avoir dans leur maison plusieurs couturiers et cordonniers.

PLUR. *sans art.* încălţelarĭ ; — *avec l'art.* încălţelarii.

ÎNCĂLUŞI (a), *v.* baillonner.

CONJ. *Ind. pr.* încăluşesc. — *Inf. pr.* a încăluşi. — *Part. pr.* încăluşind. — *Part. pas.* încăluşit.

ÎNCĂLUŞIRE, *s. f.* action de baillonner. || baillonnement.

ÎNCĂLUŞIT, *adj.* baillonné.

F. GRAM. *f. s.* încăluşită ; — *m. pl.* încăluşiţĭ ; — *f. pl.* încăluşite.

ÎNCĂLZI (a), *v.* chauffer, échauffer, réchauffer. || *(au fig.)* échauffer, exciter, animer, mettre en colère. || *Încălzesc ciorba*, fais chauffer la soupe.

CONJ. *Ind. pr.* încălzesc. — *Imparf.* încălzĭam. — *Part. déf.* încălzii. — *Pl. q. parf.* încălzisem. — *Fut. pr.* voiŭ încălzi. — *Cond. pr.* aş încălzi. — *Impér.* încălzesce, încălziţĭ. — *Subj. pr.* să încălzesc, să încălzescĭ, să încălzească. — *Inf. pr.* a încălzi. — *Part. pr.* încălzind. — *Part. pas.* încălzit.

ÎNCĂLZI (a se, a'şĭ), *vr.* se chauffer, s'échauffer. || s'animer, s'exciter, se mettre en colère. || Loc. pop. *A'şĭ încălzi măseaoa* (P. ISPIR.), se griser.

ÎNCĂLZIRE, *s. f.* action de chauffer, d'échauffer, de faire chauffer. || action d'animer, d'exciter, de mettre en colère. || chauffage.

ÎNCĂLZIT, *adj.* chauffé, réchauffé. || *Ciorbă încălzită*, soupe réchauffée. || *Dragostele pre-*

innoite ca bucatele 'ncălzite (A. PANN), les revenez-y en amour sont comme les mets réchauffés.

F. GRAM. *f. s.* încălzită ;— *m. pl.* încălziți ; — *f. pl.* încălzite.

ÎNCĂLZIT, *s. n.* chauffage.

ÎNCĂLZITOR, *adj.* réchauffant.

F. GRAM. *f. s.* încălzitoare;—*m. pl.* încălzitori ; — *f. pl.* încălzitoare.

ÎNCĂ-MI-TE, *loc. conj.* encore moins. || *N'aveau eĭ ce se mănânce, dar încă-mi-te se mai dea și oĭĭ* (P. ISPIR.); ils n'avaient pas de quoi manger et encore moins donner des brebis.

ÎNCÂNTA (a), *v.* enchanter, ravir, charmer. || *Dacă vreĭ să aflĭ taĭna ce me 'ncântă* (V. ALEX.), si tu veux savoir le secret qui m'enchante.

CONJ. Se conjugue comme a cânta.

ÎNCÂNTARE, *s. f.* action d'enchanter, de ravir, de charmer. || enchantement, ravissement.

PLUR. *sans art.* încântări; — *avec l'art.* încântările.

ÎNCÂNTAT, *adj.* enchanté, ravi, charmé. || *Mesenii încântați rĕmas-au, ascultându-l, flămânzi și însetați* (V. ALEX.); les convives ravis sont restés, en l'écoutant, sans boire ni manger.

F. GRAM. *f. s.* încântată ; — *m. pl.* încântați ; — *f. pl.* încântate.

ÎNCÂNTĂTOR, *adj.* enchanteur, ravissant. || *O voce încântătoare*, une voix enchanteresse.

F. GRAM. *f. s.* încântătoare ;—*m. pl.* încântători ; — *f. pl.* încântătoare.

ÎNCÂNTEC, *s. n.* charme, séduction.

ÎNCAPABIL, *adj.* incapable.

F. GRAM. *f. s.* incapabilă ;— *m. pl.* incapabili ;— *f. pl.* incapabile.

ÎNCĂPĂȚÎNA (a se), *vr.* s'entêter, s'obstiner, s'opiniâtrer.

CONJ. *Ind. pr.* mĕ încăpățînez, te încăpățînezĭ, se încăpățînează. — *Imparf.* me încăpățînam. — *Pas. déf.* mĕ încăpățînai. — *Pl. q. parf.* me încăpățînasem. — *Fut. pr.* mĕ voiu încăpățîna. — *Cond. pr.* m'aș încapățîna. — *Impér.* încăpățînează-te, încapățîna-ți-ve. — *Subj. pr.* să me încăpățînez, să te încăpățînezĭ, să se încăpățînieze. — *Inf. pr.* a se încăpățîna. — *Part. pr.* încăpățînându-se. — *Part. pas* încăpățînat.

ÎNCAPAȚÎNARE, *s. f.* action de s'entêter, de s'obstiner, de s'opiniâtrer. || entêtement, obstination, opiniâtreté.

PLUR. *sans art.* încăpățînări ; — *avec l'art.* încăpățînările.

ÎNCAPAȚÎNAT, *adj.* entêté, obstiné, opiniâtre.

F. GRAM. *f. s.* încăpățînată; — *m. pl.* încăpățînați; — *f. pl.* încăpățînate.

ÎNCĂPĂTOR, *adj.* spacieux, large, vaste. || *Casa e încăpătoare*, la maison est spacieuse. || *Sala nu este destul de încapatoare pentru atita lume*, la salle n'est pas assez vaste pour tant de monde. || *Patul e destul de încăpător* (P. ISPIR.), le lit est assez large. || *Un șir de case de altminteri încăpătoare* (P. ISPIR.), une rangée de maisons du reste spacieuses. || *Că e lumea încăpătoare pentru o pasăre și o floare* (P. POP.), car le monde est assez large pour contenir un oiseau et une fleur.

F. GRAM. *f. s.* încăpătoare ; — *m. pl.* încăpători ; *f. pl.* încăpătoare.

ÎNCAPEA (a), *v.* contenir, tenir dedans, avoir place, suffire. || *Unde este frică nu încape dragoste* (MIR. COST.), là où la peur existe, il n'y a pas de place pour l'affection. || *Ce se vede cu ochiĭ nu încape să fie îndoĭală* (MIR. COST.), il n'y a pas de doute pour ce qu'on voit de ses yeux. || *Au încăput la mare datorii de au remas vinduți* (N. COSTIN.), ils ont fait de si grandes dettes qu'ils ont été ruinés. || *După vĕt au încăput Antioh Vodă la Domnie* (N. COSTIN), dès que le prince Antioche fût monté sur le trône. || *Încăpând și el pe mâna lui Grigorie V.. l'au spânzurat* (CHR. ANON.), étant tombé lui aussi entre les mains de Grégoire V... il fut pendu. || *Dară după ce încăpuse la cinste mare la Nicolae Vodă* (N. MUSTE), mais lorsqu'il fut entré dans les bonnes grâces du prince Nicolas. || *Iar au încăput Iordaki Vornicul și la acest Domn* (N. COST.), le Vornic Iordake est également entré dans les bonnes grâces de ce prince. || *Murad nu încape în vastul orizon* (V. ALEX.), Mourad est à l'étroit dans le vaste horizon. || *Nu putea încape doĭ*, il n'y avait pas de place pour deux. || *Zece derviși pe un covor pot încăpea, iar doĭ împărați într'o țară nu încap* (MIR. COST.); un tapis est assez large pour dix derviches, mais un pays est trop étroit pour deux sultans. || *Turcii când au auzit că Gruia a adormit, ca și turma se stringea că p'afara nu 'ncapea* (ȘEZĂT.); quand les Turcs apprirent que Gruia s'était endormi, ils se réunirent dehors en foule, comme un troupeau. || *Bătătura nu mai încăpea de vite*, la cour regorgeait de bestiaux. || *Încap bine 'n patru scânduri* (M. EMIN.), ils tiennent à l'aise entre quatre planches. || *Nu încape răbdare unde toate s'au sfîrșit!* (C. KONAKI) Quelle patience voulez-vous qu'on ait quand on ne peut plus avoir d'espérance! || *De bucurie n'o încapea locul*, elle n'en pouvait plus de joie. || *Vorbe? — Încap vorbe aici?* Des mots? Est-ce qu'il s'agit de mots ici? || *Nu încape rușine*, il ne s'agit pas d'avoir honte. || *Nu 'l încape pielea*, il crève dans sa peau (de vanité). || *N'o sa 'l mai încapă lo-*

cul, (litt. l'espace sera trop étroit pour lui), se dit d'une personne qui a une grande joie ou qui a un sujet de se rengorger. || *Nu încape pe uşa de frică*, il a tellement peur qu'il ne peut même pas se sauver (il lui semble que la porte est devenue trop étroite). || *Aicĭ nu mai încape vorba*, ici il n'y a pas à discuter. — *Acum încalte nu mai încăpea corbă* (I. L. CARAG.); cette fois au moins, il n'y avait pas à dire. || *S'a linguşit pînă ce a încăput prefect*, il a plié l'échine jusqu'à ce qu'il est devenu préfet. || *Vaĭ de mine în ce 'ncăpuĭ, c'am bĕut tot ce avuĭ şi de basme mĕ făcuĭ* (P. POP.); hélas! qu'ai je fait? j'ai bu tout ce j'avais et je suis devenu la fable du village. || *A încăpea în nevoie*, tomber dans les ennuis, tomber dans le malheur. || *Pe ce mâinĭ am încăput!* Dans quelles mains suis-je tombé!

CONJ. *Ind. pr.* incap, incapĭ, incape. — *Imparf* încăpeam. — *Pas. déf.* încăpuĭ. — *Pl. q. parf.* încăpusem. — *Fut. pr.* voiu încăpea. — *Cond. pr.* aş încăpea. — *Impér.* incape, încăpeţi. — *Subj. pr.* să incap, să incapĭ, să incapă. — *Inf. pr.* a încăpea. — *Part. pr.* încăpênd. — *Part. pas.* încăput.

ÎNCĂPERE, *s. f.* action de contenir. || espace, étendue. || pièce, chambre. || *În care da, de toate părţile, uşile deosebitelor încăperĭ* (AL. ODOB.); sur laquelle donnaient, de tous les côtés, les portes des différentes pièces. || *În toată încăperea lumeĭ*, dans toute l'étendue du monde. || *În încăperea aceluiaş sicriu* (M. EMIN.), dans l'espace étroit du même cercueil. || *Sunt cinci încăperĭ bune*, il y a cinq bonnes pièces.

PLUR. *sans art.* încăperĭ; — *avec l'art.* încăperile.

ÎNCAPUŞAT, *adj.* couvert de bourgeons. || *Vlăstarĭ încăpuşate de salcie slujită de moş popa* (DELAVR.), de jeunes pousses de saule couvertes de bourgeons bénies par le vieux prêtre.

F. GRAM. *f. s.* încăpuşată; — *m. pl.* încăpuşaţi; — *f. pl.* încăpuşate.

ÎNCĂPUT, *part. pas. de* a încăpea.

ÎNCĂPUTA (a) *v.* ravauder (des bas). || remonter (des bottes). || *Încăputează-mĭ ciorapiĭ*, ravaude mes bas.

CONJ. *Ind. prés.* încăputez. — *Inf. pr.* a încăputa. — *Part. pr.* încăputând. — *Part. pas.* încăputat.

ÎNCĂPUTARE, *s. f.* action de ravauder (des bas), de remonter (des bottes). || ravaudage (des bas), remontage (des bottes).

ÎNCĂPUTAT, *adj.* ravaudé, remonté.

F. GRAM. *f. s.* încăputată; — *m. pl.* încăputaţi; — *f. pl.* încăputate

ÎNCĂRCA (a), *v.* charger, mettre une charge, surcharger, accabler. || *A încărca un car*, charger un chariot. || *A încărca o socoteală*, charger un compte. || *A încărca o puşcă*, charger un fusil.

CONJ. *Ind. pr.* încarc, încarcĭ, încarcă. — *Imparf.* încărcam *Pas. déf* încărcaĭ. — *Pl. q. parf.* încărcasem. — *Fut. pr.* voiu încărca. — *Cond. pr.* aş încărca. — *Impér.* încarcă, încărcaţi. — *Subj. pr.* să încarc, să încarcĭ, să încarce. — *Inf. pr.* a încărca. — *Part. pr.* încărcând. — *Part. pas.* încărcat.

1. **ÎNCÁRCA** (a se, a'şi), *vr.* se charger. || || *Dacă nu eşĭ vrednic să 'l ducĭ, nu te încărca peste măsura* (A. PANN), (*litt.* si tu n'es pas capable de le porter, ne te charges pas outre mesure), ne te charge pas de ce que tu es incapable de faire. || *Nu 'ţi încărca sufletul cu mine*, ne charge pas ta conscience de ma mort, ne me tue pas.

2. **ÎNCÁRCA** (a se), *vr. (anc.)* s'embarquer. || *S'au încărcat în vase şi s'au dus în lume* (N. COST.), ils se sont embarqués sur des vaisseaux et sont partis de par le monde

ÎNCÁRCARE, *s. f.* action de charger, de surcharger, d'accabler. || charge, surchage.

PLUR. *sans art.* încărcărĭ; — *avec l'art.* încărcările.

ÎNCĂRCAT, *adj.* chargé. || *Un car încărcat*, un chariot chargé. || *O puşcă încărcată*, un fusil chargé. || *N'aş vrea să vin înaintea lui Dumnezeu aşa încărcat de păcate* (I. G. SBIERA), je ne voudrais pas me présenter devant Dieu tout chargé de péchés. || *Are capul prea încărcat*, il a la tête trop pleine de toute sorte de choses.

F. GRAM. *f. s.* încărcată; — *m. pl.* încărcaţi; — *f. pl.* încărcate.

ÎNCĂRCATĂ, *adj. fém. (fam.)* enceinte.

ÎNCĂRCĂTURĂ, *s. f.* charge. || chargement. || cargaison.

PLUR. *sans art.* încărcături; — *avec l'art.* încărcăturile.

ÎNCÁRCEIA (a), *v.* tordre, courber.

ÎNCÁRCEIA (a se), *vr.* se tordre, se contracter, se crisper, avoir des spasmes. || **Loc.** *Rîdeam de mi-se încărcia stomacul* (N. BOGD.), je riais à me tordre.

ÎNCARCERA (a), *v.* incarcérer. || V. a întemniţa.

ÎNCĂRCIT, *adj.* V. închircit.

ÎNCĂRDOŞA (a se), *vr.* || V. a se încărdui.

ÎNCĂRDUI (a se), *vr.* se former en bandes, se lier, fréquenter. || *Eĭ se încărduesc numaĭ cu boieriĭ* (GR. IP.), ils ne fréquentent que des boyards.

CONJ. *Ind. pr.* mĕ încărduesc. — *Inf. pr.* a se încărdui. — *Part. pr.* încărduindu-se. — *Part. pas.* încărduit.

ÎNCARJOIA (a se), *vr. [Mold.]* se courber, se recoqueviller. || *Era o babă şi un moşneag, gheboşĭ de 'şi încărjoiau trupu mai pînă la genunchĭ* (N. BOGD.); il y avait une vieille

et un vieux, si voûtés que leur corps de se courbait jusqu'à leurs genoux.

Conj. *Ind. pr.* mă încârjoesc. — *Inf. pr.* a se încârjoia.—*Part. pr.* încârjoiându-se. — *Part. pas.* încârjoiat.

ÎNCÂRJOIARE, *s. f.* action de se courber, de se recoqueviller.

ÎNCÂRJOIAT, *adj* courbé, recoquevillé.

F. Gram. *f. s.* încârjoiată ; — *m. pl.* încârjoiați;— *f. pl.* încârjoiate.

ÎNCÂRLIGA (a), *v.* tordre pour former un crochet, tordre en vrille, courber, recoqueviller.

Conj. *Ind. pr.* încârlig, încârligi, încârligă.— *Imparf.* încârligam.—*Pas. déf.* încârligai. - *Pl. q. parf.* încârligasem. — *Fut. pr.* voiu încârliga. — *Cond. pr.* aș încârliga.- *Impér.* încârligă, încârligați.—*Subj. pr.* să încârlig, să încârligi, să încârlige.—*Inf. pr.* a încârliga.—*Part. pr.* încârligând. -*Part. pas.* încârligat.

ÎNCÂRLIGA (a se), *vr.* se tordre, se courber, se recoqueviller, s'entortiller. || s'embarrasser (dans quelque chose), s'accrocher ensemble. || *Vara cine 'și câștigă, iarna nu se încârligă* ; qui gagne l'été, n'est pas embarrassé l'hiver. || *(pop.) S'au încârligat*, ils se sont pris aux cheveux.

ÎNCÂRLIGARE, *s. f.* action de tordre en forme de crochet, en forme de vrille, action de recoqueviller. || recoquevillement. || action de s'entortiller, de s'embarrasser dans quelque chose.

ÎNCÂRLIGAT, *adj.* tordu, vrillé. || courbé, recoquevillé. || entortillé, accroché ensemble.

F. Gram. *f. s.* încârligată ; — *m. pl.* încârligați;— *f. pl.* încârligate.

ÎNCARNA (a), *v.* incarner. || V. a întrupa.

ÎNCÂRLIONȚA (a), *v.* V. a cârlionța.

ÎNCÂRLIONȚAT, *adj.* frisé, bouclé. || *Un copil încârlionțat*, un enfant tout bouclé.

F. Gram. *f. s* încârlionțată ; — *m. pl.* încârlionțați; *f. pl.* încârlionțate.

ÎNCĂRPUI (a se), *vr.* *[Trans.]* s'envelopper la tête (d'un fichu).

ÎNCĂRUNȚI (a), *v.* V. a cărunți.

ÎNCÂT, *adv. p.* în cât, tant que, en tant que, quant à. *Răeni încât tot palatul s'a clătit*, il poussa un tel cri que tout le palais en trembla. || *Încâtu-i despre...*, quant à ce qui est de... || *Încât privesce...*, en ce qui concerne...|| *Încât*, absolument comme, *Lumea ne lasă încât ne-a găsit* (I. Creangă) ; le monde nous laisse absolument comme il nous a trouvés. || *Încât*, combien. — *De când sunt verinĭ, de la cine i-au cumpărat și încât i-au cumpărat* (En. Kogaln.); depuis quand ils sont serfs, de qui ils ont été achetés et combien on les a achetés. || V. cât.

ÎNCATARÁMA (a), *v.* boucler, fermer avec une boucle.

Conj. *Ind. pr.* încătărămu. *Inf. pr.* a încătărăma. — *Part. pr.* încătărămând. —*Part. pas.* încătărămat.

ÎNCATĂRĂMARE, *s. f.* action de boucler. || *bouclage*.

ÎNCĂTĂRÁMAT, *adj.* bouclé, fermé avec une boucle.

F. Gram. *f. s.* încătărămată; — *m. pl.* încătărămați, *f. pl.* încătărămate.

ÎNCĂTELEA (d'a —), loc. *adv.* tant qu'on peut, de toutes ses forces. || *I'mbla d'a 'ncătelea*, il se hâtait tant qu'il pouvait.

ÎNCĂTENA (a), *v.* a încătușa.

ÎNCĂTINEL, *adj.* mou. || V. încetinel.

ÎNCĂTIFELI (a), *v.* velouter, donner l'apparence du velours.

ÎNCĂTIFELIRE, *s. f.* action de velouter. || veloutage.

ÎNCĂTIFELIT, *adj.* velouté.

F. Gram. *f. s.* încătifelită ;—*m. pl.* încătifeliți ; *f. pl.* încătifelite.

ÎNCĂTUȘA (a), *v.* enchaîner.

Conj. *Ind. pr.* încătușez. — *Inf. pr.* a încătușa. *Part. pr.* încătușând. — *Part. pas.* încătușat.

ÎNCĂTUȘARE, *s. f.* action d'enchaîner.

Plur. *sans art.* încătușări ; — *avec l'art.* încătușările.

ÎNCĂTUȘAT, *adj.* enchaîné.

F. Gram. *f. s.* încătușată ;—*m. pl.* încătușați ; *f. pl.* încătușate.

ÎNCEAPĂ, *3e per. s. subj. pr.* du verbe a începe.

ÎNCEATĂ, *p.* incetează. || *Precum nu 'nceată de vînt suflarea* (V. Cârlova), de même que le vent ne cesse pas de souffler.

ÎNCELUI (a), *v.* *[Trans.]* tromper, abuser, séduire. || *Nu ne veĭ încelui tu pre noĭ* (Ichindel), tu ne nous tromperas pas. || V. a celui.

Conj. *Ind. pr.* inceluesc. — *Inf. pr.* a incelui. — *Part. pr.* inceluind. — *Part. pas.* inceluit.

ÎNCELUIRE, *s. f.* *[Trans.]* action de tromper, d'abuser, de séduire.

ÎNCELUIT, *adj.* *[Trans.]* trompé, abusé, séduit. || *Blestemul feteĭ înceluite* (P. Pop.), les malédictions de la jeune fille séduite.

F. Gram. *f. s.* înceluită ; — *m. pl.* inceluiți ; — *f. pl.* înceluite.

INCENDIA (a), *v.* incendier.

Conj. *Ind. pr.* incendiez. — *Inf. pr.* a incendia. — *Part. pr.* incendiând.—*Part. pas.* incendiat.

INCENDIARE, *s. f.* action d'incendier.

INCENDIAT, *adj.* incendié.

F. Gram. *f. s.* incendiată ; — *m. pl.* incendiați ; *f. pl.* incendiate.

INCENDIU, *s. n.* incendie.

Plur. *sans art.* incendie; — *avec l'art.* incendiele.

ÎNCENUSA (a), *v.* cinéfier, réduire en cendre.

Conj. *Ind. pr.* încenușez.—*Inf. pr.* a încenușa.— *Part. pr.* încenușând. — *Part. pas.* încenușat.

ÎNCENUȘA (a se), *vr.* se transformer en cendre. | *Și inima, de oftat, arzênd s'a incenușat* (C. Konaki); et le cœur, à force de soupirer, en brûlant s'est transformé en cendre.

ÎNCENUȘARE, *s. f.* action de cinéfier, de réduire en cendre.

ÎNCENUȘAT, *adj.* cinéfié, réduit en cendre, transformé en cendre.

F. Gram. *f. s.* incenușată; — *m. pl.* incenușați; — *f. pl.* incenușate.

ÎNCEPĂTOR, *s. m.* commençant, débutant. || initiateur. || *Începătorul reutăților*, le Diable.

Plur. *sans art.* începători; — *avec l'art.* începătorii.

ÎNCEPĂTOR, *adj.* élémentaire. || *Clasele începătoare*, les classes élémentaires.

F. Gram. *f. s.* începătoare. — *m. pl.* începători. — *f. pl.* începătoare.

ÎNCEPĂTURĂ, *s. f.* commencement, début, origine. || *Începătura altei vieți vecinice*, le commencement d'une autre vie éternelle. || *Am aflat cap și începătură moșilor* (Gr. Urech.), j'ai retrouvé la source et l'origine des ancêtres. || *Apucatu-m'am și a scriere începătura și adaosul, mai apoi și scăderea* (Gr. Urech.); je me suis mis à écrire les origines, les progrès et ensuite la décadence.

ÎNCEPE (a), *v.* commencer, entamer, se mettre à, débuter, tirer son origine. || *Broscoiul când incepe, toate cele-l'alte broasce după el strigă*; quand une grenouille commence à croasser toutes les autres grenouilles se mettent de la partie. | *Începu o ploaie*, la pluie se mit à tomber. | *A început rău*, il a mal débuté. | *A început Morozi a îndesi birurile* (Zil. Rom.), Morouzi se mit à multiplier les impôts. || *Alte neamuri sunt cu nume de pe locuri de unde sunt începute* (Mir. Cost.), d'autres peuples prennent le nom des pays d'où ils tirent leur origine.

Conj. *Ind. pr.* incep, începi, începe. — *Imparf.* începeam. — *Pas. déf.* începui. — *Pl. q. parf.* începusem. — *Fut. pr.* voiu începe. — *Cond. pr.* aș începe. — *Impér.* începe, începeți. — *Subj. pr.* să încep, să începi, să înceapă. — *Inf. pr.* a începe. — *Part. pr.* începênd. — *Part. pas.* început.

ÎNCEPE (a se), *vr.* commencer, débuter. | *Dragostea de unde se începe? De la ochi, de la sprîncene, de la buze rumenele.* (P. Pop.) D'où naît l'amour? Des yeux, des sourcils, des lèvres vermeilles. || *Nu știa cum să înceapă*, il ne savait comment commencer.

ÎNCEPERE, *s. f.* action de commencer, d'entamer, de se mettre à, de débuter. || commencement, début, élément. | *Începerea bolei*, le début de la maladie.

Plur. *sans art.* începeri; — *avec l'art.* începerile

ÎNCEPUT, *s. n.* commencement, début, origine. || *Începutul lumei*, le commencement du monde. || *Începuturile revoluțiunei franceze* (Gion), les débuts de la révolution française. || *Când te întelnii întru'nceput*, quand je te rencontrai pour la première fois.

Plur. *sans art.* începuturi; — *avec l'art.* începuturile.

ÎNCEPUT (din —), *loc adv.* dès le commencement, dès le début. || *Ce am avut din început aceea am până în sfîrșit* (Gol.), j'ai jusqu'à la fin ce que j'ai eu dès le début.

ÎNCEPUTURA, *s. f.* V. începătura.

ÎNCERCA (a), *v.* essayer, tenter, faire un essai, éprouver. || *Am încercat în zadar*, j'ai vainement essayé. || *Trebuie să încercăm*, il faut essayer, essayons, tentons l'aventure. || *Me încercau nisce friguri* (J. L. Carag.), j'étais pris d'accès de fièvre. || *Suferințele aŭ încercat-o de vre-o cinci anĭ încoace* (V. Cras.); ils sont, depuis cinq ans, éprouvés par toute sorte de malheurs. | *Dumnezeu a vrut să 'l încerce*, Dieu a voulu l'éprouver.

Conj. *Ind. pr.* încerc, încerci, încearcă. — *Imparf.* încercam. — *Pas. déf.* încercai. — *Pl. q. parf.* încercasem. — *Fut. pr.* voiŭ încerca. — *Cond. pr.* aș încerca. — *Impér.* încearcă, încercați. — *Subj. pr.* să încerc, să încerc, să încerce. — *Inf. pr.* a încercai — *Part. pr.* încercând. — *Part. pas.* încercat.

ÎNCERCA (a se a și), *v.* s'essayer. | *Lasă-mĕ să'mĭ încerc norocul*; laisse-moi tenter la fortune, laisse-moi essayer ma chance. || *Omul e dator să se încerce* (I. Creangă). l'homme a le devoir d'essayer ses forces.

ÎNCERCARE, *s. f.* action d'essayer, de tenter, d'éprouver. || essai, tentative, épreuve.

Plur. *sans art.* încercări; — *avec l'art.* încercările.

ÎNCERCAT, *adj.* éprouvé. *Ca vechĭ oșteni încercați eĭ înaintează* (Al. Odob.). ils avancent comme de vieux troupiers éprouvés. || *Fără a ne plânge, mândri de'ncercata noastră viață* (Vis. Doch.); sans nous plaindre, fiers des épreuves de notre existence.

F. Gram. *f. s.* încercată; — *m. pl.* încercați; — *f. pl.* încercate.

INCEST, *s. n.* inceste.

Plur. *sans art.* inceste; — *avec l'art* incestele.

INCESTUOS, *adj.* incestueux.

F. Gram. *f. s.* incestuoasă; — *m. pl.* incestuoși; — *f. pl.* incestuoase

ÎNCET, *s. n.* lenteur, calme, tranquillité. || *Nadejdea Domnului este ca seninul cerului și ca încetul mărei; acum este senin și se face nour; acum este marea lină și se face furtună.* (I. Nilcuic.) L'espérance du Prince est comme la sérénité du ciel et le calme de la mer; maintenant il fait serein et voici des nuages; maintenant la mer est tranquille et voici la tempête.

ÎNCET, *adj.* lent || *Un om încet*, un homme lent. | *Hora e încetă*, la danse *[hora]* est lente.

F. Gram. *f. s.* încetă; — *m. pl.* încetĭ; — *f. pl.* încete.

ÎNCET, *adv.* lentement. || *Încet, încet:* petit à petit.

ÎNCET (pe), *loc. adv.* lentement, tout doucement, sans se presser. || *După aceea, luând capetele, le așează în mijlocul mesei pe încet* (C. NEGRUZZI) ; après cela, prenant les têtes, il les posa tout doucement au milieu de la table.

ÎNCETA (a), *v.* cesser, finir, discontinuer. || *A înceta din viață*, cesser de vivre, mourir.

CONJ. *Ind. pr.* incetez, incetezi, incetează. — *Imparf.* incetam. — *Pas. déf.* incetai. — *Pl. q. parf.* incetasem. — *Fut. pr.* voiu înceta. — *Cond. pr.* aș înceta. — *Impér.* incetează, incetați. — *Subj. pr.* să incetez, să incetezi, să înceteze. — *Inf. pr.* a înceta. — *Part. pr.* incetând — *Part. pas.* incetat.

ÎNCETARE, *s. f.* action de cesser, de finir, de discontinuer. || cessation, fin, discontinuation. || *Încetarea resboiului*, la cessation des hostilités. || *Încetarea din viață a Domnului*, la mort du prince. || *Fără încetare*, sans cesse. — *Curg a mele lacrimi fără încetare* (A. SIHL.), mes larmes coulent sans fin.

PLUR. *sans art* incetări ; — *avec l'art* incetările.

ÎNCETAT, *part. pas. du verbe* a înceta. || *Încetat din viață*, défunt.

F. GRAM. *f. s.* incetată ; — *m. pl* incetați ; — *f. pl.* incetate.

ÎNCETĂȚENI (a), *v.* donner le droit de cité, accorder les droits de citoyen, naturaliser.

CONJ. *Ind. pr.* incetățenesc. — *Inf. pr.* a incetăți. — *Part. pr.* incetățenind. — *Part. pas.* incetățenit.

ÎNCETĂȚENIT, *adj.* naturalisé, à qui on a donné le droit de cité.

F. GRAM. *f. s.* incetățenită ; — *m. pl.* incetățeniți ; — *f. pl.* incetățenite.

ÎNCETI (a se), *vr. (anc.)* se soulever, se révolter. || *Derept ce încetiră-se limbile ?* (Ps. SCH.) Pourquoi les nations se sont-elles soulevées à grand bruit ?

ÎNCETINAT, *adj.* verdoyant. || *Brad incetinat* (P. POP.), sapin verdoyant.

F. GRAM. *f. s.* incetinată ; — *m. pl.* incetinați ; — *f. pl.* incetinate.

ÎNCETINEALĂ, *s. f.* lenteur.

PLUR. *sans art.* incetineli ; — *avec l'art.* incetinelele.

ÎNCETINEL *adj.* lent. || *O adiere incetinică 'mi recoria fruntea* (DELAVR.), un souffle léger rafraichissait mon front.

F. GRAM. *f. s.* incetinică ; — *m. pl.* incetinei ; — *f. pl.* incetinele.

ÎNCETINEL, *adv.* lentement, tout doucement.

ÎNCETIȘOR, *adj.* lentement, tout doucement.

F. GRAM. *f. s.* incetișoară ; *m. pl.* incetișori ; — *f pl.* incetișoare.

ÎNCETNIC, *adj. (anc.)* lent, mou.

ÎNCHEGA (a), *v.* V. a închiega.

ÎNCHEÍA (a) *v.* 1° clore, clôturer. || fermer. || joindre. || 2° terminer, achever, conclure. || *A încheia pacea*, conclure la paix. || *Craiova se încheia peste tot în șapte mii și mai bine de case* (ZIL. ROM.), Craiova comprenait en tout un peu plus de sept mille maisons. || *Făcu o piramidă de patru-zeci și șeapte căpățini, vîrful căreia se încheiă prin capul unui logofăt mare* (C. NEGRUZZI) ; il fit une pyramide de quarante-sept têtes, et, au sommet, la termina avec la tête d'un grand logothète. || **Loc.** *L'am încheiat cu vorba*, je l'ai attrapé.

CONJ. *Ind. prés.* incheiu, incheĭ, incheiă. — *Imparf.* incheiam. — *Pas. déf.* incheiai. — *Pl. q. parf.* incheiasem. — *Fut. pr.* voiu incheia. — *Cond. pr.* aș incheia. — *Impér.* incheiă, incheiați. — *Subj. prés.* să incheiu, să incheĭ, să incheie. — *Inf. prés.* a incheia. — *Part. prés.* incheiând. — *Part. pas.* incheiat.

ÎNCHEÍA (a se), *vr.* se clore, se clôturer, se terminer, s'achever, se conclure, se borner. || *Pînă ce se încheiă masa*, jusqu'à ce que le dîner prenne fin. || *Credeți că aicĭ se încheiă toată socoteala*, vous croyez que tout le compte se borne à cela.

ÎNCHEÍBARA (a se), *v.* V. a închelbăra.

ÎNCHEÍAT, *adj.* clos, clôturé, terminé, achevé, conclu, révolu. || *Tabăra fără șanțuri numaĭ încheĭată cu căruțele* (MIR. COST.), le camp, sans fossés mais seulement entouré de chariots. || *O septămână încheĭată* (P. ISPIR.), une semaine entière. || *Un lucru încheĭat*, une chose terminée. || **Loc.** *Masă încheĭată*, un table où toutes les places sont occupées.

F. GRAM. *f. s.* incheĭată ; — *m. pl.* incheĭați ; — *f. pl.* incheiate.

ÎNCHEÍAT (pe -), *loc. adv.* sur sa fin. || *Slujba este pe 'ncheĭat* (T. SPER.), le service (divin) est sur sa fin.

1. **ÎNCHEÍERE**, *s. f.* action de clore, de clôturer, de terminer, etc. || conclusion.

2. **ÎNCHEÍERE**, *s. f. (anc.)* article (*t. de gram.*). || V. încheiătură.

ÎNCHEIET, *adj. (Mold.)* V. incheiat. || *Un an incheiet*, une année entière, une année révolue. - *Aŭ șezut un an încheiet în obezĭ* (MIR. CONST.), il est resté une année entière dans les fers.

1. **ÎNCHEĬETOARE**, *s. f.* loquet.

2. **ÎNCHEĬETOARE**, *s. f.* myosotis, oreille-de souris *(bot.)*.

ÎNCHEIETOR, *s. n.* crochet à boutons.

1. **ÎNCHEĬETURĂ**, *s. f.* conclusion. *Încheĭeturile păcĭ nu mult au folosit Polonilor* (ȘINCAI), la conclusion de la paix ne profita guère aux Polonais.

2. **ÎNCHEĬETURA** *s. f.* articulation, jointure.

3. **ÎNCHEIETURA**, *s. f. (anc.)* article (*t. de gram.*). || *Neamurĭ la încheĭetură sunt trei* (GOL.), l'article a trois genres.

PLUR. *sans art.* incheĭeturĭ ; — *avec l'art.* incheieturile.

ÎNCHELBĂRA (a), *v.* faire, arranger, fabriquer. || *Cu minciuna ori prânzești, ori cinezi, pe amîndouă nu le închelbezi* (A. Pann); avec des mensonges tu peux dîner ou souper, mais tu ne peux pas faire l'un et l'autre.

Conj. *Ind. près.* închelbăr. — *Imparf.* închelbăram. — *Inf. pr.* a închelbăra. — *Part. pr.* închelbărând. — *Part. pas.* închelbărat.

ÎNCHELBĂRA (a 'și), *vr.* se faire, se fabriquer. || *După ce 'și închelbără un rând de haine ca de urs* (P. Ispir.), après qu'il se fût fabriqué un costume pour se déguiser en ours.

ÎNCHEZAȘUIRE, *s. f. [Trans.]* garantie, caution.

ÎNCHICĬORUGA (a se), *vr. [Bucov.]* se chausser (S. Fl. Marian).

ÎNCHIDE, (a), *v.* fermer, enfermer, renfermer. || clore, enclore. || détenir. || *A închide ușa*, fermer la porter. || *L'a închis într'o cetate*, il l'a enfermé dans une forteresse. || *A închide ochii*, fermer les yeux. — *A închis ochii*, il dort. — *A închis ochii*, il est mort. || *Închide-i gura*, ferme-lui la bouche, clos-lui le bec.

Conj. *Ind pr.* închid, închizĭ, închide. — *Imparf.* închideam. — *Pas. déf.* închisei. — *Pl. q. parf.* închisesem. — *Fut. pr.* voiŭ închide. — *Cond. pr.* aș închide. — *Impér.* închide, închideți. — *Subj. pr.* să închid, să închizĭ, să închidă *et* să închiză. — *Inf. pr.* a închide. — *Part. pr.* închizând. — *Part. pas.* închis.

ÎNCHIDE (a se), *vr.* se fermer, s'enfermer, se renfermer. || *S'a închis în odaie*, il s'est enfermé dans la chambre, || *Rana s'a închis*, la blessure s'est fermée, la blessure s'est cicatrisée. || *Toată pira într'aceasta se închidea* (Cantem.), toute l'accusation se résumait en ceci. || *Pînă se va închide tocmeala* (Mir. Cost.), jusqu'à la conclusion de la paix.

ÎNCHIDERE, *s. f.* action de fermer, d'enfermer, de renfermer, de clore, de détenir. || fermeture, clôture. || détention.

Plur. *sans art.* închideri; — *avec l'art.* închiderile.

ÎNCHĬEGA (a), *v. imp.* coaguler, cailler, congeler, figer, épaissir, prendre de la consistance. || *Un ger ce închiega apa* (N. Gane), un froid qui congelait l'eau. || *Puternica-i suflare a închiegat în inimĭ credințe și iubirĭ* (D. Olan.), son souffle puissant a affermi dans les cœurs la foi et l'amour. || *Cerca să vorbească și nu putea închiega vorbele*, il essayait de parler et ne pouvait former ses mots. || *A închĭegat apa în riurĭ*, l'eau s'est gelée dans les rivières, les rivières furent prises.

Conj. *Ind. pr.* închĭagă. — *Imparf.* închĭega. — *Pas. déf.* închĭega. — *Pl. q. parf.* închĭegase. — *Fut. pr.* va închĭega. — *Cond. pr.* ar închĭega. — *Subj. pr.* să închĭega. — *Inf. pr.* a închĭega. — *Part. pr.* închĭegând. — *Part. pas.* închĭegat

ÎNCHĬEGA (a se, a 'și) *vr.* se coaguler, se cailler, se congeler, se figer, s'épaissir, devenir consistant. || *Și luncca în sângele ce se închĭegase pe lespezĭ* (C. Negruzzi), et il glissait dans le sang qui s'était coagulé sur les dalles. || *'Și a închĭegat cugetarea în bronz*, il a coulé sa pensée dans le bronze. || *Sub fruntea-ĭ viitorul și trecutul se închĭagă* (M. Emin.), dans sa pensée l'avenir et le passé ne font qu'un. || *S'a închĭegat lumina vieții cu apusul cel de moarte* (C. Konaki), l'aube de la vie s'est unie au crépuscule de la mort.

ÎNCHĬEGARE, *s. f.* action de coaguler, de cailler, de congeler. || caillement, coagulation, congélation, épaississement, consistance. || *Închĭegarea mai multor provincii într'un singur Stat*, la constitution de plusieurs provinces en un seul Etat.

ÎNCHĬEGAT, *adj.* coagulé, caillé, congelé. || composé. || *Lapte închĭegat*, lait caillé. || *Sânge închĭegat*, sang coagulé. || *Să se facă o comisie închĭegată de bărbați buni scriitorĭ* (C. Konaki), que l'on constitue une commission composée de bons écrivains.

F. Gram. *f. s.* închĭegată; — *f. pl.* închĭegați; — *m. pl.* închĭegate.

1. **ÎNCHĬEGĂTOARE**, *s. f.* tinette dans laquelle on met le lait avec la présure pour faire le fromage.

2 **ÎNCHĬEGĂTOARE**, *s. f.* géranium *(bot.)*.

ÎNCHINA (a), *v.* consacrer, vouer, dédier. || boire à la santé de quelqu'un. || *Aŭ închinat-o pe la sfînta monăstire* (N. Cost.), ils l'ont dédiée au saint monastère. || *Aŭ închinat moaștele sfîntuluĭ mucenic Ioan Novi la craiul Sobietzki* (N. Const.), il fit hommage des reliques du saint martyr Jean Novi au roi Sobietzki. || *Plecă și închină exilului o viață ticăloasă* (Al. Zanne), il partit et voua à l'exil sa misérable existence. || *A închinat toată averea sa monastireĭ Neamțuluĭ* (I. Creanga), il a délié toute sa fortune au monastère de Neamtsu. || *Toată ostirea a închinat steagul și s'a supus cu totul* (N. Bogd.), toute l'armée a baissé le drapeau et s'est soumise. || *A închina un pahar în sănătatea cuiva*, boire à la santé de quelqu'un. || *Pentru Moldova paharul meŭ închin* (V. Alex.), je bois à la Moldavie.

Conj. *Ind. pr.* închin, închinĭ, închină. — *Imparf.* închinam. — *Pas. déf.* închinai. — *Pl. q. parf.* închinasem. — *Fut. pr.* voiŭ închina. — *Cond. pr* aș închina. — *Impér.* închină, închinați. — *Subj. pr.* să închin, să închinĭ, să închine. — *Inf. pr.* a închina. — *Part. pr.* închinând. — *Part. pas.* închinat.

ÎNCHINA (a se), *vr.* 1° saluer. || 2° faire ses dévotions, faire le signe de la croix, faire ses prières. || 3° adorer. || 4° se soumettre. || 1° *Se închină cu sănătate* (Țichind.), il le salua. — *El se închină și eși*, il salua et sortit. || 2° *A se închina la o icoană*, faire ses dévotions

devant une image sainte. || *Se închină mult şi postesce* (P. Mumul.), il est très dévot (*litt.* il se signe beaucoup) et jeûne. || *Cine te vede intrând cu cărciuma nu zice că ai intrat să te închini* (A. Pann), ceux qui te voient entrer cabaret ne supposent que tu y sois entré pour y faire tes dévotions. || 3° *De a me închina lu tine ca o Dumnezeire* (C. Konaki), de t'adorer comme une divinité. || 4° *Iară Moscalii ajung pe Svezi, acolo preste s'au închinat 12.000 Svezi* (N. Muste), mais les Russes ayant rejoint les Suédois, 12.000 Suédois se livrèrent aussitôt. || *(anc.) M'am închinat cu slujba*, j'ai rempli ma mission.

ÎNCHINĂCIUNE, *s. f.* adoration, culte de la divinité. || dévotion. || prosternation. || salutation.

Plur. *sans art.* închinăciuni ; — *avec l'art.* închinăciunile.

ÎNCHINARE, *s. f.* action de vouer, de consacrer, de dédier. || action de boire à la santé de quelqu'un. || action de saluer. || action de se soumettre. || *Moţoc când te întreabă răspunde cu 'nchinare.* (V. Alex.) Quand Motsoc t'interroge réponds avec respect. || *Trimit o deputaţiune la principele Galiţin spre a-i oferi închinarea ţarei* (Al. Xen.), ils envoient une députation au prince Galitsin pour lui offrir la soumission du pays.

ÎNCHINAT, *adj.* voué, consacré, dédié. || *Monăstire închinată*, monastère dédié.

F. Gram. *f. s.* închinată ; — *m. pl.* închinaţi ; — *f. pl.* închinate.

ÎNCHINĂTOR, *s. m.* 1° hôte. || 2° adorateur, admirateur. || *Eu umilit închinător al mareluĭ nostru istoric* (Al. Odob.), moi humble admirateur de notre grand historien.

Plur. *sans art.* închinători ; — *avec l'art.* închinătorii.

ÎNCHINDI (a), *v.* V. a chindisi.

ÎNCHINGA (a) *v.* sangler, mettre la sous-ventrière. || *A închinga un cal*, mettre à un cheval la sous-ventrière.

Conj. *Ind. pr.* inching. — *Imparf.* inchingam. — *Pas. déf.* inchingai. — *Pl. q. parf.* inchingasem. — *Fut. pr.* voiu inchinga. — *Cond. pr.* aş inchinga. — *Impér.* inchingă, inchingaţi. — *Subj. pr.* să inching, să inchingi, să inchingе. — *Inf. pr.* a inchinga. — *Part. pr.* inchingând. — *Part. pas.* inchingat.

ÎNCHINGARE, *s. f.* action de sangler.

ÎNCHINGAT, *adj* sanglé. || *Vede un armăsar închingat strâns tare* (A. Pann), il voit un étalon étroitement sanglé.

F. Gram. *f. s.* inchingată ; — *m. pl.* inchingaţi ; — *f. pl.* inchingate.

ÎNCHINGUI (a), *v.* V. a inchinga.

ÎNCHINGUIT, *adj.* sanglé. || *Toţi caii potcoviţi, bine închinguiţi* (P. Pop.) ; tous les chevaux ferrés, bien sanglés. || V. **închingat**.

ÎNCHIORCOŞA (a se), *vr. [Mold.]* se fâcher, bouder, regarder quelqu'un de travers.

Conj. *Ind. pr.* me inchiorcoşez. — *Inf. pr.* a se inchiorcoşa. — *Part. pr.* inchiorcoşându-se. — *Part. pas.* inchiorcoşat.

ÎNCHIORCHIOŞAT, *adv. [Mold.]* d'un air fâché, de travers. || *Se uita închiorchioşat la dînsul* (I. Creangă), il le regardait de travers.

ÎNCHIPUI (a), *v.* imaginer, concevoir, inventer. || former, faire || représenter. || *Sclipul camarei carile din cirfuri acelor şapte stilpi se ridica, jumătate de sfera cerului închipuia* (Cantem.) ; la voûte de la salle, qui s'élevait au sommet de ces sept pilliers, représentait la moitié de la sphère céleste. || *Marmura închipuia fel de fel de florĭ* (P. Ispir.), le marbre représentait toute sorte de fleurs.

Conj. *Ind. pr.* închipuesc, închipuesci, închipuesce. — *Imparf.* închipuiam. — *Pas. déf.* închipuii. — *Pl. q. parf.* închipuisem. — *Fut. pr.* voiu închipui. — *Cond. pr.* aş închipui. — *Impér.* închipuesce, închipuiţi. — *Subj. pr.* să închipuesc, să închipuesci, să închipuească. — *Inf. pr.* a închipui. — *Part. pr.* închipuind. — *Part. pas.* închipuit.

ÎNCHIPUI (a 'şi), *vr.* 1° s'imaginer, se figurer. || 2° *[Mold.]* se procurer. || 1° *Închipuesce-ţĭ*, imagine-toi, figure-toi. || *Închipuesce-ţĭ noroc*, figurez-vous cette chance. || 2° *Tu aĭ boĭ, de ce nu-ţĭ închipuesci ş'un car?* (I. Creanga) Tu as des bœufs, pourquoi ne te procures-tu pas aussi un chariot ?

ÎNCHIPUIRE, *s. f.* action d'imaginer, de concevoir, d'inventer. || imagination, conception, invention.

Plur. *sans art.* închipuiri ; — *avec l'art.* închipuirile.

ÎNCHIPUIT, *adj.* imaginé conçu, inventé. || imaginaire. || *'L convinge de închipuitele lui drepturĭ la tronul Moldoveĭ* (V. Alex.), il le convainc de ses droits imaginaires au trône de Moldavie.

F. Gram. *f. s.* închipuită ; — *m. pl.* închipuiţi ; — *f. pl.* închipuite.

ÎNCHIRCIT, *adj. [Mold.]* rabougri, ratatiné, serré. || *Un moşneag închircit*, un vieux tout rabougri. || *A doua zi, cu inima închircită* (S. Nad.) ; le lendemain, le cœur serré.

F. Gram. *f. s.* închircită ; — *m. pl.* închiriţi ; *f. pl.* închircite.

ÎNCHIRIA (a), *v.* louer, donner *ou* prendre en location. || *Am închiriat o casă*, j'ai loué une maison. || *Am închiriat casa mea*, j'ai loué ma maison.

Conj. *Ind. pr.* închiriez, închiriezĭ, închiriază — *Imparf.* închiriam. — *Pas. déf.* închiriai. — *Pl. q. parf.* închiriasem. — *Fut. pr.* voiu închiria. — *Cond. pr.* aş închiria. — *Impér.* închiriază, închiriaţi. *Subj. pr.* să închiriez, să închiriezĭ, să închirieze. *Inf. pr.* a închiria. — *Part. pr.* închiriând. — *Part. pas.* închiriat.

ÎNCHIRIERE, *s. f.* action de louer, de don-

ner *ou* de prendre en location. || location, louage. || *Închirierea unei case*, le location d'une maison. || *Închirierea unei corăbii*, le nolis, le frêt d'un navire.

PLUR. *sans art.* închirieri;—*avec l'art.* închirierile

ÎNCHIRIAT, *adj.* loué. || *Casă de închiriat*, maison à louer. — *Această casă nu e de închiriat*, cette maison n'est pas louable.

F GRAM. *s. f.* închiriată ; — *m. pl.* închiriaţi ; — *f. pl.* închiriate.

1. **ÎNCHIS**, *adj.* clos, enclos, enfermé, fermé. || emprisonné. || *Mè duc acolo cu ochiĭ închişi*, j'y vais les yeux fermés. || *A stat închis doĭ anĭ*, il est resté en prison pendant deux ans. || *Grădina era închisă cu un gard viu*, le jardin en était enclos d'une haie vive. || *Închis cu cheie*, fermé à clé. || *Au găsit biserica închisă*, ils ont trouvé l'église fermée. || *Drumul se află strins şi închis între nisce dealurĭ păduroase* (N. BALC.), la route est encaissée et enfermée entre des collines boisées || *A închis cetăţile de la hrană* (N. COSTIN), il empêcha les forteresses de se ravitailler.

2. **ÎNCHIS**, *adj.* foncé. || *O faţă închisa*, une couleur foncée. || *Albastru închis*, bleu foncé.

F. GRAM. *f. s.* închisă ; — *m. pl.* închişi ; — *f. pl.* închise.

ÎNCHISOARE, *s. f.* prison. || *Erau închisorile pline de boĭerĭ şi grosurile de ceĭ săracĭ* (I. NECUL.), les prisons étaient pleines de boyards et les cachots de gens du peuple.

PLUR. *sans art.* închisorĭ ; — *avec l'art.* închisorile.

ÎNCHISTRIT, *adj.* V. impistrit.

ÎNCHIZĂTURA, *s. f.* fermeture, barrage.

PLUR. *sans art.* închizăturĭ;—*avec l'art.* închizăturile.

INCHIZITOR, *s. m.* inquisiteur.

PLUR. *sans art.* închizitorĭ; — *avec l'art.* închizitorii.

INCHIZITOR, *adj.* inquisiteur.

F. GRAM. *f. s.* închizitoare; — *m. pl.* închizitorĭ ; — *f. pl.* închizitoare.

INCHIZIŢIE *et* **inchiziţie**, *s. f.* inquisition.

INCIDENT, *s. n.* incident.

PLUR. *sans art.* incidente;—*avec l'art.* incidentele.

INCIDENTAL, *adj.* incidental.

F. GRAM. *f. s.* incidentală ; — *m. pl.* incidentalĭ, — *f. pl.* incidentale.

INCIDENTAL, *adv.* incidentalement.

ÎNCIMPIT, *adj. (anc.)* V. ingenuchiat.

ÎNCINCHIT, *adj. et adv. [Mold.]* ratatiné, pelotonné, ramassé sur soi-même (I. CREANGA).

ÎNCINCI (a), *v.* quintupler.

CONJ. *Ind. pr.* incincesc.—*Inf. pr.* a incinci.—*Part. pr.* incincind —*Part. pas.* incincit.

ÎNCINCI (a se), *vr.* quintupler. || *Veniturile s'au incincit*, les revenus ont quintuplé.

ÎNCINCIT, *adj.* quintuplé.

F. GRAM. *f. s.* incincită ; — *m. pl.* incinciţi ; — *f. pl.* incincite.

ÎNCINGAT, *adj.* V. incins.

ÎNCINGĂTOARE, *s. f.* ceinture.

INCINGE (a), *v.* ceindre, enceindre, ceinturer, entourer. || Loc. *Mè incinseră căldurile*, la fèvre me prit.

CONJ. *Ind. pr.* incing, incingĭ, incinge. — *Imparf.* incingeam. — *Pas. déf.* incinseĭ. — *Pl. q. parf.* incinsesem. — *Fut. pr.* voiŭ incinge. — *Cond. pr.* aş incinge. — *Impér.* incinge, incingeţi. — *Subj. pr.* să incing, să incingĭ, să încingă. — *Inf. pr.* a incinge. — *Part. pr.* incingênd. — *Part. pas.* incins.

ÎNCINGE (a se), *vr.* se ceindre, se ceinturer, s'entourer.||s'échauffer fortement. |fermenter.|| *Iar după ce veĭ îmbătrîni, veĭ întinde mâinile şi altul te va încinge* (EV. NEAMŢU) ; mais lorsque vous serez vieux, vous étendrez vos mains et un autre vous ceindra. || *Focul când se încinge, anevoie se stinge* (A. PANN) ; quand le feu est bien pris, on l'éteint difficilement. | *Pentru ca sângele înghiţat de gerul ierneĭ să se încingă iarăşi* (DELAVR.), afin que le sang glacé par le froid de l'hiver s'échauffe de nouveau. || *Soba se încinsese*, le poële s'était échauffé outre mesure. || *După masă se încinse o convorbire între toţi* (P. ISPIR.) ; après le diner la conversation s'engagea entre tous. || *Se încinse o luptă*, une lutte s'engagea.

ÎNCINS, *adj.* ceint, entouré. || fortement échauffé. || gâté (par suite de fermentation). | *Încins într'un brîu îngust*, serré dans une ceinture étroite. || *Patriotismul lor încins şi fierbinte* (A. ODOB.), leur chaud et ardent patriotisme. || *Grîu încins*, blé qui a fermenté (sous l'action de la chaleur).

F. GRAM. *f. s.* încinsă, ; — *m. pl.* încinşi ; — *f. pl.* încinse.

ÎNCIPIRA (a se), *v.* *[Trans.]* V. a se înfiripa.

ÎNCISIV, *adj.* incisif.

F. GRAM. *f. s.* incisivă ; — *m. pl.* incisivĭ ; — *f. pl.* incisive.

ÎNCĬUDA (a), *v.* fâcher, courroucer.

ÎNCĬUDA (a se), *vr.* se fâcher. || *Nu te maĭ încĭuda* (N. BOGD.), ne te manges pas les sangs.

ÎNCĬUDAT, *adj.* fâché, furieux, courroucé. | *Copiĭ, grăi pajura cu glas încĭudat* (M. POMP.), enfants, dit l'aigle d'une voix courroucée. || *Boĭerul încĭudat, când ajunge în dreptul unei fontâni, zice vizitiului* (I. CREANGA) ; quand il arriva en face d'un puits, le boyard furieux dit au cocher.

F. GRAM. *s. f.* încĭudată ; — *m. pl.* încĭudaţi ;—*f. pl.* încĭudate.

ÎNCĬUMA (a), *v.* infester, répandre la peste.

ÎNCIUMAT, *adj.* empesté.

F. GRAM. *f. s.* inciumată ; — *m. pl.* inciumaţi ; — *f. pl.* inciumate.

ÎNCHIZEŞLUI (a), *v.* garantir. || *Me închizeşluesce D-ta că voiu câştiga cu schimbul*, tu me garantis que je gagnerai au change.

ÎNCLEE, *f.* [*Mold.*] pour incleesce. | V. a inclei.

ÎNCLEI (a), *v.* coller, encoller, engluer.

CONJ. *Ind. pr.* incleesc. — *Imparf.* incleiam. — *Part. déf.* incleiat. — *Pl. q. parf.* incleisem. — *Fut. pr.* voiu inclei. — *Cond. pr.* aş inclei. — *Impér.* incleesce, incleiaţi. — *Subj. pr.* să incleesc, să incleeşti, să incleească. — *Inf. pr.* a inclei — *Part. pr.* incleind. — *Part. pas.* incleit. (les Moldaves disent : *incleiu* au lieu de *incleesc*).

ÎNCLEI (a se), se coller, s'engluer. || *I se incleie limba în gură* (I. CREANGA), (*litt.* sa langue se colle dans sa bouche), il ne peut plus parler.

ÎNCLEIRE, *s. f.* action de coller, d'encoller, d'engluer. | collage, encollage.

ÎNCLEIT, *adj.* collé, encollé, englué.

F. GRAM. *f. s.* incleită ; — *m. pl.* incleiţi ; — *f. pl.* incleite.

ÎNCLEŞTA (a), *v.* serrer fortement, tenailler, tenir fermé. | *De câte-va orî orbul se repezi să întindă mâna, dar par'că i-o încleştase ceva* (S. NAD.) ; à plusieurs reprises l'aveugle s'avança pour tendre la main, mais il semblait que quelque chose la lui tenait fermée. || *Dorul de a-casa me încleşta de inima cu aşa tărie* (N. GANE), la nostalgie me serrait le cœur si fortement.

CONJ. *Ind. pr.* încleştez. — *Imparf.* încleştam. — *Pas. déf.* încleştai. — *Pl. q. parf.* încleştasem. — *Fut. pr.* voiu încleşta. — *Cond. pr.* aş încleşta. — *Impér.* încleştează, încleştaţi. — *Subj. pr.* să încleştez, să încleşteşti, să încleştezе. — *Inf. pr.* a încleşta. — *Part. pr.* încleştând. — *Part. pas.* încleştat.

ÎNCLEŞTA (a se), *vr.* se serrer avec force, se raidir, se cramponner, s'enlacer. || *Se întorc cu bărbaţie, se înşiră iar la loc şi resboiul se încleştează mai aprig, mai cu foc* (C. NEGRUZZI) ; ils reviennent vaillamment, se rangent de nouveau et la lutte reprend plus meurtrière, plus ardente. | *Se încleştă la luptă cu Achelou* (P. ISPIR.), il saisit Achiloüs à bras le corps.

ÎNCLEŞTARE, *s. f.* action de serrer fortement. || serrement, enlacement. || *Stringându-şi gâtul cu încleştare* (I. NENIŢ.), serrant son clairon d'une main crispée. || *Încleştarea braţelor sale*, l'enlacement de ses bras.

PLUR. *sans art.* încleştărî ; — *avec l'art.* încleştările.

ÎNCLEŞTAT, *adj.* serré fortement, raidi, cramponné. || *Pumnii încleştaţi*, les poings serrés. || *Cete încleştate la luptă*, des bataillons luttant corps à corps.

F. GRAM. *f. s.* încleştată ; — *m. pl.* încleştaţi ; — *f. pl.* încleştate.

ÎNCLEŞTĂTURĂ, *s. f.* convulsions chez les petits enfants.

PLUR. *sans art.* încleştături ; — *avec l'art.* încleştăturile.

ÎNCLINA (a), *v.* incliner.

CONJ. *Ind. pr.* inclin. — *Inf. pr.* a inclina. — *Part. pr.* inclinând. — *Part. pas.* inclinat.

ÎNCLINA (a se), *vr.* s'incliner.

ÎNCLINARE, *s. f.* action d'incliner.

PLUR. *sans art.* inclinări ; — *avec l'art.* inclinările.

ÎNCLINAŢIUNE, *s. f.* inclination.

PLUR. *sans art.* inclinaţiuni ; — *avec l'art.* inclinaţiunile.

INCLUSIV, *adj.* inclusif.

F. GRAM. *f. s.* inclusivă ; — *m. pl.* inclusivi ; — *f. pl.* inclusive.

INCLUSIV, *adj.* inclusivement.

ÎNCOACE, *adv.* par ici, de ce côté-ci, en deça. *De la o vreme încoace*, depuis quelque temps. || *Are pe cine încoace*, elle a de l'attrait, elle est attrayante.

ÎNCOCLEŢI (a se), *vr.* s'accrocher. || *Mi se încocleti o luptă !* (P. ISPIR.) Il s'engagea une bataille !

ÎNCOIFAT, *adj.* coiffé d'un casque, casqué.

F. GRAM. *f. s.* incoifată ; — *m. pl.* incoifaţi ; — *f. pl.* incoifate.

ÎNCOLĂCI (a), *v.* enrouler, entortiller. || *Încolăcind biciul pe d'asupra cailor* (DELAVR.), faisant serpenter son fouet au dessus des chevaux. || *Betele ce-i încolăcesce mijlocul de patru orî*, la ceinture qui s'enroule quatre fois autour de sa taille.

CONJ. *Ind. pr.* încolăcesc. — *Imparf.* încolăciam. — *Pas. déf.* încolăcii. — *Pl. q. parf.* încolăcisem. — *Fut. pr.* voiu încolăci. — *Cond. pr.* aş încolăci. — *Impér.* încolăcesce, încolăciţi. — *Subj. pr.* să încolăcesc, să încolăcesci, să încolăcească. — *Inf. pr.* a încolăci — *Part. pr.* încolăcind. — *Pas. pr.* încolăcit.

ÎNCOLACI (a se), *vr.* s'enrouler, s'entortiller, serpenter. | *O luminare de ceară lungă care se încolăcise în forma şarpelui* (A. LAMBR.), un long cierge qui s'était enroulé comme un serpent. | *Firul mi se încolăcise de picioare*, le fil s'était entortillé dans mes jambes. || *Cătelul mi se încolăcise pe piept*, le petit chien s'était pelotonné sur ma poitrine. || *Albia în care se încolăcesce riul*, le lit dans lequel serpente la rivière. || *Braţele 'şi încolăcia împrejurul-i*, elle l'entourait de ses bras.

ÎNCOLĂCIRE, *s. f.* action d'enrouler, d'entortiller.

ÎNCOLĂCIT, *adj.* enroulé, entortillé. || *Cu*

mijlocul încolăcit în bete, cu un măldar de ciucuri pe șoldul drept (DELAVR.); la taille entourée d'une ceinture, avec un pompon de franges sur la hanche droite.

F. GRAM. *f. s.* încolăcită ; — *m. pl.* încolăciți ; — *f. pl.* încolăcite.

ÎNCOLĂCITURA, *s. f.* enroulement, repli.

PLUR. *sans art.* încolăcituri ; — *avec l'art.* încolăciturile.

ÎNCOLO, *adj.* de là, au delà. || *Se uitară încoace și încolo*, ils regardèrent de tous côtés. || *Mai încolo*, un peu plus loin *et* un peu plus tard. || *Lasă-mè încolo !* laisse-moi tranquille ! || *Încolo era om de casă* (P. ISPIR.), autrement c'était un homme d'intérieur. || *Are pe dă-te încolo*, elle est repoussante. || *Me ei încolo !* Tu te moques de moi !

ÎNCOLOR, *adj.* incolore.

F. GRAM. *f. s.* incoloră ; — *m. pl.* incolori ; — *f. pl.* incolore.

ÎNCOLOTĂCI, (a), *v.* V. a încolăci.

1. **ÎNCOLȚI**, (a), *v. imp.* germer, sortir de terre, bourgeonner. || *Încoltise iarba*, l'herbe commençait à sortir de terre.

2. **ÎNCOLȚI**, (a), *v.* acculer, rencogner, mettre au pied du mur. || *L'a încoltit*, il l'a acculé, il l'a mis au pied du mur.

3. **ÎNCOLȚI** (a), *v. imp.* enfoncer les crocs, mordre. || *Șerpi că l'au mușcat, lupi l'au încoltit* (P. POP.); des serpents l'ont mordu, des loups lui ont enfoncé leurs crocs dans les chairs. || *Un lup încoltește un bou, când țișni sângele toți năpadiră asupra lui ;* un des loups mord un bœuf, quand le sang jaillit, tous les autres se précipitèrent sur lui.

CONJ. Le verbe *a încolți* est impersonnel dans le 1er et le 3e cas, et personnel dans le second. *Ind. pr* încoltește, încoltesce.—*Imparf.* încoltiam, încoltia. — *Pas. déf.* încoltii, încolți. - *Pl. q. parf.* încoltisem, încoltise. — *Fut. pr.* voiu încolți, va încolți. — *Cond. pr.* aș încolți, ar încolți.—*Impér.* încoltește, încoltiți. *Subj. pr.* să încoltesc, să încoltească — *Inf. pr.* a încolți.— *Part. pr.* încoltind.— *Part. pas.* încoltit.

ÎNCOLȚIRE, *s. f.* 1° action de germer, de sortir de terre, de bourgeonner. || 2° action d'acculer, de mettre au pied du mur. || 3° action de mordre. || 1° germination, bourgeonnement.

ÎNCOLȚIT, *adj.* 1° germé, sorti de terre. || 2° acculé, mis au pied du mur. || 3° mordu. || *Dacă se vezu încoltit*, quand il se vit mis au pied du mur. || *Încoltit de un lup*, mordu par un loup.

F. GRAM. *f. s.* încoltită ; — *m. pl.* încoltiți ; — *f. pl.* încoltite.

ÎNCOLȚORA (a), *v.* denteler.

CONJ. *Ind. pr* încoltorez

ÎNCOMAT, *adj.* qui a une crinière.

F. GRAM. *f. s.* încomată ; — *m. pl.* încomați ; — *f. pl.* încomate.

ÎNCOMOD, *adj.* incommode.

F. GRAM. *f. s.* încomodă ; — *m. pl.* încomozi ; — *f. pl.* încomode.

ÎNCOMODA (a), *v.* incommoder. || V. a supăra.

CONJ. *Ind. pr.* încomodez.

ÎNCOMODITATE, *s. f.* incommodité.

ÎNCOMPARABIL, *adj.* incomparable.

F. GRAM. *f. s.* incomparabilă ; — *m. pl.* incomparabili ; — *f. pl.* incomparabile.

ÎNCOMPATIBIL, *adj.* incompatible. || V. nepotrivit.

F. GRAM. *f. s.* incompatibilă ; — *m. pl.* incompatibili ; — *m. pl.* incompatibile.

ÎNCOMPATIBILITATE, *s. f.* incompatibilité.

PLUR. *sans art.* incompatibilități ; — *avec l'art.* incompatibilitățile

1. **ÎNCONDEIA** (a), *v.* tracer au crayon, dessiner.||décrire (en mauvaise part).||à la compagne *a încondeia* s'applique à tout dessin au trait. || *A încondeia pe cineva*, mal parler de quelqu'un, le dénigrer. — *Bine l'ai încondeiat*, tu l'as bien décrit (en mauvaise part), tu l'as bien arrangé !

ÎNCONDEIAT, *adj.* peint au trait, dessiné au trait, tracé au crayon. || *Cu jurul geamurilor încondeiat în roș și în albastru*, avec le tour des fenêtres orné de dessins au trait rouges et bleus. || *Sprîncene încondeiate*, sourcils peints. || *Ouă încondeiate*, on appelle ainsi des œufs de Pâques teints sur lesquels on a tracé des dessins avec de la cire ; quand on plonge l'œuf dans la teinture, la cire fond et le dessin apparait en blanc.

F. GRAM *f. s.* încondeiată ;— *m. pl.* încondeiați ;— *f. pl.* încondeiate.

2. **ÎNCONDEIA** (a), faire des sortilèges en vue de guérir une personne malade.

ÎNCONDEIARE, *s. f.* 1° action de tracer au crayon, de dessiner, etc. || 2° action de faire des sortilèges pour guérir un malade.

ÎNCONDEIATURA, *s. f.* sortilège en vue de guérir une personne malade. (Ces sortilèges ne se font pas directement sur le malade, mais sur une personne qui lui est intimement liée).

PLUR. *sans art.* încondeiaturi ; — *avec l'art.* încondeiaturile.

ÎNCONJUR, *s. n.* détour. || *Și ce mai atîta înconjur !* (I. CREANGA) A quoi bon prendre tant de détours !

ÎNCONJURA (a), *v.* entourer, environner, ceindre. || cerner, assiéger. || *Locurile care*

inconjurau satul nostru (I. CREANGĂ), les terrains qui entouraient notre village.

CONJ. *Ind. pr.* inconjur, inconjuri, inconjoară. — *Imparf.* inconjuram. — *Pas. déf.* inconjurai. — *Pl. q. parf* inconjurasem. — *Fut. pr.* voiŭ inconjura. — *Cond. pr.* aş inconjura — *Impér.* inconjoară, inconjuraţi. — *Subj. pr.* să inconjur, să inconjuri, să inconjoare. — *Inf. pr.* a inconjura. — *Part. pr* inconjurând. — *Part. pas.* inconjurat.

ÎNCONJURARE, *s. f.* action d'entourer, d'environner, de ceindre. || action de cerner, d'assiéger.

ÎNCONJURAT, *adj.* entouré, environné, ceint. || cerné, assiégé.

F. GRAM. *f. s.* inconjurată; — *m. pl.* inconjuraţi; — *f. pl.* inconjurate.

INCONVENIENT, *s. n.* inconvénient. || V. neajuns.

PLUR. *sans art.* inconveniente; — *avec l'art.* inconvenientele.

ÎNCOPCÍA (a), *v.* agrafer.

CONJ. *Ind. pr.* incopcíez. — *Inf. pr.* a incopcía. — *Part. pr.* incopcíând. — *Part. pas.* incopcíat.

ÎNCOPCÍA (a se), *vr.* s'agrafer. || **Loc.** *Şi-ncopcía mâinile pe pîept*, il se croisait les mains sur la poitrine.

ÎNCOPCÍARE, *s. f.* action d'agrafer.

ÎNCORDA (a), *v.* tendre, bander, raidir. || *A încorda un arc*, bander un arc. || *Încordând puşca* (ŢICHIND.), armant le fusil. || *Mâna ta încordează calul* (V. ALEX.), ta main retient le cheval.

CONJ. *Ind. pr.* încordez. — *Inf. pr.* a încorda. — *Part. pr.* încordând. — *Part. pas.* încordat.

ÎNCORDA (a se, a şi), *vr.* se raidir, faire un effort. || *A şi încorda puterile*, mettre toutes ses forces. || *A şi încorda mintea*, tendre son esprit. || *Se încordează şi apoĭ moare* (T. SPER.); il se raidit, puis meurt.

ÎNCORDARE, *s. f.* action de tendre, de bander, de raidir. || tension, raidissement, effort. || *Încordare de minte*, tension d'esprit. || *Aştepta cu încordare*, il attendait avec impatience.

PLUR. *sans art.* încordări; — *avec l'art.* încordările.

ÎNCORDAT, *adj.* tendu, bandé, raidi. || *O situaţie încordată*, une situation tendue. || *Îl aştepta cu puşca încordată* (ŢICHIND.), il l'attendait le fusil armé.

F. GRAM. *f. s.* încordată; — *m. pl.* încordaţi; — *f. pl.* încordate.

ÎNCORDĂTORIUL, *s. m.* *[Buc.]* le Diable.

ÎNCORDĂTURĂ, *s. f.* spasme. || *Trupu-i se sgîrci şi se întinse în câte-va încordături dureroase* (AL. ODOB.), son corps se crispa et se tendit en quelques spasmes douloureux.

PLUR. *sans art.* încordături; — *avec l'art.* încordăturile.

ÎNCORNORAT, *adj.* 1° cornu, qui a des cornes. || 2° fier, vaniteux. || **Loc.** *O minciună încornorată*, un gros mensonge.

F. GRAM. *f. s.* încornorată; — *m. pl.* încornoraţi; — *f. pl.* încornorate.

ÎNCORNORAT, *s. m.* 1° animal cornu (bœuf, cerf, chamois, etc.). || 2° le Diable.

ÎNCORONA (a) *v.* couronner. || V. a încununa.

ÎNCORONARE, *s. f.* action de couronner. || couronnement. || V. încununare.

ÎNCORONATE, *adj.* couronné. || V. încununat.

F. GRAM. *f. s.* încoronată; — *m. pl.* încoronaţi; — *f. pl.* încoronate.

ÎNCORONAŢIE, *s. f.* *[anc]* couronnement. || *Toate ceremoniile încoronaţieĭ a Domnieĭ nouă* (GHEORGAKE), toutes les cérémonies du couronnement pour le nouveau règne.

ÎNCORPORA (a), *v.* incorporer.

CONJ. *Ind. pr.* incorporez.

ÎNCOT, *p.* hohot. || *A ride cu încot*, rire aux éclats. || *Nu me pot odihni de încotele voastre* (I. CREANGĂ), vos rires m'empêchent de reposer.

ÎNCOTOŞMA (a se), *vr.* *[Mold.]* se vêtir, s'emmitoufler. || *Îşi luă băţul, tovarăş nedesţlipit de când orbise, se încotoşmă cu ce avu şi eşi în uşă* (S. NAD.); il prit son bâton, compagnon inséparable depuis qu'il était devenu aveugle, se vêtit avec ce qu'il eût et sortit sur le pas de la porte.

ÎNCOTOŞMĂNA (a se) *v. r.* *[Mold]* V. a incotoşma.

ÎNCOTOŞMARE, *s. f.* *[Mold]* action de se vêtir, de s'emmitoufler.

ÎNCOTOŞMAT, *ad.* *[Mold.]* vêtu, emmitouflé. || *Încotoşmat bine*, bien emmitouflé.

F. GRAM. *f. s.* încotoşmată; — *m. pl* încotoşmaţi; — *f. pl.* încotoşmate.

ÎNCOTRO, *adv.* vers, du côté de. || *Orĭ încotro te veĭ uita*, de quelque côté que tu regardes. || *În cotro te duceĭ?* de quel côté vas-tu? || *Acum n'avea încotro*, maintenant il n'avait plus autre chose à faire, il était mis au pied du mur. — *Fiind prins, n'avu încotro şi trebui sa iasa*; étant découvert, il ne put faire autrement que de sortir. — *Văzând ca nu are încotro*, voyant qu'il n'y avait pas moyen de faire autrement. || V. cotro.

ÎNCOTROVA, *adv.* quelque part.

ÎNCOVÎRLOCITURĂ, *s. f.* (BAN.) V. învîrtitură.

ÎNCOVOIA (a), *v.* ployer, courber, cambrer.

Conj. *Ind. pr.* incovoiŭ, incovoĭ, incovoaie. — *Imparf.* incovoiam.—*Pas. déf.* incovoiai. — *Pl. q. parf.* incovoiasem. — *Fut. pr.* voiu incovoia. — *Cond. pr.* aş incovoia. — *Impér.* incovoaie, incovoiaţi. — *Subj. près.* să incovoiŭ, să incovoĭ, să incovoaie. — *Inf. pr.* a incovoia. — *Part. pr.* incovoiând. — *Part. pas.* incovoiat.

ÎNCOVOIA (a se a'şi), *v.* se ployer, se courber, se cambrer. || *Spre închinăciune el genunchiĭ şi încovoaie*, pour saluer il plie les genoux. || *Malul Dunărei ce acolo se încovoaie repede spre miază-zi* (A. Odob.), la rive du Danube qui en cet endroit se recourbe brusquement vers le sud.

ÎNCOVOIALĂ, *s. f.* courbe, courbure, cambrure.

Plur. *sans art.* incovoieli ; — *avec l'art.* incovoielile.

ÎNCOVOIARE, *s. f.* action de ployer, de courber, de cambrer.

ÎNCOVOIAT, *adj.* ployé, courbé, cambré.

F. Gram. *f. s.* incovoiată ; — *m. pl.* incovoiaţi , — *f. p.* încovoiate.

ÎNCOVOIETURĂ, *s. f.* courbe, courbure, cambrure.

ÎNCOVRIGA (a se), *v.* s'enrouler, se mettre en rond (comme fait le serpent). || *Şarpele s'a încovrigat*, le serpent s'est enroulé sur lui-même. || *Se încovriga de copacin şi se urcă* (P. Ispir), il s'enroula autour de l'arbre et grimpa.

Conj. *Ind. pr.* mĕ incovrig. — *Inf. pr.* a se incovriga.— *Part. pr.* incovrigându-se.—*Part. pas.* incovrigat.

ÎNCOVRIGARE, *s. f.* action de s'enrouler, de se mettre en rond.

ÎNCOVRIGAT, *adj.* enroulé.

F. Gram. *f. s.* incovrigată . — *m. pl.* incovrigaţi ; *f. pl.* incovrigate.

ÎNCRÂNCINA (a se), *vr.* [*Mold.*] se plisser d'épouvante (en parlant de la peau), avoir la chair de poule. || *Mi s'a încrîncinat carnea pe mine* (I. Creanga), j'en ai eu la chair de poule.

conj. *Ind. pr.* se încrâncină. — *Inf. pr.* a se încrâncina.—*Part. pr.* încrâncinându-se—*Part. pas.* încrâncinat.

ÎNCREDE (a), *v.* confier, livrer en toute confiance. || *Ţi am încrezut tot ce am mai scump*, je t'ai confié tout ce que j'ai de plus cher.

Conj. Se conjugue comme a crede.

ÎNCREDE (a se), *v.* avoir confiance, se fier, se confier. || *Şi nu ştiĭ cuĭ a te încrede* (M. Emin.), et on ne sait pas à qui se confier. || *Nu te încrede fericirei, că-i un vis înşelător* (C. Konaki) ; ne te fie pas au bonheur, car c'est un rêve trompeur. || *A ajuns treaba să nu se maĭ încreadă omul nicĭ în cămaşa luĭ*; (*litt.* ler choses en sont arrivées à ce point que l'on n'a plus confiance même en sa chemise), on en est arrivé à ne plus avoir confiance en personne. || *Increde-te în el cum te aĭ încrezut în mine* (P. Ispir.), aie confiance en lui comme tu as eu confiance en moi.

ÎNCREDERE *s. f.* action de fier, de se confier, d'avoir confiance.

ÎNCREDET, *expr. adv.* à crédit, sans avoir payé. || *Poate încredet este stăpîn pe cămaşa sa.* (A. Pann) Peut-être sans l'avoir payée est-il maître de sa chemise.

ÎNCREDINŢA (a), *v.* 1° assurer, promettre, certifier, garantir, affirmer. || 2° confier, commettre aux soins de. || 1° *A încredinţat pe vezir cum că ţara nu-i haină* (I. Canta), il assura au vizir que le pays n'était pas hostile. || 2° *Ĭi am încredinţat o scrisoare*, je lui ai confié une lettre.

Conj. *Ind. pr.* încredinţez. — *Imparf.* încredinţam. — *Pas. déf.* încredinţai. — *Pl. q. parf.* încredinţasem. — *Fut. pr.* voiŭ încredinţa. — *Cond. pr.* aş încredinţa. — *Impér.* încredinţează, încredinţaţi.— *Subj. pr.* să încredinţez, să încredinţezĭ, să încredinţeze. — *Inf. pr.* a încredinţa. — *Part. près.* încredinţând. — *Part. pas.* încredinţat.

1. **ÎNCREDINŢA** (a se) *v.* s'assurer. || se confier. || *Încredinţându-l la aceasta prin mare jurămînt* (Zil. Rom.), on lui confirmant cela par de grands serments. || *M'am încredinţat de purtarea luĭ*, je me suis assuré de sa conduite. || *Nu te prea încredinţa în el*, ne te fie pas trop à lui.

2. **ÎNCREDINŢA** (a se), *vr.* [*Trans. et Ban.*] se fiancer, donner sa foi. || *S'a încredinţat ierĭ*, elle s'est fiancée hier.

ÎNCREDINŢARE, *s. f.* action d'assurer, de certifier. || action de confier. || assurance, promesse, certitude, conviction. || confiance, foi. || *Încredinţarea luĭ se făcu şi faptă* (Zil. Rom.) l'assurance qu'il avait donnée devint un fait, (il réalisa sa promesse). || *Să 'mĭ facă încredinţarea Nuca Oşlobanu* (I. Creanga), que Nuca Oshlobanu me fasse la vérification (d'un compte). || *A şti cu bună încredinţare*, savoir pertinemment.

2 **ÎNCREDINŢARE**, *s. f.* [*Trans. et Ban.*] fiançailles.

ÎNCREMENI (a), *v.* rester pétrifié, être stupéfait, être frappé de stupeur, être consterné. || *Remâne încremenit de frumuseţea eĭ*, il est émerveillé de sa beauté || *Încremenise loculuĭ*, il était resté pétrifié sur place.

Conj. *Ind. pr.* încremenesc.— *Inf. pr.* a încremeni.— *Part. pr.* încremenind. — *Part. pas.* încremenit.

ÎNCREMENIRE, *s. f.* action de rester pétrifié, d'être stupéfait, d'être consterné. || stupeur, stupéfaction, consternation. || *Care nu*

puțină încremenire pricinui la toți (Zil. Rom,), qui ne causa pas peu d'étonnement à tous. || *Pierderea de cumpĕt care curge din încremenirea minții* (Zil. Rom)., le manque de sangfroid qui résulte de la stupéfaction de l'esprit.

ÎNCREMENIT, *adj.* pétrifié, stépufait, ébahi, consterné, émerveillé, immobile (de stupéfaction).

F. Gram *f. s.* încremenită ; — *m. pl.* încremeniți ; — *f. pl.* încremenite.

ÎNCRESTA (a), *v.* entailler, encocher, faire une entaille, faire un cran.

Conj. Se conjugue comme a cresta.

ÎNCRESTARE, *s. f.* action d'entailler, d'encocher. || entaille, encoche, incision.

Plur. *sans art.* încrestări ; — *avec l'art.* încrestările.

ÎNCRESTAT. *adj.* entaillé, encoché.

F. Gram. *f. s.* încrestată ; — *m. pl.* încrestați ; — *f. pl.* încrestate.

ÎNCRESTAT, *s. n.* entaillage, encochement.

ÎNCREȚI (a) *v.* froncer, plisser, friser. || se rider. || rider. || *Străinătatea a încrețit fruntea mea de ținĕr* (D. Bolint.), l'exil a de bonne heure plissé mon front.

Conj. *Ind. pr.* încrețesc. — *Inf. pr.* a încrețind. — *Part. pr.* încrețind. — *Part. pas.* încrețit.

ÎNCREȚI (a se), *a'și* vr. se froncer, se plisser, se friser. || se rider. || *Încrețindu-și sprîncenile*, fronçant les sourcils || *A 'și încreți perul*, se friser les cheveux. || *Te încrețai când căutai* (Beld.), on s'épouvantait quand on regardait.

ÎNCREȚIRE, *s. f.* action de froncer, de plisser, de friser. || fronce, petit pli, frisure. || ride. || *Din încrețirea lungei rochii reșai ca marmura* (M. Emin.), tu jaillis comme un marbre des plis de ta longue robe.

ÎNCREȚIT, *adj.* froncé, plissé, frisé. || ridé || *Fruntea încrețită* (M. Emin.), le front plissé (soucieux).

F. Gram., *f. s.* încrețită ; — *m. pl.* încrețiți ; — *f. pl.* încrețite.

ÎNCREȚIT, *s. n.* froncement, plissement, frisement.

ÎNCREȚITURA, *s. f.* fronce, pli. || ride. *Începu a curge de printre încrețiturile hainelor sale mărgăritare* (P. Ispir.), des perles se mirent à tomber des plis de ses vêtements.

Plur. *sans art.* încrețituri ; — *avec l'art.* încrețiturile.

INCRIMINA (a), *v.* incriminer. || V. a învinui.

Conj. *Ind. pr.* incrimmez. — *Inf. pr.* a incrimina. — *Part. pr.* incriminând. — *Part. pas.* incriminat.

INCRIMINARE, *s. f.* action d'incriminer. || incrimination. || V. **invinuire**.

Plur. *sans art.* incriminări ; — *avec l'art.* incriminările.

INCRIMINAT, *adj.* incriminé. || V. **invinuit**.

F. Gram. *f. s.* incriminată ; — *m. pl.* incriminați ; — *f. pl.* incriminate.

ÎNCROP, *s. n.* eau tiède.

ÎNCROPEALĂ, *s. f.* tiédeur.

ÎNCROPI (a), *v.* tiédir, attiédir, rendre tiède de l'eau bouillante en y ajoutant de l'eau froide. || *A încropi apa pentru baie*, préparer l'eau d'un bain (mélanger de l'eau froide avec de l'eau chaude pour obtenir de l'eau tiède). || *Îi sărutam mâinile și 'i le încropiam in lacrimele mele*, je lui baisais les mains et je les trempais de mes larmes. || *Trăiul să'mi 'l încropesc* P. Pop), pour améliorer mon sort.

ÎNCROPIRE, *s. f.* action de tiédir, d'attiédir, de rendre tiède.

ÎNCROPIT, *adj.* tiède. || *Adieri încropite* (Delavr.), des brises tièdes. || *Apa încropită numai ca laptele când 'l mulge de la oaie* (P. Ispir.), de l'eau tiède juste comme est le lait quand on trait les brebis.

F. Gram. *f. s.* încropită ; — *m. pl.* încropiți ; — *f. pl.* încropite.

ÎNCROSNA (a) *et* **încrosni** (a), *v [Mold.]* charger sur son dos. || *Me încrosnii cu sacul in cârca și pe iĕ ți e drumu*, je chargeai le sac sur mon dos et je tilai. || *Ioan ese din casa Sasului și se încrucnează cu cărnurile afumate pe care le adunase el* (P. Ispir.), Jean sort de la maison du Saxon et charge sur son dos les viandes fumées qu'il avait ramassées.

ÎNCRUCI (a), *v.* mettre en croix (deux objets), croiser, entrecroiser.

Conj. Se conjugue comme a cruci.

ÎNCRUCI (a se), *vr.* 1° se croiser s'entrecroiser. || 2° se signer, s'étonner, s'émerveiller. || *Se încrucia lumea de mirare* (I. Creangă), les gens se signaient d'étonnement. || *Se încrucĭau tata și mama când me vedeau* (I. Creangă), mon père et ma mère s'émerveillaient quand ils me voyaient. || V. a se cruci.

ÎNCRUCIRE, *s. f.* 1° action de mettre en croix, de croiser, d'entrecroiser. || croisement, entrecroisement. || 2° action de se signer, de s'étonner.

ÎNCRUCIȘA (a), *v.* croiser.

Conj. *Ind. pr.* încrucișez. — *Inf. pr.* a încrucișa. — *Part. pr.* încrucișând. — *Part. pas.* încrucișat.

ÎNCRUCIȘA (a se) *vr.* 1° a se cruci et a se încruci. || 2° se croiser, s'entrecroiser. || 1°. *Când vezura zmeii se încrucișară* N. Bogd.). quand ils virent les dragons ils s'étonnèrent,

|| 2°. *Acolo drumurile se încrucişează*, là les chemins se croisent.

ÎNCRUCIŞARE, *s. f.* action de se signer, action de croiser, de se croiser. || action de s'étonner. || signe de croix. || étonnement. || croisement.

1. **ÎNCRUCIŞAT**, *adj.* croisé.

2. **ÎNCRUCIŞAT**, *adj.* louche || *Nora a doua era mai în vîrstă şi ceva mai încrucişată* (I. CREANGĂ), la seconde bru était un peu plus âgée et un peu plus louche. || V. **cruciş**.

F. GRAM. *f. s.* încrucişată; — *m. pl.* încrucişaţi. — *f. pl.* încrucişate.

ÎNCRUCIŞEALĂ, *s. f.* croisement.

ÎNCRUNTA (a), *v.* souiller de sang. || V. **crunt**.

CONJ. *Ind. pr.* încrunt. — *Inf. pr.* a încrunta. — *Part. pr.* încruntând. — *Part. pas.* încruntat.

1. **ÎNCRUNTA** (a se), *vr.* se souiller de sang, se couvrir de sang, s'ensanglanter. || *Unul pre altul se încruntară* (ŢICHIND.), ils se couvrirent de sang (ils s'ensanglantèrent l'un l'autre). || *Pe urmă a prins îute pe bălaur de l'a scos din apă afară ca să nu se cufunde şi să se încrunte toată apa cu sânge* (I. G. SBIERA); ensuite il saisit le dragon et le tira hors de l'eau afin qu'il ne s'enfonçât pas et n'ensanglantât pas toute l'eau.

2. **ÎNCRUNTA** (a se), *vr.* froncer les sourcils. || *(au fig.)* s'assombrir, prendre un air dur.

1. **ÎNCRUNTAT**, *adj.* ensanglanté, souillé de sang. || *Groza în sânge încruntat* (V. ALEX.), Groza souillé de sang. || *Toţi în sânge încruntaţi*, tous dégouttants de sang. || V. **cruntat**.

2. **ÎNCRUNTAT**, *adj.* qui a les sourcils froncés, qui a l'air dur. || assombri, sombre, farouche.

F. GRAM. *f. s.* încruntată; — *m. pl.* încruntaţi; — *f. pl.* încruntate.

1. **ÎNCRUNTĂTURA**, *s. f.* reste sanglant, débris dégouttant de sang. || *Ursul n'a lăsat nimic, afară de nisce încruntături pe vatră* (I. G. SBIERA); l'ours ne laissa rien, si ce n'est des débris sanglants sur le foyer.

2. **ÎNCRUNTĂTURA** *s. f.* paralysie des muscles de l'œil qui vous force à froncer les sourcils.

PLUR. *sans art.* încruntături; — *avec l'art.* încruntăturile.

ÎNCRUSTA (a), *v.* incruster.

CONJ. *Ind. pr.* încrustez. — *Inf. pr.* a încrusta. — *Part. pr.* încrustând. — *Part. pas.* încrustat.

ÎNCRUSTA (a se), *vr.* s'incruster.

ÎNCRUSTARE, *s. f.* action d'incruster. || incrustation.

PLUR. *sans art.* încrustări; — *avec l'art.* încrustările.

ÎNCRUSTAT, *adj.* incrusté.

F. GRAM. *f. s.* încrustată; — *m. pl.* încrustaţi; — *f. pl.* încrustate.

ÎNCUIA (a), *v.* fermer à clé. || *Încuiase uşa*, il avait fermé la porte à clé.

CONJ. *Ind. pr.* încuiu, încui, încuie. — *Imparf.* încuiam — *Pas. déf.* încuiai. — *Pl. q. parf.* încuiasem. — *Fut. pr.* voiŭ încuia. — *Cond. pr.* aş încuia. — *Impér.* încuie, încuiaţi. — *Subj. pr.* să încuiŭ, să încui, să încuie. — *Inf. pr.* a încuia. — *Part. pr.* încuiând. — *Part. pas.* încuiat.

ÎNCUIA (a se), *vr.* s'enfermer à clé. || *(pop.)* se constiper, être constipé. || *Se încuiase în odaie şi nu mai voia să iasă*, il s'était enfermé dans la chambre et ne voulait plus en sortir.

ÎNCUIARE, *s. f.* action de fermer à clé. || fermeture. || *(pop.)* constipation.

ÎNCUIAT, *adj.* fermé à clé. || *(pop.)* constipé.

F. GRAM. *f. s.* încuiată; — *m. pl.* încuiaţi; — *f. pl.* încuiate.

ÎNCUIBA (a se), *vr.* se nicher, faire son nid. || s'établir, s'installer à demeure, s'introduire, s'enraciner. || *Aşa-i boala, de ce o laşi necăutată, de ce mai rău se încuibează*; telle est la maladie, plus on la laisse sans la soigner, plus elle s'enracine. || *Durerea ce se încuibă în suflet* (D. OLLAN.), la douleur qui s'implante dans le cœur. || Loc. *I s'a încuibat în cap*, il lui est entré dans la tête.

ÎNCUIBARE, *s. f.* action de se nicher, de faire son nid, de s'établir, de s'installer à demeure, de s'enraciner.

ÎNCUIBAT, *adj.* niché. || établi, installé, enraciné.

F. GRAM. *f. s.* încuibată; — *m. pl.* încuibaţi; — *f. pl.* încuibate.

ÎNCUIETOARE, *s. f.* loquet.

ÎNCUJBAT, *adj.* tordu, ployé, qui plie, accablé. || *Unii, încujbaţi sub sarcini de nevoi amar trăesc* (C. STAMAT.); les uns, accablés sous le poids des besoins, vivent misérablement.

F. GRAM. *f. s.* încujbată; — *m. pl.* încujbaţi; — *f. pl.* încujbate.

INCULT, *adj.* inculte.

F. GRAM. *f. s.* incultă; — *m. pl.* incuţi; — *f. pl.* incultc.

ÎNCUMĂTRIT, *adj.* devenu compère, allié. || *Era o-dată o capră încumătrită cu un urs* (I. G. SBIERA), il était une fois une chèvre qui était devenue la commère d'un ours.

F. GRAM. *f. s.* încumătrită; — *m. pl.* încumătriţi; — *f. pl.* încumătrite.

ÎNCUMES, *part. pas. 2e forme du verbe* a se încumeta.

ÎNCUMETA (a se), *vr.* se permettre, oser, hasarder, risquer. || *Mai mĕ încumetam pămîntul pe un umĕr să 'l ridic* (N. GANE),

j'osais presque soulever le monde de l'épaule. || *Nebuniile ce s'au încumes a le face*, les folies qu'il a osé faire. || *Puțini se încumet a lua o carte în mână* (N. BOGD.), peu se décident à prendre un livre en mains.

CONJ. *Ind. p.* mĕ încumet. — *Inf. pr.* a se încumeta. — *Part. pr.* încumetându-se. — *Part. pas.* încumetat *et* încumes.

ÎNCUMNĂȚI (a se), *vr.* devenir beau-frère (de quelqu'un). || *Dan IV s'a încumnățit cu prințul Moldovei Ștefan III* (ȘINCAI). Dan IV est devenu beau-frère du prince de Moldavie Etienne III.

ÎNCUNJURA (a), *v.* V. a înconjura.

ÎNCUNOȘTIINȚA (a), *v.* faire savoir, faire connaître, communiquer, avertir, notifier, mander. || *'L încunoștiințase de tot ce era pregătit în contra lui*, il l'avait averti de tout ce qui se préparait contre lui.

CONJ. *Ind. pr.* încunoștiințez, încunoștiințezĭ, încunoștiințează. — *Imparf.* încunoștiințam. — *Pas. déf.* încunoștiințaĭ. — *Pl. q. parf.* încunoștiințasem. — *Fut. pr.* voiŭ încunoștiința. — *Cond. pr.* aș încunoștiința. — *Impér.* încunoștiințează, încunoștiințați. — *Subj. pr.* să încunoștiințez, să încunoștiințezĭ, să încunoștiințeze. *Inf. pr.* a încunoștiința. — *Part. pr.* încunoștiințând. — *Part. pas.* încunoștiințat.

ÎNCUNOȘTIINȚARE *s. f.* action de faire savoir, d'aviser, de communiquer, de notifier, de mander. || avis, communication, notification, avertissement.

PLUR. *sans art.* încunoștiințărĭ ; — *avec l'art.* încunoștiințările.

ÎNCUNUNA (a), *v.* couronner. || *Încunună viața sa de vrednic ostaș cu o moarte de erou* (AL. ODOB.), il couronne d'une mort héroïque sa vie de digne soldat.

CONJ. *Ind. pr.* încunun. — *Imparf.* încununam. — *Pas. déf.* încununaĭ. — *Pr. q. parf.* încununasem. — *Fut. pr.* voiŭ încununa. — *Cond. pr.* aș încununa. — *Impér.* încunună, încununați. — *Subj. pr.* să încunun, să încununĭ, să încunune. — *Inf. pr.* a încununa — *Part. pr.* încununând. — *Part. pas.* încununat.

ÎNCUNUNA (a se), *vr.* se couronner. || être couronné. || *Nu primise a se încununa regele Ungariei* (AL. ODOB.), il n'avait pas accepté d'être couronné roi de Hongrie.

ÎNCUNUNARE, *s. f.* action de couronner. || couronnement.

ÎNCUNUNAT, *adj.* couronné.

F. GRAM. *f. s.* încununată ; — *m. pl.* încununați ; — *f. pl.* încununate.

ÎNCURA (a), *v.* faire courir. || *Încalecă calu și 'l încură în grădină* (P. ISPIR.), il enfourche le cheval et le fait courir dans le jardin. || *'Și încură armăsarii de abia să'i ție*, il fait courir ses étalons si vite qu'il peut à peine les tenir.

CONJ. *Ind. pr.* încur, încurĭ, încură. — *Impar.* încuram. — *Part. déf.* încurasem. — *Fut. pr.* voiŭ încura. — *Cond. pr.* aș încura. — *Impér.* încură, încurați. — *Subj pr.* să încur, să încurĭ, să încure. — *Inf pr.* a încura. — *Part. pr.* încurând. — *Part. pas.* încurat

ÎNCURA (a se), *vr.* rivaliser à la course. || *Copiiĭ descultĭ se încurau la veselie*, des enfants nu-pieds rivalisaient à la course en se jouant.

ÎNCURAJA (a), *v.* encourager. || V. a îndemna.

ÎNCURAJARE, *s. f.* action d'encourager. || encouragement. || V. îndemnare.

PLUR. *sans art.* încurajărĭ ; — *avec l'art.* încurajările.

ÎNCURAJAT, *adj.* encouragé. || V. îndemnat.

F. GRAM. *f. s.* încurajată ; — *m. pl.* încurajați ; — *f. pl.* încurajate.

ÎNCURCA (a), *v.* entortiller, embrouiller, brouiller, mêler, empêtrer, embarrasser, enchevêtrer. || *A încurca o afacere*, embrouiller une affaire. || Loc. *O încurcă*, il bredouille un mensonge (pour s'excuser).

CONJ. *Ind. pr.* încurc, încurcĭ, încurcă. — *Imparf.* încurcam. — *Par. déf.* încurcaĭ. — *Pl. q. parf.* încurcasem. — *Fut. pr.* voiu încurca. — *Cond. pr.* aș încurca. — *Impér* încurcă, încurcați. — *Subj. pr.* să încurc, să încurcĭ, să încurce. — *Inf. pr.* a încurca. — *Part. pr.* încurcând. — *Part. pos.* încurcat.

ÎNCURCA (a se), *vr.* s'entortiller, s'embrouiller, se mêler, s'empêtrer, s'embarrasser, s'enchevêtrer. || *Bolovanii de care se încurca pe drum* (N. GANE), les grosses pierres dont il s'empêtrait en chemin. || *Nu mĕ maĭ încurc cu trebile sale*, je ne perds plus mon temps à m'occuper de ses affaires. || *S'au încurcat ițele*, l'affaire s'est embrouillée. || *De nu ne asemănam, nu ne încurcam* (GOL.) ; si nous ne nous ressemblions pas, nous ne vivrions pas ensemble.

ÎNCURCALĂ, *s. f.* confusion, embrouillamini, embarras || *Îi plăcea încurcala lui*, son embarras lui plaisait. || *Treabă era acolo, nu încurcală* (I. CREANGĂ) ; il s'agissait de travailler, non de plaisanter.

ÎNCURCARE, *s. f.* action d'entortiller, d'embrouiller, de brouiller, etc.

ÎNCURCAT, *adj.* entortillé, embrouillé, brouillé, mêlé, empêtré, embarrassé, enchevêtré, confus. || *Borborosi câte-va cuvinte încurcate* (N. VOLENTI), il balbutia quelques mots confus.

ÎNCURCĂTURĂ, *s. f.* embrouillamini, embarras, couplication, confusion, pêle-mêle. || *Cine știe ce încurcătura veĭ face p'acolo, de să nu-ĭ maĭ dea nimenĭ de capătăiu* (P. ISPIR.) ; qui sait quel embrouillamini tu feras par là et puis personne ne saura plus comment en sortir.

PLUR. *sans art.* încurcăturĭ ; — *avec l'art.* încurcăturile.

ÎNCURELA (a), *v.* harnacher, garnir de courroies (P. POP.).

CONJ. *Ind. pr.* incurelez. — *Inf. pr.* a incurela. — *Part. pr.* incurelând. — *Part. pas.* incurelat.

ÎNCURGE (a), *v. [Trans.]* faire irruption, faire invasion, faire une incursion.

CONJ. Se conjugue comme a curge.

ÎNCURSIUNE, *s. f.* incursion.

PLUR. *sans art.* incursiuni; — *avec l'art.* incursiunile.

ÎNCUSCRI (a se), *v.* devenir allié (par un mariage). || s'allier.

CONJ *Ind. pr.* mĕ incuscresc. — *Inf. pr.* a se incuscri. — *Part. pr.* incuscrindu-se. — *Part. pas.* incuscrit.

ÎNCUSCRIRE, *s. f.* action de devenir allié (par un mariage). || union, alliance.

PLUR. *sans art.* incuscriri; — *avec l'art.* incuscririle.

ÎNCUSCRIT (a fi), *v. pas.* être apparenté, être allié. || *Boĭerii, carĭ ceĭ maĭ mulţi eraŭ incuseriţi cu Polonii şi cu Ungurii, se supărară* (C. NEGRUZZI); les boyards, dont la plupart étaient apparentés avec les Polonais et les Hongrois, se fâchèrent.

ÎNCUVIINŢA (a), *v.* approuver, autoriser, adhérer, consentir.

CONJ. *Ind. pr.* incuviinţez. — *Inf. pr.* a incuviinţa. — *Part. pr.* incuviinţând. — *Part. pas.* incuviinţat.

ÎNCUVIINŢARE, *s. f.* action d'approuver, d'autoriser, d'adhérer, de consentir. || approbation, autorisation, adhésion, consentement.

PLUR. *sans art.* incuviinţări; — *avec l'art.* incuviinţările.

ÎNCUVIINŢAT, *adj.* approuvé, autorisé.

F. GRAM. *s. f.* incuviinţată; — *m. pl.* incuviinţaţi; — *f. pl.* incuviinţate.

ÎNDĂLUI (a), *v. imp. [Trans.]* commencer à, se mettre à. || *A îndăluit a ninge*, il a commencé à neiger.

ÎNDĂRAGNA (a), *v.* dissuader, déconseiller (L. ŞAINEANU).

CONJ. *Ind. pr.* îndărăgnez.

ÎNDĂRĂPT, *adj.* V. îndărăt.

ÎNDĂRĂPTA (a), *v. (anc.)* reculer. || *Ca văzêndu-l aĭ săĭ să nu îndărăpteze*, afin qu'étant vu par les siens, ceux-ci ne reculassent point.

ÎNDĂRĂPTNICIE, *s. f. [Mold.]* V. îndărătnicie.

ÎNDĂRĂT, *adv.* derrière, en arrière. || *A se da îndărăt*, reculer, refuser. — *Atunci ĭi a zis popa ca să nu se maĭ dee îndărăpt* (I. G. SBIERA), alors le prêtre lui dit ne plus refuser.

ÎNDĂRĂTNIC, *adj.* obstiné, entêté, opiniâtre, rebelle récalcitrant, rétif. || *El ştie pe Ilie încă de mic nătâng şi îndărătnic* (G. NAD.), elle savait qu'Elie de tout petit était gauche et entêté.

F. GRAM. *f. s.* îndărătnică; — *m. pl.* îndărătnici; — *f. pl.* îndărătnice.

ÎNDĂRĂTNICI (a), *v.* rendre quelqu'un obstiné, faire s'opiniâtrer. || *Se opri ca să nu supere orĭ să îndărătnicească pe zînă a veni după el* (P. ISPIR.), il s'arrêta pour ne pas fâcher la fée et la faire s'obstiner à ne pas le suivre.

CONJ. *Ind. près.* îndărătnicesc. — *Inf. pr.* a îndărătnici. — *Part. pr.* îndărătnicind. — *Part. pas.* îndărătnicit.

ÎNDĂRĂTNICI (a se), *vr.* s'entêter, s'obstiner, se buter, s'opiniâtrer, se butter.

ÎNDĂRĂTNICIE, *s. f.* entêtement, obstination, opiniâtreté.

ÎNDĂRĂTNICIT, *adj.* buté.

F. GRAM. *f. s.* îndărătnicită; — *m. pl.* îndărătniciţi, — *f. pl.* îndărătnicite.

ÎNDATĂ, *adv.* aussitôt, tout de suite. || *Îndată ce, îndată eum*, dès que.

ÎNDATAŞĬ, *adv.* V. îndată.

ÎNDATINA (a se), *vr.* s'habituer, s'accoutumer. || *Căeĭ aşĭ se îndatinase de când era mic* (I. G.SBIERA), car il s'était accoutumé ainsi depuis qu'il était petit.

CONJ. *Ind. pr.* îndatinez. — *Inf. pr.* a îndatina. — *Part. pr.* îndatinând. — *Part. pas.* îndatinat.

ÎNDATINAT, *adj.* coutumier, habituel. || *O zicere îndatinată*, un dicton coutumier. || *În traiul îndatinat al caseĭ părinteseĭ* (A. ODOB.), dans le train de vie habituel de la maison paternelle.

F. GRAM. *f. s.* îndatinată; — *m. pl.* îndatinaţi; — *f. pl.* îndatinată.

ÎNDATORA (a), *v.* obliger, forcer, contraindre. || obliger, rendre service. || *Îndatorându'l însă să primească legea catolică* (AL. ODOB.), mais en l'obligeant à embrasser le catholicisme. || *L'a îndatorat cât a putut*, il l'a obligé le plus qu'il a pu.

CONJ. *Ind. pr.* îndatorez, îndatorezĭ, îndatorează. — *Imparf.* îndatoram. — *Pas. déf.* îndatorai. — *Pl. q. parf.* îndatorasem. — *Fut. près.* voiŭ îndatora. — *Cond. près.* aş îndatora. — *Impér.* îndatorează, îndatoraţi. — *Subj. près.* să îndatorez, să îndatorezĭ, să îndatoreze. — *Inf. près.* a îndatora. — *Part. près.* îndatorând. — *Part. pas.* îndatorat.

ÎNDATORARE, *s. f.* V. îndatorire.

ÎNDATORAT, *adj.* obligé, forcé, contraint, tenu de. || *Precum sunt îndatorat* (ZIL. ROM.), comme je suis obligé (de le faire).

F. GRAM. *f. s.* îndatorată; — *m. pl.* îndatoraţi; — *f. pl.* îndatorate.

ÎNDATORI (a), *v.* a îndatora. || *Se silĭa fieşce-care ca să'l îndatoreaseă* (EN. KOGĂLN.), chacun s'efforçait de l'obliger.

ÎNDATORIRE, *s. f.* action d'obliger, de for-

forcer, de contraindre. || obligation, service. || *Dar în schimb le fac şi eu câte o mică îndatorire* (D. Ollan.), mais en échange je leur rends moi aussi quelque petit service.

Plur. *sans art.* îndatoriri; — *avec l'art.* îndatoririle.

ÎNDATORIT, *adj.* obligé, tenu de. || *Era îndatorit să ştie*, il était tenu de savoir. || V. îndatorat.

ÎNDATORITOR, *adj.* obligeant.

F. Gram. *s. f.* îndatoritoare, *m. pl.* îndatoritori, *f. pl.* îndatoritoare.

ÎNDEAMĂNUNT, *expr. adv.* en détail, par le menu.

ÎNDEDULCI (a), *v.* habituer doucement, faire prendre goût.

Conj. *Ind. pr.* îndedulcesc. — *Inf. pr.* a a îndedulci. — *Part. pr.* îndedulcind. — *Part. pas.* îndedulcit.

ÎNDEDULCI (a se), *v.* prendre goût à quelque chose.

ÎNDEGETA (a), *v.* indiquer. || *Doctorul 'l văzu cu o culoare a feţei care nu îndegeta nici o boală* (Al. Xen.), le docteur le vit avec des couleurs sur le visage qui n'indiquaient aucune maladie.

ÎN-DE-EI, *pron. comp.* entre eux. || *Socotindu-se în-de-ei* (Ên. Kogăln.), s'étant concertés entre eux. || *Din ceasul acela au început a vorbi ele în-de-ele* (I. Creanga), à partir de ce moment-là elles se mirent à causer entre elles.

Plur. *fém.* în-de-ele.

ÎNDELETE (pe —), *loc. adv.* à loisir, à son temps, sans se presser, à l'aise, commodément. || *Cu cofiţa pe 'ndelete vin nevestele la rîu* (Coşb.), les femmes reviennent sans se presser de la rivière avec leur seau. || *El lucrează pe îndelete*, il travaille en prenant ses aises.

ÎNDELETNICI (a se) *v.* s'occuper, employer son temps à, s'appliquer à. || *Românii se îndeletnicesc cu agricultura*, les Roumains s'occupent d'agriculture.

Conj. *Ind. pr.* me îndeletnicesc. — *Inf. pr.* a se îndeletnici. — *Part. pr.* îndeletnicindu-se. — *Part. pas.* îndeletnicit.

ÎNDELETNICIRE, *s. f.* action de s'occuper. || occupation, exercice. || *La aceasta îndeletnicire erau deprinşi vechii bucătari ţigani*, les anciens cuisiniers tsiganes étaient habitués à cet exercice.

ÎNDELICAT, *adj.* indélicat *(neolog.)*.

ÎNDELUNG, *adv.* longtemps, longuement, de longue durée. || *Deşi era răpit la vremea sa, iară nu îndelung* (Mir. Costin); bien qu'il fût colère à ses heures, cela ne durait pas longtemps. || *Nu ne-a lăsa Dumnezeu să suferim îndelung* (I. Creanga), Dieu ne nous laissera pas souffrir trop longtemps.

ÎNDELUNG, *adj.* long temps, longue durée, infini, immense. || *Care au lucrat securi îndelungi*, qui ont travaillé pendant une longue suite de siècles. || *Ea privesce îndelungă vreme*, elle regarde pendant un long temps. || *Îndelunga răbdare*, longnanimité. *Îndelung răbdător*, longnanime.

F. Gram. *f. s.* îndelungă; — *m. et f. pl.* îndelungi.

ÎNDELUNGĂREŢ, *adj.* qui prolonge. || *Era îndelungăreţ la mânie şi lacom de avuţie* (N. Costin), il était rancuneux et avide d'argent.

F. Gram. *f. s.* îndelungăreaţă. — *m. pl.* îndelungăreţi; — *f. p.* îndelungăreţe.

ÎNDELUNGAT, *adj.* prolongé, qui dure longtemps. || *Timp îndelungat*, pendant un long temps. — *Păstorul privi timp îndelungat spre sat*, le pasteur regarda pendant un long temps du côté du village. || *Ast-fel de câini se întrebuinţau la alergături îndelungate după căprioare* (Al. Odob.), cette sorte de chiens s'employaient pour les longues chasses au chevreuil.

F. Gram. *f. s.* îndelungată, — *m. pl.* îndelungaţi, — *f. pl.* îndelungate.

ÎNDELUNGAT, *adv.* longtemps, pendant longtemps, longuement. || *Socotesce-te îndelungat, apoi pune în lucrare cu grabă* (C. din Gol.); réfléchis longuement et puis mets en œuvre rapidement.

ÎNDELUNGI (a), *v.* prolonger, tirer en longueur. || remettre, différer. || *Masa să nu îndelunge* (A. Pann), qu'il ne prolonge pas le repas.

Conj. *Ind. pr.* îndelungesc. — *Inf. pr.* a îndelungi. — *Part. pr.* îndelungind. *Part. pas.* îndelungit.

ÎNDEMÂNA *et* **la îndemână** *expr. adj. et adv.* commode, commodément, sous la main, à portée de la main, à la disposition. || *'Mi venia mai îndemână*, il m'était plus commode. || *Unde a venit omului îndemână să facă* (I. Creanga), où on a trouvé plus commode de le faire. || *Să nu fi aflat îndemână o luntra mea, ar fi căzut la prinsoare* (Mir. Cost.); s'il n'avait pas eu sous la main une petite barque, il eût été fait prisonnier. || *Să ţi (ţii) paloşul 'ndemână* (P. Ispir.), aie ton épée à portée de ta main. || *Când te are la 'ndemână, când nevoie ai de el* (Rad.-Nig.); quand il te tient et que tu as besoin de lui.

ÎNDEMÂNARE, *s. f.* habileté, adresse. || *Cu o îndemânare minunată*, avec une merveilleuse adresse.

ÎNDEMÂNATIC, *adj.* habile, adroit. || propice. || *Un lucrator îndemânatic*, un ouvrier

habile. || *A găsit vreme îndemânatică*, il a trouvé le moment propice.

F. Gram. *f. s.* îndemânatică ; — *m. pl.* îndemânatici ; — *f. pl.* îndemânatice.

ÎNDEMÂNOS, *adj.* commode. || *Şi l'a pus în cuiu din dos ca să fie 'ndemânos* (P. Pop.), il l'accrocha à un clou derrière lui afin de l'avoir sous la main.

F. Gram. *f. s.* îndemânoasă ; — *m. pl.* îndemânoşi ; — *f. pl.* îndemânoase.

ÎNDEMĂTARE, *adv. [Buc.]* tout de suite, sans tarder. || *Dar popa a strigat să li dee drumul îndamătare că luĭ nu i trebuesc de aceştĭ boĭ la casa sa* (I. G. Sbiera), mais le prêtre cria qu'on l'éconduisit de suite, car il n'avait par besoin de ces bœufs-là dans sa maison.

ÎNDEMN, *s. n.* conseil, instigation, encouragement, impulsion, suggestion. || *Prin îndemnul seŭ*, à son instigation.

Plur. *sans art.* îndemnurĭ ; — *avec l'art.* îndemnurile.

ÎNDEMNA (a), *v.* pousser, conseiller, induire, instiguer, encourager, suggérer. || *Miseria l'a îndemnat la rĕŭ*, c'est la misère qui l'a poussé. " Loc. *Îndemnaţĭ înainte!* (I. Creanga) Allez de l'avant! Allez plus vite. || *Maĭ îndemnaţĭ, copiĭ* (Zil. Rom.); hâtez-vous, enfants.

Conj. *Ind. pr.* îndemn, îndemnĭ, îndeamnă. — *Imparf.* îndemnam. — *Par. déf.* îndemnaĭ. — *Pl. q. parf.* îndemnasem. — *Fut. pr.* voiŭ îndemna. — *Cond. pr.* aş îndemna. — *Impér.* îndeamnă, îndemnaţĭ. — *Subj. pr.* sa îndemn, sa îndemnĭ, sa îndemne. — *Inf. pr.* a îndemna. — *Part. pr.* îndemnând — *Part. pas.* îndemnat.

ÎNDEMNARE, *s. f.* action de pousser, de conseiller, d'induire, d'instiguer, d'encourager, de suggérer. || impulsion, instigation, encouragement, suggestion.

Plur. *sans art.* îndemnarĭ ; — *avec l'art.* îndemnarile.

ÎNDEMNAT, *adj.* poussé, conseillé, induit, encouragé, suggéré.

F. Gram. *f. s.* îndemnată ; — *m. pl.* îndemnaţĭ ; — *f. pl.* îndemnate.

ÎNDEMÂNĂTOR, *s. m.* instigateur. || *Zic unĭĭ că ar fi fost şi Niculaki îndemnător la moartea luĭ* (En. Kogălн.), d'aucuns prétendent que Nicolake aurait été l'un des instigateurs de sa mort.

Plur. *sans art.* îndemânătorĭ ; — *avec l'art.* îndemânătorii.

ÎNDEMÂNĂTOARE, *s. f.* instigatrice. || *Ele mărturisiră, se ferirà însă d'a spune care din ele fuse îndemânătoare* (P. Ispir.); elles avouèrent, mais elles se gardèrent bien de dire laquelle d'entre elles avait été l'instigatrice.

ÎNDEMNĂTURĂ, *s. f.* conseil, instigation, encouragement, suggestion. || *Carĭĭ dintr'o cuĭ îndemnătură nu se poate şti se ridicase cu gâlceavă asupra Domnuluĭ* (Chr. Anon.); lesquels, on ne peut savoir à l'instigation de qui, se soulevèrent contre le Prince.

ÎNDEMONIT, *adj.* V. **îndrăcit.**

ÎNDEOBŞTE, *adv.* généralement, ordinairement. || V. **obşte.**

ÎNDEPĂRTA (a), *v.* éloigner, écarter, détourner.

Conj. Se conjugue comme a **depărta**.

ÎNDEPĂRTA (a se), *vr.* s'éloigner, s'écarter, se détourner. || *Cum s'a îndepărtat ţiganca îndată i-a venit în minte că poate fi verĭ-o înşelătorie din partea feteĭ* (I. G. Sbiera); dès que la tsigane se fut éloignée, il pensa que ce pouvait être une tromperie de la part de la jeune fille.

ÎNDEPĂRTARE, *s. f.* action d'éloigner, d'écarter, de détourner. || éloignement.

ÎNDEPĂRTAT, *adj.* éloigné, lointain. || *Case cât se poate maĭ îndepărtate de drumul mare* (Al. Xen.), des maisons aussi éloignées que possible du grand chemin.

F. Gram. *f. s.* îndepărtată ; — *m. pl.* îndepărtaţĭ, — *f. pl.* îndepărtate.

ÎNDEPARTE (de —), *loc. adv.* de loin, dans le lointain. || *Lumină de 'ndeparte*, une lumière qui vient de loin.

INDEPENDINŢĂ, *s. f.* indépendance. || V. **neatârnare.**

ÎNDEPLINI (a), *v.* achever, compléter, terminer, finir, effectuer, exécuter, réaliser, remplir, accomplir.

Conj. *Ind. pr.* îndeplinesc. — *Imparf.* îndeplinĭam. — *Part. par.* îndeplinit. — *Pl. q. parf.* îndeplinisem. — *Fut. pr.* voiŭ îndeplini. — *Cond. pr.* aş îndeplini. — *Impér.* îndeplinesce, îndepliniţĭ. — *Subj. pr* să îndeplinesc, să îndeplinescĭ, să îndeplinească. — *Inf. pr.* a îndeplini. — *Part. pr.* îndeplinind. — *Part. pas.* îndeplinit.

ÎNDEPLINIRE, *s. f.* action d'achever, de compléter, d'accomplir, etc. || accomplissement, exécution, achèvement. || satisfaction. || *Îndeplinirea uneĭ datoriĭ*, l'accomplissement d'un devoir. || *Pentru dinşiĭ îndeplinirea poftelor era tot* (V. Alex.), pour eux la satisfaction de leurs appétits était tout.

Plur. *sans art.* îndeplinirĭ ; — *avec l'art.* îndeplinirile.

ÎNDESA (a), *v.* tasser, presser, comprimer, bourrer. || *Iau linguriţa, o vir în cisma mea şi o îndes până ce nu se maĭ vede* (T. Sper); je prends la cuiller, je la fourre dans ma botte et je l'enfonce jusqu'à ce qu'on ne la voit plus. || *Ea tot îndesa paharul luĭ şi el tot bea,*

elle remplissait sans cesse son verre et il buvait tout le temps.

Conj. *Ind. pr.* indes, indeşi, indeşă.—*Imparf.* indesam.—*Pas. déf.* indesai. — *Pl. q. parf.* indesasem. —*Fut. pr.* voiŭ indesa. — *Cond. pr.* aş indesa. — *Impér.* indeaşă, indesaţi —*Subj. pr.* să indes, să indeşi, să indese.—*Inf. pr.* a indesa. — *Part. pr.* indesând. — *Part. pas.* indesat.

ÎNDESA (a se, a ·şi), *vr.* se bourrer. || se presser, se serrer. || *Cărnatul când se indeasă, începe a crăpa* (Gol.); quand on bourre trop la saucisse, elle se fend. || *Se indesa în mine*, il se serrait contre moi. || *La horă mereu te 'ndeşi, la resboiu nu stai să ieşi* (P. Pop.); tu vas continuellement à la danse, tu ne restes pas à tisser à ton métier. || *Indesându-şi căciula în cap, se îndreptă încet în spre tîrg* (Conv. Lit.); enfonçant son bonnet sur sa tête, il se dirigea lentement vers le bourg.

ÎNDESARE, *s. f.* action de bourrer, de tasser, de presser, de comprimer. || tassement, foulage, compression.

ÎNDESAT, *adj.* bourré, tassé, pressé, comprimé. || ramassé, massif, enfoncé. || épais, touffu. || *Pe malurile Crişuluĭ sunt indesate tot tîrguleţe şi sate româneşeĭ* (A. Odob.); sur les bords du Crish sont entassés une foule de petits bourgs et de villages roumains. || *Era la trup durdulie şi indesată*, elle était (de corps) grassouillette et courte. || *Cu pălăria indesată pe oehĭ*, le chapeau enfoncé sur les yeux. || *Câteva lovituri d'adea indesate*, quelques coups bien appliqués. — *Mama ne maĭ da câteva pe deasupra şi maĭ indesate* (I. Creanga), maman nous donnait encore quelques coups plus solides par dessus le marché. || *Alesu-l'au el singur în codrul indesat* (V. Alex.), il l'a choisi lui-même dans le bois touffu. || *Un sac indesat*, un sac bien rempli. || *O carză indesată*, un chou bien pommé. || Loc. *Cu vîrf şi indesat*, tant et plus, avec surabondance, surabondamment.

F. Gram. *f. s.* indesată; — *m. pl.* indesaţi; — *f. pl.* indesate.

ÎNDESEARĂ, *la pr. adv.* vers le soir.

ÎNDEŞERT, *adv.* V. deşert.

ÎNDESI (a), *v.* 1° rendre nombreux, multiplier. || 2° V. a îndesa. || *Din ce în ce îndesîse plimbările sale singuratice în spre cetăţuie*, il renouvelait de plus en plus ses promenades solitaires du côté de la forteresse. || *Apoĭ se pune la cinste şi tot îndesînd paharele de rachiu*, il se met ensuite à boire et avalant coup sur coup force petits verres.

ÎNDEŞI (a), *v.* V. a îndesi.

ÎNDESTUL *adv.* suffisamment. || *Îndestul de elegant*, suffisamment élégant. || *Nu escĭ îndestul de smerită, îndestul de chinuită, îndestul de sfîşiată?* (N. Bălc.) N'es-tu pas assez humiliée, assez torturée, assez déchirée?

ÎNDESTULA (a), *v.* donner suffisamment, contenter, satisfaire. || combler. || *Ĭĭ am îndestulat toate dorinţele*, j'ai comblé tous ses désirs. || *Ce'mĭ vezura ochiĭ, o săptămână să te tot uiţi şi tot sa nu te îndestulezĭ!* O merveille, on pouvait rester une semaine à le regarder sans pouvoir s'en rassasier les yeux!

Conj. *Ind. pr.* îndestulez. — *Inf. pr.* a îndestula.— *Part. pr.* îndestulând. — *Part. pas.* îndestulat.

ÎNDESTULAT, *adj.* qui a à suffisance, satisfait, content, rassasié. *Sunt îndestulat dac'oiu avea ce mînca şi ce bea, şi eu ce me îmbrăca* (I. G. Sbiera); je suis satisfait (j'ai suffisamment) si j'ai de quoi boire et manger, et avec quoi m'habiller. || *Casa ne era îndestulată* (I. Creanga), notre maison était dans l'abondance. || *A făcut o îndestulată pradă*, il a fait un riche butin.

F. Gram. *f. s.* îndestulată; — *m. pl.* îndestulaţi, — *f. pl.* îndestulate.

ÎNDESTULARE, *s. f.* rassasiement, quantité suffisante. || abondance, satiété. || contentement, satisfaction. || *Limba n'are îndestulare de cuvinte*, la langue n'a pas assez de mots. || *Niciŭ o-dată nu am avut maĭ mult îndestulare de versurĭ* (Gr. Alex.), nous n'avons jamais eu une telle abondance de vers. || *Cerea să le dea îndestulare* (P. Pop.); il demandait qu'on leur donnât satisfaction.

ÎNDESTULARE (cu —), *loc. adv.* à suffisance. || *Fie-care om ce trăgea la el era ospătat cu îndestulare* (I. Creanga), tout homme qui s'arrêtait chez lui était largement hébergé.

ÎNDESTULĂTOR, *adj.* suffisant. || satisfaisant.

F. Gram. *f. s.* îndestulătoare; — *m. pl.* îndestulători; — *f. pl.* îndestulătoare.

ÎNDESTULI (a), *v.* V. îndestula.

ÎNDESTULI (a se), *vr.* 1° se rassasier. || 2° *(fig.)* se contenter, être satisfait. || *Cine pre pămînt în ceva ce este nu s'au îndestulit, acela şi în cer măcar fericire nu va cunoasce* (D. Cantem.); celui qui sur la terre n'a pas été satisfait de son sort, ne connaitra pas le bonheur même dans le ciel. || *Ovreiĭ cu acea nu se îndestulise* (Sp. Mil.), les juifs ne se contentèrent pas de cela.

ÎNDESTULIT, *adv. (anc.)* V. cu îndestulare.

ÎNDESUI (a se), *vr.* se presser, devenir épais. || *Spre partea unde lumea se îndesuia*, du côté où la foule se pressait.

Conj. *Ind. pr* mé îndesuesc. — *Inf. pr.* a îndesui. — *Part. pr.* îndesuind. — *Part. pas.* îndesuit.

INDIA, *s pr.* Inde.

INDIAN, *s. m.* Indien.

PLUR. *sans art.* Indieni ; — *avec l'art.* Indienii

INDIANA, *s. f.* Indienne.

PLUR. *sans art.* Indiene; — *avec l'art.* Indienele

INDICA (a), *v.* indiquer.

CONJ. *Ind. pr.* indic. — *Inf. pr.* a indica.— *Part. pr.* indicând.— *Part. pas.* indicat.

INDICARE, *s. f.* action d'indiquer. || indication.

INDICAȚIE *et* **indicațiune**, *s. f.* indication.

PLUR. *sans art.* indicații *et* indicațiuni ; — *avec l'art.* indicațiile *et* indicațiunile.

INDICATIV, *s. n.* indicatif *(t. de gram.)*.

INDICATOR, *s. m.* indicateur.

INDICE, *s. n.* indice. || index.

INDIFERENT, *adj.* indifférent. | V. nepăsător.

F. GRAM. *f. s.* indiferentă ;— *m. pl.* indiferenți ;— *f. pl.* indiferente.

INDIFERENȚA, *s. f.* indifférence. || V. nepăsare.

INDIGEN, *s. n.* indigène.

PLUR. *sans art.* indigeni ; — *avec l'art.* indigenii.

INDIGENAT, *s. n.* indigénat. || *Mai înainte d'a căpăta indigenatul polonesc* (SINKAI), avant d'obtenir l'indigénat polonais.

PLUR. *sans art.* indigenate ; — *avec l'art.* indigenatele.

INDIGNA (a se), *v.* indigner.

INDIGNARE, *s. f.* action de s'indigner.|| indignation.

INDIGNAT, *adj.* indigné.

F. GRAM. *f. s.* indignată ; — *m. pl.* indignați ; *f. pl.* indignate.

INDIGNAȚIUNE, *s. f.* indignation.

INDIRECT, *adj.* indirect. | *Impositele indirecte*, les impôts indirects.

F. GRAM. *f. s.* indirectă ; — *m. pl.* indirecți ; *f. pl.* indirecte.

INDIRECT, *adv.* indirectement.

INDÎRJEALĂ, *s. f.* tenacité, obstination.

ÎNDÎRJI (a se), *vr.* s'entêter, s'obstiner, s'opiniâtrer, se buter. || montrer de la raideur. || *In ce te bizui de te îndîrjești așa?* (I. CREANGĂ) Sur quoi comptes-tu pour s'entêter ainsi? || *Popa se îndîrjește la minciună* (N. BOGD.), le prêtre s'entête dans ses mensonges.

CONJ. *Ind. pr.* me îndîrjesc. — *Inf. pr.* a îndîrji. *Part. pr.* îngrijindu-se. — *Part. pas.* îndîrjit.

ÎNDÎRJIRE, *s. f.* action de s'entêter, de s'obstiner, de s'opiniâtrer. || entêtement, obstination, opiniâtreté, tenacité, raideur.

ÎNDÎRJIE, *s. f.* entêtement, obstination, opiniâtreté, tenacité, raideur. || *Cu blândețe, iar nu cu îndîrjie și cu rĕu este de domolit* (CANTEM.); on peut le calmer par la douceur, mais non par la raideur et la méchanceté.

ÎNDÎRJIT, *adj.* entêté, obstiné, opiniâtre, tenace, raide.

F. GRAM. *f. s.* îndîrjită ;— *m. pl.* îndîrjiți ;— *f. pl.* îndîrjite.

ÎNDÎRZIT, *adj.* V. **îndîrjit**.

INDISCRET, *adj.* indiscret.

F. GRAM. *f. s.* indiscretă ; — *m. pl.* indiscreți ;— *f. pl.* indiscrete.

INDISCREȚIE *et* **indiscrețiune**, *s. f.* indiscrétion.

PLUR. *sans art.* indiscreții *et* indiscrețiuni ; — *avec l'art.* indiscrețiile *et* indiscrețiunile.

INDISOARE, *s. f. [Buc.]* hémicranie, douleur de tête qui n'occupe qu'un côté de la tête.

INDISPENSABIL, *adj.* indispensable. || V. neapărat.

INDISPOSIȚIUNE, *s. f.* indisposition, malaise.

INDISPUS, *adj.* indisposé.

F. GRAM. *f. s.* indispusă ;— *m. pl.* indispuși ; — *f. pl.* indispuse.

INDIVID, *s. m.* individu.

PLUR. *sans art.* indivizi ; — *avec l'art.* indivizii.

INDIVIDUAL, *adj.* individuel. || *Literatura poporană cea scrisă, fie cât de anonimă, este o operă individuală* (B. P. HAȘDEU); la littérature populaire écrite, quelque anonyme qu'elle soit, est une œuvre individuelle.

F. GRAM. *f. s.* individuală ;—*m. pl.* individuali ; *f. pl.* individuale.

INDIVIDUAL, *adv.* individuellement.

INDIVIDUALITATE, *s. f.* individualité.

INDOASELE (d'a —), *loc. adv.* à rebours, à l'envers.

ÎNDOBITOCI (a), *v.* abêtir, abrutir.

CONJ. Se conjugue comme a dobitoci.

ÎNDOBITOCI (a se), *vr.* s'abêtir, s'abrutir.

ÎNDOBITOCIRE, *s. f.* action d'abêtir, d'abrutir. || abêtissement, abrutissement.

ÎNDOBITOCIT, *adj.* abêti, abruti.

F. GRAM. *f. s.* îndobitocită ; — *m. pl.* îndobitociți ;— *f. pl.* îndobitocite.

ÎNDOCTRINA (a), *v.* endoctriner.

CONJ. *Ind. pr.* îndoctrinez. — *Inf. pr.* a îndoctrina. — *Part. pr.* îndoctrinând. — *Part. pas.* îndoctrinat.

INDOCTRINARE, *s. f.* action d'endoctriner. || endoctrinement.

INDOCTRINAT, *adj.* endoctriné.

F. GRAM. *f. s.* indoctrinată ; — *m. pl.* indoctrinați , — *f. pl.* indoctrinate.

ÎNDOELNIC, *adj* douteux, problématique, équivoque. || *La lumina îndoelnică a candelelor*, à la lueur douteuse des veilleuses.

F. GRAM. *f. s.* îndoelnică ;— *m. pl.* îndoelnici ; — *f. pl.* îndoelnice.

ÎNDOI (a), *v.* 1° mettre en double, doubler. || 2° plier, ployer. || courber. || 1° *A îndoi un venit*, doubler un revenu. || *A îndoi rufele*, plier le linge. || *Îndoindu-le tuturor boîeriile* (EN. KOGALN.), les maintenant tous dans leurs fonctions || 2 *A îndoi o cracă*, ployer une branche.

CONJ. *Ind. pr.* îndoesc, îndoesci, îndoesce.— *Imparf.* îndoiam. — *Pas. déf.* îndoiŭ.— *Pl. q parf.* îndoisem.— *Fut pr.* voiu îndoi — *Cond. pr.* aş îndoi.— *Impér.* îndoesce, îndoiţi — *Subj. pr.* să îndoesc, să îndoesci, să îndoească. *Inf. pr.* a îndoi. *Part. pr.* îndoind.— *Part. pas.* îndoit.

1. **ÎNDOI** (a se, a'şi), *vr.* se courber, se plier. *Şi, ca în timpiŭ ceĭ eroicĭ, îndărătnica ta undă se îndoaie sub călcâiul podurilor mişcătoare* (VIS. DOCH.); et, comme dans les temps héroïques, ton onde rebelle se courbe sous les ponts mouvants. || *Îndoindu-se din şeale*, pliant l'échine. || *Arcu'şi îndoesce* (P. POP.), il bande son arc.

2. **ÎNDOI** (a se), *vr.* douter. || hésiter, balancer, être indécis. || *Dacă, în timpul greu de luptă, mamă, nu te aĭ îndoit, pentru ce disperi acuma?* (VIS. DOCH.) Mère, si dans les temps difficiles tu n'as pas douté, pourquoi désespérer aujourd'hui ?

1. **ÎNDOĬALA**, *s. f.* courbure, pli. || *Şi sa fi vezut îndoĭala rotundă a trupuluĭ* (DELAVR.), et il fallait voir la courbure ronde de sa taille.

2. **ÎNDOĬALĂ**, *s. f.* doute, indécision, incertitude, hésitation. || *Îndoĭala e fiica virsteĭ* (VIS. DOCH.), le doute est fils de l'âge. || *Această nenorocire aduce un moment de îndoĭală* (AL. ODOB.), ce malheur produit un moment d'hésitation. || *A sta la îndoĭala*, hésiter. || *Auzind imparatul rugile feteĭ începu dintru ântĭiu a cam trage la îndoĭală laudele ţiganuluĭ* (I. G. SBIERA), en entendant les prières de la jeune fille le roi se prit tout d'abord à douter des vantardises du bohémien. || *Fără îndoĭală*, sans doute, sans aucun doute, certainement.

PLUR. *sans art.* îndoieli ; —*avec l'art.* îndoielile.

ÎNDOINŢĂ, *s. f.* hésitation, doute, incertitude. || *Care lucru Şoimul fără niciĭ o îndoinţă au primit* (CANTEM.), laquelle chose le Faucon accepta sans hésitation.

ÎNDOIOS, *adj.* douteux, incertain, problématique, équivoque. || *O izbândă îndoĭoasă*, une réussite problématique.

F. GRAM. *f. s.* îndoioasă ;— *m. pl.* îndoioşi ; — *f. pl.* îndoioase.

1 **ÎNDOIT**, *adj.* 1° mis en double, double. plié en deux. || 2° plié, ployé, courbé. || 3° penché vers. || *Suma îndoită*, la somme double. *Funia cea îndoita cu mult maĭ ţine de cât cea desdoită* (GOL.), la corde double dure bien plus longtemps que celle qui est détordue. || *Vezând ţara îndoită cu uricĭune spre dinsul* (MIR. COST.), voyant que le pays penchait à le détester. || *De îndoit*, pliable, qu'on peut courber.

2. **ÎNDOIT**, *adj.* douteux. || hésitant. || *Au priceput Ştefan-Vodă îndată îndoita inima a luĭ Constantin-Vodă* (MIR. COST.), le prince Etienne comprit aussitôt la duplicité du prince Constantin. || *Nu e de îndoit*, il n'y a pas à douter, il n'y a pas de doute. || *Vezând pe Moldovenĭ îndoiţĭ* (N. COSTIN), voyant que les Moldaves hésitaient || *Cunoscând pe slujitoriĭ seĭ îndoiţĭ* (N. MUSTE), sachant que ses serviteurs n'étaient pas sûrs. || *Iar la mĭezul nopţiĭ au venit altă veste la Domn şi tot eva îndoit de nu credea* (CHR. ANON.) ; mais vers le milieu de la nuit une autre nouvelle arriva au Prince et cependant il hésitait encore à croire. || *Ea plcea cu pas îndoit, ar fi voit pas'că să maĭ stea* ; elle s'en allait d'un pas hésitant, on eût dit qu'elle eût voulu rester encore. || *Acum ţi-e inima îndoită, escĭ supărată* ; maintenant tu hésites, tu es fâchée.

F. GRAM. *f. s.* îndoită ;— *m. pl.* îndoiţĭ ; — *f. pl.* îndoite.

ÎNDOITURA, *s. f.* pli, courbure. || rempli.

PLUR. *sans art.* îndoituri ; — *avec l'art.* îndoiturile.

ÎNDOLDORA (a), *v.* remplir, rendre lourd, rendre pesant.

ÎNDOPA (a), *v.* bourrer, gaver, piffrer, empiffrer. || *După ce ne a îndopat bine* (I. CREANGA), après qu'il nous eût bien gavés.

CONJ. *Ind. pr.* îndop. — *Inf. pr.* a îndopa. — *Part. pr.* îndopând. — *Part. pas.* îndopat.

ÎNDOPA (a se), *vr.* se bourrer, se gaver, se piffrer, s'empiffrer, se gorger.

ÎNDOPARE, *s. f.* action de bourrer, de gaver, de gorger, etc.

ÎNDOPAT, *adj.* bourré, gorgé, gavé, empiffré.

F. GRAM. *f. s.* îndopată ; — *m. pl.* îndopaţĭ, — *f. pl.* îndopate.

ÎNDOSI (a), *v.* [*Mold. et Buc.*] mettre derrière, cacher. || *Îndosi boiĭ* (ŞEZĂT.), il mit les bœufs derrière le clôture. || *Îndosise pĭelea cea de urs* (I. CREANGA), il avait caché la peau de l'ours.

CONJ. *Ind. pr.* îndosesc. — *Inf. pr.* a îndosi. — *Part. pr.* îndosind. — *Part. pas.* îndosit.

ÎNDOSI (a se), *vr.* [*Mold. et Buc.*] se cacher. || *A scos naframa eĭ din buzunar şi a pus'o la gură ca să se îndoaseasca că rîde* (I.

G. Sbiera), elle tira son mouchoir de sa poche et le mit devant sa bouche pour cacher qu'elle riait. || *Intr'o tufă se'ndosesce* (T. Sper.), il se cache dans un buisson.

ÎNDRĂCI (a), *v.* endiabler, mettre en colère, fâcher, rendre furieux.

Conj. *Ind. pr.* indrăcesc. — *Imparf.* indrăciam. — *Pas. déf.* indrăcii. — *Pl. q. parf.* indrăcisem. — *Fut. pr.* voiu indrăci. — *Cond. pr.* aş indrăci. — *Impér.* indrăcesce, indrăciţi. — *Subj. pr.* să indrăcesc, să indrăcesci, să indrăcească. — *Inf. pr.* a indrăci. — *Part. pr.* indrăcind. — *Part. pas.* indrăcit.

ÎNDRĂCI (a se), *vr.* s'endiabler, se fâcher.

1. **ÎNDRĂCIT**, *adj.* possédé du démon.

2. **ÎNDRĂCIT**, *adj.* endiablé, furieux, forcené.

F. Gram. *f. s.* indrăcită ; — *m. pl.* indrăciţi ; *f. pl.* indrăcite.

ÎNDRĂCIT, *adv.* comme un diable, comme un possédé. || *Cântau indrăcit pe ogor* (I. Creanga), ils chantaient comme des possédés dans le champ.

ÎNDRĂGI (a), prendre en amitié, en affection, aimer, devenir amoureux. || *I'am indrăgit*, je vous ai pris en amitié. || *Ş'ori-ce fecior o vedea pe dată o şi indrăgia* (P. Pop.), chaque garçon qui la voyait en devenait aussitôt amoureux. Loc. *L'a indrăgit Dumnezeu*, (*litt.* Dieu l'a pris en affection), se dit d'un enfant qui meurt, se dit aussi d'une personne pour laquelle la mort est une délivrance.

ÎNDRĂGI (a se), *vr.* s'amouracher, devenir amoureux, s'enamourer. || *A se indrăgi de ochii cuiva*, (*litt.* s'amouracher des yeux de quelqu'un), devenir amoureux de quelqu'un. || *Cu tine m'am indragit* (P. Pop.), je me suis amouraché de toi.

ÎNDRĂGIRE, *s. f.* action de prendre en amitié, d'aimer, de devenir amoureux.

1. **ÎNDRĂGIT**, *s. m.* celui qui aime, amoureux.

Plur. *sans art.* indrăgiţi ; — *avec l'art.* indrăgiţii.

2. **ÎNDRĂGIT**, *s. n.* amour. || *Frumuseţea fără nuri este un chip zugrăvit ce nu 'nghimpă la simţire, nici porneşte la 'ndrăgit* (K. Konaki) ; la beauté sans grâce est une image peinte qui n'aiguillonne pas les sens et ne pousse pas à l'amour.

3. **ÎNDRĂGIT**, *s. n.* concubinage, faux ménage. || *Îndrăgitul la sate surpă usul căsătoriei cu cununie*, le concubinage dans les villages sape l'habitude du mariage légal.

ÎNDRĂGITOR, *s. m.* amant. || *(Narcis) singur fuse indragitul, singur fuse îndrăgitorul* (M. Emin.) ; Narcisse fut lui-même l'aimé et fut lui-même l'amant.

Plur. *sans art.* indrăgitori ; — *avec l'art.* indrăgitorii.

ÎNDRĂGOSTIT, *adj.* amoureux, épris, encoquiné. || *Deşi se făcuse vâlvă că feciorul de împărat este îndrăgostit cu o zînă*, bien que le bruit se fût répandu que le prince était amoureux d'une fée.

F. Gram. *f. s.* indrăgostită ; — *m. pl.* îndrăgostiţi ; — *f. pl.* indrăgostite.

ÎNDRĂGOSTI (a), *v.* prendre en affection, aimer.

Conj. *Ind. pr.* indrăgostesc. — *Inf. pr.* a indrăgosti. — *Part. pr.* indrăgostind. — *Part. pas.* indrăgostit.

ÎNDRĂGOSTI (a se), *vr.* s'aimer, s'éprendre, s'amouracher. || *El se îndrăgosti de dînsa cum o văzu* (P. Ispir.), il s'éprit d'elle dès qu'il la vit.

ÎNDRANCI (a), *v.* *[Trans.]* gâter (un enfant).

ÎNDRĂNCIT, *adj.* *[Trans.]* gâté. || *Ce prunc îndrancit !* Quel enfant gâté !

F. Gram. *f. s.* indrăncită ; — *m. pl.* indrănciţi ; — *f. pl.* indrăncite.

ÎNDRĂSNEALĂ, *s. f.* hardiesse, audace, intrépidité, témérité, assurance. || insolence, impudence. || *Cu glas de îndrăsneală cum să-ţi vorbească te învaţă* (D. Ollan.), il t'apprend comment tu dois lui parler avec assurance. || *Cu îndrăsneală*, hardiment, témérairement, audacieusement, intrépidement, insolemment, impudemment || *Cel ce vorbesce cu îndrăsneală şi de faţă face dovadă că vorbesce drept* (C. din Gol.), celui qui parle hardiment et en face donne la preuve qu'il parle sincèrement.

ÎNDRĂZNEŢ, *adj.* audacieux, hardi, déterminé, téméraire, intrépide, résolu, entreprenant. || osé, impudent, insolent. || *A fi îndrăsneţ la resboiu*, être intrépide à la guerre. — *A fi îndrazneţ la vorbă*, être impudent dans ses discours. || *Glumeţ şi îndrazneţ cu fetele*, plaisant et hardi avec les jeunes filles.

F. Gram. *f. s.* îndrăzneaţă ; — *m. pl.* îndrăzneţi ; — *f. pl.* îndrăzneţe.

ÎNDRĂZNI (a), *v.* oser, avoir l'audace de, avoir la hardiesse de, s'enhardir. || avoir le front de. || *A îndrăznit să se lupte cu dînsul*, il eût la hardiesse de combattre avec lui. || *Îndrăznise se vină la mine*, il avait eu le front de venir chez moi.

Conj. *Ind. pr.* îndrăznesc. — *Imparf.* îndrăzniam. — *Pas. déf.* îndrăznii. — *Pl. q. parf.* îndrăznisem. — *Fut. pr.* voiu îndrăzni. — *Cond. pr.* aş îndrăzni. — *Impér.* îndrăzneşte, îndrăzniţi. — *Subj. pr.* să îndrăznesc, să îndrăznesci, să îndrăznească. — *Inf. pr.* a îndrăzni. *Part. pr.* îndrăznind. — *Part. pas.* îndrăznit.

ÎNDRĂZNIRE, *s. f.* action d'oser, etc. || audace, hardiesse, témérité, intrépidité, résolution.

|| insolence, impudence. || *Cu îndrăznire toată oastea au purces înainte* (N. MUSTE), toute l'armée avança avec résolution.

ÎNDRĂZNIT, *adj.* audacieux, hardi. || V. îndrăzneț.

F. GRAM. *f. s.* îndrăznită ; — *m. pl.* îndrăzniți ; — *f. pl.* îndrăznite.

ÎNDRĂZNITOR, *adj. p.* îndrăzneț. | *Răpind pe al teu vaspe c'un braț îndrăznitor* (V. ALEX.), enlevant à ton hôte un bras hardi.

F. GRAM. *f. s.* îndrăznitoare, — *m. pl.* îndrăznitori ; — *f. pl.* îndrăznitoare.

INDREA, *s. m.* V. undrea.

ÎNDREAPTĂ, *impér. 2e pers. le du verbe* a îndrepta.

ÎNDRELE, *s. pl.* V. îndreiu.

ÎNDREIU, *s. n.* mois de St. André, Décembre.

1. **ÎNDREPTA** (a), *v.* (*anc.*) excuser. || *El aducea pricini ca să îndrepteze pe fecĭorii lui* (CHR. ANON.) ; il apportait des raisons pour excuser ses fils.

2. **ÎNDREPTA** (a), *v.* 1° redresser, rendre droit. | 2° redresser, réparer, arranger, mettre en bon état, réformer. | 3° *(fig.)* corriger, rectifier, retoucher. || 4° mettre quelqu'un dans le droit chemin, indiquer le chemin, diriger, conduire, guider. | 1° *De eşĭ tu aşa de voinic, îndreaptă copacii ceĭ strîmbĭ* (I. G. SBIERA) ; si tu es si fort, redresse les arbres qui sont tordus. || 2° *A îndrepta o greşeală*, réparer une faute. || *A îndrepta un lucru stricat*, réparer une chose abîmée. || *Îndreptă grădina* (P. ISPIR.), il répara le jardin. || 3° *Am îndreptat greşelile ce le făcusera*, j'ai corrigé les fautes qu'ils avaient faites. || 4° *Prin cărările din munţi paşiĭ seĭ am îndreptat* (VIS. DOCH.), j'ai guidé ses pas dans les sentiers des montagnes. | *Cu adevărat numaĭ Dumnezeu te a îndreptat la mine* (I. CREANGĂ), en vérité Dieu seul t'a conduit vers moi. || LOC. *A se 'ndrepta băţ*, se tenir droit comme un bâton.

2. **ÎNDREPTA** (a), *v. [Trans.]* faire droit. || *Făgăduindu-le îndreptarea jalbelor lor* (ŞINCAI), leur promettant de faire droit à leurs plaintes.

CONJ. *Ind. pr.* îndreptez *et* îndrept, îndreptezĭ *et* îndreptĭ, îndreptează *et* îndreaptă. — *Imparf.* îndreptam. — *Pas. déf.* îndreptaĭ. — *Pl. q. parf.* îndreptasem. — *Fut. pr.* voiu îndrepta. — *Cond. pr.* aş îndrepta. — *Impér.* îndreptează *et* îndreaptă, îndreptaţi. — *Subj. pr.* să îndrept *et* să îndreptez, să îndreptĭ *et* să îndreptezĭ, să îndrepte *et* să îndrepteze. — *Inf. pr.* a îndrepta. — *Part. pr.* îndreptând. — *Part. pas.* îndreptat.

ÎNDREPTA (a se, a 'şi), *vr.* se redresser. || se diriger. || se remettre, aller mieux. || se corriger, devenir meilleur. || *Apoĭ se îndreptă şi grăi*, ensuite il se redressa et dit. || *Se seulă şi se îndreptă spre casa*, il se leva et se dirigea vers la maison. | *Din când în când 'şĭ îndrepta mijlocul* de temps en temps elle se redressait. || *Vremea se îndreptează*, le temps se remet au beau. || *Bolnavul a început a se îndrepta*, le malade a commencé à se remettre. || *Pre cine iubesce Dumnezeu 'l ceartă pentru ca să se îndrepteze* (N. MUSTE) ; Dieu frappe celui qu'il aime afin qu'il se corrige. || *Moravurile se îndreptează*, les mœurs deviennent meilleures. || *Ah ! da-o-ar Domnul să 'mĭ îndrept această mână rupta !* (V. ALEX.). Ah ! Dieu fasse que ce bras brisé se remette ! || *Când cade omul anevoie se îndreptează* (A. PANN) ; quand on déchoit, on se redresse difficilement.

ÎNDREPTAR, *s. n.* conducteur, guide (livre).

PLUR. *sans art.* îndreptare ; — *avec l'art.* îndreptarele.

ÎNDREPTARE, *s. f.* action de redresser, etc. || redressement, réparation, arrangement, correction, rectification, amélioration, réforme. || direction, indication. || *Îndreptarea sănătăţiĭ sale*, l'amélioration de sa santé. || *Ţara după resmiriţă avea trebuinţa de îndreptare* (ZIL. ROM.) ; le pays, après la révolution, avait besoin de réformes.

PLUR. *sans art.* îndreptări ; — *avec l'art.* îndreptările.

ÎNDREPTARIU, *s. n. (anc.)* équerre. || *O dreptate sfântă, puneţĭ îndreptariul şi vezĭ strîmbe lucrurile norocului* (CANTEM) ; o sainte justice, mets ton équerre et vois combien le sort est injuste.

ÎNDREPTAT, *adj.* redressé, rendu droit, réparé, arrangé, corrigé, rectifié, amélioré, réformé. || dirigé, guidé. || *Patru tunurĭ stau îndreptate spre poartă* (C. NEGRUZZI), quatre canons étaient dirigés vers la porte.

F. GRAM. *f. s.* îndreptată ; — *m. pl.* îndreptaţi, — *f. pl.* îndreptate.

ÎNDREPTAŢI (a), *v.* 1° autoriser, donner à q. qu'un le droit de. || 2° justifier.

CONJ. *Ind. pr.* îndreptăţesc. — *Imparf.* îndreptăţeam. — *Pas. déf.* îndreptăţiĭ. — *Pl. q. parf.* îndreptăţisem. — *Fut. pr.* voiu îndreptăţi. — *Cond. pr.* aş îndreptăţi. — *Impér.* îndreptăţeşte, îndreptăţiţi. — *Subj. pr.* să îndreptăţesc, să îndreptăţeşcĭ, să îndreptăţească. — *Inf. pr.* a îndreptăţi. — *Part. pr.* îndreptăţind. — *Part. pas.* îndreptăţit.

ÎNDREPTĂŢI (a se), *vr.* 1° s'autoriser. || 2° se justifier. || *Dar eĭ ştiau îndată să se îndreptăţească* (AL. ODOB.), mais ils savaient aussitôt se justifier.

1. **ÎNDREPTĂŢIRE**, *s. f.* action d'autoriser,

de donner à q. qu'un le droit de. || action de se justifier. || autorisation. || justification.

PLUR. *sans art.* îndreptăţiri ; — *avec l'art.* îndreptăţirile.

ÎNDREPTĂŢIT, *adj.* autorisé, qui a le droit de, justifié.

F. GRAM. *f. s.* îndreptăţită ; — *m. pl.* îndreptăţiţi ; — *f. pl.* îndreptăţite.

1. **ÎNDREPTĂTOR**, *s. m.* 1° celui qui dirige. || 2° celui qui redresse, redresseur. || *(anc.) Îndreptător de drum* (CANTEM.), éclaireur, guide.

PLUR. *sans art.* îndreptători ; — *avec l'art.* îndreptătorii.

2. **ÎNDREPTĂTOR**, *s. n.* V. îndreptar.

ÎNDREPNICIE, *s. f. (anc.)* anomalie.

1. **ÎNDREPTĂTURA**, *s. f. (anc.)* excuse.

2. **ÎNDREPTĂTURĂ**, *s. f. (anc.)* V. îndreptare. || *Pentru îndreptături celor ce vin, oşteni ori olăcari, pe urma după ost* (MIR. COST.); pour refaire (reconforter) ceux qui, soldats ou courriers, viennent à la suite de l'armée.

ÎNDRIŞAIM, *s. n.* 1) géranium *(bot.)*. || 2° gesse cultivée *(bot.)*.

ÎNDRITUIT (a), *v.* autoriser, donner à quelqu'un le droit de.

CONJ. *Ind. pr.* îndrituesc. — *Inf. pr.* a îndrituì. — *Part. pr.* îndrituind. — *Part. pas.* îndrituit.

ÎNDRITUIT, *adj.* autorisé, qui a le droit de. || *Cei îndrituiţi*, les ayant-droit.

F. GRAM. *f. s.* îndrituită ; — *m. pl.* îndrituiţi ; *f. pl.* îndrituite.

ÎNDRITUIT, *s. m.* celui qui est en droit de. || *Moşia o răpesce chiar de la vechii îndrituiţi*, il ravit cette propriété à ceux-là même qui étaient en droit de la posséder.

PLUR. *sans art.* îndrituiţi ; — *avec l'art.* îndrituiţii.

ÎNDRUGA (a), *v.* 1° filer grossièrement. V. drugă. || 2° parler pour ne rien dire. || *Schimonosind cuvintele şi îndrugându-le fără nici o noimă* (I. CREANGA), estropiant les mots et les prononçant en dépit du sens commun. || *Ce să mai îndrug ?* Que te dirai-je encore ? || *A îndruga verzi şi uscate*, parler à tort et à travers. || *Noi nu suntem, bună oară, să îndrugăm ca la moară* (P. POP.); nous ne sommes pas, par exemple, de ceux qui parlent pour ne rien dire.

CONJ. *Ind. pr.* îndrug. *Inf. pr.* a îndruga. *Part. pr.* îndrugând. — *Part. pas.* îndrugat.

ÎNDRUMA (a) *v.* mettre dans le droit chemin, guider.

CONJ. *Ind. pr.* îndrumez. — *Imparf.* îndrumam. — *Pas. déf.* îndrumaî. — *Pl. q. parf.* îndrumasem. — *Fut. pr.* voiu îndruma. — *Cond. pr.* aş îndruma. — *Impér.* îndrumează, îndrumaţi. — *Subj. pr.* să îndrumez, să îndrumezi, să îndrumeze. — *Inf. pr.* a îndruma. — *Part. pr.* îndrumând. — *Part. pas.* îndrumat.

ÎNDRUMA (a se), *vr.* se diriger vers.

ÎNDRUMARE, *s. f.* action de mettre dans le droit chemin, de conduire. || direction.

ÎNDRUMAT, *adj.* mis dans le droit chemin, dirigé, conduit.

F. GRAM. *f. s.* îndrumată ; — *m. pl.* îndrumaţi ; — *f. pl.* îndrumate.

INDUCTIV, *adj.* inductif.

F. GRAM. *f. s.* inductivă, — *m. pl.* inductivi ; — *f. pl.* inductive.

INDUCTIE et inducţiune, *s. f.* induction.

ÎNDUIOŞA (a), *v.* attendrir, émouvoir, affecter, toucher. || *Aceste cuvinte l'au induioşat*, ces mots l'ont attendri.

CONJ. *Ind. pr.* induioşez. — *Imparf.* induioşam. — *Pas. déf.* induioşaî. — *Pl. q. parf.* induioşasem. — *Fut. pr.* voiu induioşa. — *Cond. pr.* aş induioşa. — *Impér.* induioşează, induioşaţi. — *Subj. pr.* să induioşez, să induioşezi, să induioşeze — *Inf. pr.* a induioşa. — *Part. pr.* induioşând. — *Part. pas.* induioşat.

ÎNDUIOŞA (a se), *vr.* s'attendrir, s'émouvoir, s'affecter, être touché.

ÎNUIOŞARE, *s. f.* action d'attendrir, d'émouvoir, etc. || attendrissement, émotion.

ÎNDUIOŞAT, *adj.* attendri, ému, affecté, touché.

F. GRAM. *f. s.* induioşată ; — *m. pl.* induioşaţi ; — *f. pl.* induioşate.

ÎNDULCI (a), *v.* adoucir, rendre doux, dulcifier, édulcorer. || adoucir, calmer.

CONJ. *Ind. pr.* îndulcesc. — *Imparf.* îndulcîam. — *Pas. déf.* îndulcii. — *Pl. q. parf.* îndulcisem. — *Fut. pr.* voiu îndulci. — *Cond. pr.* aş îndulci. — *Impér.* îndulcesce, îndulciţi. — *Subj. pr.* să îndulcesc, să îndulcească. — *Inf. pr.* a îndulci. — *Part. pr.* îndulcind. — *Part. pas.* îndulcit.

ÎNDULCI (a se, a şi), *vr.* s'adoucir. || se radoucir, se calmer. || *Cu vicleniе în cuget şi-a îndulcit cuvîntul* (D. OLIAN.), avec une pensée de ruse il radoucit son ton.

ÎNDULCIRE, *s. f.* action d'adoucir, etc. || dulcification, édulcoration. || adoucissement, radoucissement.

ÎNDULCIT, *adj.* adouci, rendu doux, dulcifié, édulcoré. || radouci, calmé.

F. GRAM. *f. s.* îndulcită ; — *m. pl.* îndulciţi ; — *f. pl.* îndulcite.

ÎNDULCITOR, *adj.* doux, dulcifiant. || *Sărutări ţi da pe buze îndulcitoare* (V. ALEX.), il baisait ses douces lèvres. || *Mai vezuţ-ai tu la soare aşa poame îndulcitoare ?* As-tu jamais vu sous le soleil des fruits aussi doux ? || *Faţ de mîere îndulcitoare*, un rayon de doux miel.

F. GRAM. *f. s.* îndulcitoare ; — *m. pl.* îndulcitori ; — *f. pl.* îndulcitoare.

INDULGENT, *adj.* indulgent.

F. Gram. *f. s.* indulgentă, — *m. pl.* indulgenți; — *f. pl.* indulgente.

INDULGENȚA, *s. f.* indulgence.

ÎNDUMNEZEI (a) *v.* déifier, diviniser, mettre au rang des dieux.

Conj. *Ind. pr.* îndumnezeesc. — *Inf. pr.* a îndumnezei. — *Pr. pr.* îndumnezeind. — *Part. pas.* îndumnezeit.

ÎNDUMNEZEIRE, *s. f.* action de déifier, de diviniser. || déification, divinisation.

ÎNDUMNEZEIT, *adj.* divin, déifié, mis au rang des dieux.

F. Gram. *f. s.* îndumnezeită; — *m. pl.* îndumnezeiți; — *f. pl.* îndumnezeite.

INDUPĂCA (a se), *vr. (anc.)* se gaver, s'empiffrer (Cantemir).

1. **ÎNDUPLECA** (a), *v. (anc.)* mettre en double.

2. **ÎNDUPLECA** (a), *v.* décider quelqu'un à faire q. q. chose, faire consentir. || convaincre, persuader, fléchir, émouvoir, toucher. || séduire. || *Socotind că-i va îndupleca sub voia lui* (N. Costin.), comptant qu'il pourra les réduire sous sa volonté (leur faire faire ce qu'il voudra). || *A îndupleca pe cineva,* décider quelqu'un à q. que chose, faire consentir quelqu'un à quelque chose. — *L'am îndupleca să plece,* je l'ai décidé à partir. — *Îndupleca-nd pe împărat au măzilit pe Ipsilant* (Al. Rom.); ayant décidé le sultan, celui-ci destitua Ypsilante. || *Spun câte fete au îndupleca,* ils racontent combien de jeunes filles ils ont séduites.

Conj. *Ind. pr.* înduplec, îndupleci, înduplecă. — *Imparf.* îndupleca. — *Par. déf.* îndupleca. — *Pl. q. parf.* îndupleca. — *Fut. pr.* voiu îndupleca. — *Cond. pr.* aș îndupleca. — *Impér.* îndupleci, îndupleacă. — *Subj. pr.* să îndupleci, să îndupleci, să îndupleace. — *Inf. pr.* a îndupleca. — *Part. pr.* îndupleând. — *Part. pr.* îndupleat.

ÎNDUPLECA (a se), *vr.* se décider à, consentir, consentir contraint et forcé, céder, finir par se convaincre, se laisser persuader. || *Poate te-ai îndupleca se vii,* peut-être consentirais-tu à venir. || *Vedea că scăpare nu era, atunci se îndupleca* (P. Pop.); voyant qu'il n'y avait pas de salut, il consentait. || *Ea ar fi voit să se îndupleace a crede ce-i se spunea,* elle eût voulu se décider à croire ce qu'on lui disait. || *Se îndupleca cu 'l ia cu dinsul* (P. Ispir.), il consentit à le prendre avec lui. || *Se îndupleca de rugăciunile lui* (P. Ispir.), elle céda à ses prières. || *Dar tu nu cumva să te îndupleci de rugămintele lui* (I. Creanga), mais surtout ne cèdes pas à ses prières.

1. **ÎNDUPLECARE,** *s. f.* action de décider quelqu'un à faire quelque chose, de faire consentir, de convaincre, etc. persuasion, acquiescement.

2. **ÎNDUPLECARE,** *s. f. (anc.)* déclinaison *(t. de gram.)* (Golescu).

1. **ÎNDUPLECAT,** *adj.* mis en double, double.

2. **ÎNDUPLECAT,** *adj.* persuadé, décidé à, consentant.

F. Gram. *f. s.* îndupleată; — *m. pl.* îndupleați; *f. pl.* îndupleate.

ÎNDURA (a se), *vr.* avoir pitié, prendre en pitié, compâtir. || *Domnul Dumnezeul părinților noștri induratu-s'a de lacrimile tale, țara mea?* (N. Balc.) Le dieu de nos pères a-t-il pris tes larmes en pitié, o mon pays? || *Dumnezeu să se îndure de noi,* que Dieu ait pitié de nous. || *Cum de nu te 'nduri de mine, și lași să plâng după mine?* (P. Pop.) Comment n'as-tu pas pitié de moi et me laisses-tu te pleurer? || *Dumnezeu nu s'a îndurat să ne dea un copilaș.* (P. Ispir.) Dieu n'a pas voulu nous donner un enfant. || *Te îndurĭ să-i faci primire?* Tu acceptes de le recevoir? || *Se uita la el cu milă și par'că nu se îndura să se depărteze de dinsul* (P. Ispir.), il le considérait avec pitié et il semblait ne pas pouvoir s'éloigner de lui. || *Me îndur să 'ți dau un petic de loc,* je veux bien te donner un lopin de terre.

Conj. *Ind. pr.* mă îndur, te îndurĭ, se îndură. — *Imparf.* mă înduram. — *Pas. déf.* mă îndurai. — *Pl. q. parf.* me îndurasem. — *Fut. pr.* me voiu îndura. — *Cond. pr.* m'aș îndura. — *Impér.* îndură-te, îndurați-ve. — *Subj. pr.* să me îndur, să te îndurĭ, să se îndure. — *Inf. pr.* a se îndura. — *Part. pr.* îndurându-se. — *Part. pas.* îndurat.

ÎNDURARE, *s. f.* action d'avoir pitié, de prendre en pitié. || pitié, compassion, miséricorde, clémence. || *Aibi îndurare de bătrînețele mele,* aie pitié de ma vieillesse. || *Așa 'și tîrîa zilele negre fără a mișca îndurarea soartei,* il trainait ainsi ses tristes jours sans émouvoir la pitié du sort.

INDURAT, *adj.* qui a pitié, miséricordieux, pitoyable. || *Doamne îndurate!* Seigneur miséricordieux !

F. Gram. *f. s.* îndurată; — *m. pl.* îndurați; *f. pl.* îndurate.

ÎNDURĂTOR, *adj.* compatissant, pitoyable, miséricordieux, clément. || *Era Domnu milostiv și îndurător* (N. Costin); le prince était charitable et clément.

F. Gram. *f. s.* îndurătoare; — *m. pl.* îndurători; — *f. pl.* îndurătoare.

ÎNDUȘMANI (a), *v.* rendre hostile, mettre la discorde. || *Stramutarea lui C. Mavrocordat din Muntenia cu Moldova trebuia să îndușmănească cei doi veri* (Al. Xen.); la permutation de C. Mavrocordat de Valachie en

Moldavie devait mettre la discorde entre les deux cousins.

Conj. Se conjugue comme a duşmani.

ÎNDUŞMĂNIRE, *s. f.* hostilité, inimitie. || *Înduşmănirea Turcieĭ cu Rusia*, l'hostilité de la Turquie contre la Russie..

ÎNDUŞMĂNIT, *adj.* hostile.

F. Gram. *f. s.* induşmănită; — *m. pl.* induşmăniţi; — *f. pl.* induşmănite.

INDUSTRIAL, *adj.* industriel. || *O ţară industrială*, un pays industriel.

F. Gram. *f. s.* industrială; — *m. pl.* industriali; — *f. pl.* industriale.

INDUSTRIAL, *s. m.* industriel.

Plur. *sans art.* industriali; — *avec l'art.* industrialiĭ.

INDUSTRIE, *s. f.* industrie.

Plur. *sans art.* industrii; — *avec l'art.* industriile.

INEAŢĂ, *s. f. linum austriacum (bot).*

ÎNEBUNI (a), *v.* V. a înnebuni.

ÎNECA (a), *v.* V. a inneca.

INEDIT, *adj.* inédit. || *O carte inedită*, un livre inédit.

F. Gram. *f. s.* ineditä; — *m. pl.* inediţi; — *f. pl.* inedite.

INEGAL, *adj.* inégal.

F. Gram. *f. s.* inegală; — *m. pl.* inegali; — *f. pl.* inegale.

INEGALITATE, *s. f.* inégalité.

INEL, *s. n.* anneau, bague. || *Inelul de logodnă*, l'anneau des fiançailles. || Loc. *Tras printr'un inel*, mince, svelte.— *Trupşoru-ĭ gingă;el părea tras printr'un inel* (V. Alex.); *(litt.* son corps svelte semblait avoir été tiré à travers un anneau), elle était svelte et toute mignonne.

Plur. *sans art.* inele; — *avec l'art.* inelele.

INELA (a), *v.* anneler.

Conj. *Ind. pr.* inelez. — *Inf. pr.* a inela. — *Part. pr.* inelând. — *Part. pas.* inelat.

INELAR, *s. m.* annulaire.

INELUŞ, *s. n. dim. de* inel.

INELUŞ-ÎNVÎRTECUŞ, *s. comp.* jeu d'enfants (qui se mettent en roud et cachent une bague que l'un d'eux doit découvrir, comme dans le jeu du furet).

INEPT, *adj.* inepte.

F. Gram. *f. s.* ineptă; — *m. pl.* ineptĭ; — *f. pl.* inepte.

INEPŢIE, *s. f.* ineptie.

Plur. *sans art.* ineptii; — *avec l'art.* ineptiile.

INERENT, *adj.* inhérent.

F. Gram. *f. s.* inerentă; — *m. pl.* inerenţi; — *f. pl.* inerente.

INERT, *adj.* inerte. || *Materia inertă*, la matière inerte.

F. Gram. *f. s.* inertă; — *m. pl.* inerţi; — *f. pl.* inerte.

INERŢIE, *s. f.* inertie.

INFAILIBIL, *adj.* infaillible.

F. Gram. *f. s.* infailibilă; — *m. pl.* infailibili; — *f. pl.* infailibile.

INFAILIBILITATE, *s. f.* infaillibilité. || *Infailibilitatea Papeĭ*, l'infaillibilité du Pape.

ÎNFĂINA (a), *v.* enfariner, poudrer de farine, couvrir de farine.

Conj. *Ind. pr.* înfăinez. — *Inf. pr.* a înfăina. — *Part. pr.* înfăinând. — *Part. pas.* înfăinat.

ÎNFĂINA (a se), *vr.* s'enfariner.

ÎNFĂINARE, *s. f.* action d'enfariner. || enfarinage.

ÎNFĂINAT, *adj.* enfariné.

F. Gram. *f. s.* înfăinată; — *m. pl.* înfăinaţi; — *f. pl.* înfăinate.

INFAM, *adj.* infâme.

F. Gram. *f. s.* infamă; — *m. pl.* infami; — *f. pl.* infame.

INFAM, *s. m.* infâme.

Plur. *sans art.* infami; — *avec l'art.* infamii.

INFAMĂ, *s. f.* infâme *(fém.)*.

Plur. *sans art.* infame; — *avec l'art.* infamele.

INFAMANT, *adj.* infamant. || *O condamnare infamantă*, une condamnation infamante.

F. Gram. *f. s.* infamantă; — *m. pl.* infamanţi; — *f. pl.* infamante.

INFAMIE, *s. f.* infamie.

Plur. *sans art.* infamii; — *avec l'art.* infamiile.

INFANTE, *s. m.* infant.

INFANTĂ, *s. f.* infante.

INFANTERIE, *s. f.* infanterie.

INFANTERIST, *s. m.* soldat d'infanterie, fantassin.

Plur. *sans art.* infanteriştĭ; — *avec l'art.* infanteriştiĭ.

INFĂRTĂŞI (a se), *vr. [Trans.]* devenir amis à la vie à la mort (devenir *fărtaţi* ou *fraţi de cruce]*.

INFAŞA (a), *v.* emmaillotter, envelopper.

Conj. *Inf. pr.* infăş, infeşi, infaşă. — *Imparf.* infăşam — *Pas. déf.* infăşai.— *Pl. q. parf.* infăşasem.— *Fut. pr.* voiu infăşa—*Cond. pr* aş infăşa.—*Impér.* infaşă. infăşaţĭ.—*Subj. pr.* să infăş, să infeşi, să infeşe.—*Inf. pr.* a infăşa —*Part. pr.* infăşând.— *Part. pas.* infăşat.

INFAŞA (a se), *vr.* s'emmaillotter, s'envelopper.

INFĂŞARE, *s. f.* action d'emmaillotter, d'envelopper. || emmaillottement.

ÎNFAȘAT, *adj.* emmailloté, enveloppé. | *Înfășat în nori*, enveloppé de nuages.

F. GRAM. *f. s.* înfășată ; — *m. pl.* înfășați ; — *f. pl.* înfășate.

ÎNFĂȘAȚEL, *s. m.* tout petit, encore au maillot. || *Maică-sa nu vrea, ca-i înfășățel* (P. POP.) : sa mère ne veut pas, car il est encore tout petit.

ÎNFAȘURA (a), *v.* envelopper, enrouler, entortiller.

CONJ. *Ind. pr.* înfășur. — *Inf. pr.* a înfășura. — *Part. pr.* înfășurând. — *Part. pas.* înfășurat.

ÎNFĂȘURA (a se), *vr.* s'envelopper, s'enrouler, s'entortiller.

ÎNFĂȘURARE, *s. f.* action d'envelopper, d'enrouler, d'entortiller.

ÎNFĂȘURAT, *adj.* enveloppé, enroulé, entortillé.

F. GRAM. *f. s.* înfășurată ; — *m. pl.* înfășurați ; — *f. pl.* înfășurate.

ÎNFĂȚA (a), *v.* changer les draps et les taies d'oreillers.

ÎNFAȚIȘA (a), *v.* présenter, représenter, mettre devant les yeux, montrer, exposer aux regards, exhiber.

CONJ. *Ind. pr.* înfățișez, înfățișezi, înfățișează. — *Imparf.* înfățișam. — *Pas. déf.* înfățișai. — *Pl. q. parf.* înfățișasem. — *Fut. pr.* voiu înfățișa. — *Cond. pr.* aș înfățișa. — *Impér.* înfățișează, înfățișați. — *Subj. pr.* să înfățișez, să înfățișezi, să înfățișeze. — *Inf. pr.* a înfățișa. — *Part. pr.* înfățișând. — *Part. pas.* înfățișat.

ÎNFAȚIȘA (a s), *vr.* se présenter, se représenter, comparaître, s'exhiber. | apparaître.

ÎNFĂȚIȘARE, *s. f.* action de se présenter, de mettre sous les yeux, d'exhiber. || présentation, représentation, exhibition, comparution. || apparence, aspect.

ÎNFĂȚIȘAT, *adj.* présenté, exhibé, paru apparu.

F. GRAM. *f. s.* înfățișată ; — *m. pl.* înfățișați ; — *f. pl.* înfățișate.

ÎNFĂȚIȘATOR, *s. m.* celui qui présente, porteur. || *Înfățișatorul acestei scrisori*, le porteur de cette lettre.

PLUR. *sans art.* înfățișători ; — *avec l'art.* înfățișătorii.

ÎNFĂȚOȘA (a), *v.* [*Mold.*] V. a înfățișa. || *Avusese o lungă vorbă cu Motoc care intrase iar in favor și care eșia după ce înfățoșase planul unei noue contribuții* (C. NEGRUZZI) ; il avait eu une longue conversation avec Motsoc qui était rentré en faveur et qui venait de sortir après avoir présenté le plan d'un nouvel impôt.

CONJ. *Ind. pr.* înfățoșez — *Inf. pr.* a înfățoșa. — *Part. pr.* înfățoșând. — *Part. pas.* înfățoșat.

ÎNFAȚOȘA (a se), *vr.* [*Mold.*] V. a se înfățișa. || *Ni s'a înfățoșat cu o cană mare de lut plină cu vin de Odobești* (I. CREANGĂ), il s'est présenté à nous avec un grand broc de terre plein de vin d'Odobesci.

ÎNFAȚOȘARE, *s. f.* [*Mold.*] V. înfățișare. || *Istoria, după zicerea autorilor celor mai vestiți, este adevărata povestire și înfățoșare a intîm lărilor neamului omenesc* (M. KOGĂLN.) ; l'histoire, au dire des plus célèbres historiens, est le récit et l'exposé des événements du genre humain.

INFECT, *adj.* infect.

F. GRAM. *s. f.* infectă ; — *m. pl.* infecți — *f. pl.* infecte.

INFECTA (a), *v.* infecter.

CONJ. *Ind. pr.* infectez. *Inf. pr.* a infecta. — *Part. pr.* infectând. — *Part. pas.* infectat.

INFECTAT, *adj.* infecté.

F. GRAM. *f. s.* infectată ; — *m. pl.* infectați, — *f. pl.* infectate.

ÎNFERBÎNTA (a), *v.* V. a înfierbînta.

INFERIOR, *adj.* inférieur.

F. GRAM. *f. s.* inferioară ; — *m. pl.* inferiori, *f. pl.* inferioare.

INFERIORITATE, *s. f.* infériorité.

INFERN, *s. n.* enfer. || V. iad.

INFERNAL, *adj.* infernal. || *Un sgomot infernal*, un bruit infernal.

F. GRAM. *f. s.* infernală ; — *m. pl.* infernali ; — *f. pl.* infernale.

INFESTA (a), *v. imp.* infester.

CONJ. *Ind. pr.* infestează. — *Inf. pr.* a infesta. *Part. pr.* infestând. — *Part. pas.* infestat.

INFESTAT, *adj.* infesté.

F. GRAM. *f. s.* infestata ; — *m. pl.* infestați ; — *f. pl.* infestate.

ÎNFEUDA (a se), *vr.* s'inféoder.

CONJ. *Ind. pr.* me înfeudez. — *Inf. pr.* a înfeuda. *Part. pr.* înfeudându-se. — *Part. pas.* înfeudat

ÎNFEUDARE, *s. f.* action de s'inféoder. || inféodation.

ÎNFEUDAT, *adj.* inféodé.

F. GRAM. *f. s.* înfeudată ; — *m. pl.* înfeudați, — *f. pl.* înfeudate.

ÎNFIA (a), *v.* adopter.

CONJ. *Ind. pr.* înfiez, înfiezi, înfiază. — *Imparf.* înfiam. — *Pas. déf.* înfiai. *Pl. q. parf.* înfiasem. *Fut. pr.* voiu înfia. — *Cond. pr.* aș înfia. *Impér.* înfiază, înfiați. — *Subj. pr.* să înfiez, să înfiezi, să înfieze. *Inf. pr.* a înfia. *Part. pr.* înfiând *Part. pas.* înfiat.

ÎNFIARE, *s. f.* action d'adopter. || adoption.

ÎNFIAT, *adj.* adopté, adoptif. || *Copil înfiat*, enfant adoptif.

F. Gram. *f. s.* înfiată ; — *m. pl.* înfiaţi ; — *f. pl.* înfiate.

ÎNFIERA (a), *v.* marquer au fer rouge, stigmatiser, flétrir. || *Legea 'i a înfierat cu denumirea de tîlhari*, la loi les a flétris du nom de bandits.

Conj. *Ind. pr.* înfierez. — *Imparf.* înfieram. — *Par. déf.* înfierai. — *Pl. q. parf.* înfierasem. — *Fut. pr.* voiu înfiera. — *Cond. pr.* aş înfiera. — *Impér.* înfierează, înfieraţi. — *Subj. pr.* să înfierez, să înfierezi, să înfiereze. — *Inf. pr.* a înfiera. — *Part. pr.* înfierând. — *Part. pas.* înfierat.

ÎNFIERARE, *s. f.* action de marquer au fer rouge, de stigmatiser, de flétrir. || flétrissement, flétrissure.

ÎNFIERAT, *adj.* marqué au fer rouge, stigmatisé, flétri.

F. Gram. *f. s.* înfierată ; — *m. pl.* înfieraţi ; — *f. pl.* înfierate.

ÎNFIERBÎNTA (a), *v.* échauffer, rendre chaud, mettre en effervescence. || *(au fig.)* échauffer, irriter, fâcher, mettre en colère.

conj. *Ind. pr.* înfierbînt. — *Inf. pr.* a înfierbînta. — *Part. pr.* înfierbîntând. — *Part. pas.* înfierbîntat.

ÎNFIERBÎNTA (a se), *vr.* s'échauffer, s'exciter, s'irriter, se courroucer, se fâcher. || *Acum capetele începuseră a se înfierbînta: vinul 'şi făcea lucrarea* (C. Negruzzi); les têtes avaient déjà commencé à s'échauffer ; le vin faisait son œuvre.

ÎNFIERBÎNTARE, *s. f.* action d'échauffer, de rendre chaud, de mettre en effervescence. || action d'irriter, de mettre en colère, de fâcher.

ÎNFIERBÎNŢEALĂ, *s. f.* chaleur, effervescence, ardeur. || Loc. *A treia zi după înfierbînţeală*, de la moutarde après dîner.

Plur. *sans art.* înfierbînteli. — *avec l'art.* înfierbînţelile.

ÎNFIERBÎNTAT, *adj.* échauffé, effervescent, irrité, excité, courroucé, fâché. || *(fam.)* gris.

F. Gram. *f. s.* înfierbîntată ; — *m. pl.* înfierbînţaţi ; — *f. pl.* înfierbîntate.

ÎNFIERE, *s. f.* action d'adopter. || adoption. || V. **înfiare**.

ÎNFIET, *adj. [Mold.]* V. **înfiat**.

ÎNFIGE (a) *et* **înfinge** (a), *v.* planter, ficher, faire pénétrer, enfoncer. || *Unde Ştefan Vodă înfipt-a steagul său*, où le prince Etienne a planté son drapeau. || *'I înfige un ac în cap*, elle lui enfonça une épingle dans la tête. || *Înfipse cu ură ochii lui într'ai săi*, il planta haineusement son regard dans le sien.

Conj. *Ind. pr.* înfig *et* înfing. — *Imparf.* înfigeam *et* înfingeam. — *Pas. déf.* înfipsei. — *Pl. q. parf.* înfipsesem. — *Fut. pr.* voiu înfige *et* înfinge. — *Cond. pr.* aş înfige *et* înfinge. — *Impér.* înfige *et* înfinge, înfigeţi *et* înfingeţi. — *Subj. pr.* să înfig *et* înfing. — *Inf. pr.* a înfige *et* a înfinge. — *Part. pr.* înfigând *et* înfingând. — *Part. pas.* înfipt.

ÎNFIGE (a se) *et* **înfinge** (a se), *vr.* se planter, se ficher, s'enfoncer. || s'installer, *(fam.)* se fourrer. || *Săgeata se înfipsese în zid*, la flèche s'était enfoncée dans le mur. || *Mihaiu sosi a doua-zi, luni (24 ianuarie), de cu noapte şi 'şi înfipse tabăra în locul părăsit de duşman* (N. Bal.c.); Michel arriva le lendemain, lundi (24 Janvier), avant le point du jour et installa son camp à l'endroit que l'ennemi avait abandonné. || *Nu este în lume loc unde să nu se înfingă şi Aglaira Busuioc* (D. Ollan.), il n'y a pas d'endroit au monde où ne se fourre Arglaira Busuioc.

ÎNFIGERE *et* **înfingere**, *s. f.* action de planter, de ficher, de faire pénétrer, d'enfoncer. || enfoncement.

ÎNFIIA (a) *v.* V. a **înfia**.

ÎNFIINŢA (a), *v.* donner l'être, créer, fonder, établir, effectuer. || *A înfiinţa un spital*, fonder un hôpital.

Conj. *Ind. pr.* înfiinţez. — *Imparf.* înfiinţam. — *Pas. déf.* înfiinţai. — *Pl. q. parf.* înfiinţasem. — *Fut. pr.* voiu înfiinţa. — *Cond. pr.* aş înfiinţa. — *Impér.* înfiinţează, înfiinţaţi. — *Subj. pr.* să înfiinţez, să înfiinţezi, să înfiinţeze. — *Inf. pr.* a înfiinţa. — *Part. pr.* înfiinţând. — *Part. pas.* înfiinţat.

ÎNFIINŢARE, *s. f.* action de créer, de fonder, d'établir, d'effectuer. || création, fondation, établissement. || réalisation, exécution.

Plur. *sans art.* înfiinţări ; — *avec l'art.* înfiinţările.

1. **ÎNFIINŢAT**, *adj.* créé, fondé, établi, effectué.

2. **ÎNFIINŢAT**, *adj. (anc.)* substantif *(t. de gram.)*.

F. Gram. *m. pl.* înfiinţată ; — *m. pl.* înfiinţaţi ; — *f. pl.* înfiinţate.

ÎNFILTRA (a se), *vr.* s'infiltrer.

ÎNFILTRARE, *s. f.* action de s'infiltrer. || infiltration.

Plur. *sans art.* infiltrări ; — *avec l'art.* infiltrările.

INFINIT, *adj.* infini. || V. **nemărginit** *et* **nesfîrşit**.

INFINIT, *s. n.* infini. || V. **nemărginit**.

INFINITESIMAL, *adj.* infinitésimal.

F. Gram. *f. s.* infinitesimală ; — *m. pl.* infinitesimali ; — *f. pl.* infinitesimale.

INFINITIV, *s. n.* infinitif.

Plur. *sans art.* infinitive ; — *avec l'art.* infinitivele.

ÎNFIORA (a) *v.* donner le frisson, faire frissonner, faire venir la chair de poule. || *Vîntul de seară suflă şi frunza înfiorează* (I. He-

LIADE-R.), le vent du soir souffle et fait frissonner la feuille.

CONJ. *Ind. pr.* înfiorez, înfiorezi, înfiorează. — *Imparf.* înfiorăm — *Pas. déf.* înfiorai.— *Pl. q. parf.* înfiorasem. — *Fut. pr.* voiu înfiora. - *Cond. pr.* aș înfiora. — *Impér.* înfiorează, înfiorați. — *Subj. pr.* să înfiorez, să înfiorezi, să înfioreze.— *Inf. pr.* a înfiora. — *Part. pr.* înfiorând. — *Part pas.* înfiorat

ÎNFÍORA (a se), *v.* s'épouvanter, tressaillir de peur, frémir d'épouvante. || *Mintea 'mĭ se înfĭoară* (V. ALEX.), mon esprit s'épouvante.

ÎNFÍORARE, *s. f.* action d'épouvanter, etc. || épouvante, effroi. frisson d'épouvante, frémissement de peur. || *Poporul cu înfĭorare la el se uita*, le peuple le regardait avec épouvante. || *O înfĭorare cuprinde pe fiul craiului* (I. CREANGA), un frisson d'épouvante saisit le fils du roi.

PLUR. *sans art.* înfiorări ; — *avec l'art.* înfiorările.

ÎNFÍORAT, *adj.* épouvanté, rempli d'épouvante, frissonnant de peur.

F. GRAM. *s. f.* înfiorată ;—*m. pl.* înfiorați; — *f. pl.* înfiorate.

ÎNFÍORĂTOR, *adj.* épouvantable, effrayant, qui donne le frisson, qui fait frémir d'épouvante, qui inspire l'effroi. || *Auziram un gemăt înfiorător*, nous entendîmes un gémissement qui nous fit frémir d'épouvante.

F. GRAM. *f. s.* înfiorătoare;—*m. pl.* înfiorători ; — *f. pl.* înfiorătoare.

ÎNFIORATORUL, *s. m. [Buc.]* le Diable.

ÎNFIPT, *adj.* planté, fiché, enfoncé. || droit comme un I. || *A sta înfipt*, être raide, rester droit comme un pieu. *Cum sta de înfiptă par'că 'i fusese un țerus sub barbie*, elle restait si raide qu'on eût dit qu'on lui avait planté un piquet sous le menton. „ *O femeiă d'ale înfipte*, une de ces femmes raides *(ou* affectées).

F. GRAM. *s. f.* înfiptă ; — *m. pl.* înfipți ; — *f. pl.* înfipte.

1. **ÎNFIRA (a)**, *v.* enfiler une aiguille.

2. **ÎNFIRA (a)**, *v.* broder avec du fil d'or.

CONJ. *Ind. pr.* înfir. — *Inf. pr.* a înfira. — *Part. pr.* înfirând.— *Part. pas.* înfirat.

1. **ÎNFIRARE**, *s. f.* action d'enfiler (une aiguille).

2. **ÎNFIRARE**, *s. f.* action de broder avec du fil d'or.

1. **ÎNFIRAT**, *adj.* enfilé.

2. **ÎNFIRAT**, *adj.* brodé avec du fil d'or. || *Camasă înfirată*, chemise brodée avec du fil d'or.

F. GRAM. *f. s.* înfirată ; — *m. pl.* înfirați ; — *f. pl.* înfirate.

ÎNFIRIPA (a) *v. [Buc.]* raccommoder, remettre en bon état. || *Acestora căpitanul a poruncit să înfiripe carul* (I. G. SBIERA), le capitaine ordonna à ceux-là de raccommoder le chariot.

CONJ. *Ind. pr.* înfirip *etc.* — *Inf. pr.* a înfiripa. — *Part. pr.* înfiripând. — *Part. pas.* înfiripat.

ÎNFIRIPA (a) *v. [Mold.]* se rétablir, se remettre (en parlant d'une personne malade). || *Nu se putu înfiripa de pe leluzie și muri*, elle ne put se remettre après ses couches et mourut.

ÎNFIRIPARE, *s. f. [Mold.]* 1° action de raccommoder, de remettre en bon état. || raccommodage. || 2° action de se rétablir, de se remettre. || rétablissement (de la santé), convalescence.

ÎNFIRIPAT, *adj. [Mold.]* 1° racommodé, remis en bon état. || 2° remis (d'une maladie), rétabli. || *De te aș vedea o dată înfiripat*, si je pourais te voir enfin rétabli.

F. GRAM. *f. s.* înfiripată ; — *m. pl.* înfiripați ; — *f. pl.* înfiripate.

INFIRM, *adj.* infirme.

F. GRAM. *f. s.* infirmă ; — *m. pl.* infirmi ; — *f. pl.* infirme.

INFIRM, *s. m.* infirme.

PLUR. *sans art.* infirmi ; — *avec l'art.* infirmii.

INFIRMĂ, *s. f.* infirme *(fém.)*.

PLUR. *sans art.* infirme ; — *avec l'art.* infirmele.

ÎNFÎRMA (a), *v. [Ban.]* mettre la main sur, saisir. || *Înfirmă o rudă de fier* (ȚICHIND.), il saisit une barre de fer.

INFIRMERIE, *s. f.* infirmerie.

PLUR. *sans art.* infirmerii ; — *avec l'art.* infirmeriile.

INFIRMIER, *s. m.* infirmier.

PLUR. *sans art.* infirmieri ;—*avec l'art.* infirmierii.

INFIRMITATE, *s. f.* infirmité.

PLUR *sans art.* infirmități ; — *avec l'art.* infirmitățile.

ÎNFLA (a), *v.* V. a umfla.

ÎNFLACĂRA (a) *v.* embraser, enflammer. || *(au fig.)* enflammer, échauffer, exciter.

CONJ. *Ind. pr.* înflăcărez — *Inf. pr.* a înflăcăra.— *Part. pr.* înflăcărând. — *Part. pas.* înflăcărat.

ÎNFLACĂRA (a se), *vr.* s'enflammer, s'embraser, prendre feu. || *(au fig.)* s'échauffer, s'enflammer, s'exciter, se surexciter. || *De ce căuta, de ce se înflăcăra mai tare* (N. GANE); plus il cherchait, plus il s'échauffait.

ÎNFLACĂRARE, *s. f.* action d'enflammer, d'embraser, etc. || embrasement. || excitation.

ÎNFLĂCARAT, *adj.* enflammé, embrasé, en feu. || excité, surexcité. || véhement. || *Cuvinte înflăcarate*, des discours véhements.

F. GRAM. *f. s.* înflăcărată ; — *m. pl.* înflăcărați ; — *f. pl.* înflăcărate.

INFLAMABIL, *adj.* inflammable.

F. Gram. *f. s.* inflamabilă; — *m. pl.* inflamabili; — *f. pl.* inflamabile.

INFLAMAT, *adj.* enflammé *(t. de med.)*.

F. Gram. *f. s.* inflamată; — *m. pl.* inflamaţi; — *f. pl.* inflamate.

INFLAMAŢIE *et* **inflamaţiune**, *s. f.* inflammation *(t. de méd.)*.

ÎNFLAMÎNZI (a se), *vr.* avoir faim. || *Şi se înflămînzi* (Ev. Cor.), et il eût faim.

Conj. Se conjugue comme a flamînzi.

ÎNFLAMÎNZIT, *adj.* affamé.

F. Gram. *f. s.* înflămînzită; — *m. pl.* înflămînziţi; — *f. pl.* înflămînzite.

ÎNFLARE, *s. f.* V. umflare.

ÎNFLATURĂ, *s. f.* V. umflătură.

ÎNFLOARE, *poét. pour* înflorescence. || *Ca soarele când resare, ca busuiocu când înfloare* (P. Pop.); comme le soleil quand il se lève, comme le basilic quand il fleurit. | V. a înflori.

ÎNFLORAT, *adj.* enjolivé, ornementé, ouvragé.

F. Gram. *f. s.* înfloratā; — *m. p.* înfloraţi; — *f. pl.* înflorate.

ÎNFLORI (a), *v. imp.* fleurir, s'épanouir. || enjoliver. || se couvrir de fleurs, moisir. || *Îi înflori faţa* (A. Pann), sa figure s'épanouit. || *Un zimbet de dispreţ le înflori pe faţă* (A. Odob.), un sourire de mépris leur éclaira la figure. || *A înflori cu leşie*, fixer une couleur. (en trempant l'étoffe teinte dans la lessive). || *A înflori o povestire*, enjoliver un récit. || Loc. *Când or înflori căpşunele iarna*, (*litt.* quand les fraises fleuriront en hiver), la semaine des quatre jeudis.

Conj. *Ind. pr.* înfloresc. — *Imparf.* înfloriа. — *Pas. déf.* înflori. — *Pl. q. parf.* înflorise. — *Fut. pr.* va înflori. — *Cond. pr.* ar înflori. — *Subj. pr.* să înfloreascā. — *Inf. pr.* a înflori. — *Part. pr.* înflorind. — *Part. pas.* înflorit.

ÎNFLORIRE, *s. f.* action de fleurir, de s'épanouir. || floraison, épanouissement. || moisissure. || *Pomul în înflorire* (M. Emin.), l'arbre en fleur.

ÎNFLORIT, *adj.* fleuri, en fleur, épanoui. || moisi. || *O bucata de mămăliguă înflorită de mucegaiu*, un morceau de bouillie de maïs couvert de moisissure.

F. Gram. *f. s.* înfloritā; — *m. pl.* înfloriţi; — *f. pl.* înflorite.

ÎNFLORITOR, *adj.* florissant.

F. Gram. *f. s.* înfloritoare; — *m. pl.* înfloritori; — *f. pl.* înfloritoare.

INFLUENT, *adj.* influent.

F. Gram. *f. s.* influenţă; — *m. pl.* influenţi; — *f. pl.* influente.

INFLUENŢĂ, *s. f.* influence.

Plur. *sans art.* influenţe; — *avec l'art.* influenţele.

INFLUENŢA (a), *v.* influencer.

Conj. *Ind. pr.* influenţez. — *Inf. pr.* a influenţa. — *Part. pr.* influenţând. — *Part. pas.* influenţat.

INFLUENŢARE, *s. f.* action d'influencer.

INFLUENŢAT, *adj.* influencé.

F. Gram *f. s.* influenţată; — *m. pl.* influenţaţi; — *f. pl.* influenţate.

ÎNFOCA (a), *v.* enflammer, exciter, surexciter. || *Cu vorbele-ĭ aprinse înfocase toată lumea*, par ses discours véhéments il avait enflammé tout le monde.

ÎNFOCA (a se), *vr.* s'enflammer, s'exciter.

ÎNFOCARE, *s. f.* action de s'enflammer, d'enflammer, d'exciter, de surexciter. || ardeur. || véhémence. || *Cu înfocare*, avec ardeur.

ÎNFOCAT, *adj.* enflammé, brûlant, ardent, véhément. || *O vorbire înfocată*, un discours véhément. || *O inimă înfocată*, un cœur ardent.

F. Gram. *f. s.* înfocată; — *m. pl.* înfocaţi; — *f. pl.* înfocate.

ÎNFOIA (a), v. rendre touffu, rendre ample, rendre bouffant. || *A înfoia pământul*, ameublir le sol.

Conj. *Ind pr.* înfoiez. — *Inf. pr.* a înfoia. — *Part. pr.* înfoiând. — *Part. pas.* înfoiat.

ÎNFOIA (a se), *vr.* 1° s'enfeuiller, se couvrir de feuilles, devenir touffu. || se gonfler, se ballonner, s'étaler, se bouffir. || Loc. || *S'a înfoiat ca varza* (A. Pann), (*litt.* il s'est étalé comme un chou), il est bouffi de vanité.

ÎNFOIAT, *adj.* enfeuillé, couvert de feuilles, touffu. || gonflé, ballonné, bouffant.

F. Gram. *f. s.* înfoiată; — *m. pl.* înfoiaţi; — *f. pl.* înfoiate.

ÎN-FOLIO, *s. comp.* in-folio. || *Multe ore plăcute am petrecut împreună, în mijlocul acelor in-folio* (Ioan Ghika); nous avons passé ensemble bien des heures agréables au milieu de ces in-folio.

ÎNFOMETA (a), *v.* affamer.

Conj. *Ind. pr.* înfometez. — *Inf. pr.* a înfometa. — *Part. pr.* înfometând. — *Part. pas.* înfometat.

INFORM, *adj.* informe.

F. Gram. *f. s.* informă; — *m. pl.* informi; — *f. pl.* informe.

ÎNFORMA, (a), *v. (anc.)* donner l'être, créer, former. || *Cela ce informează lumina* (Cantem.), celui qui crée la lumière.

Conj. Se conjugue comme a forma.

INFORMA (a), *v.* informer. || V. a înştiinţa.

Conj. Se conjugue comme a forma.

INFORMA (a se), *vr.* s'informer.

INFORMARE, *s. f.* action d'informer. || information. || V. înştiinţare.

ÎNFORMARE, *s. f. (anc.)* action de don-

ner l'être, de créer, de former. création. formation. || *Pentru informarea incheieturilor* (GOL.), pour la formation des articles.

INFORMAȚIE *et* **informațiune**, *s. f.* information.

PLUR. *sans art.* informații *et* informațiuni, — *avec l'art.* informațiile *et* informațiunile.

INFORMATOR, *s. m.* informateur.

PLU. *sans art.* informatori, — *avec l'art.* informatorii.

INFRACȚIE *și* **infracțiune**, *s. f.* infraction.

PLUR. *sans art.* infracții *et* infracțiuni; — *avec l'art.* infracțiile *et* infracțiunile.

ÎNFRAGEZI (a), *v.* rendre tendre, amollir. || V. a fragezi.

1. **ÎNFRÂNGE** (a), *v.* enfreindre, violer, contrevenir à. | *Nu vru voiu să 'i infrângă* (A. PANN), il ne voulut pas enfreindre sa volonté.

2. **ÎNFRÂNGE** (a), *v.* réduire, défaire, vaincre. || *A infrânt pe Daci*, il a vaincu les Daces.

CONJ. Se conjugue comme a frânge.

ÎNFRÂNGERE, *s. f.* 1° action d'enfreindre, de violer. | contravention, violation. || 2° action de réduire, de vaincre. || défaite. || *Desăvârșita infrângere a Barbarilor*, la défaite complète des Barbares.

PLUR. *sans art.* infrângeri; — *avec l'art.* infrângerile.

ÎNFRÂNT, *adj.* 1° enfreint, violé. || 2° réduit, défait, vaincu. | *Oștire infrânta*, armée vaincue. | *Dar inima lui inca nu era infrânta* (AL. ODOB.), mais son cœur n'était pas encore vaincu. || *Cu o inimă infrântă și cu sufletul umilit*, d'un cœur brisé et d'une âme humiliée.

F. GRAM. *f. s.* infrântă; — *m. pl.* infrânți; — *f. pl.* infrânte.

1. **ÎNFRĂȚI** (a), *v.* fraterniser, unir fraternellement, rendre frères. || unifier, pacifier. || *Firea noastra româneasca la nevoie ne 'nfrățește cu acelu care vere* (D. OLTEAN.), notre bon cœur de Roumains nous pousse à fraterniser avec celui qui est dans le besoin et qui nous implore.

CONJ. *Ind. pr.* infrățesc — *Imparf.* infrățeam. *Pas. déf.* infrățiu. — *Pl. q. parf.* infrățisem. — *Fut. pr.* voiu infrăți. — *Cond. pr.* aș infrăți. *Impér.* — infrățește, infrățiți. — *Subj. pr.* să infrățesc, să infrățești, să infrățească — *Inf. pr.* a infrăți — *Part. pr.* infrățind. — *Part. pas.* infrățit.

2. **ÎNFRAȚI** (a), *v. imp.* taller *(t. d'agric.)*.

ÎNFRAȚI (a se), *vr.* fraterniser, devenir frères, s'unir fraternellement. *Sa ne infratim cu toții*, fraternisons tous ensemble.

1. **ÎNFRAȚIRE**, *s. f.* action de fraterniser. | fraternisation. | *Ca lanț de infratire de-alungul de Carpați* (D. OLTEAN.), comme une chaine de fraternisation tout le long des Carpathes.

2. **ÎNFRĂȚIRE**, *s. f.* action de tailler. || taillage, tallement.

ÎNFRAȚIT, *s. m.* V. 2. infratire.

1. **ÎNFRĂȚIT**, *adj.* fraternisé, uni, unifié, pacifié.

2. **ÎNFRĂȚIT**, *adj.* taillé.

F. GRAM. *f. s.* infrățită; — *m. pl.* infrățiți; — *f. pl.* infrățite.

ÎNFRĂȚITOR, *adj.* qui unit, qui rapproche.

F. GRAM. *f. s.* infrățitoare; — *m. pl.* infrățitori; — *f. pl.* infrățitoare.

ÎNFRICOȘA (a), *v.* inspirer la crainte, semer l'effroi, épouvanter, terrifier. || intimider. | *Socotind ca să-i infricoșeze pe boieri* (N. COSTIN.), pensant qu'il épouvanterait les boyards. || *Celui ce ii e frică infricoșeaza pe ceĭ-l'alți* (GOL.), celui qui a peur épouvante les autres.

CONJ. *Ind. pr.* infricoșez. — *Imparf.* infricoșam. — *Pas. déf.* infricoșai. — *Pl. q. parf.* infricoșasem. — *Fut. pr.* voiu infricoșa. — *Cond. pr.* aș infricoșa. — *Impér.* infricoșează, infricoșați. — *Subj. pr.* să infricoșez, să infricoșezi, să infricoșeze. — *Inf. pr.* a infricoșa. — *Part. pr.* infricoșând. — *Part. pas.* infricoșat.

ÎNFRICOȘA (a se), *vr.* s'épouvanter.

ÎNFRICOȘARE, *s. f.* action d'inspirer la crainte, de semer l'effroi, de terrifier. || effroi, épouvante, terreur. | *A treia noapte a venit Vrăja-i cruca cu ladul intreg inaintea lui și cu infricoșări și mai cumplite de cât mainte* (I. G. SBIERA), la troisième nuit le Diable vint devant lui avec tout l'Enfer et avec des sujets d'épouvante encore plus terribles qu'auparavant.

PLUR. *sans art.* infricoșări; — *avec l'art.* infricoșările.

ÎNFRICOȘAT, *adj.* 1° épouvantable, terrible, effrayant. | 2° extrêmement bon, excellent, superbe. | 1° *Dar ce avea el mai infricoșat*, mais ce qu'il avait de plus effrayant. || *O luptă infricoșată*, un combat terrible. | 2° *Ea gati nisce bucate infricoșate* (P. ISPIR.), elle prépara des mets excellents. | *Ea era infricoșată de frumusețe și de mânie*, elle était superbe de beauté et de fureur. | *Făcură o nunta infricoșată* (P. ISPIR.), ils firent une noce superbe.

F. GRAM. *f. s.* infricoșată; — *m. pl.* infricoșați; — *f. pl.* infricoșate.

ÎNFRICOȘAT, *adv.* 1° épouvantablement, terriblement. 2° extrêmement. || 1° *Veni ursul mormăind infricoșat* (I. CREANGĂ); l'ours arriva en grognant d'une façon épouvantable. | 2° *Infricoșat de mare*, extrêmement grand.

ÎNFRIGURAT, *adj.* glacial. || *Ce vreĭ crivățul să poarte de cât vreme 'nfrigurată?* (I. NEXIȚ.) Que veux-tu que l'Aquillon apporte si non un temps glacial?

F. GRAM. *f. s.* înfrigurată; — *m. pl.* înfrigurați; — *f. pl.* înfrigurate.

ÎNFRÎNA (a), *v.* mettre le freiu, brider. || *(au fig.)* refréner, maitriser, contenir, tempérer, modérer, réprimer, dompter. || *Înfrinează a ta închipuire* (V. ALEX.), refrène ton imagination. || *Dacă dobitoacele n'ar fi fost înfrînate, de mult ar fi sfișiat pe om* (I. CREANGA); si les animaux n'avaient pas été maitrisés, depuis longtemps ils auraient dévoré l'homme.

CONJ. *Ind. pr.* înfrînez.— *Imparf.* înfrînam.— *Pas. déf.* înfrînai. — *Pl. q. parf.* înfrînasem. — *Fut. pr.* voiŭ înfrîna.— *Cond. pr.* aș înfrîna.— *Impér.* înfrinează, înfrînați. — *Subj. pr.* să înfrînez, să înfrînezĭ, să înfrîneze — *Inf. pr.* a înfrîna. — *Part. pr.* înfrînând.— *Part. pas.* înfrînat.

ÎNFRÎNA (a se, a'și), *vr.* se contenir, se maîtriser, se calmer. || *Se mai înfrînaseră* (ZIL. ROM.); ils s'étaient un pen calmés. || *'Și-a înfrînat mânia*, il a maîtrisé sa colère. || *Înfrîneuză-ți gura*, modère ton langage.

ÎNFRÎNARE, *s. f.* 1° action de mettre le frein, de brider. || 2° action de refréner, de maitriser, de contenir, etc. || répression.

1. **ÎNFRÎNAT**, *adj.* bridé. || *Maĭ șezĭ, murgule, legat, înfrînat și nemâncat* (P. POP.), demeure encore, mon cheval, sanglé, bridé et sans manger.

2. **ÎNFRÎNAT**, *adj.* refréné, maitrisé, contenu, réprimé, dompté.

F. GRAM. *f. s.* înfrînată; — *m. pl.* înfrînați; — *f. pl.* înfrînate.

ÎNFRÎNĂTOR, *adj.* qui refrène, qui tempère, qui maîtrise, modérateur.

F. GRAM. *f. s.* înfrînătoare; — *m. pl.* înfrînători; — *f. pl.* înfrînătoare.

ÎNFRUMSEȚAT, *adj.* V. **înfrumusețat**.

INFRUMUSEȚA (a), *v.* embellir, orner, enjoliver, agrémenter.

CONJ. *Ind. pr* înfrumusețez. — *Inf. pr.* a înfrumuseța. — *Part. pr.* înfrumusețând. — *Part. pas.* înfrumusețat.

ÎNFRUMUSEȚARE, *s. f.* action d'embellir, d'orner. || embellissement, ornement, enjolivement.

PLUR. *sans art.* înfrumusețări; — *avec l'art.* înfrumusețările.

ÎNFRUMUSEȚAT, *adj.* embelli, orné, enjolivé, agrémenté. || *Acest domn adevărat era înfrumusețat cu multe daruri* (ZIL. ROM.); ce prince était vraiment orné de beaucoup de qualités.

F. GRAM. *f. s.* înfrumusețată; — *n. pl.* înfrumusețate; — *f. pl.* înfrumusețate.

ÎNFRUNZI (a), *imp.* se couvrir de feuilles, s'enfeuiller, reverdir. || *Copacii când înfrunzesc pe mai mulți sub el umbresce* (A. PANN); quand l'arbre se couvre de feuilles il abrite plus de monde sous son ombre.

CONJ. *Ind. pr.* înfrunzesce.— *Imparf.* înfrunzia. — *Pas. déf.* înfrunzi.— *Pl. q. parf.* înfrunzise.— *Fut. pr.* va înfrunzi. — *Cond. pr.* ar înfrunzi.— *Subj. pr.* să înfrunzesc, să înfrunzescĭ, să înfrunzească.— *Inf. pr.* a înfrunzi — *Part. pr.* înfrunzind. — *Part. pas.* înfrunzit.

ÎNFRUNZIRE, *s. f.* action de se couvrir de feuilles, de reverdir. || reverdissement.

ÎNFRUNZIT, *adj.* couvert de feuilles, reverdi.

F. GRAM. *f. s.* înfrunzită; — *n. pl.* înfrunziți; — *f. pl.* înfrunzite.

ÎNFRUNZIT, *s. n.* frondaison, époque où parait le feuillage.

1. **ÎNFRUNTA** (a), *v.* faire des reproches, brusquer, insulter, offenser, gronder. || *L'a înfruntat zicându-i multe adevăruri*, il lui fit des reproches en lui disant beaucoup de vérités. || *Buzoianul și alți atiția au fost înfruntați și scoși din slujbe* (C. BOLLIAC); Buzoianu et tant d'autres furent brusqués et destitués.

2. **ÎNFRUNTA** (a), *v.* affronter, braver, défier. || *Să înfrunte fățiș gloanțele* (A. ODOB.); qu'il affronte les balles en face. || *Umbra codrilor selbatecĭ fără grije înfruntând* (VIS. DOCH.), affrontant sans peur l'ombre des forêts sauvages.

CONJ. *Ind. pr.* înfrunt, înfrunzĭ, înfruntă.—*Imparf.* înfruntam. — *Pas. déf.* înfruntaĭ. — *Pl. q. parf.* înfruntasem.— *Fut. pr.* voiŭ înfrunta. — *Cond. pr.* aș înfrunta.—*Impér.* înfruntă, înfruntați.—*Subj. pr.* să înfrunt, să înfrunzĭ, să înfrunte.—*Inf. pr.* a înfrunta.— *Part. pr.* înfruntând. — *Part. pas.* înfruntat.

ÎNFRUNTARE, *s. f.* action de faire des reproches, de brusquer, etc. || affront, insulte, offense. || *Iar ea înghițind înfruntarea, nu zise nimic;* mais elle, dévorant l'affront, ne dit rien. || *Mihail Cantacuzinul nu era om în mintea căruia să se șteargă lesne o înfruntare* (A. ODOB.); Michel Cantacuzène n'était pas un homme qui pouvait facilement oublier un affront.

PLUR. *sans art.* înfruntări;—*avec l'art.* înfruntările.

ÎNFRUNTAT, *adj.* insulté, offensé, brusqué, grondé. || *Dacă se vĕzu înfruntat pînă într'atît, plesni de neeaz* (P. ISPIR.); quand il se vit insulté à ce point, il creva de rage.

F. GRAM. *f. s.* înfruntată; — *m. pl.* înfruntați; — *f. pl.* înfruntate.

ÎNFRUNTĂTOR, *adj. (anc.)* brusque, offensant. || *Prea înfruntător era* (N. COSTIN); il était très brusque (en paroles).

F. GRAM. *f. s.* înfruntătoare; — *m. pl.* înfruntători; — *f. pl.* înfruntătoare.

ÎNFRUNȚI (a), *v.* heurter du front (se dit des béliers), battre en brèche, combattre. || *L-a înfruntit numaĭ corbirea*, il s'est borné à combattre son discours.

CONJ. *Ind. pr.* înfrunțesc. — *Inf. pr.* a înfrunți. — *Part. pr.* înfrunțînd. — *Part. pas.* înfruntit.

ÎNFRUPTA (a se), *v. [Mold.]* cesser de faire maigre, manger de la viaude dans le Carême, manger de la viande, manger. || *Trecuse Crăciunul și ei maĭ nu se înfruptaseră* (S. NAD.); Noël avait passé et c'est à peine s'ils avaient mangé de la viande. || *Să te înfrupți în Postul mare!* (T. SPER.) Tu manges de la viande pendant le grand Carême! || *Nu o dată se înfruptaseră din masa luĭ*, plusieurs fois ils avaient mangé de la viande à sa table. || *Lupiĭ nu se maĭ puteau înfrupta cu nimic* (EL. SAV.), les loups ne trouvaient plus rien à manger. || *Venit-au să se înfrupte din mărul cel oprit* (N. GANE), il est venu manger du fruit défendu.

CONJ. *Ind. pr.* înfrupt. — *Inf. pr.* a înfrupta. — *Part. pr.* înfrupțînd. — *Part. pas.* înfruptat.

ÎNFRUPTARE, *s. f. [Mold.]* action de cesser de faire maigre, de manger de la viande.

1 **ÎNFULICA** (a), *v. [Mold.]* manger avec avidité. || *Începe a înfulica* (N. BOGD.), il se met à manger avidement. || *Și repede mi-ți le a înfulicat și le a forfecat de par'ca n'au maĭ fost* (I. CREANGA), *(litt.* et rapidement il les engloutit et les mâche comme s'ils n'avaient pas été), en un clin d'œil il les avala.

2 **ÎNFULICA** (a), *v. [Buc.]* 1° soulever un fardeau. || 2° retrousser.

CONJ. *Ind. pr.* înfulic. — *Inf. pr.* a înfulica. — *Part. pr.* înfulicînd. — *Part. pas.* înfulicat.

ÎNFULICAT, *adj. [Buc.]* retroussé. || *Cu cochiele înfulicate* (P. POP), avec leurs robes retroussées.

F. GRAM. *f. s.* înfulicată; — *m. pl.* înfulicați; — *f. pl.* înfulicate.

ÎNFUMURA (a se), *vr.* se croire quelque chose, être plein de présomption, être rempli de vanité, tirer vanité, s'enorgueillir.

CONJ. *Ind. pr.* mă înfumurez. — *Imparf.* mă înfumuram. — *Pas. déf.* mă înfumurai. — *Pl. q. parf.* mă înfumurasem. — *Fut. pr.* mă voiu înfumura. — *Cond. pr.* mă aș înfumura. — *Impér.* înfumurează-te, înfumurați-vă. — *Subj. pr.* să mă înfumurez, să te înfumurezi, să se înfumureze — *Inf. pr.* a se înfumura. — *Part. pr.* înfumurându-se. — *Part. pas.* înfumurat.

ÎNFUMURARE, *s. f.* action de se croire quelque chose, etc. || présomption, vanité

ÎNFUMURAT, *s. m.* vain, présomptueux, vaniteux, rempli de vanité. || *Primi chiar să le fie judecător înfumuratul de Midas Împărat* (P. ISPIR.), il accepta même que le vaniteux roi Midas les jugeât.

PLUR. *sans art.* înfumurați; — *avec l'art.* înfumuraților.

ÎNFUMURATĂ, *s. f.* présomptueuse, vaniteuse.

PLUR. *sans art.* înfumurate; — *avec l'art.* înfumuratele.

ÎNFUNDA (a), *v.* 1° mettre un fond, foncer. || 2° enfoncer, engloutir. || *Porunci de înfundă poloboculbine*, il ordonna qu'on fermât solidement (avec un fond) le tonneau. || *Aci a făcut îndată poloboculă, l'a înfundat de un capĕt și l'a cercuit bine* (I. G. SBIERA); ici il fabriqua aussitôt un tonneau, y mit un fond d'un côté et le cercla solidement || *Sărac ĭ Olteniĭ noștri au înfundat Bucureșcĭ* (P. POP, G. DEM. THEOD.), nos pauvres Olteni ont rempli Bucarest.

CONJ. *Ind. pr.* înfund, înfunzĭ, înfundă. — *Imparf* înfundam. — *Part. déf.* înfundaĭ. — *Pl. q parf.* înfundasem. — *Fut. pr.* voiŭ înfunda. — *Cond. pr.* aș înfunda. — *Impér.* înfundă, înfundați. — *Subj. pr.* să înfund, să înfunzĭ, să înfunde. — *Inf. pr.* a înfunda. — *Part. pr.* înfundând. — *Part. pas.* înfundat.

ÎNFUNDA (a se, a'și), *vr.* 1° s'enfoncer, tomber au fond, s'engloutir. || 2° être acculé, être mis au pied du mur. || *'Și înfundă gâtu 'n guler și bumbacul în urechĭ* (M. EMIN.), il s'enfonce le cou dans son col et se met du coton dans les oreilles. || *Aĭ umblat cât aĭ umblat, ĭar acum ți s'a înfundat* (GOL.); tu as fait des pieds et des mains, et te voilà au pied du mur, (tu ne sais plus que faire). || *I se înfundase și împăratuluĭ* (P. ISPIR.), l'empereur aussi était mis au pied du mur. || *I s'a înfundat gluma*, l'envie lui a passé de plaisanter.

ÎNFUNDAT, *adj.* 1° foncé. || 2° enfoncé. || 3° acculé, mis au pied du mur. || *Văzându-se înfundat*, se voyant mis au pied du mur. || *Risete înfundate*, rires étouffés. || *O stradă înfundată*, impasse, cul-de-sac.

F. GRAM. *f. s.* înfundată; — *m. pl.* înfundați; — *f. pl.* înfundate.

ÎNFUNDAT, *adv.* en cachette, à la dérobée. || *Începură a 'l bucĭsi înfundat* (P. ISPIR.), ils se mirent à le bourrer de coups. || *Ea rideu înfundat*, elle riait en dedans. || *Plângeau înfundat*, ils étouffaient leurs sanglots.

ÎNFUNDATE (pe —), *loc. adv.* V. înfundat *(adv.)* || *Ea plângea pe înfundate*, elle pleurait silencieusement, elle étouffait ses larmes.

ÎNFUNDĂTURĂ, *s. f.* recoin. || impasse, cul-de-sac. || *Eĭ cunoșcau toate potecile și înfundăturile cadrilor* (A. ODOB.), ils connais-

saient tous les sentiers et tous les recoins des forêts. || *[Ei] trăiau tupilaţi în saracăciosele cufundaturĭ ale Fanarului* (A. ODOB.), ils vivaient cachés dans les misérables culde-sac du Fanar.

PLUR. *sans art.* infundături; — *avec l'art.* infundăturile.

ÎNFUNIA (a), *v.* grêler *(t. de mar.)*.

CONJ. *Ind. pr.* infuniez. — *Inf. pr.* a infunia. — *Part. pr.* infuniând. — *Part. pas.* infuniat.

ÎNFURNICA (a se), *vr.* causer des fourmillements, faire passer un frisson, donner la chair de poule. || *Li se înfurnică pĕlcu de nimica* (TEODOR.), ils ont la chair de poule pour rien. | *De o gânganie mică părul-'n cap 'i se ridică şi pĕlcu 'i se 'nfurnică* (A. PANN); pour un insecte de rien ses cheveux se dressent sur sa tête et il a la chair de poule.

ÎNFURCAT, *adj.* fendu. *Urechie înfurcată*, oreille fendue (se dit des moutons à qui on fend l'oreille pour les guérir de certaines maladies).

ÎNFURCI (a se), *vr.* se bifurquer. || *Merseră pînă ce li se înfurci calea*, ils allèrent jusqu'à ce qu'ils arrivèrent à une bifurcation de la route.

CONJ. *Ind. pr.* se înfurcesc. — *Inf. pr.* a se înfurci — *Part. pr.* înfurcindu-se. — *Part. pas.* înfurcit.

ÎNFURCIRE, *s. f.* action de se bifurquer. bifurcation.

ÎNFURCITURĂ, *s. f.* bifurcation (d'un chemin), endroit où le chemin bifurque.

ÎNFURCIT, *adj.* bifurqué.

F. GRAM. *f. s.* înfurcită; — *m. pl.* înfurciţi; — *f. pl.* înfurcite.

ÎNFURIA (a), *v.* mettre en colère, rendre furieux, exaspérer.

CONJ. *Ind. pr.* înfuriez. — *Imparf.* înfuriam. — *Pas. déf.* înfuriai. — *Pl. q. parf.* înfuriasem. — *Fut. pr.* voiu înfuria. — *Cond. pr.* aş înfuria. — *Impér.* înfuriază, înfuriaţi. — *Sub. pr.* să înfuriez, să înfuriezi, să înfurieze. — *Inf. pr.* a înfuria. — *Part. pr.* înfuriând. — *Part. pas.* înfuriat.

ÎNFURIA (a se), *vr.* se mettre en colère, devenir furieux, s'emporter. || *Se înfuriază uşor*, il s'emporte facilement.

ÎNFURIARE, *s. f.* action de se mettre en colère, de devenir furieux, de s'emporter. || colère, emportement.

ÎNFURIAT, *adj.* furibond, furieux, emporté, exaspéré. || *Îi am găsit înfuriaţi foarte şi lovindu-o ura fanatică către duşmanii lor* (N. BĂLC.), je les ai trouvés absolument exaspérés et nourrissant une haine fanatique contre leurs ennemis.

F. GRAM. *f. s.* înfuriată; — *m. pl.* înfuriaţi; — *f. pl.* înfuriate.

ÎNFURMUI (a), *v. [anc.]* combiner. || *Ale frumuseţilor părţi înfurmind şi alcătuind* (CANTEM.), combinant et coordonnant les parties de la beauté.

ÎNFUSORIU, *s. n* infusoire.

PLUR. *sans art.* infusorie; — *avec l'art.* infusoriele.

ÎNGA, *adv. [Suc.]* V. iacă.

ÎNGĂDUI (a), *v.* 1° attendre, patienter, temporiser. || 2° soulfrir que quelque chose se fasse, laisser faire quelque chose, consentir, permettre, tolérer, concéder, accorder du répit. || *Ingăduie să s'aline apele ce clocotesc* (C. KONAKI), attends que les flots irrités se calment. || *Ingăduie, te rog, pînă poi-mâine când 'ţi voiu plăti datoria:* je t'en prie, attends jusqu'à après-demain quand je te paierai ce que je te dois. || *Este ingăduit fie-căruĭ*, il est permis à chacun. || *Mai ingăduie puţin*, attends un peu. || 2° *Dar nu 'l ingăduia turburata vreme a resboiuluĭ* (ZIL. ROM.), mais ces temps troublés par la guerre ne lui en laissaient pas le loisir. || *Poporul pe care stăpînul seu nu voĭa să 'l ingăduie a clădi o biserică*, le peuple à qui son maître ne voulait pas permettre de bâtir une église. || *A ingăduit supuşilor Coroanei ca să 'şi aleagă eraiu*, il permit aux sujets de la Couronne de s'élire un roi. || *Are în stînga o durere care nu 'l ingăduesce să se sue singur sus* (D. OLLAN.), il a au côté gauche une douleur qui ne lui permet pas de monter tout seul. || *Dar îngădui încă nu poĭu cum că toată colonia o ar fi trecut în Dacia cea nouă* (ŞINCAI), mais je ne puis encore admettre qu'il ait transporté toute la colonie dans la nouvelle Dacie. || *Stofa îngăduie*, l'étoffe cède (prête). || *Ploaia mai îngăduie*, la pluie cesse un peu. || *[Buc.] A îngădui*, ne pas accoucher de suite, tarder à accoucher.

CONJ. *Ind. pr.* îngăduiu, îngăduiĭ, îngăduie. — *Imparf.* îngăduiam. — *Pas. déf.* îngăduiĭ. *Pl. q. parf.* îngăduisem. — *Fut. pr.* voiu îngădui. — *Cond. pr.* aş îngădui. — *Impér.* îngăduie, îngăduiţi. — *Subj. pr.* să îngăduiu, să îngăduiĭ, să îngăduie. — *Inf. pr.* a îngădui. — *Part. pr.* îngăduind. — *Part. pas.* îngăduit.

ÎNGĂDUI (a se), *vr.* se tolérer, se permettre, se concéder. | *(pas ext.)* s'accorder, s'entendre. || *Voĭnic tînăr, cal bătrîn, greu se 'ngăduie la drum* (I. CREANGĂ); jeune cavalier, vieux cheval, ne s'entendent guère en voyage.

ÎNGĂDUIT, *adj.* permis, toléré. || *Ce e drept, întrebarea pusă în acest fel se apropie prea mult de ultimele mărginĭ ale uneĭ critice îngăduite* (T. MAIOR.); en réalité, la question ainsi posée se rapproche trop des extrêmes limites d'une critique permise.

F. GRAM. *f. s.* îngăduită; — *m. pl.* îngăduiţi; — *f. pl.* îngăduite.

ÎNGĂDUIALĂ, *s. f.* V. îngăduinţă.

ÎNGĂDUINŢĂ, *s. f.* consentement, acquies-

cement. || instigation. " indulgence, permission, concession. || *A întors armele asupra Ungariei-de-Sus din îngăduinţa Saltanului* (SINKAI) : à l'instigation du Sultan, il tourna ses armes contre la Hongrie supérieure. || *Sprijinit de îngăduinţa D-stra*, aidé par votre indulgence.

ÎNGĂDUIRE, *s. f.* 1° action d'attendre, de patienter, de temporiser. || 2° action de consentir, de permettre, de tolérer, d'accorder du répit. || *Cu voia şi îngăduirea ţarei intregi*, du gré et avec le consentement de tout le pays.

ÎNGĂDUITOR, *adj.* qui patiente, qui fait des concessions, temporisateur. tolérant, indulgent, endurant. *Rugându-ţi să fie îngăduitorĭ* (MIR. COST.), les priant de patienter.

F. GRAM. *f. s.* îngăduitoare ; — *m. pl.* îngăduitorĭ ; — *f. pl.* îngăduitoare.

ÎNGĂIMA (a), *v.* brouiller, embrouiller, emmêler, troubler, rendre confus.

CONJ. *Ind. pr.* îngăim.— *Inf. pr.* îngăima,— *Part. pr.* îngăimând.— *Part. pas.* îngăimat.

ÎNGĂIMA (a se), *vr. [Mold.]* perdre son temps, barguigner, faire traîner (une chose), faire durer. | se troubler, s'embrouiller. " *Lucrul a păzi nu vè îngăimaţi* (CANTEM.), ne perdez pas votre temps à le surveiller. *Au tot îngăimat rèsboiul pînă când au înserat* (BELD.), ils ont fait durer le combat jusqu'à la tombée de la nuit. || *Costea mult nu se îngăima, el dulaiĭ toţĭ chĭema* (V. ALEX.) ; Costea ne se troublait pas il appelait tous ses mâtins.

ÎNGĂIMARE, *s. f. [Mold.]* 1° action de brouiller, de troubler, de rendre confus. || trouble, confusion. | 2° action de perdre son temps, de barguigner. || *Ca să respundă în îngăimare sta* (CANTEM.), il hésitait à répondre.

ÎNGĂIMAT, *adj [Mold.]* embrouillé, confus. || inutile *Eu me făceam ca l'ascult şi l'am tot tragănat cu cuvinte îngăimate pînă ce a venit barbatu-meu* (N. GANE), je faisais semblant de l'écouter et je l'ai fait patienter avec des paroles inutiles jusqu'à l'arrivée de mon mari. " *Dar bine am simţit din vorba-ţi îngăimata că încă n'aĭ eşit.* (I. NEGRUZZI) Mais je me suis bien aperçu à son discours confus que tu n'étais pas encore sorti.

F. GRAM. *f. s.* îngăimată ; — *m. pl.* îngăimaţi ; — *f. pl.* îngăimate.

ÎNGĂIMĂTOR, *adj. [Mold.]* confus. *Zisurĭ îngăimătoare* (C. KONAKI), des paroles confuses.

F. GRAM. *f. s.* îngăimătoare ; — *m. pl.* îngăimătorĭ ; — *f. pl.* îngăimătoare.

ÎNGĂIMEALA, *s. f. [Mold.]* trouble, confusion. hésitation, doute. || *Fără de aici o îngăimeala* (CANTEM.), sans la moindre hésitation. || *În grabă şi fără îngăimeala respunde* (CANTEM.), il répondit de suite et sans hésitation. || *Fără de niĭ o îngăimeala le sorbi* (CANTEM.), il les avala sans la moindre hésitation. || *Boĭerĭi cu îngăimeală făgăduinţă le-au dat* (BELD.), les boyards leur promirent en hésitant. " *Ea nu 'l primia, niĭ 'l respingea, ci 'l ţinea mereu în îngăimeală* ; elle ne l'acceptait pas, elle ne le repoussait pas, elle le tenait en suspens.

1. **ÎNGĂLAT**, *adj.* lagoté. || *Nu era chip a mai sta aşa îngălate la nuntă*, il ne leur était pas possible de rester à la noce ainsi lagotées.

F. GRAM. *f. s.* îngălată ; — *m. pl.* îngălaţi ; — *f. pl.* îngălate.

2. **ÎNGALAT**, *adj.* V. încalat.

ÎNGALBENI (a) *v.* jaunir, rendre jaune. || pâlir, blêmir. | faner.

CONJ. *Ind. pr.* îngălbenesc.— *Imparf.* îngălbeneam. — *Pas. déf.* îngălbenii. — *Pl. q. parf.* îngălbenisem. — *Fut. pr.* voiu îngălbeni. — *Cond. pr.* aş îngălbeni. — *Impér.* îngălbenesce, îngălbeniţi. — *Subj. pr.* să îngălbenesc, să îngălbenescĭ, să îngălbenească. — *Inf. pr.* a îngălbeni. — *Part. pr.* îngălbenind. — *Part. pas.* îngălbenit.

ÎNGALBENI (a se), *v.* jaunir, devenir jaune. || pâlir, blêmir. || se faner, s'étioler. || *Se îngălbeni ca fata nemaritată*, elle s'étiola comme une vieille fille. || *Se îngălbeni ca turta de ceară*, il était devenu pâle comme un pain de cire.

ÎNGĂLBENIRE, *s. f.* action de jaunir, de pâlir, de blêmir, de se faner, de s'étioler.

ÎNGĂLBENIT, *adj.* jauni. || pâli. || fané, étiolé.

F. GRAM. *f. s.* îngălbenită ; — *m. pl.* îngălbeniţi ; — *f. pl.* îngălbenite.

ÎNGÂLCEVI (a se), *vr.* V. a se gâlcevi.

ÎNGALIŞAT, *adj* langoureux. || *Ochĭ îngalişaţĭ*, des yeux langoureux.

F. GRAM. *f. s.* îngălişată ; — *m. pl.* îngalişaţi ; — *f. pl.* îngălişate.

ÎNGALMACEALA, *s. f. [Trans.]* désordre, trouble, confusion, imbroglio || V. învălmaşeala.

ÎNGĂLMACI (a) *v. [Trans.]* troubler, brouiller, embrouiller, mettre la confusion, jeter le désordre. | V. a învalmasi.

ÎNGÂMFA (a se), *v.* se rengorger, se donner de l'importance, se gonfler d'orgueil, se bouffir de vanité. || *S'a îngâmfat ca barza* (HINŢ.), *(litt.* il se rengorge comme une cigogne), il est tout bouffi de vanité.

CONJ. *Ind. pr.* me îngâmf.— *Imparf.* me îngâmfam. — *Pas. déf.* me îngâmfai. — *Pl. q. parf.* me

Ingâmfasem. — *Fut. pr.* mĕ voiŭ ingâmfa. — *Cond. pr.* m'aș ingâmfa. — *Impĕr.* ingâmfă-te, ingâmfați-vĕ. — *Subj. pr.* să mĕ ingâmf. — *Inf. pr.* a se ingâmfa — *Part pr.* ingâmfându-se. — *Part. pas.* ingâmfat

ÎNGÂMFARE, *s. f.* action de se rengorger, de se donner de l'importance, etc. || sot orgueil, orgueil excessif, vanité exhubérante.

ÎNGÂMFAT, *adj.* bouffi d'orgueil, gonflé de vanité.

F. Gram. *f. s.* ingâmfată ; — *m. pl.* ingâmfați ; — *f. pl.* ingâmfate.

ÎNGÂMFAT, *s. m.* homme bouffi d'orgueil.

Plur. *sans art.* ingâmfați ; — *avec l'art.* ingâmfații

ÎNGÂNA (a) *v.* 1° balbutier, bégayer. || murmurer, répéter comme un écho. || 2° bercer. || *Se codĭa zmeul, îngâna verzĭ și uscate* (P. Ispir.); le dragon hésitait et balbutiait des mots confus. || *Îngânând vorba printre dinți* (I. Creangă); murmurant entre ses dents. || *Și a lor jale o îngână cea pădure îmbătrînită* (N. Gane), et la vieille forêt répète sourdement leur plainte. || *Nu tot îngâna și respunde limpede*, ne barguigne pas et réponds clairement. || *Cele umbre bălăĭoare cu guriță zîmbitoare plutĭau lin, se legănau și pe fete le 'ngânau* (V. Alex.) ; les ombres blondes aux lèvres souriantes flottaient doucement (à la surface de la source), se balançaient et imitaient les mouvements des jeunes filles. || *Veniți nălucirĭ scumpe, dorințĭ, visurĭ mărețe, veniți de 'ngânați vesel a mele tinerețe* (V. Alex.) ; venez, chères illusions, désirs, rêves grandioses, venez bercer joyeusement ma jeunesse.

Conj. *Ind. pr.* îngân, îngâni, îngână. — *Imparf.* îngâneam. — *Pas. déf.* îngânai. — *Pl. q. parf.* îngânasem. — *Fut. pr.* voiŭ îngâna. — *Cond. pr.* aș îngâna. — *Impĕr.* îngână, îngânați. — *Subj. pr.* să îngân, să îngâni, să îngâne. — *Inf. pr.* a îngâna. — *Part. pr.* îngânând. — *Part. pas.* îngânat.

ÎNGÂNĂ (a se), *v.* 1° rire, se moquer, singer quelqu'un. || 2° se mêler, se confondre. 1° *S ultanul se minuna și cu milă se 'ngâna* (V. Alex.), le Sultan s'étonnait et riait de pitié. || 2° *Îl găsi îngânând plânsul, tremurând și suspinând* (A. Pann) ; je le trouvai qui étouffait ses sanglots, qui tremblait et soupirait. || *Când se îngână zioa cu noaptea* (Cantem.), (*lit.* quand le jour se confond avec la nuit), quand vient le crépuscule. || *Auzĭ turturelele cum se îngână ?* (I. Creanga) Entends-tu comme les tourterelles se répondent? || *Este o ĭarbă înflorită ce se 'ngână c'un izvor*, c'est une herbe fleurie qui se mire dans une source. || *Bate vînt de primăvară. eu cânt doina pe afară, de mĕ 'ngân cu florile și privighetorile.* (V. Alex.) Un vent de printemps souffle, je chante des dommes dehors et je joue avec les fleurs et les rossignols. || *Grădină cu florĭ plină, unde stau cadinele, de se îngână cu florile* (V. Alex.); le jardin plein de fleurs où restent les cadines qui se confondent avec les fleurs. || *Rosele și crinii pe fața-ĭ se 'ngână* (D. Bolint.), les roses se mêlent aux lis sur son visage.

ÎNGÂNAT, *s. n.* crépuscule, le moment où le jour et la nuit se confondent. || *Îngânatul dimineței*, le crépuscule du matin. || *Îngânatul luminei cu întunerecul* et *Îngânatul zilei cu noaptea*, le crépuscule du soir.

ÎNGÂNAT, *adj.* mêlé, confondu, balancé. || murmuré. || *Cu inima îngânată între dor și bucurie* (A. Odob.), le cœur balancé entre le désir et la joie. || *Peste tot rĕsună cântece de dor cu suspine triste 'ngânate ușor* (D. Bolint.), partout retentissent des chants d'amour mêlés de tristes soupirs murmurés doucement.

F. Gram. *f. s.* îngânată ; — *m. pl.* îngânați ; — *f. pl.* îngânate.

ÎNGEMÂNA (a), *v.* jumeler, lier ensemble, unir, joindre, accoupler deux objets semblables.

ÎNGEMÂNARE, *s. f.* action de lier ensemble, d'unir, de joindre. || *C'un singur gând, ea 'ngemănarea a două raze de lumină* (A. Vlah.); avec une même pensée, comme l'union intime de deux rayons de lumière.

ÎNGEMÂNAT, *adj.* lié ensemble, uni, joint. || *Poame îngemănate*, fruits jumeaux.

F. Gram. *f. s.* îngemenată ; — *m. pl.* îngemenați ; *f. pl.* îngemenate.

ÎNGÂNDURAT, *adj.* pensif, songeur. || *Îngândurată se plimba frumoasa fată* (Coșb.), la belle jeune fille se promenait pensive.

F. Gram. *f. s.* îngândurată ; — *m. pl.* îngândurați ; — *f. pl.* îngândurate.

INGENIOS, *adj.* ingénieux.

F. Gram. *f. s.* ingenioasă ; — *m. pl.* ingenioși. — *f. pl.* ingenioase.

INGENIOSITATE, *s. f.* ingéniosité.

ÎNGENUCHIA (a) *v.* 1° mettre à genoux, faire tomber sur les genoux, agenouiller, abaisser, humilier, soumettre. || 2° s'agenouiller. || *Îngenuchia înaintea lui*, il s'agenouilla devant lui.

Conj. *Ind. pr.* îngenuchiu. — *Imparf.* îngenuchiam. — *Pas. déf.* îngenuchiai. — *Pl. q. parf.* îngenuchiasem. — *Fut. pr.* voiŭ îngenuchia. — *Cond. pr.* aș îngenuchia. — *Impĕr.* îngenuchie, îngenuchiați. — *Subj. pr.* să îngenuchiu, să îngenuchi, să îngenuchie. — *Inf. pr.* a îngenuchia. — *Part. pr.* îngenuchiând. — *Part. pas.* îngenuchiat.

ÎNGENUCHIARE, *s. f.* action d'agenouiller, de s'agenouiller, etc. || agenouillement, génuflexion. || abaissement, humiliation, soumission.

ÎNGENUCHIAT, *adj.* agenouillé. || abaissé, humilié, soumis.

F. GRAM. *f. s.* îngenuchiată; — *m. pl.* îngenuchiaţi;— *f. pl.* îngenuchiate.

ÎNGER, *s. m.* ange. || *Îngerul păzitor, îngerul de pază*, l'ange gardien. || *Îngerul peirei ţi s'a arătat oare?* (N. BĂLC.) L'ange de la mort s'est-il montré à toi? || Loc. *A fi tare de îngeri*, ne pas céder facilement, avoir de l'empire sur soi-même. || *A fi slab de înger*, être faible, ne pas pouvoir résister, céder facilement. || *Femeile sunt slabe de înger*, les femmes cèdent facilement. || *E slab de îngeri*, il n'a pas de volonté, il se laisse entraîner. || *Nu t'aş fi crezut aşa slab de înger* (I. CREANGĂ); je t'aurais cru plus de volonté. || *Ţine-ţi îngerii*, raidis-toi, résiste, ne cède pas.

PLUR. *sans. art.* îngeri; — *avec l'art.* îngerii.

ÎNGERAŞ, *s. m. dim. de* înger.

ÎNGEREA, *s. f.* chervis de montagne *(bot.)*.

ÎNGEREL, *s. m. dim. de* înger.

ÎNGERELĂ, *s. f. dim. f. de* înger. || *Frumoasă îngerelă* (V. ALEX.), bel ange.

ÎNGERESC, *adj.* angélique. || *Chipu-i îngeresc*, son visage angélique.

F. GRAM. *f. s.* îngerească; — *m. et f. pl.* îngereşti.

ÎNGHEMUI (a se), se pelotonner, se serrer. || *Ne înghemuirăm cum puturăm în căruţă* (CONV. LIT.), nous nous serrâmes comme nous pûmes dans la charrette.

CONJ. Se conjugue comme a ghemui.

ÎNGHEMUIRE, *s. f.* action de se pelotonner, de se serrer. || pelotonnement.

ÎNGHEMUIT, *adj.* pelotonné, serré.

F. GRAM. *f. s.* înghemuită; — *m. pl.* înghemuiţi; — *f. pl.* înghemuite.

ÎNGHESUEALĂ, *s. f.* foule, presse. || *Era mare înghesueală*, il y avait grande foule.

ÎNGHESUI (a), *v. imp.* presser, serrer. || *Lumea din toate părţile 'l înghesuia* (I. CREANGA), la foule le pressait de tous les côtés.

CONJ. *Ind. pr.* înghesuesce.— *Inf. pr.* a înghesui. — *Part. pr.* înghesuind. — *Part. pas.* înghesuit.

ÎNGHESUI (a se), *vr.* se presser, se serrer.

ÎNGHESUIRE, *s. f.* action de presser, de serrer. || foule, presse.

ÎNGHESUIT, *adj.* serré, pressé, étouffé.

F. GRAM. *f. s.* înghesuită; — *m. pl.* înghesuiţi; — *f. pl.* înghesuite.

ÎNGHESUIT, *adv.* en dedans. || *Iar logofătul Stoica, rizind înghesuit de strîmbările bieţilor ştîrbiţi, se miră în gura mare cum de nu-i s'a întîmplat şi lui* (AL. ODOB.); le logothète Stoïca, riant en dedans des grimaces des pauvres édentés (à qui on avait arraché les dents), s'étonnait tout haut que cela ne lui fût pas arrivé à lui aussi.

ÎNGHIA (a), *v. p.* a îmbia (C. KONAKI).

ÎNGHIEŢ, *s. n.* froid, froidure, gelée, glace. || *Dete un înghieţ*, il vint une forte gelée. || *Faceţi din piatră aur şi din înghieţ văpaie* (M. EMIN.), faites de l'or avec de la pierre et de la flamme avec de la glace. || *Înghieţul buzei tale* (M. EMIN.), le froid de tes lèvres, la froideur de ton baiser.

ÎNGHIEŢA (a), *v.* geler, glacer, se prendre, se congeler. || *Înghieţ*, je gèle. — *Înghieţase*, il avait gelé. — *Apa era înghieţată*, l'eau était gelée. — *A înghieţat azi noapte*, il a gelé cette nuit. — *A înghieţat gîrla*, la rivière est prise. || *În viaţă au fost singur şi singur după viaţă, pierdut pe veşnicie în umbra ce 'l înghiaţă* (V. ALEX.); il a été seul pendant la vie et seul après la vie, perdu pour l'éternité dans l'ombre qui le glace. || *'Mi-a înghieţat inima de frică*, mon cœur s'est glacé d'épouvante.

CONJ. *Ind. pr.* înghieţ, înghieţi, înghiaţă.— *Imparf.* înghieţam. — *Pas. déf.* înghieţai. — *Pl. q. parf.* înghieţasem. — *Fut. pr.* voiu înghieţa. — *Cond. pr.* aş înghieţa. — *Impér.* înghiaţă, înghietaţi. — *Subj. pr.* să înghieţ, să înghieţi, să înghieţe. — *Inf. pr.* a înghieţa. — *Part. pr.* înghieţând. — *Part. pas.* înghieţat.

ÎNGHIEŢARE, *s. f.* action de geler, de glacer, de se prendre, de se congeler. || congélation.

ÎNGHIEŢAT, *adj.* glacé, gelé, pris, congelé || glacé d'épouvante. || *Dormiau pe pamîntul înghieţat*, ils dormaient sur le sol glacé. || *Înghieţaţi au rămas toţi* (EN. KOGĂLN.), ils sont tous demeurés glacés d'épouvante.

F. GRAM. *f. s.* înghieţată; — *m. pl.* înghieţaţi; — *f. pl.* înghieţate.

ÎNGHIEŢATĂ, *s. f.* glace. || *Înghieţată de ou cu vanilie*, glace à la vanille. [Les Moldaves disent *pe vanilie.]*

PLUR. *sans art.* înghieţate; — *avec l'art.* înghieţatele.

ÎNGHIMPA (a), *v.* piquer. || aiguillonner. || *Îndată ce albina înghimpă cu acul său*, dès que l'abeille pique avec son dard. || *Dragostea îl înghimpase acît* (I. G. SBIERA), l'amour l'avait bien pincé.

CONJ. *Ind. pr.* înghimp. — *Inf. pr.* a înghimpa.— *Part. pr.* înghimpându-se. — *Part. pas.* înghimpat.

ÎNGHIMPA (a se), *vr.* se piquer. || Loc. *A visat că s'a înghimpat şi umblă la picior legat;* (*litt.* il a rêvé qu'il s'est piqué et il va avec le pied bandé), il s'imagine des choses qui ne sont pas

ÎNGHIMPARE, *s. f.* action de piquer. || piqûre.

ÎNGHIMPAT, *adj.* piqué. || aiguillonné.

F. GRAM. *f. s.* înghimpată; — *m. pl.* înghimpați, *f. pl.* înghimpate.

ÎNGHIMPOS, *adj.* épineux. || *Nisce hingheuri dese și înghimpoase* (CANTEM.), des broussailles épaisses et épineuses.

F. GRAM. *f. s.* înghimpoasă ;— *m. pl.* înghimpoși ;— *f. pl.* înghimpoase.

ÎNGHINA (a), *v.* pour a îmbina (C. KONAKI).

ÎNGHÎOLDI (a), V. a ghioldi. || *Începênd a'l înghioldi*, se mettant à le bourrer de coups de poing.

CONJ. Se conjugne comme a ghioldi.

ÎNGHÎORȚA (a), *v.* avoir des renvois, roter.

CONJ. *Ind. pr.* înghiorț.— *Inf. pr.* a înghiorța.— *Part. pr.* înghiorțând.—*Part. pas.* înghiorțat.

ÎNGHIȚI (a), *v.* ingurgiter, avaler, dévorer. || engloutir. | *(au fig.)* dévorer en silence, ravaler. || *A înghiți un pahar de vin*, ingurgiter un verre de vin. || *Înghiți-l'ar pamîntul!* (P. POP.) Que la terre l'engloutisse! || *A înghiți un hap*, avaler une pilule. || *A înghițit o avere întreagă*, il a dévoré toute une fortune. || *Înghițind înfruntarea*, dévorant l'affront. || Loc. *A înghiți de necaz*, ravaler de rage, dévorer son affront. || *Înghițiră galusca*, ils avalèrent le morceau. || *Înghiți hapul*, il avala la pilule. | *Înghite noduri*, il ravale son dépit. — *Nevasta, ne mai având încotro, tăcea și înghițiu noduri* (I. CREANGA); sa femme, n'ayant que faire, se taisait et ravalait son dépit. | *Înghite acum!* attrape! | *Înghite la rabdări prăjite* (A. PANN), il attend en vain, il se brosse le ventre, il reste le bec dans l'eau. || *Înghite dulceață*, il boit du lait.

CONJ. *Ind. pr.* înghit, înghiți, înghite. — *Imparf.* înghițiam.— *Pas. déf.* înghițiu. — *Pl. q. parf.* înghițisem.—*Fut. pr.* voiu înghiți.—*Cond. pr.* aș înghiți. — *Impér.* înghite, înghițiți. —*Subj. pr.* să înghit, să înghiți, să înghită. — *Inf. pr.* a înghiți. — *Part. pr.* înghițind.— *Part. pas.* înghițit.

ÎNGHIȚI (a'și), *vr.* dévorer, ravaler. || *D'abia poate să 'și înghită mânia* (N. GANE), il peut à peine réprimer sa colère. || *'Și înghiți lacrimile*, il ravala, il dévora ses larmes, il refoula, il rencogna ses larmes. || *A'și înghite necazul*, ravaler son dépit.

ÎNGHIȚIRE, *s. f.* action d'ingurgiter, d'avaler, de ravaler, de dévorer, d'engloutir. || déglutition.

ÎNGHIȚITOARE, *s. f.* gosier, larynx.

ÎNGHIȚITURA, *s. f.* gorgée. | *Câteva înghițituri*, quelques gorgées.

PLUR. *sans art.* înghițituri ; — *avec l'art.* înghițiturile.

ÎNGINER, *s. m.* ingénieur.

PLUR. *sans art.* inginери ; — *avec l'art.* inginerii.

INGINERIE, *s f.* profession d'ingénieur.

ÎNGHIȚĂ, *s. f. [Mold.]* navette (pour faire le filet).

INGLINDISI (a), *v.* V. a eglendisi.

ÎNGLODA (a se), *vr.* s'embourber. || *Fugind li s'au înglodat caii* (MIR. COST.), en fuyant leurs chevaux se sont embourbés. || *L'a înglodat în datorii*, il l'a mis dans les dettes jusqu'au cou.

CONJ. *Ind. pr.* mă înglod.—*Inf. pr.* a se înglodа.— *Part. pr.* înglodându-se. — *Part. pas.* înglodat.

ÎNGLODARE, *s. f.* action de s'embourber. || embourbement.

ÎNGLODAT, *adj.* embourbé.

F. GRAM. *f. s.* înglodată ; — *m. pl.* înglodați ; — *f. pl.* înglodate.

ÎNGLOTA (a), *v.* a îngloti.

ÎNGLOTAT, *adj.* V. a îngloti || *Cum sunt oamenii noștri mai înglotați* (A. ODOBESCU), comme sont nos hommes plus concentrés.

INGLOTI (a se), *vr.* s'assembler en grand nombre, s'amasser, se concentrer, se réunir en masses, s'attrouper. || *Dacă s'a înglotit oastea lui Mihai* (MIR. COST.), dès que l'armée de Michel fut concentrée.

CONJ. *Ind. pr.* se înglotesc. — *Inf. pr.* a se îngloti. — *Part. pr.* înglotindu-se. — *Part. pas.* înglotit.

ÎNGLOTIRE, *s. f.* action de s'assembler en masse, etc. || rassemblement, attroupement, concentration, amoncellement.

ÎNGLOTIT, *adj.* assemblé, réuni en bande, rassemblé, concentré, attroupé, amoncelé. || *Se ridică înglotiți*, ils se soulèvent en masse.

F. GRAM. *f. s.* înglotită ; — *m. pl.* înglotiți ; — *f. pl.* înglotite.

ÎNGRĂDEALĂ, *s. f.* clôture. || *Mormînt fără îngrădeala*, tombeau sans grillage.

PLUR. *sans art.* îngrădeli ; — *avec l'art.* îngrădelile

ÎNGRADI (a), *v.* entourer d'une clôture, enclore, clôturer, entouré. || *par ext.* protégé.

CONJ. *Ind. pr.* îngrădesc. — *Imparf.* îngrădiam.— *Pas. déf.* îngrădiu. — *Pl. q. parf.* îngrădisem. — *Fut. pr.* voiu îngrădi. — *Cond. pr.* aș îngrădi. — *Impér.* îngrădește, îngrădiți. — *Subj. pr.* să îngrădesc, să îngrădești, să îngrădească. *Inf. pr.* a îngrădi. — *Part. pr.* îngrădind. — *Part. pas.* îngrădit.

ÎNGRADI (a se, a 'și), *vr.* s'entourer. || *Se îngradise cu Cupărești* (N. COSTIN), il s'était entouré de membres de la famille Cupar. || *Cei tari se îngradiră cu averea și mărirea în cercul lor de legi* (M. EMIN.); les forts s'enfermèrent, avec leur fortune et leur grandeur, dans leur cercle de lois. || Loc. *A și îngrădi gura*,

prendre garde à ce qu'on dit. — *Ți îngrădesc gura, Spăncioc!* (V. ALEX.) Spancioc, mets un frein à ta langue.

ÎNGRADIRE, *s. f.* action de clôturer, d'enclore, d'entourer d'une clôture. || enclos. || *(par ext.)* protection. || *Sub îngrădirea legei*, sous la protection de la loi.

PLUR. *sans art.* îngrădiri ; — *avec l'art.* îngrădirile.

ÎNGRĂDIT, *adj.* entouré d'une clôture, enclos, clôturé, clos. || protégé || *O grădină îngrădită*, un jardin entouré de clôtures. || *Ei, îngrădiți de lege* (M. EMIN.) ; eux, protégés par la loi.

F. GRAM. *f. s.* îngrădită ; — *m. pl.* îngrădiți ; — *f. pl.* îngrădite.

ÎNGRĂMĂDI (a), *v.* entasser, amonceler, accumuler, agglomérer.

CONJ. Se conjugue comme a gramadi.

ÎNGRĂMĂDI (a se), *vr.* s'entasser, s'amonceler, s'accumuler, s'agglomérer. || *Norii se 'ngrămădesc în cer*, les nuages s'amoncellent dans le ciel. || *Se 'ngrămădesc deavalma boeri și negustori* (I. NENIȚ.), des boyards et des commerçants s'entassent pêle-mêle.

ÎNGRĂMĂDIRE, *s. f.* action d'entasser, d'amonceler, d'accumuler, d'agglomérer. || entassement, amoncellement, accumulation, agglomération. || *Era acolo o îngrămădire de stâne uriașe*, il y avait là un entassement de rochers gigantesques.

PLUR. *sans art.* îngrămădiri ; — *avec l'art.* îngrămădirile.

ÎNGRĂMĂDIT, *adj.* entassé, amoncelé, accumulé, aggloméré.

F. GRAM. *f. s.* îngrămădită ; — *m. pl.* îngrămădiți ; — *f. pl.* îngrămădite.

ÎNGRĂȘA (a), *v.* engraisser, rendre gras, || 2° mettre de l'engrais. || Prov. *Ochiul stăpânului îngrașă calul*, (*litt.* l'œil du maître engraisse le cheval), l'œil de la fermière engraisse le veau.

CONJ. *Ind. pr.* îngraș, îngrași, îngrașă. — *Imparf.* îngrășam. — *Pas. déf.* îngrășai. — *Pl. q. parf.* îngrășasem. — *Impér.* îngrașă, îngrășați. — *Subj. pr.* să îngraș, să îngrași, să îngrașe. — *Inf. pr.* a îngrășa. — *Part. pr.* îngrășând. — *Part. pas.* îngrășat.

ÎNGRĂȘA (a se), *s. f.* s'engraisser, prendre de l'embonpoint. || *Streja arătând la boieri : «Ioamne! s'au îngrășat berbecii, buni sunt de junghiat!»* (MIR. COST.) Il criait en désignant les boyards : « Seigneur ! les béhers se sont engraissés, ils sont bons à tuer ! »

ÎNGRĂȘARE, *s. f.* action d'engraisser. || engraissement.

ÎNGRĂȘAT, *s. n.* à engraisser. || *A pune boi la îngrășat*, mettre des bœufs à engraisser.

ÎNGRĂȘAT, *adj.* engraissé.

F. GRAM. *f. s.* îngrășată ; — *m. pl.* îngrășați ; — *f. pl.* îngrășate.

ÎNGRAT, *adj.* ingrat. || *Ingrata omenire rezădat-te-plângând...* (D. OLLAN.) L'humanité ingrate en te voyant pleurer...

F. GRAM. *f. s.* ingrată ; — *m. pl.* ingrați ; — *f. pl.* ingrate.

ÎNGRECA (s), *v.* V. a îngreuna.

ÎNGRECATĂ, *adj. f.* V. îngreunata.

ÎNGREDIENT, *s. n.* ingrédient.

PLUR. *sans art.* ingrediente ; — *avec l'art.* ingredientele.

ÎNGREȚOȘA (a), *v.* donner du dégoût, dégoûter.

CONJ. *Ind. pr.* îngrețoșez. — *Inf. pr.* a îngrețoșa. — *Part. pr.* îngrețoșând — *Part. pas.* îngrețoșat.

ÎNGREȚOȘA (a se), *vr.* avoir du dégoût, se dégoûter.

ÎNGREȚOȘARE, *s. f.* action de dégoûter.

ÎNGREȚOȘAT, *adj.* dégoûté.

F. GRAM. *f. s.* îngrețoșată ; — *m. pl.* îngrețoșați ; — *f. pl.* îngrețoșate.

ÎNGREUNA (a), *v.* charger, surcharger, alourdir, rendre lourd, peser, appesantir, rendre pesant. || grever. || accabler, oppresser. || rendre plus difficile. || *(anc.)* engrosser, rendre enceinte.

CONJ. *Ind. pr.* îngreunez, îngreunezi, îngreunează. — *Imparf.* îngreunam. *Pas. déf.* îngreunai. — *Pl. q. parf.* îngreunasem. — *Fut. pr.* voiu îngreuna. — *Cond. pr.* aș îngreuna. — *Impér.* îngreunează, îngreunați. *Subj. pr.* să îngreunez, să îngreunezi, să îngreuneze. — *Inf. pr.* a îngreuna. — *Part. pr.* îngreunând. — *Part. pas.* îngreunat.

ÎNGREUNA (a se), *vr.* se charger, se surcharger, s'alourdir, devenir pesant, devenir plus lourd.

ÎNGREUNARE, *s. f.* action de charger, de surcharger, d'alourdir, etc. || charge, surcharge, alourdissement, appesantissement. || grossesse. || *Este o îngreunare mai presus de puterile lui*, c'est une charge au dessus de ses forces. || *În timpul îngreunării*, pendant le temps de la grossesse.

ÎNGREUNAT, *adj.* chargé, surchargé, alourdi, appesanti, accablé, grevé. || rendu plus difficile. || *O femeie îngreunată*, une femme enceinte.

F. GRAM. *f. s.* îngreunată ; — *m. pl.* îngreunați ; — *f. pl.* îngreunate.

ÎNGREUIA (a), *v.* V. a îngreuna. || *Îngreuiând țara cu birurile* (ȘINCAI), grevant le pays d'impôts. || V. îngreuna.

CONJ. *Ind. pr.* îngreuiez. — *Imparf.* îngreuiam. — *Pas. déf.* îngreuiai. — *Pl. q. parf.* îngreuiasem. — *Fut. pr.* voiu îngreuia. — *Cond. pr.* aș îngreuia. — *Impér.* îngreuiază, îngreuiați. — *Subj. pr.* să îngreuiez, să îngreuiezi, să îngreuieze. — *Inf. pr.* a îngreuia. — *Part. pr.* îngreuiând. — *Part. pas.* îngreuiat.

ÎNGREUIA (a se), *vr.* V. a se îngreuna. || *Jugul se îngreuia*, le joug devenait plus lourd. || *Casa s'a mai îngreuiat cu un mâncău* (I. Creanga), (*litt.* la famille s'est encore augmentée d'un gros mangeur), il nous est encore survenu un surcroît de dépenses. || *După cum am putut constata, cele mai obicinuite din cuvintele care îngreuiează stilul compatrioților din Austria, sunt...* (T. Maior.) Autant que j'aie pu le constater les mots les plus usuels qui alourdissent le style de nos compatriotes d'Autriche sont...

ÎNGREUIARE, *s. f.* || V. îngreunare.

ÎNGREUIAT, *adj.* chargé, surchargé, alourdi, appesanti, accablé, grevé. || *Numai ia-ți seama și fii deștept, nu te da îngreuiat de somn* (I. G. Sbiera), seulement prends bien garde, sois éveillé, ne te laisse pas envahir par le sommeil. || V. îngreunat.

F. Gram. *f. s.* îngreuiată;—*m. pl.* îngreuiați; — *f. pl.* îngreuiate.

ÎNGREUIATĂ, *adj. f.* enceinte. || *Remâind Doamna lui îngreuiată* (N. Costin), la princesse étant restée enceinte. || *Mai ales acum când se simțesce că are să fie mamă, căci ca purcese îngreuiată* (I. G. Sbiera) ; surtout maintenant qu'on sent qu'elle va être mère, car elle était restée enceinte. || V. îngreunată.

ÎNGRIJARE, *s. f.* appréhension, crainte, inquiétude, sollicitude, souci. || *E fără îngrijare*, il est sans inquiétude, il n'a aucune appréhension, il n'a aucun souci. || *Pentru ca să insufle îngrijare curții de la Viena* (A. Odob.), pour inspirer de la crainte à la cour de Vienne. || *Cu îngrijare*, avec appréhension.

ÎNGRIJAT, *adv.* inquiet, soucieux.

F. Gram. *f. s.* îngrijată; — *m. pl.* îngrijați—*f. pl.* îngrijate.

ÎNGRIJI (a), *v.* soigner, avoir soin, prendre soin, gérer, veiller, surveiller, faire attention, avoir cure, ménager, pourvoir à.

Conj. Se conjugue comme a griji.

ÎNGRIJI (a se), *vr.* se soigner, se ménager, || se précautionner, se prémunir. || avoir cure, s'inquiéter, appréhender, s'alarmer. || *Nu te mai îngriji* ; ne te tourmentes plus, n'aie plus cure de cette affaire.

ÎNGRIJIRE, *s. f.* action de soigner, de prendre soin, etc. || soin, gérance, surveillance. || précaution, ménagement. || souci, cure, sollicitude. || *Grădina era pusă sub îngrijirea lui*, le jardin était placé sous sa surveillance. || *A lua ceva cu îngrijire*, prendre quelque chose avec précaution. || *Lucru lăsat fără îngrijire*, chose laissée à l'abandon. — *E fără îngrijire*, il est sans soin. || *A căutat numai să o sugă, iar altă îngrijire n'au făcut* (Zil. Rom.) ; il pensa seulement à épuiser le pays, et il n'a pas eu d'autre souci. || *Doamna Kiajna în prevăzătoarea-i îngrijire* (A. Odob.) ; la princesse Kiajna, dans sa prévoyante sollicitude.

ÎNGRIJIT, *adj.* soigné.

F. Gram. *f. s.* îngrijită ; — *m. pl.* îngrijiți ; — *f. pl.* îngrijite.

ÎNGRIJITOR, *adj.* inquiétant, alarmant. || *Știri îngrijitoare*, nouvelles alarmantes.

F. Gram. *f. s.* îngrijitoare ; — *m. pl.* îngrijitori ;— *f. pl.* îngrijitoare.

ÎNGRIJITOR, *s. m.* intendant, surveillant, gardien. || *Îngrijitor de moșie*, intendant d'une propriété.

Plur. *sans art.* îngrijitori;— *avec l'art.* îngrijitorii.

ÎNGRIJLURI (a se), *vr. (anc.)* V. a se îngriji.

ÎNGRIJURA (a se), *vr.* s'inquiéter. || *Începură a se îngrijura* (P. Ispir.), ils commencèrent à s'inquiéter.

ÎNGROPA (a), *v.* mettre en terre, inhumer, enterrer. || enfouir, cacher dans la terre. || *Mă îngroapă frații mei de viu!* (Coșb.) Mes frères m'enterrent vivant ! || *A îngropa un trandafir*, enfouir un rosier.

Conj. *Ind. pr.* îngrop, îngropi, îngroapă.— *Imparf.* îngropam.—*Pas. déf.* îngropai.— *Pl. q. parf.* îngropasem. — *Fut. pr.* voiu îngropa. — *Cond. pr.* aș îngropa.—*Imper.* îngroapă, îngropați. — *Subj. pr.* să îngrop, să îngropi, să îngroape.—*Inf. pr.* a îngropa.— *Part. pr.* îngropând.—*Part. pas.* îngropat.

ÎNGROPA (a se), *vr. (anc.)* mettre dans des trous. || s'enfouir. || *Împrejurul cetății s'au îngropat Seimenii și o seamă de Unguri* (Mir. Cost.) ; on plaça dans des fossés, autour de la forteresse (qu'on attaquait), des *Seimeni* et une poignée de Hongrois.

ÎNGROPĂCIUNE, *s. f.* mise en terre, inhumation, enterrement. || enfouissement. || *S'a dus singur la îngropăciunea lui* (Țichind.), il alla en personne à son enterrement. || *Cântece de îngropăciune* (Al. Odob.), chants d'enterrement.

Plur. *sans art.* îngropăciuni ; — *avec l'art.* îngropăciunile.

ÎNGROPARE, *s. f.* action de mettre en terre, d'inhumer, d'enterrer, d'enfouir. | mise en terre, inhumation, enterrement. || enfouissement.

Plur. *sans art.* îngropări ; — *avec l'art.* îngropările.

ÎNGROPAT, *adj.* mis en terre, inhumé, enterré, enfoui.

F. Gram. *f. s.* îngropată ; — *m. pl.* îngropați ; — *f. pl.* îngropate.

ÎNGROPAT, *s. n.* le fait d'enterrer. || *Că atîta maria cât nu'i putea dovedi cu ingropatul* (EN. KOGĂLN.), car il en mourait tant qu'on n'arrivait pas à les enterrer.

ÎNGROPĂTOR, *s. m. [Trans.]* fossoyeur.

PLUR. *sans art.* ingropători; — *avec l'art.* ingropătorii.

ÎNGROȘA (a), *v.* grossir, rendre gros, épaissir, rendre épais, rendre dense.

CONJ. *Ind. pr.* ingroș, ingroși, ingroașă. — *Imparf.* ingroșam. — *Pas. déf.* ingroșai. — *Pl. q. parf.* ingroșasem. — *Fut. pr.* voiu ingroșa. — *Cond. pr.* aș ingroșa. — *Impér.* ingroașă, ingroșați. — *Subj. pr.* să ingroș, să ingroși, să ingroașe. — *Inf. pr.* a ingroșa. — *Part. pr.* ingroșând. — *Part. pas.* ingroșat.

ÎNGROȘA (a se), *vr.* grossir, devenir gros. || s'épaissir, devenir épais. || devenir sérieux, se corser. || *Căci acum și lucrul se ingroșia cu Moscalii* (N. MUSTE), c'est qu'à présent les choses se corsaient avec les Russes. || *S'a ingroșat gluma* (A. PANN), la plaisanterie est devenue sérieuse, cela dépasse la plaisanterie. || *Vezând ca se ingroașă gluma și că dragostea se inteția, a hotarît să 'și ducă băiatul la Caracal* (ION GHIKA); voyant que l'affaire devenait sérieuse et que l'amour redoublait, il se décida à envoyer son fils à Caracal.

ÎNGROȘARE, *s. f.* action de grossir, d'épaissir, etc. || épaississement.

ÎNGROȘAT, *adj.* grossi, devenu gros, épaissi. || *Vorbirea-i e dulceagă, însă glasul ingroșat*; son parler est doucereux, mais sa voix est dure.

F. GRAM. *f. s.* ingroșată; — *m. pl.* ingroșați; — *f. pl.* ingroșate.

ÎNGROZI (a), *v.* effrayer, semer l'effroi, épouvanter, jeter l'épouvante, faire horreur, terrifier. || *Mirându-se ce ar mai face să mai ingrozească pre boeri* (N. MUSTE); se demandant ce qu'ils pourraient bien encore faire pour épouvanter les boyards. || *Dara toate acestea n'a ingrozit pe voinic* (I. G. SBIERA), mais tout cela n'a pas épouvanté le vaillant garçon. || *Mĕ ingrozesc*, il me fait horreur.

CONJ. *Ind. pr.* ingrozesc. — *Imparf.* ingroziam. — *Pas. déf.* ingrozii. — *Pl. q. parf.* ingroziseм. — *Fut. pr.* voiu ingrozi. — *Cond. pr.* aș ingrozi. *Impér.* ingrozește, ingroziți. — *Subj. pr.* să ingrozesc, să ingrozești, să ingrozească. — *Inf. pr.* a ingrozi. — *Part. pr.* ingrozind. — *Part. pas.* ingrozit.

ÎNGROZI (a se) *vr.* s'effrayer, s'épouvanter.

ÎNGROZIRE, *s. f.* action d'effrayer, d'épouvanter, de faire horreur, de terrifier, etc. || effroi, épouvante, terreur.

ÎNGROZIT, *adj.* effrayé, épouvanté, frémissant de peur, frissonnant d'épouvante, terrifié.

F. GRAM. *f. s.* ingrozită; — *m. pl.* ingroziți; — *f. pl.* ingrozite.

ÎNGROZITOR, *adj.* effrayant, épouvantable, affreux, abominable, qui fait horreur, terrifiant. || *O faptă ingrozitoare*, un acte abominable. || *Un cutremur ingrozitor*, un épouvantable tremblement de terre.

F. GRAM. *f. s.* ingrozitoare; — *m. pl.* ingrozitori, — *f. pl.* ingrozitoare.

ÎNGURLUI (a se), *vr.* s'éprendre, s'amouracher.

CONJ. *Ind. pr.* mĕ ingurluesc. *Inf. pr.* a se ingurlui. — *Part. pr.* ingurluindu-se. — *Part. pas.* ingurluit.

ÎNGURLUIT, *adj.* épris, amouraché.

F. GRAM. *f. s.* ingurluită; — *m. pl.* ingurluiți, — *f. pl.* ingurluite.

ÎNGURZI (a), *v. [Mold.]* froncer, ratatiner, racornir.

CONJ. *Ind. pr.* ingurzesc. — *Inf. pr.* a ingurzi. — *Part. pr.* ingurzind. — *Part. pas.* ingurzit.

ÎNGURZI (a se), *vr. [Mold.]* se ratatiner, se racornir.

ÎNGURZIRE, *s. f. [Mold.]* action de froncer de ratatiner, de racornir. || froncement, ratatinement, racornissement.

ÎNGURZIT, *adj. [Mold.]* ratatiné, racorni.

F. GRAM. *f. s.* ingurzită; — *m. pl.* ingurziți, *f. pl.* ingurzite.

ÎNGUST, *adj.* étroit, juste, resserré. || *Drumul era ingust*, la route était étroite. || *O judecată ingustă*, un jugement étroit.

PLUR. *f. s.* ingustă; — *m. pl.* inguști; — *f. pl.* inguste.

ÎNGUSTA (a), *v.* retrécir, resserrer, diminuer. || *Să credeți că nici ingustez, nici defaim rolul Osmanilor* (AL. ODOB.); croyez bien que je ne diminue ni ne ravale le rôle des Osmanlis.

CONJ. *Ind. pr.* ingustez, ingustezi, ingustează. — *Imparf.* ingustam. — *Pas. déf.* ingustai. — *Pl. q. parf.* ingustasem. — *Fut. pr.* voiu ingusta. — *Cond. pr.* ar ingusta. — *Impér.* ingustează, ingustați. — *Subj. pr.* să ingustez, să ingustezi, să ingusteze. — *Inf. pr.* a ingusta. — *Part. pr.* ingustând. — *Part. pas.* ingustat.

ÎNGUSTA (a se), *v.* se retrécir, se resserrer.

ÎNGUSTARE, *s. f.* action de retrécir, de resserrer, de diminuer. || rétrécissement, resserrement, diminution.

PLUR. *sans art.* ingustări; — *avec l'art.* ingustările

ÎNGUSTAT, *adj.* rétréci, resserré, diminué.

F. GRAM. *f. s.* ingustată; — *m. pl.* ingustați; — *f. pl.* ingustate.

ÎNGUSTIME, *s. f.* étroitesse.

ÎNHĂITA (a se), *v.* se former en bande, se réunir en troupe. || se lier, fréquenter (en mauvaise part), s'encanailler. || *Se înhăitase cu căți-va feciori de boieri* (ION GHICA), il s'était lié avec quelques fils de boyards. || *Se*

inhăită cu toți nebanii, il s'encanaille avec tous les fous.

Conj. *Ind. pr.* me inhăit, te inhăiți, se inhăită. — *Imperf.* me inhăitam. — *Pas. déf.* me inhăitai. — *Pl. q. parf.* mĕ inhăitasem. — *Fut. pr.* mĕ voiu inhăita. — *Cond. pr.* m'aș inhăita. — *Impĕr.* inhăită-te, inhăitați-ve. — *Subj. pr.* să me inhăit, să te inhăiți, să se inhăite. — *Inf. pr.* a se inhăita. — *Part. pr.* inhăitându-se. — *Part. pas.* inhăitat.

ÎNHAITARE, *s. f.* action de se former en bande, de se réunir en troupe. || encanaillement.

ÎNHĂITAT, *adj.* réuni en bande. || encanaillé. || *Nu umbla prin mahalale inhăitat cu haimanale* (P. Pop.), ne t'en va pas par les faubourgs encanaillé avec tous les vauriens.

F. Gram. *f. s.* inhăitată ; — *m. pl.* inhăitați ; — *f. pl.* inhăitate.

ÎNHĂMA (a), *v.* atteler. || *Îi a poruncit să inhame doi cai la o trăsură*, il lui ordonna d'atteler deux chevaux à une voiture.

Conj. *Ind. pr.* inham. — *Inf. pr.* a inhăma — *Part. pr.* inhămând. — *Part. pas.* inhămat.

ÎNHAMACIU, *s. m. (anc.)* corvéable qui fait la corvée avec ses propres chevaux.

ÎNHAMARE, *s. f.* action d'atteler. || attèlement.

ÎNHĂMAT, *adj.* attelé. || *Cai rea inhămați*, chevaux mal attelés.

F. Gram. *f. s.* inhămată ; — *m. pl.* inhămați ; — *f. pl.* inhămate.

ÎNHAȚA (a), *v.* saisir, empoigner, mettre la main dessus. || *O inhățai de mijloc*, je la saisis par la taille. || *L'a inhățat*, il l'a empoignée.

Conj. *Ind. pr.* inhaț. — *Imparf.* inhățam. — *Pas. déf.* inhățai. — *Pl. q. parf.* inhățisem. — *Fut. pr.* voiu inhăța. — *Cond. pr.* aș inhăța. — *Impĕr.* inhață, inhățați. — *Subj. pr.* să inhaț, să inhațe, să inhațe. — *Inf. pr.* a inhăța. — *Part. pr.* inhățând. — *Part. pas.* inhățat.

ÎNHAȚARE, *s. f.* action de saisir, d'empoigner, de mettre la main dessus. || empoignement, saisie, prise.

ÎNHĂȚAT, *adj.* empoigné, saisi.

F. Gram. *f. s.* inhățată ; — *m. pl.* inhățați ; — *f. pl.* inhățate.

ÎNHEME, *f. [Mold.] p.* inhame, *3-e pers. subj. pr. du verbe* a inhama.

ÎNHÎRZOBAT, *adj.* travaillé à jour. || *Cu picioarele 'ncălțate în opinci inhîrzobate* (P. Pop.), les pieds chaussés de sandales travaillées à jour.

F. Gram. *s. f.* inhîrzobată ; — *m. pl.* inhîrzobați ; — *f. pl.* inhîrzobate.

ÎNHOBOTA (a), *v. [Mold., Trans. et Buc.]* mettre le voile (en parlant d'une fiancée), voiler. || *O inhobotase ca să nu vadă pe unde o duce* (El. Sevast.), il lui avait couvert la tête d'un voile pour qu'elle ne vît pas où on la conduisait.

ÎNHOBOTA (a se), *vr. [Mold., Trans. et Buc.]* mettre son voile (en parlant d'une fiancée), se voiler.

ÎNHOBOTARE, *s. f. [Mold., Trans et Buc.]* action de mettre un voile (en parlant d'une fiancée).

ÎNHOBOTAT, *adj. [Mold., Trans. et Buc.]* voilé.

F. Gram. *f. s.* inhobotată ; — *m. pl.* inhobotați ; — *f. pl.* inhobotate.

ÎNHOLBA (a), *v. [Buc.]* regarder en écarquillant les yeux.

ÎNHULPAT, *adj. [Mold.]* chaudement vêtu, enveloppé de fourrure de renard. || *Matei tremura de frică, 'și aduce aminte de ce 'i a spus drumețul cel înhulpat* (S. Năd.) ; Mathieu frissonne de peur, il se rappelle ce que lui a dit le voyageur enveloppé de fourrures.

INIBAHAR, *s. n.* amome, poivre de la Jamaïque *(bot.)*.

INICERCA, *s. f. (anc.)* fusil à long canon. || *Inicercele Turcilor erau mai lungi și de fier mai bun de cât flintele Moscalilor* (N. Costin), les fusils des Turcs étaient plus longs et de meilleur métal que les mousquets des Russes.

Plur. *sans art.* inicerce ; — *avec l'art.* inicercele.

INIE, *s. f.* glaçon flottant. || débâcle.

1. **INIMA**, *s. f.* cœur (organe principal de la circulation). || *Am o durere în inimă*, j'ai une douleur au cœur.

2. **INIMA**, *s. f.* cœur. || courage. || *Cu un duh și cu o inimă 'l rugară* (Cantem.), d'un même esprit et d'un même cœur ils le prièrent. || *Într'o inimă și un gând cu dînșii* (Cantem.), de cœur et de pensée avec eux. || *Cât păcat în inima fecioarei*, autant qu'il y a de péché dans le cœur d'une vierge. || *Cum să nu 'ți bată inima de bucurie și de mulțumire în sînul unor locuri atât de măreațe !* (V. Alex.). Comment le cœur ne vous battrait-il pas de joie et de contentement au milieu d'endroits aussi grandioses. || *A fi om de inimă*, être homme de cœur. || *Cu inima aproape de gură* (Gol.), le cœur sur les lèvres, sincère. || *Iubire din inimă nu din buze* : amour du fond du cœur, non des lèvres. || *Tot ce are în inimă, are și pe buze ; (litt.* il a sur les lèvres tout ce qu'il a dans le cœur), il dit tout ce qu'il pense, il est très franc. || *Cu dragă inimă*, de tout cœur, avec joie, bien volontiers. — *Și-i zice cu dragă inimă* (I. Creanga), il lui dit de bon cœur. || *Cu toată inima* et *din toată inima*, de tout cœur, bien volontiers. || *Bun la inimă*, bon, pitoyable. || *Rău la inimă*, méchant. || *Inimă vicleană*, cœur perfide. || *Cu vicleșug la inimă*, la perfidie au cœur. || *Câine la inimă*, rancunier, dur, sans pitié. || *E tăinic la inimă*, il est discret. || *N'are inimă*, il n'a pas

de cœur. || *Inimă de căine*, méchant cœur. || *Zăcuiu de inimă rea*, je tombai malade de chagrin. — *Îi veni leşin de inimă rea*, elle s'évanouit de chagrin. || *Rar inimă ca a luĭ*, on trouve rarement un cœur comme le sien. || *Nu me lasa inima să 'l vînz*, je n'ai pas le cœur de le vendre, j'éprouve du regret à le vendre. || *'I zicea inima sa nu o facă*, son cœur lui disait de ne pas le faire. || *Să-i dea Domnul după inima luĭ*, que Dieu lui fasse ce qu'il souhaite aux autres. || *Fiĭ cu inima*, aie du courage. || *Prindeţi la inimă!* (A. Odob.). Ayez courage! || *Fetul meu, fă inima vitează* (A. Odob.); mon fils sois fort, aie du courage. || *A vorbi din inimă*, parler avec sincérité. || *Tragere de inimă*, bonne volonté. — *Lucrau oamenii cu tragere de inimă* (I. Creanga), les gens travaillaient de tout cœur. || *Nu 'l trăgea inima a pleca la peţit* (P. Ispir.), il ne se sentait pas disposé à aller demander une fille en mariage. || *N'o lăsa inima sa creadă*, quelque chose dans son cœur lui disait de ne pas croire. || *Îi a căzut tronc la inimă*, il s'est amouraché d'elle tout de suite. || *Din gură te unge şi din inimă te frige*, il te loue des lèvres et dans son cœur il te déteste. || *Ochiĭ vad, inima cere*; les yeux voient, le cœur désire. || *Mi s'a împuĭetrit inima de atîtea păţelĭ*, tant de mécomptes m'ont endurci le cœur. || *'I s'a întristat inima*, il a le cœur navré. || *Nu pune toate la inimă*, ne te fais pas du chagrin de toutes choses. || *Are foc la inimă*, il a un gros chagrin au cœur. || *Are un dor la inimă*, 1° il a des peines de cœur; 2° il a un vif désir au cœur. || *Nu 'l doare inima de nenorocirea altuia*, il n'a pas pitié du malheur d'autrui. || *Mi-a săgetat inima*, il m'a percé le cœur, il m'a fait souffrir. || *'L aştepta cu inima săritĭ*, elle l'attendait le cœur en sursaut. || *I se făcuse inima cât un purice*, (*litt.* son cœur était devenu gros comme une puce), son cœur s'était serré (de peur). || *Mi-a înghieţat inima de frică*, mon cœur s'est glacé d'épouvante. || *Era cu inima arsă*, elle avait le cœur en deuil, elle était désolée. || *Inima îi svîcnia în piept*, le cœur lui battait à coups pressés dans la poitrine. *Îi tăcăia inima*, son cœur battait *Ca inima sdrobită de mâhnire*, le cœur brisé de chagrin. || *Inima sângerata*, le cœur saignant, désolé. || *Nu ne mai rămâne inima de ris* (N. Gane), nous n'avons plus envie de rire. || *Dupa ce mai prinse nĭfica inima* (P. Ispir.) après qu'il eût repris un peu de courage. || *Mi se rupe inima când ved...* (P. Ispir.), mon cœur saigne quand je vois... || *Îi ridea inima când gândia că are să 'l vază*, il était radieux de penser qu'il allait le voir. || *Ridea inima babeĭ de bucurie* (I. Creanga), la vieille ne se sentait pas de joie. || *Un sgomot 'i aruncă inima din loc*, un bruit lui fait bondir le cœur, le fait tressaute. || *Mama sa il băga de seamă şi de astă dată şi 'i sări inima din loc* (Cal. Basm.), sa mère l'observa cette fois encore et son cœur bondit. || *Când auzi porunca asta şi amenințarea ce 'i făcu, îi se tăia inima bĭetului picĭu, p'aci era să 'i vie rĕu* (P. Ispir.); quand le pauvre petit entendit cet ordre et la menace qu'il lui faisait, il sentit son cœur défaillir et il était sur le point de s'évanouir. || *Vreu să nu mai versĭ sange, să incetezĭ cu omorul, să nu mai ved capete tăiete, că sare inima din mine* (C. Negruzzi); je veux que tu ne verses plus de sang, que tu cesses de tuer; je ne veux plus voir des têtes coupées, car tout cela me fait horreur. || *Aceste vorbe il fripse la inimă*, ces mots le frappèrent au cœur. || *A'şĭ lua inima în dinţi*, prendre son courage à deux mains. — *Orĭ cât 'l durea de tare, el tot îşi ţinea inima cu dinţii* (Conv. Lit.), bien qu'il souffrît beaucoup, il se maîtrisa. || *Îi zace greu pe inimă*, cela lui pèse sur le cœur. || *S'a muiat la inimă*, son courage a faibli. || *Am muncit de a dat inima din noĭ* (I. Creanga), nous avons travaillé à en crever.

Prinsese la inimă, il s'était enhardi, il avait repris courage. || *'I deduse inima brâncĭ*, son cœur le poussait. — *Dar ce să-i facĭ inimeĭ? Ea 'i da brâncĭ şi luĭ.* (Delavr.) Mais comment retenir le cœur? Il le poussait vers elle.

A avea pe cineva la inima, garder rancune à quelqu'un. || *'L conce la inimă*, il lui tient rancune, il lui garde un chien de sa chienne. || *Cântec de inimă albastră*, chant triste, romance sentimentale. — *Mai bine unul din voĭ ar cânta cevа de inimă albastră* (N. Bogd.), il serait mieux qu'un de vous chantât quelque romance. — *Ei incep un cântec de inimă albastră*, ils se mettent à chanter une romance.

Pl. *cu. sans art.* inimĭ; — *avec l'art.* inimile.

2. **INIMA**, *s. f.* cœur, partie centrale de quelque chose. || *O stâncă ruptă din inima munţilor*, un rocher détaché du cœur de la montagne. || *La cetatea Neamţuluĭ era toata inima averĭei luĭ Vasilie Vodă* (Mir. Cost.), dans la forteresse de Neamtsu se trouvait la plus grande partie des richesses du prince Basile. || *Inima târgului*, le cœur de la ville. || *Inima căruţeĭ*, pièces qui dans le chariot relient l'avant à l'arrière.

3. **INIMA**, *s. f.* courage. || *Aşteptau cu inima sa se mai apropie Cazacii* (Mir. Cost.), ils attendaient bravement que les Cosaques se rapprochassent. || *Şi acolo au stătut cu mare inimă* (Mir. Cost.), et là il attendit bravement l'ennemi. || V. 1. inima.

4. **INIMA**, *s. f.* estomac, ventre. || *'Mĭ vine rĕu de la inimă*, j'ai mal au cœur, j'ai envie

de vomir. || *Dureri de inimă*, douleurs dans le ventre, coliques, tranchées. || *Nu ştiu ce am mâncat că m'a apucat inima;* je ne sais ce que j'ai mangé, mais je me sens pris de coliques.

INIMAŞ, *s. n. [Trans.]* V. **imaş**.

INIMIC, *a adj.* ennemi, hostile, opposé, adverse. || V. **duşmănesc**.

F. Gram. *f. s* inimică; — *m. pl.* inimici; — *f. pl.* inimice.

INIMIC, *s. m.* ennemi, adversaire. || V. **duşman**.

Plur. *sans art.* inimici; — *avec l'art.* inimicii,

INIMICIŢIE, *s. f.* inimitié. || V. **duşmănie**.

INIMIOARĂ, *s. f. dim.* de **inimă**.

INIMIORI, *s. pl.* pièces qui, dans le chariot, relient l'avant à l'arrière. || V. 2. **inimă**.

INIMOS, *adj.* 1° qui a du cœur, ambitieux, qui prend tout à cœur. || 2° vif, bouillant, courageux, intrépide, vaillant. || *Prea e inimos*, il prend trop les choses à cœur.

F. Gram. *f. s.* inimoasă; — *m. pl.* inimoşi; — *f. pl.* inimoase.

INIMOS, *adv.* 1° avec cœur. | 2° courageusement, intrépidement, vaillamment. || *Să muncim mai inimos*, travaillons avec plus de cœur.

INIPĂR, *s. m.* V. **ienupar**.

INIŞTE, *s. f.* champ de lin.

INUSTRU, *s. m.* guède, pastel des teinturiers (*bot.*).

INIŢĂ, *s. f.* V. **iriţă**.

INIŢIA (a), *v.* initier.

Conj. *Ind. pr.* iniţiez. — *Inf. pr.* a iniţia. — *Part. pr.* iniţiând. — *Part. pas.* iniţiat.

INIŢIARE, *s. f.* action d'initier. || initiation.

INIŢIAL, *adj.* initial.

F. Gram. *f. s.* iniţială; — *m. pl.* iniţiali; — *f. pl* iniţiale.

INIŢIATIVĂ, *s. f.* initiative.

INJECTA (a), *v.* injecter.

Conj. *Ind. pr.* injectez. — *Inf. pr.* a injecta. — *Part. pr.* injectând. — *Part. pas.* injectat.

INJECTARE, *s. f.* action d'injecter.

INJECTAT *adj.* injecté.

F. Gram. *f. s* injectată; — *m. pl.* injectaţi. — *f. pl.* injectate.

INJECŢIE *et* **injecţiune**, *s. f.* injection.

Plur. *sans art.* injecţii *et* injecţiuni; — *avec l'art.* injecţiile *et* injecţiunile.

ÎNJITNIŢA (a), *v.* engranger.

Conj. *Ind. pr.* înjetniţez. — *Inf. pr.* a înjitniţa — *Part. pr.* înjitniţând. — *Part. pas.* înjitniţat.

ÎNJITNIŢARE, *s. f.* action d'engranger.

ÎNJITNIŢAT, *adj.* engrangé.

F. Gram. *f. s.* înjitniţată; — *m pl.* înjitniţaţi; — *f. pl.* înjitniţate.

ÎNJGHIEBA (a), *v* joindre ensemble, rassembler, réunir. || former, composer, arranger, organiser. || *Înjghiebă din nou 300 lei* (El. Sevast.), il réunit de nouveau 300 francs. || *A înjghiba o afacere*, mettre en train une affaire

Conj. *Ind. pr.* înjghieb. — *Inf. pr.* a înjghiba. — *Part. pr.* înjghiebând. — *Part. pas.* înjghiebat.

ÎNJGHIEBA (a şi), *vr.* former pour soi, arranger pour soi. || *Multe sate 'şi înjghiebaseră p'acolo*, ils s'étaient construit plusieurs villages de ce côté. || *Mai pe urmă 'şi a înjghiba şi o căsuţă* (I. Creanga), plus tard il se construisit une maisonnette.

ÎNJGHIEBARE, *s. f.* action de joindre ensemble, de rassembler, de réunir, etc.

ÎNJGHIEBAT, *adj.* joint ensemble, rassemblé, réuni, formé, composé, arrangé, organisé. || mis en train.

F. Gram. *f. s.* înjghiebată; — *m. pl.* înjghiebaţi; — *f. pl.* înjghiebate.

ÎNJOSI (a), *v.* abaisser, humilier, avilir, ravaler.

Conj. *Ind. pr.* înjosesc. — *Imparf.* înjoseam. — *Pas. déf.* înjosii. — *Pl. q. parf.* înjosisem. — *Fut. pr.* voiu înjosi. — *Cond. pr.* aş înjosi. — *Impér.* înjoseşte, înjosiţi. — *Subj. pr.* să înjosesc, să înjoseşti, să înjosească. — *Inf. pr.* a înjosi. — *Part. pr.* înjosind. — *Part. pas.* înjosit.

ÎNJOSI (a se), *vr.* s'abaisser, s'humilier, s'avilir, se ravaler.

ÎNJOSIRE, *s. f.* action d'abaisser, d'humilier, d'avilir, de ravaler. || abaissement, humiliation, avilissement.

ÎNJOSITOR, *adj.* abaissant, humiliant, avilissant, qui ravale || *Patimi înjositoare*, passions qui ravalent.

F. Gram. *f. s.* înjositoare; — *m. pl.* înjositori; — *f. pl.* înjositoare.

ÎNJOSIT, *adj.* abaissé, avili, ravalé. || *Un om înjosit*, un homme avili.

F. Gram. *f. s.* înjosită; — *m. pl.* înjoşiţi; — *f. pl.* înjosite.

ÎNJUGA (a), *v.* mettre sous le joug, mettre au joug, atteler (en parlant des bœufs). || *Care înjuga numai boi ungureşti* (I. Creanga), qui n'attelait que des bœufs hongrois.

Conj. *Ind. pr.* înjug. — *Imparf.* înjugam. — *Pas. déf.* înjugai. — *Pl. q. parf.* înjugasem. — *Fut. pr.* voiu înjuga. — *Cond. pr.* aş înjuga. — *Impér.* înjugă, înjugaţi. — *Subj. pr.* să înjug, să înjugi, să înjuge — *Inf. pr* a înjuga. — *Part pr.* înjugând. — *Part pas.* înjugat.

ÎNJUGA (a se) *vr.* se mettre au même joug, s'atteler. || *Nu te înjuga cu el*, ne t'attelle pas avec lui, n'entreprends rien avec lui.

ÎNJUGARE, *s. f.* action de mettre au joug, d'atteler (en parlant des bœufs).

ÎNJUGAT, *adj.* mis au joug, attelé (en parlant des bœufs).

F. Gram. *f. s.* înjugată, — *m. pl.* înjugaţi, — *f. pl.* înjugate.

ÎNJUMĂTĂȚI (a), *v.* couper en deux, partager par moitié, bisegmenter. || réduire de moitié. || *Țara Moldovei era injumătățită și luată de Leși* (N. COSTIN.), la Moldavie était réduite de moitié et prise par les Polonais.

CONJ. *Ind. pr.* injumătățesc.—*Inf. pr.* a injumătăți.—*Part. pr.* injumătățind.—*Part. pas.* injumătățit.

ÎNJUMATAȚI (a se), *vr.* faire deux moitiés, couper en deux.

ÎNJUMATAȚIRE, *s. f.* action de couper en deux, de réduire de moitié. || bisection.

ÎNJUNGHIA (a), *v.* tuer d'un coup de couteau, (de poignard, etc.), égorger, poignarder, jugulер

ÎNJUNGHIA (a se), *vr.* se tuer d'un coup de couteau, se poignarder.

CONJ. *Ind. pr.* injunghiu.—*Imparf.* injunghiam.—*Pas. déf.* injunghiai.—*Pl. q. parf.* injunghiasem.—*Fut. pr.* voiu injunghia.—*Cond. pr.* aș injunghia.—*Impér.* injunghie, injunghiați.—*Subj. pr.* să injunghiu, să injunghi, să injunghie.—*Inf. pr.* a injunghia.—*Part. pr.* injunghiând. *Part. pas.* injunghiat.

ÎNJUNGHIARE, *s. f.* action de tuer d'un coup de couteau, d'égorger. égorgement, jugulation.

ÎNJUNGHIAT, *adj.* tué d'un coup de couteau, égorgé, poignardé, jugulé. | *Sute de miei injunghiați*, des centaines d'agneaux égorgés.

F. GRAM. *f. s.* injunghiată ;—*m. pl.* injunghiați.—*f. pl.* injunghiate.

ÎNJURA (a), *v.* injurier, insulter, dire des gros mots, invectiver, dire des sottises.

CONJ. *Ind. pr.* injur, injuri, injură. — *Imparf.* injuram. — *Pas. déf.* injurai. — *Pl. q. parf.* injurasem. — *Fut. pr.* voiu injura. — *Cond. pr.* aș injura. — *Impér.* injură, injurați. — *Subj. pr.* să injur, să injuri, să injure.— *Inf. pr.* a injura. — *Part. pr.* injurând. — *Part. pas.* injurat.

ÎNJURA (a se), s'injurier mutuellement, s'insulter, se dire des injures, s'invectiver.

ÎNJURATOR, *adj.* injurieux, insultant, outrageant.

F. GRAM. *f. s.* injurătoare ; *m. pl.* injurători,—*f. pl.* injurătoare.

ÎNJURATURA, *s. f.* injure, insulte, gros mot, invective, juron.

PLUR. *sans art.* injurături ; — *avec l'art.* injuraturile.

ÎNJURIOS, *adj.* injurieux.

F. GRAM. *f. s.* injurioasă, — *m. pl.* injurioși, *f. pl.* injurioase.

ÎNLĂCRIMA (a), *v. imp.* faire pleurer. || *Ceapa înlacrimează prunciĭ și mumele chiar*, l'oignon fait pleurer les enfants et même les mères.

CONJ. *Ind. pr.* înlăcrimează. — *Inf. pr.* a înlăcrima. — *Part. pr.* înlăcrimând. — *Part. pas.* înlăcrimat.

ÎNLACRIMAT, *adj.* baigné de larmes. || *Cu gene înlacrimate* (C. KONAKI), les cils baignés de larmes.

F. GRAM. *f. s.* înlăcrimată, — *m. pl.* înlăcrimați ; — *f. pl.* înlăcrimate.

ÎNLĂNȚUI (a), *v.* enchainer. || *Și 'nlanțuindu-mĭ gâtul cu brațe de zăpadă* (M. EMIN.), et m'entourant le cou de ses bras de neige.

CONJ. *Ind. pr.* înlănțuesc —*Inf. pr.* a înlănțui. — *Part. pr.* înlănțuind. — *Part. pas.* înlănțuit.

ÎNLĂNȚUI (a se), *vr.* s'enchainer, se suivre *(au propre et au fig.)*

ÎNLĂNȚUIRE, *s. f.* action d'enchâiner. || *(au propre et au fig.)* enchaînement. || *Înlănțuirea robilor*, la mise à la chaine des esclaves. *Riguroasa înlănțuire a ideilor*, le rigoureux enchaînement des idées.

ÎNLANȚUIT, *adj.* enchainé, mis à la chaine. || *Un câine înlănțuit*, un chien enchainé.

F. GRAM. *f. s.* înlănțuită ; *m. pl.* înlănțuiți ; — *f. pl.* înlănțuite.

ÎNLARGI (a), *v.* V. a lărgi.

ÎNLAȚI (a), *v.* V. a lăți.

ÎNLĂTURA (a), *v.* écarter, mettre de côté.

CONJ. *Ind. pr.* înlătur. — *Imparf.* înlăturam. — *Pas. déf.* înlăturai. — *Pl. q. parf* înlăturasem. — *Part. pr.* voiu înlătura. — *Cond. pr.* aș înlătura. — *Impér.* înlătur, înlăturați. — *Subj. pr.* să înlătur, să înlăturĭ, să înlăture. — *Inf. pr.* a înlătura. —*Part. pr.* înlăturând.—*Part. pas.* înlăturat

ÎNLATURARE. *s. f.* action d'écarter, de mettre de côté. || *Prin înlăturarea tutulor piedicelor*, en écartant tous les obstacles.

ÎNLATURAT, *adj.* écarté, mis de côté.

F. GRAM. *f. s.* înlăturată ; — *m. pl.* înlăturați ; — *f. pl.* înlăturate.

ÎNLĂUNTRU, *adv.* à l'intérieur, au dedans, en dedans.

ÎNLEMNI (a), *v.* *(litt.* devenir comme du bois, se ligniſier), se raidir, devenir raide. || être stupéfié. || être frappé de stupeur. || *Înlemnise de frig*, il était devenu raide de froid, il était transi de froid.

CONJ. *Ind. pr.* înlemnesc. — *Inf. pr.* a înlemni.—*Part. pr.* înlemnind. — *Part. pas.* înlemnit.

ÎNLEMNIRE, *s. f.* action de se raidir, de devenir raide, d'être stupéfié. || raideur. || stupéfaction, stupeur.

ÎNLEMNIT, *adj.* raidi, pétrifié. || stupéfait, stupéfié. || *Remân toți cu toți înlemniți* (N. BOGD.), tous restent pétrifiés.

F. GRAM. *f. s.* înlemnită ; — *m. pl.* înlemniți, *f. pl.* înlemnite.

ÎNLESNI (a), *v.* faciliter, rendre facile, lever un obstacle, aplanir une difficulté. || ménager, procurer. || aider de sa bourse, secourir. *Am înlesnit împăcarea lor*, j'ai facilité leur réconciliation. || *Adesea l'am înlesnit*, je l'ai aidé de ma bourse bien souvent.

CONJ. *Ind. prés.* înlesnesc. — *Imparf.* înlesniam. — *Pas. déf.* înlesnii. — *Pl. q. parf.* înlesnisem. — *Fut. pr.* voiu înlesni. — *Cond. pr.* aș înlesni.— *Impér.* înlesnesce, înlesniți. *Subj. prés.* să înlesnesc, să înles-

nesc. să înlesnească.—*Inf. pr.* a înlesni. — *Part. pr.* înlesnind. — *Part. pas.* înlesnit.

ÎNLESNI (a se), *vr.* pouvoir, avoir la possibilité, être possible. || *Nu mĕ înlesnesce acum,* je ne puis pas à présent (mes moyens ne me le permettent pas). || *Omul dacă se gândesce orĭ-ce 'ĭ se înlesnesce* (A. Pann), tout devient facile à qui réfléchit.

ÎNLESNIRE, *s. f.* action de faciliter, etc. || facilité, aisance. || facilité de paiement. || *Cu înlesnire,* facilement. || *Are mare înlesnire la învĕţătură,* il apprend très facilement.

ÎNLESNITOR, *adj.* qui facilite, qui aide, qui secoure. || *Tăbliţele de ceară erau preferate de autorĭ fiind ele mai înlesnitoare corecturilor* (V. Alex.), les tablettes de cire étaient préférées par les auteurs parce qu'elles facilitaient les corrections.

F. Gram. *f. s.* înlesnitoare; — *m. pl.* înlesnitorĭ; — *f. pl.* înlesnitoare.

ÎNLESNIT, *part. pas de* a înlesni.

ÎNLOCUI (a), *v.* remplacer, mettre à la place de, substituer, tenir lieu de.

Conj. Se conjugue comme a locui.

ÎNLOCUI (a se), *vr.* se remplacer, se substituer.

ÎNLOCUIRE, *s. f.* action de remplacer, de substituer, etc. || remplacement, substitution.

Plur. *sans art.* înlocuirĭ; — *avec l'art.* înlocuirile.

ÎNLOCUIT, *adj.* remplacé, substitué, mis à la place de.

F. Gram. *f. s.* înlocuită; — *m. pl.* înlocuiţi; — *f. pl.* înlocuite.

ÎNLOCUITOR, *s. m.* remplaçant, substitut, suppléant.

Plur. *sans art.* înlocuitorĭ; — *avec l'art.* înlocuitorii.

ÎNMĂ, *s. f. (anc.)* mère. || *Cela ce 'şĭ va ucide muĭerea se va certa mai cumplit de cum 'şĭ ar ucide pe înmă-sa* (Pr. V. Lupu), celui qui tuera sa femme sera plus cruellement puni que s'il avait tué sa mère. || V. ima.

ÎNMÂNA (a), *v.* remettre en mains. || *Ĭi a înmânat scrisoarea,* il lui a remis la lettre.

Conj. *Ind. prés.* înmânez. — *Imparf.* înmânam. — *Pas. déf.* înmânaĭ. — *Pl. q. parf.* înmânasem. — *Fut. pr.* voiŭ înmâna. — *Cond. pr.* aş înmâna. — *Impér.* înmânează, înmânaţi. — *Subj. pr.* să înmânez, să înmânezĭ, să înmâneze. — *Inf. pr.* a înmâna. — *Part. pr.* înmânând. — *Part. pas.* înmânat.

ÎNMANARE, *s. f.* action de remettre en mains. || remise, livraison.

Plur. *sans art.* înmânărĭ; — *avec l'art.* înmânările.

ÎNMÂNAT, *adj.* remis en mains, livré.

F. Gram. *f. s.* înmânată; — *m. pl.* înmânaţi; — *f. pl.* înmânate.

ÎNMĂRI (a), *v. (anc.)* augmenter. || *L'aŭ mai înmărit de cum aŭ fost* (Chr. Cap.); ils ont encore augmenté (l'impôt).

Se conjugue a comme a mări.

ÎNMĂRMURI (a), *v. (litt,* devenir comme du marbre), être pétrifié, être frappé de stupeur, être stupéfié. || *Meseniĭ înmărmuriră,* les convives restèrent stupéfiés.

Conj. *Ind. pr.* înmărmuresc. — *Inf. pr.* a înmărmuri. — *Part. pr.* înmărmurind. — *Part. pas.* înmărmurit.

ÎNMĂRMURIRE, *s. f.* action d'être pétrifié, d'être frappé de stupeur. || stupéfaction, stupeur.

ÎNMĂRMURIT, *adj.* stupéfait, stupéfié.

F. Gram. *f. s.* înmărmurită; — *m. pl.* înmărmuriţi; — *f. pl.* înmărmurite.

ÎNMATRICULA (a), *v.* immatriculer.

Conj. *Ind. pr.* immatriculez. — *Inf. pr.* a înmatricula. — *Part. pr.* înmatriculând. — *Part. pas.* înmatriculat.

ÎNMATRICULARE, *s. f.* action d'immatriculer. || immatriculation.

Plur. *sans art.* înmatriculărĭ; — *avec l'art.* înmatriculările.

ÎNMATRICULAT, *adj.* immatriculé.

F. Gram. *f. s.* înmatriculată; — *m. pl.* înmatriculaţi; — *f. pl.* înmatriculate.

ÎNMICŞURA (a), *v. (anc.)* V. a micşora.

ÎNMIIT, *adj.* multiplié à l'infini.

F. Gram. *f. s.* înmiită; — *m. pl.* înmiiţi; — *f. pl.* înmiite.

ÎNMÎLI (a se), *vr.* V. a se înomoli.

ÎNMLADIA (a), *v.* V. a mladia.

ÎNMORMÎNTA (a), *v.* mettre au tombeau, inhumer, enterrer.

Conj. *Ind. pr.* înmormîntez. — *Inf. pr.* a înmormînta. — *Part. pr.* înmormîntând. — *Part. pas.* înmormîntat.

ÎNMORMÎNTARE, *s. f.* action de mettre au tombeau, d'inhumer, d'enterrer. || mise au tombeau, inhumation, enterrement.

Plur. *sans art.* înmormîntărĭ; — *avec l'art.* înmormîntările.

ÎNMORMÎNTAT, *adj.* mis au tombeau, inhumé, enterré.

F. Gram. *f. s.* înmormîntată; — *m. pl.* înmormîntaţi; — *f. pl.* înmormîntate.

ÎNMUGURI (a), *v.* donner des bourgeons, bourgeonner. || *Într'o zi înmugurește,* il pousse des bourgeons dans un seul jour.

Conj. *Ind. pr.* înmugurește. — *Inf. pr* a înmugurĭ. — *Part. pr* înmugurind. — *Part. pas.* înmugurit.

ÎNMUIA (a), *v.* V. a muia.

ÎNMUIAT, *adj.* V. muiat.

ÎNMURGI (a), *v. imp.* tomber (en parlant de la nuit). || *Cu încetul înmurgește* (G. Dem. Teod.), tout doucement le soir tombe.

Conj. *Ind. pr.* înmurgește.

ÎNMULȚI (a), *v.* multiplier.

Conj. *Ind. pr.* înmulțesc. — *Imparf.* înmulțiam. — *Pas. déf.* înmulțit. — *Pl. q. parf.* înmulțisem. — *Fut. pr.* voiu înmulți. — *Cond. pr.* aș înmulți. — *Impér.* înmulțește, înmulțiți. — *Subj. pr.* să înmulțesc, să înmulțești. — *Inf. pr.* a înmulți. — *Part. pr.* înmulțind. — *Part. pas.* înmulțit.

ÎNMULȚI (a se), *vr.* se multiplier, croitre, foisonner. || *Creșteți și vă înmulțiți*, croissez et multipliez. || *Unde corbii locuesc și ca frunza se înmulțesc* (P. Pop); où les corbeaux habitent et se multiplient énormément.

ÎNMULȚIRE, *s. f.* action de multiplier. || multiplication. || foisonnement.

Plur. *sans art.* înmulțiri; — *avec l'art.* înmulțirile.

ÎNMULȚIT, *adj.* multiplié.

F. Gram. *f. s.* înmulțită; — *m. pl.* înmulțiți; — *f. pl.* înmulțite.

ÎNNĂBUȘI (a), *v.* étouffer.

Conj. *Ind. pr.* înnăbușesc. — *Imparf.* înnăbușiam. — *Pas. déf.* înnăbușit. — *Pl. q. parf.* înnăbușisem. — *Fut. pr.* voiu înnăbuși. — *Cond. pr.* aș înnăbuși. *Impér.* înnăbușește, înnăbușiți. — *Subj. pr.* să înnăbușesc, să înnăbușești, să înnăbușească. — *Inf. pr.* a înnăbuși. — *Part. pr.* înnăbușind. — *Part. pas.* înnăbușit.

ÎNNĂBUȘI (a se, a 'și), *vr.* s'étouffer, suffoquer.

ÎNNĂBUȘIRE, *s. f.* action d'étouffer. || étouffement, suffocation.

Plur. *sans art.* înnăbușiri; — *avec l'art.* înnăbușirile.

ÎNNĂBUȘIT, *adj.* étouffé, suffoqué. || *Ea se boci'a înnăbușită cu pestelca la ochi*, son tablier sur les yeux elle étouffait ses plaintes.

ÎNNĂBUSITE (pe —), *loc. adv.* à l'étouffée. || en se cachant.

ÎNNĂBUȘITOR, *adj.* étouffant, suffoquant.

F. Gram. *f. s.* înnăbușitoare; — *m. pl.* înnăbușitori; — *f. pl.* înnăbușitoare.

ÎNNĂDUȘI (a), *v.* suer, transpirer. || 2° *[Mold.]* étouffer. || *Și 'l învălia ĭute cu paĭe de 'l înnăduș'ia* (I. Creangă), et vite il l'enveloppait avec de la paille à l'étouffer. || *Cât pe ce era să 'l înnăduș'e pe bietu om* (N. Bogd), un peu plus il étouffait le pauvre homme. || *Mă înnaduș!* j'étouffe!

Conj. *Ind. pr.* înnăduș'esc. — *Imparf.* înnăduș'iam. — *Pas. déf.* înnăduș'it. — *Pl. q. parf.* înnăduș'isem. — *Fut. pr.* voiu înnăduși. — *Cond. pr.* aș înnăduși — *Impér.* înnăduș'esc'e, înnăduș'iți. — *Cond. pr.* să înnăduș'esc, să înnăduș'ești, să înnăduș'ească. — *Inf. pr.* a înnăduși. — *Part. pr.* înnăduș'ind — *Part. pr.* înnăduș'it.

1. **ÎNNĂDUȘI** (a se), *vr.* 1° être en sueur. || 2° *[Mold.]* étouffer, suffoquer. || 1° *M'am înnăduș'it*, je suis en nage. || 2° *Ĭesi repede din casă simțind că se înnăduș'ă* (N. Gane), il sortit rapidement de la maison sentant qu'il suffoquait.

ÎNNĂDUȘIRE, *s. f.* 1° action de suer, de transpirer. || transpiration. || 2° *[Mold.]* action d'étouffer, de suffoquer. || étouffement, suffocation. || *Înnăduș'irea libertăților*, l'étouffement des libertés.

ÎNNĂDUȘIT, *adj.* 1° en sueur, en nage, en transpiration. || 2° *[Mold.]* étouffé, suffoqué. *Aude un muget înnăduș'it* (I. Creangă), il entend un mugissement étouffé.

F. Gram. *f. s.* înnăduș'ită; — *m. pl.* înnăduș'iți; — *f. pl.* înnăduș'ite.

ÎNNĂDI (a), *v.* ajouter (pour compléter), rallonger, unir (deux objets), abouter. || *Am înnădit bicĭul*, j'ai ajouté un bout de ficelle à mon fouet qui était trop court. || *A înnădit casa lui*, il a ajouté (une chambre, une aile, etc.), à sa maison.

Conj. *Ind. pr.* înnădesc. — *Inf. pr.* a înnădi. — *Part. pr.* înnădind. — *Part. pas.* înnădit.

ÎNNĂDI (a se), *vr.* se lier (au mauvaise part). || prendre l'habitude de venir au même endroit. || *Nu te înnădi cu el*, ne te lie pas avec lui. || *L'am poftit de două-trei ori și acum se înnădesce*, je l'ai invité deux ou trois fois et maintenant il vient continuellement (on ne peut plus se débarrasser de lui). || *Nisce porci să înnădiseră în grădină la papușoi* (I. Creangă), des porcs avaient pris l'habitude de venir manger le maïs dans le jardin. || *Un uliu care se eam înnădise prin acele locuri*, un épervier qui avait pris l'habitude de venir dans ces parages.

ÎNNĂDIRE, *s. f.* action d'ajouter (pour compléter), de rallonger, d'unir (deux objets), d'abouter. || action de se lier (en mauvaise part), de prendre l'habitude de venir au même endroit.

ÎNNĂDIT, *part. pas. de* a înnădi.

F. Gram. *f. s.* înnădită; — *m. pl.* înnădiți; — *f. pl.* înnădite.

ÎNNĂDITURĂ, *s. f.* chose ajoutée, partie rapportée, annexe.

ÎNNAIMI (a se), *vr.* V. a se năimi.

ÎNNĂSCUT, *adj.* inné.

F. Gram. *f. s.* înnăscută; — *m. pl.* înnăscuți; — *f. pl.* înnă-cute.

ÎNNĂSTURAT, *adj.* garni de boutons (en parlant d'un habit). || ayant la forme d'un bouton, arrondi (C. Konaki).

F. Gram. *f. s.* înnăsturată; — *m. pl.* înnăsturați; — *f. pl.* înnăsturate.

ÎNNĂRAVI (a), *v.* mal habituer, gâter, vicier, corrompre. || *Pentru ca poate să înnăravească și pe fata ei* (I. Creangă), parce qu'elle peut (par son exemple) gâter sa fille.

Conj. Se conjugue comme a năravi.

ÎNNĂRĂVIT, *adj.* qui a de mauvaises habitudes, gâté, vicié, corrompu. || vicieux. || *'Mĭ tot spune că eșĭ rea de gură și înnărăvită, și că nu este de chip să maĭ staĭ la casa mea* (I. CREANGĂ); il me dit continuellement que tu es mauvaise langue et de mauvaises mœurs, et qu'il n'y a pas moyen que tu restes dans ma maison. || *Un cal înnărăvit*, un cheval vicieux.

F. GRAM. *f. s.* înnărăvită; — *m. pl.* înnărăvițĭ; — *f. pl.* înnărăvite.

ÎNNEBUNI (a), v. devenir fou, délirer, extravaguer, s'affoler. || *A înnebunit*, il est devenu fou.

CONJ. *Ind. pr.* înnebunesc. — *Inf. pr.* a înnebuni. — *Part. pr.* înnebunind. — *Part. pas.* înnebunit.

ÎNNEBUNIRE, *s. f.* action de devenir fou, de s'affoler. || folie, affolement.

ÎNNEBUNIT, *adj.* devenu fou, affolé.

F. GRAM. *f. s.* înnebunită; — *m. pl.* înnebuniți; — *f. pl.* înnebunite.

ÎNNECA (a), v. noyer. || étouffer, suffoquer. || submerger, inonder. || *Ca să nu se înnece anii cei trecuți* (GR. URECH.), afin que les années ne se perdent pas dans l'oubli. || *Mĕ înnecă plânsul și inima mi se frânge!* (D. OLLĂN.), les larmes m'étouffent et mon cœur se brise! || *Mĕ înnecă fumul*, la fumée me suffoquait. || *Ploile au înnecat câmpiile*, les pluies ont inondé les campagnes.

CONJ. *Ind. pr.* înnec, înnecĭ, înnecă. — *Imparf.* înnecam. — *Pas. déf.* înnecaĭ. — *Pl. q. parf.* înnecasem. — *Fut. pr.* voiŭ înneca. — *Cond. pr.* aș înneca. — *Impér.* înnecă, înnecațĭ. — *Subj. pr.* să înnec, să înnecĭ, să înnece. — *Inf. pr.* a înneca. — *Part. pr.* înnecând. — *Part. pas.* înnecat.

ÎNNECA (a se), *vr.* se noyer. || s'étouffer, s'étrangler. || *S'a înnecat*, il s'est noyé. || *M'am înnecat cu un os*, je me suis étranglé avec un os. || *A se înneca în lacrimĭ*, fondre en larmes. || *Cine dă din mâinĭ nu se înnecă* (BARONZI), qui fait des pieds et de mains ne se noie pas. || *A se înneca tocmaĭ la mal*, se noyer juste au port, échouer au moment de réussir. || Loc. *Par'că ți s'a înnecat corăbiile (litt.* on dirait que tes vaisseaux ont fait naufrage), tu as l'air navré.

ÎNNECĂCĬOS, *adj.* étouffant, suffoquant.

F. GRAM. *f. s.* înnecăcioasă; — *m. pl.* înnecăcioși; — *f. pl.* înnecăcioase.

ÎNNECĂCIUNE, *s. f.* noyade. || submersion, inondation. || étouffement, suffocation.

ÎNNECARE, *s. f.* action de noyer, de submerger, d'inonder, d'étouffer, de suffoquer.

ÎNNECAT, *adj.* noyé, submergé, inondé. || étouffé, suffoqué.

F. GRAM. *f. s.* înnecată; — *m. pl.* înnecați; — *f. pl.* înnecate.

ÎNNEGRI (a), *s.* noircir, rendre noir, mâchurer. || dénigrer, calomnier.

CONJ. *Ind. pr.* înnegresc. — *Inf. pr.* a înnegri. — *Part. pr.* înnegrind. — *Part. pas.* înnegrit.

ÎNNEGRI (a se), *vr.* se noircir, devenir noir, se mâchurer. || s'assombrir, s'obscurcir. || *Cum 'ți merg puiĭ, corbule? — De ce merg se înnegresc.* (GOL.) Comment vont tes petits, ami corbeau? — Ils deviennent chaque jour plus noirs.

ÎNNEGRIRE, *s. f.* action de noircir. || noircissement. || action de dénigrer, de calomnier. || dénigrement, calomnie.

ÎNNEGRIT, *adj.* noirci. || assombri, obscurci. || dénigré, calomnié.

F. GRAM. *f. s.* înnegrită; — *m. pl.* înnegriți; — *f. pl.* înnegrite.

ÎNNEGURAT, *adj.* embrumé.

F. GRAM. *f. s.* înnegurată; — *m. pl.* înnegurați; — *f. pl.* înnegurate.

ÎNNEMERI (a), *v.* V. a nemeri.

ÎNNEMEȚIT. *adj. (Mold.)* enneigé, rempli de neige, enseveli sous la neige.

F. GRAM. *f. s.* înnemețită; — *m. pl.* înnemețiți; — *f. pl.* înnemețită.

ÎNNOBILI (a), v. ennoblir.

CONJ. *Ind. pr.* înnobilesc. — *Inf. pr.* a înnobili. — *Part. pr.* înnobilind. — *Part. pas.* înnobilit.

ÎNNOBILIRE, *s. f.* action d'ennoblir. || ennoblissement.

ÎNNOBILIT, *adj.* annobli.

F. GRAM. *f. s.* înnobilită; — *m. pl.* înnobiliți; *f. pl.* înnobilite.

ÎNNODA (a), nouer, faire un nœud, lier, attacher. || *(au fig.)* embrouiller. || *Nu poate înnoda două ideĭ*, il ne peut pas lier deux idées ensemble. || *Ce tot ceriĭ și tot înnozĭ'* (P. POP.) Qu'est-ce tu demandes et baragouines là?

CONJ. *Ind. pr.* înnod. — *Inf. pr.* a înnoda. — *Part. pr.* înnodând. — *Part. pas.* înnodat.

ÎNNODA (a se), *vr* se nouer. || *(au fig.)* se mêler. || *Nu se înnodă la ceartă cu mojicul* (A. PANN), il ne se commet pas avec un manant.

ÎNNODARE, *s. f.* action de nouer, de faire un nœud, de lier, d'attacher.

ÎNNODAT, *adj.* noué, lié, attaché.

F. GRAM. *s. f.* înnodată; — *m. pl.* înnodați; — *f. pl.* înnodate.

ÎNNODĂTURĂ, *s. f.* nœud, lien, attache. || *Cele maĭ tarĭ înnodăturĭ maĭ lesne se rup* (GOL.), les liens les plus solides se rompent plus facilement.

PLUR. *sans art.* înnodăturĭ; — *avec l'art.* înnodăturile.

ÎNNOI (a), *v.* innover, renouveler, mettre à neuf, restaurer, réédifier, rafraîchir. || *Mâine anul se înnoiește* (P. POP.), nous entrons demain dans une nouvelle année. || *Înnoi zidurile cetății care fuseseră altă dată stricate,*

il restaura les murs de la forteresse qui avaient été autrefois endommagés. || *A înnoit oraşul*, il a restauré la ville.

Conj. *Ind. pr.* innoesc, — *Imparf.* innoiam, — *Pas. déf.* innoit. — *Pl. q. parf.* innoisem, — *Fut. pr.* voiu innoi. — *Cond. pr.* aş innoi. — *Impér.* innoesce, innoiţi. — *Subj. pr.* să innoesc, să innoeşci, să innoească. — *Inf. pr.* a innoi. — *Part. pr.* innoind. — *Part. pas.* innoit.

ÎNNOI (a se), *rr.* se renouveler. || Loc. *S'a înnoit*, il a renouvelé sa garde robe, il a mis des habits neufs. || *Să ne cărpim, că nu putem să ne tot înnoim* (A. Pann); rapiéçons nous, car nous ne pouvons pas toujours acheter du neuf.

ÎNNOIRE, *s. f.* action d'innover, de renouveler, etc. || innovation, renouvellement, mise à neuf, restauration, rafraîchissement. || *Înnoirea păcei* (Mir. Cost.), le renouvellement de la paix. || *Înnoirile ce se fac în obiceiuri pornesc din oraşe* (A. Lambr.), les innovations qui se produisent dans les habitudes viennent des villes.

ÎNNOIT, *adj.* innové, renouvelé, mis à neuf, restauré, rafraîchi.

Plur. *sans art.* înnoiri ; — *avec l'art.* înnoirile.

ÎNNOITOR, *s. m.* innovateur.

Plur. *sans art.* înnoitori ; — *avec l'art.* înnoitorii.

ÎNNOITURĂ, *s. f.* innovation, nouveauté, renouvellement. *Înnoitura păcei* (Mir. Cost.), le renouvellement de la paix. || *S'au împlat trei înnoituri de Domni* (Mir Cost.), il y a eu trois changements de Princes. || *Firea neamului e lacomă la înnoituri* (Mir Cost.), c'est dans le caractère de la race d'aimer les changements.

Plur. *sans art.* înnoituri ; — *avec l'art.* înnoiturile.

ÎNNOMOLI (a se), *rr.* s'embourber. || *Cine nu vrea să se înnomolească, de noroiu să se ferească* (A. Pann); qui ne veut pas s'embourber, doit se garer de la boue.

Conj. *Ind. pr.* mă înnomolesc. — *Imparf.* mă înnomoliam. — *Pas. déf.* mă înnomolii. — *Pl. q. parf.* mă înnomolisem. — *Fut. pr.* mă voiu înnomoli. — *Cond. pr.* mă aş înnomoli. — *Impér.* înnomolesce, înnomoliţi. — *Subj. pr.* să mă înnomolesc, să te înnomoleşci, să se înnomolească. — *Inf. pr.* a înnomoli. — *Part. pr.* înnomolind. *Part. pas.* înnomolit.

ÎNNOMOLIRE, *s. f.* action de s'embourber. || embourbement.

ÎNNOMOLIT, *adj.* embourbé.

F. Gram. *f. s.* înnomolită ; — *m. pl.* înnomoliţi ; — *f. pl.* înnomolite.

ÎNNOPTA (a), *v. imp.* 1° venir (en parlant de la nuit), tomber (en parlant du soir). || 2° passer la nuit. 1° *Înnoptează*, la nuit vient. || *Abia înnoptase*, la nuit était à peine tombée. || *Fiind-că înnopta, se hotărîră ca toţi să se culce* (N. Bogd.); comme la nuit venait, ils décidèrent que tous se coucheraient. || 2° *Aŭ înnoptat într'un sat*, ils ont passé la nuit dans un village.

ÎNNOPTAT, *adv.* sur le soir, très tard. || *Ce căutaţi aşa înnoptat pe la casele creştinilor?* (A. Odob.) Que cherchez-vous si tard chez les gens?

Conj. *Ind pr.* înnoptez. — *Inf. pr.* a înnopta. — *Part. pr.* înnoptând. — *Part. pas.* înnoptat.

ÎNNOPTATE (pe —), *loc. adv.* sur le soir, à la tombée de la nuit.

ÎNNOROI (a), *v.* tacher de boue, remplir de boue, crotter, souiller.

Conj. *Ind. pr.* înnoroiesc. — *Inf. pr.* a înnoroi. — *Part. pr.* înnoroind. — *Part. pas.* înnoroit.

ÎNNOROIRE, *s. f.* action de tacher de boue, de crotter, de souiller.

ÎNNOROIT, *adj.* taché de boue, rempli de boue, crotté, souillé.

F. Gram. *f. s.* înnoroită ; — *m. pl.* înnoroiţi ; — *f. pl.* înnoroite.

ÎNNOT, *l. adv. p.* in not, à la nage, en nageant. || *Trece înnot dincolo* (I. Creanga), il passe à la nage de l'autre côté (de la rivière).

ÎNNOTA (a), *v.* nager. || *Ah! calul meŭ nu poate sa calce şi pămîntul şi mările să 'nnoate!* (V. Alex.) Ah! mon cheval ne peut pas franchir le monde au galop et les mers à la nage.

Conj. *Ind. pr.* înnot. — *Imparf.* înnotam. — *Pas. déf.* înnotaĭ. — *Pl. q. parf.* înnotăsem. — *Fut. pr.* voiu înnota. — *Cond. pr.* aş înnota. — *Impér* înnoată, înnotaţi. — *Subj. pr.* să înnot, să înnoĭ, să înnoate. — *Inf. pr.* a înnota. — *Part. prés.* înnotând. — *Part. pas.* înnotat.

ÎNNOTARE, *s. f.* action de nager. || natation.

ÎNNOTAT, *s. n.* nage, natation.

ÎNNOURA (a se), *rr.* se couvrir de nuages, s'obscurcir, s'assombrir, s'attrister. || *Iar se înnoură a ploaie*, le temps se couvre de nouveau.

Conj. *Ind pr.* se înnourează. — *Inf. pr.* a se înnoura. — *Part. pr.* înnourându-se. — *Part. pas.* înnourat.

ÎNNOURARE, *s f.* action de se couvrir de nuage, de s'obscurcir, de s'assombrir, de s'attrister.

ÎNNOURAT, *adj.* couvert de nuages, obscurci, assombri, attristé. || *Cu fruntea înnourată* (Al. Odob.), le front assombri.

F. Gram. *f. s.* înnourată ; — *m. pl.* înnouraţi ; — *f. pl.* înnourate.

ÎNNOURAT, *adv.* sombrement. || *Dacă 'l vezi adesea gândind înnourat* (D. Ollan.); si tu la vois souvent rêvant d'un air sombre.

ÎNNUMĂRA (a). *v.* compter. || *Innumără florile cari cad* (DELAVR.), il compte les fleurs qui tombent. || V. a număra.

INOCENT, *adj.* innocent. || V. nevinovat.

F. GRAM. *f. s.* inocentă ; — *m. pl.* inocenţi ; — *f. pl.* inocente.

INOCENŢĂ, *s. f.* innocence. || V. nevinovaţie.

INOCULA (a), *v.* inoculer.

CONJ. *Ind. pr.* inoculez. — *Inf. pr.* a inocula. — *Part. pr.* inoculând. — *Part. pas.* inoculat.

INOCULARE, *s. f.* action d'inoculer. || inoculation.

INOCULAT, *adj.* inoculé.

F. GRAM. *f. s.* inoculată ; — *m. pl.* inoculaţi ; — *f. pl.* inoculate.

INOCULAŢIE *et* **inoculaţiune**, *s. f.* inoculation.

PLUR. *sans art.* inoculaţii *et* inoculaţiuni ; — *avec l'art.* inoculaţiile *et* inoculaţiunile.

ÎNODA (a), *v.* V. a înnoda.

ÎNODOR, *adj.* inodore.

F. GRAM. *f. s.* inodoră ; — *m. pl.* inodori ; — *f. pl.* inodore.

INOFENSIV, *adj.* inoffensive.

F. GRAM. *f. s.* inofensivă ; — *m. pl.* inofensivi ; — *f. pl.* inofensive.

ÎNOI (a), V. a înnoi.

ÎNOMENIRE, *s. f. (anc.)* incarnation.

ÎNOMOLI (a), *v.* V. a înnomoli.

INOPORTUN, *adj.* inopportun.

F. GRAM. *f. s.* inoportună ; — *m. pl.* inoportuni ; — *f. pl.* inoportune.

ÎNOPTA (a), *v.* V. a înnopta.

ÎNORA (a se), *v.* V. a se înnoura.

INOROG *s. m.* 1° *(anc.)* licorne. || 2° rhinocéros.

ÎNOROI (a), *v.* V. a innoroi.

ÎNOTA (a), *v.* V. a înnota.

INOVA (a), *v.* innover.

CONJ. *Ind. pr.* inovez. — *Inf. pr.* a inova. — *Part. pr.* inovând. — *Part. pas.* inovat.

INOVARE, *s. f.* action de innover. || innovation.

PLUR. *sans art.* inovări ; — *avec l'art.* inovările.

INOVAŢIE *et* **inovaţiune**, *s. f.* innovation.

PLUR. *sans art.* inovaţii *et* inovaţiuni ; — *avec l'art.* inovaţiile *et* inovaţiunile.

INOVAT, *adj.* innové.

F. GRAM. *f. s.* inovată ; — *m. pl.* inovaţi ; — *f. pl.* inovate.

INOVATOR, *s. m.* innovateur.

PLUR. *sans art.* inovatori ; — *avec l'art.* inovatorii.

ÎNRĂDĂCINA (a), *v.* enraciner.

CONJ. *Ind. pr.* înrădăcinez. — *Imparf.* înrădăcinam. — *Part. def.* înrădăcina. — *Pl. q. parf.* înrădăcinasem. — *Fut. pr.* voiŭ înrădăcina. — *Cond. pr.* aş înrădăcina. — *Impér.* înrădăcinează, înrădăcinaţi. — *Subj. pr.* să înrădăcinez, să înrădăcinezi, să înrădăcineze. — *Inf. pr.* a înrădăcina. — *Part. pr.* înrădăcinând. — *Part. pas.* înrădăcinat.

ÎNRĂDĂCINA (a se), *vr.* s'enraciner, s'invétérer.

ÎNRĂDĂCINARE, *s. f.* action d'enraciner, de s'enraciner, de s'invétérer. || enracinement.

ÎNRĂDĂCINAT, *adj.* enraciné, invétéré.

F. GRAM. *f. s.* înrădăcinată ; — *m. pl.* înrădăcinaţi ; — *f. pl.* înrădăcinate.

ÎNRĂFTURAT, *adj. [Trans.]* pomponné. || *Înşelat şi 'nrăfturat, cum e bun de încălecat* (P. POP.) ; sellé, pomponné, bon à monter.

F. GRAM. *f. s.* înrăfturată ; — *m. pl.* înrăfturaţi ; — *f. pl.* înrăfturate.

ÎNRĂMURA (a se), *vr.* pousser des branches, devenir touffu. || *Trebuie să taie neîncetat vîrfurile, ca să se înrămureze pomul* (A. PANN), on doit élaguer sans cesse les bouts des branches pour rendre l'arbre plus touffu.

CONJ. *Ind. pr.* se înrămurează. — *Inf. pr.* a se înrămura. — *Part. pr.* înrămurând. — *Part. pas.* înrămurat.

ÎNRĂMURARE, *s. f.* action de pousser des branches, de devenir touffu.

ÎNRĂMURAT, *adj.* couvert de branches, devenu touffu.

F. GRAM. *f. s.* înrămurată ; — *m. pl.* înrămuraţi ; — *f. pl.* înrămurate.

ÎNRĔUTĂŢI (a), *v.* rendre méchant, rendre mauvais.

CONJ. *Ind. pr.* înrĕutăţesc. — *Imparf.* înrĕutăţiam. — *Pas. déf.* înrĕutăţii. — *Pl. q. parf.* înrĕutăţisem. — *Fut. pr.* voiŭ înrĕutăţi. — *Cond. pr.* aş înrĕutăţi. — *Impér.* înrĕutăţeşte, înrĕutăţiţi. — *Subj.* să înrĕutăţesc, să înrĕutăţeşti, să înrĕutăţească. — *Inf. pr.* a înrĕutăţi. — *Part. pr.* înrĕutăţind. — *Part. pas.* înrĕutăţit.

ÎNREUTĂŢI (a se), *vr.* devenir méchant, devenir mauvais. || empirer. || se pervertir.

ÎNREUTĂŢIRE, *s. f.* action de rendre et de devenir méchant ou mauvais, action d'empirer, de se pervertir.

ÎNREUTĂŢIT, *adj.* devenu mauvais, devenu méchant, plein de méchanceté. || perverti, pervers. || *Urmînd cu înrĕutăţită violenie planul lor* (AL. ODOB.), poursuivant leur plan avec une fourberie perverse. || *Gluma înrĕu-*

tăţită a stăpânului său (AL. ODOB.), la cruelle plaisanterie de son maitre.

F. GRAM. *f. s.* înrĕutăţită; — *m. pl.* înrĕutăţiţi; — *f. pl.* înrĕutăţite.

ÎNREI (a se), *vr. [Mold.]* empirer, devenir mauvais, devenir méchant. || se pervertir, devenir pervers. || *Rana mergea înrĕindu-se*, la blessure allait en empirant. || *S'a înrĕit lumea*, le monde s'est perverti. || *Codrul se 'ndesesce, drumul se 'nreiesce* (P. POP.); le forêt s'épaissit, le chemin devient mauvais.

CONJ. *Ind. pr.* se înrĕesce — *Imp. pr.* a se înrĕi. — *Part. pr.* înrĕindu-se. — *Part. pas.* înrĕit.

ÎNRĔIRE, *s. f.* action de devenir mauvais, de devenir méchant, d'empirer. || perversion.

ÎNREIT, *adj.* devenu mauvais ou méchant, perverti, pervers.

F. GRAM. *f. s.* înrĕită; — *m. pl.* înrĕiţi; — *f. pl.* înrĕite.

INREGIMENTA (a), *v.* enrégimenter.

CONJ. *Ind. pr.* înregimentez. — *Inf. pr.* a înregimenta — *Part. pr.* înregimentând — *Part. pas.* înregimentat.

INREGIMENTARE, *s. f.* action d'enrégimenter.

INREGIMENTAT, *adj.* enrégimenté.

F. GRAM. *f. s.* înregimentată; — *m. pl.* înregimentaţi; — *f. pl.* înregimentate.

INREGISTRA (a), *v.* enregister.

CONJ. *Ind. pr.* înregistrez. — *Inf. pr.* a înregistra. — *Part. pr.* înregistrând. — *Part. pas.* înregistrat.

ÎNREGISTRARE, *s. f.* action d'enregistrer. || enregistrement.

ÎNREGISTRAT, *adj.* enregistré.

F. GRAM. *f. s.* înregistrată; — *m. pl.* înregistraţi; — *f. pl.* înregistrate.

ÎNREGISTRĂTOR, *s. m.* enregistreur.

ÎNRÎURI (a), *v.* influer, influencer, exercer une influence.

CONJ. *Ind. pr.* înrîuresc. — *Imparf.* înrîuiam. — *Pas. déf.* înrîuii. — *Pl. q. parf.* înrîuisem. — *Fut. pr.* voiŭ înrîui. — *Cond. pr.* aş înrîui. — *Impér.* înrîuresce, înrîuiţi. — *Subj. pr.* să înrîuresc, să înrîuescĭ, să înrîuească. — *Inf. pr.* a înrîui. — *Part. pr.* înrîuind. — *Part. pas.* înrîurit.

ÎNRÎURIRE, *s. f.* action d'influer, d'influencer. || influence.

PLUR. *sans art.* înrîuiri; — *avec l'art.* înrîuirile.

ÎNRODI (a), *v. imp.* produire (des fruits). || rendre fécond, féconder. || *Ţinuturile luĭ înrodiau portocale*, son pays produisait des oranges. || *Soarele milostiv înrodesce brazda* (N. BALC.), le soleil bienfaisant féconde le sillon.

CONJ. *Ind. pr.* înrodesc. — *Inf. pr.* a înrodi. — *Part. pr.* înrodind. — *Part. pas.* înrodit.

ÎNRODIRE, *s. f.* action de produire (des fruits) || action de rendre fécond, de féconder.

INROLA (a), *v.* enrôler.

CONJ. *Ind. pr.* înrolez. — *Inf. pr.* înrola. — *Part. pr.* înrolând. — *Part. pas.* înrolat.

INROLARE, *s. f.* action d'enrôler. || enrôlement.

PLUR. *sans art.* înrolări; — *avec l'art.* înrolările.

INROLAT, *adj.* enrôlé.

F. GRAM. *f. s.* înrolată; — *m. pl.* înrolaţi; — *f. pl.* înrolate.

ÎNROŞI (a), *vr.* rougir, devenir rouge. || teindre en rouge. || *De-a sângeluĭ vĕrsare pămîntul se înroşia* (C. NEGRUZZI), la terre était rougie du sang versé.

CONJ. Se conjugue comme a se roşi.

ÎNROŞIRE, *s. f.* action de rougir, de devenir rouge. || rougeur.

ÎNROŞIT, *adj.* devenu rouge, rougi, teint en rouge.

F. GRAM. *f. s.* înroşită; — *m. pl.* înroşiţi; — *f. pl.* înroşite.

ÎNROTAT, *adj.* qui fait la roue, qui est tout rond. || *Păunul înrotat*, le paon qui fait la roue. || *Măr înrotat* (P. POP.), pomme toute ronde.

F. GRAM. *f. s.* înrotată; — *m. pl.* înrotaţi; — *f. pl.* înrotate

1. **ÎNS** *et* **însu**, *pron.* même. || *Eŭ însu-mĭ*, moi-même — *Tu însu-ţĭ*, toi-même. — *El însu-şi*, lui-même. — *Ea însă-şi*, elle-même. — *Noĭ înşi-ne*, nous-mêmes. — *Voĭ înşi-vĕ*, vous-mêmes. — *Eĭ însi-şi*, eux-mêmes.

2. **ÎNS** *et* **însu**, *pron.* lui-même, lui. || *Toate printr'însul sau făcut*, c'est par lui que tout s'est fait.

ÎNS, *s. m. [usité seulement au plur. masc.]* personne, individu. || *Doĭ înşi se duceau la tîrg*, deux individus s'en allaient au marché.

ÎNSĂ, *conj.* mais, cependant, toutefois. || *Omul însă-ĭ vită bună* (D. OLLAN.), mais l'homme est une bonne bête.

ÎNSĂCSĂNA (a), *v. [fam.]* ensacher, mettre dans un sac, fourrer dans un sac (P. ISPIRESCU).

ÎNSĂILA (a), *v.* faufiler (une étoffe).

CONJ. *Ind. pr.* însăilez. — *Inf. pr.* a însăila. — *Part. pr.* însăilând. — *Part pas.* însăilat.

ÎNSĂILARE, *s. f.* action de faufiler. || faufilage.

ÎNSĂILAT, *s. n.* faufilage.

ÎNSĂILAT, *adj.* faufilé.

F. GRAM. *f. s.* însăilată; — *m. pl.* însăilaţi; — *f. pl.* însăilate.

ÎNSĂMĂRAT, *adj.* bâté. || *Pleacă Costea la*

Galați cu cătirii 'nsămărați (P. Pop.), Costea part pour Galatz avec des mulets bâtés.

ÎNSĂNATOȘA (a se), *v.* V. a se însănătoși.

ÎNSĂNATOȘI (a se), *vr.* recouvrer la santé, se remettre, aller bien. || *De când nu te am văzut, m'am însănătoșit ;* depuis que je ne t'ai vu, j'ai recouvré la santé.

ÎNSĂNĂTOȘIRE, *s. f.* action de recouvrer la santé. || rétablissement (de la santé), guérison.

ÎNSĂNĂTOȘIT, *adj.* remis, rétabli, guéri.

F. Gram. *f. s.* însănătoșită ; — *m. pl.* însănătoșiți ; — *f. pl.* însănătoșite.

ÎNSÂNGERAT, *adj* sanglant, couvert de sang, ensanglanté. || *Numai ochii i se mișcau în cap, roșietici, însângerați* (N. Gane) ; on ne voyait remuer dans son visage que ses yeux, rouges, ensanglantés.

F. Gram. *f. s.* însângerată ; — *m. pl.* însângerați ; — *f. pl.* însângerate.

ÎNSĂRCINA (a), *v.* charger *(au propr. et au fig.).*

Conj. *Ind. pr.* însărcinez. — *Imparf.* însărcinam. — *Pas. déf.* însărcinai. — *Pl. q. parf.* însărcinasem. — *Fut. pr.* voiu însărcina. — *Cond. pr.* aș însărcina — *Impér.* însărcinează, însărcinați. — *Subj. pr* să însărcinez, să însărcinezi, să însărcineze. — *Inf. pr.* a însărcina. — *Part. pr.* însărcinând. — *Part. pas.* însărcinat.

ÎNSĂRCINA (a se), *vr.* charger, se charger *(au propr. et au fig.)* || *Atît s'a însărcinat țara și atît s'a jăfuit* (Zil. Rom.), on a si lourdement chargé le pays d'impôts et on l'a tant dépouillé. || *S'a însărcinat cu scrisoarea mea,* il s'est chargé de ma lettre.

ÎNSĂRCINARE, *s. f.* action se charger. || charge. || mission.

ÎNSĂRCINAT, *adj.* chargé *(au propr. et au fig.).* || *O femeie însărcinată,* une femme enceinte.

F. Gram. *f. s.* însărcinată ; — *m. pl.* însărcinați, — *f. pl.* însărcinate.

ÎNSĂRCINATA, *adj. fém.* enceinte. || *Peste câteva zile împărăteasa s'a simțit însărcinată* (P. Ispir.), quelques jours après la reine s'aperçut qu'elle était enceinte. || V. însărcinat.

ÎNSCÂRBIRE, *s. f.* dégoût.

ÎNSCÂRBIT, *adj.* V. scârbit.

F. Gram. *f. s.* inscârbită ; — *m. pl.* inscârbiți ; *f. pl.* inscârbite.

ÎNSCĂUNA (a), *v.* mettre sur le trône.

ÎNSCĂUNARE, *s. f.* avènement au trône.

ÎNSAXÂNA (a), *v.* V. a însăcsâna.

ÎNSCEPTRAT, *adj.* qui porte le sceptre. || *În mâna-i însceptrată* (M. Emin.), dans sa main qui tient le sceptre.

F. Gram. *f. s.* insceptrată ; — *m. pl.* insceptrați ; — *f. pl.* insceptrate.

ÎNSCHIMBA (a se), *vr.* se changer, changer de vêtements.

ÎNSCIINȚA (a), *v.* V. a înștiința.

ÎNSCRIE (a), *v.* inscrire.

Conj. Se conjugue comme **a scrie.**

ÎNSCRIERE, *s. f.* action d'inscrire. || inscription.

Pluр. *sans art.* inscrieri ; — *avec l'art.* inscrierile.

ÎNSCRIPȚIE *et* **înscripțiune**, *s. f.* inscription.

Pluр. *sans art.* inscripții *et* inscripțiuni ; — *avec l'art.* inscripțiile *et* inscripțiunile.

ÎNSCRIS, *adj.* inscrit. || *Deschid sfânta carte unde se află inscrisă gloria Românieĭ* (N. Balc.), j'ouvre le livre sacré où est écrite la gloire de la Roumanie.

F. Gram. *f. s.* inscrisă ; — *m. pl.* inscriși ; — *f. pl.* inscrise.

ÎNSCRIS, *s. n.* écrit, billet, reçu, acte, papier, déclaration. || *Era mai bine să vĕ luăm înscris la mână,* il était mieux de vous demander un reçu.

Pluр. *sans. art.* inscrisuri ; — *avec l'art.* inscrisurile

ÎNSDRĂVĂNI (a se), *vr.* V. a se înzdrăvăni.

INSECTĂ, *s. f.* insecte.

Pluр. *sans art.* insecte ; — *avec l'art.* insectele.

1. **ÎNȘELA** (a), *v.* seller. || *Fĕt-Frumos înșelă și înfrînă calul* (P. Ispir.), le Prince Charmant mit la selle et le frein au cheval. || V. a înșeua.

2. **ÎNȘELA** (a), *v.* tromper, abuser de, induire en erreur, frauder, user d'artifice, duper. || tricher. || séduire. || *Înșală pe toată lumea,* il trompe tout le monde. || *A înșela buna credință cuiva,* abuser de la confiance de quelqu'un. || *Nu înșela la joc,* ne triche pas au jeu. || *A înșela o fată,* séduire une jeune fille. || Loc. *L'n înșală moarte,* un trompe la mort.

Conj. *Ind. pr.* înșel, înșeli, înșală — *Imparf.* înșelam. — *Pas. déf.* înșelai. — *Pl. q. parf.* înșelasem. — *Fut. pr.* voiu înșela. — *Cond. pr.* aș înșela. — *Impér.* înșală, înșelați. — *Subj. pr.* să înșel, să înșeli, să înșele. — *Inf. pr.* a înșela. — *Part. pr.* înșelând. — *Part. pas.* înșelat.

ÎNȘELA (a se), *vr.* se tromper, s'abuser, être dans l'erreur, se duper soi-même. || tromper. || *Se înșeală,* il s'a buse. || *Așa se 'nșeală copiĭ,* c'est ainsi qu'on trompe les enfants.

ÎNȘELĂCIUNE, *s. f.* tromperie, fraude. || mensonge, imposture, tricherie.

Pluр. *sans art.* înșelăciuni ; — *avec l'art.* înșelăciunile.

1. **ÎNȘELAT**, *adj.* sellé. || V. înșeuat.

2. **ÎNȘELAT**, *adj.* trompé, abusé, induit en

erreur. || dupé. || triché. || séduit. || *Înșelat de somn*, envahi par le sommeil.

F G AM. *f. s.* înșelată ; — *m. pl.* înșelați ; *f. pl.* înșelate.

ÎNȘELĂTOARE, *s. f.* trompeuse.

ÎNȘELĂTOR, *s. m.* trompeur.

PLUR. *sans art.* înșelători; — *avec l'art.* înșelătorii.

ÎNȘELĂTOR, *adj.* trompeur, décevant. || *Nu te încrede 'n fericire că-i un vis înșelător* (C. KONAKI); ne te fie pas au bonheur, car c'est un rêve décevant.

F. GRAM. *f. s.* înșelătoare; — *m. pl.* înșelători ; — *f. pl.* înșelătoare.

ÎNȘELĂTORIE, *s. f.* tromperie, duperie, tricherie. || *Indată i-a venit în minte că poate să fie vre-o înșelatorie din partea feteĭ care nu vrea să se mărite după dînsul* (I. G. SBIERA), il lui vint aussitôt à l'esprit que ce pouvait être une tromperie de la jeune fille qui ne voulait pas l'épouser.

PLUR. *sans art.* înșelătorii ; — *avec l'art.* înșelătoriile.

ÎNȘELĂTORUL, *s. m. avec l'art. (pop.)* le Diable.

ÎNSEMNA (a), *v.* marquer, faire une marque. || noter, tenir compte de. || signifier, vouloir dire, avoir le sens de. || remarquer, faire attention. || marquer au fer rouge. || *Însemnase zioa oștilor ungurești și muntenești sa ĭasă în țară* (MIR. COST.), il avait fixé le jour où les troupes hongroises et valaques devaient entrer dans le pays (en Moldavie). || *Deci și eŭ așa le am însemnat* (N. COSTIN), c'est pourquoi je les ai notés ainsi. || *Însemnează, cititorule* (ȘINCAI); remarque bien, lecteur. || *Toata ziulica 'l munceà gândurile și nu se domiria de loc, ca ce să însemneze un asemenea vis ;* toute la journée il fut inquiet et il ne pouvait s'expliquer ce que signifiait un pareil rêve. || *Stofa moale însemna mai bine formele trupului* (S. NAD.), l'étoffe molle dessinait mieux les formes du corps. || *Însemnă spre el* (ȚICHIND.), il visa de son côté.

CONJ. Se conjugue comme **a semna**.

ÎNSEMNARE, *s. f.* action de marquer, de noter, de signifier, etc. || marque, signe, note, inscription. || signification. || remarque. || prix, valeur, importance. || *Însemnarea acestor declarațiuni*, la signification *ou* l'importance de ces déclarations.

PLUR. *sans art.* însemnări ; — *avec l'art.* însemnările.

1. **ÎNSEMNAT**, *adj.* marqué, noté, fixé, désigné. || *Deci, după zioa pusa, la locul însemnat cu toții adunându-se* (CANTEM.); donc, le jour fixé, ils se réunirent tous à l'endroit désigné. || *Anul aiecĭ însemnat*, l'année qui est ici notée.

2. **ÎNSEMNAT**, *adj.* marqué d'un signe. || *Om însemnat*, homme marqué d'un signe, se dit de tout homme qui a un défaut, c'est-à-dire qui est louche, borgne, boiteux, qui a une loupe, une tache sur la figure, etc. — *De omul însemnat să fugĭ* (HINȚ.), il faut se défier d'un homme qui est marqué d'un signe. — *Să te ferească Dumnezeu de om însemnat!* Que Dieu te préserve d'un homme marqué d'un signe. || *Advocații sunt un neam rĕutăcĭos; eĭ trebuesc însemnați ca fie-care om să-ĭ cunoasca* (I. SLAV.); les avocats sont une race méchante ; on doit les marquer d'un signe afin que chacun puisse les reconnaitre.

3. **ÎNSEMNAT**, *adj.* insigne, remarquable, éminent, important, notable. || *Un om însemnat*, un homme eminent. — *O scriere însemnată*, un ouvrage remarquable.

F. GRAM. *f. s.* însemnată ; — *m. pl.* însemnați ; — *f. pl.* însemnate.

ÎNSEMNĂTATE *s. f.* importance, haut prix, valeur. || *Însemnătatea faptelor*, l'importance des faits.

ÎNSENINA (a se), *vr.* devenir serein, se rasséréner. || *Indată ce cerul se însenină*, dès que le ciel se fut rasséréné. || *I se însenină fața*, sa figure se rasséréna.

CONJ. *Ind. prés.* se însenină. — *Imparf.* se înseninа. — *Pas. déf.* să însenină. — *Pl. q. parf* se înseninase. — *Fut. pr.* se va înseninа. — *Cond. pr.* s'ar înseninа. — *Subj pr.* să se însenineze. — *Inf. pr.* a se înseninа. — *Part. pr.* înseninându-se. — *Part. pas.* înseninat.

ÎNSENINARE, *s. f.* action de devenir serein, de se rasséréner. || rasséréncment.

ÎNSENINAT, *adj.* devenu serein, rasséréné.

F. GRAM. *f. s.* înseninată ; — *m. pl.* înseninați ; — *f. pl.* înseninate.

ÎNȘEPTI (a), *v.* septupler.

INSERA (a), *v.* insérer.

CONJ. *Ind. pr.* inserez. — *Inf. pr.* a insera. — *Part pr.* a insera. — *Part. pas.* inserat.

ÎNSERA (a), *v. imp.* venir (en parlant du soir). || *Insera*, le soir venait, la nuit tombait. || *A început să insereze*, le soir commence à venir. || *Când inseră bine*, quand le soir fut tout-à-fait venu. || *Unde insereză acolo doarme*, il dort là où le soir le surprend. || *A mas pe unde a 'nserat*, il a passé la nuit là où le soir l'avait trouvé. || *O dată inserară la un sat*, une fois le soir les surprit dans un village.

CONJ. *Ind. pr.* insereză. — *Imparf.* insera. — *Pas. déf.* inseră. — *Pl. q. parf.* inserase. — *Fut. pr.* va insera. — *Cond. pr.* aș insera. — *Sub. pr.* să insereze. — *Inf. pr.* a insera. — *Part. pr.* inserând. — *Part. pas.* inserat.

ÎNSERA (a se), *vr.* venir (en parlant du soir). || *Când se inseră*, quand le soir vint. || V., **a insera**.

ÎNSERAT (plină —) *loc. adv.* jusqu'au soir. || *Pînă înserat Pârvu își ridicase casa ca să pribijească* (A. Odob); jusqu'au soir Pârvu avait tout préparé pour prendre la route de l'exil.

ÎNSERATE (pe), *loc. adv.* vers le soir, le soir.

ÎNSERATELE (pe —), *loc. adv.* V. **pe înserate.**

ÎNSERȚIE *et* **inserțiune**, *s. f.* insertion.

Plur. *sans art.* inserții et inserțiuni, — *avec l'art.* inserțiile et inserțiunile.

ÎNSETA (a) *v.* avoir soif, être altéré. || *Cine va bea din apa acea nu va înseta în veci*, celui qui boira de cette eau n'aura jamais soif.

ÎNSETARE, *s. f.* action d'avoir soif, d'être altéré.

ÎNSETAT, *adj.* assoiffé altéré. || *A fi însetat*, être assoiffé, avoir soif, *(au fig.)* désirer ardemment. || *Flămânzi și însetați au scăpat* (N. Costin), mourants de faim et de soif ils ont échappé. || *Meseniĭ încântați rèmas-au ascultându-l, flămânzi și însetați* (V. Alex.); les convives charmés, sont restés, à l'écouter, sans boire ni manger. || *A treia zi s'a întâlnit și cu cel mai mic dintre frați și 'i a spus și lui ca să măie iapa mai tare că 'i însetată foarte* (I. G. Sbiera), le troisième jour il rencontra aussi le plus jeune des frères et il lui dit également de pousser plus vite la jument, car elle est très altérée. || *Peste câmpul însetat* (N. Gane), sur la campagne desséchée (qui a soif d'eau). || *Însetate sunt de a învinge legiunile române* (Vis. Doch.), les légions roumaines sont impatientes de vaincre.

F. Gram. *f. s.* însetată; — *m. pl.* însetați; — *f. pl* însetate.

ÎNSETOȘA (a), *v.* avoir soif, être pris par la soif. || *Noaptea când însetoșează, sticle și oale visează*; la nuit, quand il a soif, il rêve de bouteilles et de brocs.

Conj. *Ind. pr.* însătoșez. — *Inf. pr.* a însătoșa. — *Part. pr.* însătoșând. — *Part. pas.* însătoșat.

ÎNSĂTOȘARE, *s. f.* action d'avoir soif, d'être altéré.

F. Gram. *f. s.* însetoșată; — *f. pl.* însetoșați; — *m. pl.* însetoșate.

ÎNȘEUA (a), *v.* seller, mettre la selle. || *Pe murgul 'l înșeua* (P. Pop.), il sellait le cheval.

Conj. *Ind. pr.* se înșeueze. — *Inf. pr.* a înșeua. — *Part. pr.* înșeuând. — *Part. pas.* înșeuat.

ÎNȘEUAT, *adj.* sellé.

F. Gram. *f. s.* înșeuată; — *m. pl.* înșeuați; — *f. pl.* înșeuate.

ÎNȘFĂCA (a), *v. [Mold.]* prendre, saisir, empoigner. || *Ilie îi înșfacă toporul din mână*, Elie lui prit brusquement la hache des mains. || *Și odată mi'ți o înșfăcă ei, unul de o mână și altul de cea-l'altă, și hai!* (I. Creanga) Et d'un coup il les empoigna l'un dans une main, l'autre dans l'autre main, et le voilà parti. || *Îi înșfacă mâinile ca în clește* (S. Nad.), il lui saisit les mains comme dans un étau. || *Înșfăcându-l în brațele sale puternice*, le saisissant dans ses bras vigoureux. || *Un lup ese... repede înșfacă oaia și cu ea fuge în pădure* (A. Naum); un loup sort... saisit rapidement la brebis et s'enfuit avec elle dans la forêt. || *Înșfăcăm noi ce mai avem și ne ducem* (I. Creanga), nous prenons rapidement ce qui nous reste nous en allons.

Conj. *Ind. pr.* înșfac. — *Imparf.* înșfăcam. — *Pas. déf.* înșfăcai. — *Pl. q. parf.* înșfăcasem. — *Fut. pr.* voiu înșfăca. — *Cond. pr.* aș înșfăca. — *Impér.* înșfacă, înșfăcați. — *Subj. pr.* să înșfac. — *Inf. pr.* a înșfăca. — *Part. pr.* înșfăcând. — *Part. pas.* înșfăcat.

ÎNȘFĂCARE, *s. f.* action de prendre, de saisir, d'empoigner. || empoignement.

ÎNȘFĂCAT, *adj.* pris, saisi, empoigné.

F. Gram. *f. s.* înșfăcată; — *m. pl.* înșfăcați; — *f. pl.* înșfăcate.

ÎNȘINE, *pr. pers. 1-ère pers. pl.* nous-mêmes. || V. **ins.**

ÎNSINUA (a), *v.* insinuer.

Conj *Ind. pr.* insinuez. — *Inf. pr.* a insinua. — *Part. pr.* insinuând. — *Part. pas* insinuat.

ÎNSINUAȚIE *et* **insinuațiune**, *s. f.* insinuation.

Plur. *sans art.* insinuații *et* insinuațiuni; — *avec l'art.* insinuațiile *et* insinuațiunile.

ÎNȘIRA (a), *v.* enfiler. || mettre à la file, aligner. || **Loc.** *A înșira la minciuni*, enfiler des mensonges. || *A înșira multe și mărunte*, dire toute sorte de choses à la file avec beaucoup de détails.

Conj. *Ind. pr.* înșir, înșiri, înșiră. — *Imparf.* înșiram. — *Pas. déf.* înșirai. — *Pl. q. parf.* înșirasem. — *Fut. pr.* voiu înșira. — *Cond. pr.* aș înșira. — *Impér.* înșiră, înșirați. — *Subj. pr.* să înșir, să înșiri, să înșire — *Inf. pr.* a înșira. — *Part. pr.* înșirând. — *Part. pas.* înșirat.

ÎNȘIRA (a se), *v.* se mettre en file, s'aligner, se ranger, se mettre à la queue leu-leu. || *S'a înșirat oastea* (N. Costin), l'armée s'est rangée. || *Când se înșira cu gând în capul seu* (I. Slav.), les pensées se succédaient dans son esprit. || **Loc.** *Înșirà-te, mărgărite*; enfile-toi, perle (expr. des contes populaires, employée pour dire qu'un récit n'en finit plus).

ÎNȘIRARE, *s. f.* action d'enfiler, de mettre à la file, d'aligner. || enfilement. || alignement. || enfilade. || enchaînement, suite. || *Înșirarea acestor evenimente*, l'enchaînement de ces événements. || *O înșirare de vorbe goale*, une enfilade de mots vides.

ÎNŞIRAT, *adj.* enfilé, rangé, mis en rang, mis à la file, aligné. || Loc. *A avea zile înşirate cu aţă* (P. Ispir.), végéter, vivre au jour le jour, traîner son existence.

F. Gram. *f. s.* înşirată; — *m. pl.* înşiraţi; — *f. pl.* înşirate.

ÎNŞIRUI (a), *v.* mettre en file. || V. a înşira.

Conj. *Ind. pr.* mşiruesc. — *Inf. pr.* a înşirui. — *Part. pr.* înşiruind. — *Part. pas.* înşiruit.

ÎNŞIRUI (a se), *vr.* se mettre en file. || V. a se înşira.

ÎNŞIRUIRE, *s. f.* action de mettre en file. || înşirare.

ÎNŞIRUIT, *adj.* rangé en file. || *Cocorii umblă înşiruiţi* (P. Ispir.), les grues vont en file.

F. Gram. *f. s.* înşiruită; — *m. pl.* înşiruiţi, — *f. pl.* înşiruite.

INSISTA (a), *v.* insister. || V. a stărui.

Conj. *Ind. pr.* insist. — *Inf. pr.* a insista. — *Part. pr.* insistând. — *Part. pas.* insistat.

INSISTARE, *s. f.* action d'insister.

INSISTENŢA, *s. f.* insistence. || staruinţa.

Plur. *sans art.* insistenţe; — *avec l'art.* insistenţele.

ÎNSMĂLTAT, *adj.* émaillé.

F. Gram. *f. s.* însmălţată; — *m. pl.* însmălţaţi; — *f. pl.* însmălţate.

INSOLAŢIE *et* **insolaţiune**, *s. f.* insolation.

INSOLENT, *adj.* insolent. || V. obraznic.

F. Gram. *f. s.* insolentă; — *m. pl.* insolenţi; — *f. pl.* insolente.

INSOLENŢA, *s. f.* insolence. || V. obrăznicie.

Plur. *sans. art.* insolenţe; — *avec l'art.* insolenţele.

ÎNŞOMOLTĂCI (a), *v.* || entortiller. || *Alta nu-i de făcut de cât să înşomoltărim motanul ista cu nisce petece* (I. Creanga), il n'y a pas autre chose à faire que d'entortiller ce chat dans des chiffons.

ÎNSOŢI (a), *v.* accompagner, escorter. || joindre, apparier, accoupler. || allier, unir, marier.

Conj. *Ind. pr.* însoţesc. — *Imparf.* însoţiam. — *Pas. déf.* însoţii. — *Pl. q. parf.* însoţisem. — *Fut. pr.* voiu însoţi. — *Cond. pr.* aş însoţi. — *Impér.* însoţesce, însoţiţi. — *Subj. pr.* să însoţesc, să însoţeşci, să însoţească. — *Inf. pr.* a însoţi. — *Part. pr.* însoţind — *Part. pas.* însoţit

ÎNSOŢI (a se), *vr.* se joindre, s'accoupler, s'unir, se faire camarade, se lier. || épouser. || *Ficsce-care cu cine se însoţesce se aseamănă*, chacun ressemble à celui qu'il fréquente. || *Spune-mi cu cine te însoţeşci, să'ţi spun cine eşci* ; dis-moi qui tu hantes, je te dirai qui tu es. || *Se însoţi cu faţa cea mai mică* (P. Ispir.), il épousa la plus jeune des filles.

ÎNSOŢIRE, *s. f.* action d'accompagner, d'escorter, de joindre, d'accoupler, d'allier, d'unir de marier. || union, compagnie. || alliance. || mariage. || *Caci însoţirea prăvale pe amor către cădere* (C. Konaki), car le mariage tue l'amour (pousse l'amour à sa perte). || *La însoţirea lor* (P. Ispir.), à leur mariage.

Plur. *sans art.* însoţiri; — *avec l'art.* însoţirile.

ÎNSOŢIŢII, *s. m. pl. avec l'art.* les époux.

ÎNSOŢITOR, *s. m.* celui qui accompagne, compagnon.

Plur. *sans art.* însoţitori; — *avec l'art.* însoţitorii.

ÎNSPĂIMA (a), *v.* V. a inspăiminta.

ÎNSPĂIMÎNTA (a), *v.* effrayer, épouvanter, terrifier, répandre la terreur.

Conj. *Ind. pr.* inspăimînt. — *Imparf.* inspăimîntam. — *Pas. déf.* inspaumnţaţ. — *Pl. q. parf.* inspăimîntasem. — *Fut. pr.* voiu inspăimînta. — *Cond. pr.* aş inspăimînta — *Impér.* inspăimîntă, inspăimîntaţi. — *Subj. pr.* să inspăimînt, să inspăumnţi, să inspăimînte. — *Inf. pr* a inspăimînta. — *Par. pr.* inspăimîntând. — *Part. pas.* inspăimîntat.

ÎNSPĂIMÎNTA (a se), *vr.* s'effrayer, s'épouvanter. || *Deprinderile oraşeanului îi sunt aţita Joi-Mariţe de care se inspăimîntă şi fuge* (Gr. Jip.), les habitudes des citadins sont pour lui autant d'épouvantails dont il s'effraye et se sauve.

ÎNSPAIMÎNTARE, *s. f.* action d'effrayer, d'épouvanter, de terrifier, de répandre la terreur. || effroi, épouvante, terreur.

ÎNSPAIMÎNTA, *adj.* effrayé, épouvanté, terrifié.

F. Gram. *f. s.* inspăimîntată; — *m. pl.* inspăimînţaţi; — *f. pl.* inspăimîntate.

ÎNSPĂIMÎNTATOR, *adj.* effrayant, épouvantable, terrifiant

F. Gram. *f. s.* inspăimîntătoare; — *m. pl.* inspăimîntători; — *f. pl.* inspăimîntătoare.

ÎNSPAIMÎNTAT, *adj.* effrayé, épouvanté, terrifié.

F. Gram. *f. s.* inspăimîntată; — *m. pl.* inspăimînţaţi; — *f. pl.* inspăimîntate.

INSPECTA (a), *v.* inspecter.

Conj. *Ind. pr.* inspectez. — *Inf. pr.* a inspecta. — *Part. pr.* inspectând. — *Part. pas.* inspectat.

INSPECTARE, *s. f.* action d'inspecter. || inspection.

Plur. *sans art.* inspectări; — *avec l'art.* inspectările.

INSPECŢIE *et* **inspecţiune**, *s. f.* inspection.

Plur. *sans art.* inspecţii *et* inspecţiuni; — *avec l'art.* inspecţiile *et* inspecţiunile.

INSPECTOARĂ, *s. f.* inspectrice.

PLUR. *sans art.* inspectoare; — *avec l'art.* inspectoarele.

INSPECTOR, *s. m.* inspecteur.

PLUR. *sans art.* inspectorĭ; — *avec l'art.* inspectorii.

ÎNSPICAT, *adj.* se dit d'un cheval bai ou noir dont la robe est mélangée de poils blancs.

ÎNSPINAT, *adj.* piqué par une épine. || *Un picĭor dinapoĭ este înspinat* (ȚICHIND.), il a été piqué par une épine à une patte de derrière.

F. GRAM. *f. s.* înspinată; — *m. pl.* înspinați; — *f. pl.* înspinate.

INSPIRA (a), *v.* inspirer.

CONJ. *Ind. pr.* inspir. — *Inf. pr.* inspira. — *Part. pr.* inspirând. — *Part. pas* inspirat.

INSPIRARE, *s. f.* action d'inspirer. || inspiration.

PLUR. *sans art.* inspirărĭ; — *avec l'art.* inspirările.

INSPIRAT, *adj.* inspiré.

F. GRAM. *f. s.* inspirată; — *m. pl.* inspirați; — *f. pl.* inspirate.

INSPIRĂTOR, *adj.* inspirateur.

F. GRAM. *f. s.* inspirătoare; — *m. pl.* inspiratorĭ, — *f. pl.* inspirătoare.

INSPIRAȚIE *et* **inspirațiune**, *s. f.* inspiration.

PLUR. *sans art.* inspirații *et* inspirațiunĭ; — *avec l'art.* inspirațiile *et* inspirațiunile.

INSPIRATOR, *s. m.* inspirateur, celui qui inspire.

F. GRAM *sans art.* inspiratori, — *avec l'art.* inspiratorii.

ÎNSPIȚA (a), *v.* mettre des raies à une roue.

ÎNSPONCA, (a), *v.* [*Mold.*] attacher avec des agrafes, agrafer.

ÎNSPRINCENAT, *adj.* sourcilleux. || *Înșprincenați ștejarĭ* (C. KONAKI), des chênes sourcilleux.

F. GRAM. *f. s.* înșprincenată; — *m. pl.* înșprincenați; — *f. pl.* înșprincenate.

ÎNSPRE, *prép.* vers, du côté de. || *Înspre mine*, de mon côté. || *Înspre munți*, vers les montagnes. || *Înspre ușă sta în picĭoare un om 'nalt și posomorit*, vers la porte un homme grand et sombre se tenait debout. || V. spre.

ÎNSPULBERAT, *adj.* V. spulberat.

ÎNSPUMAT, *adj.* couvert d'écume. || écumant. || *Vin înspumat* (DELAVR.), vin écumant. || *Caiĭ lor aleargă alăturea 'nspumați* (M. EMIN.), leurs chevaux courent à côté couverts d'écume.

F. GRAM. *f. s.* înspumată; — *m. pl.* înspumați; — *f. pl.* înspumate.

INSTALA (a), *v.* installer.

CONJ. *Ind. pr.* instalez. — *Inf. pr.* a instala. — *Part. pr.* instalând. — *Part. pas.* instalat.

INSTALA (a se) *vr.* s'installer.

INSTALARE, *s. f.* action d'installer. || installation.

PLUR. *sans art.* instalărĭ, — *avec l'art.* instalările.

INSTALAT, *adj.* installé.

F. GRAM. *f. s.* instalată; — *m. pl.* instalați; — *f. pl.* instalate.

INSTANȚĂ, *s. f.* instance *(t. de jurisprud.)* || *Instanțele judecătorești*, les instances judiciaires. || *O fost condamnat în prima instanță*, il a été condamné en première instance.

PLUR. *sans art.* instanțe; — *avec l'art.* instanțele.

INSTANTANEŬ, *adj.* instantané.

F. GRAM. *f. s.* instantanee; — *m. pl.* instantanei; — *f. pl.* instantanee.

ÎNSTĂRI (a), *v.* rendre riche, enrichir.

CONJ. *Ind. pr.* înstăresc. — *Inf. pr.* a înstări. — *Part. pr.* înstărind. — *Part. pas.* înstărit.

ÎNSTARIT, *adj.* rendu riche, enrichi.

F. GRAM. *f. s.* înstărită; — *m. pl.* înstărițĭ; — *f. pl.* înstărite.

ÎNSTELAT, *adj.* étoilé. || *Cerul înstelat*, le ciel rempli d'étoiles.

F. GRAM. *f. s.* înstelată; — *m. pl.* înstelați, — *f. pl.* înstelate.

INSTIGA (a) *v.* instiguer.

INSTIGARE, *s. f.* action d'instigner. || instigation.

PLUR. *sans art.* instigărĭ; — *avec l'art.* instigările.

INSTIGAȚIE și instigațiune, *s. f.* instigation.

PLUR. *sans art.* instigații *et* instigațiunĭ; — *avec l'art.* instigațiile *et* instigațiunile.

INSTIGĂTOR, *s. m.* instigateur.

PLUR. *sans art.* instigătorĭ; — *avec l'art.* instigătorii.

ÎNSTIMAT, *adj.* orné de pierres précieuses. || *(au fig.)* orné, paré, doué. || *Înstimată cu blândețe* (C. KONAKI), douée de douceur.

F. GRAM. *f. s.* înstimată; — *m. pl* înstimați; — *pl. f.* înstimate.

ÎNȘTIINȚA (a), *v.* avertir, prévenir, informer, faire savoir, annoncer, faire connaître, notifier, donner avis, publier, communiquer, mander. || *Se duse de 'l înștiință*, il alla l'avertir.

CONJ. *Ind. pr.* înștiințez. — *Imparf.* înștiințăm. — *Pas. déf.* înștiințai. — *Pl. q. parf.* înștiințasem. — *Fut. pr.* voiu înștiința. — *Cond. pr.* aș înștiința. — *Impér.*

Înștiințezâ, înștiințaț. — *Subj. pr.* să înștiințez, să înștiințezi, să înștiințeze — *Inf. pr.* a înștiința. — *Part. pr.* înștiințând. — *Part. pas.* înștiințat.

ÎNȘTIINȚARE, *s. f.* action de prévenir, d'avertir, de notifier, etc. || avis, information, avertissement, notification.

PLUR. *sans art.* înștiințări; — *avec l'art.* înștiințările.

ÎNȘTIINȚAT, *adj.* averti, prévenu.

F. GRAM. *f. s.* înștiințată; — *m. pl.* înștiințați, — *f. pl.* înștiințate.

INSTINCT, *s. n.* instinct.

PLUR. *sans art.* instincte; — *avec l'art.* instinctele.

INSTINCTIV, *adj.* instinctif.

F. GRAM. *f. s.* instinctivă, — *m. pl.* instinctivi; — *f. pl.* instinctive.

INSTINCTIV, *adv.* instinctivement.

INSTITUI (a), *v.* instituer.

CONJ. *Ind. pr.* instituesc. — *Inf. pr.* a institui. — *Part. pr.* instituind. — *Part. pas.* instituind.

INSTITUIRE, *s. f.* action d'instituer. || institution.

PLUR. *sans art.* instituiri; — *avec l'art.* instituirile.

INSTITUIT, *adj.* institué.

F. GRAM. *f. s.* instituită; — *m. pl.* instituiți; — *f. pl.* instituite.

INSTITUT, *s. n.* institut.

PLUR. *sans art.* institute; — *avec l'art.* institutele.

INSTITUȚIE et instituțiune, *s. f.* institution.

PLUR. *sans art.* instituții *et* instituțiuni; — *avec l'art.* instituțiile *et* instituțiunile.

INSTITUTOARA, *s. f.* institutrice (maîtresse d'école dans les villes).

PLUR. *sans art.* institutoare; — *avec l'art.* institutoarele.

INSTITUTOR, *s. m.* instituteur (maître d'école dans les villes).

PLUR. *sans art.* institutori; — *avec l'art.* institutorii.

ÎNSTRAINA (a), *v.* aliéner. || rendre étranger, écarter de soi. || *A înstraina o parte din averea sea*, aliéner une partie de sa fortune. || *A înstrăinat copiĭ de la dînsul*, il a écarté de lui ses enfants.

CONJ. *Ind. pr.* înstrăinez. — *Imparf.* înstrăinaro. — *Pas. def.* înstrăinai. — *Pl. q. parf.* înstrăinasem. — *Fut. pr.* voiu înstrăina. — *Cond. pr.* aș înstrăina. — *Impér.* înstrăinează, înstrăinați. — *Subj. pr.* să înstrăinez, să înstrăinezi, să înstrăinede. — *Inf. pr.* a înstrăina. — *Part. pr.* înstrăinând. — *Part. pas.* înstrăinat.

ÎNSTRAINA (a se), *vr.* s'exiler, s'expatrier. || quitter son lieu natal pour aller se fixer ailleurs. || *Fugĭau și se înstrăinau* (N. COSTIN), ils fuyaient et s'expatriaient. || *La vîrsta de 15 anĭ m'am înstrăinat din casa părintească* (ZIL. ROM.), à l'âge de 15 ans j'ai quitté la maison paternelle. || *Cu oștirile împreună se înstrăinară la Rosia și doĭ din Boĭerii țărei* (ZIL. ROM.); en même temps que les armées deux boyards roumains quittèrent le pays pour aller s'établir en Russie.

ÎNSTRAINARE, *s. f.* 1° action d'aliéner. || aliénation. || 2° action de s'exiler, de s'expatrier, de quitter son lieu natal. || exil, départ définitif. || *Înstrăinarea de la sat*, départ définitif du village pour s'installer dans un autre village ou dans une ville.

PLUR. *sans art.* înstrăinări; — *avec l'art.* înstrăinările.

ÎNSTRAINAT, *adj.* 1° aliéné. || 2° exilé, expatrié. || 3° seul, sans famille, sans parents. || 4° étranger à. || *Ceĭ înstrăinați*, ceux qui ont quitté leur endroit natal ou leur pays. || *Eĭ trăiau înstrăinați de lume* (A. ODOB.), ils vivaient loin du monde, étrangers au monde.

F. GRAM. *f. s.* înstrăinat; — *m. pl.* înstrăinați; — *f. pl.* înstrăinate.

ÎNSTRÎMTA (a), *v.* V. **a strimta**.

ÎNSTRÎMTAT, *adj.* étroit, rétréci. || *Pe strimtată potecă, înstrimtată și boltită* (P. POP.); par un sentier étroit, étroit et voûté (de verdure) || V. **strimt** *et* **strimtat**.

INSTRUCȚIE et instrucțiune, *s. f.* instruction. || *Instrucțiunea publica*, l'instruction publique. || *A primit instrucțiile trebuincioase*, il a reçu les instructions nécessaires. || *Judecător de instrucție*, juge d'instruction.

PLUR. *sans art.* instrucții *et* instrucțiuni; — *avec l'art.* instrucțiile *et* instrucțiunile.

INSTRUCTIV, *adj.* instructif.

F. GRAM. *f. s.* instructivă; — *m. pl.* instructivi, *f. pl.* instructive.

INSTRUCTOR, *s. m.* instructeur.

PLUR. *sans art.* instructori; — *avec l'art.* instructorii.

INSTRUI (a), *v.* instruire, donner l'instruction. || instruire (une affaire).

CONJ. *Ind. pr.* instruesc. — *Imparf.* instruiam. — *Pas. déf.* instrui. — *Pl. q. parf.* instruisem. — *Subj. pr.* să instruesc, să instruești, să instruească. — *Inf. pr.* a instrui. — *Part. pr.* instruind. — *Part. pas.* instruit.

INSTRUI (a se), *vr.* s'instruire. || *Îĭ plăcea să se instruească despre toate*, il aimait à être au courant de tout.

INSTRUIRE, *s. f.* action d'instruire, de donner l'instruction. || action d'instruire une affaire. || instruction.

F. GRAM. *f. s.* instruită, — *m. pl.* instruiți, — *f. pl.* instruite.

INSTRUIT, *adj.* instruit.

F. GRAM. *f. s.* instruită; — *m. pl.* instruiți, — *f. pl.* instruite.

INSTRUMENT, *s. n.* instrument.

PLUR. *sans art.* instrumente; — *avec l'art.* instrumentele.

INSTRUMENTAL, *adj.* instrumental.

F. GRAM. *f. s.* instrumentală; — *m. pl.* instrumentali; — *f. pl.* instrumentale.

ÎNSTRUNA (a), *v.* 1⁰ tendre une corde, bander. || 2⁰ serrer la gourmette (d'un cheval). || *Şi aşa începu Apolon a'şi instruna lira* (P. Ispir); et ainsi Apollon se mit à tendre les cordes de sa lyre. || *A instruna arcul*, bander l'arc.

Conj. *Ind. pr.* instrun. — *Imparf.* instruiam. — *Pas. déf.* instruiaĭ. — *Pl. q. parf.* instruiasem. — *Fut. pr.* voiu instruna. — *Cond. pr.* aş instruna. — *Impér.* instruiă, instruiaţi. — *Subj. pr.* să instrun, să instruĭ, să instrue.—*Inf. pr.* a instruna.—*Part. pr.* instruiând. — *Part. pas.* instruiat.

ÎNSTRUNARE, *s. f.* action de tendre une corde, de bander. || 2⁰ action de serrer la gourmette d'un cheval.

ÎNSU, *pr. et s.* V. ins.

INSUBORDINAT, *adj.* insubordonné.

F Gram *f. s.* insubordinată; — *m. pl.* insubordinaţi: — *f. pl.* insubordinate.

INSUBORDINAŢIE *et* **insubordinaţiune**, *s. f.* insubordination.

ÎNSUFLA (a), *v.* inspirer, suggérer. || *A insufla frica*, inspirer la crainte. || *Kiajna imbărbătă pe Românĭ cu vorbe linguşitoare, pe Turcĭ cu bogate făgăduĭele, şi le insufla tutulor aspra sa voinicie* (A. Odob.); Kiajna encourageait les Roumains par des paroles flatteuses, les Turcs en leur faisant de belles promesses, et elle faisait passer dans l'âme de tous son âpre vaillance.

Conj. *Ind. pr.* insuflu, insufli, insuflă. — *Imparf.* insuflam. — *Pas. déf.* insuflaĭ. — *Pl. q. parf.* insuflasem. — *Fut. pr.* voiu insufla. — *Cond. pr.* aş insufla — *Impér.* insuflă, insuflaţi. — *Subj. pr.* să insuflu, să insufli, să insufle. — *Inf. pr.* a insufla. — *Part. pr.* insuflând. — *Part. pas* insuflat.

ÎNSUFLARE, *s. f.* action d'inspirer, de suggérer. || inspiration, suggestion.

Plur. *sans art.* insuflări; — *avec l'art.* insuflările.

ÎNSUFLEŢI (a), *v.* animer, vivifier, donner le vie, faire revivre, animer, encourager.

Conj. *Ind. pr.* insufleţesc. — *Imparf.* insufleţiam. — *Pas déf.* insufleţiĭ. — *Pl. q. parf.* insufleţisem. — *Fut. pr.* voiu insufleţi. — *Cond. pr.* aş insufleţi. — *Impér.* insufleţeşte, insufleţiţi. — *Subj. pr.* să insufleţesc, să insufleţeşcĭ, să insufleţească. — *Inf. pr.* a insufleţi. — *Part. pr.* insufleţind. — *Part. pas.* insufleţit.

ÎNSUFLEŢI (a se), *vr.* s'animer, revenir à la vie, reprendre courage.

ÎNSUFLEŢIRE, *s. f.* action d'animer, de vivifier, etc. || vie, animation, excitation, encouragement. || *La plante, cuibarĭ, inimĭ, el da insufleţire;* c'est lui qui donne la vie aux plantes, aux nids, aux cœurs. || *La care luam parte cu cea mai mare insufleţire* (I. Creangă); auxquels nous prenions part avec le plus grand plaisir.

Plur. *sans art.* insufleţirĭ; — *avec l'art.* insufleţirile.

ÎNSUFLEŢIT, *adj.* animé, vivifié, encouragé. || *Fiinţe insufleţite*, des êtres animés.

F. Gram. *f. s.* insufleţită; — *m. pl.* insufleţiţĭ; — *f. pl.* insufleţite.

ÎNSUFLEŢITOR, *adj.* vivifiant, vivificateur.

F. Gram. *f. s.* insufleţitoare; — *m. pl.* insufleţitorĭ; — *f. pl.* insufleţitoare.

INSULĂ, *s. f.* île.

Plur. *sans art.* insule; — *avec l'art.* insulele

INSULAR, *s. m.* insulaire.

Plur. *sans art.* insularĭ; — *avec l'art.* insularĭĭ.

INSULTA (a), *v.* insulter.

Conj. *Ind. pr.* insult — *Inf. pr.* a insulta. — *Part. pr.* insultând. — *Part. pas.* insultat.

INSULTĂ, *s. f.* insulte.

Plur. *sans. art.* insulte; — *avec l'art.* insultele.

INSULTAT, *adj. et s.* insulté.

F. Gram. *f. s* insultată; — *m. pl.* insultaţĭ; — *f. pl.* insultate.

INSULTĂTOR, *s. m.* insulteur.

Plur. *sans art.* insultătorĭ; — *avec l'art.* insultătorĭĭ.

INSULTĂTOR, *adj.* insultant.

F. Gram. *f. s.* insultătoare; — *m. pl.* insultătorĭ; — *f. pl.* insultătoare.

ÎNSUMA (a), *v.* faire la somme, additionner, totaliser.

Conj. *Ind. pr.* insumez — *Imparf.* insumam. — *Pas déf.* insumaĭ. — *Pl. q. parf.* insumasem. — *Fut. pr.* voiu insuma — *Cond. pr.* aş insuma. — *Impér.* insumează, insumaţi. — *Subj. pr.* să insumez, să insumezĭ, să insumeze. — *Inf. pr.* a insuma. — *Part. pr.* insumând. — *Part. pas.* insumat.

ÎNSUMARE, *s. f.* action de faire la somme, d'additionner, de totaliser. || totalisation.

ÎNSUMAT, *adj.* totalisé.

F. Gram. *s. f.* insumată; — *m. pl.* insumaţi; — *f. pl.* insumate.

ÎNSUMĬ, *pron.* moi-même. || V. ins.

INSUPORTABIL, *adj.* insupportable. || V. nesuferit.

F. Gram. *f. s.* insuportabilă; — *m. pl.* insuportabilĭ; — *f. pl.* insuportabile.

ÎNSURA (a), *v.* marier (se dit pour les hommes). || *A însurat pe fiul seu*, il a marié son fils.

Conj. *Ind. pr.* însor, însorĭ, însoară. — *Imparf.* însuram. — *Pas. déf.* însuraĭ. — *Pl. q. parf.* însurasem. — *Fut. pr.* voiu însura. — *Cond. pr.* aş însura — *Impér.* însoară, însuraţi. — *Subj. pr.* să însor, să însorĭ, să însoare. — *Inf. pr.* a însura. — *Part. pr.* însurând. — *Part. pas.* însurat.

ÎNSURA (a se), *vr.* se marier (se dit des garçons), prendre femme. || *Când te însorĭ, să te însorĭ, ĭar nu să te mărĭţĭ*; quand on se marie, il faut prendre femme et non pren-

dre un mari (il faut quand on se marie choisir une femme qui ne porte pas les culottes). || *Gandul teu se 'nsoara cu-a mea dorință* (V. ALEX.), ta pensée s'unit avec mon désir. || **Loc.** *A insura cismele*= *A căputa cismele.*

ÎNSURARE, *s. f.* action de marier, de se marier. || mariage.

ÎNSURAT, *s. n.* à marier (en parlant d'un garçon). || *Are dor de insurat*, il a le désir de se marier. || *I arde de insurat*, il brûle d'envie de se marier. || *Și așa creșcură copiii mai cu chiu, mai cu vai, pînă ce ăl mai mare se făcu de insurat* (P. ISPIR.); les enfants grandirent ainsi, tant bien que mal, jusqu'à ce que l'aîné fut bon à marier.

ÎNSURAT, *adj.* marié (en parlant d'un garçon). || *De insurat*, à marier, mariable. — *E de insurat*, il est à marier. — *Nu e de insurat*, il n'est pas mariable. — *Dacă nu m'am insurat eu, când am fost de insurat, apoi la vremea asta ți-aĭ găsit să mè insor* (I. CREANGA); si je ne me suis pas marié quand j'étais d'âge à me marier, ce n'est pas maintenant que je songerai à le faire.

F. GRAM. *f. s.* însurată; — *m. pl.* însurați; — *f. pl.* însurate.

ÎNSURĂȚEL, *s. m.* jeune marié, nouveau marié.

PLUR. *sans art.* însurățeĭ; — *avec l'art.* însurățeiĭ.

ÎNSURĂTOARE, *s. f.* mariage. || *Când i veni vremea de însurătoare* (P. ISPIR.), quand le moment vint de le marier. || *Îi se făcuse de însurătoare*, le temps de le marier était venu. || *Însurătoarea rămâne baltă* (CONV. LIT.), le mariage tomba dans l'eau.

INSURGENT, *s. m.* insurgé.

PLUR. *sans art.* insurgenți; — *avec l'art.* insurgenții.

ÎNȘURUBA (a), *v.* V. a înșurupa.

ÎNȘURUPA (a), *v.* visser.

CONJ. *Ind. pr.* înșurupez. — *Inf. pr.* a înșurupa. — *Part. pr.* înșurupând. — *Part. pas.* înșurupat.

ÎNȘURUPARE, *s. f.* action de visser.

ÎNȘURUPAT, *adj.* vissé.

F. GRAM. *f. s.* înșurupată; — *m. pl.* înșurupați; — *f. pl.* înșurupate.

ÎNSURZI (a), *v.* devenir sourd. || *Doamne feresce de omul când insurzesce!* (A. PANN). Dieu vous garde d'un homme qui est devenu sourd !

CONJ. *Ind. pr.* insurzesc. — *Inf. pr.* a insurzi. — *Part. pr.* insurzind. — *Part. pas.* insurzit.

ÎNSUȘI, *pron. p.* lui-même, eux-mêmes. || *A fi galben că însuși frica*, être pâle comme la peur elle-même. || V. ins.

ÎNSUȘI (a 'și), *v.* s'approprier, prendre pour soi, s'arroger. || s'identifier.

CONJ. *Ind. pr.* 'mĭ însușesc. — *Imparf.* 'mĭ însușiam. — *Pas. def.* 'mĭ însușii. — *Pl. q. parf.* 'mĭ însușisem. — *Fut. pr.* 'mĭ voiu însuși. — *Cond. pr.* 'mĭ aș însuși. — *Impér.* însușesce-ți, însușiți-vĕ. — *Subj. pr.* să 'mĭ însușesc, să 'ți însușești, să se însușească. — *Inf. pr* a 'și însuși. — *Part. pr.* însușindu-și. — *Part. pas.* însușit

ÎNSUȘIETATE, *s. f.* propriété (d'une chose). || *Să știi însă că cine ia apă din fontâna aceea cade îndată mort jos, numaĭ, când este soarele cruce amiază-zi, 'și pierde fontâna însușietatea aceasta* (I. G. SBIERA); sache seulement que quiconque prend de l'eau de cette fontaine tombe mort aussitôt, mais, quand le soleil est à son apogée, la fontaine perd cette propriété.

ÎNSUȘIRE, *s. f.* action de s'approprier, de s'arroger, de s'identifier. || propriété (d'une chose), appropriation, identification. || qualité.

PLUR. *sans art.* însușirĭ; — *avec l'art.* însușirile.

ÎNSUȘIT, *adj.* propre, spécial, particulier. || *Epoca, în care trăim, poartă semne însușite și vrednice de mirare* (G. ASAKI); l'époque dans laquelle nous vivons porte des signes qui lui sont propres et qui sont dignes d'admiration.

F. GRAM. *f. s.* însușită; *m. pl.* însușiți; — *f. pl.* însușite.

ÎNSUTI (a), *v.* centupler. || *In loc de a ne scade reul, ne 'l însutesc* (C. KONAKI); au lieu de diminuer notre mal, ils nous le centuplent.

CONJ. *Ind. pr.* însutesc. — *Inf. pr.* a însuti. — *Part. pr.* însutind. — *Part. pas.* însutit.

ÎNSUTI (a se), *vr.* se centupler. || *Fite-ce bob se însutise*, chaque grain s'était centuplé.

ÎNSUTIT, *adj.* centuplé.

F. GRAM. *f. s.* însutită; *m. pl.* însutiți; — *f. pl.* însutite.

INTACT, *adj.* intact.

F. GRAM. *f. s.* intactă; — *m. pl.* intacți; — *f. pl.* intacte.

ÎNTÁIA (a), *v.* entailler, sculpter, graver.

ÎNTAIARE, *s. f.* action d'entailler, de sculpter, de graver.

ÎNTAIAT, *adj.* entaillé, sculpté. || *Pe columna, de jos pînă sus, este întăiat cu meșteșug tot resboiul cu Dacii*; sur la colonne, du bas jusqu'en haut, est sculptée avec art toute la guerre avec les Daces. || *O inscripție în pĭatra întăiată*, une inscription gravée dans la pierre.

F. GRAM. *f. s.* întăiată; — *m. pl.* întăiați; — *f. pl.* întăiate.

ÎNTÂIETATE, *s. f.* priorité. || V. ântêietate.

ÎNTÂIU *et* **întêiu**, *adj. ord.* premier. || V. ântêiu.

ÎNTĂLNI (a), *v.* a întêlni.

ÎNȚARCA (a), *v.* sevrer. || priver. || faire perdre une habitude, déshabituer. || *A înțărca un copil*, sevrer un enfant. || *L'a înțărcat a nu mai merge unde adesea ori mergea* (GOL.), il l'a déshabitué d'aller là où il allait souvent. || Loc. *Unde dracul 'și a înțărcat copiii*, *fam.* où le diable a sevré ses enfants), au diable vauvert, très loin. — *'Și întinse hotarele impărății sale pe unde 'și a înțărcat dracul copiii* (P. ISPIR.), il étendit extrêmement loin les bornes de son royaume. — *Eu nu's cărturar ca dumneata care aĭ umblat unde 'și a înțărcat dracul copiiĭ* (V. ALEX.), je ne suis pas un savant comme vous qui avez été un peu partout.

CONJ. *Ind. pr.* înțarc, înțarcĭ, înțarcă. — *Imparf.* înțărcam. — *Pas. déf.* înțărcai. — *Pl. q. parf.* înțărcasem. — *Fut. pr.* voiu înțărca. — *Cond. pr.* aș înțărca. — *Impér.* înțarcă, înțărcați. — *Subj. pr.* să înțarc, să înțarcĭ, să înțarce. — *Inf. pr.* a înțărca. — *Part. pr.* înțărcând. — *Part. pas.* înțărcat.

ÎNȚĂRCARE, *s. f.* action de sevrer. || sevrage.

ÎNȚĂRCAT, *adj.* sevré.

F. GRAM. *f. s.* înțărcată; — *m. pl.* înțărcați; — *f. pl.* înțărcate.

ÎNȚĂRCAT, *s. n.* sevrage.

1. **ÎNTĂRI** (a), *v.* rendre dur, durcir, rendre ferme, affermir, rendre solide, solidifier. || fortifier, reconforter, raffermir.

2. **ÎNTĂRI** (a), *v.* fortifier, élever des fortifications.

3. **ÎNTĂRI** (a), *v.* légaliser, confirmer, certifier. || *Întăriră cu jurământ a lor legătură*, ils scellèrent leur alliance par un serment. || *Scriseră o carte și o întăriră*, ils firent un écrit et le certifièrent. || *Dumnezeu să te întărească în gândul ce aĭ pus de a nu mai strica pe boiĭerĭ* (C. NEGRUZZI), que Dieu te fasse persister dans l'intention que tu as de ne plus persécuter les boyards. || *Binecuvîntarea părinților întărește casele fiilor*, la bénédiction des parents consolide la maison des enfants.

CONJ. *Ind. pr.* întăresc. — *Imparf.* întăriam. — *Pas. déf.* întării. — *Pl. q. parf.* întărisem. — *Fut. pr.* voiu întări. — *Cond. pr.* aș întări. — *Impér.* întărește, întăriți. — *Subj. pr.* să întăresc, să întărești, să întărească. — *Inf. pr.* a întări. — *Part. pr.* întărind. — *Part. pas.* întărit.

1. **ÎNTĂRI** (a se), *vr.* durcir, devenir dur, se solidifier, devenir solide, s'affermir, devenir ferme. || se fortifier, se reconforter, reprendre des forces.

2. **ÎNTĂRI** (a se), *vr.* se fortifier, s'entourer de fortifications.

3. **ÎNTĂRI** (a se), *vr.* se confirmer, se certifier. || *Știrea s'a întărit*, la nouvelle s'est confirmée.

1. **ÎNTĂRIRE**, *s. f.* action de durcir, de solidifier, d'affermir, de fortifier, etc. || durcissement, solidification, affermissement, reconfort.

2. **ÎNTĂRIRE**, *s. f.* action de fortifier, d'élever des fortifications. || fortification.

3 **ÎNTĂRIRE**, *s. f.* action de légaliser de confirmer, de certifier. || légalisation, confirmation.

PLUR. *sans art.* întăriri; — *avec l'art.* întăririle.

1. **ÎNTĂRIT**, *adj.* durci, affermi, solidifié, devenu solide. || fortifié, reconforté, raffermi.

2. **ÎNTĂRIT**, *adj.* fortifié, entouré de fortifications.

3. **ÎNTĂRIT**, *adj.* légalisé, confirmé, certifié.

F. GRAM. *f. s.* întărită; — *m. pl.* întăriți; — *f. pl.* întărite.

ÎNTĂRÎTA (a), exciter, surexciter, mettre en colère. || monter quelqu'un contre un autre. || *A întărîtat poporul*, il a surexcité le peuple. || *Când mai încetau, aceleași țipete reîncepeau și întărîtau din nou lătratul lor* (CONV. LIT.), quand ils cessaient, les mêmes cris recommençaient et excitaient leurs aboiements.

CONJ. *Ind. pr.* întărît. — *Imparf.* întăritam. — *Pas. déf.* întărîtai. — *Pl. q. parf.* întăritasem. — *Fut. pr.* voiu întărîta. — *Cond. pr.* aș întărîta. — *Impér.* întărîtă, întărîtați. — *Subj. pr.* să întărît, să întărîți, să întărîte. — *Inf. pr.* a întărîta. — *Part. pr.* întărîtând. — *Part. pr.* întărîtat.

ÎNTĂRÎTA (a se, a 'și), *vr.* s'exciter, se monter, se fâcher, se mettre en colère. || *A 'și întărîta sângele* (DICT. AC. ROM.), se faire du mauvais sang.

ÎNTĂRÎTARE, *s. f.* action d'exciter, de mettre en colère. || excitation.

ÎNTĂRÎTAT, *adj.* excité, surexcité, furieux.

F. GRAM. *f. s.* întărîtată; — *m. pl.* întărîtați; — *f. pl.* întărîtate.

ÎNTARITATOR, *adj.* qui excite, qui surexcite. || provocateur.

F. GRAM. *f. s.* întărîtătoare; — *m. pl.* întărîtători; — *f. pl.* întărîtătoare.

1. **ÎNTĂRITOR**, *adj.* qui durcit, qui solidifie, qui affermit. || fortifiant, reconfortant.

2. **ÎNTĂRITOR**, *adj.* qui donne plus de force de résistance, plus de solidité, qui protège, qui défend. || *Lucrări întăritoare*, travaux de défense.

3 **ÎNTARITOR**, *adj.* qui donne plus de force à un acte, qui confirme.

F. GRAM. *f. s.* întăritoare; — *m. pl.* întăritori; — *f. pl.* întăritoare.

ÎNTARITURĂ, *s. f.* retranchement, fortification.

PLUR. *sans art.* întărituri; — *avec l'art.* întăriturile.

ÎNTÂRTA (a se), *vr. [Mold.]* V. a se întărita. || *Inima ta, în cele mai mari primejdii, de dragoste se întârta* (C. Konaki); ton cœur, dans les plus grands périls, s'enflammait d'amour. || *Cu gând să mă 'ntarte* (V. Alex.); avec la pensée de m'irriter. || *Ne întartăm la joc* (I. Creangă), nous nous entrainons à la danse.

ÎNTARZIA (a), *v.* retarder, être en retard. || *Ceasornicul întârzieză*, la pendule retarde.

Conj. *Ind. pr.* întârziez. — *Inf. pr.* a întârzia. — *Part. pr.* întârziând. — *Part. pas.* întârziat.

ÎNTÂRZIA (a se), *vr.* se mettre en retard, s'attarder.

ÎNTÂRZIARE, *s. f.* retard.

Plur. *sans art.* întârziări; — *avec l'art.* întârzierile.

ÎNTÂRZIAT, *adj.* retardé, mis en retard, attardé.

F. Gram. *f. s.* întârziată; — *m. pl.* întârziați; — *f. pl.* întârziate.

ÎNTÂRZIAT, *s. m.* celui qui est en retard, retardataire.

Plur. *sans art.* întârziați; — *avec l'art.* întârziații.

ÎNTÂRZIERE, *s. f.* V. întârziare.

INTEGRAL, *adj.* intégral.

F. Gram. *f. s* integrală; — *m. pl.* integrali, — *f. pl.* integrale.

INTEGRANT, *adj.* intégrant.

F. Gram. *f. s.* integrantă; — *m. pl.* integranți; — *f. pl.* integrante.

INTEGRITATE, *s. f.* intégrité.

INTEGRU, *adj.* intègre.

F. Gram. *f. s.* integră; — *m. pl.* integri; — *f. pl.* integre.

ÎNTÊIU, *adj. num. ord.* V.ântêiŭ.

ÎNTÊIETATE, *s. f.* priorité. || V. întêiatate.

INTELECTUAL, *adj.* intellectuel.

F. Gram. *f. s.* intelectuală; — *m. pl* intelectuali; — *f. pl* intelectuale.

ÎNȚELEGE (a), *v.* 1° *(anc.)* apprendre. || 2° comprendre. || 1° *Înțelegând Mihaĭ Vodă de căprinsul țării Munteneștĭ* (Mir. Cost.), le prince Michel apprenant que la Valachie était envahie. || *Înțelegând că dara ca Domnul este în cetățuie, au mers cu toții acolo* (Chr. Anon.); mais ayant appris que le prince était dans la forteresse, ils se dirigèrent tous de ce côté. || 2° *Am înțeles*, j'ai compris. || *Nu pot înțelege o dată ca capul*, il m'est impossible de comprendre. || *Nici dracu n'ar înțelege nimic*, le diable lui-même n'y comprendrait rien.

Conj. *Ind. pr.* înțeleg, înțelegi, înțelege. — *Imparf.* înțelegeam. — *Pas. déf.* înțeleseĭ. — *Pl. q. parf.* înțelesesem. — *Fut. pr.* voiu înțelege. — *Cond. pr.* aș înțelege. — *Impér.* înțelege, înțelegeți. — *Subj. pr.* să înțeleg, să înțelegi, să înțeleagă. — *Inf. pr.* a înțelege. — *Part. pr.* înțelegênd. — *Part. pas.* înțeles.

ÎNȚELEGE (a se), *vr.* se comprendre, s'entendre. || *Se înțelegeau foarte bine*, ils s'entendaient très bien, ils vivaient très bien ensemble. || *Se înțelege de la sine*, cela va de soi.

ÎNȚELEGERE, *s. f.* action de comprendre, de s'entendre. || compréhension, entente, accord. || *Aceste lucruri rămân departe de înțelegerea lor*, ces choses restent loin de leur compréhension. || *De bună înțelegere*, *cu bună înțelegere*, d'un commun accord, à l'amiable.

ÎNȚELEGATOR, *adj.* qui comprend, raisonnable, judicieux.

F. Gram. *f. s.* înțelegătoare; — *m. pl.* înțelegători; — *f. pl.* înțelegătoare.

ÎNȚELENI, (a) *v.* être en friche, rester en friche. || être cloué sur place, *(au fig.)* rester stupéfait. || *N'aveau nici plug, nici boĭ, nici lopă; pământul le înțelenia nespart.* Ils n'avaient ni charrue, ni bœuf, ni pioche; leur terre restait en friche sans être travaillé. || *Mahalaoa înțelenise îngropată în zăpadă*, le faubourg était comme engourdi sous une couche de neige. || *A înțelelenit vĕzênd această nenorocire*, il est resté stupéfié en voyant ce malheur.

Conj. *Ind. pr.* înțelenesc — *Inf. pr.* a înțeleni. — *Part pr.* înțelenind. — *Part. pas.* înțelenit.

ÎNȚELENI (a se), *vr.* devenir en friche. || rester sur place sans pouvoir bouger, *(par. ext.)* s'embourber. || *Căruța s'a înțelenit pe drum*, la charette s'est s'embourbée en chemin.

ÎNȚELENIRE, *s. f.* action d'être en friche, de rester en friche. || action de rester stupéfait. || action de rester sur place sans pouvoir bouger.

ÎNȚELENIT, *adj.* en friche. || cloué sur place. || *Brazdează voinicesce ogoru 'nțelenit* (N. Gane), ils labourent vaillamment le champ resté en friche.

F. Gram. *f. s.* înțelenită; — *m. pl* înțeleniți; — *f. pl.* înțelenite.

ÎNȚELEPCĬUNE, *s. f.* 1° *(anc.)* vertu, bonté. || 2° sagesse.

ÎNȚELEPT, *adj.* sage, raisonnable, intelligent, prudent, avisé.

F. Gram. *f. s.* înțeleaptă; — *m. pl.* înțelepți; — *f. pl.* înțelepte.

ÎNȚELEPT, *s. m.* sage. || *Zece înțelepți nu pot să descurce ceea ce un nebun a încurcat*, dix sages ne peuvent débrouiller ce qu'un fou a embrouillé. || *De nebun și de muĭere rea fie-ce înțelept fuge* (A. Pann), tout homme sage fuit un fou et une femme méchante.

Plur. *sans art.* înțelepți; — *avec l'art.* înțelepții.

ÎNȚELEPȚESCE, *adj.* sagement, prudemment, raisonnablement, intelligemment. || *Înțelepțesce socotind*, jugeant sagement.

ÎNȚELEPȚI (a), *v.* rendre sage, assagir. || *Vrênd să'l înțelepțesc* (A. PANN), comme je voulais le rendre sage.

CONJ. *Ind. pr.* înțelepțesc. — *Inf. pr.* a înțelepți. — *Part. pr.* înțelepțind. — *Part. pas.* înțelepțit.

ÎNȚELEPȚI (a se), *vr.* devenir sage, s'assagir.

ÎNȚELEPȚIE, *s. f. (anc.)* sagesse, prudence (SP. MILESCU).

1. **ÎNȚELES**, *s. n. (anc.)* sagesse. || *Cheia înțelesului*, la Clé de la sagesse (titre d'un livre publié en 1678).

2. **ÎNȚELES**, *s. n.* sens. || *Dulci cuvinte ne'nțelese, însă pline de înțeles* (M. EMIN.); doux mots incompréhensibles, mais pourtant pleins de sens. || *De înțeles*, compréhensible. — *Căci ades femeia înțelege și ce nu-i de înțeles* (D. OLLAN.), car souvent la femme comprend même ce qui n'est pas compréhensible.

PLUR. *sans art.* înțelesuri; — *avec l'art.* înțelesurile.

ÎNȚELES, *part. pas. de* a înțelege.

ÎNTELIGENT, *adj.* intelligent.

F. GRAM. *f. s.* inteligentă; — *m. pl.* inteligenți; — *f. pl.* inteligente.

ÎNTELIGENȚĂ, *s. f.* intelligence.

ÎNTĂLNI (a), *v.* rencontrer. || *'L am întelnit ieri*, je l'ai rencontré hier.

CONJ. *Ind. pr.* întâlnesc. — *Imparf.* întâlniam. — *Pas. déf.* întâlnii. — *Pl. q. parf.* întâlnisem. — *Fut. pr.* voiu întâlni. — *Cond. pr.* aș întâlni. — *Impér.* întâlnesce, întâlniți. — *Subj. pr.* să întâlnesc, să întâlnească. — *Inf. pr.* a întâlni. — *Part. pr.* întâlnind. — *Part. pas.* întâlnit.

ÎNTĂLNI (a se), *vr.* se rencontrer, s'aboucher, se heurter. || *De ĭubit, ne ĭubim, dar tot la anul ne întâlnim* (A. PANN); nous nous aimons tant que nous nous rencontrons une fois par an.

ÎNTĂLNIRE, *s. f.* action de rencontrer, de s'aboucher, de se heurter. || rencontre, entrevue, rendez-vous. || heurt, choc.

PLUR. *sans art.* întâlniri; — *avec l'art.* întâlnirile.

ÎNTELNIȘ, *s. n.* rencontre.

ÎNTEMEIA (a), *v.* jeter les fondements, fonder, baser, établir. || *A întemeia o doctrină*, fonder une doctrine.

CONJ. *Ind. pr.* întemeiez. — *Imparf.* întemeiam. — *Pas. déf.* întemeiaĭ — *Pl. q. parf.* întemeiasem. — *Fut. pr.* voiŭ întemeia. — *Cond. pr.* aș întemeia. — *Impér.* întemeiază, întemeiați. — *Subj. pr.* să întemeiez, să întemeiezi, să întemeieze. — *Inf. pr.* a întemeia. — *Part. pr.* întemeiând. — *Part. pas.* întemeiat.

ÎNTEMEIA (a se) *vr.* se baser, s'appuyer, s'établir. || *Pe ce te întemeiezi?* Sur quoi te bases-tu?

ÎNTEMEIAT, *adj.* fondé, basé, établi, appuyé.

F. GRAM. *f. s.* întemeiată; — *m. pl.* întemeiați; — *f. pl.* întemeiate.

ÎNTEMEIĂTOR, *s. m.* fondateur.

PLUR. *sans art.* întemeiători; — *avec l'art.* întemeiătorii.

ÎNTEMEIERE, *s. f.* action de jeter les fondements, de fonder, de baser, d'établir. || fondation, base, établissement, création. || *Nici una n'o știm cu întemeiere* (ZIL. ROM.), nous ne savons rien avec certitude.

PLUR. *sans art.* întemeieri; — *avec l'art.* întemeierile.

ÎNTEMNIȚA (a), *v.* mettre en prison, emprisonner, enfermer.

CONJ. *Ind. pr.* întemnițez. — *Inf. pr.* a întemnița. — *Part. pr.* întemnițând. — *Part. pas.* întemnițat.

ÎNTEMNIȚARE, *s. f.* action de mettre en prison, d'emprisonner, d'enfermer. || emprisonnement.

ÎNTEMNIȚAT, *adj.* mis en prison, emprisonné, enfermé.

F. GRAM. *f. s.* întemnițată; — *m. pl.* întemnițați; — *f. pl.* întemnițată.

INTENDENT, *s. m.* intendant.

PLUR. *sans art.* intendenți; — *avec l'art.* intendenții.

INTENDENȚĂ, *s. f.* intendance.

INTENSITATE, *s. f.* intensité.

INTENSIV, *adj.* intensif.

F. GRAM. *f. s.* intensivă; — *m. pl.* intensivi; — *f. pl.* intensive.

INTENSIV, *adv.* intensivement.

INTENTA (a), *v.* intenter *(t. d. jur.)*. || *A intenta un proces*, intenter un procès.

CONJ. *Ind. pr.* intentez. — *Inf. pr.* a intenta. — *Part. pr.* intentând. — *Part. pas.* intentat.

INTENTARE, *s. f.* action d'intenter.

INTENȚIE *et* **intențiune**, *s. f.* intention.

PLUR. *sans art.* intenții *et* intențiuni; — *avec l'art.* intențiile *et* intențiunile.

INTENȚIONAT, *adj.* intentionné.

F. GRAM. *f. s.* intenționată; — *m. pl.* intenționați; — *f. pl.* intenționate.

ÎNȚEPA (a), *v.* piquer. || empaler.

CONJ. *Ind. pr.* înțep, înțepi, înțeapă. — *Imparf.* înțepam. — *Pas. déf.* înțepaĭ. — *Pl. q. parf.* înțepasem. — *Fut. pr.* voiu înțepa. — *Cond. pr.* aș înțepa. — *Impér.* înțeapă, înțepați. — *Subj. pr.* să înțep, să înțepi, să înțepe. — *Inf. pr.* a înțepa. — *Part. pr.* înțepând. — *Part. pas.* înțepat.

ÎNȚEPA (a se), *vr.* se piquer. || s'empaler. || se fâcher, prendre la mouche, se guinder, se pincer.

ÎNȚEPARE, *s. f.* action de piquer, de se fâcher, de prendre la mouche. || action d'empaler.

ÎNȚEPAT, *adj.* piqué. || fâché, qui a pris la mouche. || guindé, raide et renfrogné, pincé. || empalé. || *Ce remâi așa înțepat?* Pourquoi restes-tu ainsi pincé? || Loc. *Înțepat la minte*, vif d'esprit. — *Mai copile, mic de stat, dar la minte înțepat* (P. Pop.); eh! enfant, petit de taille, mais vif d'esprit. || *(pop.) Înțepat la limbă*, gris, ivre.

F. Gram. *f. s.* înțepată; — *m. pl.* înțepați; *f. pl.* înțepate.

ÎNȚEPĂTOR, *adj.* piquant.

F. Gram. *f. s.* înțepătoare; — *m. pl.* înțepători; — *f. pl.* înțepătoare.

ÎNȚEPĂTURĂ, *s. f.* piqûre.

Plur. *sans art.* înțepături; — *avec l'art.* înțepăturile.

ÎNȚEPENI (a), *v.* fixer, assujettir, consolider (en enfonçant), devenir rigide. || Loc. *A înțepeni pe loc*, rester cloué sur place.

Conj. *Inp pr.* înțepenesc. — *Inf. pr.* a înțepeni. — *Part. pr.* înțepenind. — *Part. pas.* înțepenit.

ÎNȚEPENI (a se), *vr.* se fixer, s'assujettir, se consolider. || se raidir. || se river, ne plus pouvoir bouger. || *Carul s'a înțepenit în noroiu*, le chariot s'est embourbé et ne peut plus bouger. || *Era dedat cu frigul; dar, oricât de repede lucra, răsuflarea îi se sleise și mâinile îi se înțepeniau* (Conv. Lit.); il était habitué au froid, mais, quelque vite qu'il travaillât, il ne pouvait plus respirer et ses mains se raidissaient.

ÎNȚEPENIRE, *s. f.* action de fixer, d'assujettir.

ÎNȚEPOĬAT, *adj.* marqué par un poteau. || *Sat înțepoĭat*, se dit d'un village où il y a une épidémie bovine et à l'entrée duquel on a planté un poteau pour prévenir les gens de l'épidémie.

ÎNȚEPUȘA (a), *v.* percer avec un foret.

Conj. *Ind. pr.* înțepușez. — *Inf. pr.* a înțepuși — *Part pr* înțepușând. — *Part. pas.* înțepușat.

ÎNȚERCA (a), *v.* V. a înțărca.

INTERCALA (a), *v.* intercaler.

Conj. *Ind. pr.* intercalez. — *Inf. pr.* a intercala. — *Part. pr.* intercalând. — *Part. pas.* intercalat.

INTERCALARE, *s. f.* action d'intercaler. || intercalation.

Plur. *sans art.* intercalări; — *avec l'art.* intercalările.

ÎNTERCALAT, *adj.* intercalé.

F. Gram. *f. s.* intercalată; — *m. pl.* intercalați; — *f. pl.* intercalate.

INTERCEDE (a), *v.* intercéder.

INTERCESIE *et* **intercesiune**, *s. f.* intercession.

INTERCEPTA (a), *v.* intercepter.

Conj. *Ind. pr.* interceptez. — *Inf. pr.* a intercepta. — *Part. pr.* interceptând. — *Part. pas.* interceptat.

INTERCEPTARE, *s. f.* action d'intercepter, interception.

INTERES, *s. n.* intérêt.

Plur. *sans art.* interese; — *avec l'art.* interesele.

INTERESA (a), *v.* intéresser.

Conj. *Ind. pr.* interesez. — *Inf. pr.* a interesa. — *Part. pr.* interesând. — *Part. pas.* interesat.

INTERESA (a se), *vr.* s'intéresser.

INTERESARE, *s. f.* action d'intéresser, de s'intéresser.

INTERESANT, *adj.* intéressant.

F. Gram. *f. s.* interesantă; — *m. pl.* interesanți; — *f. pl.* interesante.

INTERESAT, *adj.* 1° intéressé, qui porte de l'intérêt. || 2° intéressé, regardant, chiche.

F. Gram. *f. s.* interesată; — *m. pl.* interesați; — *f. pl.* interesate.

INTERI (a), *v.* *[Mold.]* sevrer, écarter, éloigner. || *De la eĭ m'au înterit* (T. Sper.), ils m'ont écarté d'eux. || V. a întiri.

INTERIM, *s. n.* intérim.

INTERIMAR, *adj.* intérimaire.

F. Gram. *f. s.* interimară; — *m. pl.* interimari; — *f. pl.* interimare.

INTERIOR, *adj.* intérieur.

F. Gram. *f. s.* interioare; — *m. pl.* interiori; — *f. pl.* interioare.

INTERIOR, *s. n.* intérieur.

INTERJECȚIE *et* **interjecțiune**, *s. f.* interjection.

Plur. *sans art.* interjecții *et* interjecțiuni; — *avec l'art.* interjecțiile *et* interjecțiunile.

INTERLINEAR, *adj.* interlinéaire.

F. Gram. *f. s.* interlineară; — *m. pl.* interlinear; — *f. pl.* interlineare.

INTERLOCUTOR, *s. n.* interlocuteur.

Plur. *sans art.* interlocutori; — *avec l'art.* interlocutorii.

INTERMED, *s. n.* intermède.

Plur. *sans art.* intermedurĭ; — *avec l'art.* intermedurile.

INTERMEDIAR, *adj.* intermédiaire.

F. Gram. *f. s.* intermediară; — *m. pl.* intermediari; *f. pl.* intermediare.

INTERMEDIAR, *s. m.* intermédiaire. || V. mijlocitor.

Plur. *sans art.* intermediari; — *m. pl.* intermediarĭ.

INTERMINABIL, *adj. et adv.* V. **nesfîrșit** *et* **neisprăvit**.

INTERMITENT, *adj.* intermittent. *Friguri intermitente*, la fièvre intermittente.

F. Gram. *f. s.* intermitentă ;—*m. pl.* intermitenți ;—*f. pl.* intermitente.

INTERN, *adj.* interne. || *O boală internă*, une maladie interne.

F. Gram. *f. s.* internă ; — *m. pl.* interni ;— *f. pl.* interne.

INTERN, *s. m.* interne. || *Internii spitalelor*, les internes des hôpitaux.

Plur. *sans art.* interni ; — *avec l'art.* internii.

INTERNA (a), *v.* interner.

Conj. *Ind. pr.* internez.

INTERNARE, *s. f.* action d'interner. || internement.

INTERNAT, *s. n.* internat.

Plur. *sans art.* internate ;—*avec l'art.* internatele.

INTERNAT, *adj.* interné.

F. Gram. *f. s.* internată ; — *m. pl.* internați ; — *f. pl.* internate.

INTERNAȚIONAL, *adj.* international. || *Congresele internaționale*, les congrès internationaux.

F. Gram. *f. s.* internațională ; — *m. pl.* internaționali ; — *f. pl.* internaționale.

INTERNUNȚIU, *s. m.* internonce.

INTEROGA (a), *v.* interroger. || V. a întreba.

INTEROGARE, *s. f.* action d'interroger. || interrogation. || V. întrebare.

Plur. *sans art.* interogări ; — *avec l'art.* interogările.

INTEROGATIV, *adj.* interrogatif.

F. Gram. *f. s.* interogativă ; — *m. pl.* interogativi ; — *f. pl.* interogative.

INTEROGATIV, *adv.* interrogativement.

INTEROGATORIU, *s. n.* interrogatoire.

Plur. *sans art.* interogatorie ; — *avec l'art.* interogatoriele.

INTERPELA (a), *v.* interpeller.

Conj. *Ind. pr.* interpelez.—*Inf. pr.* a interpela.—*Part. pr.* interpelând.—*Part. pas.* interpelat.

INTERPELARE, *s. f.* action d'interpeller. || interpellation. || *Dreptul de interpelare*, le droit d'interpellation.

Plur. *sans art.* interpelări ; — *avec l'art.* interpelările.

INTERPELAT, *adj.* interpellé.

F. Gram. *f. s.* interpelată ; — *m. pl.* interpelați ;— *f. pl.* interpelate.

INTERPOLA (a), *v.* interpoler.

Conj. *Ind. pr.* interpolez. — *Inf. pr.* a interpola.—*Part. pr.* interpolând. — *Part. pas.* interpolat.

INTERPOLARE, *s. f.* action d'interpoler. || interpolation.

INTERPRET, *s. m.* interprète.

Plur. *sans art.* interpreți ;—*avec l'art.* interpreții.

INTERPRETA (a), *v.* interpréter.

Conj. *Ind. pr.* interpretez.— *Inf. pr.* a interpreta. — *Part. pr.* interpretând.—*Part. pas.* interpretat.

INTERPRETARE, *s. f.* action d'interpréter. || interprétation.

Plur. *sans art* interpretări ; — *avec l'art.* interpretările.

INTERPUNE (a), *v.* interposer.

Conj. Se conjugue comme a pune.

INTERPUNE (a se), *vr.* s'interposer.

INTERPUNERE, *s. f.* action d'interposer, de s'interposer. || interposition.

INTERPUS, *adj.* interposé.

F. Gram. *f. s.* interpusă ; — *m. pl.* interpuși ; — *f. pl.* interpuse.

INTERSECȚIE *et* **intersecțiune**, *s. f.* intersection.

INTERSTICIU, *s. n.* interstice.

ÎNȚĂRUȘA (a), *v.* mettre des piquets, consolider avec des piquets.

INTERVAL, *s. n.* intervalle, laps. || *Interval de timp*, laps de temps.

Plur. *sans art.* intervaluri ; — *avec l'art.* intervalurile.

INTERVENI (a), intervenir.

Conj. Se conjugue comme a veni.

INTERVENIRE, *s. f.* action d'intervenir. || intervention.

Plur. *sans art.* interveniri ; — *avec l'art.* intervenirile.

INTERVENȚIE *et* **intervențiune**, *s. f.* intervention.

Plur. *sans art.* intervenții *et* intervențiuni ; —*avec l'art.* intervențiile *et* intervențiunile.

INTERVERTI (a), *v.* intervertir.

Conj. *Ind. pr.* intervertesc.—*Inf. pr.* a interverti. — *Part. pr.* intervertind. — *Part. pas.* intervertit.

INTERVERTIRE, *s. f.* action d'intervertir. || interversion.

Plur. *sans art.* intervertiri ; — *avec l'art.* intervertirile.

INTERZICE (a), *v.* interdir.

Conj. Se conjugue comme a zice.

INTERZICERE, *s. f.* action d'interdir. || interdiction.

Plur. *sans art.* interziceri ; — *avec l'art.* interzicerile.

INTERZIS, *adj.* interdit.

F. Gram. *f. s.* interzisă ;—*m. pl.* interziși ;—*f. pl.* interzise.

ÎNȚESA (a), *v.* remplir, bourrer. || *L'am înțesat de daruri*, je l'ai bourré de cadeaux.

Conj. *Ind. pr.* înțesez. — *Inf. pr.* a înțesa — *Part. pr.* înțesând. — *Part. pas.* înțesat.

ÎNȚESARE, *s. f.* action de remplir, de bourrer.

ÎNȚESAT, *adj.* rempli, bourré, bondé. || *E biserica 'nțesata* (T. Sper.), l'église est bondée.

F. Gram. *f. s.* înțesată; — *m. pl.* înțesați; — *f. pl.* înțesate.

ÎNȚESTAT, *adj.* entêté, obstiné, opiniâtre. || *Un lup egoist și înțestat*, un loup égoïste et obstiné. || *Oamenii, dacă 'l vezură atît de înțestat, 'i arătară drumul* (P. Ispir.); quand les gens le virent si entêté, ils le mirent à la porte.

F. Gram. *f. s.* înțestată; — *m. pl.* înțestați; — *f. pl.* înțestate.

INTESTIN, *s. n.* intestin.

Plur. *sans art.* intestine; — *avec l'art.* intestinele.

INTESTINAL, *adj.* intestinal.

F. Gram. *f. s.* intestinală; — *m. pl.* intestinali; — *f. pl.* intestinale.

ÎNTEȚI (a), *v.* presser. || pousser devant soi. || *Ostașul... calul în dalogi strîngînd și cu picioarele din pinteni întețindu'l, asupra lui se repezi* (Cantemir); le guerrier, serrant les rênes et excitant le cheval de l'éperon, se précipita sur lui. || *Goții fiind înțeți de Huni*, les Goths étant refoulés par les Huns. || *Învingîndu-i, i-au înțeț a trece Dunărea* (Șincai); les ayant vaincus, il les força à passer le Danube. || *Un moment de îndoială de care Turcii profita spre a 'și înteți focurile* A. Odob.), un moment d'hésitation dont les Turcs profitent pour redoubler leurs feux. || *Dacă văzu împăratul că 'l întețesc fetele cu rugăciunile* (P. Ispir.), quand le roi vit que ses filles le pressent de prières. || *Propaganda se 'nteți* (C. Boll.), la propagande redoubla.

Conj. *Ind. pr.* întețesc.—*Inf. pr.* a înteți.—*Part. pr.* înțețind. — *Part. pas.* înțețit.

ÎNȚEȚIRE, *s. f.* action de presser, de pousser. || redoublement. || *Înțețirea durerei*, le redoublement de la douleur.

ÎNȚEȚIT, *adj. part. pas. de* a înteți.

ÎNȚIGLAT, *adj.* grossier, rugueux, rude, âpre. || *tîlasul țaranului pare prea înțiglat orășeanului* (Gr. Jip.), la voix du paysan semble trop rude au citadin.

F. Gram. *f. s.* înțiglată; — *m. pl.* înțiglați; — *f. pl.* înțiglate.

ÎNTÎIU, *adj. num. ord.* V. **întîiu**.

INTIM, *adj.* intime.

F. Gram. *f. s.* intimă; — *m. pl.* intimi; — *f. pl.* intime.

INTIMIDA (a), *v.* intimider.

Conj. *Ind. pr.* intimidez. — *Inf. pr.* a intimida.— *Part. pr.* intimidând. *Part. pas.* intimidat.

INTIMIDA (a se), *vr.* s'intimider.

INTIMIDARE, *s. n.* action d'intimider. || intimidation.

Plur. *sans art.* intimidări; — *avec l'art.* intimidările.

INTIMITATE, *s. f.* intimité.

Plur. *sans art.* intimități; — *avec l'art.* intimitățile.

ÎNTÎMPINA (a), *v.* accueillir, aller au devant de, rencontrer. || objecter. || faire face. || *Norodul pretutindeni îl întîmpina cu bucurie* (C. Negruzzi), le peuple l'accueillait partout avec joie. || *Privirea cu care ea 'l întîmpină*, le regard avec lequel elle l'accueillit. || *Eși să o întîmpine* (P. Ispir.), elle vint à sa rencontre, elle sortit pour la recevoir. || *Spre a putea întîmpina aceste cheltueli*, afin de pouvoir faire face à ces dépenses.

Conj. *Ind. pr.* întîmpin, întîmpini, întîmpină. — *Imparf.* întîmpinam.—*Pas. def.* întîmpinai. — *Pl. q. parf.* întîmpinasem.—*Fut. pr.* voiu întîmpina.—*Cond. pr.* aș întîmpina. — *Impr.* întîmpină, întîmpinați. — *Subj. pr.* să întîmpin, să întîmpini, să întîmpine. — *Inf. pr.* a întîmpina. — *Part. pr.* întîmpinând. — *Part pas.* întîmpinat.

ÎNTÎMPINA (a se), *vr.* se rencontrer. || *S'au întîmpinat cu Petricico-Vodă la gura Buhotinului* (N. Costin), il se rencontra avec le prince Petriceico à l'embouchure du Buhotin.

ÎNTÎMPINARE, *s. f.* action d'accueillir, d'aller au devant, d'objecter, de faire face à. || accueil, rencontre. || objection. || *Ele sunt silite a respunde de îndată la o întîmpinare de principii* (T. Maior.), elles sont obligées de répondre tout d'abord à une objection de principe. || *A eși în întîmpinarea cuiva*, aller à la rencontre de quelqu'un. — *Ipolita, ca o femeie înțeleaptă ce era, îi eși întru întîmpinare* (P. Ispir.); Hippolyte, en femme prudente, alla à sa rencontre.

Plur. *sans art.* întîmpinări; — *avec l'art.* întîmpinările.

ÎNTÎMPINAT, *s. m.* rencontre. || *Merseră în întîmpinatul lui*, ils allèrent à sa rencontre.

ÎNTÎMPLA (a se), *vr.* arriver, survenir, se produire. || *Se va întîmpla o nenorocire*, il va arriver un malheur. || *S'a mai întîmplat o dată*, cela est déjà arrivé une fois.

Conj. *Inf. pr.* se întîmplă.—*Imparf.* se întîmpla.— *Pas. def.* se întîmplă. — *Pl. q. parf.* se întîmplase.— *Fut. pr.* se va întîmpla. — *Cond. pr.* s'ar întîmpla. —*Subj. pr.* să se întîmple.— *Inf. pr.* a se întîmpla. *Part. pr.* întîmplându-se. — *Part. pas.* întîmplat.

ÎNTÎMPLARE, *s. f.* action d'arriver, de survenir. || accident, événement, aventure, occurrence. || *S'a născut în mine dorința ca să însemnez ale patriei mele întîmplări* (Zil. Rom.), l'ambition m'est venue de noter les événements de ma patrie. || *Mirîndu-se de astfel de întîm-*

plare, s'étonnant d'une pareille aventure. || *Aşteptând ce va aduce întîmplarea* (Zil. Rom.), attendant ce qu'amènerait l'occasion. || *L'au sfătuit sa 'şi câştige inimile Polonilor pre întîmplarea când ar muri Vladislas IV* (Şinkai), ils lui conseillèrent de gagner le cœur des Polonais pour le cas où Vladislas IV viendrait à mourir. || *La toată întîmplarea*, en tout cas, à tout hasard.—*Dar la toată întîmplarea, dacă s'o trezi* (I. Creanga); mais, à tout hasard, s'il s'éveillait. || *Pe atunci purta, de toată întîmplarea, un pistol cu două feţe* (N. Gane); alors il portait sur lui, à tout hasard, un pistolet à deux coups. || *Din întîmplare*, à tout hasard, par aventure.

Plur. *sans art.* întîmplări ; — *avec l'art.* întîmplările.

ÎNTÎMPLARE (la —), *loc. adv.* au hasard, à l'aventure.

ÎNTÎMPLĂRI (la —), *loc. adv.* en cas d'accidents, en cas de nécessité. || *Căci toţi stau la întîmplări cu boierii cei buni pentru biserică* (Zil. Rom.); car, en cas de nécessité, tous se rangent du côté des bons boyards en faveur de l'église.

ÎNTÎMPLATOR, *adj.* occasionnel, éventuel, fortuit.

F. Gram. *f. s.* întîmplătoare ;—*m. pl* întîmplători; —*f. pl.* întîmplătoare.

ÎNTÎMPLATOR, *adv.* occasionnellement, fortuitement, éventuellement.

ÎNTINA (a), *v.* souiller de boue. || *(au fig.)* salir, souiller.

Conj. *Ind. pr.* intin. — *Inf. pr.* a întina. — *Part. pr.* întinând. *Part. pas.* întinat.

ÎNTINĂCIUNE, *s. f.* souillure. || *Întinăciune trupească*, souillure corporelle. — *Întinăciune sufletească*, souillure spirituelle.

ÎNTINARE, *s. f.* action de souiller de boue, de salir. || tache de boue, souillure.

ÎNTINAT, *adj.* taché de boue, crotté. || sali, souillé.

F. Gram. *f. s.* întinată ; — *m. pl.* întinaţi ; — *f. pl.* întinate.

ÎNŢINAT, *adj.* qui tient à peine, chancelant, tremblant, vacillant. || *Fiind copacii înţinaţi pre lânga drum, ii-au surpat asupra lor* (Gr. Urech.); comme les arbres tenaient à peine le long du chemin, (on les avait fortement entaillés par le pied), ils les renversèrent sur eux.

F. Gram. *f. s.* înţinată; — *m. pl.* înţinaţi ; — *f. pl.* înţinate.

ÎNTINDE (a), *v.* tendre. || bander. || dresser. || étendre. || étirer. || *A întinde o cursă*, tendre un piège. — *Capra 'n cursa ce a întins pe un cerb întâiu a prins* (G. Asaki), la chèvre prit d'abord un cerf dans le piège qu'elle avait tendu. || *Întinse arcul*, il banda l'arc. || *Întinzând înaintea lor o masă îmbelşugată*, dressant devant eux une table abondamment servie. || *Întindea rufele*, elle étendait le linge. || *Mai avem s'o întindem pînă acolo*, il y a encore un bon bout de chemin jusque là.

Conj. *Ind. pr.* întind, întinzi, întinde. — *Imparf.* întindeam.—*Pas. déf.* întinsei.— *Pl. q. parf.* întinsesem. — *Fut. pr.* voiu întinde. — *Cond. pr.* aş întinde.— *Impér.* întinde, întindeţi.— *Subj. pr.* să întind, să întinzi, să întindă *et* să întinză. — *Inf. pr.* a întinde. — *Par. pr.* întinzând. — *Part. pas.* întins.

ÎNTINDE (a se, a 'şi), *vr.* s'étendre. || se détirer. || dépasser, outre-passer. *Pe la sfîrşitul veaculuĭ al VIII-lea, Negru-Vodă, duce al Făgăraşuluĭ, întinzându-şĭ stăpînirea peste ţara Românească* (N. Balc.); vers la fin du VIIIe siècle, le prince Negru, duc de Fagarash, ayant étendu sa domination sur la Valachie. || *Cât ţi-e pătura, atît te 'ntinde* (A. Pann); ne dépasse pas tes moyens. || *Nu întinde vorba* (V. Alex.), abrège ton discours. || *Prea ne am întins în vorbit* (I. Creanga), nous avons trop longtemps prolongé l'entretien. || Loc. *A se întinde la cașcavalul*, avoir trop de prétentions. || *Se cam întinde*, il en prend trop à son aise.

ÎNTINDERE, *s. f.* action de tendre, de bander, de dresser, d'étendre, d'étirer, de se détirer. || tension. || extension. || étendue, espace.

Plur. *sans art.* întinderĭ ; — *avec l'art.* întinderile.

ÎNTINERI (a), *v.* rajeunir, devenir jeune.

Conj. *Ind. pr.* întineresc. — *Imparf.* întineream.— *Pas. déf.* întinerii. — *Pl. q. parf.* întinerisem. — *Fut. pr.* voiu întineri. — *Cond. pr.* aş întineri. — *Impér.* întinerește, întineriţi. — *Subj. pr.* să întinerese, să întinerești, să întinerească. — *Inf. pr.* a întineri. — *Part. pr.* întinerind. — *Part. pas.* întinerit.

ÎNTINERIRE, *s. f.* action de rajeunir. || rajeunissement.

ÎNTINGE (a), *v.* tremper (dans le jus, dans la sauce, dans le plat), saucer.

ÎNTINS, *s. n.* étendue. || *Pe întinsul ţărĭ*, sur l'étendue du pays.

ÎNTINS, *adj.* tendu. || bandé, raidi.||étendu, vaste. || plat. || prolongé. || *Doarme întins la umbră* (A. Pann), il dort étendu à l'ombre. || *Cui nu 'i place să vază alergând pe un şes întins o poştă românească cu opt caĭ?* (V. Alex.) Qui n'aime voir passer au galop dans une vaste plaine une chaise de poste roumaine attelée de huit chevaux ? || *Ştafetariĭ au pornit prin întinsa 'mpărăţie* (A. Naum), les estafettes sont parties à travers l'immense empire. || *O farfurie întinsă*, une assiette plate. || Loc. *Întins coardă*, très tendu, tendu comme une corde, raide.

F. Gram. *f. s.* întinsă ; — *m. pl.* întinşi ; — *f. pl.* întinse.

ÎNTINS, *adv.* tout droit, directement. || (*par ext.*) vite, immédiatement, sans tarder. *A merge intins la cineva*, aller droit chez quelqu'un. || *Şi vitele mugindu la sghiab intins păşiau* (I. ELIADE-R.), et les bestiaux mugissants se dirigeaient droit vers l'abreuvoir. || *(I poruncí) sa nu faca zabavă cu cetatea, ce să meargă intins după Mihai Voda* (MIR. COST.); (il lui ordonna) de ne pas s'attarder devant la forteresse, et d'aller immédiatement à la poursuite du prince Michel.

ÎNTINSOARE, *s. f.* courroie de cordonnier. || *Sar ei cu topoarele, cîobotarii cu 'ntinsorile, lăutarii cu arcuşele* (P. POP.); ils s'élancent avec leurs haches, les cordonniers avec leurs courroies, les *lautari* avec leurs archets.

PLUR. *sans art.* intinsori; — *avec l'art.* intinsorile.

ÎNTINZĂTORI. *s. f. pl.* temple *ou* templet *(t. de tiss.)*.

ÎNTIPĂRI (a), *v.* imprimer, graver. || *Intipăriţi spusele mele adînc în mintea şi în inima voastră* (A. ZANNE), gravez profondément mes paroles dans votre esprit et dans votre cœur.

CONJ. Se conjugue comme a tipări.

ÎNTIPĂRIRE, *s. f.* action d'imprimer, de graver. || impression. || *Frumoasele intipăriri ale amintirilor mele din copilarie*, les belles impressions de mes souvenirs d'enfance.

PLUR. *sans art.* intipăriri; — *avec l'art.* intipăririle.

ÎNTIRI (a), *v.* *[Mold.]* sevrer. || *Şi-i păcat de Dumnezeu s'o întirese de pe acum* (S. NAD.), ce serait un péché de la sevrer dès maintenant.

INTITULA (a), *v.* intituler.

CONJ. *Ind. pr.* intitulez. — *Inf. pr.* a intitula. — *Part. pr.* intitulând. — *Part. pas.* intitulat.

INTITULARE, *s. f.* action d'intituler.

INTITULAT, *adj.* intitulé.

F. GRAM. *f. s.* intitulată; — *m. pl.* intitulaţi; — *f. pl.* intitulate.

ÎNTOARCE (a), *v.* 1° tourner, retourner, renverser sans dessus dessous. || 2° ramener. || revenir, faire revenir. || 3° restituer. || 4° convertir. || 5° châtrer || 1° *A întors arma asupra Ungariei* (ŞINCAI), il a tourné ses armes contre la Hongrie. || *Sultanul bine voi a-i întoarce domnia Moldovei* (B. P. HAŞDEU), le Sultan consentit à lui rendre le trône de Moldavie. || *A întoarce capul*, tourner la tête. || *A întoarce capul cuiva*, tourner la tête à quelqu'un. || *A întoarce paginele unei cărţi*, tourner les pages d'un livre. || *A întoarce spatele cuiva*, tourner le dos à quelqu'un. || *A întoarce un ceasornic*, monter une pendule. || 2° *A întoarce din cale*, faire revenir quelqu'un sur ses pas. — *De ce mè întorci din cale?* (V. ALEX.) Pourquoi me fais-tu revenir sur mes pas? || *Dar n'a fost cu putinţă să l'întoarcă din hotărirea sa*, mais il n'a pas été possible de le faire revenir sur sa décision. || 3° *Îi am întors banii ce mi-i dedese*, je lui ai restitué l'argent qu'il m'avait donné. 4° *Fu întors la credinţa*, il fut ramené à la foi. || *Îi a întors la creştinism*, il les a convertis au Christianisme. || 5° *A întoarce un berbec*, châtrer un bélier. || Loc. *A întors-o pe foaia ală-l'altă*, il a changé son fusil d'épaule, il a mis de l'eau dans son vin, il a battu en retraite.

CONJ. *Ind. pr.* întorc, întorci, întoarce. — *Imparf.* întorceam. — *Pas. déf.* întorsei. — *Pl. q. parf.* întorsesem. — *Fut. pr.* voiu întoarce. — *Cond. pr.* aş întoarce. — *Impér.* întoarce, întoarceţi. — *Subj. pr.* să întorc, să întorci, să întoarcă. — *Inf. pr.* a întoarce. — *Part. pr.* întorcînd. — *Part. pas.* întors.

ÎNTOARCE (a se, a 'şi), *vr.* 1° se retourner, revenir, rebrousser chemin. || 2° rentrer dans. || 3° se changer en. || 4° reprendre. || 1° *După căţiva paşi s'a întors*, après quelques pas il s'est retourné *ou* il est revenu. || *S'a întors înapoi*, il est revenu, il est retourné sur ses pas. || *S'a întors a-casă*, il est revenu à la maison, il est rentré. || *Se întoarce tot d'auna târziu*, il rentre toujours tard. || *Domnul 'şi a întors faţa de la noi*, le Seigneur s'est détourné de nous. || *Dinu 'şi întoarse capul spre ei şi îi întrebă* (P. BUJ.), Dinu retourna la tête de leur côté et leur demanda. || *Cînd cineva doarme pe pămînt n'are fricâ să cază cînd se întoarce* (GOLESCU), celui qui dort par terre n'a pas peur de tomber quand il se retourne. || 2° *Fericit că 'şi a întors paralele cheltuite* (DELAVR.), heureux d'être rentré dans l'argent qu'il avait dépensé. || *Mi-am întors banii*, je suis rentré dans mon argent. || 3° *Cum bucuria de sîrg se întoarce în scîrba şi scîrba în bucurie* (N. COSTIN), comme la joie se change vite en peine et la peine en joie. || 4° *Eu 'mi întorc vorba* (A. PANN), moi je reprends ma parole.

ÎNTOACERE, *s. f.* action de tourner, de retourner, de renverser sans dessus dessous, de ramener, de convertir, etc. || retour. || restitution. || conversion.

ÎNTOARSELE (de a —), *loc. adv.* à rebours, sans devant derrière. || *Bietul popa rămase încălecat de-a-întoarsele* (N. BOGD.) le pauvre prêtre resta à cheval à rebours (la tête vers la queue du cheval).

ÎNTOCMAI, *adv.* justement, précisement, exactement, positivement. || *Întocmai cum*, de même que.

ÎNTOCMI (a), *v.* disposer, arranger, organiser, régler, fixer, constituer, établir.

CONJ. Se conjugue comme a tocmi.

ÎNTOCMIRE, *s. f.* action de disposer, d'arranger, d'organiser, etc. || disposition, organisation, arrangement. || *Îmbrăţişă treaba vis-*

terieĭ şi a feriĭ cu bune întocmirĭ (ZIL. ROM.), il s'occupa du trésor et du pays en prenant de bonnes dispositions. || *Întocmirĭ sociale*, conventions sociales. || *Cum aş veni... să vĕ stric eŭ rândul din întocmirea vieţeĭ?* (D. OLLAN.) comment viendrais-je déranger le train de votre existence ?

PLUR. *sans art.* întocmirĭ ; — *avec l'art.* întocmirile.

ÎNTOCMITOR, s. *m. (anc.)* auteur, celui qui a composé, qui a arrangé. || *Ştiŭ c'o să întrebe vr'un cetitor d'al 'cestor stihurĭ întocmitor* (ZIL. ROM.), je sais que certain lecteur demandera quel est l'auteur de ces vers.

PLUR. *sans art.* întocmitorĭ ; — *avec l'art.* întocmitorii.

ÎNTOCMIT, *adj.* disposé, arrangé, organisé, réglé, fixé.

F. GRAM. *f. s.* întocmită ; — *m. pl.* întocmiţĭ ; — *f. pl.* întocmite.

ÎNŢOLI (a), *v.* nipper.

CONJ. *Ind. pr.* înţolesc.—*Inf. pr.* a înţoli. — *Part. pr.* înţolind. — *Part. pas.* înţolit.

ÎNŢOLI (a se) *vr.* se nipper à neuf.

ÎNŢOLIRE, *s. f.* action de nipper.

ÎNŢOLIT, *adj.* nippé.

F. GRAM. *f. s.* înţolită ; — *m. pl.* înţoliţĭ ; — *f. pl.* înţolite.

ÎNTONA (a), *v.* intoner.

CONJ. *Ind. pr.* întonez.—*Inf. pr.* a întona.—*Part. pr.* întonând.—*Part. pas.* întonat.

ÎNTONARE, *s. f.* action d'intoner. || intonation.

PLUR. *sans art.* întonărĭ ; — *avec l'art.* întonările.

ÎNTONAT, *adj.* intoné.

F. GRAM. *f. s.* întonată ; — *m. pl.* întonaţĭ ; — *f. pl.* întonate.

ÎNTORNA (a), *v.* V. a înturna.

ÎNTORS, *s. n.* retour. || *Că toţĭ trăgeaŭ nădejde de întors cineşĭ spre locurile sale* (N. MUSTE), car chacun avait l'espoir de revenir dans son pays. || *La întors aŭ venit pre la Bar* (MIR. COST.), au retour il passa par Bar. || *Maĭ lung 'mĭ pare calea acum la 'ntors acasă* (V. ALEX.), la route me paraît plus longue maintenant au retour.

ÎNTORS, *adj.* tourné, retourné. || ramené. || revenu. | châtré. || *Un flăcăĭandru care stătea cu spetele întoarse* (P. BUJ.), un jeune garçon qui restait le dos tourné. || *Stofă întoarsă pe dos*, une étoffe retournée à l'envers. *Întors de vreme*, revenu de bonne heure. || *Berbec întors*, bélier châtré, mouton. || **Loc.** *E întors de fiţă*, se dit d'un enfant qu'on avait sevré et à qui on doit redonner à téter. [On prétend que ces enfants donnent le mauvais œil *(au ochĭ reĭ)*.]

F. GRAM. *f. s.* întoarsă ; — *m. pl.* întorşĭ ; — *f. pl.* întoarse.

ÎNTORSĂTURĂ, *s. f.* tour, retour, tournant, tournure, sinuosité, version, conversion.||*Poetuluĭ 'ĭ plac întorsăturĭ învechite* (B. P. HAŞDEŬ), le poëte aime de vieilles tournures de phrases.

PLUR. *sans art.* întorsăturĭ ;—*avec l'art.* întorsăturile.

ÎNTORT, *adj. (anc.)* récalcitrant, pervers. || *Din case-ţĭ depărteazĕ neamu întors şi păgân* (ZIL. ROM.), éloigne de ta maison cette race perverse et païenne.

ÎNTORŢEL, *s. m.* cuscute *(bot.)*.

ÎNTORTOCHIA (a), *s. f.* entortiller.

CONJ. *Ind. pr.* întortochiez. — *Imparf.* întortochiam. — *Pas. déf.* întortochiaĭ. — *Pl. q. parf.* întortochiasem. — *Fut. pr.* voiŭ întortochia. — *Cond. pr.* aş întoctochia. — *Impér.* întortochiază, întortochiaţĭ.—*Subj. pr.* să întortochiez, să întortochieşĭ, să întortochieze. — *Inf. pr.* a întortochia. — *Part. pr.* întortochiând.—*Part. pas.* întortochiat.

ÎNTORTOCHIARE, *s. f.* action d'entortiller.

PLUR. *sans art.* întortochiărĭ ; — *avec l'art.* întortochiările.

ÎNTORTOCHIAT, *adj.* entortillé.

F. GRAM. *s. f.* întortochiată ; — *m. pl.* întortochiaţĭ ; — *f. pl.* întortochiate.

ÎNŢOŢONAT, *adj.* attifé, pimponné (A. PANN).

F. GRAM. *f. s.* înţoţonată ; — *m. pl.* înţoţonaţĭ ; — *f. pl.* înţoţonate.

ÎNTOVĂRĂŞI (a), *v.* accompagner. || *L'a întovărăşit pînă acasă*, il l'a accompagné jusque chez lui.

CONJ. *Ind. pr.* întovărăşesc. — *Imparf.* întovărăşiam. — *Pas. déf.* întovărăşiĭ. — *Pl. q. parf.* întovărăşisem.—*Fut. pr.* voiŭ întovărăşi.—*Cond. pr.* aş întovărăşi.— *Impér.* întovărăşesce, întovărăşiţĭ. — *Subj. pr.* să întovărăşesc, să întovărăşeşcĭ, să întovărăşească. *Inf. pr.* a întovărăşi. — *Part. pr.* întovărăşind. — *Part. pas.* întovărăşit.

ÎNTOVĂRĂŞI (a se), *vr.* se lier, s'associer. || *S'aŭ întovărăşit pentru exploatarea acestĕĭ moşiĭ*, ils se sont associés pour exploiter ce domaine.

ÎNTOVĂRĂŞIRE, *s. f.* action d'accompagner. || action de se lier, de s'associer. || accompagnement, liaison, association. || entourage, suite. || *Se repeziră în odaie maĭ mulţĭ ieniceriĭ din întovărăşirea paşeĭ* (AL. XEN.), plusieurs janissaires de la suite du pacha se précipitèrent dans la chambre.

PLUR. *sans. art.* întovărăşirĭ ; — *sans. l'art.* întovărăşirile.

ÎNTOVĂRĂŞIT, *adj.* accompagné. || lié, associé. || *Ceasul prânzuluĭ apropriindu-se, boerĭĭ începură a veni călărĭ, întovărăşiţĭ fieşce-care de câte două-treĭ slugĭ* (C. NEGRUZZI); l'heure du festin approchant, les boyards commencèrent à arriver, chacun accompagné de deux ou trois domestiques.

F. GRAM. *f. s.* întovărăşită ; — *m. pl.* întovărăşiţĭ ; — *f. pl.* întovărăşite.

ÎNTRA(a), *v.* 1° entrer, pénétrer. || 2° rentrer se rétrécir. || 1° *A intra în casă*, entrer dans la maison. | *Cuiul a intrat în zid*, le clou est entré dans le mur. | Loc. *Nu 'mĭ intră în cap*, cela ne m'entre pas dans la tête, je n'arrive pas à comprendre. || *A intra în păcat*, commettre un péché. || *A intra în bănuială*, concevoir des soupçons, soupçonner. || *Am intrat în necaz*, je me trouve dans l'ennui. —*Dacă aĭ ști în ce necaz am intrat!* (I. Creangă) Si tu savais dans quel ennui je me trouve! || *A intra în belea*, se fourrer dans l'embarras. || *A intra la grije*, commencer à s'inquiéter.—*Fata intră la grije că a să fie biruită* (P. Ispir.), la jeune fille commença à craindre d'être vaincue. || *A intra în voia cuĭva*, faire le bon plaisir de quelqu'un, contenter, satisfaire quelqu'un. — *Nu'ĭ mai intră nimenĭ în voie*, personne ne peut plus le contenter. || *Intrând cĭuma între toțĭ bărbariĭ*, la peste s'étant mise parmi tous les barbares. || *A intra în pământ*, disparaître complètement, rentrer sous terre. — *Par'că intrase în pământ*, on aurait dit qu'il était rentré sous terre. — *Boiĭ intraseră în pamînt*, les boeufs avaient disparu comme par enchantement. || *A intra în vorbă cu cineva*, entrer en pourparlers, entamer la conversation avec quelqu'un. || 2° *Stofa a intrat la spălat*, l'étoffe s'est rétrécie au lavage.

Conj. *Ind. pr.* intru, intrĭ, intră. — *Imparf.* intram. — *Pas. déf.* intrai. — *Pl. q. parf.* intrasem. — *Fut. pr.* voiŭ intra. — *Cond. pr.* aș intra. — *Impér.* intră, intrați. — *Subj. pr.* să intru, să intrĭ, să intre. — *Inf. pr.* a intra. — *Part. pr.* intrând. — *Part. pas.* intrat.

ÎNTRADÎNS, *expr. adv. pour* **într'adins**, exprès, expressément. " *Șugueșĭ, măĭ omule, orĭ ți-e într'adins?* (I. Creangă) Eh! l'ami, tu plaisantes ou tu le fais exprès? || V. adins.

ÎNTRAIUREA, *expr. adv. pour* **întru aiurea**, d'une manière extravagante. | Loc. *A călca întraĭurea*, être inconstant, faire des infidélités.

INTRANSIGENT, *adj.* intransigeant.

F. Gram. *f. s.* intransigentă ; — *m. pl.* intrasigenți ; — *f. pl.* intransigente.

INTRANSITIV, *adj.* intransitif.

F. Gram. *f. s.* intransitivă, — *m. pl.* intransivĭ ; — *f. pl.* intransitive.

ÎNTRARE, *s. f.* 1° action d'entrer. || entrée, pénétration. || 2° action de se rétrécir (en parlant d'une étoffe). rétrécissement. || *Intrarea casei*, l'entrée de la maison. || *Poarta intrării*, la porte de l'entrée. | *Intrarea în biserică a Maicei Precisteĭ*, la Présentation de la Vierge.

Pluр. *sans art.* intrări ; — *avec l'art.* intrările.

ÎNTRAT, *adj.* 1° entré, pénétré. || 2° rentré (au lavage), rétréci.

F. Gram. *f. s.* intrată ; — *m. pl.* intrați ; — *f. pl.* intrate.

ÎNTRARIPA (a se), *vr.* avoir des ailes, devenir ailé. || *Furnicele... cu aripĭ ca pasările se întraripă* (Cantem.), les fourmis eurent des ailes comme les oiseaux. || V. **aînaripa**.

ÎNTRARGINTAT, *adj.* garni d'argent. || *O sabie toată întrargintată* (Sinkai), un sabre entièrement garni d'argent.

F. Gram. *f. s.* întrargintată ; — *m. pl.* întrargințați ; — *f. pl.* întrargintate

ÎNTRARMA (a), *v.* V. **a înarma**.

ÎNTRARMARE, *s. f.* V. **înarmare**.

ÎNTRARMAT, *adj.* armé. || *Bine întrarmați* (Sinkai), bien armés. | *Un vînător bine întrarmat* (Țichind.), un chasseur bien armé. || V. **înarmat**.

F. Gram. *f. s.* întrarmată ; — *m. pl.* întrarmați ; — *f. pl.* întrarmate.

ÎNTRE, *prép.* entre, parmi. | *Între mĭere amestecă fiere* (Cantem.), il mêle du fiel au miel. || *Între noĭ să remâie*, que cela reste entre nous. || *Vorbiseră între dinșiĭ*, ils avaient causé entre eux. || *De ce vin între noĭ?* Pourquoi viennent-ils parmi nous?

[Les écrivains Roumains anciens et modernes écrivent généralement et par erreur : *între mine și șintre tine* (entre toi et entre moi) au lieu de *între mine și tine* (entre moi et toi).]

ÎNTREACAT, *adv.* en passant. || V. **treacăt**.

ÎNTREBA (a), *v.* demander, interroger, questionner. || *Întreabă tu florile* (V. Alex.), demande aux fleurs. || *Moțoc când te întreabă respunde cu 'nchinare* (V. Alexand.), quand Motsoc t'interroge réponds avec respect. || Loc. *Te am 'ntrebat?* Est-ce que je t'ai demandé la permission? Est-ce que je t'ai consulté?

Conj. *Ind. pr.* întreb, întrebĭ, întreabă. — *Imparf.* întrebam. — *Pas. déf.* întrebai. — *Pl. q. parf.* întrebasem. — *Fut. pr.* voiu întreba. — *Cond. pr.* aș întreba. — *Impér.* întreabă, întrebați. — *Subj. pr.* să întreb, să întrebĭ, să întrebe. — *Inf. pr.* a întreba. — *Part. pr.* întrebând. — *Part. pas.* întrebat.

ÎNTREBA (a se), *vr.* se demander.

ÎNTREBARE, *s. f.* action de demander, d'interroger, de questionner. | demande, interrogation, question. || *Mai întâĭu răspunde la întrebare*, réponds d'accord à la question. || *Punct de întrebare*, point d'interrogation.

Pluр. *sans art.* întrebări ; — *avec l'art.* întrebările.

ÎNTREBAT, *adj.* interrogé, questionné.

F. Gram. *f. s.* întrebată ; — *m. pl.* întrebați ; — *f. pl.* întrebate.

ÎNTREBĂTOR, *adj.* interrogateur, interogatif.

F. Gram. *f. s.* întrebătoare ; — *m. pl.* întrebători ; — *f. pl.* întrebătoare.

ÎNTREBUINȚA (a), *v.* employer, utiliser, se servir de, user de. || *Am întrebuințat toate mĭjloacele*, j'ai employé tous les moyens.

Conj. *Ind. pr.* întrebuințez. — *Imparf.* întrebuințam. — *Pas. déf.* întrebuințai. — *Pl. q. parf.* în-

trebuinţasem. — *Fut. pr.* voiu întrebuinţa. — *Cond. pr.* aş întrebuinţa. — *Impér.* întrebuinţează, întrebuinţaţi.— *Subj. pr.* să întrebuinţez, întrebuinţezi, să întrebuinţeze. — *Inf. pr.* a întrebuinţa. — *Part. pr.* întrebuinţând. — *Part. pas.* întrebuinţat.

ÎNTREBUINŢA (a se), *vr.* s'employer, servir, avoir cours, être en usage. || *Acest cuvînt se întrebuinţează în cutare înţeles*, ce mot s'emploie dans tel sens.

ÎNTREBUINŢARE, *s. f.* action d'employer, d'utiliser, de servir de, etc. || emploi, utilisation, usage, service. || *Cuvinte eşite din întrebuinţare* (B. P. Haşdeŭ), mots hors d'usage.

Plur. *sans art.* întrebuinţări ; — *avec l'art.* întrebuinţările.

ÎNTREBUINŢAT, *adj.* employé, utilisé, qui a servi, en usage, qui a cours.

F. Gram. *f. s.* întrebuinţată ; — *m. pl.* întrebuinţaţi ; — *f. pl.* întrebuinţate.

ÎNTRECE (a), *v.* dépasser, devancer, surpasser, l'emporter sur, primer.

Conj. *Ind. pr.* întrec, întreci, întrece. — *Imparf.* întreceam. — *Pas. déf.* întrecuí. — *Pl. q. parf.* întrecusem. — *Fut. pr.* voiu întrece. — *Cond. parf.* aş întrece. — *Impér.* întrece, întreceţi. — *Subj. pr.* să întrec, să întreci, să întrecă. — *Inf. pr.* a întrece. — *Part. pr.* întrecând. — *Part. pas.* întrecut.

ÎNTRECE (a se), *vr.* rivaliser. || dépasser (les bornes). || se surpasser. || *M'am întrecut cu 50 de caĭ* (P. Pop.), j'ai rivalisé à la course avec 50 chevaux. || Loc. *Nu te prea întrece cu vorba, că nu-ţĭ şade bine* (I. Creangă); modère tes paroles, car ce ton-là ne te va pas. || *Te prea întreceĭ*, tu passes les bornes, tu deviens insolent.

ÎNTRECERE, *s. f.* action de dépasser, de surpasser, de l'emporter sur, de primer. || action de rivaliser. || rivalité.

ÎNTRECERE (la —), *loc. adv.* à qui dépassera l'autre. || *A se lua la întrecere*, rivaliser, chercher à se surpasser l'un l'autre.

ÎNTRECERE (pe —), *loc. adv.* à qui mieux mieux, à l'envi.

ÎNTRECĬOCNI (a), *v.* entrechoquer.

Conj. *Ind. pr.* întrecĭocnesc. — *Inf. pr.* a întrecĭocni. — *Part. pr.* întrecĭocnind. — *Part. pas.* întrecĭocnit.

ÎNTRECĬOCNI (a se), *v.* se heurter, s'entrechoquer.

ÎNTRECĬOCNIRE, *s. f.* action de heurter, d'entrechoquer. || entrechoquement, heurt.

Plur. *sans art.* întrecĭocniri ; — *avec l'art.* întrecĭocnirile.

ÎNTRECUT, *adj.* dépassé, surpassé. || *Când va vrea, Românul nu se va lăsa 'ntrecut de niminea* (Gr. Jip.); lorsqu'il le voudra, le Roumain ne se laissera dépasser par personne.

F. Gram. *f. s.* întrecută ; — *m. pl.* întrecuţi ; — *f. pl.* întrecute.

ÎNTRECUT (de —), *loc. adv.* plus que suffisamment. || à foison. || *Lemne sunt de ajuns şi de 'ntrecut în pădure* (I. Creangă), il y a dans la forêt du bois en suffisance et même plus qu'il n'en faut (autant et plus qu'il n'en faut).

ÎNTRECUTE (pe —), *loc. adv.* à qui mieux mieux, à l'envi. || *Torceam pe 'ntreeute* (I. Creangă), nous filions à qui mieux mieux. || *Toţĭ o luară la goană pe întreeute*, tous se mirent à l'envi à sa poursuite.

ÎNTREDESCHIDE (a), *v.* entr'ouvrir.

Conj. Se conjugue comme a deschide.

ÎNTREDESCHIS, *adj.* entr'ouvert. || *Florĭ întredeschise*, des fleurs entr'ouvertes.

F. Gram. *f. s.* întredeschisă ; — *m. pl.* întredeschişĭ ; — *f. pl.* întredeschise.

ÎNTREG, *s. n.* entier, totalité.

ÎNTREG, *adj.* entier, complet. || intact. || *O zi întreagă*, un jour entier. || *Un om întreg*, un homme accompli. || *Numerĭ întregĭ*, des nombres entiers. || *Din gura lupuluĭ ancvoie seoţĭ întreg*, *(litt.* on retire difficilement quelque chose entier de la gueule du loup), ce qui entre une fois dans la gueule du loup n'en sort jamais intact. || *Să restornĭ o easă întreagă* (D. Ollan.), mettre toute une maison sans dessus dessous. || *A fi întreg la minte*, être sain d'esprit. — *Escĭ întreg orĭ escĭ nebun ?* (T. Sper.) Es-tu sain d'esprit ou es-tu fou ?

F. Gram. *f. s.* întreagă ;—*m. et f. pl.* întregĭ.

ÎNTREG (d' — *et* pe d' —), *loc. adv.* tout entier. || *Friptĭ d'a-întregul pe tipsie* (P. Pop.), rôtis tout entiers sur un plat. || *Am primit pe d'întreg*, j'ai tout accepté, j'ai consenti sans réserve.

ÎNTREGUL (d'a — *et* pe d'a —), *loc. adv.* V. d'întreg *et* pe d'întreg.

ÎNTREGULEŢ, *adj. dim. de* întreg. || *Întreg-întregulet*, tout entier. || *Porunci să frigă găina întreagă-întregulită*, il ordonna qu'on fît rôtir la poule tout entière.

ÎNTREGI (a), *v.* compléter, finir, achever. || *A întregi o sumă*, compléter, arrondir une somme.

Conj. *Ind. pr.* întregesc. — *Inf. pr.* a întregi.— *Part. pr.* întregind. — *Part. pas.* întregit.

ÎNTREGIME, *s. f.* plénitude.

ÎNTREGIRE, *s. f.* action de compléter, de finir, d'achever. || complètement, achèvement.

ÎNTREGIT, *adj.* complété, fini, achevé.

F. Gram. *f. s.* întregită ;— *m. pl.* întregiţĭ ; — *f. pl.* întregite.

ÎNTREGULIŢĂ, *adj. f. dim. de* întreg. || V. întreguleţ.

ÎNTREI (a), *v.* tripler.

Conj. *Ind. pr.* întreesc. — *Inf. pr.* a întrei. — *Part. pr.* întreind. — *Part. pas.* întreit.

ÎNTREIT, *adj.* triplé.

F. Gram. *f. s.* întreită; — *m. pl.* întreiți; — *f. pl.* întreite.

ÎNTREMA (a se), *vr.* se remettre, se rétablir, revenir à la santé, reprendre des forces. || *Nu se putea întrema*, il ne pouvait se remettre. || *Cu încetul se întrema*, il reprenait peu à peu des forces.

Conj. *Ind. pr.* întrem, întremi, întremă. — *Inf. pr.* a întrema. — *Part. pr.* întremând. — *Part. pas.* întremat.

ÎNTREMARE, *s. f.* action de se remettre, de se rétablir, de revenir à la santé, de reprendre des forces. || rétablissement.

ÎNTREMAT, *adj.* remis, rétabli, revenu à la santé.

F. Gram. *f. s.* întrematĕ; — *m. pl.* întremați; — *f. pl.* întremate.

ÎNTREPOSIT, *s. n.* entrepôt.

Plur. *sans art.* întreposite; — *avec l'art.* întrepositele.

ÎNTREPRINDE (a), *v.* entreprendre. || *A întreprins o lungă călătorie*, il a entrepris un long voyage.

Conj. *Ind. pr.* întreprind *et* întreprinz, întreprinzi, întreprinde. — *Imparf.* întreprindeam — *Pas. déf.* întreprinsei. — *Pl. q. parf.* întreprinsesem. — *Fut. pr.* voiŭ întreprinde. — *Cond. pr.* aș întreprinde. — *Impér.* întreprinde, întreprindeți. — *Subj. pr.* să întreprind *et* să întreprinz, să întreprinzi, să întreprindă *et* să întreprindă. — *Inf. pr.* a întreprinde. — *Part. pr.* întreprinzând. — *Part. pas.* întreprins.

ÎNTREPRINDERE, *s. f.* action d'entreprendre. || entreprise.

Plur. *sans art.* întreprinderi; — *avec l'art.* întreprinderile.

ÎNTREPRINS, *adj. part. pas. de* a întreprinde.

F. Gram. *f. s.* întreprinsă; — *m. pl.* întreprinși; — *f. pl.* întreprinse.

ÎNTREPRINZĂTOR, *adj.* entreprenant. || *După aceasta, doi din cei mai răsăriți și mai întreprinzători dintre copii* (P. Ispir.); après cela deux des enfants, les plus grands et les plus entreprenants.

F. Gram. *f. s.* întreprinzătoare; — *m. pl.* întreprinzători; — *f. pl.* întreprinzătoare.

ÎNTREPRINZĂTOR, *s. m.* entrepreneur.

Plur. *sans art.* întreprinzători; — *avec l'art.* întreprinzătorii.

ÎNTREPUNE (a), *v.* V. a interpune.

ÎNTRERUPE (a), *v.* interrompre.

Conj. *Ind. pr.* întrerup. — *Imparf.* întrerupeam. — *Pas. déf.* întrerupsei. — *Pl. q. parf.* întrerupsesem. — *Fut. pr.* voiu întrerupe. — *Cond. pr.* aș întrerupe. — *Impér.* întrerupe, întrerupeți. — *Subj. pr.* să întrerup, să întrerupi, să întrerupă. — *Inf. pr.* a întrerupe. — *Part. pr.* întrerupând. — *Part. pas.* întrerupt.

ÎNTRERUPERE, *s. f.* action d'interrompre. || interruption.

Plur. *sans art.* întreruperi; — *avec l'art.* întreruperile.

ÎNTRERUPT, *adj.* interrompu.

F. Gram. *f. s.* întreruptă; — *m. pl.* întrerupți; — *f. pl.* întrerupte.

ÎNTRETĂIA (a), *v.* entrecouper.

Conj. Se conjugue comme a tăia.

ÎNTREȚESE (a), *v.* mêler dans le tissu, entremêler.

Conj. Se conjugue comme a țese.

ÎNTREȚESUT, *adj.* entremêlé. || *Flori întrețesute prin grații* (M. Emin.), des fleurs entremêlées dans le grillage.

F. Gram. *f. s.* întrețesută; — *m. pl.* întrețesuți; — *f. pl.* întrețesute.

ÎNTREȚINE (a), *v.* entretenir.

Conj. Se conjugue comme a ține.

ÎNTREȚINERE, *s. f.* action d'entretenir. || entretien.

Plur. *sans art.* întreținere; — *avec l'art.* întreținerile.

ÎNTREȚINUT, *adj.* entretenu.

F. Gram. *f. s.* întreținută; — *m. pl.* întreținuți; — *f. pl.* întreținute.

ÎNTREȚINUTĂ, *s. f.* concubine, femme entretenue.

Plur. *sans art.* întreținute; — *avec l'art.* întreținutele.

ÎNTREVEDEA (a), *v.* entrevoir, apercevoir.

Conj. Se conjugue comme a vedea.

ÎNTREVEDERE, *s. f.* action d'entrevoir, d'apercevoir. || entrevue.

Plur. *sans art.* întrevederi; — *avec l'art.* întrevederile.

ÎNTREVĔZUT, *adj.* entrevu, aperçu. || *Am pus umerĭ în stânca și am rostogolit-o în cale către culmea întrevĕzută* (Vis. Doch.), nous avons poussé le rocher de l'épaule et nous l'avons roulé vers la cime entrevue.

F. Gram. *f. s.* întrevĕzută; — *m. pl.* întrevĕzuți; — *f. pl.* întrevĕzute.

ÎNTREVORBIRE, *s. f.* conversation, entretien.

Plur. *sans. art.* întrevorbiri; — *avec l'art.* întrevorbirile.

INTRIGA (a), *v.* intriguer.

Conj. *Ind. pr.* intrighez. — *Inf. pr.* a intriga. — *Par. pr.* intrigând. — *Part. pas.* intrigat.

INTRIGĂ, *s. f.* intrigue.

Plur. *sans art.* intrigi; — *avec l'art.* intrigile.

INTRIGANT, *s. m.* intrigant.

Plur. *sans art.* intriganți; — *avec l'art.* intriganții.

INTRIGARE, *s. f.* action d'intriguer. || intrigue.

ÎNTRISTA (a), *v.* attrister, faire de la peine, affliger, chagriner, causer du chagrin.

Con. *Ind. pr.* întristez. — *Inf. pr.* a întrista. — *Part. pr.* întristând. — *Part. pas.* întristat.

ÎNTRISTA (a se), *vr.* s'attrister, se chagriner, se faire de la peine. || *I s'a întristat inima*, il a le cœur navré.

ÎNTRISTĂCIUNE, *s. f.* tristesse, chagrin. || *S'au adunat toţi... să le spuie boĭerul prieina întristăciunei sale* (I. G. SBIERA), ils se réunirent tous... pour entendre le boyard leur exposer la cause de son chagrin.

ÎNTRISTARE, *s. f.* action d'attrister, etc. || peine, tristesse, affliction, chagrin. || *Dupa întristare vine bucurie* (A. PANN), après la peine vient la joie. || *I zise cu întristare*, il lui dit tristement.

PLUR. *sans art.* întristări ; — *avec l'art.* întristările.

ÎNTRISTAT, *adj.* attristé, peiné, affligé, chagriné.

F. GRAM. *f. s.* întristată ; — *m. pl.* întristaţi ; — *f. pl.* întristate.

ÎNTRODUCE (a), *v.* introduire.

CONJ. Se conjugue comme a duce.

ÎNTRODUCE (a se), *vr.* s'introduire.

ÎNTRODUCERE, *s. f.* action d'introduire. || introduction.

PLUR. *sans art.* introduceri ; — *avec l'art.* introducerile.

ÎNTRODUS, *adj.* introduit.

F. GRAM. *f. s.* introdusă ; — *m. pl.* introduşi ; — *f. pl.* introduse.

ÎNTROLOCA (a se), *vr.* se réunir en un point, s'assembler. || *Se întrolocară* (P. ISPIR.), ils se réunirent tous au même endroit.

CONJ. *Ind. pr.* introloc. — *Inf. pr.* a introloca. — *Part. pr.* introlocând. — *Part. pas.* introlocat.

INTROLOCARE, *s. f.* action de se réunir, de se trouver ensemble à point fixé. || rencontre, rendez-vous. || *Găsind pe frate-seu la locul de întrolocare* (P. ISPIR.), ayant trouvé son frère à l'endroit où ils s'étaient donné rendez-vous.

PLUR. *sans art.* întrolocări ; — *avec l'art.* întrolocările.

ÎNTROLOCAT, *adj.* réuni au même point, assemblé.

F. GRAM. *f. s.* întrolocată ; — *m. pl.* întrolocaţi ; — *f. pl.* întrolocate.

ÎNTRONA (a), *v.* mettre sur le trône.

CONJ. *Ind. pr.* întronez. — *Inf. pr.* a întrona. — *Part. pr.* întronând. — *Part. pas* întronat.

ÎNTRONA (a se), *vr.* monter sur le trône. || *Constantin se întronează în 1608* (ŞINCAI), Constantin monte sur le trône en 1608.

ÎNTRONARE, *s. f.* action de mettre sur le trône.

ÎNTRONAT, *adj.* mis sur le trône. || *Ioan Sigmond Polonul, prin mine întronat* (V. ALEX.) ; Jean Sigismond de Pologne, que j'ai mis sur le trône.

F. GRAM. *f. s.* întronată ; — *m. pl.* întronaţi ; — *f. pl.* întronate.

ÎNTRU, *prép.* en, dans. | *A se urca într'un pom*, monter dans un arbre. || *Într'această dimineaţă*, ce matin-là. || *Într'acea vreme*, à cette époque, à ce moment-là. — *Insa fiind şi Basarab într'acea vreme într'un cuvint cu Moscalii* (CHR. ANON.), mais comme à ce moment-là Bassarabe était entendu avec les Russes. || *Zise într-sine*, il dit à part soi. || *De 'ntru 'nceiu*, tout d'abord. || *Sa trăeşci întru mulţi ani, Maria-Ta* (C. NEGRUZZI) ; vivez de longues années, Altesse. || *Să 'mi dai ascultare şi supunere întru toate* (I. CREANGA), tu dois m'écouter et m'obéir en toutes choses. || *Într'aĭurea*, en pensant à autre chose, en divagant. — *Vorbesce într'aĭurea*, il divague. — *Calcă într'aĭurea*, il fait des infidélités, il est inconstant.

ÎNTRU, *s. n.* dedans, intérieur. — *Întrul caseĭ*, le dedans, l'intérieur de la maison. — *În întru*, dans l'intérieur, au dedans.

INTRULOCA (a), *v. (anc.)* V. a **întroloca**. || *Să întruloace oştile cu ale ţarului* (CANTEM.), qu'il réunisse l'armée avec celle du tsar.

INTR'UNA, *loc. adv.* sans cesse, incessamment, continuellement, continument, sans discontinuer.

ÎNTRUNI (a), *v.* réunir, assembler, rassembler, ramasser, joindre.

CONJ. Se conjugue comme a uni.

ÎNTRUNI (a se), *vr.* se réunir, s'assembler, se rassembler, se rejoindre.

ÎNTRUNIRE, *s. f.* action de réunir, d'assembler, de rassembler. réunion, assemblée. | jonction. || *Întruniri publice*, réunions publiques.

PLUR. *sans art.* întruniri ; — *avec l'art.* întrunirile.

ÎNTRUNIT, *adj.* réuni, assemblé, rassemblé, joint.

F. GRAM. *f. s.* întrunită ; — *m. pl.* întruniţi, — *f. pl.* întrunite.

ÎNTRUPA (a), *v.* former un seul corps, réunir en un tout, prendre corps, incorporer, réunir, annexer, englober. || incarner.

CONJ. *Ind. pr.* întrupez. — *Inf. pr.* a întrupa. — *Part. pr.* întrupând. — *Part. pas.* întrupat.

ÎNTRUPA (a se), *vr.* se réunir en un tout, s'incorporer. || s'incarner.

ÎNTRUPARE, *s. f.* action de former un seul corps, d'incorporer, de réunir, d'annexer, d'englober. incorporation, réunion, annexion, englobement. || action d'incarner. || incarnation.

PLUR. *sans art.* întrupări ; — *avec l'art.* întrupările.

ÎNTRUPAT, *adj.* incorporé, réuni, annexé, englobé. || incarné. || *La răsărit, o rozâ, speranţa întrupată* (N. GANE) ; à l'orient, une rose, incarnation de l'espérance.

F. GRAM. *f. s.* întrupată ; — *m. pl.* întrupaţi ; — *f. pl.* întrupate.

ÎNTRUPATOR, *adj.* qui donne la force, reconfortant. || *Un aricin le-au adus apă întrupătoare şi apă învietoare* (EL. SEVAST.), un hérisson leur apporta de l'eau reconfortante

et de l'eau vivifiante. *(litt.* l'eau qui reconstitue le corps et l'eau qui rend la vie).

F. Gram. *f. s.* întrupătoare ; — *m. pl.* întrupători ; — *f. pl.* întrupătoare.

ÎNTRUPIT, *adv.* en troupe, tous ensemble. || *S'au fost alcătuit cu toţi întrupit să umble la vinat* (A. Donici), ils décidèrent d'aller tous à la chasse en troupe.

ÎNTUIŢIE *et* **intuiţiune**, *s. f.* intuition.

ÎNTUITIV, *adj.* intuitif. || *Metoda intuitivă*, la méthode intuitive.

F. Gram. *f. s.* intuitivă ; — *m. pl.* intuitivi ; — *f. pl.* intuitive.

ÎNTUITIV, *adv.* intuitivement.

ÎNTUNECA (a), *v.* rendre sombre, assombrir *(au propr. et au fig.)*.

Conj. *Ind. pr.* întunec, întuneci, întunecă. — *Imparf.* întunecam. — *Pas. déf.* întunecai. — *Pl. q. parf.* întunecasem. — *Fut. pr.* voiu întuneca. — *Cond. pr.* aş întuneca. — *Impér.* întunecă, întunecaţi. — *Sub. pr.* să întunec, să întuneci, să întunece — *Inf. pr.* a întuneca. — *Part. pr.* întunecând. — *Part. pas.* întunecat.

ÎNTUNECA (a se), *vr.* s'assombrir, devenir sombre *(au propre et au fig.)*. || *De mult s'a întunecat*, depuis longtemps il fait sombre. || *Cerul s'a întunecat*, le ciel s'est assombri. || *Soarele se întuneca de nourii de pulbere ce ridicau resboinicii tei* (N. Balc.), les nuages de poussière que soulevaient tes guerriers voilaient le soleil. || *Îi s'a întunecat ochii*, il est devenu aveugle. || *S'a întunecat la faţă*, il s'est assombri.

ÎNTUNECARE, *s. f.* action de rendre sombre, d'assombrir. | assombrissement. | *(par. ext.)* éclipse. || *Au ţinut întunecarea mai bine de un ciţert* (N. Cost.), l'éclipse dura plus d'un quart d'heure.

ÎNTUNECAT, *adj.* assombri, sombre, obscur. || foncé. || *Întunecat foarte de necaz* (Zil. Rom.), très assombri par le chagrin. || *De se întîmpla sa moara cineva fără luminare, se chiamă ca au avut o moarte întunecata* (A. Lambr.); s'il arrive que quelqu'un meurt sans avoir près de soi un cierge allumé, on dit qu'il a eu une mort sombre. || *Albastru întunecat*, bleu foncé.

F. Gram. *f. s.* întunecată ; — *m. pl.* întunecaţi ; — *f. pl.* întunecate.

ÎNTUNECATUL, *s. m. avec l'art.* le Diable.

ÎNTUNECATE (pe la --), *loc. adv.* vers le soir.

ÎNTUNECIT, *adj. p.* **întunecat**. || *Orizonul întunecit* (V. Alex.), l'horizon assombri.

F. Gram. *f. s.* întunecită ; — *m. pl.* întuneciţi ; — *f. pl.* întunecite.

ÎNTUNECIME, *s. f.* obscurité.

ÎNTUNECOS, *adj.* sombre, ténébreux, obscur.

F. Gram. *f. s.* întunecoasă ; — *m. pl.* întunecoşi ; — *f. pl.* întunecoase.

ÎNTUNERIC, *s. n.* obscurité, ténèbres. || *Întunericul nopţii*, l'obscurité de la nuit. || *Umblau în întuneric*, ils allaient dans les ténèbres. || *E întuneric beznă*, il fait une nuit noire.

ÎNTUNERIC (p' —), *loc. adv.* dans l'obscurité, dans le noir, dans le sombre, dans les ténèbres. || *Pot să ţi aleg una şi noaptea p'întuneric* (I. Creanga), je puis t'en choisir une même la nuit dans l'obscurité.

ÎNTUNERICIME, *s. f.* obscurité. || *Me scol repede şi văd că este o întunericime completă* (Conv. Lit.), je me lève rapidement et je vois qu'il y a une obscurité complète.

ÎNTURĂ, *s. f.* herbe au centaure, fiel de terre *(bot.)*.

ÎNTURNA (a se), *vr.* tourner, se tourner, retourner, revenir. || *Şi voios se întorna* (P. Pop.), et il revenait joyeusement. || *Întorcându-se din ţara Nemţească venit-au în ţara Ungurească* (N. Cost.), en revenant d'Autriche il alla en Hongrie. || *Se întoarnă după cum bate vîntul*, il tourne selon le vent. || *S'au întornat la scaunu-şi cu pace* (N. Cost.), il retourna en paix dans sa capitale. || *A căutat să 'l aducă să se întoarnă la casa lui*, il chercha à le décider à retourner chez lui.

Conj. *Ind. pr.* mă întorn. — *Inf. pr.* a se întorna. — *Part. pr.* întornându-se. — *Part. pas.* întornat.

ÎNTURNARE, *s. f.* action de retourner. || retour. || *Vremea întornarii lui sa păndească* (Cantem.), qu'il épie le moment de son retour. || *Ciocârlia cea voiasă în văzduh se legăna şi întornarea primăverei pr îndulci ciripiri serba* (C. Negruzzi); l'alouette joyeuse se balançait dans l'air et fêtait par de doux gazouillements le retour du printemps.

ÎNTURNAT, *s. n.* à retourner, de retourner. || *Vine vremea de întornat* (P. Pop.), le temps vient de nous en retourner.

ÎNTURNAT, *adj.* tourné, retourné, revenu.

F. Gram. *f. s.* întornată ; — *m. pl.* întornaţi ; — *f. pl.* întornate.

INUNDA (a), *v. imp.* inonder, déborder. || *Când rîul înundează*, quand la rivière déborde.

Conj. *Ind. pr.* înundează. — *Inf. pr.* a înunda. — *Part. pr.* înundând. — *Part. pas.* înundat.

INUNDARE, *s. f.* action d'inonder. || inondation.

Plur. *sans art.* înundări ; — *avec l'art.* înundările.

INUNDAT, *adj.* inondé.

F. Gram. *f. s.* înundată ; — *m. pl.* înundaţi ; — *f. pl.* înundate.

INUNDAŢIE *et* **înundaţiune**, *s. f.* inondation.

Plur. *sans art.* înundaţii *et* înundaţiuni ; — *avec l'art.* înundaţiile *et* înundaţiunile.

INUPĂR, *s. m.* V. ienupăr.

INVĂLĂTUCI (a), *v.* enrouler. || *In mrejele luĭ învălătuciţĭ şi impleticiţĭ vĕ veţĭ afla* (CANTEM.), vous vous trouverez enroulés et entortillés dans ses rêts.

CONJ. *Ind. pr.* învălătucesc.—*Ind. pr.* a învălătuci. — *Part. pr.* învălătucind. — *Part. pas.* învălătucit.

INVALID, *s. m.* invalide. || *Căcĭ la invalizĭ ca mine ele nu se maĭ curin* (C. KONAKI), car ces choses ne conviennent guère à des invalides comme moi.

PLUR. *sans art.* invalizĭ ; — *avec l'art.* invalizĭĭ.

INVALIDA (a), *v.* invalider.

CONJ. *Ind. pr.* invalidez. — *Inf. pr.* a invalida. — *Part. pr.* invalidând. — *Part. pas.* invalidat.

INVALIDARE, *s. f.* action d'invalider. || invalidation.

PLUR. *sans art.* invalidări ; - *avec l'art.* invalidările.

INVALIDAT, *adj.* invalidé.

F. GRAM. *f. s.* invalidată ; — *m. pl* invalidaţĭ ; — *f. pl.* invalidate.

INVĂLI (a), *v. [Mold.]* V. a înveli.

INVĂLIT, *adj. [Mold.]* tout rond. || *Gras şi invălit ca un pepene* (I. CREANGĂ), il était gras et rond comme un melon.

F. GRAM. *f. s.* invălit ; — *m. pl.* invelitĭ ; —*f. pl.* invălite.

INVĂLIŢEL, *adj. dim. de* **invălit**. || *In sfirşit era destul de invăliţică*, enfin elle était assez grassouillette.

ÎNVĂLMĂŞAG, *s. n.* V. învălmăşeală.

INVĂLMĂŞEALĂ, *s. f.* trouble, confusion, mêlée.||*Dar nefericitul, in învălmăşeală, nu băgase de seamă că trecuse in valea plângerilor* (P. ISPIR.); mais le malheureux n'avait pas pris garde que, dans la mêlée, il était entré dans la vallée des larmes.

INVĂLMAŞI (a se), *vr.* se brouiller, s'embrouiller. || *Ved că Armaşul intârzie, zice Lăpuşneanul, curmând pe Moţoc, care se învălmăşia in vorbă* (C. NEGRUZZI), je vois que le prévot tarde, dit Lapushneanu, interrompant Motsoc, qui s'embrouillait dans son discours.

CONJ. *Ind pr.* mĕ învălmăşesc.—*Inf. pr.* a se învălmăşi.—*Part. pr.* învălmăşindu-se.—*Part. pas.* învălmăşit.

ÎNVĂLUĬALĂ, *s. f.* importunité, incommodité, dérangement.

ÎNVĂLUI (a), *v.* 1° envelopper.|2° importuner, incommoder, déranger. || V. a înveli.

CONJ. *Ind. pr.* învăluesc. — *Inf. pr.* a învălui. — *Part. pr.* învăluind. — *Part. pas.* învăluit.

ÎNVĂLUI (a se), *vr.* 1° s'envelopper. || 2° s'embrouiller.

ÎNVĂLUIRE, *s. f.* 1° action d'envelopper. || 2° action de s'embrouiller. || 3° action d'importuner, d'incommoder, de déranger.

ÎNVĂPĂIAT, *adj.* enflammé.

F. GRAM. *f. s.* învăpăiată ; — *m. pl.* învăpăiaţĭ ; — *f. pl.* învăpăiate.

ÎNVĂRA (a), *v. imp.* venir (en parlant de l'été). || *De o lună a invărat şi nici un pom n'a inflorit*, l'été est venu depuis un mois et pas un arbre n'est encore en fleur.

CONJ. *Ind. pr.* învărează. — *Inf. pr.* a învăra. — *Part. pr.* învărând. — *Part. pas.* învărat.

ÎNVĂSCÊND, *part. pr.* p. **investind**. || V. a investi.

ÎNVĂSCUT, *adj. [Mold. et Trans.]* vêtu. || couvert. || *Copiĭ de casă, învăscuţi leşesce, purtând suliţe lungĭ şi steguleţe* ; des pages, vêtus à la polonaise, portant de longues lances et des oriflammes. || *Cu florĭ de crin învăscut* (P. POP.), couvert de fleurs de lis. || *Prunc... care este învăseut in alb* (P. POP.), un enfant... qui est vêtu de blanc. || *Tu prin a ta frumuseţă regină escĭ născută, eu vreu să fiĭ prin mine in raze învăscută* (V. ALEX.); tu es née reine par ta beauté, moi je veux t'envelopper de rayons. || *Românii vitejĭ care au învăscut in raze de glorie neperitoare moşia strămoşească* (V. ALEX.), les Roumains valeureux qui ont couvert la patrie des rayons d'une gloire impérissable.

F. GRAM. *f. s.* învăscută ; — *m. pl.* învăscuţĭ ; —*f. pl.* învăscute.

INVASIE *et* **invasiune**, *s. f.* invasion.

PLUR. *sans. art.* invasiĭ *et* invasiuni ; — *avec l'art.* invasiile *et* invasiunile.

ÎNVĂSLI (a), *v.* V. a învisli.

ÎNVĂŢ, *s. n.* leçon. || habitude. || *Ca să le fie de invăţ* (AL. ODOB.), pour que cela leur serve de leçon. || *Sarea are invăţ să saie in ochiĭ ălui de minte* (GR. JIP.), le sel a l'habitude de sauter dans les yeux de celui qui ment.

ÎNVĂŢA (a), *v.* 1° *(anc.)* donner des ordres. || 2° enseigner, apprendre, s'instruire. || 3° conseiller, pousser. || 4° dresser. || 1° *Invăţând singur* (MIR. COST.), donnant des ordres en personne. || *Şi indată au invăţat de le-au slobozit* (N. COSTIN), et aussitôt il donna l'ordre qu'on les mit en liberté. || *Şi de tirg invăţă de strânseră pre toţĭ* (SP. MIL.), et aussitôt il donna l'ordre qu'on les réunit tous. || 2° *Copiiĭ trebuie să inveţe*, les enfants doivent s'instruire. || 3° *Să asculte pe tatăl seu bătrinul la toate ce 'l va invăţa şi să nu iasă din cuvintul seu* (I. CANTA), qu'il écoute tout ce que son vieux père lui conseillera et qu'il ne lui déobéisse pas. || *Au invăţat domnul să-ĭ dee o gazdă departe* (EN. KOGĂL.), il conseilla au prince de lui donner un logement éloigné. || 3° *Reŭ aĭ fost invăţat*, tu as été mal conseillé.

|| *Mila pe fata invaţă* (C. Konaki), la pitié pousse la jeune fille. || *4° A învăţa un cal*, dresser un cheval. Loc. *A învăţat ce au uitat alţii* (*litt.* il a appris ce que les autres ont oublié), il n'a rien appris. || *Dracu te a învăţat*, c'est le diable qui t'a poussé, qui t'a conseillé.

Conj. *Ind. pr.* învăţ, înveţi, învaţă. — *Imparf.* învăţam. — *Pas. déf.* învăţai. — *Pl. q. parf.* învăţasem. — *Fut. pr.* voiu învăţa. — *Cond. pr.* aş învăţa. — *Impér.* învaţă, învăţaţi. — *Subj. pr.* să învăţ, să înveţi, să înveţe. — *Inf. pr.* a învăţa. — *Part. pr.* învăţând. — *Part. pas.* învăţat.

ÎNVĂŢA (a se), *vr.* s'apprendre, s'habituer, se familiariser, s'accoutumer, s'apprivoiser, s'exercer, s'endurcir à, se faire à. || *A se învăţa cu năravu*, prendre de mauvaises habitudes, prendre un mauvais pli.

ÎNVĂŢĂCEL, *s. m.* élève, apprenti. || disciple.

Plur. *sans art.* învăţăcei; — *avec l'art.* învăţăceii.

ÎNVĂŢĂMÎNT, *s. n.* enseignement, leçon.

Plur. *sans art.* învăţăminte; — *avec l'art.* învăţămintele

ÎNVĂŢARE, *s. f.* action d'enseigner, d'apprendre, d'instruire, etc.

ÎNVAŢAT, *adj.* instruit. || savant. || conseillé, dressé. || *Un copil învăţat*, un enfant instruit. || *Oameni învaţaţi*, des hommes savants. || *Un om rău învăţat*, un homme mal conseillé. || *Un cal învăţat*, un cheval dressé.

F. Gram. *f. s.* învăţată; — *m. pl.* învăţaţi; — *f. pl.* învăţate.

ÎNVĂŢAT, *s. m.* savant.

Plur. *sans art.* învăţaţi; — *avec l'art.* învăţaţii.

ÎNVĂŢĂTOR, *s. m.* 1° maître. || 2° maître d'école (le mot *institutor* s'applique aux maîtres d'école des villes et celui d'*învăţător* aux maîtres d'école des villages). || *Învăţătoare dulce* (Ev. Cor.), mon bon maître.

Plur. *sans art.* învăţători; — *avec l'art.* învăţătorii.

ÎNVĂŢATOARĂ, *s. f.* maîtresse d'école.

Plur. *sans art.* învăţătoare; — *avec l'art.* învăţătoarele.

ÎNVAŢATURA, *s. f.* enseignement, leçon, conseil || morale. || *Învăţătura acestei fabule* (Ţichind.), la morale de cette fable. || *Dintre toate petrecerile învăţătura este mai folositoare* (P. Ispir.), de tous les passe-temps l'instruction est le plus utile. || *A 'şi da copilul la învăţătură*, donner de l'instruction à ses enfants, leur prendre des maîtres, les envoyer à l'école. || *Sfătuia pe oamenî sà-'şi dea copiii la învăţatură* (I. Creangă), il conseillait aux gens d'envoyer leurs enfants à l'école. || *Şi sa le fie cele bune de învăţătură* (Gr. Ureche), afin que le bien leur serve d'exemple. || *Cu învăţătura luî s'au dus* (Chr. Cap.), il s'y est rendu d'après ses conseils. || *Adu-ţî aminte de învăţaturile mele* (P. Ispir.), souviens-toi de mes conseils.

Plur. *sans art.* învăţături; — *avec l'art.* învăţăturile.

ÎNVĂŢATURI, *s. f. pl.* sciences, leçons, doctrine. || *Învăţat era in toate învăţaturile* (N. Costin), il était instruit dans toutes les sciences.

ÎNVECHI (a se), *vr.* vieillir, s'user, passer de mode.

Conj. *Ind. pr.* se învechiesc. — *Inf. pr.* a învechi. — *Part. pr.* învechindu-se. — *Part. pas.* învechit.

ÎNVECHIRE, *s. f.* action de vieillir, de s'user, de passer de mode.

ÎNVECHIT, *adj.* vieilli, usé, passé de mode. *Cuvinte învechite*, mots vieillis.

F. Gram. *f. s.* învechită; — *m. pl.* învechiţi; — *f. pl.* învechite.

ÎNVECINA (a se), *vr.* s'avoisiner, être voisin de, être attenant à.

Conj. *Ind. pr.* se învecinează. — *Inf. pr.* a se învecina. — *Part. pr.* învecinându-se. — *Part. pas.* învecinat.

ÎNVECINAT, *adj.* voisin, proche, attenant à. || *Un sat învecinat*, un village voisin. || *Se duseră la o biserică învecinată şi 'l creştinară* (P. Ispir.), ils se rendirent à l'église voisine et le baptisèrent.

F. Gram. *f. s.* învecinată; — *m. pl.* învecinaţi; — *f. pl.* învecinate.

ÎNVECTIVA, *s. f.* invective.

Plur. *sans art.* invective; — *avec l'art.* invectivele.

ÎNVEDERA (a), *v.* rendre visible. || montrer à l'évidence, prouver.

Conj. *Ind. pr.* învederez. — *Imparf.* învederam. — *Pas. déf.* învederai. — *Pl. q. parf.* învederasem. — *Fut. pr.* voiu învedera. — *Cond. pr.* aş învedera. — *Impér.* învederează, învederaţi. — *Subj. pr.* a învedera. — *Part. pr.* învederând. — *Part. pas.* învederat.

ÎNVEDERA (a se), *vr.* devenir évident, devenir manifeste.

ÎNVEDERARE, *s. f.* action de montrer à l'évidence, de prouver. || évidence.

ÎNVEDERAT, *adv.* visible. || évident, notoire, manifeste. || *Acolo sunt ruinele, încă învederate, ale anticeî cetaţi* (A. Obor.); là sont les ruines, encore visibles, de l'antique cité.

F. Gram. *f. s.* învederată; — *m. pl.* învederaţi, — *f. pl.* învederate.

ÎNVEDERAT, *adv.* visiblement, évidemment, apparemment, certainement, d'une façon positive, absolument. || *Tinera domniţă... nu se spăimînta cu cît înaintea-ï un om ce învederat trebuia sa fie de seama lor* (A. Odob.), la jeune princesse... ne s'épouvanta pas en voyant devant elle un homme qui certainement devant être leur égal.

ÎNVELI (a), couvrir, envelopper. || *A învelit patul*, il a couvert le lit. || *A învelit casa*, il a couvert la maison (on a posé le toit. || *Stinse focul ce 'l învelise fata de cu seară* (P. Ispir.), il éteignit le feu que la jeune fille avait couvert le soir. || *'L învelise într'o cârpă*, il l'avait enveloppé dans un chiffon.

Conj. *Ind. pr.* învelesc.—*Imparf* învéliam.—*Pas. déf.* învelíi. — *Pl. q. parf.* învelisem.—*Fut. pr.* voiu învelí.— *Cond. pr.* aş învelí. — *Impér.* învelesce, învelíţi. — *Subj. pr.* să învelesc, să învelescí, să învelească. — *Inf. pr.* a învelí. — *Part. pr.* învelínd. — *Part. pas.* învelit.

ÎNVELIŞ, *s. n.* enveloppe, couverture. || toit. || voile. || tout ce qui enveloppe et couvre. || *Şi ascult cum învelişul cărţilor încet 'mi 'l rod* (M. Emin.), et j'écoute comment ils rongent la couverture de mes livres.

Plur. *sans art.* învelişurí; — *avec l'art.* învelişurile.

ÎNVELIT, *adv.* couvert, enveloppé. || Loc. *Învelit în pĭele de oaie*, *(litt.* couvert d'une peau de brebis), se dit d'un méchant qui prend des airs de bonté.

F. Gram. *f. s.* învelită;—*m. pl.* învelíţi; — *f. pl.* învelite.

ÎNVELITOARE, *s. f.* couverture. || toiture.

ÎNVENINA (a), *v.* envenimer.

Conj. *Ind. pr.* învenínez. — *Fut. pr.* a învenína. —*Part. pr.* învenínând. — *Part. pas.* învenínat.

ÎNVENINA (a se), *vr.* s'envenimer.

ÎNVENINARE, *s. f.* action d'envenimer.

ÎNVENINAT, *adj.* envenimé. || empoisonné. || *Hercule învenínat de haine-i* (M. Emin.), Hercule empoisonné par ses vêtements.

F. Gram. *f. s.* învenínată; — *m. pl.* învenínaţi; — *f. pl* învenínate.

INVENTA (a), *v.* inventer.

Conj. *Ind. pr.* inventez. — *Inf. pr.* a inventa. — *Part. pr.* inventând. — *Part. pas.* inventat.

INVENTAR, *s. n.* inventaire.

Plur. *sans art.* inventare; — *avec l'art.* inventarele.

INVENTARE, *s. f.* action d'inventer. || invention.

INVENTAT, *adj.* inventé.

F Gram. *f. s.* inventată; — *m. pl.* inventaţi; — *f. pl* inventate.

INVENŢIE *et* **invenţiune**, *s. f.* invention.

Plur. *sans art.* invenţii *et* invenţiuni;—*avec l'art.* invenţiile *et* invenţiunile.

ÎNVERIGA (a), *v.* verrouiller, pousser le verrou.

ÎNVERIGARE, *s. f.* action de verrouiller.

ÎNVERIGAT, *adj.* verrouillé.

F. Gram *f. s.* înverigată; — *m. pl.* înverigaţi; — *f. pl.* înverigate.

INVERS, *adj.* inverse.

F. Gram. *f. s.* inversă; — *m. pl.* inverşí. — *f. pl.* inverse.

ÎNVÉRSA (a), *v.* verser. || *Învérsând câţira bani la ostaşi* (N. Costin), ayant versé de l'argent aux soldats.

INVERSIUNE, *s. f.* inversion.

Plur. *sans art.* inversiuní; — *avec l'art.* inversiunile.

ÎNVERŞUNA (a se), *vr.* s'exaspérer, s'enrager, s'acharner.

Conj. *Ind. pr.* mĕ înverşunez. — *Imparf.* mĕ înverşúnam. —*Pas. déf.* mĕ înverşúnaí. — *Pl. q. parf.* mĕ înverşúnasem. — *Fut. pr.* mĕ voiú înverşúna. — *Cond. pr.* m'aş înverşúna.— *Impér.* înverşunează-te, înverşunaţi-vĕ. — *Subj. pr.* mĕ înverşunez, te înverşunezí, să înverşunéze. — *Inf. pr.* a se înverşúna. — *Part. pr.* înverşunându-se. — *Part. pas.* înverşúnat.

ÎNVERŞUNARE, *s. f.* acharnement.

Plur. *sans art.* înverşúnare; — *avec l'art.* înverşúnările.

ÎNVERŞUNAT, *adj.* acharné.

F. Gram. *f. s.* înverşúnată; — *m. pl.* înverşúnaţi; — *f. pl.* înverşúnate.

ÎNVERZI (a), *v. imp.* verdir, devenir vert, verdoyer, devenir verdoyant. || *Pădurea înverzesce*, la forêt verdoie.

Conj. *Ind. pr.* înverzesc. — *Inf. pr.* a înverzí.— *Part. pr.* înverzínd. — *Part. pas.* înverzit.

ÎNVERZIRE, *s. f.* action de verdir, de devenir vert, de verdoyer. || verdissement. || verdoiement.

ÎNVERZIT, *adj.* verdi, devenu vert, reverdi, verdoyant. || *Malurile înverzite ale Dâmboriţei* (Al. Odob.), les bords verdoyants de la Dâmbovitsa. || *O vale înverzită ce se unesce în zare cu albastra, sgomotoasa, cloeotitoarea mare* (V. Alex.); une vallée verdoyante qui se confond à l'horizon avec la mer bleue, bruyante, bouillonnante.

F. Gram. *f. s.* înverzită; — *m. pl.* înverziţi; — *f. pl.* înverzite.

ÎNVESELI (a), égayer, réjouir. || *El făcea glume ca să ne mai înveselească* (Conv. Lit.), il plaisantait pour nous égayer un peu.

Conj. *Ind. pr.* înveselesc. — *Inf. pr.* a înveseli. — *Part. pr.* înveselínd — *Part. pas.* înveselit.

ÎNVESELI (a se), *vr.* se réjouir, s'égayer. || *I s'a înveselit inima*, il s'est réjoui dans son cœur.

ÎNVESELITOR, *adj.* égayant, réjouissant. || *Ştirĭ înveselitoare*, des nouvelles réjouissantes.

F. Gram. *f. s.* înveselitoare; — *m. pl.* înveselitorí; —*f. pl.* înveselitoare.

ÎNVESTI (a), *v.* vêtir (Cantemir).

ÎNVEŞMÎNTA (a), *v.* vêtir.

ÎNVEŞMÎNTAT, *adj.* vêtu.

F. Gram. *f. s.* înveşmîntată; — *m. pl.* înveşmînţaţi; — *f. pl.* înveşmîntate.

ÎNVĂŢ, *s. n.* V. învăţ.

ÎNVĂŢA (a), *v.* V. a învaţa.

ÎNVIA (a), *v.* ressusciter, revivre. || *Christos a înviat*, Jésus-Christ est ressuscité. || **Loc.** *A muri şi a învia*, (*litt.* mourir et revivre), passer par des transes.

CONJ. *Ind. pr.* inviez. — *Inf. pr.* a învia. — *Part. pr.* înviând. — *Part. pas.* înviat.

INVIDIA (a), *v.* envier.

CONJ. *Ind. pr.* invidiez. — *Imf. pr.* a invidia. — *Part. pr.* invidiând. — *Part. pas.* invidiat.

INVIDIE, *s. f.* envie.

INVIDIOS, *adj.* envieux.

F. GRAM. *f. s.* invidioasă; — *m. pl.* invidioşi; — *f. pl.* invidioase.

1. **ÎNVIERE**, *s. f.* action de ressusciter, de revivre. || résurrection. || *Mi se părea a vedea geniul naţionalităţii române, stând pe d'asupra mormintelor duşmanilor străini şi cântând un imn de înviere* (N. BALC.); je croyais voir le génie de la race roumaine planer au dessus des tombeaux des ennemis étrangers et chanter un hymne de résurrection.

2. **ÎNVIERE**, *s. f.* office divin qui est célébré, dans la nuit de Pâques, en l'honneur de la Résurrection de Jésus-Christ.

ÎNVIETOR, *adj.* vivifiant, qui rend la vie. || *Apă învietoare*, eau qui rend la vie.

F. GRAM. *f. s.* învietoare; — *m. pl.* învietorĭ; — *f. pl.* învietoare.

ÎNVIFORAT, *adj.* tempêtueux, agité par la tempête. || orageux, impétueux, fougueux. || déchaîné, courroucé, furibond. || *Ca un vînt înviforat într'un lan de grîu uscat* (P. POP.), comme un souffle de tempête dans un champ de blé sec. || *De odată ea sări înviforata de pe scaun şi începu să alerge prin casă*, tout-à-coup elle bondit furibonde de dessus sa chaise et se mit à courir dans la chambre.

F. GRAM. *f. s.* înviforată; — *m. pl.* înviforaţi; — *f. pl.* înviforate.

ÎNVINCE (a), *v.* *(anc.)* vaincre (CANTEM.) || V. a învinge.

ÎNVINEŢI (a), *v.* bleuir, rendre bleu, passer au bleu.

CONJ. *Ind. pr.* învineţesc. — *Inf. pr.* a învineţi. — *Part. pr.* învineţind. — *Part. pas.* învineţit.

ÎNVINEŢI (a se), *vr.* devenir bleu.

ÎNVINEŢIRE, *s. f.* action de bleuir, de passer au bleu.

ÎNVINEŢIT, *adj.* bleui, passé au bleu, rendu bleu, devenu bleu. || *Buzele învineţite de frig*, les lèvres bleuies de froid.

F. GRAM. *f. s.* învineţită; — *m. pl.* învineţiţi; — *f. pl.* învineţite.

ÎNVINGĂTOR, *adj.* victorieux, vainqueur. || *Oştirile învingătoare*, les armées victorieuses.

F. GRAM. *f. s.* învingătoare; — *m. pl.* învingătorĭ; — *f. pl.* învingătoare.

ÎNVINGĂTOR, *s. m.* vainqueur.

PLUR. *sans art.* învingătorĭ; — *avec l'art.* învingătorii.

ÎNVINGE (a), *v.* vaincre, défaire, dompter, triompher de. || *Oştirea a fost învinsă*, l'armée a été vaincue. || *Me 'nvingea să te sarut* (COŞB.), je ne pouvais me retenir de t'embrasser.

CONJ. *Ind. pr.* înving, învingĭ, învinge. — *Imparf.* învingeam. — *Pas. déf.* învinse. — *Pl. q. parf.* învinsesem. — *Fut. pr.* voiŭ învinge. — *Cond. pr.* aş învinge. — *Impér.* învinge, învingeţi. — *Subj. pr.* să înving, să învingĭ, să învingă. — *Inf. pr.* a învinge. — *Part. pr.* învingând. — *Part. pas.* învins.

ÎNVINGERE, *s. f.* action de vaincre, de défaire, de dompter, de triompher de.

PLUR. *sans art.* învingerĭ; — *avec l'art.* învingerile.

ÎNVINOŞAT, *adj.* *[Olt.]* aviné, pris de vin, gris.

F. GRAM. *f. s.* învinoşată; — *m. pl.* învinoşaţi; — *f. pl.* învinoşate.

ÎNVINOVĂŢI (a), *v.* accuser, incriminer, inculper, s'en prendre à.

CONJ. *Ind. pr.* învinovăţesc. — *Imparf.* învinovăţiam. — *Pas. déf.* învinovăţii. — *Plus. q. parf.* învinovăţisem. — *Fut. pr.* voiŭ învinovăţi. — *Cond. pr.* aş învinovăţi. — *Impér.* învinovăţesce, învinovăţiţi. — *Subj. pr.* să învinovăţesc, să învinovăţeşcĭ, să învinovăţească. — *Inf. pr.* a învinovăţi. — *Part. pr.* învinovăţind. — *Part. pas.* învinovăţit.

ÎNVINOVĂŢI (a se), *vr.* s'accuser, récriminer l'un contre l'autre, s'inculper réciproquement.

ÎNVINOVĂŢIRE, *s. f.* action d'accuser, d'incriminer, d'inculper, de s'en prendre à. || accusation, incrimination, inculpation.

PLUR. *sans art.* învinovăţirĭ; — *avec l'art.* învinovăţirile.

ÎNVINS, *adj.* vaincu, défait. || *Moldova e deprinsă să fie mai sus capul cu cât e mai învinsă* (V. ALEX.), la Moldavie est habituée de porter la tête d'autant plus haut qu'elle est plus vaincue.

F. GRAM. *f. s.* învinsă; — *m. pl.* învinşi; — *f. pl.* învinse.

ÎNVINUI (a), *v.* accuser, inculper.

CONJ. *Ind. pr.* învinuesc. — *Inf. pr.* a învinui. — *Part. pr.* învinuind. — *Part. pas.* învinuit.

ÎNVINUI (a se), *vr.* s'accuser, soi-même, s'inculper, récriminer l'un contre l'autre.

ÎNVINUIRE, *s. f.* action d'accuser d'inculper. || accusation, inculpation.

PLUR. *sans art.* învinuirĭ; — *avec l'art.* învinuirile.

ÎNVINUIT, *adj.* accusé, inculpé.

F. Gram. *f. s.* învinuită; — *m. pl.* învinuiți; — *f. pl.* învinuite.

INVIOLABIL, *adj.* inviolable.

F. Gram. *f. s.* inviolabilă; — *m. pl.* inviolabili; — *f. pl.* inviolabile.

INVIOLABILITATE, *s. f.* inviolabilité. || *Inviolabilitatea deputaților*, l'inviolabilité des députés.

ÎNVIORA (a se), *vr.* s'animer, prendre vie, se ranimer, se révivifier. || *Înviorându-se în obraji*, son visage s'animant. || *Sub ochiĭ lui, lucrurile par'că se înviorau*; il semblait que sous ses yeux les choses prenaient vie (s'animaient).

Conj. *Ind. pr.* înviorez. — *Inf. pr.* a înviora. — *Part. pr.* înviorând. — *Part. pas.* înviorat.

ÎNVIORARE, *s. f.* action de s'animer, de se ranimer, de prendre vie.

ÎNVIORĂTOR, *adj.* révivifiant.

F. Gram. *f. s.* înviorătoare; — *m. pl.* înviorători; — *f. pl.* înviorătoare.

ÎNVIOȘA (a), *v.* vivifier, donner la vie, ranimer.

Conj. *Ind. pr.* înviosez. — *Inf. pr.* a înviosa. — *Part. pr.* înviosând. — *Part. pas.* înviosat.

ÎNVIOȘARE, *s. f.* action de vivifier, de donner la vie, de ranimer. || vivification.

ÎNVIOȘAT, *adj.* vivifié, ranimé.

F. Gram. *f. s.* înviosată; — *m. pl.* înviosați; — *f. pl.* înviosate.

ÎNVÎRFARE, *s. f.* culmination (C. Konaki).

ÎNVÎRTECUȘ, *s. n.* chose qui tourne sur elle-même || toton *ou* tonton. || V. **ineluș-învîrtecuș**.

ÎNVÎRTEJI (a), tourner, tourbillonner, faire tourner, faire tourbillonner.

Conj. *Ind. pr.* învîrtejesc. — *Inf. pr.* a învîrteji. — *Part. pr.* învîrtejind. — *Part. pas.* învîrtejit.

ÎNVÎRTEJI (a se), *vr. (anc.)* se retourner, revenir. || *S'au învîrtejit în scaun la Iași* (N. Costin); il retourna dans la capitale à Iassi. || *De acolo învîrtejindu-se, au purces prin Tătarĭ* (N. Costin); de là, en s'en retournant, il traversa les pays tartares. || *S'au învîrtejit ĭar înapoĭ să treacă Tisa* (Chr. Cap.); il est revenu de nouveau en arrière pour traverser la Theiss. || *Această știre îngrijă tare pe Mihaĭ și numaĭ decât se învîrteji îndărăt cu toate oștile* (N. Bălc.), cette nouvelle inquiéta vivement Michel et il rebroussa chemin immédiatement avec toutes ses troupes.

ÎNVÎRTI (a), *v.* tourner, faire tourner. || entortiller. || *Învîrtind în mână un cĭomag*, faisant tourner dans sa main un gourdin. || *Nu putea să învîrtească treaba rĕsboiuluĭ* (Zil. Rom.); il ne pouvait s'occuper des choses de la guerre. || *(fam.) Învîrtește negoțul*, il s'occupe de commerce. || *Dînsul învîrtește toată administrația*, c'est lui qui conduit toute l'administration.

Conj. *Ind. pr.* învîrtesc. — *Imparf.* învîrtiam. — *Pas. déf.* învîrtiĭ. — *Pl. q. parf.* învîrtisem. — *Fut. pr.* voiu învîrti. — *Cond. pr.* aș învîrti. — *Impér.* învîrtesc, învîrtiĭ. — *Subj. pr.* să învîrtesc, să învîrtescĭ, să învîrtească. — *Inf. pr.* a învîrti. — *Part. pr.* învîrtind. — *Part. pas.* învîrtit.

ÎNVÎRTI (a se), *vr.* tourner autour, tourner sur soi-même, tournoyer, *(fam.)* tournailler. || *Pămîntul se învîrtește împrejurul soarelui*, la terre tourne autour du soleil. || *Se tot învîrtește pe aiecĭ*, il tournaille sans cesse par ici.

ÎNVÎRTIRE, *s. f.* action de tourner, de faire tourner, d'entortiller.

ÎNVÎRTIT, *s. n.* le fait de faire tourner. || *Să răstornĭ o casă întreagă ea să faci loc gol pentru învîrtitul cocoanelor* (D. Ollan.); mettre sans dessus dessous toute une maison afin de faire de la place aux dames pour danser.

ÎNVÎRTIT, *adj.* tourné, entortillé.

F. Gram. *f. s.* învîrtită; — *m. pl.* învîrtiți; — *f. pl.* învîrtite.

ÎNVÎRTITOARE, *s. f.* tourniquet. || manivelle.

ÎNVÎRTITOR, *adj.* tournoyant.

F. Gram. *f. s.* învîrtitoare; — *m. pl.* învîrtitori; — *f. pl.* învîrtitoare.

ÎNVÎRTITURĂ, *s. f.* tour sur soi-même. || pirouette. || tortillement. || détour.

Plur. *sans art.* învîrtituri; — *avec l'art.* învîrtiturile.

ÎNVÎRTOȘA (a), *v.* durcir, rendre dur. || consolider, fortifier, reconforter.

Conj. *Ind. pr.* învîrtoșez. — *Inf. pr.* a se învîrtoșa. — *Part. pr.* învîrtoșând. — *Part. pas.* învîrtoșat.

ÎNVÎRTOȘA (a se), *vr.* se durcir, s'endurcir, s'aguerrir, reprendre des forces, se rétablir, se remettre.

ÎNVÎRTOȘARE, *s. f.* action de durcir, de consolider, etc. || endurcissement. || *Moruz vĕzĕnd învîrtoșarea rĕuluĭ* (Zil. Rom.); Moruzzi voyant que le mal empirait.

ÎNVÎSLI (a), *v.* ramer, conduire un bateau.

INVITA (a), inviter.

Conj. *Ind. pr.* invit. — *Inf. pr.* a invita. — *Part. pr.* invitând. — *Part. pas.* invitat.

INVITARE, *s. f.* action d'inviter. || invitation.

Plur. *sans art.* invitări; — *avec l'art.* invitările.

INVITAT, *s. f.* invité.

Plur. *sans art.* invitați; — *avec l'art.* invitații.

INVITAT, *adj.* invité.

F. Gram. *f. s.* invitată; — *m. pl.* invitați; — *f. pl.* invitate.

INVOCA (a), invoquer.

Conj. *Ind. pr.* invoc. — *Inf. pr.* a invoca. — *Part. pr.* invocând. — *Part. pas.* invocat.

INVOCARE, *s. f.* action d'invoquer. || invocation.

Plur. *sans art.* invocări; — *avec l'art.* invocările.

ÎNVOI (a), *v.* consentir, adhérer, donner son consentement, donner son congé. || *Invoesce Tătarilor a prăda Țara Moldovei*, il permet aux Tartares de piller la Moldavie. || *Îi invoi cererea* (I. Creangă), il consentit à sa demande.

Conj. *Ind. pr* invoesc. — *Imparf.* invoiam. — *Pas. déf.* invoiĭ. — *Pl. q. parf.* invoisem. — *Fut. pr.* voiu invoi. — *Cond. pr.* aș invoi. — *Impér.* invoesce, invoiți. — *Subj. pr.* să invoesc, să invoiești, să invoiască — *Inf. pr.* a invoi. — *Part. pr.* invoind. — *Part. pas.* invoit.

ÎNVOIALĂ, *s. f.* accord (préalable), arrangement. || contrat. || *Zimbitoarea nădejde a puterei făcu pe Mihnea să primească toate aceste învoieli umilitoare* (A. Odob.); le riant espoir du pouvoir poussa Mihnea à accepter tous ces arrangements humiliants. || *A cădea la învoială*, tomber d'accord, s'entendre. — *Moșul nu vrea să cadă la 'nvoială cu mine* (D. Ollan.); le vieux ne veut pas s'entendre avec moi. || *Învoieli agricole*, contrats agricoles. || *Învoiala e făcută*, le marché est conclu.

Plur. *sans art.* învoieli; — *avec l'art.* învoielile.

ÎNVOIOȘA (a se), *vr.* redevenir gai, reprendre sa bonne humeur, se ragaillardir, reprendre courage. || *Împăratul s'a mai învoioșat* (Șezăt.); le roi est redevenu gai. || *Bine ai socotit, zise țiganul mai învoioșându-se puțin* (I. G. Sbiera); vous avez bien pensé, dit le bohémien en reprenant un peu courage. || *Cum numai a văzut-o a și început a se învoioșa și a zice că-i mai bine puțin* (I. G. Sbiera); dès qu'il la vit il se ragaillardit et dit qu'il était un peu mieux.

Conj. *Ind. pr.* invoioșez. — *Inf. pr.* a invoioșa. — *Part. pr.* invoioșând. — *Part. pas.* invoioșat.

ÎNVOIRE, *s. f.* action de consentir, d'adhérer, de donner son congé. || adhésion, consentement, congé. || *Invoirea firilor* sympathie.

Plur. *sans art.* invoiri; — *avec l'art.* invoirile.

ÎNVOIT, *part. pas.* a invoi. || *Era invoit*, il avait la permission et il était engagé (par contrat).

F. Gram. *f. s.* invoită; — *m. pl.* invoiți; — *f. pl.* invoite.

INVOLBA (a), *v.* *[Ban,]* regarder en écarquillant les yeux. || *Involbând ochii asupra celuia măgar* (Țichind.); regardant cet âne avec de grands yeux. || V. a înholba.

ÎNVOLBURA (a), *v.* s'élever en tourbillons.

ÎNVOLTA (a se), *vr.* bouffer, s'étaler, s'épanouir. || *Primăvara se învoltă florile*, au printemps les fleurs s'épanouissent. || *Perul balaĭ și lucĭos ca mătasa 'i se învolta in umerĭ* (Delavr.); ses cheveux blonds et brillants comme la soie s'étalaient sur ses épaules.

ÎNVOLT, *adj.* touffu, bouffant étalé, épanoui. || *Coama 'naltă și învoaltă* (P. Pop); la crinière haute et touffue. || *Capul iĭ e înconjurat de perul învolt și bălaĭ* (Delavr.); sa tête est entourée de cheveux touffus et blonds. || *Două păpuși cu rochiile învoalte*, deux poupées avec des jupes bouffantes. || *O floare învoaltă*, une fleur double.

F. Gram. *f. s.* învoaltă; — *m. pl.* învolți; — *f. pl.* învoalte.

ÎNVRĂJBI (a), *v.* brouiller, mettre la brouille, semer la discorde, rendre ennemi. || *[Amorul] din brațele-ĭ me izgoni și me învrăjbi cu ea* (C. Konaki); l'amour me chassa de ses bras et me brouilla avec elle.

Conj. *Ind. pr.* învrăjbesc. — *Inf. pr.* a învrăjbi. — *Part. pr.* învrăjbind. — *Part pas.* învrăjbit.

ÎNVRĂJBI (a se), *vr.* se brouiller, devenir ennemi. || *A se învrăjbi cu cineva*, se brouiller avec quelqu'un. || *Cum se pot învrăjbi oamenĭ din nimica toată?* (I. Creangă) Comment peut-on se brouiller à propos de rien? || *Tot de-o-dată el se învrăjbesce cu Laski* (V. Alex.); et même temps il se brouille avec Laski.

ÎNVRĂJBIRE, *s. f.* action de brouiller, etc. || brouille, discorde, inimitié.

Plur. *sans art.* învrăjbiri; — *avec l'art.* învrăjbirile.

ÎNVRĂJBIT, *adj.* brouillé, devenu ennemi.

F. Gram. *f. s.* învrăjbită; — *m. pl.* învrăjbiți; — *f. pl.* învrăjbite.

ÎNVRAJBITOR, *adj.* qui brouille, qui sème la discorde, disposé à la révolte. || *Țările birnice de-a-puturea sunt învrăjbitoare* (N. Muste), les pays tributaires sont toujours prêts à se révolter.

F. Gram. *f. s.* înbrăjbitoare; — *m. pl.* învrăjbitorĭ; *f. pl.* învrăjbitoare.

ÎNVRĂJBITOR, *s. m.* agitateur, celui qui sème la discorde, instigateur de révolte.

Plur. *sans art.* învrăjbitorĭ; — *avec l'art* învrăjbitorĭĭ.

ÎNVREDNICI (a se), *vr.* être capable de. || daigner. || *Ferice de muritorul care s'ar învrednici a-ĭ vede în lacrimarea ce dragostea le ar porni* (C. Konaki): heureux le mortel qui aurait la chance de les voir quand l'amour leur fait verser des larmes. || *Nu se învrednicise a avea și el măcar un copil* (P. Ispir.) il n'avait pas même été capable d'avoir un enfant. || *Niciĭ nu s'a învrednicit să 'mĭ răspundă*, il n'a pas même daigné me répondre.

Conj. *Ind. près.* me învrednicesc. — *Imparf.* mĕ învrednicĭam. — *Pas. déf.* mĕ învrednicĭ. — *Pl. q. parf.*

mĕ învrednicisem. — *Fut. pr.* mĕ voiŭ învrednici. — *Cond. pr.* m'aș învrednici. — *Impĕr.* învrednicesce-te, învrednicițĭ-vĕ. — *Subj. prĕs.* să mĕ învrednicesc, să te învrednicescĭ, să se învrednicească. — *Inf. prĕs.* a se învrednici. — *Part. prĕs.* învrednicindu-se. — *Part. pas.* învrednicit.

ÎNVREDNICIRE, *s. f.* action d'être capable de, de daigner.

ÎNZĂVONI (a), *v.* mettre le voile (en parlant des moines ou des religieuses). || *De ce m'aț ĭ înzăvonit, de ce m'aț ĭ călugărit?* (P. Pop.) Pourquoi m'avez-vous mis le voile, pourquoi m'avez-vous fait moine ?

Conj. *Ind. pr.* înzăvonesc. — *Inf. pr.* a înzăvoni — *Part. pr.* înzăvonind — *Part. pas.* înzăvonit.

ÎNZĂDAR, *adv.* V. zădar.

ÎNZĂDĂRNICI (a), V. a zădărnici.

ÎNZECHIAT *et* **înzeghiat**, *adj.* vêtu du manteau appelé *zechie* ou *zeghie* (Gr. Jip.).

ÎNZECIT, *adj.* décuplé.

F. Gram. *f. s.* înzecită ; — *m. pl.* înzeciți ; — *f. pl.* înzecite.

ÎNZECI (a), *v.* décupler.

Conj. *Ind. pr.* înzecesc. — *Inf. pr.* a înzeci. — *Part. pr.* înzecind. — *Part. pas.* înzecit.

ÎNZEIT, *adj.* divinisé, divin. || *Ah! ĭată-te! lumea tresare.... Erou, Domn, oaspe înzeit!* (V. Alex.) Ah ! te voilà ! le monde tressaille... Héros, Prince, hôte divin ! || *Cu Omer înzeit* (V. Alex.), avec le divin Homère.

F. Gram. *f. s.* înzeită ; — *m. pl.* înzeiți ; — *f. pl.* înzeite.

ÎNZELAT, *adj.* V. înzeoat.

ÎNZEOAT, *adj.* vêtu d'une cotte de mailles.

F. Gram. *f. s.* înzeoată ; — *m. pl.* înzeoați ; — *f. pl.* înzeoate.

ÎNZESTRA (a), *v.* doter, donner une dot. || *Înzestră biserica cu moșiĭ* (N. Costin), il dota l'église de propriétés. || *A înzestrat două fete și le-a măritat*, il a doté deux jeunes filles et les a mariées.

Conj. *Ind. pr.* înzestrez. — *Inf. pr.* a înzestra. — *Part. pr.* înzestrând. — *Part. pas.* înzestrat.

ÎNZESTRARE, *s. f.* action de doter. || dotation, dot.

Plur. *sans art.* înzestrărĭ ; — *avec l'art.* înzestrările.

ÎNZESTRAT, *adj.* doté.

F. Gram. *f. s.* înzestrată. — *m. pl.* înzestrați ; — *f. pl.* înzestrate.

ÎNZGĂRDARE, *s. f.* V. înguluire.

ÎNZILI (a), *v.* donner de longs jours. *Dumnezeu să te înzilească!* (I. Creanga) Que Dieu te donne de longs jours ! || *Mult să te înzilească Domnul* (I. Creanga), que le Seigneur t'accorde de longs jours.

ÎNZILIT, *adj.* qui a de longs jours, vieux, ancienne. || *A strieat această prea frumoasă și înzilită zidire* (Ț. Ichind.), il détruisit cette belle et ancienne construction.

F. Gram. *f. s.* înzilită ; — *m. pl.* înziliți ; — *f. pl.* înzilite.

ÎNZÎMBI (a se), *v.* sourire.

ÎNZÎMBIT, *adj.* souriant. || *Și cu fețe înzîmbite unii la alții spuind* (A. Pann), et la figure souriante ils se disaient les uns aux autres.

F. Gram. *f. s.* înzîmbită ; — *m. pl.* înzîmbiți ; — *f. pl.* înzîmbite.

ÎNZORZONA (a), *v.* chamarrer, attifer.

ÎNZORZONA (a se), *v.* se chamarrer, s'attifer.

ÎNZORZONAT, *adj.* chamarré, attifé.

F. Gram. *f. s.* înzorzonată ; — *f. pl.* înzorzonați ; — *m. pl.* înzorzonate.

IO, *pron. [Trans.]* V. eu.

IO, chiffre initial de la formule du titre des princes roumains.

IOAN, *s. pr.* Jean. || *Ioan Botezătorul*, Jean Baptiste. || *Ioan Bogoslov*, Jean le Théologien. || *Ioan Evanghelistul*, Jean l'Evangéliste.

ÎOBAG, *s. m.* corvéable, serf. || *Deveniră robi-îobagĭ ai nobilimeĭ ungurescĭ*, ils devinrent serfs de la noblesse hongroise. || *Rescoala îobagilor Ardelenĭ sub căpetenia lor Horia* (Al. Odob.), la révolte des corvéables de Transylvanie sous leur chef Horia.

Plur. *sans art.* îobagĭ ; — *avec l'art.* îobagiĭ.

ÎOBĂGIE, *s. f.* servage.

ÎOBĂGIE, *s. f.* la gent corvéable, l'ensemble des serfs.

ÎOBAGIU, *s. m.* V. iobag.

IOD, *s. n.* iode.

IODURĂ, *s. f.* iodure.

IOIE, *s. f. [Bue.]* flanc (S. Fl. Marian).

ÎOLDAȘ, *s. m. [anc.]* compagnon.

Plur. *sans art.* îoldași ; — *avec l'art.* îoldașiĭ.

IONA, *s. pr.* Jonas.

ÎORGAN, *s. n. [Ban.]* couverture de lit, courtepointe.

ÎORDAN, *s. pr.* 1° Jourdain. || 2° *(fam.)* baptême, eau bénite (*spéc.* le jour de l'Epiphanie). || *Vine popa cu îordanul*, le prêtre vient bénir la maison.

ÎORDĂNIT, *adj. (fam.)* baptisé. || *Bărbat, femeie, orĭ-ce întelnesc e dus cu putere la fontână și îordanit* (Conv. Lit.); homme ou femme, quiconque ils rencontrent en chemin, est conduit de force à la fontaine et baptisé.

F. Gram. *f. s.* îordănită ; — *m. pl.* îordăniți ; — *f. pl.* îordănite.

ÎORGAN, *s. n.* couvre-lit, courtepointe (B. P. Hașdeŭ).

ÎORGOVAN, *s. m.* lilas *(bot.)*. || *O grădină împănată cu fel de fel de florĭ și plină de copăceĭ de îorgovan* (M. Pomp.), un jardin

parsemé de toute sorte de fleurs et rempli de taillis de lilas.

ÎORT, *s. m. (anc.)* quart d'une piastre.

ÎOSAG, *s. n. [Trans.]* bien, propriété. || *Am plecat de la casa mea, de la îosagul meu, sănătos şi voîos;* j'ai quitté ma maison, mon bien, en bonne santé et joyeux. || *Bine a zis frunza de fag că dragostea nu-i îosag* (P. Pop.), la feuille de hêtre a bien dit que l'amour n'est pas un bien.

IOSIF, *s. pr.* Joseph.

IOTĂ, *s. f.* iota, lettre de l'alphabet grec. || Loc. *Nu pot să schimb nici o iotă din hotărirea mea* (P. Ispir.), je ne puis changer un iota à ma décision.

IOV, *s. pr.* Job.

IOV, *s. m.* saule marceau *(bot.)*.

IPAC, *adv. (anc.)* idem, de même.

IPÂNGEA, *s. f.* V. ipingea.

IPINGEA, *s. f.* manteau paysan pour la pluie, sans manches et avec capuchon, généralement noir. || *Hoţul 'şi aşternuse ipingeaoa*, le voleur avait étendu par terre son manteau. || *Dinicu luă ipingeaoa pe dinsul şi se coborî în grădină* (N. Filim.), Dinicu mit son manteau sur lui et descendit dans le jardin. || *După ploaie vine şi el cu ipingeaoa* (Gol.), après la pluie il vient avec son manteau, (se dit des gens qui viennent quand on n'a plus besoin d'eux, quand le danger est passé, etc.). || Loc. *Pe şingea pe ipingea*, rubis sur l'ongle.

Plur. *sans art.* ipingele; — *avec l'art.* ipingelele.

IPERBOLĂ, *s. f.* hyperbole.

Plur. *sans art.* iperbole; — *avec l'art.* iperbolele.

IPERBOLIC, *adj.* hyperbolique.

F. Gram. *f. s.* iperbolică; — *m. pl.* iperbolici; — *f. pl.* iperbolice.

IPOCHIMEN, *s. m. (anc.)* personne, personnage. || *(fam.)* individu.

Plur. *sans art.* ipochimeni; — *avec l'art.* ipochimenii.

IPOCOMISAR, *s. m. (anc.)* sous-commissaire.

Plur. *sans art.* ipocomisari; — *avec l'art.* ipocomisarii.

IPOCONDRIE, *s. f.* hypocondrie.

IPOCONDRU, *adj.* hypocondre.

F. Gram. *f. s.* ipocondră; — *m. pl.* ipocondri; — *f. pl.* ipocondre.

IPOCRISIE, *s. f.* hypocrisie. || V. fățărnicie.

Plur. *sans art.* ipocrisii; — *avec l'art.* ipocrisiile.

IPOCRIT, *s. m.* hypocrite. || V. fățarnic.

Plur. *sans art.* ipocriţi; — *avec l'art.* ipocriţii.

IPOCRIT, *adj.* hypocrite. || V. fățarnic.

F. Gram. *f. s.* ipocrită; — *m. pl.* ipocriţi; — *f. pl.* ipocrite.

IPOCRITĂ, *s. f.* hypocrite. || V. fățarnică.

Plur. *sans art.* ipocrite; — *avec l'art.* ipocritele.

IPODIACON, *s. m.* sous-diacre.

Plur. *sans art.* ipodiaconi; — *avec l'art.* ipodiaconii.

IPODROM, *s. n.* hippodrome.

Plur. *sans art.* ipodrome *et* ipodromuri; — *avec l'art.* ipodromele *et* ipodromurile.

IPOPOTAM, *s. m.* hippopotame.

Plur. *sans art.* ipopotami; — *avec l'art.* ipopotamii.

IPOPSIE, *s. f. (anc.)* ombrage, soupçon.

IPOPT, *adj. (anc.)* ombrageux, soupçonneux.

IPOSTAS, *s. n.* suppôt, personne *(t. de théol.)*. || *Eşti una în trei ipostasuri*, tu es un en trois hypostases.

IPOTECĂ, *s. f.* hypothèque.

Plur. *sans art.* ipotecі; — *avec l'art.* ipotecile.

IPOTECAR, *adj.* hypothécaire. || *Creanţe ipotecare*, des créances hypothécaires.

F. Gram. *f. s.* ipotecară; — *m. pl.* ipotecari; — *f. pl.* ipotecare.

IPOTETIC, *adj.* hypothétique.

F. Gram *f. s.* ipotetică; — *m. pl.* ipoteticі; — *f. pl.* ipotetice.

IPOTEZĂ, *s. f.* hypothèse.

Plur. *sans. art.* ipoteze; — *avec l'art.* ipotezele.

IPROCÎ, *adv. (anc.)* et cætera, et tant d'autres. || *Pre urma lor Aristotel, Cicero, iprocî* (N. Costin); et à leur suite Aristote, Cicero, et tant d'autres.

IPSOS, *s. n.* plâtre.

IPSORIŢĂ, *s. f.* gypsophile *(bot.)*.

IPULET, *s. n. [Trans.]* édifice, bâtiment, construction.

IR, *s. n. [Trans.]* baume.

Plur. *sans art.* irurі; — *avec l'art.* irurile.

IRAT, *s. n. (anc.)* rente, revenu. || accise. || *Pieі de oaie şi de vacă pentru oştі ce se taia, cum că sunt a luі iraturі a zice nu se sfia* (Beld.); il ne se gênait pas pour dire que les peaux des moutons et des bœufs qu'on abattait pour l'armée étaient son revenu.

Plur. *sans avec* iraturі; — *avec l'art.* iraturile.

IREAN, *s. m.* V. hrean.

IRES, *s. n.* V. eres.

IREU, *s. m.* bélier châtré, mouton.

IRIGA (a), *v.* irriguer.

IRIGARE, *s. f.* action d'irriguer. || irrigation.

Plur. *sans art.* irigărі; — *avec l'art.* irigările.

IRIŢĂ, *s. f.* 1° blé de Mars. || 2° cuscute *(bot.)*.

IRITA (a), *v.* irriter. || V. a supara *et* a întărita.

Conj. *Ind. pr* iritez. — *Inf. pr.* a irita. — *Part. pr.* iritând. — *Part. pas.* iritat.

IRITABIL, *adj.* irritable. || V. supărăcios.

F. Gram. *f. s.* iritabilă;— *m. pl.* iritabili ; — *f. pl.* iritabile.

IRITARE, *s. f.* action d'irriter. || irritation. || V. supărare *et* întărîtare.

IRITAT, *adj.* irrité. || V. supărat *et* întărîtat.

F. Gram. *f. s.* iritată ; — *m. pl.* iritaţi; — *f. pl.* iritate.

IRITIC, *s. m.* V. eretic.

IRMILIC, *s. m. [anc.]* monnaie turque.

Plur. *sans art.* irmilici ; — *avec l'art.* irmilicii.

IRMIZIŬ, *adj.* rouge. || *Doarme beat tot de vin d'el irmiziu* (P. Pop., G. Dem. Teod.); il dort, ivre de vin rouge.

F. Gram. *f. s.* irmizie; — *m. et f pl.* irmizii.

IRMIZIŬ, *s. n.* cuir rouge.

IRMOLOGHION, *s. n.* livre d'église contenant des hymnes.

IRMOS, *s. n.* chant d'église, hymne.

IRMULUC, *s. n.* mauteau pour la pluie, sorte de dolman.

1. **IROD**, *s. pr.* Hérode.

2. **IROD**, *s. m.* V. vicleim.

IRONIC, *adj.* ironique. || *Un zimbet ironic*, un sourire ironique.

F. Gram. *f. s.* ironică ; — *m. pl.* ironici ; — *f. pl.* ironice.

IRONIC, *adv.* ironiquement.

IRONIE, *s. f.* ironie.

IROSI (a), *v. [Mold.]* tirer, retirer. || *Vaca imĭ irosĭa ogrinjiĭ din caruţă* (I. Creangă), la vache tirait les débris de foin qui restaient dans la charrette.

Conj. *Ind. pr.* irosesc. — *Inf pr.* a irosi. — *Part. pr.* irosind. — *Part. pas.* irosit.

ÎROSI (a se), *vr.* se retirer. || *Nu se irosise încă apa de pe pămînt: corabia luĭ Noe era tot pe valurĭ.* (Sezat.) Les eaux ne s'étaient pas encore retirées; l'arche de Noë était toujours sur les flots.

IROU, *s. m.* V. eroŭ.

IRUMPE (a), *v.* faire irruption.

Conj. *Ind. pr.* irump. — *Inf. pr.* a irumpe. — *Part. pr.* irumpênd. — *Part. pas.* irupt.

IRUMPERE, *s. f.* action de faire irruption. || irruption.

Plur. *sans art.* irumperĭ ;—*avec l'art.* irumperile.

1. **IRUNCĂ**, *s. f.* gélinotte. || V. ierunică.

2. **ÎRUNCĂ**, *s. f. [Mold.]* plat épicé préparé avec des gélinottes (se prépare aussi avec du poulet).

IRUPT, *part. pas. de* a irumpe.

IRUPŢIE *et* **irupţiune**, *s. f.* irruption. || V. navală.

Plur. *sans art.* irupţiĭ *et* irupţiunĭ ; — *avec l'art.* irupţiile *et* irupţiunile.

IRURĬ, *s. n. pl.* onguent composé de résine, d'encens, de mastic, de cire blanche et d'huile, et que le peuple emploie contre les blessures. || V. ir.

ÎS, *forme Moldave pour* sînt, sont. || *Tot îs maĭ aproape dinţiĭ de cât părinţiĭ* (I. Creanga), *[litt.* les dents sont plus près que les parents), plus près m'est chair que n'est chemise.

ISAIA-DĂNŢUEŞTE, *s. m.* pendant la cérémonie religieuse du mariage, le prêtre, les fiancés, et les parrains, se tenant par la main, font trois fois le tour de la table sur laquelle sont posés la croix et l'Evangile, pendant que le chœur chante le cantique *Isaia-Dănţuesce*. Ces deux mots sont restés comme synonymes de «mariage». || *A cînta* ou *a juca Isaia-dănţuesce*, se marier. — *Azĭ cîntăm Isaia-dănţuesce împreună* (V. Alex.), aujourd'hui nous nous marions. — *Eu am jucat Isaia la 1820* (P. Ispir.). je me suis marié en 1820.

IŞALĂ, *int. [anc.]* Que Dieu fasse!

ISBELISCE, V. izbelisce.

ISBI (a), *v.* V. a izbi.

ISBUCNI (a), *v.* V. a izbucni.

ISBUTI (a), *v.* a izbuti.

ISCA (a se), *vr.* naître, arriver, se produire, survenir, éclater, surgir. || *Nemţiĭ văzînd invrăjbirca şi ura ce s'aŭ iscat...* (Beld.) Les Autrichiens voyant la discorde et la haine qui avaient éclaté... || *Cînd se isca sfadă intre dinşiĭ*, quand une discusion éclatait entre eux. || *Peste noapte se iscă un ger şi o ninsoare* (N. Bogd.) dans la nuit le froid et la neige survinrent.

Conj. *Ind. pr.* se iscă. — *Impér.* se isca. — *Pas. déf.* se iscă.— *Pl. q. parf.* se iscase. — *Fut. pr.* se va isca.— *Cond. pr.* s'ar isca. *Subj. pr.* să se isce. — *Inf. pr.* a se isca. — *Part. pr.* iscăndu-se. — *Part. pas.* iscat.

ISCĂLI (a), *v.* signer, souscrire. || *Am iscălit scrisoarea*, j'ai signé la lettre. || *A iscălit o poliţă*, il a souscrit une traite.

Conj. *Ind. pr.* iscălesc.— *Imparf.* iscăliam. — *Pas. déf.* iscălii. — *Pl. q. parf.* iscălisel. — *Fut. pr.* voiŭ iscăli. — *Cond. pr.* aş iscăli. — *Impér.* iscălesce, iscăliţi. — *Subj. pr.* să iscălesc, să iscălesci, să iscălească.— *Inf. pr.* a iscăli.— *Part. pr.* iscălind. —*Part. pas.* iscălit.

ISCĂLIRE, *s. f.* action de signer, de souscrire.

ISCĂLIT, *adj.* signé, souscrit. || *Nu era o scrisoare anonimă, ci o scrisoare iscălită ;*

ce n'était pas une lettre anonyme, mais une lettre signée.

F. Gram. *f. s.* iscălită ; — *m. pl.* iscăliți ; — *f. pl.* iscălite.

ISCĂLITOR, *s. m.* signataire.

Plur. *sans art.* iscălitori ; — *avec l'art.* iscălitorii.

ISCĂLITURĂ, *s. m.* signature. || *Nu 'și a dat pînă acum iscălătura*, il n'a pas encore donné sa signature.

Plur. *sans art.* iscăliturĭ ; — *avec l'art.* iscălăturile.

ISCARE, *s. f.* action d'arriver, de se produire, de survenir.

ISCAT, *adj.* qui est survenu, qui a éclaté, qui s'est produit. || *Și cèzènd cearta iscată intre tată și mamă, a zis...* (I. Creanga). Et voyant la querelle qui avait éclaté entre le père et la mère, il a dit...

F. Gram. *f. s.* iscată ; — *m. pl.* iscați ; — *f. pl.* iscate.

ISCARIOTEANUL, *s. m.* Judas Iscariote.

ISCHÍUZAR, *adj. (anc.)* souple, agile, adroit, habile, ingénieux, malin. || *Incepe că tu escĭ mai ischĭuzar* (N. Filim.) ; commence, car tu es plus adroit.

F. Gram. *f. s.* ischĭuzară ; — *m. pl.* ischĭuzari ; — *f. p.* ischĭuzare.

ISCĬUZARLÎC, *s. n. (anc.)* souplesse, agilité, adresse, habileté, ingéniosité.

ISCOADĂ, *s. f. (anc)* émissaire, éclaireur, espion, explorateur. || découverte, invention. || *Gaspar Vodă deși știa din iscoadele sale de mulțimea oștilor Turcesci* (Mir. Cost.), bien que le prince Gaspar sût par ses émissaires combien nombreuse était l'armée turque. || *Tudor Vladimirescu află prin iscoadele lui* (N. Filim.). Tudor Vladimirescu apprit par ses espions. || *Are să spue la lume o mare iscoadă* (N. Bogd.), il veut apprendre au monde une grande découverte.

Plur. *sans art.* iscoade ; — *avec l'art.* iscoadele.

ISCODI (a), *v. (anc.)* être au guet, aller à la découverte, explorer, espionner. || découvrir, inventer. || *Pe el să-l lăsăm aice, să-i dam vreme a gândi vre un tertip de o dare nouă a mai putea iscodi* (A. Beld) ; laissons le ici et donnons lui le temps de réfléchir au moyen d'inventer un nouvel impôt. || *A iscodi neadevăruri*, inventer des mensonges. || *A venit pentru a incodi casele oamenilor* (I. Creanga), il est venu pour espionner chez les gens. || *Și oastea-i tiptil să iscodească* (I. Neniț.) ; et, sans être vu, espionner son armée.

Conj. *Ind. pr.* iscodesc. — *Imparf* iscodiam. — *Pas. déf.* iscodii. — *Pl. q. parf.* iscodisem. — *Fut. pr.* voiu iscodi *Cond. pr.* aș iscodi. — *Impér.* iscodește, iscodiți. — *Subj. pr.* să iscodesc, să iscodești, să iscodească. — *Inf. pr.* a iscodi. — *Part. pr.* iscodind. — *Part. pas.* iscodit.

ISCODI (a se), *vr.* se révéler, se montrer. || *Acolo, la pădurea neagră, se iscodise o scorpie care omoria pe ori-cine mergea in acea pădure ;* là, dans la forêt noire, avait fait son apparition un scorpion qui tuait tous ceux qui venaient dans cette forêt.

ISCODIRE, *s. f.* action d'être au guet, d'aller à la découverte, d'explorer, d'espionner, de découvrir, d'inventer. || exploration, espionnage, découverte, invention. || mensonge.

Plur. *sans art.* iscodiri ; — *avec l'art.* iscodirĭ.

ISCODIT, *adj.* inventé. || *Lucruri iscodite*, choses inventées.

F. Gram. *f. s.* iscoditâ ; — *n. pl.* iscoditĭ ; — *f. pl.* iscodite.

ISCODITOR, *s. m.* curieux, qui cherche à apprendre, à savoir. || inventeur. || instigateur. || *Sunt și prietenĭ carĭ sunt ceĭ mai d'ântĭiu iscoditorĭ faptelor noastre, nu doară ca să ne îndrepteze, ci ca mai curènd la obște să le vădească* (C. Gol.), il y a aussi des amis qui cherchent à surprendre les premiers nos actions, non pour nous corriger, mais pour les dénoncer à tout le monde. || *Iscoditorĭ de desbinărĭ* (A. Odob.), instigateur de discorde.

Plur. *sans art.* iscoditori ; — *avec l'art.* iscoditorii.

ISCUSEALĂ, *s. f.* ingéniosité, adresse, habileté, dextérité.

ISCUSI (a), *v.* donner de l'adresse, rendre adroit.

Conj. *Ind. pr.* iscusesc. — *Inf. pr.* a iscusi. — *Part. pr.* iscusind. — *Part. pas.* iscusit.

ISCUSI (a se), *vr.* devenir adroit, acquérir de l'adresse, *(fam.)* devenir plus perspicace.

ISCUSINȚĂ, *s. f.* habilité, adresse, ingéniosité, dextérité.

ISCUSIRE, *s. f.* action de donner de l'adresse, de rendre adroit. || *Iscusirea minții*, perspicacité.

ISCUSIT, *adj.* fin, habile, adroit, ingénieux, expert, expérimenté, intelligent. || *Lăsat-au puternicul Dumnezeu iscusită oglindă minții omenesci* (Mir Cost.), le Dieu tout-puissant a laissé à l'esprit de l'homme un ingénieux miroir. || *O fată foarte iscusită de trup* (Mir. Cost.), une jeune fille de jolie tournure. || *Frumos la trup și iscusit la minte*, beau de corps et intelligent. || *Băiatul se făcea mai isteț și mai iscusit* (P. Ispir.), l'enfant devenait plus fin et plus expert.

F. Gram. *f. s.* iscusită ; — *m. pl.* iscusiți ; *f. pl.* iscusite.

ISCUȚENIE, *s. f. (anc.)* pureté.

ISETRU, *s. m.* esturgeon *(ichtyol.)*.

Plur. *sans. art* isetri ; — *avec l'art.* iseții.

ISGONI (a), *v.* V. a izgoni.

ISHOD, *s. m. (anc.)* le livre de l'Exode.

ISI (a), *v.* V. a eși.

ÎŞI, *pr. pers. 3e p. sing. et plur. dat.* à soi, à lui, à eux, à elles. || *Îşi vede de lucru*, il s'occupe de son travail. || *Îşi au inceput casa*, ils ont commencé leur maison.

ISICHIE, *s. f. (pop.)* repos.

ISLAM, *s. n.* Islam, loi de Mahomet.

ISLAMISM, *s. n.* Islamisme.

ISLAZ, *s. n.* pâtis, pâtureau, pâturage, pacage communal. || *[Mold.] Loc in islaz*, on appelle ainsi un terrain, jadis entouré de haies, dont la clôture a disparu et qui est ouvert au pâturage.

PLUR. *sans art.* islazurĭ ; — *avec l'art.* islazurile.

IŞLIC, *s. n. (anc.)* bonnet de fourrure que portaient les boyards.

PLUR. *sans art.* işlice;—*avec l'art.* işlicele.

IŞLICAR, *s. m. (anc.)* fabricant de bonnets dits *işlice*. || *(iron.)* boyard arriéré, rétrograde.

PLUR. *sans art.* işlicarĭ ; — *avec l'art.* işlicarĭĭ.

ISMĂ, *s. f.* V. izmă.

ISMAIL, *s. pr.* Ismaïl, ville de Bessarabie.

ISMENE, *s. pl.* V. izmene.

ISMENI (a se), *vr.* V. a se izmeni.

ISNAF, *s. n. (anc.)* corps de métier, corporation. || *Marele staroste al unuĭ isnaf* (V. Al. Ur.), le grand prévôt d'une corporation.

PLUR. *sans art.* isnafurĭ ; — *avec l'art.* isnafurile.

ISNOAVĂ, *s. f.* V. iznoavă.

ISOLA (a), *v.* isoler. || V. a izola.

ISON, *s. n.* accord parfait accompagnement.

1. **ISOP**, *s. m.* hysope *(bot.)*.

2. **ISOP**, *s. pr.* Esope.

3. **ISOPIE**, *s. f.* vie d'Esope.

ISPAS, *s. n.* Ascension de N.-S. Jésus-Christ. || V. Înălţare.

ISPAŞA, *s. f. (anc.)* procès-verbal, constatation, estimation. || *Făcu foaie de ispaşă, iscălită de preoţiĭ şi de fruntaşiĭ satuluĭ* (N. Filim.); il rédigea un procès-verbal, signé par les prêtres et les notables du village.

ISPAŞENIE, *(s. f. anc.)* rédemption.

ISPĂŞI (a), *v.* expier, racheter (ses péchés). || *A'şĭ ispăşi păcatele*, racheter ses péchés. || *Aĭ trăit numaĭ ca să'ţĭ ispăşescĭ păcatele* (V. Bogd.), tu n'as vécu que pour expier tes péchés.

Conj. Ind. pr. ispăşesc. — *Imparf.* ispăşiam. — *Pas. déf.* ispăşiĭ. — *Pl. q. parf.* ispăşisem. — *Fut. pr.* voiu ispăşi. — *Cond. pr.* aş ispăşi. — *Impér.* ispăşesc, ispăşiţi.— *Subj. pr.* să ispăşesc, să ispăşeşci, să ispăşească. — *Inf. pr.* a ispăşi. — *Part. pr.* ispăşind.—*Part. pas.* ispăşit.

ISPAŞI (a se), *vr. [Mold.]* faire une estimation ou une constatation sur les lieux. || *Îl roagă să fie faţă când s'o ispăşi cânepa* (I. Creangă), il le prie d'être présent quand on fera l'estimation du chanvre.

ISPAŞIRE, *s. f.* action d'expier, de racheter (ses péchés). || expiation, rachat (des péchés.), rédemption. || *Pentru ispăşirea păcatelor sale*, pour l'expiation de ses péchés. || *La ceasul îngrozitor al ispăşireĭ de vecĭ* (A. Odob.), à l'heure terrible de l'éternelle expiation.

ISPAŞITOR, *s. n.* sauveur, rédempteur.

ISPISOC, *s. n. (anc.)* charte, document, titre. || *În ispisoace vechĭ heleştee sunt acele făcute de oamenĭ care acum se zic ĭazurĭ* (C. Konaki), dans de vieux documents on appelle *helestee* ces étangs faits de main d'homme, que nous appelons aujourd'hui *ĭazurĭ*.

PLUR. *sans. art.* ispisoace ;—*avec l'art.* ispisoacele.

ISPITĂ, *s. f.* tentation. || épreuve, tentative. || *A cădea în ispită*, tomber dans la tentation. || *Să depărteze de el ispita Sataneĭ*, éloigne de lui les tentations de Satan. || *Să te ferească Dumnezeŭ de ispită* (I. Creanga), que Dieu te protège contre la tentation. || *Ispita, pînă în de treĭ orĭ, este a înţelepţilor* (Cantem.), faire jusqu'à trois tentatives c'est le propre du sage. || *De este aşa, apoĭ a trăi căteva ore cel puţin, numaĭ cu sine, ĭată o nobilă ispită pentru mândria omenească;* s'il en est ainsi, vivre, ne fut-ce que quelques heures, seul avec soi-même, c'est là une noble tentative pour la fierté humaine. || *O învăţă cum să facă să scape de astă ispită* (P. Ispir.), il lui apprit comment elle devait faire pour sortir saine et sauve de cette épreuve. || *Trecuse prin fel de fel de ispite, de necazurĭ şi de nevoĭ ;* il avait passé par toute sorte d'épreuves, d'ennuis et de malheurs.

PLUR. *sans art.* ispite; — *avec l'art.* ispitele.

ISPITACIŬ, *adj.* éprouvé, mis à l'épreuve. || *Cu caĭ maĭ bunĭ şi maĭ fugacĭ, din gură maĭ ispitacĭ* (P. Pop.); avec des chevaux meilleurs, plus rapides et plus éprouvés de la bouche (qui sont plus sensibles au frein).

1. **ISPITI** (a), *v. (anc.)* s'enquérir, s'informer, tâcher de. || *Duceţi-vĕ şi ispitiţĭ a vedea acel cocon* (Ev. Cor.), allez et tâchez de voir cet enfant. || *Şi ispiti de inşiĭ* (Ev. Cor.), et il s'enquit d'eux.

2 **ISPITI** (a), *v.* tenter. || pressentir, sonder, éprouver, rechercher, solliciter, induire, séduire. || *Pre aur focul, ĭară pre prĭeten primejdia ispitesce* (Cantemir); le feu éprouve l'or et le danger l'amitié. || *Ântĕiu pre tine de bun, apoĭ pre altul de rĕŭ ispitesce* (Cantem.); éprouve d'abord si tu es bon et ensuite si les autres sont mauvais. || *Umblaŭ împrejurul monăstireĭ ispitind locul* (Cron. Anon.), ils faisaient le tour du monastère fouillant des yeux tout le terrain. || *Duca-Vodă vrênd să ispitească pre Hanul* (N. Muste), le prince Douca voulant sonder le Khan.|| *Scrise la nisce filosofĭ vestiţĭ ca să vie să ispitească cu învăţăturile lor pe fiul sĕŭ* (P. Ispir.), il écrivit à

des philosophes célèbres pour qu'ils vinssent avec leur lumières éprouver la science de son fils. || *Desfrînații nu ispitesc muierile și fetele* (DICT. AC. R.), les débauchés séduisent nos femmes et nos filles. || *Pe urs ispitind, il aflară că poftesce...* ayant sondé l'ours, il apprirent qu'il désirait... || *Cât l'am ispitit eu și totuși n'am putut afla nimic*, malgré toutes mes sollicitations, je n'ai rien pu apprendre.

CONJ. *Ind. pr.* ispitesc. — *Imparf.* ispitiam. — *Pas. déf.* ispitii. — *Pl. q. parf.* ispitisem. *Fut. pr.* voiu ispiti — *Cond. pr.* aș ispiti. — *Impér.* ispitesce, ispitiți. — *Subj. pr.* să ispitesc, să ispitești, să ispitească.— *Inf. pr.* a ispiti.— *Part. pr.* ispitind.— *Part. pas.* ispitit.

ISPITI (a se), *vr.* tenter, essayer. || *Intr'aceu vreme, mulți s'au ispitit ca să 'l împingă cu pungile* (I. CANTA); à cette époque, beaucoup ont essayé de l'acheter à prix d'argent.

ISPITIRE, *s. f.* action de tenter, d'éprouver, de sonder, etc. || tentation. || épreuve, essai, tentative. || séduction. | *Prin ispitire*, par ruse.

PLUR. *sans art.* ispitiri ; — *avec l'art.* ispitirile.

ISPITIT, *adj.* tenté, pressenti, éprouvé. || séduit. || habile, expérimenté.

F. GRAM. *f. s.* ispitită ; — *m. pl.* ispitiți ; — *f. pl.* ispitite.

ISPITITORUL, *s. m. avec l'art.* le tentateur, le Diable.

ISPITITOR, *adj. et s.* tentateur. || tentant. || *Duhul ispititor*, l'esprit tentateur.

F. GRAM. *f. s.* ispititoare; — *m. pl.* ispititori ; — *f. pl.* ispititoare.

ISPOLIU, *s. m.* (*anc.*) géant (M. GASTER).

ISPOVEDANIE, *s. f. (anc.)* V. spovedanie. || *Curățiți-vĕ păcatele cu ispovedanie* (VAARLAM), débarrassez-vous de vos péchés par la confession.

ISPOVEDI (a), *v.* V. a spovedi.

ISPRAVA, *s. f. avec l'art.* un des noms d'Avestita. || V. Avestita.

ISPRAVĂ, *s. f.* effet, résultat. || fait, affaire. || en général bon résultat. || *Fără ispravă*, sans résultat. || *Știa pe unde să meargă să facă ispravă socotelĕ lui* (ZIL. ROM.), il savait par où il devait passer pour faire réussir son plan. || *Când te apuci la vre-o treabă n'o lăsa fără ispravă* (A. PANN), quand tu t'occupes d'une affaire ne la laisse pas inachevée. || *Mĕ tem să nu te întorci fără nici o ispravă* (P. ISPIR), je crains fort que tu ne reviennes bredouille. || *Să 'mĭ dau ajutor ca să mĕ întorc cu ispravă bună* (P. ISPIR.), aide-moi afin que je revienne avec un bon résultat. || *N'am teamă să fiu de dumneata lăsat fără de ispravă când te oiu ruga ceva* (D. OLLAN.), je ne crains pas d'être refusé quand je te prierai de me rendre un service. || *Ce mai ispravă ai făcut!* Tu n'as rien fait du tout ! || *Un om de ispravă*, un brave homme.

PLUR. *sans art.* isprăvi ; — *avec l'art.* isprăvile.

ISPRĂVI (a), *v.* finir, terminer, achever, parfaire, aboutir, réussir. || *De multe ori unde cuvîntul a isprăvi nu poate, isprăvesce bățul* (CANTEM.); souvent là où l'on n'est arrivé à rien par la parole, on arrive par le bâton. || *Basarab-Vodă au cheltuit bani și prin prietenii sĕi au isprăvit de n'au mers la Țarigrad* (CHRON. ANON.), le prince Basarabe en dépensant de l'argent et grâce à ses amis, réussit à ne pas aller à Constantinople. || *Au isprăvit să ĭea domnia țărcĭ* (CHRON. ANON.), il réussit enfin à obtenir le trône. || *Cu nisce oamenĭ selbatecĭ ce puteai a isprăvi ?* (BELD.) A quel résultat pouvais-tu arriver avec des gens sauvages. || *Nimica au isprăvit* (ȘINKAI), ils ne sont arrivés à aucun résultat. || *Vĕzând că nu isprăvesc nimic, au plecat ;* voyant qu'ils n'aboutissaient à rien, ils sont partis. || *Ce ar fi isprăvit cĕĭ-l'alțĭ draci nu știm* (I. CREANGĂ), nous ne savons pas ce que les autres diables auraient pu faire (quel meilleur résultat ils auraient pu obtenir). || *De unde tot ĕi și nu puĭ, curând se isprăvesce* (A. PANN), *(litt.* d'où l'on prend constamment et l'on ne remet rien, on en voit bientôt la fin), le sac s'épuise vite si l'on y puise sans cesse et si l'on n'y remet jamais rien. || *Câte le gândesce, rĕu le isprăvesce* (A. PANN), tout se qu'il entreprend finit mal.

CONJ. *Ind. pr.* isprăvesc. — *Imparf.* isprăviam. — *Pas. déf.* isprăvii. — *Pl. q. parf.* isprăvisem. — *Fut. pr.* voiu isprăvi. — *Cond. pr.* aș isprăvi. — *Impér.* isprăvesce, isprăviți. — *Subj. pr.* să isprăvesc, să isprăvești, să isprăvească.— *Inf. pr.* a isprăvi.— *Part. pr.* isprăvind. — *Part. pas.* isprăvit.

ISPRĂVI, (a se), *vr.* se finir, se terminer. || *Războiul, carele puțin de nu se isprăvise* (ȘINKAI), la guerre, qui était à peine terminée. || *S'a isprăvit*, c'est fini, c'est achevé.

ISPRĂVIRE, *s. f.* action de finir, de terminer, d'achever, etc. || achèvement, fin, terminaison, aboutissement, réussite. || *Întorcându-se înapoĭ cu isprăvirea de porunică* (N. COST.), ils étaient revenus après avoir exécuté l'ordre.

ISPRĂVIT, *s. n.* fin, terminaison, achèvement, aboutissement. || *Până la isprăvitul mesĕĭ*, jusqu'à la fin du repas.

ISPRĂVITE (pe —), *loc. adv.* sur la fin, vers la fin. || *Jocul era pe isprăvite* (I. L. CARAG.), le jeu tirait vers sa fin.

ISPRAVNIC, *s. m. (anc.)* 1° mandataire, plénipotentiaire. || 2° *(anc.)* juge, administrateur. || préfet.

PLUR. *sans art.* ispravnici ; *avec l'art.* ispravnicii.

ISPRAVNICEASĂ, *s. f. (anc.)* femme de l'*ispravnic*.

PLUR. *sans art.* ispravnicese ; — *avec l'art.* ispravnicesele.

ISPRĂVNICEL, *s. m.* employé dans une exploitation rurale.

PLUR. *sans art.* isprăvniceĭ ; — *avec l'art.* isprăvniceiĭ.

ISPRĂVNICIE, *s. f.* 1° local où réside l'*ispravnic*. || 2° fonctions de l'*ispravnic*.

ISRAEL, *s. pr.* Israël.

ISRAELIT, *s. m.* Israélite.

PLUR. *sans art.* Israeliţĭ ; — *avec l'art.* Israeliţiĭ.

ISRAELITĂ, *s. f.* Israélite.

PLUR. *sans art.* Israelite ; — *avec l'art.* Israelitele.

ISRAIL, *spr.* V. Israel.

ISRAILTENESC, *adj. (anc.)* d'Israël. || *Poporul Israiltenesc*, le peuple d'Israïl.

F. GRAM. *f. s.* israiltenească ; — *m. et f. pl.* israiltenescĭ.

IST, *adj. dém. [Mold.]* V. acest.

ISTA, *adj. dém. [Mold.]* V. acesta.

ISTĂLAŬ, *s. n. [Trans.]* étable, écurie.

ISTECĬUNE, *s. f.* ruse, sagacité, dextérité, habileté.

ISTERIC, *s. m.* hystérique.

PLUR. *sans art.* isterici ; — *avec l'art.* istericiĭ.

ISTERIC, *adj.* hystérique.

F. GRAM. *f. s.* isterică ; — *m. pl.* istericĭ ; — *f. pl.* isterice.

ISTERICĂ, *s. f.* hystérique.

PLUR. *sans art.* isterice ; — *avec l'art.* istericele.

ISTERICALE, *s. f. pl.* accès d'hystérie, crise de nerfs. || *A a apucat-o nisce istericale*, elle a été prise d'une crise de nerfs.

ISTERIE, *s. f.* hystérie.

ISTEŢ, *adj.* fin, habile, alerte, sagace, perspicace, rusé, malin. || *Era om meşter şi isteţ la fire* (N. COSTIN), c'était un homme habile et perspicace. || *Femeĭ pline de duh şi isteţe* (C. KONAKI), des femmes pleines d'esprit et fines. || *Mâinĭ albe şi delicate ca de duducă, un nas cam turtit la virf care 'i dedea un aer isteţ* (N. GANE), des mains blanches et délicates comme des mains de dame, un nez, un peu écrasé au bout et qui lui donnait un air malin. || *Isteţ la minte*, fin. || *Baiatul de ce crescea d'aia se făcea maĭ isteţ* (P. ISPIR.) ; l'enfant, à mesure qu'il grandissait, devenait plus rusé. || *De isteţ ce este şi prin virful caseĭ are ferestre* (I. SLAVICI), il est si malin qu'il a des fenêtres jusque sur le toit de sa maison.

F. GRAM *f. s.* isteaţă ; — *m. pl.* isteţi ; — *f. pl.* isteţe.

ISTEŢIE, *s. f.* dextérité, habileté, sagacité, perspicacité, ruse.

ISTEŢIME, *s. f.* finesse, habileté, adresse, perspicacité. || *Care a ştiut să 'şi folosească toate isteţimile minţiĭ sale*, qui a su tirer partie de toutes les ressources de son esprit.

ISTIT, *adv.* justement, précisément.

ISTMU, *s. n.* isthme.

PLUR. *sans art.* istmurĭ ; — *avec l'art.* istmurile.

ISTORA, *gén. et dat. pl. de* **ist**, *p.* **acest**.

ISTORESC, *adj. (anc.)* historique.

ISTORI (a), *v. (anc.)* raconter. || *In cărticeaoa ce istoresce pe scurt de...* (SP. MILESCU), dans le chapitre où il raconte brièvement...

CONJ. *Ind. pr.* istoresc. — *Inf. pr.* a istori. — *Part. pr.* istorind. — *Part. pas.* istorit.

ISTORIC, *adj.* historique. || *Adevărul istoric*, la vérité historique.

F. GRAM. *f. s.* istorică ; — *m. pl.* istoricĭ ; — *f. pl.* istorice.

ISTORIC, *s. m.* historien. || *Istoriciĭ moderni*, les historiens modernes.

PLUR. *sans art.* istoricĭ ; — *avec l'art.* istoriciĭ.

ISTORIC, *s. n.* historique. || *Intregul istoric al faptelor oştireĭ românescĭ* (A. ODOB.), l'historique complet des exploits de l'armée roumaine.

ISTORICESCE, *adv.* historiquement.

ISTORIE, *s. f.* 1° *(anc.)* récit. || 2° histoire. || *De carele am luat şi această istorie pentru moartea Ducăi-Voda* (N. COSTIN), de qui j'ai emprunté ce récit de la mort du prince Douca. || *Istoriile Rimuluĭ*, les gestes des Romains. || *Istoria contimporană*, l'histoire contemporaine. || *Mi a povestit o mulţime de istoriĭ*, il m'a raconté une foule d'histoires.

PLUR. *sans art.* istoriĭ ; — *avec l'art.* istoriile.

ISTORIOARĂ, *s. f.* historiette.

PLUR. *sans art.* istorioare ; — *avec l'art.* istorioarele.

ISTORIOGRAF, *s. m.* historiographe.

PLUR. *sans art.* istoriografĭ ; — *avec l'art.* istoriografiĭ.

ISTORISI (a), *v.* raconter.

CONJ. *Ind. pr.* istorisesc. — *Inf. pr.* a istorisi. — *Part. pr.* istorisind. — *Part. pas.* istorisit.

ISTORISIRE, *s. f.* action de raconter. || récit.

ISTOAVĂ, *s. f. (anc.)* éviction.

ISTOV, *s. n. (anc.)* fin, terminaison, terme.

ISTOV (de —), *loc. adv. (anc.)* complètement, tout-à-fait, totalement. || *Oştile cu sabia şi cu foamea de istov le au stins* (N. COST.), il détruisit complètement l'armée par le fer et la famine. || *(Greciĭ) hotăresc rèsboiu a da ş'o impărăţie vechie de istov a resturna* (BELD.), les Grecs se décident à entreprendre la lutte et à renverser de fond en comble un vieil empire. || *Da, să-ĭ omoare de istov* (C. NEGRUZZI) ; oui, il faut les tuer tout-à-fait (il faut les anéantir).

ISTOVI (a), *v. [anc.]* finir, achever, terminer, épuiser, écraser. || *Zidit-au zidul imprejur, ce n'au apucat să 'l istovească* (I. Neculc.), il bâtit le mur tout autour, mais il n'arriva pas à le terminer. || *Vrênd să îi istovească de tot*, voulant les écraser complètement. || *Lăcustele au umplut ţara,.. istovind tot* (Ex. Kogaln.), les sauterelles envahirent le pays... détruisant tout || *L'entru a istovi expunerea originelor*, pour en finir avec l'exposé des origines.

Conj. *Ind. prés.* istovesc. — *Inf. pr.* a istovi. — *Part. pr.* istovind. — *Part. pas.* istovit.

ISTOVI (a se), *vr.* finir, achever. || s'épuiser complètement. || mourir. || *Orî de câte-orî s'au sfîrşit o luminare de ceară şi aŭ rămas numaĭ un capăţel, il lipesc de pămînt spre a se istovi* (A. Lambr.), chaque fois qu'un cierge tire à sa fin et qu'il n'en reste plus qu'un petit bout, ils le collent par terre pour qu'il achève de brûler. || *Acolo se istoviau la robie* (N. Cost.), là ils périssaient dans l'esclavage. || *L'ină ce se istovirâ* (P. Ispir.), jusqu'à ce qu'ils moururent, jusqu'à leur mort.

ISTOVIRE, *s. f.* action de finir, d'achever, de terminer, d'épuiser, d'écraser, de mourir.

ISTOVIT, *adj.* fini, achevé, terminé. || épuisé. || mort. || *Fructe istovite 'n floare* (A. Vlah.), des fruits morts en fleur.

F. Gram. *f. s.* istovită; — *m. pl.* istoviţi; — *f. pl.* istovite.

ISTRĂVI (a), *v. [anc.]* dépenser follement (C. Konaki).

Conj. *Ind. prés.* istrăvesc. — *Inf. pr.* a istrăvi. — *Part. pr.* istrăvind. — *Part. pas.* istrăvit.

ISTUILALT, *f. Mold. p.* acestui-l'alt, à cet autre. || V. acest.

ISUS, *s. m.* Jésus. || V. Iisus.

ISVOR, *s. n.* V. izvor.

ISVOD, *s. n.* V. izvod.

IŢ, *s. n.* V. iţe.

IŢĂ, *s. f.* fil. || Loc. *S'au incurcat iţele, (litt.* les fils se sont emmêlés), l'affaire tourne mal. || *Dracul n'are altă treaba de cât să incurce iţele in lume* (N. Gane); le diable n'a pas d'autre occupation que d'embrouiller les affaires des gens. || *A fi in patru iţe*, être gris, être pompette. || *Unul e cam in patru iţe, altul bine afumat* (T. Sper.); l'un est un peu pompette, l'autre tout-à-fait gris.

ITALIA, *s. pr.* Italie.

ITALIAN, *s. m.* Italien.

Pluр. *sans art.* Italieni; — *avec l'art.* Italienii.

ITALIANCĂ, *s. f.* Italienne.

Pluр. *sans art.* Italience; — *avec l'art.* Italiencele.

ITALIENESC, *adj.* italien. || *Cerul italienesc*, le ciel d'Italie.

F. Gram. *f. s.* italienească; — *m. et f. pl.* italienesci.

ITALIAN, *adj.* italien.

F. Gram. *f. s.* italiană; — *m. pl.* italieni; — *f. pl.* italiene.

ITALIENESCE, *adv.* à l'italienne, comme les Italiens. || *A vorbi italienesce*, parler l'italien.

Pluр. *sans art.* iţe; — *avec l'art.* iţele.

IŢARÍ, *s. m. pl.* pantalon de laine blanche, soutaché de noir et très étroit, que portent les paysans. || *Căci erau iţarî de aceia albî, ţesuţi la noi, din lână, cum se poartă in Moldova, increţiţi şi strînşi pe vină* (T. Sper.); car c'étaient de ces pantalons blancs, tissés chez nous, en laine, comme on les porte en Moldavie, froncés et serrés sur les cuisses.

IŢARAŞÍ, *s. m. pl. dim.* de iţarî.

IŢE, *s. f. pl.* rateau (du métier à tisser).

IŢÍ, *pr. pers. 2e pers. sing. datif.* || *Îţî zic*, je te dis *ou* je vous dis. || *Îţî poruncisem*, je t'avais ordonné.

IŢI (a se), *vr. [Mold.]* se hausser pour voir, regarder rapidement, jeter un regard furtif. || apparaître, se montrer. || *Se iţesce el pe colo, se iţesce el pe dincolo, dar pace bună! iezii nu-s nicăirî* (I. Creanga). Il regarde par ci, il regarde par là, inutilement! les chevreaux ne sont nulle part. || *Ce seară frumoasă! Luna s'a iţit numaĭ pe jumătate...* (S. Năd.) Quel beau soir! La lune ne s'est montrée qu'à moitié... || *Nu departe de Romnicul-Vâlceĭ se iţia clopotniţa satului sĕu* (V. Alex.), non loin de Romnicu-Vâlceï apparaissait le clocher de son village. || *Dar tu nu cumva să te înduplecĭ de rugămintea luĭ şi să te iţescĭ la dînsul* (I. Creanga), mais ne va pas céder à ses prières et te montrer à lui. || *Pe cerul albastru se iţia icĭ-colea câte un noruş* (S. Năd.), par ci par là dans le ciel bleu on voyait apparaître un nuage léger.

Conj. *Ind. pr.* mĕ iţesc. — *Imparf.* mĕ iţeam. — *Pas. déf.* mĕ iţii. — *Pl. q. parf.* mĕ iţisem. — *Fut. pr.* mĕ voiu iţi. — *Cond. pr.* mĭ-aş iţi. — *Impér.* iţesce-te, iţiţi-vĕ. — *Subj. pr.* să mĕ iţesc, să te iţeşci, să se iţească. — *Inf. pr.* a se iţi. — *Part. pr.* iţindu-se. — *Part. pas.* iţit.

ITINERAR, *s. n.* itinéraire.

Pluр. *sans art.* itinerare; — *avec l'art.* itinerarele.

IŢIRE, *s. f.* action de se hausser pour voir, de regarder rapidement, d'apparaître, de se montrer.

IŢIT, *part. pas. de* a iţi.

ITLAC, *s. n. [anc.]* mise liberté.

ITROS, *s. n.* matines.

IUBI (a), *v.* aimer. || *Te iubesc*, je t'aime. || *Avuţia nicĭ o iubi foarte nicĭ o uri*, il n'aima passionnément ni ne détesta la richesse. || *O iubia ca ochiĭ din cap, (litt.* il l'aimait comme ses yeux), il l'aimait passionnément. ||

Nimic din câte îubise, rien de ce qu'il avait aimé. || Loc. *Îl îubesc boalele*, il est toujours malade.

Conj. *Ind. pr.* îubesc, îubeşcĭ, îubesce. — *Imparf.* îubĭam. — *Pas. déf.* îubiĭ. — *Pl. q. parf.* îubisem. — *Fut. pr.* voiŭ îubi. — *Cond. pr.* aş îubi. — *Impér.* îub sce, îubiţi. — *Subj. pr.* să îubesc, să îubeşcĭ, să îubească. — *Inf. pr.* a îubi. — *Part. pr.* îubind. — *Part. pas.* îubit.

ÎUBI (a se), *vr.* s'aimer. || aimer. || vivre avec q. qu'un, avoir avec quelqu'un des relations d'amour. || *Spusu-mĭ aŭ o stea c'am să me îubesc cu ea*, une étoile m'a dit que nous nous aimerions (elle et moi). || *Cu tine să mĕ îubesc şi apoĭ să mor*, nous aimer et puis mourir. || *Eĭ mè silirà să mĕ îubesc eu unul din eĭ*, ils me forcèrent à aimer l'un l'un d'entre eux. || *Că eu, Doamne, din păcate, m'am îubit cu taĭcă-tĕu de am făcut pe Radul meŭ* (P. Pop.); car moi, Seigneur, par malheur j'ai aimé ton père et j'ai eu mon Radou. || *Nevasta ta se îubesc cu vornicul satuluĭ* (N. Bogd.), ta femme vit avec le bedeau du village.

ÎUBIRE, *s. f.* actiou d'aimer. || amour. || *Îubire de sine*, amour de soi-même. || *Îubire din inimă nu din buze* amour sincère (du cœur et non des lèvres). || *Îubire de banĭ*, cupidité. || *Îubire fiească*, amour filial. || *Cuvinte de îubire*, paroles d'amour. || *Nimic din câte ţinuseră hangul îubireĭ* (S. Nad.), rien de ce qui avait vibré à l'unisson de son amour.

ÎUBIT, *adj.* aimé || *Prea îubit*, bien-aimé.

F. Gram. *f. s.* îubită; — *m. pl.* îubiţĭ; — *f. pl.* îubite.

ÎUBIT, *s. m.* bien-aimé, amant.

Plur. *sans art.* îubiţĭ; — *avec l'art* îubiţiĭ.

ÎUBIT, *s. n.* le fait d'aimer. || *Cântaĭ doina de îubit*, je chantai la doïne d'amour. || *A face de îubit*, faire des philtres d'amour.

ÎUBITĂ, *s. f.* mie, amie, amante, celle qu'on aime. || *Îubita mea*, ma mie, ma bien aimée, celle que j'aime.

Plur. *sans art.* îubite; — *avec l'art.* îubitele.

ÎUBITOR, *adj. et. s.* amateur, qui aime, aimant. || *Îubitor de minunĭ*, qui aime les miracles. || *Îubitor de Dumnezeu*, pieux. || *Îubitor la oamenĭ*, humain. || *Îubitor de banĭ nu era* (Ex. Kogaln.), il ne tenait pas à l'argent, il n'était pas cupide. || *Îubitor la muĭerĭ*, débauché. || *Îute la mânie şi îubitor la bătaĭ* (Ex. Kogaln.), prompt à la colère et aimant à frapper. || *Un copil îubitor*, un enfant aimant.

F. Gram. *f. s.* îubitoare; — *m. pl.* îubitorĭ; — *f. pl.* îubitoare.

ÎUCSUCEA, *s. f.* viorne aubier, boule de neige *(bot.)*.

ÎUBOSTE, *s. f. (anc.)* débauches grossières, débauches infâmes (Cantemir).

ÎUBOV, *s. n. (anc.)* amour.

ÎUDĂ, *s. f.* vent violent (nom employé dans la montagne).

ÎUDE, *s. m.* chablis, bois chablis, arbres renversés par un grand vent.

Plur. *sans art.* îuzĭ; — *avec l'art.* îuziĭ.

IUDAIC, *adj.* judaïque.

F. Gram. *s. f.* îudaică; — *m. pl.* îudaicĭ; — *f. pl.* îudaice.

IUDAISM, *s. n.* judaisme.

ÎUFT, *s. n.* cuir de Russie. || *Aproape de Craciun, Pavel făcu o perechie de eĭubote de îuft vărului meŭ Ioan cu care era prieten* (I. Creanga); vers Noël, Paul fit une paire de bottes en cuir de Russie pour mon cousin Jean avec qui il était ami.

IULIE, *s. m.* Juillet.

IUNCĂR, *s. m.* cadet *(t. milit.)*.

Plur. *sans art.* îuncărĭ; — *avec l'art.* îuncăriĭ.

IUNIE, *s. m.* Juin.

ÎUREŞ, *s. n.* V. îuruş.

ÎURUŞ, *s. n. (anc.)* assaut, attaque, incursion rapide. || *A da îuruş*, donner l'assaut. || *Moscaliĭ se gătîau să maĭ dea un îuruş mare Turcilor* (N. Cost.), les Russes se préparaient à livrer de nouveau une attaque générale contre les Turcs.

ÎURUŞI (a), *v. (anc.)* attaquer, donner l'assaut, faire irruption. || *Bine vorba nu sfîrşia, Turcii în casă îuruşia* (P. Pop.); il avait à peine fini de parler que les Turcs faisaient irruption dans la maison.

ÎUTAC, *adv.* ardent, vif, fougueux (Gr. Jipescu).

ÎUTE, *adj.* vite, rapide. || diligent, leste, vif. || fougueux, emporté, violent. || *S'au început bătălia foarte îute* (N. Const.), le combat s'engagea avec une grande fougue. || *Maĭ îute de cât gândul*, plus rapide que la pensée. || *Un cal îute*, un cheval ardent. || *Ardeiĭ sunt îuţĭ*, les piments emportent la bouche. || *Calul pleacă ca săgeata de îute* (P. Ispir.), le cheval partit rapide comme une flèche. || *E prea îute*, il est trop vif.

F. Gram. *f. s.* îute; — *m. et f. pl.* îuţi.

ÎUTE, *adj.* vite, vitement, rapidement, vivement. || *Se duce îute*, il s'en va rapidement. || *Vorbesce prea îute*, il parle trop vite.

ÎUŢEALĂ, *s. f.* vitesse, rapidité. || fougue, emportement, véhémence, violence.

ÎUŢIME, *s. f.* vitesse. || ardeur, courroux, emportement, fougue. || *Caĭ de o nespusă iuţime*, des chevaux d'une indicible vitesse.

ÎUŢI (a), *v.* presser, hâter, accélérer. || *Deodată îuţesce pasul*, tout-à-coup il presse le pas. || *Şi îuţesce toata firea* (C. Konaki), il excite tout notre être. || *Îuţiau boiĭ cu coada*

ascuțită a furcilor, ils pressaient les bœufs avec le manche pointu des fourches.

Conj. *Indic. pr.* iuțesc.— *Imparf.* iuțiam — *Pas. déf.* iuții.—*Pl. q. parf.* iuțisem.—*Fut. pr.* voiu iuți. — *Cond. pr.* aș iuți.—*Impér.* iuțește, iuțiți.—*Subj. pr.* să iuțesc, să iuțești, să iuțească.—*Inf. pr.* a iuți.— *Part. pr.* iuțind. — *Part. pas.* iuțit.

ÎUȚI (a se), *vr.* 1° se hâter, se presser. || 2° se fâcher, s'emporter. || *Cine se iuțește curînd se ostenește* (A. Pann), qui trop se hâte tôt se lasse. || *El se căi că s'a iuțit*, il se repentit de s'être emporté. || *Nu te iuți așa de tare* (I. Creangă), ne t'emporte pas comme ça. || *Să nu ne iuțim, stimabile* (I. L. Carag.); ne nous emportons pas, mon brave. || **Loc.** *Nu te iuți ca piperul* ou *ca ardeiul*, ne monte pas sur tes ergots.

ÎUȚIT, *part. pas. de* a iuți.

ÎUZBAȘA, *s. m. (anc.)* capitaine.

ÎUZLUC, *s. m. (anc.)* ancienne monnaie turque.

IVÁR, *s. n.* loquet. || *Ivărul ușeĭ* le loquet de la porte. || *Nae trage ivarul și deschide* (I. L. Carag.), Nicolas tire le loquet et ouvre.

Plur. *sans art.* ivere; — *avec l'art.* iverele.

IVEALĂ, *s. f.* apparition. || *A eși la iveală*, apparaître. || *A scoate la iveală*, mettre au jour, produire. || *Se va da tot-de-odată la iveală nevinovăția sa*, on mettra en même temps en évidence son innocence. || *În mijlocul a toată iveală* (Cantem.), devant tout le monde. || *Lucru care la iveala a toată lumea a eșit* (Cantem.), chose qui est apparue à tout le monde. || *De cât prietesugul ascuns, neprietesugul la iveală mai de folos este* (Cantem.), l'inimitié déclarée est plus utile que l'amitié cachée. || *A ochilor tĕi iveală cu blândeță ce ne 'nșeala* (C. Konaki), le regard de tes yeux avec sa douceur trompeuse.

IVI (a), *v.* montrer, mettre en lumière. || *(Boyării) care le au descoperit și le au ivit unul dintr'aĭ lui oameni* (Sp. Milescu), (richesses) qu'un de ses hommes découvrit et mit au jour. || *Pre Racovițesci n'au lăsat să îĭ ivească pe cum au fost și eĭ la acele amestecături* (N. Costin), il ne permit pas qu'on prouvât la complicité des Racovitsa dans ces troubles. || *Ivind nisce dinți albĭ* (C. Konaki), montrant des dents blanches. | *Vino dar, ivește-ți fața* (P. Pop.); viens donc, montre ta figure.

IVI (a se), *vr.* poindre, paraître, apparaître, se montrer, se manifester. || *Abia se ivĭa soarele*, le soleil se montrait à peine. || *Și se iviră izvoarele apelor* (Ps. Sch.), et les sources des eaux ont paru.

Conj. [Plus usité dans la forme réfléchie]. *Ind. pr.* se ivesce.—*Imparf.* să iviam.—*Pas. déf.* să ivi. — *Pl. q. parf.* să ivise. — *Fut. pr.* se va ivi. — *Cond. pr.* s'ar ivi. — *Subj. pr.* să se ivească. — *Inf. pr.* a se ivi. — *Part. pr.* ivindu-se. — *Part. pas.* ivit.

IVILICHIU, *adj.* grêle, long et mince, fluet.

F. Gram. *f. s.* ivilichie; — *m. et f. pl.* ivilichiĭ.

IVIRE, *s. f.* action de montrer, de mettre en lumière, de poindre, de paraître, de se montrer. || apparition. || *La a ta ivire* (C. Konaki), à ton approche, lorsque tu apparais. || *Nu 'mĭ place pompa lumeĭ, aicĭ la a mea ivire poporul să m'aclame* (V. Alex.); je n'aime pas la pompe, ni que le peuple m'acclame quand je parais.

IVIT, *part. pas. du verbe* a ivi.

IVOR, *s. n.* V. ivăr.

IZ, *s. n. (anc.)* goût.

IZBÂNDA, *s. f.* V. izbîndă.

IZBAVA, *s. f. (anc.)* salut, délivrance, rédemption. | réussite, succès. | *(Mold.)* guérison. || *Nicĭ nu știĭ unde stă une-orĭ izbava* (S. Nad.), on ne sait pas quelquefois à quoi tient la guérison.

IZBAVI (a), *v. (anc.)* délivrer, sauver, libérer. | *(Mold.)* guérir. | *Izbăvește sufletul meu* (Ev. Cor.), délivrez mon âme. || *Izbăvește-ne pre noĭ de hicleanul*, délivrez-nous du mal (*litt.* du malin). || *Acela este cel ce va să izbăvească pre Israel*, celui-là est celui qui veut sauver Israël. || *Cela ce vrea să 'și isbăvească sufletul* (Vaarlam), celui qui veut sauver son âme. || *Șoarecele poate izbăvi pre leu de la moarte* (Țichind.), la souris peut sauver le lion de la mort. || *Ca să 'și izbăvească pĭelea* (Țichind.), pour sauver sa peau. || V. a mântui.

Conj. *Ind. pr.* izbăvesc. — *Imparf.* izbăviam. — *Pas. déf.* izbăvii. — *Pl. q. parf.* izbăvisem. — *Fut. pr.* voiu izbăvi. — *Cond. pr.* aș izbăvi. — *Impér.* izbăvește, izbăviți. — *Subj. pr.* să izbăvesc, să izbăvești, să izbăvească — *Inf. pr.* a izbăvi. — *Part. pr.* izbăvind.—*Part. pas.* izbăvit.

IZBĂVIRE, *s. f. (anc.)* action de délivrer, de sauver. || délivrance, salut. || rédemption. || guérison. || *Pentru izbăvirea neamului creștinesc celui de sub jugul turcesc* (Doc.), pour le salut de la race chrétienne qui gémit sous le joug des Turcs. || *S'a găsi vre-o izbăvire nu pot să nădăjduesc* (C. Konaki), et je ne puis espérer trouver une délivrance. | V. mântuire.

IZBĂVIT, *adj. (anc.)* sauvé, délivré. || guéri. || *Se întoarseră a-casă izbăviți de primejdie*, ils revinrent chez eux ayant échappé au danger. || V. mântuit.

F. Gram. *f. s.* izbăvită; — *m. pl.* izbăviți; — *f. pl.* izbăvite.

IZBĂVITOR, *s. m. (anc.)* sauveur, libérateur, rédempteur. || celui qui guérit, guérisseur. || *Bucură-te, domnul și izbăvitorul meu* (Cantem.); réjouis-toi, o mon maître et mon sauveur. || *Boala eĭ avea rădăcină adîncĕi și greu s'ar fi găsit izbăvitor* (S. Nad.), son mal avait de profondes racines et l'on eût diffici-

lement trouvé qui pût le guérir. || V. mântuitor.

PLUR. *sans art.* izbăvitorĭ;—*avec l'art.* izbăvitoriĭ.

IZBELISCE (de —), *loc. adv. [Mold.]* à l'abandon. || *M'a lăsat de izbelisce*, il m'a laissé à l'abandon. || *Şi când gândesc de mor ca mâine, el de izbelisce rèmâne pe drumurĭ* (S. NAD.); et quand je pense que je puis bientôt mourir, il resterait abandonné sur les chemins. || *Şi am remas de izbelisce, curat ca un câine ce nu i-a nimănuĭ*; et je suis resté abandonné par tous, comme un chien qui n'est à personne. *[Buc.] Fecior de izbelisce*, bâtard, enfant naturel, enfant de fille-mère.

IZBI (a) *v.* frapper, heurter, cogner. || *Valurile izbesc spumegând valurile şi spuma lor e sângerată* (N. BALC.), les vagues heurtent les vagues en écumant et leur écume est sanglante.

CONJ. *Ind. pr.* izbesc. — *Imparf.* izbĭam. — *Pas. déf.* izbiĭ. — *Pl. q. parf.* izbisem. — *Fut. pr.* voiu izbi. — *Cond. pr.* aş izbi. — *Impér.* izbesce, izbiţĭ.— *Subj. pr.* să izbesc, să izbescĭ, să izbească.— *Inf. pr.* a izbi. — *Part. pr.* izbind.—*Part. pas.* izbit.

IZBI (a se), *rr.* se frapper, se heurter, se cogner. || *Ca pescele pe uscat mĕ izbĭam* (CANTEMIR), je me débattais sur le sol comme un poisson. || *S'a izbit de zid*, il s'est heurté contre le mur.

IZBÎNDĂ, *s. f.* victoire, issue, délivrance. || succès, réussite, victoire. || *Mică izbîndă, mica cinste* (C. DIN. GOL.); petit succès, peu d'honneur.

PLUR. *sans art.* izbânzĭ; —*avec l'art.* izbânzile.

IZBÎNDI (a), *v.* accomplir avec succès, réussir. || *Dar nicĭ aşa nu izbîndi*, mais il ne réussit pas non plus de cette manière.

CONJ. *Ind. pr* izbîndesc.— *Imparf.* izbîndĭam. — *Pas. déf.* izbîndiĭ.— *Pl. q. parf.* izbîndisem. — *Fut. pr.* voiu izbîndi. — *Cond. pr.* aş izbîndi. — *Impér.* izbîndesce, izbîndiţĭ. — *Subj. pr.* să izbîndesc, să izbîndescĭ, să izbîndească.—*Inf. pr.* a izbîndi. — *Part. prés.* izbîndind. — *Part. pas.* izbîndit.

IZBÎNDI (a se, a 'şi), *rr. [anc.]* s'accomplir, se venger, être vengé, être puni. || *Care lucru deplin s'au izbîndit* (VARLAAM), ce qui s'est de tous points accompli. || *Aşa s'a izbîndit uciderea cea necuviosă a surceleĭ ceĭ maĭ de pre urmă în partea bărbătească a familieĭ* (ŞINKAI), c'est ainsi que fut vengé le meurtre impie de la dernière branche en ligne masculine de cette famille. || *Ca să 'şi izbîndească pentru moartea fraţilor sĕĭ* (P. ISPIR.), pour se venger de la mort de ses frères.

IZBÎNDIRE, *s. f.* 1° action d'accomplir avec succès, de réussir. || réussite. | 2° action de venger. || vengeance.

PLUR. *sans art.* izbîndirĭ; — *avec l'art.* izbîndirile.

IZBÎNDITOR, *s. m.* 1° *[anc.]* celui qui réussit. || 2° *[anc.]* vengeur.

PLUR. *sans art.* izbînditorĭ; — *avec l'art.* izbînditoriĭ.

IZBIRE, *s. f.* action de frapper, de heurter, de cogner. || coup, heurt, choc. || *Un om se repezi la el cu hangerul în mână şi în ţuţeala izbirĭi....* un homme se précipita sur lui un kandjar à la main et dans la violence du coup...

PLUR. *sans art.* izbirĭ; — *avec l'art.* izbirile.

IZBITOR, *adj.* frappant, choquant, qui heurte.

F. GRAM. *f. s.* izbitoare; — *m. pl.* izbitorĭ; — *f. pl.* izbitoare.

IZBITURĂ, *s. f.* coup, heurt, choc.

PLUR. *sans art.* izbiturĭ;—*avec l'art.* izbiturile.

IZBUCNI (a), *v.* éclater, faire explosion. || *Tocmaĭ în momentul când era gata să izbucnească* (AL. ZANNE), juste au moment où (le complot) allait éclater.

CONJ. *Ind. pr.* izbucnesc. — *Imparf.* izbucnĭam. — *Pas. déf.* izbucniĭ. — *Pl. q. parf.* izbucnisem.—*Fut. pr.* voiu izbucni. — *Cond. pr.* aş izbucni. — *Impér.* izbucnesce, izbucniţĭ. — *Subj. pr.* să izbucnesc, să izbucnescĭ, să izbucnească.—*Inf. pr.* a izbucni.—*Part. pr.* izbucnind. — *Part. pas.* izbucnit.

IZBUCNIRE, *s. f.* action d'éclater, de faire explosion. || explosion. || *Acesta fu semnul izbucniriĭ* (AL. ODOB.), ce fut le signal de l'explosion.

PLUR. *sans art.* izbucnirĭ;— *avec l'art.* izbucnirile.

IZBUCNIRILE, *adj.* éclatant, qui éclate, qui fait explosion, explosif. || *Materiĭ izbucnitoare*, des matières explosives.

F. GRAM. *s. f.* izbucnitoare; — *m. pl.* izbucnitorĭ; — *f. pl.* izbucnitoare.

IZBUTI (a), *v.* réussir, tourner bien. || *Izbutesce în toate*, il réussit en tout. || *Izbutesce şi apoĭ om vedea*; réussit d'abord, nous verrons ensuite.

CONJ. *Ind. pr.* izbutesc. — *Imparf.* izbutĭam. — *Pas. déf.* izbutiĭ. —*Pl. q. parf.* izbutisem. — *Fut. pr.* voiu izbuti. — *Cond. pr* aş izbuti. — *Impér.* izbutesce, izbutiţĭ. — *Subj. pr.* să izbutesc, să izbutescĭ, să izbutească. — *Inf. pr.* a izbuti. — *Part. pr.* izbutind. — *Part. pas.* izbutit.

IZBUTIRE, *s. f.* action de réussir, de tourner bien. || réussite.

IZDĂRANIE, *s. f.* V. ijdăranie.

IZGON, *adj.* rusé, malin (I. NECULC.).

IZGONI (a), *v.* chasser. || expulser, proscrire. || *Amorul din braţe-ĭ mĕ izgonĭa* (C. KONAKI), l'amour me chassait de ses bras. || *'L izgonise din casă*, il l'avait chassé de la maison.

CONJ. Se conjugue comme a goni.

IZGONIRE, *s. f.* action de chasser, d'expulser, de proscrire. || expulsion, proscription.

PLUR. *sans art.* izgoniri ; — *avec l'art.* izgonirile.

IZGONIT, *adj. et s.* expulsé, banni, proscrit.

F. GRAM. *f. s.* izgonită ; — *m. pl.* izgoniți ; — *f. pl.* izgonite.

IZÎDI (a), *v. [Trans.]* dissiper, gaspiller.

IZLAZ, *s. n.* pâturage. || V. islaz.

IZMA, *s. f.* menthe. || *Izmă broscească*, menthe de grenouilles, menthe aquatique *(bot.)*. || *Izmă de câmp*, menthe sauvage. *(bot.)* || *Izmă creață*, menthe crépue *(bot.)*. || *Izma Maicei Preciste*, menthe-coq *(bot.)*. || *Izmă piperată*, menthe poivrée *(bot.)*.

IZMENE, *s. f. pl.* caleçon.

IZMENI (a se), *vr. (fam.)* faire des façons, des manières, des simagrées.

IZMENIT, *adj. (fam.)* maniéré, affecté.

F. GRAM. *f. s.* izmenită ; — *m. pl.* izmeniți ; — *f. pl.* izmenite.

IZNENITĂ, *s. f. (fam.)* mijaurée.

PLUR. *sans art.* izmenite ; — *avec l'art.* izmenitele.

IZMENITURI, *s. f. pl.* manières, façons simagrées.

IZMUȘOARĂ, *s. f.* calamenthe *(bot.)*.

IZNOAVĂ (de —), *loc. adv.* de nouveau, de rechef. || *De nu veĭ scoate rădăcina, mărăciniĭ de iznoavă ĭarăși cresc la loc* (GOL.) ; si on n'enlève pas la racine, les ronces se remettent à pousser.

IZNOAVĂ (pe —), *loc. adv.* de rechef, de nouveau, à nouveau. || *Apoĭ se puse de iznoavă pe plâns*, il se mit de rechef à pleurer.

IZNOV (de —), *loc. adv.* de rechef, de nouveau, à nouveau. || *Și de iznov prădând Tracia*, et pillant de nouveau la Thrace.

IZVOD, *s. n. (anc.)* modèle, patron. || copie, liste, catalogue. || preuve. || invention. || *Și i-au trimis și izvoade scoase de pre cărțile luĭ* (MIR. COSTIN), et il lui a envoyé des copies de ses lettres. || *Era trecut rindul la izvodul cel curat* (MIR. COST.), dans la copie au net j'avais déjà dépassé l'endroit. || *Orĭ că izvoadele luĭ, ce va maĭ fi scris de Aron Vodă incoace s'au rĭsipit* (MIR. COST.) ; soit qu'on ait perdu les notes qu'il avait déjà écrites sur les événements depuis le prince Aron. || *Izvod de zestre*, liste des objets constitués en dot. || *Isvod de planurĭ*, croquis. || *A impleti pe izvoade*, tricoter d'après un modèle.

PLUR. *sans art.* izvoade ; — *avec l'art.* izvoadele.

IZVODI (a), *v. (anc.)* copier, transcrire, noter. || dresser une liste. || inventer. || *Toval au izvodit a facc corturĭ* (N. COSTIN), Tubal a inventé l'art de faire des tentes. || *Eĭ însă nu fură mulțumiți cu atîta, ci începura a i du care maĭ de care maĭ mulțĭ bănĭ numaĭ să le dee năframa sa izvodească florile de pe dînsa* (I. G. SBIERA) ; mais cela ne les satisfit pas et ils se mirent à lui donner de l'argent à l'envi pour avoir le mouchoir afin d'en copier les dessins.

CONJ. *Ind. pr.* izvodesc. — *Inf. pr.* a izvodi. — *Part. pr.* izvodind. — *Part. pas.* izvodit.

IZVODIRE, *s. f. (anc.)* action de copier, de transcrire, de noter, de dresser une liste, d'inventer. || *Izvodirea lucrurilor*, l'origine des choses.

IZVODITOR, *s. m. (anc.)* créateur, auteur. || copiste, compilateur. || inventeur, instigateur. || *A tuturora văzutelor izvoditor și făcător* (CANTEM.), créateur et auteur de tout ce qu'on voit. || *Izvoditorul cetitorului, sănătate* (CANTEMIR) ; l'auteur au lecteur, salut.

PLUR. *sans art.* izvoditorĭ ; — *avec l'art.* izvoditorii.

IZVOR, *s. n.* source. || origine. || *Tăcut, iĭ părea că nu știe nimica. Iară când trebuia să sfătuiască, izvor.* (MIR. COSTIN) Lorsqu'il gardait le silence, on l'eût pris pour un ignorant. Mais quand ses conseils devenaient nécessaires, il était intarissable. || *Privesc cum izvorul vedereĭ mi-a secat* (I. NEGRUZZI), (*litt.* vois comme la source de la vue s'est desséchée chez moi) ; vois, je suis aveugle.

PLUR. *sans art.* izvoare ; — *avec l'art.* izvoarele.

IZVORAȘ, *s. n. dim. de* izvor.

IZVORÎ (a), *v. imp.* sourdre, jaillir. || sortir de, naître de, procéder de, dériver de, émaner ; découler, résulter, s'ensuivre. || *De unde au izvorit in țara* (GR. URECHE), d'où ils sont venus dans le pays. || *Christos cel ce a izvorit din mormînt*, le Christ qui est sorti du tombeau. || *Toți aceștia dintr'o fontână au izvorît și curg* (SP. MILESCU), tous ceux-ci procèdent et découlent d'une même origine. || *Un șipot isvoria din pamînt*, une source sourdait du sol. || *Izvorînd din infinit* (M. EMIN.), qui émane de l'infini.

CONJ. *Ind. pr.* izvoresc. — *Imparf.* izvoriam. — *Pas. déf.* izvorîi. — *Pl. q. parf.* izvorîse. — *Fut. pr.* va izvorî. — *Cond. pr.* ar izvorî. — *Subj. pr.* să izvorasca. — *Inf. pr.* a izvorî. — *Part. pr.* izvorît.

IZVORÎRE, *s. f.* action de sourdre, de sortir de, de naître, de procéder, de dériver de, d'émaner.

IZVORÎT, *part. pas. de* a izvorî.

IZVORÎTOR, *adj.* jaillissant, dérivant de, émanant.

F. GRAM. *f. s.* izvoritoare ; — *m. pl.* izvoritorĭ ; — *f. pl.* izvoritoare.

IZVOZEL, *s. n. dim. de* izvod. || *Izvozel de leacurĭ* (CANTEM.), liste de recettes médicales, recette.

J

J, j, *s. m.* J, j. || Se prononce comme le j français.

JAB, *s. n. [Trans.]* poche.

JABRINA BROASCELOR, *s. comp.* conferve *(bot.)*.

JAC, *s. n. [Mold.]* pillage, rapine, sac. || *Şi prin ţara face jac* (P. POP.), il met le pays au pillage. || V. jaf.

PLUR. *sans. art.* jacurĭ ;—*avec l'art.* jacurile.

JACAŞ, *s. m.* pillard. || *Şi ales cum avea Moldova pe Tatari megieşi, mai rei nu poate sa mai aiba altă ţara, fiind ca ei de feaul lor sunt rei şi jacaşi* (CHR. ANON); et surtout que la Moldavie avait les Tartares comme voisins, aucun pays ne peut en avoir de pires, car par nature ils sont méchants et pillards. || *Şi aşi căzut acum pre mani d'aşa jăcaşi* (ZIL. ROM.), et vous êtes tombés à présent entre les mains de pareils pillards.

PLUR. *sans art.* jăcaşĭ; — *avec l'art.* jăcaşii.

JACHETA, *s. f.* jaquette.

PLUR. *sans art.* jachete; — *avec l'art.* jachetele.

JACMAN, *s. n.* pillage. || *Ţara căzu in jăcmanul Grecilor* (ZIL. ROM.), le pays devint la proie des Grecs. || V. jaf.

JACMĂNI (a), *v.* a jafui.

JACUI (a), *v. [Mold.]* piller. || V. a jafui. || *Jăcuind şi stricand tot ce au gasit* (N. MUSTE), pillant et devastant tout ce qu'ils trouverent.

CONJ. *Ind. pr.* jăcuesc. — *Inf. pr.* a jăcui. — *Part. pr.* jăcuind. — *Part. pas.* jăcuit.

JACUITOR, *s. m. [Mold.]* V. jăfuitor.

PLUR. *sans. art.* jăcuitorĭ ; — *avec l'art.* jăcuitorii.

JAD, *s. n.* jade.

JAF, *s. n.* pillage, rapine, spoliation, sac, dépredation. || *Iaca e de jaf, jaf să fie!* (GOL.) S'il s'agit de voler, au moins volons beaucoup! ||Loc. *Şi apoi jaf in cuperci!* Et puis grande perte vraiment!

PLUR. *sans art.* jafurĭ ; — *avec l'art.* jafurile.

JAFUI (a), *v.* piller, mettre à sac, mettre *ou* livrer au pillage, faire main basse, dévaliser, détrousser, dépouiller. || *Şi in noaptea aceea, s'au jafuit corturile celor fugiţi* (ŞINKAI), et cette nuit-là on a pillé les tentes de ceux qui s'étaient enfuis.

CONJ. *Ind. pr.* jăfuesc.— *Imparf.* jăfuiam. — *Pas. déf.* jăfuiu. — *Pl. q. parf.* jafuisem. — *Fut. pr.* voiu jăfui. — *Cond. pr.* aş jafui. — *Impér.* jăfuesce, jăfuiţi.—*Subj. pr.* să jafuesc, să jăfuescĭ, să jăfuească. — *Inf. pr.* a jăfui. — *Part. pr.* jafuind. — *Part. pas.* jăfuit.

JĂFUIALĂ, *s. f.* V. jăfuire.

JAFUIRE, *s. f* action de piller, etc.|| pillage, dépredation.

PLUR. *sans art.* jăfuirĭ ; — *avec l'art.* jăfuirile.

JĂFUIT, *adj.* pillé, mis à sac, dévalisé, détroussé, dépouillé.

F. GRAM. *f. s.* jafuită ; — *m. pl.* jăfuiţi ; — *f. pl.* jăfuite.

JĂFUITOR, *s. m.* pillard, détrousseur, voleur.

PLUR. *sans. art.* jăfuitorĭ; — *avec l'art.* jăfuitorii.

JAGNI (a), *v.* V. a jigni.

JAGUAR, *s. m.* jaguar *(zool.)*.

PLUR. *sans art.* jaguarĭ ; — *avec. l'art.* juguarii.

JALANIE, *s. f.* V. jelanie.

JALAU, *s. n. [Mold.]* V. gealau.

JALBĂ, *s. f.* plainte écrite, pétition, supplique, requête, placet. || *A da jalbă*, présenter une requête.

PLUR. *sans art.* jelbe; — *avec l'art.* jelbele.

JALE, *s. f.* tristesse profonde, affliction, désolation, deuil. || *Un alaiu de jale*, un cortège de deuil. || *Dupa bucurie urmeaza şi jale, şi dupa jale bucurie* (CHR. ANON.), après la joie vient la peine et après la peine la joie. || *O apuca o jale şi o desnădajduire ca mai 'i venia sa se inece* (S. NAD). Une telle tristesse et un tel désespoir la prirent qu'elle avait envie de se jeter à l'eau. || *Toată imparaţia era plina de jale* (P. ISPIR.), tout le royaume était plongé dans la désolation. || *(Ea) la necazurile mele n'arata mită nică jale* (C. KONAKI), devant mon chagrin elle ne témoigne ni pitié ni tristesse. || *De jale*, à plaindre, pitoyable.—*Dar nu suntem de jale* (V. ALEX.), mais nous ne sommes pas à plaindre.—*Starea in care ne aflam e vrednica de jale* (GR. ALEX.). l'état dans lequel nous nous trouvons est digne de pitié. || *(Mihnea) se urcă pe pe tronul domnesc, scoţênd coróna din cap, drept semn de jale pentru tătână-seu* (AL. ODOB.); (Mihnea) monta sur le trône princier, en ôtant sa couronne, en signe de deuil pour la mémoire de son père. || *Anul de jale* (CONV. LIT.), l'année de deuil (l'année pendant laquelle une femme doit porter le deuil de son mari). || Loc. pop. *A se spăla de jale*, en avoir lini avec les larmes.

JALEŞ, *s. m.* sauge des prés *(bot.)*. || *Jaleş lănos*, sauge des bois *(bot.)*.

JALI (a), *v.* V. a jeli.

JALITOR, *adj.* V. jelitor.

JALNIC, *adj.* triste, attristé, désolé, lamentable, plaintif, douloureux, de deuil. || *O povestire jalnică*, un récit douloureux. || *Un cântec jalnic*, un chant lamentable.

F. Gram. *f. s.* jalnică ; — *m. pl.* jalnici ; — *f. pl.* jalnice.

JALNIC, *adv.* tristement, plaintivement, douloureusement, lamentablement. || *Oftează jalnic omul* (T. Sper.), l'homme soupire tristement.

JALOBĂ, *s. f. [anc.]* V. jalbă. || *Au trimis soli cu jalobă la Rodolf* (Mir. Cost.), il envoya des ambassadeurs à Rodolphe avec une requête. || *Au venit jaloba la Divan de la nescine femei* (Mir. Cost.), une supplique de la part de certaines femmes a été présentée au Divan.

JĂLUI (a), *v.* réclamer, porter plainte. || *I'e unde am umblat și am jăluit* (Gr. Jip.), partout où j'ai été et où j'ai porté plainte.

Conj. *Ind. pr.* jăluesc. — *Inf. pr.* a jălui. — *Part. pr.* jăluind. — *Part. pas.* jăluit.

JĂLUI (a se), *vr.* se plaindre, porter plainte, réclamer, présenter ses doléances.

JĂLUIALĂ, *s. f.* plainte, doléance.

Plur. *sans art.* jăluieli ; — *avec l'art.* jăluielile.

JĂLUIRE, *s. f.* action de se plaindre, de porter plainte, de réclamer, de présenter ses doléances. || plainte, réclamation, doléance. || *Jăluirea nu avea loc* (Zil. Rom.), les plaintes étaient inutiles. || *Nu prea le place a 'și pierde vremea citind lungi jăluiri*, il ne leur est guère agréable de perdre leur temps à lire de longues réclamations. || *Tot neamul Basarabilor trecuse Dunărea și ducea jăluirile sale la Poarta Sultanului* (Al. Odob.), toute la famille des Bassarabes avait passé le Danube et portait ses doléances à la Sublime Porte.

Plur. *sans art.* jăluiri ; — *avec l'art.* jăluirile.

JALUZEA, *s. f.* jalousie (treillis de bois qu'on met devant les fenêtres).

Plur. *sans art.* jaluzele ; — *avec l'art.* jaluzelele.

JAMPIȚĂ, *s. f. [Dămb.]* V. japiță.

JANDARM, *s. m.* gendarme.

Plur. *sans art.* jandarmi ; — *avec l'art.* jandarmii.

JANDARMERIE, *s. f.* gendarmerie.

JANȚ, *s. n.* liquide gras qui sort du fromage frais lorsqu'on le presse (ne pas confondre avec la jințiță qui est le fromage fait avec le janț).

JANȚIȚĂ, *s. f.* V. jințiță.

JAP, *s. n. [Trans.]* couverture de cheval. || *Jap la șea*, schabraque, housse.

Plur. *sans art.* japuri ; — *avec l'art.* japurile.

JAP, *interj.* flic-flac. || *Și jap! jap! cu felinarul sfînt peste spetele lui Ioan.* (V. A. Ur.) Et flic-flac avec la lanterne sainte sur le dos de Jean.

JAPAI (a), *v.* claquer (en parlant d'un fouet, d'une gifle, etc.).

Conj. *Ind. pr.* jăpăesc. — *Inf. pr.* a jăpăi. — *Part. pr.* jăpăind. — *Part. pas.* jăpăit.

JAPCĂ, *s. f.* violence, force, contrainte. || *Cu japca*, de force, sans droit. — *A lua cu japca*, prendre par violence, prendre sans payer. — *E om cu paraluțe, cu boi, cu vaci, cu opt pogoane, luate tot așa cu japca și vezi să închina la icoane* (Rad.-Nig.) ; c'est un homme qui a de l'argent, des bœufs, des vaches, quatre hectares, le tout pris de la même manière, sans payer, et tu vois il fait ses dévotions.

JĂPCAN, *s. m.* brigand, pillard, maraudeur. *Ereue curață țările de jăpcani și de oameni răi* (P. Ispir.), Hercule débarrassa le monde des brigands et des méchants.

Plur. *sans art.* jăpcani ; — *avec l'art.* jăpcanii.

JAPCĂNIT, *adj.* pris, volé, chippé.

F. Gram. *f. s.* jăpcănită ; — *m. pl.* jăpcăniți ; — *f. pl.* jăpcănite.

JĂPCĂNITOR, *s. m.* pillard, voleur, filou.

Plur. *sans art.* jăpcănitori ; — *avec l'art.* jăpcănitorii.

JAPIȚĂ, *s. f.* pièce de bois recourbée qui s'adapte au timon et s'emboîte dans le milieu du joug.

JAPIU, *s. m. [Trans.]* panneau (coussinet placé sous l'arçon de la selle).

JAR, *s. n. [Mold.]* 1° charbon ardent, braise enflammée. || 2° brasier. || 3° *(fig.)* feu, flamme, désir ardent, grand chagrin. || *Me arde un jar nestins*, un feu inextinguible me brûle. || *Doara a curma jarul impăratului*, peut-être réussiraient-ils à mettre fin à la douleur du roi. || V. jăratec.

JĂRATEC, *s. n.* charbon ardent, braise enflammée. || 2° brasier. || 3° *(fig.)* feu, flamme, ardent désir, grand chagrin. || *Cu cleștele jăratecul să fie și cu mâna altuia șarpele din bortă să scoată* (Cantem.) ; il faut tenir le charbon ardent avec des pincettes et tirer le serpent de son trou avec la main d'un autre. || Loc. *A mânca jăratec*, *(litt.* manger de la braise, manger du feu), être ardent, avoir du feu. — *Cal care mănâncă jăratec*, cheval qui a du feu. || *Era jăratec de soare și de lumină par'ca s'ar fi aprins cerul*, c'était un rutsellement de soleil et de lumière à croire que le ciel avait pris feu. || *A sta pe jăratec*, être sur des charbons ardents. — *Eu stăteam la inceput ca pe jăratec* (Conv. Lit.), au com

mencement j'étais comme sur des charbons ardents.

JARCĂ, *s. f.* petits morceaux de fourrure.

JARDIE, *s. f.* gaule. || *Când pe stăpînul seu cu jărdia 'l mănă* (A. Donici), quand son maître le conduit à coups de gaule. || V. jordie.

JARGON, *s. n.* jargon.

Plur. *sans art.* jargoane; — *avec l'art.* jargoanele.

JĂRIȘTEA, *s. f. [Mold.]* ruines (d'une maison brûlée), décombres. || *Îi au risipit curțile și ograda de au remas numaĭ jărișteĭ* (I. Neculc.); ils démolirent sa maison et l'enceinte ne laissant que des décombres. || *În grădina, de la Țigănescĭ din jărișteĭ caselor doamneĭ Dafineĭ* (C. Konaki); dans le jardin de Tsiganescï, du haut des ruines de la maison de la princesse Dafina.

JĂRUI (a), *v.* V. a jerui.

JARPAN, *s. m. [Mold.]* haridelle, rosse.

JAȘCĂU, *s. n. [Suc. et Trans.]* bourse (faite d'une vessie de bœuf ou de cuir.) || *Și zice că-i vinul reu dacă nu's bănĭ în jașcău* (S. Mândr.), et il dit que le vin est mauvais quand il n'a pas d'argent dans sa bourse.

JASP, *s. n.* jaspe. || *În cupe marĭ de aur, de jasp, de chihlimbar* (V. Alex.); dans de grandes coupes d'or, de jaspe, d'ambre. || V. matostas.

JĂVINA, *s. f.* V. jivină.

JAVRĂ, *s. f.* 1° roquet, chien hargneux. || 2° se dit d'une personne qui grogne continuellement et sans raison. || 3° se dit d'une personne rampante. || 4° se dit de ces gens qui insultent de loin et se sauvent comme font les roquets.

Plur. *sans art.* javre; — *avec l'art.* javrele (on dit aussi *jevre, jevrele*).

JDER, *s. n.* 1° fouine *[zool.]*. || 2° martre *[zool.]*.

JEANDRĂ, *s. f. [Suc.]* mets que les paysans préparent pour les jours maigres (ils coupent des tranches de bouillie de maïs, les font griller, les mettent ensuite dans une écuelle avec de l'eau froide et du sel, puis ils mélangent le tout en écrasant avec le dos d'une cuiller les tranches de bouillie rôties).

JECMAN, *s. n.* V. jăcman.

JECMĂNI (a) *v.* V. jăfui.

JEFUIALĂ, *s. f.* V. jăfuire.

JEG, *s. n. [Val.]* crasse.

JEGOS, *adj. [Val.]* crasseux.

F. Gram. *f. s.* jegoasă; — *m. pl.* jegoșĭ; — *f. pl.* jegoase.

JELANIE, *s. f. [Mold.]* plainte, lamentation. || tristesse, peine, deuil. || *Se făcu la dinșiĭ o plîngere și o jelanie de te luau fiorĭ de milă* (P. Ispir.), il y eut chez eux des larmes et une telle lamentation qu'on en était pris de pitié. || *Nu-ĭ a fost destulă jelanie moartea feteĭ?* (S. Nad.) La mort de leur fille n'a-t elle pas été une assez grande peine? || *Acest mărităt care face atîta jelanie și nicĭ un pic de veselie*, ce mariage qui cause tant de tristesse et pas l'ombre de joie.

JELBAR, *s. m.* celui qui rédige (pour autrui) des pétitions, des suppliques. || *Și fiindca nu cunoscea pe nimenĭ, se făcu jelbar* (N. Filim.); et, comme il ne connaissait personne, il se fit fabricant de suppliques.

Plur. *sans art.* jelbarĭ; — *avec l'art.* jelbarĭi.

JELE, *s. f. [Mold.]* V. jale. || *Mi-i jele de tine.* j'ai pitié de toi.

JELER, *s. m. [Trans.]* 1° qui n'a pas un domicile fixe, qui est établi comme locataire dans un endroit. || 2° paysan, villageois. || 3° rustre, manant.

Plur. *sans art.* jelerĭ; — *avec l'art.* jelerii.

JELI (a), *v.* pleurer (la mort ou la perte de quelqu'un), pleurer sur q. qu'un, plaindre, regretter. || *'L jelescĭ prea mult*, tu le pleures trop. || *A fi jelit*, être pleuré, être regretté. — *A fost jelit de toțĭ*, tous l'ont regretté.

Conj. *Ind. pr.* jelesc. — *Imparf.* jeliam. — *Pas. déf.* jelii. — *Pl. q. parf.* jelisem. — *Fut. pr.* voiu jeli. — *Cond. pr.* aș jeli. — *Impér.* jelesce, jeliți. — *Subj. pr.* să jelesc, să jelescĭ, să jelească. — *Inf. pr.* a jeli. — *Part. pr.* jelind. — *Part. pas* jelit.

JELI (a se), *vr.* être affligé, se désoler, se lamenter, se plaindre, geindre. || *De-o săptămînă după vaca te jelescĭ* (T Sper.), depuis une semaine tu te lamentes après ta vache.

JELIRE, *s f.* action de pleurer q. qu'un, de plaindre, de regretter, de geindre.

JELIȘTE, *s. f.* V. geliște.

JELIT, *s. n.* le fait de se lamenter. || *S'a pus pe jelit*, elle se mit à se désoler. || *S'a dat la jelit*, elle se mit à se lamenter.

JELIȚA, *s. f. [Trans.]* brise, petit vent, zéphir.

JELITOR, *adj.* plaintif, lamentable. || qui se plaint toujours, qui geint. || *O doină jelitoare*, une doine plaintive. || *Ți-i casa jelitoare și de pîine și de sare* (S. Fl. Mar.); chez toi le pain et le sel manquent.

F. Gram *f. s.* jelitoare; — *m. pl.* jelitorĭ; — *f. pl.* jelitoare.

JELITOARE, *s. f.* pleureuse.

JELERIU, *s. m.* V. jeler.

JELUI (a), *v.* V. a jeli.

JELUIRE, *s. f.* action de plaindre, de pleurer, de regretter quelqu'un. || *Jeluirea nu*

avea loc (Zil. Rom.), les plaintes étaient inutiles. || V. jăluire.

JELUITOR, *s. m.* plaignant, réclamant. || *Eu n'am judecat pe acești jeluitori*, je n'ai pas jugé ces plaignants.

Plur. *sans art.* jeluitori; — *avec l'art.* jeluitorii.

JEMLUGĂ, *s. f.* *[Trans.]* saumon ordinaire, huet du Danube *(ichtyol.)*.

JEMNA *s. f.* *[Buc.]* pain blanc. *Sezând pe căruță a dat fie-căruĭ câte o jemnă să mănânce* (I. G. Sbiera), étant assis sur la charette il donna à chacun un pain blanc à manger.

JEPĂLUI (a), *v.* (*Trans.*) échauder. || V. a opări.

Conj. *Ind. pr.* jepăluesc. — *Inf. pr.* a jepălui. — *Part. pr.* jepăluind. — *Part. pas.* jepăluit.

JEPALUIRE, *s. f.* *[Trans.]* action d'échauder.

JEPĂLUIT, *adj.* *[Trans.]* échaudé.

F. Gram. *f. s.* jepăluită; — *m. pl.* jepăluiți; — *f. pl.* jepăluite.

JEPĬ, *s. m.* V. jip.

JERAGAIŬ, *s. m.* V. jaratec.

JERATEC, *s. n.* V. jăratec.

JERBIE, *s. f.* petit écheveau. || V. gherbe.

JERDIE, *s. f.* gaule, perche. || V. jordă *et* jordie.

JERG, *s. n.* jargon. || baragouinage.

JERPELIT *adj.* hâve. || rapé, dépenaillé. *E jerpelit la față*, il a la figure hâve. || *Haine jerpelite*, des habits rapés.

F. Gram. *f. s.* jerpelită; — *m. pl.* jerpeliți; — *f. pl.* jerpelite.

JERTFĂ, *s. f.* sacrifice, holocauste, immolation. || victime. || *(fig.)* sacrifice. || *Altarul jertfe nu primească* (Cantem.), que l'autel ne reçoive plus de sacrifices. || *Aducând jertfe pentru dinșii*, leur apportant des holocaustes. || *Sfânta jertfă*, le saint sacrifice, la messe. — *Îl opri d'a sluji sfînta jertfă un timp de șase săptămănĭ* (G. I. Lah.), il lui interdit de célébrer la sainte messe pendant six semaines. || *Am făcut atîtea jertfe pentru tine*, j'ai fait tant de sacrifices pour toi.

Plur. *sans art.* jertfe; — *avec l'art.* jertfele.

JERTFELNIC, *s. n.* *(anc.)* table du sacrifice, autel.

JERTFI (a), *v.* faire un sacrifice, faire un holocauste, sacrifier, immoler. || *Au jertfit și mulțumit Zeilor*, ils firent un sacrifice et remercièrent les Dieux.

Conj. *Ind. pr.* jertfesc. — *Imparf.* jertfiam. — *Pas. déf.* jertfii. — *Pl. q. parf.* jertfisem. — *Fut. pr.* voiu jertfi. — *Cond. pr.* aș jertfi. — *Impér.* jertfesce, jertfiți. — *Subj. pr.* să jertfesc, să jertfești, să jertfească — *Inf. pr.* a jertfi. — *Part. pr.* jertfind. — *Part. pas.* jertfit.

JERFI (a se), *vr.* se sacrifier, s'immoler, faire abnégation de soi-même. || *S'a jertfit pentru binele omenirei*, il s'est sacrifié pour le bien de l'humanité.

JERTFIRE, *s. f.* action de sacrifier, d'immoler. || sacrifice, immolation, abnégation.

Plur. *sans art.* jertfiri; — *avec l'art.* jertfirile.

JERTFIT, *adj.* sacrifié, immolé.

F. Gram. *f. s.* jertfită; — *m. pl.* jertfiți; — *f. pl.* jertfite.

JERTFITOR, *s. f.* sacrificateur.

Plur. *sans art.* jertfitori; — *avec l'art.* jertfitorii.

JERTVA *s. f.* V. jertfă.

JERTVI (a), *v.* V. a jertfi.

JERUI (a), *v.* *[Trans.]* remuer le feu (pour l'activer), fourgonner, tisonner, attiser.

Conj. *Ind. pr.* jeruesc. — *Inf. pr.* a jerui. — *Part. pr.* jeruind. — *Part. pas.* jeruit.

JERUIRE, *s. f.* action de remuer, de fourgonner, de tisonner, d'attiser le feu.

JERUITOR, *s. n.* tisonnier, attisoir, fourgon de boulanger pour activer le feu du four.

JEȚ *et* **JILȚ**, *s. n.* *[Mold.]* trône. || fauteuil. || *Când sufletul este aproape d'a eși din trup, ce te folosesce de a muri sau în jețul împăratesc sau pe pămînt* (C. din Gol.); quand l'âme est sur le point de quitter le corps, à quoi te sert de mourir sur un trône impérial ou par terre. || *Fiind jilțul teu scăpare* (C. Konaki), le trône étant ta sauvegarde. || *Pe jilțu-mĭ, lângă masă* (V. Alex.); sur mon fauteuil, près de la table. || *Amîndoĭ stăteau la gura sobeĭ, adînciți câte într'un jilț* (N. Gane); tous deux restaient devant l'âtre, enfoncés dans leur fauteuil.

Plur. *sans art.* jețurĭ *et* jilțurĭ; — *avec l'art.* jețurile *et* jilțurile.

JEȚUI (a), *v.* composer *(t. d'impr.)*.

Conj. *Inf. pr.* jețuesc. — *Inf. pr.* a jețui. — *Part. pr.* jețuind. — *Part. pas.* jețuit.

JEȚUIRE, *s. f.* action de composer. || composition *(t. d'impr.)*. || *Jețuirea uneĭ coale*, la composition d'une feuille.

JEȚUIT, *adj.* composé. || *Două rânduri jețuite cu cursive*, deux lignes composées avec des italiques.

F. Gram. *f. s.* jețuită; — *f. pl.* jețuiți; — *m. pl.* jețuite.

JEȚUIT, *s. n.* le fait de composer. || composition *(t. d'impr.)*.

JEU, *s. n.* lignite.

JGHĬAB, *s. n.* tronc d'arbre évidé formant auge, rigole, etc. || rigole, échenal *ou* écheneau, cheneau, gouttière, conduit *ou* canal (à ciel

ouvert). || bief (d'une moulin). || allée étroite, chemin encaissé.

PLUR. *sans art.* jghlaburĭ ; — *avec l'art.* jghlăburile.

JICNICER, s. *m.* V. jignicer *et* jitnicer.

JICNIȚĂ. s. *f.* V. jignită *et* jitniță. || *Nime boul omului sau carul, sau pâine să ieu eu sila la jicnița un cuteza* (N. COSTIN); personne n'osait prendre de force au paysan son bœuf ou son chariot, ou du pain dans le magasin aux provisions.

PLUR. *sans. art.* jicnițe ; — *avec l'art.* jicnițelele.

JIDAN, s. *m.* *[Mold.]* Juif. || V. Jidov.

JIDANCĂ, s. *f.* *[Mold.]* Juive. || V. Jidoavcă.

JIDĂNESC, *adj.* *[Mold.]* V. jidovesc.

JIDĂNESCE, *adv.* *[Mold.]* V. jidovesce.

JIDANIME, s. *f.* *[Mold.]* juiverie. || V. jidovime.

JIDOV, s. *m.* Juive.

PLUR. *sans art.* Jidovĭ ; — *avec l'art.* Jidovii.

JIDOAVCĂ, s. *f.* Juif.

PLUR. *sans art.* Jidoavce ; — *avec l'art.* Jidoavcele.

JIDOVESC, *adj.* judaïque, juif, de juif. || *Moravurile jidovești*, les mœurs juives. || Loc. *Muncă jidovească*, travail acharné, grand travail.— *Din nou se puse pe muncă — muncă jidovească ;* il se mit de nouveau au travail,— un travail acharné.

F. GRAM. *f. s.* jidovească ; — *m. et f. pl.* jidovești.

JIDOVESCE, *adv.* en juif, comme un juif.

JIDOVIME, s. *f.* Juiverie.

JIDOVINĂ, s. *f.* crevasse, ravin, chemin creux.

PLUR. *sans art.* jidovine ; — *avec l'art.* jidovinele.

1. **JIG**, s. *n.* esquinancie, étranguillon des chevaux (CIHAC).

2. **JIG**, s. *n.* pyrose, fer chaud (CIHAC).

JIGANIE, s. *f.* animal, bête. || *Toată jigania și are pe lupul ei, (litt.* tout animal a son loup), tout être a quelqu'un qui veut lui faire du mal. || *Jigănie de balaur avea nouă limbĭ*, ce monstre de dragon avait neuf langues.

PLUR. *sans art.* jiganĭ ; — *avec l'art.* jiganiile.

JIGĂRAE, s. *f.* *[Mold.]* V. jigodie.

JIGĂRĂĬ, s. *f. pl.* V. jigărzii.

JIGĂRI (a se), *v.* maigrir, se ratatiner.

CONJ. *Ind. pr.* mĕ jigăresc. — *Inf. pr.* a se jigări. — *Part. pr.* jigărindu-se. — *Part. pas.* jigărit.

JIGARIRE, s. *f.* action de maigrir, de se ratatiner.

JIGĂRIT, *adj.* maigri, qui n'a que la peau sur les os, ratatiné, d'apparence souffreteuse, malingre. || *Copiĭ jigariți*, des enfants malingres. || *Un pisoiŭ jigărit și urduros* (P. ISPIR), un chat maigre et chassieux.

F. GRAM. *f. s.* jigărită ; — *m. pl.* jigăriți ; — *f. pl.* jigărite.

JIGĂRZIĬ, s. *f. pl.* *[Trans.]* volailles, volatiles.

JIGĂT, *adj.* V. gigăt.

JIGNI (a), V. léser, porter dommage.

CONJ. *Ind. pr.* jignesc.— *Imparf.* jigneam.— *Pas. déf* jignii.— *Pl. q. parf.* jignisem. — *Fut. pr.* voiŭ jigni.— *Cond. pr.* aș jigni.— *Impér.* jignește, jigniți. — *Subj. pr.* să jignesc, să jignești, să jignească. — *Inf. pr.* a jigni. — *Part. pr.* jignind. — *Part. pas.* jignit.

JIGNIRE, s. *f.* action de léser, de porter dommage.

JIGNIT, *adj.* lésé. || attristé. || *Îi era inima jignită* (I. CREANGA), il avait le cœur triste.

F. GRAM. *f. s.* jignită ;— *m. pl.* jigniți ;— *f. pl.* jignite.

JIGNIȚĂ, s. *f.* *[Val.]* V. jitniță.

JIGNIȚAR, s. *m.* *[Val.]* V. jitnicer.

JIGODIE, s. *f.* maladie des jeunes chiens.

JIJIȚE. s. *f. pl.* sarments (de vigne), longues tiges de plantes grimpantes.

JILAV, *adj.* humide, humecté, mouillé, moite. || *O căsuță jilavă*, une maisonnette humide. || *Botul lor e jilav de sânge* (A. ODOB.), leur museau est humide de sang. || *Dimineața era rece și jilavă*, le matin était froid et humide. || *Vremea e jilavă*, le temps est humide.

F. GRAM. *f. s.* jilavă ;—*m. pl.* jilavĭ ; —*f. pl.* jilave.

JILAVĂ, s. *f.* endroit humide.

JILĂVEALĂ, s. *f.* humidité, moiteur.

JILĂVETE, s. *m.* *[anc.]* gourdin.

JILĂVI (a), v. humecter (le linge avant de le repasser).

CONJ. *Ind. pr.* jilavesc. —*Inf. pr.* a jilavi.—*Part. pr.* jilavind.—*Part. pas.* jilavit.

JILAVI (a se), *vr.* devenir humide, s'humecter, entrer en moiteur.

JILAVIE, s. *f.* V. jilaveală.

JILĂVIRE, s. *f.* action d'humecter.

JILAVIT, *adj.* humecté.

F. GRAM. *f. s.* jilavită ; — *m. pl.* jilavițĭ ; — *f. pl.* jilavite.

JILETCĂ, s. *f.* veste, gilet. || V. giletcă.

PLUR. *sans art* jiletce ;— *avec l'art.* jiletcele.

JILIP, s. *n.* *[Trans.]* bief (d'un moulin). || lançoir.

PLUR. *sans art.* jilipurĭ ; — *avec l'art.* jilipurile.

JÎLȚ, s. *n.* jet.

JÎMB, *adj* *[Trans.]* qui a la bouche torse. || *et aussi* édenté.

F. GRAM. *f. s.* jîmbă ; — *m. pl.* jîmbĭ ; — *f. pl.* jîmbe.

JÎMBAT, *adj.* V. jimb.

JÎMBLĂ, *s. f.* pain bis.

PLUR. *sans art.* jimble ; — *avec l'art.* jimblele.

JIMBLAR, *s. m.* boulanger (qui fait du pain bis).

PLUR. *sans art.* jimblarĭ ; — *avec l'art.* jimblarii

JINĂU, *s. n. [Trans.]* soupçon. || *Am jinău că el mi-arfi furat banii*, j'ai le soupçon que c'est lui qui m'a volé l'argent.

JIND, *s. n.* désir, envie, convoitise. || *Să şi mai potolească jindul* (P. POP.), qu'il calme son envie. || *Cu jind*, avec envie. — *Privind cu jind*, regardant avec envie. — *Se uită cu jind la pungă*, il jette un regarde d'envie sur la bourse. — *Se uita la dînsa cu jind*, il la regardait avec désir. — *I'tăndu-se cu jind la ei*, en les considérant avec envie. — *Mă uitam cu jind cum înghite cu atîta plăcere* (N. BOGD.), je regardais avec convoitise comme il avalait avec tant de plaisir. || *A duce jindul cuiva*, soupirer après quelqu'un.

JINDOS, *adj.* qui désire, qui convoite, convoiteux. || *Sta ca un lup jindos*, il reste là comme un loup convoiteux.

F. GRAM. *s. f.* jindoasă ; — *m. pl.* jindoşĭ ; — *f. pl.* jindoase.

JINDUI (a), *v.* désirer, envier, regarder avec désir, attendre avec envie, convoiter, regarder avec convoitise. || priver. || *Mulţi ochiĭ au jinduit-o*, bien des gens l'ont regardée avec désir. || *Jinduind zadarnic o vorbă bună*, attendant en vain une bonne parole.

CONJ. *Ind. pr.* jinduesc. — *Inf. pr.* a jindui. — *Part. pr.* jinduind. — *Part. pas.* jinduit.

JINDUI (a se), *vr.* regretter, s'apercevoir du manque, être privé de. || *Cine trăeşte năd'ăjduindu-se, moare jinduindu-se* (A. PANN), celui qui vit en espérant, meurt en regrettant.

JINDUIALĂ, *s. f.* regret, manque, absence, privation.

JINDUIRE, *s. f.* action de regarder avec désir, avec envie, avec convoitise. || action de regretter.

JINDUIT, *part. pas. de* a jindui. || *Jinduit de toate*, privé de tout. || *Jinduit am fost... a cunoaşte un stăpînitor drept* (ZIL. ROM.), je me suis vu dans l'impossibilité de trouver un maître juste.

F. GRAM. *f. s.* jinduită ; — *m. pl.* jinduiţĭ ; — *f. pl.* jinduite.

JINIŢA, *s. f. (anc.)* grenier, endroit où l'on tient le blé (EV. CORESI). || V. jitniţă.

JINTIŢĂ, *s. f.* 1° pied de cire. || 2° fromage fait avec le deuxième petit-lait.

JINTUI (a), *v.* pressurer le fromage pour en extraire le deuxième petit lait.

JINTUIALĂ, *s. f.* partie grasse du petit lait.

JINŢURĂ, *s. f.* artichaut des toits, joubarbe *(bot.)*.

JINUI (a), *v. [Trans.]* soupçonner.

CONJ. *Ind. pr.* jinuesc. — *Inf. pr.* a jinui. — *Part. pr.* jinuind. — *Part. pas.* jinuit.

1. **JIP**, *s. n. [Trans.]* lien (de paille, d'osier, etc.).

PLUR. *sans art.* jipurĭ ; — *avec l'art.* jipurile.

2. **JIP**, *s. m.* V. jneapĭn.

JIR, *s. m.* faîne (fruit du hêtre). || *Plecă la munte, zicînd că merge să vază de turma dusă la jir* (P. ISPIR.), il part dans la montagne en disant qu'il va voir le troupeau qu'on a mené manger des faînes || Loc. *A mîna porcii la jir*, ronfler. — *Şi pe urmă se aşterne pe somn şi unde nu începe a mîna porcii la jir* (I. CREANGĂ), ensuite il s'étend pour dormir et il ne tarde pas à ronfler.

JIRAV, *adj.* âpre, dur, sévère.

F. GRAM. *f. s.* jiravă ; — *m. pl.* jiravĭ ; — *f. pl* jirave.

JIREADĂ, *s. f.* V. gireadă.

JIREBIE, *s. f. (anc.) [Mold.]* partie de la terre échue en partage par tirage au sort.

JIROVINA, *s. f. [Trans.]* panage, droit qu'on paie pour la faînée.

JIRTVĂ, *s f. (anc.)* jertfă.

JITAR, *s. m. (Mold.)* gardien, préposé à la barrière d'un village. || messier. || *Rămîn holdele fără jitar* (I. CREANGĂ), les guérets restent sans gardien. || *Nu se mai auzia de cît foarte rar, cîte un lătrat de cîine, orĭ strigătul jitarului* (I. BUJ.); on n'entendait plus, et très rarement, qu'un aboiement de chien ou le cri du messier.

PLUR. *sans art.* jitarĭ ; — *avec l'art.* jitarii.

JITĂRIE, *s. f. [Mold.]* 1° barrière qui ferme le village. || 2° métier du messier. || *Pînă ajunse la jităria satului* (V. A. UR.), jusqu'à ce qu'il soit atteint la barrière du village.

JITARIT, *s. n.* dîme que les paysans donnent au messier sur leur récolte pour payer ses services.

JITI (a), *v. [Mold.] (anc.)* vivre, se nourrir, paître.

JITIE, *s. f. [Mold. et Buc.] (anc.)* vie, biographie. || *(fam.)* histoire, aventure, affaire. || *V'am spus jitia toată* (I. CREANGĂ), je vous ai raconté toute l'aventure.

JITNICER, *s. m. [Mold.] (anc.)* 1° celui qui était préposé à la garde du magasin à provision (V. jitniţă). || 2° *(anc.)* intendant général de l'armée. || 3° rang dans la boyarie.

PLUR. *sans art.* jitnicerĭ ; — *avec l'art.* jitnicerii.

JITNIȚA, *s. f. [Mold.] (anc.)* grenier d'abondance, magasin pour les provisions de bouche en temps de guerre ou de siège. || *Se cor umplea jitnițele sale* (CANTEM.), ses greniers se remplirent. || *Valachia care e grădina împărătească și jitnița Țarigradului* (ȘINKAI), la Valachie qui est le jardin impérial et le grenier d'abondance de Constantinople.

PLUR. *sans art.* jitnițe; — *avec l'art.* jitnițele.

JIȚĂ, *s. f.* V. **jitie**.

JIU, *s. m.* rivière de Roumanie.

JIVINĂ, *s. f.* animal, reptile. || *Toate jivinile ce trăesc in apa*, tous les animaux qui vivent dans l'eau. || *Dumnezeu ceea ce ascunde jivinei, omului o desvelesce* (C. KONAKI); ce qu'il cache à l'animal, Dieu le révèle à l'homme.

PLUR *sans art.* jivine; — *avec l'art.* jivinele.

JIVORNIȚĂ, *s. f.* V. **vivorniță**.

JNAP, *interj.* clac.

JNĂPAI (a), *v. [Mold.]* claquer. || *Iar ne jnapaia mama* (I. CREANGA), ma mère nous claquait de nouveau.

CONJ. *Ind. pr.* jnăpăesc. — *Inf. pr.* a jnăpăi. — *Part. pr.* jnăpăind. — *Part. pas.* jnăpăit.

JNAPER, *s. m.* genièvre *(bot.)*.

JNEAPÎN, *s. m. [Mold. et Trans.]* pin de montagne rampant *(bot.)*.

JOACĂ, *s. f. pour* joc. || *Nu pentru hrană, ce pentru joacă le prinde* (CANTEM.); il les prend, non pour s'en nourrir, mais pour s'en jouer. || *(employé dans le même sens dans plusieurs poésies populaires)*.

JOAE, *s. f.* sauge des jardins *(bot.)*.

JOAGAR, *s. n. [Trans.]* V. **jogar**.

JOARDA, *s. f.* verge, houssine, baguette, gaule.

PLUR. *sans art.* joarde; — *avec l'art.* joardele.

JOBEN, *s. m.* chapeau de haute forme, gibus (ainsi nommé du nom d'un chapelier de Bucarest, Jubin).

1. **JOC**, *s. n.* danse. || *S'a dus la joc*, il est allé à la danse. || *Fetele nu se gândesc de cât la joc*, les jeunes filles ne pensent qu'à la danse. || *Cel ce privesce la joc mai bine judeca de cel in joc* (GOL.), celui qui regarde la danse juge mieux que celui qui est dans la danse. || *Dacu ai intrat in joc trebue să joci*, il faut danser quand on est entré dans la danse. || *După cântec și jocul* (GOL.); selon le chant la danse.

2. **JOC**, *s. n.* jeu || *Jocuri copilărești*, jeux enfantins. || *A 'și bate joc de cineva*, se moquer de quelqu'un || *Fiindu-i capul in joc*, comme si tête était en jeu.

PLUR *sans art.* jocuri; — *avec l'art.* jocurile.

JOCHEU, *s. pr.* jockey.

PLUR. *sans art.* jocheĭ; — *avec l'art.* jocheiĭ.

JOCȘOR, *s. n. dim. de* **joc**.

JOCULEȚ, *s. n. dim. de* **joc**.

JOE, *s. pr.* Jupiter.

JOGAR, *s. n. [Gorj.]* scierie mécanique (mue par une chute d'eau).

JOĬ, *s. f.* jeudi. || *Joia-mare*, le Jeudi-saint. || *Joile după Pasce*, les Jeudis qui suivent Pâques (jours fériés que les paysans chôment par crainte de la grêle). || *Joia Eșilor*, le 8e jeudi après Pâques. || *Joia verde*, le 9e jeudi après Pâques. || *Ĭi lipsĭa o doagă... și o sâmbătă... și o joie* (V. ALEX.), il était toqué. || *De joĭ pînă maĭ apoĭ* (GOL.), de peu de durée, passager.

JOIA, *s. f.* nom que le paysan donne à son bœuf.

JOINA, *s. m.* ciguë aquatique *(bot.)*.

JOIANA, *s. f. avec l'art.* danse paysanne.

JOĬMĂRIȚĂ, *s. f.* épouvantail, croque-mitaine. || *Deprinderile orășeanului îĭ sunt atita Joĭ-Mariță de care se inspăimîntă și fuge* (GR. JIP.); les habitudes du citadin sont pour lui des épouvantails dont il s'effraye et se sauve. || *Mărită-mè, măiculiță, c'am ajuns o Joĭmariță* (P. POP.); marie-moi, ma mère, car je suis devenu un épouvantail.

JOĬMIR *et* **jomir**, *s. m. [Mold.]* 1° *(anc.)* mercenaire. || 2° propre à rien. || *Să ții eŭ patru jomirĭ in casă!* Que je garde trois propres à rien chez moi !

JOLFĂ, *s. f.* V. **julfă**.

JOLJ *et* **joljiŭ**, *s. n.* V. **giolgiŭ**.

JONCA, *s. f.* jonque (V. ALEX.).

JOPODI (a), *v.* rosser, étriller. (DICȚ. G. POLIZU).

JORDĂ, *s. f.* V. **jordie**.

JORDIE, *s. f. [Mold.]* gaule, perche. || *Iacă mătușa Marioara c'o jordie in mână la tulpina cireșului* (I. CREANGA); voilà la vieille Marie une gaule à la main au pied du cerisier.

PLUR. *sans art.* jordiĭ; — *avec l'art.* jordiile.

JORDAI (a), *v.* gauler.

CONJ. *Ind. pr.* jordăesc. — *Inf. pr.* a jordăi. — *Part. pr.* jordăind. — *Part. pas.* jordăit.

JORDIȚĂ, *s. f. dim. de* **jordie**.

JOS, *adj.* bas. || *O casă joasă*, une maison basse. || *Ulițe joase*, des rues basses.

F. GRAM. *f. s.* joasă; — *m. pl.* joșĭ; — *f. pl.* joase.

JOS, *adv.* en bas. || *A se da jos*, descendre. — *S'a dat jos din pat*, il est descendu du lit. — *Dă-te jos*, descends. || *Ne am pus jos să ne odihnim*, nous nous sommes assis par terre pour nous reposer. || *Nu vor să se lase mai pre jos*, ils ne veulent pas céder *et* ils ne veulent pas paraître moins. || *In jos*, en bas. — *A se*

uita in jos, baisser les yeux. — *Dă in sus, dă in jos* ; il cherche partout. || *Pe jos*, à pied. — *A plecat pe jos*, il est parti à pied. — *De cât orb şi călare, mai bine schiop şi pe jos*, (A. Pann); plutôt que d'être aveugle et à cheval, mieux vaut être boiteux et à pied.

JOSEAN, *adj. (anc.)* qui habite la plaine. || *Ţăranii joseni*, les paysans de la plaine.

F. Gram. *f. s.* joseană ; — *m. pl.* joseni ; — *f. pl.* josene.

JOSITOR, *adj.* V. injositor || *Lepădaţi-vĕ jositoarea slugărnicie !* (A. Odob.) Quittez cette avilissante domesticité.

JOS, *interj.* à bas !

JUBRĂ, *s. f.* exanthème.

JUCA (a), *v.* jouer. || danser. || s'agiter. || piaffer. || se moquer de q. qu'un, berner, rouler. || *A juca în cărţi*, jouer aux cartes. || *A juca la teatru*, jouer au théâtre. || *Îi joacă ochii în cap*, elle a les yeux très vifs. || *Lucrămi jucau în ochii sĕi* (V. Alex.), des larmes roulaient dans ses yeux. || *Cu ochii căprui ce 'i joacă la fiie-ce cuvînt* (Delavr.), avec ses yeux bruns qui scintillent à chaque mot. *Limbile bălaurului îi jucau ca nisce săgeţi arzĕtoare*, les langues du dragon s'agitaient comme des flèches de fer. || *Nu-i da prin gând c'o să-i joace un ast-fel de vicleşug* (P. Ispir.), il ne lui vient pas à l'esprit qu'il va lui jouer un si vilain tour. || *Joacă-l*, fais le danser. || *Jucau de duduia pămîntul*, ils dansaient à faire trembler le sol. || *Cine a plătit acela să şi joace* (Gol.) : celui qui a payé les violons doit danser. || *Calul joacă*, le cheval piaffe. || *Te aĭ bizuit su joci pe Caţavencu şi te-aĭ amăgit* (I. L. Carag.) ; tu as cru que tu roulerais Caţavencu et tu t'es trompé. || **Loc.** *Cum îi cînţi aşa joacă* (Gol.), il fait tout ce qu'on lui dit, il est très soumis. || *Băiatul a încălecat pe un genunchiu şi fata pe altul. Bunicul îi joacă.* (Delavr.) Le garçon a grimpé sur un genou la fillette sur l'autre. Le grand-père les fait sauter. — *Te aşeza pe genuchii luĭ şi te juca*, il t'asseyait sur ses genoux et te faisait sauter. || *Unde fata nu joacă* (P. Pop.) ; très loin. || *Lasă'l să 'şi mai joace calul* (I. Creanga), laisse-le faire encore ses embarras, laisse-le faire à sa fantaisie.

Conj. *Ind. pr.* joc, joci, joacă. — *Imparf.* jucam. — *Pas. déf.* jucai. — *Pl. q. parf.* jucasem. — *Fut. pr.* voiu juca. — *Cond. pr.* aş juca. — *Impér.* joacă, jucaţi. — *Subj. pr.* să joc, să joci, să joace. — *Inf. pr.* a juca. — *Part. pr.* jucând. — *Part. pas.* jucat.

JUCA (a se), *v.* jouer. || *Copiii se joacă*, les enfants jouent. || *A se juca cu focul*, jouer avec le feu. || *Vino, joacă-te cu mine* (M. Emin.) ; viens, joue avec moi. || *Mama zmeului pricepe că aicĭ se joacă o drăcie* (P. Ispir.), la mère du dragon comprend qu'il y a là quelque diablerie (qu'il y a anguille sous roche). || *A se juca d'a caiĭ*, jouer aux chevaux, à courir comme les chevaux. || *A se juca d'a nevasta şi bărbatul*, jouer à mari et femme. || *A se juca d'a mingea*, jouer à la balle. || *A se juca d'a politica*, se faire un jeu de la politique. || *Te joci !* Tu plaisantes ?

JUCARE, *s. f.* action de jouer, de danser, etc.

JUCĂRIE, *s. f.* jouet. || *Aşa dar eu, sermanul, a soartei jucărie* (V. Alex.) ; ainsi donc moi, misérable jouet du sort.

Pluр. *sans art.* jucării ; — *avec l'art.* jucăriile.

JUCĂREA, *s. f.* joujou.

Pluр. *sans art.* jucărele ; — *avec l'art.* jucărelele.

JUCAT, *s. n.* le fait de danser. || *Zina s'a dat la jucat*, la fée se mit à danseur.

JUCĂTOR, *s. m.* 1° joueur. || 2° danseur.

Pluр. *sans art.* jucători ; — *avec l'art.* jucătorii.

1. **JUCĂUŞ**, *s. m. (Buc.)* danseur, qui aime la danse. || joueur. || *Mare jucăuş am fost în viaţa mea* (S. Fl. Marian), j'ai été dans mon temps un grand danseur. || *Jucăuşul de cărţi* (C. Konaki), le joueur de cartes.

2 **JUCĂUŞ**, *s. m.* bateleur, saltimbanque, danseur, acrobate.

Pluр. *sans art.* jucăuşi ; — *avec l'art.* jucăuşii.

JUCĂUŞĂ, *s. f.* 1° danseuse, qui aime la danse. || 2° joueuse.

Pluр. *sans art.* jucăuşe ; — *avec l'art.* jucăuşele.

JUDE, *s. m.* juge. || V. judecător.

1. **JUDECA (a)**, *v.* juger. || *Nu orbul, ci cel cu ochi judecă de vapsele* (Cantem.) ; ce n'est pas l'aveugle, mais celui qui a des yeux que juge les couleurs. || *Judecă şi tu*, juges toi-même. || *A judecat numaĭ faţa, dar nu şi inima* ; il a jugé d'après le visage, non d'après le cœur. || *(pop.) A judeca pe cineva*, sermonner quelqu'un, demander à quelqu'un des comptes de sa conduite. *Găsi pe muĭerea inca pe bărbatu-şĭ judecând*, il trouva la femme qui étaient encore en train de sermonner son mari. || *Îi era cĭudă ca masa îl judeca aşa de reu* (V. Chiaşescu), il était fâché que sa mère le sermonnât si fort.

2 **JUDECA (a)**, *v.* décerner. || *Luĭ singur i-au judecat triumf şi după moarte*, ils ne décernèrent qu'à lui le triomphe et après sa mort.

Conj. *Ind. pr.* judec, judeci, judecă. — *Imparf.* judecam. — *Pas. déf.* judecai. — *Pl. q. parf.* judecasem. — *Fut. pr.* voiu judeca. — *Cond. pr.* aş judeca. — *Impér.* judecă, judecaţi. — *Subj. pr.* să judec, să judeci, să judece. — *Inf. pr.* a judeca. — *Part. pr.* judecând. — *Part. pas.* judecat.

JUDECA (a se), se juger, poursuivre un

procès. || *O să mĕ judecĭ pînă în pânzele albe*, je poursuivrai le procès jusqu'à la dernière extrémité.

JUDECARE, *s. f.* action de juger. || jugement.

JUDECATA. *s. f.* 1° jugement. || 2° réflexion. || 3° procès. || *Judecata* et *Judecata d'apoĭ*, le jugement dernier. — *La vremea judecăţiĭ celeĭ de pe urmă*, au jour du jugement dernier. || *După judecata tutulor*, d'après le jugement de tous, de l'avis de tous || *Cine plânge înaintea judecăţiĭ îşi pĭerde lacrimele* (A. Pann), qui pleure avant le jugement perd ses larmes. || *Domnĭa ţara cu cumpăt bun şi la judecată foarte cu dreptate* (N. Muste), il gouvernait le pays avec beaucoup de tact et apportait une grande justice dans ses arrêts. || *A trage* ou *a chĭăma în judecată*, intenter une action, faire un procès. || *A dobândi ceva prin judecată*, obtenir quelque chose par un procès. || *A fi cu judecată*, être raisonnable, être sensé, judicieux, réfléchi. — *Fata cea maĭ mare era maĭ tăcută şi maĭ cu judecată* (P. Ispir.), la fille ainée était plus réservée et plus sensée.

Plur. *sans art.* judecăţĭ ; — *avec l'art.* judecăţile.

JUDECĂTOR, *s. m.* juge.

Plur. *sans art.* judecătorĭ ; — *avec l'art.* judecătorĭĭ.

JUDECĂTORESC. *adj* judiciaire. || *Sentinţă judecătorească*, sentence judiciaire.

F. Gram. *f. s.* judecătorească ; — *m. et f. pl.* judecătoresci.

JUDECĂTORESCE, *adv.* judiciairement.

JUDECATORIE, *s. f.* prétoire. || tribunal. || *Judecătoriile de pace*, les justices de paix.

Plur. *sans art.* judecătorĭĭ ; — *avec l'art.* judecătoriile.

1. **JUDEŢ**, *s. n. (anc.)* jugement. || *La judeţ* (Ps. Sch.), au jugement dernier. || *Ziua judeţuluĭ*, le jour du jugement dernier. || *Judeţul său ca pe pravila era* (N. Costin), son jugement tenait lieu de loi. || *Şi cum cu mâinile crunte de sânge nevinovat veĭ sta înaintea scaunului luĭ Dumnezeu la judeţ ?* (N. Costin) Comment, au jour du jugement, resterais-tu devant le trône de Dieu les mains pleines d'un sang innocent ?

2. **JUDEŢ**, *s. m. (anc.)* prince. || *Velzevulu judeţul dracilor* (Ev. Cor.), Belzébuth, prince des démons.

3 **JUDEŢ**, *s. m. (anc.)* juge, magistrat, chef de la municipalité (en Valachie).

Plur. *sans art.* judeţĭ ; — *avec l'art.* judeţiĭ.

4. **JUDEŢ**, *s. n.* district, département. || *Bucuresci este capitala judeţuluĭ Ilfov*, Bucarest est le chef-lieu du district d'Ilfov.

Plur. *sans art.* judeţe ; — *avec l'art.* judeţele.

JUDEŢEAN, *adj.* districtuel, départemental. *Căile judeţene*, les chemins départementaux.

F. Gram. *f. s.* judeţeană ; — *m. pl.* judeţenĭ ; — *f. pl.* judeţene.

JUDICIAR, *adj.* V. **judecătoresc**.

JUG, *s. n.* 1° joug. || 2° collier de cheval. || sorte de collier triangulaire que l'on met au cou des porcs pour les empêcher de passer à travers les clôtures. || *Vite de jug*, animaux de trait. || *Nădăjduind că vor eşi de sub jugul păgânilor* (N. Muste), espérant qu'ils échapperaient au joug des païens (des Turcs).

[Les différentes parties du joug employé en Roumanie se nomment : *rastee, bulfee, ceafă, policioară, jampţa* ou *japiţă, fiulari, jigle*, etc. On trouvera dans notre cinquième volume la gravure accompagnée d'une légende comprenant les dénominations de chaque partie du joug dans les différents districts.]

Plur. *sans art.* jugurĭ ; — *avec l'art.* jugurile.

JUGAN, *s. m.* cheval hongre, taureau châtré.

Plur. *sans art.* juganĭ ; — *avec l'art.* juganiĭ.

JUGĂNAR, *s. m.* châtreur, individu qui va de village en village pour châtrer les chevaux et les taureaux.

Plur. *sans ast.* jugănarĭ ; — *avec l'art.* jugănariĭ.

JUGĂNEALĂ, *s. f.* castration.

JUGĂNI (a), *v.* châtrer (un animal), hongrer.

Conj. *Ind. pr* jugănesc — *Inf. pr.* a jugăni. — *Part. pr.* jugănind. — *Part. pas.* jugănit.

JUGĂNIRE, *s. f.* action de châtrer, de hongrer. || castration.

JUGĂNIT, *adj.* châtré, hongré.

F. Gram. *m. pl.* jugăniţĭ.

JUGĂNITOR, *s. m.* V. **jugănar**.

JUGAREL, *s. m.* germandrée officinale, petit chêne *(bot.)*.

JUGASTRU, *s. m.* érable champêtre *(bot.)*.

JUJEU, *s. n.* collier triangulaire que l'on met aux porcs pour les empêcher de passer au travers des haies.

JUGULUI (a), *v.* subjuger (C. Konaki).

JUI (a), *v. [Ban.]* V. **a giui**.

JUJULI (a), *v.* V. **a giugiuli**.

JULFA, *s. f. [Mold.]* farine de chénevis.

JULI (a), *v.* V. **a jupui**.

JULUI (a) *v.* V. **a jeli**.

JUMALŢ, *s. n.* V. **smalţ**.

JUMARĂ. *s. f. [Ban.]* morceaux qui restent après qu'on a fait fondre de la graisse de porc et qu'on emploie à préparer des gâteaux ou à faire du savon.

Plur. *sans art.* jumere ; — *avec l'art.* jumerele.

JUMĂRĬ, *s. f. pl.* œufs brouillés.

JUMĂTATE s. *f.* moitié. || demi. || *Jumătatea unuĭ măr*, la moitié d'une pomme. || *O jumătate de ceas*, une demi heure. || *Un ceas şi jumătate* une heure et demie. || *Un leu şi jumătate*, un franc cinquante. || *La jumătatea drumuluĭ*, à moitié chemin, à mi-chemin. || *Cu jumătate preţ*, à moitié prix. || *Jumătate mort*, à moitié mort. || *Cu jumătate de gură*, à demi voix. || Loc. *Un om şi jumătate*, un gaillard, un homme actif, énergique, vaillant. || *Pe jumătate*, à moitié, à demi, en deux. — *Aŭ împărţit moşia pe jumătate*, ils ont divisé la propriété en deux. — *Au împărţit căştigul pe jumătate*, ils ont fait deux parts du gain.

Plur. *sans art.* jumătăţĭ; — *avec l'art.* jumătăţile.

JUMĂTĂŢI (a), *v.* couper en deux. || V. a înjumătăţi.

JUMET, s. *n.* *[Trans.]* quantité, grand nombre, foule. || *Mult jumet de om*, une quantité de gens.

JUMULI (a), *v.* 1° plumer. || 2° *(fam.)* plumer quelqu'un, en tirer de l'argent || 3° *(pop.)* rosser. || *A jumuli o gâscă*, plumer une oie.

Conj. *Ind. pr.* jumulesc. — *Imparf.* jumulĭam. — *Pas. déf.* jumulĭ. — *Pl. que parf.* jumulisem. — *Fut. pr.* voiu jumuli. — *Cond. pr.* aş jumuli. — *Impér.* jumulesce, jumulĭţĭ. — *Subj. pr.* să jumulesc, să jumulescĭ, să jumulească. — *Inf. pr.* a jumuli. — *Part. pr.* jumulind. — *Part. pas.* jumulit.

JUMULI (a se), *vr.* se déplumer.

JUMULIRE, s. *f.* action de plumer.

JUMULIT, *adj.* 1° plumé, déplumé. || 2° *(fam.)* dépouillé. || 3° *(fig.)* rossé.

F. Gram. *s. f.* jumulită; — *m. pl.* jumulĭţĭ; — *f. pl.* jumulitile.

JUNĂ, s. *f.* jouvencelle, jeune fille.

Plur. *sans art.* june; — *avec l'art.* junele.

JUNC, s. *m.* jeune bœuf, bouvillon. || *Junc înţerţ*, bœuf de trois ans. || Loc. *Dacă moare juncul se repune jugul.* A quoi sert le joug quand le bœuf est mort?

JUNCĂ, s. *f.* génisse.

Plur. *sans art.* juncĕ; — *avec l'art.* juncele.

JUNCAN, s. *m.* bœuf jusqu'à 3 ans. || V. junc.

JUNCANĂ, s. *f.* génisse jusqu'à 3 ans. || V. juncă.

JUNCÀNAŞ, s. *m. dim. de* juncan.

JUNCUŢÀ, s. *f. dim. de* juncă.

JUNE, s. *m.* jouvenceau, jeune homme, garçon, célibataire.

Plur. *sans art.* junĭ; — *avec l'art.* junĭĭ.

JUNEŢE, s. *f.* jeunesse. || V. tinereţe.

JUNGHIER, s. *n.* *(anc.)* poignard. || *La briŭ satîr şi junghĭer* (A. Odob.), à la ceinture une hachette et un poignard.

Plur. *sans art.* junghĭere; — *avec l'art.* junghĭerile.

JUNGHIA (a), *v.* jugule, poignarder, égorger. || V. a înjunghia. || *Fără milă mĕ junghieţĭ* (C. Konaki), vous m'égorgez sans pitié.

Conj. *Ind. pr.* junghiŭ. — *Inf. pr.* a junghia. — *Part. pr.* junghiând. — *Part. pas.* junghiat.

1. **JUNGHIA** (a se), *vr.* se poignarder, s'égorger. || *Vîţelul carele aĭ poruncit să se junghie fiuluĭ tĕu celuĭ ce rătăcise*, le veau que tu as ordonné qu'on égorge en l'honneur de ton fils qui était perdu.

2. **JUNGHIA** (a se) *vr.* se donner un point de côté. V. junghiŭ. || Loc. *Se jungia de ris*, il se tordait de rire.

JUNGHIAT, *adj* jugulé, poignardé, égorgé. || *Bun de junghiat*, bon à égorger. — *S'aŭ îngrăşat berbecĭĭ, buni sunt de junghiat* (Mir. Cost); les béliers ont engraissé, ils sont bons à égorger.

F. Gram. *f. s.* junghiată; — *m. pl.* junghiaţĭ; — *f. pl.* junghiate.

JUNGHIETOR, s. *m.* égorgeur, meurtrier. || *Două fiinţe ce semănau una cu alta cum seamănă cruntul junghĭetor cu jertfa nevinovată* (Al. Odob.), deux êtres qui se ressemblaient comme l'égorgeur cruel ressemble à l'innocente victime.

Plur. *sans art.* junghietorĭ; — *avec l'art.* junghietorĭĭ.

JUNGHIETURĂ, s. *f.* 1° égorgement. || 2° articulation du cou. || *Îşĭ a rupt junghĭetura*, il s'est cassé le cou. || *Ca şi cum capul 'ĭ s'ar fi frânt din junghĭetură*, comme s'il s'était cassé le cou à l'articulation de la colonne verticale.

1. **JUNGHIŬ**, s. *n.* V. junghier.

2. **JUNGHIU**, s. *n.* douleur violente en un point du corps. || élancement. || point de côté. || pleurésie.

Plur. *sans art.* junghiurĭ; — *avec l'art.* junghiurile.

JUNIE, s. *f.* jeunesse. || V. tinereţe.

JUNIME, s. *f.* jeunesse. || V. tinerime.

1 **JUP**, s. *n.* *[Trans.]* || V. jupîn.

2. **JUP**, s. *m.* V. jneapăn.

JUPÂN, s. *m.* V. jupîn.

JUPI (a), *v.* *[Mold]* V. a jupui. || *Ştiu că ne jupeşte bine nos Vasile!* Je sais que le père Basile nous écorche comme il faut!

JUPÎN, s. *m.* 1° *(anc.)* maître, seigneur (en parlant d'un boyard). || 2° *(anc.)* maître (en parlant des négociants et des industriels). || 3° maître (*ironiq.* en parlant d'un juif.). || *Sluga care fură din casa jupînuluĭ sĕu* (Pr. Vas. Lupu), le serviteur qui vole dans la maison de son maître. || *Jupîn corb*, maître

corbeau. || *(irong) Jupin Moise*, maître Moïse (en parlant d'un juif ou s'adressant à lui).

PLUR. *sans art.* jupinĭ ; — *avec l'art.* jupinii.

JUPÎNEASĂ, *s. f.* 1° *(anc.)* femme de boyard, dame noble. || 2° *(anc.)* dame d'honneur. || 3° *(auj.)* madame (se dit par politesse à une femme du peuple). || 4° *(auj.)* servante, femme de chambre. || 1° *Işĭ trimisese Ştefan logofatul jupînesa la ţară* (MIR. COST.), le logothète Etienne avait envoyé sa femme à la campagne. || *Aŭ astrucat pe Miron Costin împreună eu jupînesa luĭ* (N. COST.), on enterra Miron Costin avec sa femme. || *Domniţa, intrând in cercul jupînesĕlor adunate, eu anevoie 'şĭ putu ascunde turburarea* (A. ODOB.) ; la Princesse, en entrant dans le cercle des dames qui étaient réunies, put difficilement cacher son trouble. || 2° *Măria Ta, dă-mĭ voie eu a-mele jupînese urare să-ţĭ aducem* (V. ALEX.); Monseigneur, permettez que moi et mes dames d'honneur nous vous présentions nos souhaits. || 4° *Venise eu două jupînese*, elle était venue avec deux femmes de chambre.

PLUR. *sans art.* jupînese ;—*avec l'art.* jupînesele.

JUPUI (a), *v.* écorcher, ôter la peau, dépouiller. || *După ce leul moare, mulţĭ se găsesce să 'l jupoaie* (GOL.); lorsque le lion est mort, on trouve beaucoup de gens pour l'écorcher.

CONJ. *Ind. pr* jupuesc *ou* jupoiŭ, jupuescĭ *ou* jupoĭ, jupuesce *ou* jupoaie.—*Imparf.* jupuiam. — *Pas. déf.* jupuiĭ.— *Pl. q. parf.* jupuisem.— *Fut. pr.* voiŭ jupui. — *Cond. pr.* aş jupui. — *Impér.* jupuesce *ou* jupoaie, jupuiţi. — *Subj. pr.* să jupuesc *ou* să jupoiŭ, să jupuescĭ *ou* să jupoĭ, să jupuească *ou* să jupoaie. — *Inf. pr.* a jupui. — *Part. pr.* jupuind. — *Part. pas.* jupuit.

JUPUÍ (a se), *vr.* s'écorcher.

JUPUÏALĂ, *s. f.* écorchure.

PLUR. *sans art.* jupuĭelĭ ;— *avec l'art.* jupuĭelile.

JUPUIRE, *s. f.* action d'écorcher, d'ôter la peau, de dépouiller.

JUPUIT, *adj.* écorché, dépouillé.

F. GRAM. *f. s.* jupuită ; — *m. pl.* jupuiţĭ ; — *f. pl* jupuite.

JUPUITOR, *s. m.* écorcheur.

PLUR. *sans art.* jupuitorĭ ; — *avec l'art.* jupuitorii.

JUPUITURA, *s. f.* écorchure.

PLUR. *sans art.* jupuiturĭ ; *avec l'art.* jupuiturile.

JUR, *s. n.* tour. || *Jurul ferestrelor*, le tour des fenêtres.

JUR, *adv.* autour. || *Jur împrejur*, tout autour. || *Satele din jur*, les villages des environs. || *In jurul seu*, autour de soi. || *Priveşce in jurul teu*, regarde autour de toi.

JURA (a), jurer, faire des serments, prêter serment, faire jurer. || *A jura strîmb*, faire un faux serment. || *Cine jură lesne, minte* ; qui jure facilement, ment. || *Au jurat amîndoĭ Domnĭ craiulŭĭ Vladislas* (ŞINKAI), les deux Princes prêtèrent serment au roi Vladislas. || *Şi eu ispovedanie jurând pre Egumenul sa nu 'l vădească eine este* (MIR. COST) ; et en faisant jurer au prieur, sous le sceau de la confession, de ne pas révéler le nom (de l'auteur de la lettre). || *A jurat-o* (SEZÁT.), il lui fit jurer de. || *Şi cum sta, aĭ jura că-i zugrăvită* (A. VLAH.); et, comme elle restait là, on eût pu jurer qu'elle était peinte (tant elle était immobile).

CONJ. *Ind. pr.* jur, jurĭ, jură.—*Imparf.* juram.— *Pas déf.* jurai. — *Pl. q. parf.* jurasem. — *Fut. pr.* voiŭ jura. — *Cond. pr.* aş jura. — *Impér.* jură, juraţi. — *Subj. pr.* să jur, să jurĭ, să jure. — *Inf. pr.* a jura. — *Part. pr.* jurând. — *Part. pas.* jurat.

JURA (a se), *vr.* jurer, proférer un jurement. || jurer, faire serment. || *Nu te jura*, ne jurez pas. — *Nicĭ pe capul teŭ să te jurĭ* (EV. COR.), ne jurez pas non plus par votre tête. || *Dumnezeule, seapă-me de primejdia aceasta şi me jur să fac o biserică* ; mon Dieu, sauvez-moi de ce danger et je fais serment de bâtir une église. || *Şi se jură că pe lume nu-i aşa de dulce apa*, et il jure qu'il n'y a pas au monde d'eau aussi douce (au goût). || *Nu este maĭ prost in lume ca acela care crede pe aceĭ ce făgăduesc lesne şi se jură lesne* (C. DIN GOL.); il n'y a personne d'aussi sot que celui qui croit ceux qui promettent facilement et font facilement des serments. || *Jură-mi-te pe ascuţişul paloşuluĭ teŭ* (I. CREANGĂ), jure-moi sur le tranchant de ton épée.

JURĂMÎNT, *s. n.* serment. || *Cu multe şi virtoase jurăminte incredinţat* (CANTEM.), assuré par de nombreux et solides serments. || *S'au citit tutulor jurămîntul, ţinênd toţĭ ridicate in sus mănile drepte cu două degete (al doilea şi al treilea) deschise şi intinse in sus* (DOC.); on leur a lu la formule de serment, tandis que tous tenaient la main droite levée avec deux doigts (le second et le troisième) ouverts et étendus. || *Cu toţĭ 'şi au scris numele in cartea de jurămînt*, ils ont tous écrit leur nom sur la formule de serment. || *A depune jurămînt*, prêter serment.

PLUR. *sans art.* jurăminte ; — *avec l'art.* jurămintele.

JURARE, *s. f.* action de jurer, de faire des serments, de prêter serment.

1. **JURAT**, *s. m.* 1° conjuré. || 2° conseiller communal. || 3° juré. || Loc. *Par'că e jurat !* On dirait qu'il le fait exprès!

PLUR. *sans art.* juraţi ; — *avec l'art.* juraţiĭ.

2. **JURAT**, *s. n.* le fait de jurer. || *Nu prea*

indesi la jurat ca e bucu cu păcat (P. Pop.); ne jure pas si souvent, car c'est un pêché.

JUREBIE, *s. f.* V. jurubiţa.

JURIDIC, *adj.* juridique.

F. Gram. *s. f.* juridică; — *m. pl.* juridici; — *f. pl.* juridice.

JURISCONSULT, *s. m.* jurisconsulte.

Plur. *sans art.* jurisconsulţi; — *avec l'art.* jurisconsulţii.

JURIDICŢIE *et* **juridicţiune**, *s. f.* juridiction.

Plur. *sans art.* juridicţii *et* juridicţiuni; — *avec l'art.* juridicţiile *et* juridicţiunile.

JURISPRUDENŢĂ, *s. f.* jurisprudence.

JURIST, *s. m.* juriste.

Plur. *sans art.* juriştı; — *avec l'art.* juriştii.

JURIŬ, *s. m.* jury.

Plur. *sans art.* jurie; — *avec l'art.* juriele.

JURNAL, *s. n.* journal. || V. ziar.

Plur. *sans art.* jurnale; — *avec l'art.* jurnalele.

JURNALIST, *s. m.* journaliste. || *Şi când vorbim de jurnaliştii Românı de peste Carpaţi, nu înţelegem pe cei obscurı, ci înţelegem pe cei de frunte* (T. Maior.); et, quand nous parlons des journalistes de Transylvanie, nous n'entendons pas les journalistes obscurs, nous entendons les principaux. || V. ziarist.

Plur. *sans art.* jurnalişti; — *avec l'art.* jurnaliştii

JURNALISTICA, *s. f.* journalisme. || V. ziaristică.

JURUBIŢĂ, *s. f.* écheveau.

Plur. *sans art.* jurubiţe; — *avec l'art.* jurubiţele.

JURUI (a), *[Mold.]* promettre solennellement. || *Le juruesc daruri şi boerii* (Varlaam), ils leur promettent des dons et des fonctions. || *Pe de altă parte juruia toată averea sa, numaı sa'l ierte de venitu la Ţarigrad* (Mir. Cost.); il lui promettait toute sa fortune, à la condition de le dispenser d'aller à Constantinople. || *Ba haine ţi am dăruit, ba arme ţi am juruit* (P. Pop.); et je t'ai donné des habits, et je t'ai promis des armes. || *Fata-i juruesce luı credinţă* (El. Sev.), la jeune fille lui promet son cœur, lui donne sa foi. || *Juruesce-i cerul şi pamîntul* (I. Creanga), promets-lui monts et merveilles. || *Şi ca să nu aibă cheltuială mare cu înmormîntaciunile li-a juruit popa ca va îngropa fie-căruia copiii de geaba* (I. G. Sbiera); et afin qu'ils n'aient pas de grands frais d'enterrement, le prêtre leur promit d'enterrer gratis les enfants de chacun d'eux.

Conj. *Ind. pr.* juruesc. — *Imparf.* juruiam. — *Pas. déf.* juruiu. — *Pl. q. parf.* juruisem. — *Fut. pr.* voiu jurui. — *Cond. pr.* aş jurui. — *Impér.* juruesce, juruiţi. — *Subj. pr.* să juruesc, să juruiesc, să juruiască — *Inf. pr.* a jurui. — *Part. pr.* juruind. *Part. pas.* juruit.

JURUI (a se), *vr.* se promettre, faire vœu, se vouer, se consacrer. || *Cu toată inima ţie me juruesc*, de tout mon cœur je me promets à toi. || *Diavolului s'a juruit* (S. Nad.), il s'est donné au diable.

JURUIRE, *s. f.* action de promettre. || promesse solennelle, serment, vœu. || *Cum va face spre a 'şi îndeplini juruire?* (A. Odob.), Comment fera-t-il pour tenir son serment?

JURUINŢĂ, *s. f.* promesse solennelle, promesse faite sous la foi du serment. || *Şi cu acele îndemnări şi juruinţă de mari daruri serisese şi la Hanul la Crim* (Mr. Cost.); et il avait aussi écrit au Khan, en Crimée, pour l'encourager et lui promettre des cadeaux.

Plur. *sans art.* juruinte; — *avec l'art.* juruinţele.

JURUIT, *adj.* promis, voué, consacré. || *Lucru juruit*, chose promise. || *Haı să dee şi el acuma luminarea juruită* (T. Sper.); allons, qu'il donne lui aussi maintenant le cierge qu'il a promis. || *Juruit lui Dumnezeu*, consacré à Dieu.

F. Gram. *f. s.* juruită, — *m. pl.* juruiţi; — *f. pl.* juruite.

JURUITĂ, *s. f.* promesse, chose promise. || *La juruita noastră să ne întoarcem* (Cantem.), revenons à notre promesse. || *Am primit nu numaı jurnita, ci încă şi un baeşiş bun pe d'asupra;* il reçut non seulement ce qu'on lui avait promis, mais encore un bon pourboire par dessus le marché.

JUST, *s. et adj.* V. drept.

JUSTIFICA (a), *v.* justifier.

Conj. *Ind. pr.* justific. — *Inf. pr.* a justifica. — *Part. pr.* justificând. — *Part. pas.* justificat.

JUSTIFICARE, *s. f.* action de justifier. || justification.

Plur. *sans art.* justificări; — *avec l'art.* justificările.

JUSTIFICAT, *adj.* justifier.

F. Gram. *f. s.* justificată; — *m. pl.* justificaţi; — *f. pl.* justificate.

JUSTIŢIE, *s. f.* justice. || *Palatul justiţiei*, le palais de justice.

JUVAER, *s. n.* V. giuvaer.

JUVAŢ, *s. n.* nœud coulant, lacet, collet. || potence. || *A lega cu un juvaţ*, attacher par un nœud coulant. || *Poruncesc să te pue pe tine în juvaţ* (N. Bogd.), j'ordonne qu'on t'envoie à la potence.

JUVENIL, *adj.* juvénile.

F. Gram. *f. s.* juvenilă; — *m. pl.* juvenili; — *f. pl.* juvenile.

JUVINA, *s. f.* V. jivină.

JUVIŢĂ, *s. f.* V. şuviţa.

K

K, k, s. *m.* K, k, 11° lettre de l'alphabet. || A le sou du K français. || Lorsqu'on remplaça l'alphabet cyrillique par l'alphabet latin, on employa tout d'abord k partout où il y avait un c dur: *Kâine* (chien), *kip* (visage), *kumătru* (compère), etc. Depuis on a abandonné le k en précisant l'emploi du c, et aujourd'hui on écrit: *câine, chip, cumătru*. Le k n'est plus en usage que dans quelques très rares mots d'origine étrangère, où on pourrait le remplacer par c ou par *ch*.

KADÎNĂ, s. *f.* V. **cadină**.

KANGÎAR, s. *n.* V. **hanger**.

KILĂ, s. *f.* V. **chilă**.

KILOGRAM, s. *n.* V. **chilogram**.

KILOMETRU, s. *m.* V. **chilometru**.

KINDIȚĂ, s. *f.* V. **chindie**.

KIOSK, s. *n.* kiosque. || *Sultana favorită în kioskul-i răpitor* (D. Bolint.), la sultane favorite dans son kiosque ravissant.

Plur. *sans art.* kioskurĭ; — *avec l'art.* kioskurile.

KIVOT, s. *n.* V. **chivot**.

KISEA, s. *f.* V. **chisea**.

KÎSLAR, s. *m.* *(anc.)* ennuque. || V. **chizlar**.

KNEAZ, s. *m.* 1° *(anc.)* prince. || 2° *(anc.)* propriétaire libre. || *Să fie knejĭ şi să nu îĭ mai robească nimenea în veci* (Doc.), qu'ils soient propriétaires libres et que personne ne les puisse jamais mettre en servage.

Plur. *sans art.* knezĭ *ou* knejĭ; — *avec l'art.* knezii *ou* knejii.

KNEZIE, s. *f.* *(anc.)* principauté.

KNUT, s. *n.* V. **cnut**.

KOKI-VECHÎ, s. *pl.* V. **cochi-vechi**.

L

L, l, s. *m.* L, l. || A le même son que l français.

'L, *pron. pers. m. 3e pers.* s. le. || *'L duc*, je le conduis. — *Du-'l*, conduis-le.

LĂ, *prép.* à. || *Şade la Viena*, il habite Vienne, il demeure à Vienne. || *Merge la Paris*, il va à Paris. || *Se duce la Curte*, il va à la Cour. || *Merge la şcoală*, il va à l'école. || *A plecat la resboiu*, il est parti à la guerre. || *A fi la pândă*, être à l'affût. || *A venit la două ceasurĭ*, il est venu à deux heures. || *Locuescĭ la doaĭ paşĭ*, il habite à deux pas. || *Vom pleca la iarnă*, nous partirons cet hiver. || *Vom vedea la an*, nous verrons l'année prochaine. || *Vino la mine*, viens chez moi et viens près de moi. || *Era tot cu ochiĭ la mine*, il tenait constamment ses regards fixés sur moi. || *La al patrulea an*, dans la quatrième année. || *A dă apă la caĭ*, donner de l'eau aux chevaux. || *Nimeni nu poate sluji de-o-dată la doĭ stăpânĭ*, on ne peut servir deux maîtres à la fois. || *Se cuĭ pe la noi*, viens chez nous. || *Nu m'ar fi lăsat el pe la uşile oamenilor*, il ne m'aurait pas laissé aux portes des gens (mendier). || *De la mine până aicĭ drumul e cam lung*, le chemin est un peu long de chez moi jusqu'ici. || *Primesce aceasta de la mine*, reçois ceci de ma part. || *Me aşteptam la o altă resplată de la tine*, je m'attendais à une autre récompense de ta part. || *E dat la beutură*, il est adonné à la boisson. || *E negru la suflet*, il a l'âme méchante. || *E alb la faţă*, il est blanc de visage. || *Bea la vin până ce cade beat*, il boit du vin jusqu'à ce qu'il tombe ivre. || *E copt la minte*, il a l'esprit mûr. || *Căcĭ va muri când nu va avea la ce trăi* (M. Emin.), car il mourra quand il n'aura plus pour quoi vivre. || *A-seară juraĭ la cruce* (P. Pop.), hier soir tu jurais sur la croix. || *Erau toţĭ la un cuvînt*, ils étaient tous d'accord. || *(anc.) Iemêndu-se să nu se scoale ţara asupra luĭ cum s'au sculat la Duca* (Chr. Anon.); craignant que le pays ne se révoltât contre lui comme il s'était révolté contre Douca. || *La săptămână ĭ-au venit şi mazilia* (N. Costin), au bout d'une semaine est arrivée sa destitution.

LA (a), *v.* 1° *(anc.)* laver. || 2° *[Ban.]* laver. || 3° laver la tête. || 1° *Faţa ta o la* (Ev. Cor.), lave ton visage. || 3° *Eu 'l lau şi el se rade*, je lui lave la tête et lui se rase. || *Ia să-mĭ laĭ copilaşiĭ şi să-i hrănescĭ* (I. Creanga), débarbouille mes enfants et donne leur à manger. || *Puse oala să te lea* (P. Pop.), il mit le pot à chauffer pour te laver la tête. || *Du-te jos să te laĭ, să te pieptenĭ* (I. Năd.); descends te laver la tête, te peigner.

Conj. *Ind. pr.* lau, laĭ, lă. — *Imparf.* lam. — *Pas. déf.* lăui, lauşĭ, lău. — *Pl. q. parf.* lăusem. — *Fut. pr.* voiu la. — *Cond. pr.* aş la. — *Impér.* la, laţi. — *Subj. pr.* să lau, să laĭ, să lae. — *Inf. pr.* a la. — *Part. pr.* lăud. — *Part. pas.* lăut.

LABĂ, s. *f.* 1° patte. || 2° *(fam.)* main. || 1° *Laba câineluĭ*, la patte du chien. || *Dă laba,*

donne la patte. || 2° *Uite ce labă are* ! Regarde moi quelle patte il a (quelle grosse main)! || **Loc.** *A pus botul pe labe*, on lui a rivé son clou. || *'L ține în labă*, il le tient dans ses pattes.

PLUR. *sans art.* labe; — *avec l'art.* labele.

LĂBĂRȚA (a), *v. imp.* relâcher, détendre.

CONJ. *Ind. pr.* lăbărtează — *Inf. pr.* a lăbărța. — *Part. pr.* lăbărțând. — *Part. pas.* lăbărțat.

LABARȚA (a se), *vr.* se relâcher, détendre, s'avachir. || déborder. || *Riul s'a lăbărțat*, la rivière a débordé.

LABARȚARE, *s. f.* action de relâcher, de détendre, de se relâcher, de s'avachir. || action de déborder.

LABARȚAT, *adj.* lâche, détendu, relâché, avachi, flasque. || débordé. || *(au fig.)* débraillé || *Are gura labărțata* (A. PANN), il a les lèvres pendantes, les lèvres molles.

F. GRAM. *f. s.* lăbărțată; — *m. pl.* lăbărțați; — *f. pl.* labărțate.

LABA URSULUÍ, *s. comp.* berce *(bot.)*.

LABIAL, *adj.* labial.

F. GRAM. *f. s.* labială; — *m. pl.* labiali; — *f. pl.* labiale.

LABIRINT, *s. n.* labyrinthe, dédale.

PLUR. *sans art.* labirinte, — *avec l'art.* labirintele.

LABORATORIU, *s. n.* laboratoire.

PLUR. *sans art.* laborat rie; — *avec l'art.* laboratoriele.

LABOS, *adj.* patte, qui a de grosses pattes. || *Câine labos*, patraud.

F. GRAM. *f. s.* laboasă; — *m. pl.* laboși; — *f. pl.* laboase.

LABRUȘCA, *s. f.* V. lăuruşca.

1. **LAC**, *s. n.* lac, nappe d'eau, étang, marais, mare, flaque d'eau, gâchis. || *Când seaca lacul se vede pescele*, quand l'étang se dessèche on voit les poissons. || *Un lac de apă*, une flaque d'eau. || *A căzut într'un lac de sânge*, il est tombé dans une mare de sang. || **Loc.** *A cădea din lac în puț*, tomber de Charybde en Scylla, tomber d'un mal dans un pire. || *Am scăpat de dracul și am dat peste lacul*, je suis tombé d'un mal dans un pire.

2. **LAC**, *s. n.* 1° vernis. || 2° laque. || *Ghete de lac*, bottines vernies.

PLUR. *sans art.* lacuri;—*avec l'art.* lacurile.

3. **LAC**, *s. n.* petite pièce de terre. || *S'a dus să vază un lac de malaiu ce 'l avem pe marginea unuĭ iaz* (P. ISPIR.), il est allé voir une petite pièce de maïs que nous avons sur les bords d'un bief.

LĂCAȘ, *s. n.* demeure, habitation, logis, gîte. || *Lăduri era lăcașul, vezduhul coperimînt* (P. MUMUL.); des forêts étaient leur demeure, le ciel leur abri. || *Sfânt lăcaș*, sainte demeure (se dit d'une église, d'un monastère, etc).

PLUR. *sans art.* lăcașuri; — *avec l'art.* lăcașurile.

LACAT, *s. n.* cadenas. || *A pus lacăt la ușă*, il a mis le cadenas à la porte, il a fermé la porte au cadenas. || *Când vreĭ să vorbeșĭ, la gura să aĭbĭ lacăt și măsură;* quand tu veux parler, fais-le avec discrétion et mesure.

PLUR. *sans art.* lacăte; — *avec l'art.* lacătele.

LACATĂ, *s. f. [Mold. et Trans.]* V. lacăt.

LACATUȘ, *s. m.* serrurier, taillandier.

PLUR. *sans art.* lăcătuși; —*avec l'art.* lăcătușii.

LACATUȘĂRIE, *s. f.* serrurerie, taillanderie.

PLUR. *sans art.* lăcătușării; — *avec l'art.* lăcătușăriile.

LACHERDA, *s. f.* thon *(ichtyol.)*.

LACHEU, *s. m.* laquais.

PLUR. *sans art.* lachei; — *avec l'art.* lacheiĭ.

LACOM, *adj.* qui désire ardemment, qui convoite, plein de convoitise. || avide, rapace. || vorace, glouton, goulu, gourmand, insatiable. || *Firea neamului e lacom la înnoiturĭ* (MIR. COST.), c'est dans le caractère de la race (Moldave) d'aimer les changements (de princes). || *Lacom de banĭ*, cupide. || *Lacom de glorie*, avide de gloire. || *Ce apă lacomă!* (DELAVR.) Quelle onde avide! (qui a englouti tant de gens). || *Șerban Vodă a fost lacom la sânge* (N. COSTIN), le prince Sherban était avide de sang.

F. GRAM. *f. s.* lacomă; — *m. pl.* lacomĭ; — *f. pl.* lacome.

LACOM, *adv.* V. lacomesce. || *A mânca lacom*, manger gloutonnement.

LĂCOMESCE, *adv.* avidement, avec rapacité, cupidement, gloutonnement, goulûment, avec voracité. || *Ce mănâncă așa lăcomesce?* Pourquoi mange-t-il si gloutonnement?

LACOMI (a), *v.* désirer ardemment, convoiter. || *Cine lacomește să apuce cele străine, pierde și ale sale* (N. MUSTE), celui qui convoite le bien d'autrui, perd aussi le sien.

CONJ. *Ind. pr.* lăcomesc. — *Imparf.* lăcomiam. — *Pas. def.* lăcomii. — *Pl. q. parf.* lăcomisem. — *Fut. pr.* voiu lăcomi. — *Cond. pr.* aș lăcomi. — *Impér.* lăcomește, lăcomiți — *Subj. pr.* să lăcomesc, să lăcomești, să lăcomească — *Inf. pr.* a lăcomi — *Part. pr.* lăcomind.—*Part. pas.* lăcomit

LACOMI (a se), *vr.* convoiter ardemment, montrer de la rapacité, de la cupidité.

LĂCOMIE, *s. f.* convoitise. || avidité, voracité, gloutonnerie, gourmandise. || acharnement. ||

Lăcomie de bani, cupidité, rapacité. || *Vĕzênd cum Duca Vodă şi au lărgit măincle spre lăcomie* (N. COSTIN), en voyant comme le prince Douca étendait ses mains rapaces (à quel point il poussait la rapacité). || *Şi cu lacomie gonind pe ostaşii lui Diocleţian* (ŞINCAI), et ils poursuivaient avec acharnement les troupes de Dioclétien. || *Flămînzi, mâncau cu atîta poftă şi lăcomie încât ar fi dat gust şi celui mai ghiftuit de toate bunătăţile* (S. NAUD.); affamés, ils mangeaient avec tant d'appétit et de gloutonnerie qu'ils eussent tenté l'homme le plus gavé des meilleures choses || **Loc.** *A calca in gura lăcomiei*, prendre sur soi-même, faire un grand effort sur soi-même pour se décider à une chose qu'on a de la peine faire.

LACOMIRE, *s. f.* action de désirer ardemment, de convoiter.

LACONESC, *adj. (anc.)* laconique, concis (à la façon des habitants de la Laconie). || *Voroava laconească* (CANTEM.), le discours laconique.

F. GRAM. *f. s.* laconească; — *m. et f. pl.* laconeşti.

LACONIC, *adj.* laconique, bref, concis.

F. GRAM. *f. s.* laconică; — *m. pl.* laconici; — *f. pl.* laconice.

LACONIC, *adv.* laconiquement.

LACONISM, *s. n.* laconisme.

LACOS, *adj.* rempli de lacs, d'étangs, de mares, de flaques d'eau.

F. GRAM. *f. s.* lacoasă; — *m. pl.* lacoşi; — *f. pl.* lacoase.

LACOVIŞTE, *s. f.* mare, flaque d'eau.

LACRĂ, *s. f.* 1° coffre. || 2° châsse. || 1° *N'are bani in lacră* (GR. JIP.), il n'a pas d'argent dans son coffre. || 2° *Lacra sfintei*, la châsse de la sainte.

PLUR. *sans art.* lacre; — *avec l'art.* lacrele.

LACRAMĂ, *s. f.* V. **lacrimă**.

LACRAMA (a), *v.* V. **a lăcrima**.

LACRIMĂ, *s. f.* larme, pleur. || *Multe lacrimi am versat*, j'ai versé beaucoup de larmes. || *Se ruga cu lacrimile in ochi*, il suppliait avec des larmes. || *Versa lacrimi fierbinţi*, il pleurait à chaudes larmes. || *Cu lăcrimile in ochi cât pumnul* (COL. LUI TRAJAN), avec de grosses larmes dans les yeux. || *A versa lacrimi şi amară*, verser toutes ses larmes.

PLUR. *sans art.* lacrimi; — *avec l'art.* lacrimile.

LACRIMA (a), *v.* verser des larmes, pleurer, larmoyer. || *Tot norodul, cu mic cu mare, lacrima şi plângea după acel Domn ca după un tată* (N. MUSTE); tout le peuple, grands et petits, pleurait ce prince comme un père et se lamentait de son départ. || *Incepu Greaca a ofta şi a lăcrima* (N. FILIM.), la Grecque se mit à soupirer et à pleurer. || *Căne mănâncă ceapă şi nu lacrimează?* (GOL.) Qui mange de l'oignon et ne larmoie pas?

CONJ. *Ind. pr.* lacrimez. — *Inf. pr.* a lacrima. — *Part. pr.* lacrimând. — *Part. pas.* lacrimat.

LACRIMAL, *adj.* lacrymale. || *Glandele lacrimale*, les glandes lacrymales.

F. GRAM. *f. s.* lacrimală; — *m. pl.* lacrimali; — *f. pl.* lacrimale.

LĂCRIMĂROS, *adj.* pitoyable.

F. GRAM. *f. s.* lăcrimăroasă; — *m. pl.* lăcrimăroşi; — *f. pl.* lăcrimăroase.

LĂCRIMĂTOR, *adj.* triste, désolant, déplorable, larmoyant. || *Au zugrăvit starea ţĕrei cu un chip lacrimător* (BELD.), il a dépeint l'état du pays comme étant déplorable.

F. GRAM. *f. s.* lăcrimătoare; — *m. pl.* lăcrimători; — *f. pl.* lăcrimătoare.

LĂCRIMĂTURĂ, *s. f.* larmoiement.

1. **LĂCRIMIOARĂ**, *s. f. dim. de* **lăcrimă**.

2. **LĂCRIMIOARĂ**, *s. f.* muguet, lis des vallées *(bot.)*.

PLUR. *sans art.* lăcrimioare; — *avec l'art.* lăcrimioarele.

LĂCRIMIŢA, *s. f.* majenthenum *(bot.)*

LĂCRIMOS, *adj.* larmoyant, plein de larmes. || *Are ochii lăcrimoşi*, il des yeux larmoyants.

F. GRAM. *f. s.* lăcrimoasă; — *m. pl.* lăcrimoşi; — *f. pl.* lăcrimoase.

LACRIMUŢĂ, *s. f. dim. de* **lacrimă**.

LĂCUI (a), *v.* V. **a locui**.

LACUNĂ, *s. f.* lacune. || V. **lipsă**.

PLUR. *sans art.* lacune; — *avec l'art.* lacunele.

LĂCUSTĂ, *s. f.* sauterelle. || *Lăcustă călătoare*, criquet voyageur.

PLUR. *sans art.* lăcuste; — *avec l'art.* lăcustele.

LACUSTRU, *adj.* lacustre. || *Locuinţele lacustre*, les habitations lacustres.

F. GRAM. *f. s.* lacustră; — *m. pl.* lacustri; — *f. pl.* lacustre.

1. **LADĂ**, *s. f.* caisse, coffre, malle. || *Ladă de drum*, malle. || *Ladă de fier*, coffre-fort. || **Loc.** *Ladă la mine, cheia la dinsul; (litt.* le coffre chez moi, la clé chez lui), quelle sécurité ai-je? || *Ce e pe dinsul acvea şi in ladă* (A. PANN), il n'a que ce qu'il a sur lui.

2. **LADĂ**, *s. f.* foyer (du poêle).

PLUR *sans art.* lăzi; — *avec l'art.* lăzile.

LĂDIŞOARĂ, *s. f. dim. de* **ladă**.

LĂDIŢĂ, *s. f. dim. de* **ladă**.

PLUR. *sans art.* lădiţe; — *avec l'art.* lădiţele

LADOIŬ, *s. n.* grande caisse, grand coffre, grande malle.

LĂDUNCĂ, *s. f. (anc.)* giberne, cartouchière.

LAE, *adj.* V. **laie**.

LAF, *s. n.* bavardage, babil, jacasserie. || *(au pl.)* propos inutiles, balivernes. *Își pierd toată vremea cu lafuri*, ils perdent tout leur temps en balivernes. || *A spune la lafuri*, dire des riens. || *Ne laie la lafuri de felul acmător* (C. Boll.), il nous conte des balivernes de ce genre. || *Avea pofta de lafuri*, il avait envie de dire des riens.

Pluр. *sans art.* lafuri ; — *avec l'art.* lafurile.

LAFAET, *adj.* fanfaron, vantard. V. lăfaiat.

LAFAGIU, *s. m.* bavard, babillard, jacasseur, qui tient des propos inutiles, qui dit des balivernes.

Pluр. *sans art.* lafagi, — *avec l'art.* lafagii.

LAFÁI (a), *v.* jacasser.

LĂFAI (a se), *v. [Mold.]* se coucher, s'étendre, se prélasser, s'étaler, se vautrer. || *Unde mi găsi pe baba lăfăindu-se pe o canapea* (N. Bogd.), où j'ai trouvé la vieille qui se prélassait sur un canapé. || *(Ogradă) în care se lafaiau o sumedenie de gâscă* ; une cour où s'ébattaient une foule de volatiles.

Conj. *Ind. pr.* me lăfăesc. — *Imparf.* me lăfăiam. — *Pas. déf.* me lăfăiai. — *Pl. q. parf.* me lafăisem. — *Fut. pr.* mi voiu lăfăi. — *Cond. pr.* mi'aș lăfăi. *Impér.* lăfăiește-te, lafăiți-ve. — *Subj. pr.* să me lăfăiesc, să te lăfăiești, să se lăfăiască. — *Inf. pr.* a se lăfăi. — *Part. pr.* lăfăindu-se. — *Part. pas.* lafăit.

LAFAIARE, *s. f.* action de se coucher, de s'étendre, de se prélasser, de s'étaler, de se vautrer.

LAFAIAT, *adj.* couché, étendu, prélassé, étalé, vautré.

F. Gram. *f. s.* lăfăiată ; *m. pl.* lăfăiați ; — *f. pl.* lăfăiate.

LAFOI (a se), *v. [Mold.]* V. **a se lafai**. | *Cucoana cerceașe mai multă cât casa și se lafoia de sine stăpână* (S. Năd.), la cigogne avait cru aussi haute que la maison et elle s'étalait à sa guise.

LAGÂM, *s. n.* V. **lagum**.

LAGAR, *s. n.* camp, campement.

Pluр. *sans art.* lagăre ; — *avec l'art.* lagărele.

LAGÍ, *s. m. pl. (anc.)* Turcs établis en Moldavie où ils faisaient le commerce et imposaient leurs prix. || *Scrise și din partea pașei arătând către toți Lagi cum este porunca împărătească* (Ex. Kogăl.) ; il écrivit également de la part du pacha afin de faire savoir à tous les *Lagi* quel était l'ordre du Sultan.

On trouve dans les chroniques *Lagi* et *Lanț*.

LAGIVERDE, *adj. (anc.)* vert olive.

LAGONIȚA, *s. f. (anc.)* grenier, réservoir.

LAGUM, *s. n. (anc.)* trou de mine, mine, canal. || *Ne putând strica zidurile Sucaveĭ cu lagum* (N. Costin), ne pouvant faire sauter à la mine les murs de Suciava. || *Punând lagum iarbă de sineți pre sub zidurile cetăților le-au aruncat din temelie* (N. Costin), en mettant de la poudre dans des trous de mine sous les murs des forteresses il les fit sauter de fond en comble.

LAGUMGIU, *s. m. (anc.)* mineur, soldat qu'on employait à creuser une mine.

Pluр. *sans art.* lagumgii ; — *avec l'art.* lagumgii.

LAGUNA, *s. f.* lagune. | *Lagunele din Veneția*, les lagunes de Venise.

Pluр. *sans art.* lagune ; — *avec l'art* lagunele.

LÁHAI (a se), *v.* V. **a se lăfai**.

LAHANIU, *adj. (anc.)* vert (de la couleur du chou).

F. Gram. *f. s.* lahaniă ; — *m. et f. pl.* lahanii.

LAIBAR, *s. n.* 1° *[Trans.]* veste, jaquette (que portent les femmes à la campagne). | 2° *[Ban.]* gilet. || 3° *[Mold.]* houppelande (des juifs).

Pluр. *sans art.* laibăre ; — *avec l'art.* laibărele.

LAIBÁRAC, *s. n.* V. **laibar**.

LÁIC, *adj.* laïque. || V. **mirean**

F. Gram. *f. s.* laică ; — *m. pl.* laici, — *f. pl.* laice.

LAICER, *s. n.* tapis étroit et long, sans dessins, qu'on fabrique à la campagne. | *Lânuri laite fel de fel pentru scoarțe și laicere* (I. Creangă), des laines teintes de toutes couleurs pour les tapis à dessins et sans dessins.

LAICEZ, *s. n. [Suc.]* fronce sur une manche de chemise avec broderie de laine.

1 **LAIE**, *s. f.* troupe, horde, bande de tsiganes nomades. || *Ne a scăpat din mâinile acelei laie de cerșetori* (Ion Ghica), il nous a sauvés des mains de cette bande de mendiants.

2 **LAIE**, *adj. fém.* V. **laiu**.

LAIEȘ, *s. m. et adj.* tsigane nomade. || *Ne scoate din sat ca pe niște laieși* (I. Creangă), il nous expulse du village comme des bohémiens. || *Țigani laieși*, bohémiens nomades.

Pluр. *sans art.* laieși ; — *avec l'art.* laieșii.

LAINIC, *adj. et s. m. [Mold.]* paresseux, fainéant, flaneur. || *Așteptam cu neastâmpăr să ție un lainic de școlar de afară* (I. Creangă), j'attendais avec impatience qu'un flâneur d'écolier vint du dehors.

F. Gram. *f. s.* lainică, *m. pl* lainici ; *f. pl.* lainice.

LAINICI (a), *v. [Mold.]* paresser, fainéanter, flaner.

Conj. *Ind. pr.* laincesc. — *Inf. pr.* a lainici. — *Part. pr.* lainicind. — *Part. pas.* lainicit.

LAINICIE, *s. f. [Mold.]* paresse, fainéantise, flanerie.

LAIȚĂ, *s. f. [Mold.]* banc (dont les pieds sont fichés en terre). | *În tăunteu erau două laițe, un pat, etc.* ; à l'intérieur il y avait deux

baucs, un lit, etc. || **Loc.** *Vede te aș întins pe laițĭ!* Je voudrais te voir mort! Puissé-je te voir mort!

LAIU, *adj.* noir. || *Și maĭ albe și maĭ lăĭ* (T. SPER.), et plus blanches et plus noires. || *Nu știe nicĭ ce e laie nicĭ ce e bălaie*, il ne sait ni ce qui est noir, ni ce qui est blanc. || *Să nu spuneți nicĭ laie nicĭ balaie* (I. CREANGĂ), vous ne direz ni blanc ni noir.

F. GRAM. *f. s.* laie; — *m. et f. pl.* lăĭ.

LAJĂ, *s. f.* [*Trans.*] change, agio.

LAJĬ, *s. m. pl.* V. **Lagi.**

LALĂI (a), *v.* 1° parler pour ne rien dire. || 2° fredonner, chantonner.

CONJ. *Ind. pr.* lălăesc. — *Inf. pr* a lălăi. — *Part. pr.* lălăind. — *Part. pas.* lălăit.

LALĂIALĂ, *s. f.* V. **lălait.**

LALĂIRE, *s. f.* action de fredonner, de chantonner. || fredonnement, chantonnement.

LĂLĂIT, *s. n.* fredonnement, chantonnement.

LĂLAIT, *part. pas. de* lălăi.

LĂLAITURĂ, *s. f.* V. **lalăit.**

LĂLĂLAU, *s. m.* musard, badaud.

PLUR. *sans art.* lălălăĭ; — *avec l'art.* lălălăiĭ.

LALANGHITA, *s. f.* pâtisserie assez semblable aux beignets.

LĂLĂU, *s. m. et adj.* grand bêta, long et l'air godiche, déguingandé. || *O slujnică urîtă și lălaie*, une servante laide et déguingandée.

F. GRAM. *f. s.* lălăie; — *m. et f. pl.* lălăĭ.

LALEA, *s. f.* tulipe.

PLUR. *sans art.* lalele; — *avec l'art.* lalelele.

LĂMĂIE, *s. f.* citron. || *Florĭ de lamăie*, fleur de citronnier (*plus usité pour* fleur d'oranger).

PLUR. *sans. art.* lămăiĭ; — *avec. l'art.* lămăiile.

LĂMĂIER, *s. m.* marchand de citrons. || *Porunci să nu maĭ umblă nicĭ un lămăier* (A. PANN), il ordonna qu'on ne laissât plus circuler un seul marchand de citrons.

PLUR. *sans art.* lămăieri; — *avec l'art.* lămăierii.

LĂMĂIȚĂ, *s. f.* citronnelle *(anc.)*.

PLUR. *sans art.* lămăițe; — *avec l'art.* lămăițele.

LĂMĂIU, *s. m.* citronnier.

PLUR. *sans art.* lămăiĭ; — *avec l'art.* lămăiiĭ.

LĂMÂNIU, *adj.* couleur citron.

F. GRAM. *f. s.* lămânie; — *m. et f. pl.* lămâniĭ.

1. **LAMBA**, *s. f.* moulure, rainure, feuillure, coulisse *(t. de menuis.)*.

2. **LAMBĂ**, *s. f.* pièce de bois sur laquelle viennent s'attacher les palonniers.

3. **LAMBĂ**, *s. f.* [*Mold.*] corde ou chaîne qui, dans le chariot, relie la tête de l'essieu à une partie de la flèche (V. **car**, *Vol 5*).

LAMBAR, *s. m.* guillaume, mouchet, feuilleret, rabot pour faire les moulures.

LAMBUI (a), *v.* raboter avec le feuilleret, faire des moulures.

LA-ME-MAMĂ, *s. m.* [*fam.*] nigaud, bénet. || *Dacă găsesce cre-un la-mĕ-mamă* (A. PANN), s'il rencontre quelque nigaud. || *Era un la-mĕ-mamă* (I. CREANGĂ), c'était un bécet.

LAMINA (a), *v.* laminer.

CONJ. *Ind. pr.* laminez. — *Inf. pr.* a lamina. — *Part. pr.* laminând. — *Part. pas.* laminat.

LAMINARE, *s. f.* action de laminer. || laminage.

LAMINAT, *adj.* laminé. || *Fĭer laminat*, fer laminé.

F. GRAM. *f. s.* laminată; — *m. pl.* laminați; — *f. pl.* laminate.

LAMOSTE, *s f.* douleurs abdominales, coliques, tranchées (chez les petits enfants).

LAMPĂ, *s. f.* lampe.

PLUR. *sans art.* lămpi; — *avec l'art.* lămpile.

LAMPAGIU, *s. m.* lampiste.

PLUR. *sans art.* lampagiĭ; — *avec l'art.* lampagiiĭ.

LAMPION, *s. n.* lampion.

PLUR. *sans art.* lampioane; — *avec l'art.* lampioanele.

LAMPIST, *s. m.* lampiste. || V. **lampagiŭ.**

PLUR. *sans art.* lampiști; — *avec l'art.* lampiștiĭ.

1. **LAMURĂ**, *s. f.* ce qu'il y a de meilleur dans une chose, la fleur. || essence, élite. || *Lamura făineĭ*, fleur de farine.

2. **LĂMURA**, *s. f.* amidon.

LAMURI (a), *v.* épurer, clarifier, éclaircir, démêler, élucider, débrouiller, définir, expliquer, tirer au clair.

CONJ. *Ind. pr.* lămuresc, lămurescĭ, lămurește. — *Imperf.* lămuriam. — *Perf. déf.* lămuriĭ. — *Pl. q. parf.* lămurisem. — *Fut. pr.* voiu lamuri. — *Cond. pr.* aș lămuri. — *Impér.* lămurește, lămuriți. — *Subj. pr* să lămuresc, să lămurescĭ, să lămurească. — *Inf. pr.* a lămuri. — *Part. pr.* lămurind. — *Part. pas.* lămurit.

LĂMURI (a se), *rr.* s'épurer, se clarifier, s'éclaircir, se démêler, s'élucider, se débrouiller, se tirer au clair. || *Banul, ca metalul în foc, cu nevoile se lămurește* (CANTEM.); l'homme bon, comme le métal au feu, s'épure dans l'adversité. || *Aurul în foc se lămurește*, l'or se purifie dans le feu. || *Numaĭ aripele timpuluĭ, prin resultatele ce se lămuresc maĭ apoĭ, spulberă cu încetul asemenea pleavă și limpezesc, pentru ochiĭ cutorimeĭ, faptele adevărat demne de laudă* (A. ODOB.); seule, l'aile du temps, par les résultats qui apparaissent plus

tard, dissipe tout doucement cette ombre et montre clairement, aux yeux de l'avenir, les faits véritablement dignes d'éloge. || *La urma urmei, s'a lămurit lucrul*; en fin de compte, la chose s'est expliquée, a été tirée au clair.

LĂMURIRE, *s. f.* action de clarifier, d'éclaircir, de démêler, d'élucider, de débrouiller, de définir, d'expliquer. || explication. || *N'am nevoie de alte lămuriri*, je n'ai pas besoin d'autres explications.

PLUR. *sans. art.* lămuriri; — *avec l'art.* lămuririle.

LĂMURIT, *adj.* pur, clair, clarifié, éclairci, démêlé, élucidé, débrouillé, distinct, manifeste, palpable. || *Cu cât mai mult în oală fierbe aurul, cu atît mai lămurit arată* (CANTEM.); plus l'or bout dans le creuset, plus il devient pur. || *Şi este drept la suflet, la cuget lămurit* (D. OLLAN.); et il a le cœur droit et l'esprit clair.

F. GRAM. *f. s.* lămurită; — *m. pl.* lămuriţi; — *f. pl.* lămurite.

LĂMURIT, *adv.* clairement, distinctement, manifestement.

LAMURITOR, *adj.* qui éclaircit, qui élucide, manifeste. || *Arătând dovezi lămuritoare* (A. DONICI), apportant des preuves manifestes.

F. GRAM. *f. s.* lămuritoare; — *m. pl.* lămuritori; — *f. pl.* lămuritoare

1. **LAN**, *s. n.* *[Mold.]* très grande pièce de terre ensemencée avec la même espèce de semence, champ. || *Lan de grîu*, champ de blé. || *Mergînd aşa, a eşit într'o cîmpie unde secerau trei fete la un lan de grîu* (I. G. SBIERA); en allant ainsi, il arriva dans une plaine où trois jeunes filles moissonnaient dans un champ de blé. || *Cîmpia pare un lan de diamanturi ce scîrţîie sub picioare*, la plaine semble un champ de diamant qui craque sous les pieds. || *Cum grindina cazînd sfărimă un lan gătit de secerîş* (I. NENIŢ.), comme la grêle détruit un champ prêt à être moissonné.

PLUR. *sans art.* lanuri; — *avec l'art.* lanurile.

2. **LAN**, *s. n.* corde qui sert à rattacher au timon les palonniers pour les chevaux de volée.

LÂNA, *s. f.* laine. || *Lână bărsană*, laine rillard. || *Lână proastă*, jarée, jettice. || *Lână toarsă*, laine filée. || *Lână flocoasă*, grappe. || *Lână ţigaie*, laine prime. || *Lână stopasa*, laine seconde. || *Lana codana*, laine de la queue. || *Lână neropsită*, laine beige. || *Lâna cu bumbac*, laine et coton. || *Lână în lână*, tout laine. || *Lâna broscărească* ou *lâna de broasce*, V. lâna broscei.

[ANT. PANN emploie *lâna* dans le sens de «poils». Il dit en parlant de chiens: *Lupii le vîntura pe sus lâna*, le loups faisant voler dans les airs leurs poils.]

LÂNA-APEI, *s. comp. f.* flanelle d'eau *(bot.)*.

LANA-BROASCEI, *s. comp.* conferve *(bot.)*.

LÂNAR, *s. m.* lainier, ouvrier en laine, marchand de laine.

PLUR. *sans art.* lânari; — *avec l'art.* lânarii.

LÂNĂRIE, *s. f.* 1° lainerie, filature de laine. || 2° lainage.

LÂNĂRIŢĂ, *s. f.* 1° filage *(bot.)*. || 2° porte laine, lin sauvage *(bot.)*.

LANCE, *s. f.* lance. || *Ce purta o lance lungă pe Tătari ca să împungă* (I. NENIŢ.), qui portait une longue lance pour transpercer les Tartares.

LÂNCED, *adj.* languissant, abattu, las, faible, débile. || *Răspunse cu o voce lîncedă* (N. FILIM.), il répondit d'une voix languissante. || *O poveste cam lîncedă* (V. A. UR.), un récit un peu languissant.

F. GRAM. *f. s.* lîncedă; — *m. pl.* lînceji; — *f. pl.* lîncede.

LÂNCEZEALA, *s. f.* langueur, abattement, lassitude, dépérissement.

LÂNCEZI (a), *v.* languir, être maladif, être valétudinaire, traîner, dépérir, rester dans l'inaction. || *Ea începu a lîncezi*, elle commença à dépérir. || *Îmi lîncezeşcî înlănţuită* (I. NENIŢ.), tu languis dans les fers.

CONJ. *Ind. pr.* lîncezesc. — *Imparf.* lîncezîam. — *Pas. déf.* lîncezii. — *Pl. q. parf.* lîncezisem. — *Fut. pr.* voiu lîncezi. — *Cond. pr.* aş lîncezi. — *Impér.* lîncezeşte, lîncezeşti. — *Subj. pr* să lîncezesc, să lîncezeşci, să lîncezească. — *Inf. pr.* a lîncezi. — *Part. pr.* lîncezind. — *Part. pas.* lîncezit.

LÂNCEZIME, *s. f.* langueur, faiblesse, abattement, lassitude.

LÂNGEZIRE, *s. f.* action de languir, de traîner, de dépérir.

LÂNCEZIT, *part. pas. de* a lîncezi.

LANCOŞ, *adj.* *[Trans.]* fier, hautain, superbe.

LANDRA, *s. f.* bruit, tapage, vacarme.

LÂNGA, *adv.* près, à côté de, auprès de, proche de, contre. || *Vino lîngă mine*, viens près de moi. || *Se dete pe lîngă dînsul binişor*, il s'approcha de lui tout doucement.

LÂNGĂ (pe —), *loc. adv.* près de, auprès de, en comparaison de, en outre, outre. || *Ceea ce am făcut pentru tine nu e nimic pe lîngă ce ai făcut pentru mine*, ce que j'ai fait pour toi n'est rien en comparaison de ce que tu as fait pour moi. || *Pe lîngă aceasta*, outre cela.

LANGAVI (a), *v.* sculpter des festons.

CONJ. *Ind. pr.* langavesc. — *Inf. pr.* a langavi. — *Part. pr.* langavind. — *Part. pas.* langavit.

LANGAVIE, *s. f.* feston, guirlande.

1. **LANGOARE**, *s. f.* *[Ane.]* langueur.

2. **LÂNGOARE**, *s. f.* typhus. || *Au căzut în lîngoare, care boala îndată au priceput doftorul* (MIR. COSTIN); il fut pris du typhus, maladie que le médecin reconnut aussitôt.

LÀNOS, *adj.* laineux, lanugineux, lainé, plucheux. || *Oaia lănoasă şi lăptoasă*, brebis qui donne beaucoup de laine et beaucoup de lait.

F. GRAM. *f. s.* lănoasă ; — *m. pl.* lănoşi : — *f. pl.* lănoase.

LANSCHENET, *s. n.* lansquenet (jeu de cartes).

LANŢ, *s. n.* chaine, fer. || *În lanţuri*, dans les fers. || *Lanţ de ceasornic*, chaine de montre. || *Lanţ de gât*, chaine de cou, collier. || *Lanţ de roată*, chaine d'enrayure. || *Lanţ de 10 stânjeni*, ancienne mesure de longueur (en Valachie = 19m 67; — en Moldavie = 22m 30).

PLUR. *sans art.* lanţuri ; — *avec l'art.* lanţurile.

LANTEŢI, *s. pl.* [*Gorj.*] voliges.

LANŢETA, *s. f.* lancette.

PLUR. *sans art.* lanţete ; — *avec l'art.* lanţetele.

LANŢI, *s. pl.* riz de veau.

LANŢUG, *s. n.* V. lanţuh. || *Paveau lanţugurile de gîtul copoilor* (ION GHICA), il passaient des colliers au cou des liniers.

LANŢUH, *s. n.* [*anc.*] chaine, fer. || *Cu lanţuje legate* (CANTEM.), attachées avec des chaînes. || *În lanţuhul dragostelor legat vezându-me* (CANTEM.), en me voyant pris dans les chaînes de l'amour.

PLUR. *sans art.* lanţuje ; — *avec l'art.* lanţujele.

LÀNŢUI (a), V. a înlănţui.

LANŢUJEL, *s. n.* chaînette. || *A scoate lanţujelul*, déchaîner.

LANŢUŞ, *s. f.* chaînette.

PLUR. *sans art.* lănţuşe ; — *avec l'art.* lănţuşele.

LA-O-L'ALTA, *loc. adv.* ensemble.

LAPIDAR, *adj. et s.* lapidaire.

F. GRAM. *f. s.* lapidară ; — *m. pl.* lapidari ; — *f. pl.* lapidare.

LAPOVIŢA, *s. f.* pluie mélangée de neige.

LAPTACIU, *s. n.* filet pour prendre le gros poisson.

LAPTAGIU, *s. m.* [*Mold.*] laitier.

PLUR. *sans art.* laptagii ; — *avec l'art.* laptagii.

LAPTAR, *s. m.* laitier.

PLUR. *sans art.* lăptarii ; — *avec l'art.* lăptarii.

LAPTAREASĂ, *s. f.* laitière.

PLUR. *sans art.* lăptărese ; — *avec l'art.* lăptăresele.

1 **LAPTE**, *s. n.* lait. || *Lapte dulce*, lait. || *Lapte fiert*, lait bouilli. || *Lapte crud*, lait non bouilli. || *Lapte bătut*, babeurre. || *Lapte coăsit*, lait caillé. || *Lapte afumat*, fromage fumé. || *Alb ca laptele*, blanc comme le lait. || *Dinţi de lapte*, dents de lait. || **Loc** *A poftit şi el la lapte de bou*, il a voulu attraper la lune avec ses dents, il a demandé la lune. || *Bine ar fi, dacă ar fi, toate cu lapte câte le spui* (CONV. LIT.) ; il serait bien, si cela était, que tout ce que tu dis fût vrai.

2. **LAPTE**, *s. m.* latex, suc laiteux de certaines plantes. || germe laiteux des céréales encore vertes. || *Sunt orzele coapte, sunt grînele 'n lapte* (P. POP.) ; les orges sont mûres, les blés sont encore verts.

LAPTELE CÂINELUĬ, *s. comp.* || V. laptele lupului.

LAPTELE CUCULUĬ, *s. comp.* euphorbe éclaire *(bot.)*.

LAPTELE LUPULUĬ, *s. comp.* lait de louve *(bot.)*.

LĂPŢĬ, *s. m. pl.* laitance, laite.

LĂPTIŞOR, *s. n. dim. de* lapte. || *Cu ce 't adapă ? Tot cu laptişor de iapă* (P. POP.) Avec quoi l'abreuve-t-il ? Rien qu'avec du lait de jument.

LAPTOC, *s. n.* auge d'un moulin, conduit qui amène l'eau sur les roues, rayère. || *Vede câteva gaine bând apă pe lângă lăptoc* (A. DONICI), il voit quelques poules qui buvaient près du conduit du moulin. || *Începea a-ĭ ţîşni apa pe nări şi pe urechĭ ca pe nisce lăptoace de morĭ* (I. CREANGĂ), l'eau se mettait à jaillir de ses narines et de ses oreilles comme du conduit d'un moulin.

PLUR. *sans. art.* lăptoace ; — *avec. l'art.* lăptoacele.

LAPTOS, *adj.* laiteux. || qui donne du lait. *O vacă lăptoasă*, une vache bonne laitière.

F. GRAM. *f. s.* lăptoasă ; — *m. pl.* lăptoşi ; — *f. pl.* lăptoase.

LAPTUCĂ, *s. f.* laitue *(bot.)*.

PLUR. *sans art.* lăptucĭ ; — *avec l'art.* lăptucile.

LAPTUGA, *s. f.* V. laptucă.

LĂPTURĬ, *s. f.* laitage, et tout ce qui est fait avec le lait.

LĂPUŞ, *s. m.* fleur de coucou, lamprette, amourette des prés *(bot.)*.

LARD, *s. n.* [*Trans.*] lard (mais seulement quand le lard est très gras).

LARG, *adj.* large, ample, vaste, spacieux, commode. || **Loc.** *Are mâna largă*, il a la main large, (il est généreux *ou* il est prodigue).

F. GRAM. *f. s.* largă ; — *m. et f. pl.* largĭ.

LARG, *s. n.* largeur, ampleur, étendue, espace. || *În largul cerului*, dans l'étendue du ciel. || **Loc.** *A trăi din larg*, vivre largement. || *Daţi-i larg*, faites-lui place. || *A fi la largul seu*, être à son aise, avoir ses coudées franches. — *Acum e la largul eĭ şi eu la strîntul meu*, elle a maintenant ses coudées franches et moi je suis dans mes petits souliers.

LARG (pe —), *loc. adv.* largement, avec ampleur, compendieusement. || *Mai pe larg*, avec plus de détails, plus complètement.

LARGI (a), *v.* élargir, agrandir, rendre plus

ample, étendre, évaser, échancrer. *Largind în ochiĭ-ĭ al lumei orizon* (V. Alex.), élargissant à tes yeux l'horizon du monde.

Conj. *Ind. pr.* lărgesc. — *Inf. pr.* a lărgi — *Part. pr.* lărgind. — *Part. pas.* lărgit.

LĂRGIME, *s. f.* largeur, ampleur, étendue.

LĂRGI (a se), *vr.* s'élargir, s'agrandir, devenir plus ample, s'étendre, etc.

LARGIRE, *s. f.* action d'élargir, d'agrandir, d'étendre, élargissement, agrandissement, extension.

LĂRGIT, *adj.* élargi, agrandi.

F. Gram. *f. s.* lărgită; — *m. pl.* lărgiţi; — *f. pl.* largite.

LARMĂ, *s. f.* bruit, tapage, vacarme. || *A face larmă*, faire du bruit, du tapage, || *Se întoarseră cu larma spre casă* (Al. Odob.), il revinrent bruyamment vers la maison. || *De ce faci aşa larmă?* Pourquoi fais-tu tant de vacarme?

LARMUI (a), *v.* faire du bruit, du tapage, du vacarme.

Conj. *Ind. pr.* lărmuesc. — *Inf. pr.* a lărmui. — *Part. pr.* lărmuind. — *Part. pas.* lărmuit.

LARVA, *s. f.* larve.

Plgi. *sans art.* larve; — *avec l'art.* larvele.

LAŞ, *adj.* lâche.

F. Gram. *f. s* laşă; — *m. pl.* laşi, — *f. pl.* laşe.

LASITATE, *s. f.* lâcheté.

LASA (a), *v.* laisser, quitter, abandonner, délaisser. *Lasă-me pe mine ici* laisse moi ici. || *Lasă casa tatalui tău şi urmează-ţi barbatul*, quitte la maison de ton père et suis ton mari. || *Lasa fraţii tăi*, quitte tes frères. *Lasă tot*, abandonne tout. || *Unde mergi şi cui ne laşi?* || (C. Konaki). Où vas-tu et avec qui nous laisses-tu? | *Nu te teme, dacă te-au adus Dumnezeu la mine, nu te voiu lăsa* (Ên. Kogăl.); sois sans crainte, si Dieu t'a conduit vers moi, je ne t'abandonnerai pas (je ne te laisserai pas dans l'embarras). || *Nu mă lăsa*, ne m'abandonne pas. || *L'a lăsat nevasta*, sa femme l'a quitté. || *L'au lăsat frigurile*, la fièvre l'a quitté. || *A lasa treaba de de azĭ pe mâine*, laisser pour demain le travail d'aujourd'hui. *A lasa sa cada*, laisser tomber. || *Lasa-l să intre*, laisse-le entrer. || *Lasa-o în pace*, laisse-la tranquille. || *De cine nu 'l laşi să moară, nu te lasa să trăeşci* (Gogl.); celui que tu empêches de mourir, ne te laisse pas vivre, (ce sont ceux qu'on oblige qui vous causent souvent les plus grands ennuis). || *A lasa ceva pe seama cuiva*, laisser quelque chose aux soins de quelqu'un. || Loc. | *Lasă pe mine*, fie-t-en à moi. || *Dar lasă*, mais laisse faire, attends un peu. | *Copilul lasă de supt* (S. Năd.), l'enfant cessa de téter. || *Mândria sa nu 'l lasa să meargă acolo*, sa fierté l'empêchait d'y aller. || *N'o lasa inima să creadă*, son cœur hésitait à croire. || *L'a ajutat cu ce l'a lăsat inima*, il l'a secouru avec ce qu'il a bien voulu lui donner (avec ce le cœur lui en a dit). || *A lăsa capul în jos*, baisser la tête. || *A lăsa buze*, faire la lippe. *De mişca frunza îşi lasu buza* (P. Pop.), si la feuille s'agite il fait la moue. | *A lăsa ochiĭ în jos*, baisser les yeux. *A lăsa ceva din mână*, laisser échapper quelque chose. || *A lăsa jos*, déposer par terre. || *Are de gând să ne lase sanătate* (I. Creangă), il a l'intention de nous quitter (il est sur le point de mourir). || *Lasă mai încet*, ne te presse pas tant. || *A lasa sânge*, saigner, pratiquer une saignée. || *A lăsa din preţ*, baisser le prix. || *N'a vrut să lase nimic*, il n'a rien voulu diminuer *et* il n'en a pas voulu démordre. | *A lăsa sec*, faire le dernier repas gras avant d'entrer en carême. || *A lăsa pe cineva în banii seĭ*, laisser quelqu'un faire ce qu'il veut, libre d'agir à son gré. || *Ve las cu bine*, bonsoir, adieu. || *A lăsa foculuĭ*, laisser au diable, tout quitter, tout abandonner. | *Un fel de »lasă-mĕ să te las»*, un indifférent.

Conj. *Ind. pr.* las, laşi, lasă. — *Imparf.* lăsam. — *Pas. déf.* lăsai. — *Pl. q. parf.* lăsasem. — *Fut. pr.* voiu lăsa. — *Cond. pr.* aş lăsa. — *Impér.* lasă, lăsaţi. — *Subj. pr.* să las, să laşi, să lase *et [Mold.]* să lese. — *Inf. pr.* a lăsa. — *Part. pr.* lăsând. — *Part. pas.* lăsat.

LASA (a se, a'şi), *vr.* laisser, quitter, abandonner. || se quitter, divorcer. || s'abandonner, renoncer. || se baisser, s'abaisser, descendre | plier, céder. || s'affaisser, fléchir, se détendre. || *Se lasă de toate*, il quitte tout. || *De ce 'şi a lăsat casa, nevasta şi copiĭ?* Pourquoi a-t-il abandonné sa maison, sa femme et ses enfants? || *Cum se lăsa Ipate de joc* (I. Creangă), dès qu'Ipate quitta la danse. || *S'au lasat*, ils ont divorcé. || *A se lăsa la voia întîmplăriĭ*, s'abandonner au hasard, au gré du sort. || *L'au rugat să se lase de a face călătoria aceasta*, ils le prièrent de renoncer à faire ce voyage. || *S'a lăsat de beţie*, il a renoncé à l'ivrognerie. || *A nu se lăsa*, ne pas céder, persister, tenir bon. *Nu te lăsa*, tiens bon. *Me las*, je cède, je me laisse faire. — *Cocoşul supărat nu se lăsă* (I. Creangă), le coq fâché ne céda pas. || *Toţi ochiĭ se lăsară pe talere* (C. Boul.), tous les yeux se baissèrent sur les assiettes. | *A se lasa jos*, descendre. *Şi tocmai când erau să se lase jos la scara palatuluĭ*, et juste au moment où ils allaient descendre devant l'escalier du palais. — *Cum vom ajunge, să te laşi jos şi eu sa me întorc, zise calul* (P. Ispir.); dès que nous arriverons, tu mettras pied à terre et moi je reviendrai, dit le cheval. | *Calul se urcă ca sageata şi se lasă asupra ei* (P. Ispir.), le cheval s'élève en l'air comme une flèche et redescend sur elle.

|| *Zmeul se lasa*, le cerf-volant commence à descendre. || *A se lasa in puț*, descendre dans le puits. || *A se lăsa in fund*, tomber au fond. || *Pămîntul se lăsa*, le sol s'affaissait. || *Arcul trăsurei se lăsase*, le ressort de la voiture avait cédé, avait fléchi. || *Grinda s'a lasat*, la poutre a fléchi. || *Fringhia s'a lasat*, la corde s'est détendue. || *Pădurea unde sageata se lăsase*, la forêt où la flèche était tombée. || Loc. *Noaptea se lăsă frig*, pendant la nuit il fit très froid. || *Se lăsase ger greu și Timișu înghițase* (Conv. Lit.); il avait gelé très fort et le Temesh était pris. || *S'a lăsat ceața*, le brouillard est tombé. || *Nu s'au lăsat cu atita* (En. Kogăln.), ils ne se contentèrent pas de cela. || *El nu se lăsă numai pe făgăduială*, il ne se contenta pas d'une promesse. || *După cuvinte s'au lăsat, viclenelor jurăminte s'au încredințat* (Cantem.); il a ajouté foi aux paroles, il s'est fié aux serments perfides. || *Mè las pre mărturia a toată Moldova* (N. Cost.), je m'en remets au témoignage de toute la Moldavie. || *El se lăsă pe un scaun*, il se laissa tomber sur une chaise. || *Când a fost mic a pătimit de rohii, 'i le a închis și pe semne s'au lăsat la ochi* (S. Nad.); quand il était petit il a eu des croûtes de lait, on les lui a fait passer et sans doute elles lui sont tombées sur les yeux. || *A se lăsa pe cineva*, se laisser tomber sur quelqu'un *et* s'en remettre à quelqu'un. || *Li se lasă a mânca*, elles ont envie d'en manger. — *Știu că ți se lasă*, je sais que tu en as envie.

LĂSARE, *s. f.* action de laisser, de quitter, d'abandonner, etc. || abandon, délaissement. || affaissement.

LĂSARE, *(anc.) p.* a lăsa. || *Au căutat a lăsare și puscile in munți* (Mir. Cost.), ils en furent réduits à abaudonner les canons dans les montagnes. || V. a lasa.

LĂSĂCIUNE, *s. f. (anc.)* séparation (Ev. Cor.).

LĂSAT, *adj.* laissé, quitté, abandonné. || baissé. || affaissé, détendu, tombé. || penché, fléchi. || *Vezându-se lăsat de ai sei* (Șinkai), se voyant abandonné par les siens. || *Așa avem noi lăsat cu blestem de la moși strămoși* (A. Odob.), c'est ainsi que nos ancêtres ont voulu que ce fût sous peine de malédiction. || *Nu era clipă lăsată de la Dumnezeu să nu 'i amărească viața*, il n'y avait pas d'instant où il ne lui fît la vie dure (il remplissait d'amertume chaque instant de sa vie). || *Așa e lăsat de Dumnezeu*, c'est ainsi que Dieu l'a voulu, l'a fait. — *Cum sunt de Dumnezeu lăsat* (P. Pop.), tel que Dieu m'a fait. || *Perdelele lăsate*, les rideaux baissés. || *Crăci lăsate in jos*, branches penchées, fléchies. || *Lăsat la o parte*, penché, fléchi d'un côté. || *Câinele lăsat pe picioarele d'inapoi*, le chien appuyé sur ses pattes de derrière.

F. Gram. *f. s.* lăsată; — *m. pl.* lăsați; — *f. pl.* lăsate.

LASAT, *s. n.* le fait de laisser. || *Lăsatul sângelui*, saignée. || *Lasatul de sec*, dernier jour gras, carême prenant, mardi-gras, dernier jour du carnaval.

LĂSATA (– de sec *ou* – secului), *s. f.* V. lasat (*s. n.*). || *Aseară a fost lăsata seculuĭ* (I. L. Carag.), c'était hier soir le dernier jour de carnaval (mardi-gras).

LĂSCAIE, *s. f.* liard. || *Nu are nici o lăscaie*, il n'a pas un liard.

LASCAV, *adj. (anc.)* V. milostiv.

LĂSCULEASCĂ, *s. f.* variété de raisin.

LASLĂŬ, *s. pr. (anc.)* Ladislas.

LĂSTAR, *s. m.* rejet, rejeton, jeune pousse, petite branche || *(au fig.)* branche, rejeton d'une famille).

Pluр. *sans art.* lăstări; — *avec l'art.* lăstării.

1. **LĂSTARET**, *s. coll.* bois formé de rejets.

2. **LĂSTĂRET**, *s. coll.* l'ensemble des jeunes gens. || *Lăstăretul satului* (Gr. Jip.), la jeunesse du village.

LĂSTARIȘ, *s. n.* cépée. || *Reu a chibzuit că din bușteni rescopți și preuscați de soare să-i poată intoarce in lăstăriș verde și trăitor* (Gr. Jip.), il a eu tort de croire qu'il pouvait transformer en verdoyantes et durables cépées des troncs vieillis et désséchés.

LASTĂRI (a), *v. imp.* pousser des rejets. || *(au fig.)* surgir. || *Va lăstări in mintea fiecăruĭ credința că in poporul românesc de rând viează un simțimânt al datorințelor sale către țară* (A. Odob.), la croyance naîtra dans l'esprit de chacun que dans le bas peuple roumain existe le sentiment de ses devoirs envers le pays.

Conj. *Ind. pr.* lăstăresc. — *Inf. pr.* a lăstări. — *Part. pr.* lăstărind. — *Part. pas.* lăstărit.

LĂSTUN, *s. m.* hirondelle de rivage, martinet, mottereau *(ornith.)*. || *Se intoarce omul ca și lăstunii se intorc*, l'homme revient comme reviennent les hirondelles. || *Pe la chindie când gonesc lăstunii și se intoarce barza la puĭ*, vers le soir quand les martinets volent à tire d'aile et que la cigogne revient vers ses petits.

Pluр. *sans art.* lăstuni; — *avec l'art.* lăstunii.

LĂSTUN-MARE, *s. comp. m.* grand martinet *(ornith.)*.

LAT, *adj.* large, plat. || *Stofă lată*, étoffe large. || *Lat in spete*, large des épaules. || *Lată in pĭept*, la poitrine large. || *Lat de un deget*, large d'un doigt. || *In lat și in lung*, en large et en long. || Loc. *Vorbe late*, grands mots. || *A făcut-o lată*, il a fait une grosse sottise.

|| **Prov.** *Dacă o iei prea lată remaĭi cu ea necrăpată*, qui trop embrasse mal étreint.

F. Gram. *f. s.* lată; — *m. pl.* laţi; — *f. pl.* late.

LAT, *adv.* largement. || *A cade lat*, s'étaler par terre, tomber de tout son long.

LAT, *s. n.* largeur, plat. || *Latul mâneĭ*, le plat de la main. *Un lat de palmă*, une largeur de main. || *Un lat de deget*, un travers de doigt.

Pluv. *sans art.* laturĭ; *avec l'art.* laturile.

LAŢ, *s. n.* lacs, lacet, rets, collet, filet. *Ţi a fost scris sa 'mĭ cazĭ in laţ*, il était écrit que tu tomberais dans mes filets. *Nicĭ pre smead unde ca 'n laţ cad toţĭ cei ce 'l prieso* (C. Konaki), ni des cheveux châtains qui prennent comme dans un filet tous ceux qui les regardent. *Nod cu laţ*, nœud coulant. || *Cu toate ca laţul de la porumbĭ nu lipseşce, dar puĭ de porumb tot-d'anna se găsesce* (Gol.); bien qu'il ne manque pas de pièges à pigeons, on trouve toujours des pigeonneaux. || *A se prinde in laţ*, se prendre au piège. || **Loc.** *A se da in laţ*, prendre ses aises. || *Se alintă ca cĭoara in laţ* (I. Creangă), il fait le gracieux comme l'âne de la fable.

2. **LAŢ,** *s. m. et n.* volige (planche mince de bois blanc), latte. || *Căzimat de laţele podului*, appuyé sur les lattes du grenier. || *A se pune cĭa pe laţurĭ*, mettre la vigne en espalier.

Pluv. *sans art.* laţĭ, laţe *ou* laţurĭ; — *avec l'art.* laţiĭ, laţele *ou* laturile.

LATÂNG, *adj.* V. lating.

LĂTAREŢ, *adj.* applati, de forme plate et large. *Bumbĭ lătareţĭ*, des boutons larges et plats. || *Flacara se ridica mai lătareaţa*, la flamme s'éleva plus large.

F. Gram. *f. s.* lătăreaţă; — *m. pl.* lătăreţĭ; — *f. pl.* lătăreţe.

LATAREŢ, *adv.* lourdement, grossièrement. || *Cam prostatec din fire şi care vorbia latareţ* (N. Gane), naturellement un peu niais et qui parlait lourdement.

LAŢE, *s. pl.* mèches de cheveux flottantes.

LATENT, *adj.* latent.

F. Gram. *f. s.* latentă; — *m. pl.* latenţĭ; — *f. pl.* latente.

LATERAL, *adj.* latéral.

F. Gram. *f. s.* laterală; — *m. pl.* laterali; — *f. pl.* laterale.

LATERAL, *adv.* latéralement.

LATEŞ, *adj.* large, étendu, ample, évasé. || *Coarne lateşe*, cornes larges.

F. Gram. *f. s.* lateşă; — *pl.* lateşĭ; — *f. pl.* lateşe.

LAŢI (a), *v.* élargir, aplatir, étendre. || laminer. | dilater. | répandre, propager. || *A laţi o calomnie*, répandre une calomnie.

Conj. *Ind. pr.* lăţesc. — *Imparf.* lăţiam. — *Pas. déf.* lăţiĭ. — *Pl. q. parf.* lătisem. — *Fut. pr.* voiu lăţi. — *Cond. pr.* aş lăţi. — *Iarăşĭ.* lăţesc, lăţiţi. — *Subj. pr.* să lăţesc, să lăţeşcĭ, să lăţească. — *Inf. pr.* a lăţi. — *Part. pr.* lăţindu. — *Part. pas.* lăţit.

LAŢI (a se), *rr.* s'élargir, s'étendre, s'aplatir, se dilater, se laminer. || se répandre, se propager. | *Ciocanindu-l, ferul să laţesce turtindu-se*; en le martelant, le fer s'étend en s'aplatissant. | *Plumbul se laţi de o piatră*, le plomb s'aplatit sur une pierre. || *Şi, de acolo, descălecând malul, s'au laţit pînă unde este Litva* (Mir. Cost.); et, de là, ayant colonisé la rive, ils s'étendirent jusqu'à la Lithuanie. *S'a laţit vestea*, la nouvelle s'est répandue. || *S'a laţit o boală in ţara*, une maladie s'est propagée dans le pays. | *S'a laţit ura asupra Grecilor* (Al. Xin.), la haine contre les Grecs a pris de plus grandes proportions.

LĂTICEL, *adj.* un peu large, *dim. de* lat.

LĂŢIME, *s. f.* largeur. || *Laţimea unuĭ scăndure*, la largeur d'une planche.

Pluv. *sans art.* laţimĭ; — *avec l'art.* lăţimile.

LATIN, *s. m.* Latin.

Pluv. *sans art.* latinĭ; — *avec l'art.* latinii.

LATIN, *adj.* latin. | *Limba latină*, la langue latine. || *Biserica latină*, l'Eglise catholique.

F. Gram. *f. s.* latină; — *m. pl.* latinĭ; — *f. pl.* latine.

LATINESC, *adj.* latin, du latin. || *Cuvinte latinescĭ*, mots latins.

F. Gram. *f. s.* latinească; — *m. et f. pl.* latinescĭ.

LATINESCE, *adj.* comme les latins, en latin. || *Scrie latinesce*, il écrit en latin.

LĂTÎNG, *adj.* dans l'expression des contes populaires: *Cale lungă şi lătinga*, une route qui n'en finit plus (longue et large), une route sans fin.

LĂTINI (a), *v.* V. a latiniza.

LĂTINIE, *s. f.* langue latine, le latin. || *Spune-mĭ pe latinie*, dis-moi en latin. || *Se intelege de pre lătinie* (N. Costin), on comprend par le texte latin. || *Care au scris pe latinie ţarĭ tale istorie* (I. Neniţ.), toi qui as écrit en latin l'histoire de ton pays. || *Am alergat la lătinie*, j'ai eu recours au latin.

LATINISM, *s. n.* latinisme.

Pluv. *sans art.* latinisme; — *avec l'art.* latinismele.

LATINIST, *s. m.* latiniste.

Pluv. *sans art.* latinişti; — *avec l'art.* latiniştii

LATINITATE, *s. f.* latinité. || *Apărătorĭ aĭ latinităţiĭ gintĕĭ Românescĭ* (Al. Odob.), défenseurs de la latinité de la race roumaine.

LATINIZA (a), *v.* latiniser.

Conj. *Ind. pr.* latinizez. — *Inf. pr.* a latiniza. — *Part. pr.* latinizându. — *Part. pas.* latinizat.

LATINIZA (a se), *rr.* se latiniser.

LATINIZARE, *s. f.* latinisation. || *Latinizarea Daciĕĭ*, la latinisation de la Dacie.

LATINIZAT, *adj.* latinisé.

F. Gram. *f. s.* latinizată; — *m. pl.* latinizaţi; — *f. pl.* latinizate.

LAȚIRE, *s. f.* action d'élargir, d'étendre, d'aplatir, de laminer, de dilater, de répandre, de propager. || élargissement, extension, aplatissement, dilatation. || expansion, propagation.

LAȚIȘ, *adj.* large, étendu. || V. lates.

LĂȚIȘOR, *adj. dim. de* lat.

LĂȚIT, *adj.* élargi, étendu, aplati, laminé, dilaté. || répandu, propagé. || *O credință mult lățită printre Români* (ȘINCAI)), une croyance très répandue parmi les Roumains.

F. GRAM. *f. s.* lățită ;—*m. pl.* lățiți ;—*f. pl.* lățite.

LAȚITOR, *s. m.* propagateur.

PLUR. *sans. art.* lățitori ; — *avec l'art.* lățitorii.

LATITUDINE, *s. f.* latitude.

LĂTOC, *s. n.* [*Prah. et Suc.*] V. lăptoc.

LĂTOCAȘ, *s. n.* conduit par lequel la farine coule de dessous la meule.

LAȚOS, *adj.* à long poil, floche. *Mojicul bogat e ca câinele lățos* (A. PANN), le rustre enrichi est comme le chien à long poil, (il est égoïste et ne pense qu'à lui).

F. GRAM. *f. s.* lățoasă ; — *m. pl.* lățoși ; — *f. pl.* lățoase.

LĂTRA (a), *v.* aboyer. || *Câinele latră*, le chien aboie. || *Câinii latră a om străin* (N. GANE), les chiens aboyent comme s'ils sentaient un étranger. || *Câinele care latră nu muşcă*, chien qui aboie ne mord pas. || *Cu câinii când stăi de vorbă trebuie cu ei să latri* (GOL.) (*litt.* quand on reste à causer avec les chiens il faut aboyer avec eux), il faut hurler avec les loups. || *De te latră vre-un câine, astupă-i gura cu pâine* (HINȚ.) ; si quelque chien aboie après toi, ferme-lui la gueule avec un morceau de pain. || *Câinele când latră sa nu 'l mai asmuți*, n'excite pas le chien qui aboie. || *A lătra la lună*, aboyer à la lune

CONJ. *Ind. pr.* latră. — *Inf. pr.* a lătra — *Part. pr.* lătrând. — *Part. pas.* lătrat.

LATRARE, *s. f.* action d'aboyer. || aboiement.

LĂTRAT, *s. n.* aboiement. || *M'am deșteptat în latratul câinilor*, je me suis réveillé au milieu des aboiements des chiens.

LĂTRAT, *part. pas. de* a latra.

LATRĂTOR, *adj.* qui aboie, aboyeur, aboyant. || *Câine lătrător* (V. ALEX.), chien qui aboie.

F. GRAM. *f. s.* lătrători ; — *m. pl.* lătrători ; — *f. pl.* lătrătoare.

LĂTRĂTOR, *s. m.* chien. || *Ori lătrătorii deșteptĭ sunt, sau dorm, sau dormitează ?* (ZIL. ROM.) Les chiens sont-ils éveillés, dorment-ils ou sommeillent-ils ?

PLUR. *sans art.* lătrători ; — *avec l'art.* lătrătorii.

LATRĂTURA, *s. f.* aboiement. || *Și, cum ne simțiau, se sculau cu toții într'o lătrătura și săriau la noi* (CONV. LIT.) ; et, dès qu'ils nous sentaient, ils se levaient tous dans un aboiement et se jetaient sur nous.

PLUR. *sans art.* lătrături ; — *avec l'art.* lătrăturile.

LĂTR'ÎN LUNĂ, *s. comp. inv.* [*fam.*] aboyeur à la lune, propre à rien.

LATRINA, *s. f.* latrine. || V. privata.

PLUR. *sans art.* latrine ;—*avec l'art.* latrinele.

LAȚUI (a), *v.* latter, poser des lattes.

CONJ. *Ind. pr.* lățuesc. — *Inf. pr.* a lățui. — *Part. pr.* lățuind. — *Part. pas.* lățuit.

LĂȚUIRE, *s. f.* action de latter. || lattage.

LĂTUIT, *s. n.* lattage.

LĂȚUIT, *p. pas. de* a lățui.

LATUL (de-a—), *loc. adv.* en long. || *De-a latul și de-a-lungul*, en long et en large.

LĂTUNOAIE, *s. f.* fils libres qui restent par dessous ou par dessus la toile pendant le tissage.

LATURALNIC, *adj.* latéral, secondaire. || détourné. || *Lucru laturalnic*, accessoire. || *Sat laturalnic* (I. CREANGA), village isolé. || *Ei umblau mai mult noaptea pe recoare, tot prin căi pustii și laturalnice* (A. ODOB.), il marchaient surtout la nuit, par la fraîcheur, toujours par des routes désertes et détournées.

F. GRAM. *f. s.* laturalnică ; — *m. pl.* laturalnici ; — *f. p.* laturalnice.

LATURALNIC, *s. m.* (*anc.*) paysan étranger dans un village.

PLUR. *sans art.* laturalnici ; — *avec l'art.* laturalnicii.

LATURAȘ, *adj.* adjacent, limitrophe, attenant.

F. GRAM. *f. s.* lăturașă ;—*m. pl.* lăturași ;— *f. pl.* lăturașe.

1. **LATURAȘ**, *s. m.* V. laturalnic (*s. m.*).

2. **LĂTURAȘ**, *s. m.* ouvrier qui, dans les mines, transporte les madriers qui servent à étayer les galeries. || ouvrier qui transporte le sel de l'endroit où on l'a coupé à l'entrée du puits d'extraction. || en général manœuvre.

3. **LĂTURAȘ**, *s. m.* cheval qui est à côté de celui qui est monté, cheval de main.

PLUR. *sans art.* lăturași ; — *avec l'art.* lăturașii.

LATURE, *s. f.* côté. || *Triunghiul are trei laturi*, le triangle a trois côtés. || *A se feri într'o latură*, se mettre de côté. || *El ședea pe latura carului*, il était assis sur le côté du chariot. || *Porțile se deschiseră în două laturi*, les portes s'ouvrirent toutes grandes (à deux battants). || *Lasase ușa în laturi* (N. BOGD.), il avait laissé la porte toute grande ouverte. || *S'a lățit vestea frumusețeĭ ei în toate laturile* (I. G. SBIERA), le bruit de sa beauté s'est répandu de tous les côtés.

PLUR. *sans art.* laturi ; — *avec l'art.* laturile.

LATUREAN, *s. m.* V. laturalnic (*s. m.*).

LĂTUREȚ, *adj.* latéral, de côté.

F. GRAM. *f. s.* lăturească ; — *m. pl.* lăturești ; — *f. pl.* lăturești.

LATURĬ, *s. f. pl. (anc.)* pays environnants. || *Toate laturile Iordanului* (Ev. Cor.), tous les pays des environs du Jourdain.

LĂTURĬ, *s. f. pl.* eau de vaisselle, eaux grasses, lavasse, rinçure.

LATURI (în -), *loc. adv.* de côté. || *A se da în laturĭ*, se mettre de côté, s'écarter, se reculer, se garder. — *El nu va sta în nepăsare, nicĭ se va da în laturĭ* (A. Odob.), il ne restera pas indifférent, ni ne reculera. || *Fă-te 'n laturĭ* (V. Alex.), mets-toi de côté. || *A da în lături pe cineva*, mettre quelqu'un de côté. || V. lature.

LĂTUROAIE, *s. f.* dosse, planche.

Pluр. *sans art.* lăturoĭ, — *avec l'art.* lăturoile.

LĂTUT, *adj. [Trans.]* un peu large, *dim. de* lat

LAUCIOAVA, *s. f.* petit banc. || V. lavița.

LĂUDA (a), *v.* louer, donner des louanges, prôner, préconiser. || *L'a laudat de l'a pracopsit!* (A. Pann.) Il l'a joliment loué! (il l'a si bien loué qu'il lui a fait du tort). **Prov.** *Laudate gura că pumnĭĭ cură*, se dit des vantards.

Conj. *Ind. pr.* laud, lauzĭ, laudă. — *Impf.* lăudam. *Pos. déf.* lăudaĭ. — *Pl. q. parf.* lăudasem. — *Fut. pr.* voiu lăuda. — *Cond. pr.* aș lăuda. — *Impér.* laudă, lăudați. — *Subj. prés.* să laud, să lauzĭ, să laude — *Inf. pr.* a lăuda. — *Part. pr.* lăudând. — *Part. pas.* lăudat.

LĂUDA (a se, a 'si) *vr.* se louer, se vanter, se targuer, s'applaudir. || *A se lăuda pe sine*, se vanter soi-même. || *Gura care singură pe sine se laudă, pute.* (Cantem.) La bouche qui se loue elle-même, pue. || *Cine nu-și laudă casa, casa pe el cade* (Gol.); celui qui ne loue pas sa maison, voit sa maison crouler sur lui.

LAUDĂ, *s. f.* éloge, louange. || vantardise. || *Că nu că me laud, căcĭ lauda-ĭ pe fața* (I. Creanga); ce n'est pas que je me vante, car la louange est là. || *Se simțĭa în lauda lumeĭ*, il se sentait admiré || *A da lauda*, louer, glorifier. *Să dam laudă Domnului*, louons le Seigneur. — *Dând laudă luĭ Dumnezeu de Domnu bun ce le au venit*, remerciant Dieu du bon prince qui leur était venu. || *Îl curtenise dându-ĭ mare lauda de învățat* (Em. Cogaln.), il l'avait admis à sa cour en le prônant comme un grand savant. || *Vrednic de lauda*, digne de louange. *Laudele țiganuluĭ*, les vantardises du bohémien.

Pluр. *sans art.* laude; — *avec l'art.* laudele.

LAUDABIL, *adj.* V. laudat.

LAUDARE, *s. f.* action de louer, de donner des louanges.

LĂUDĂRIE, *s. f.* vantardise.

LĂUDAROS, *adj.* vantard. || *D'aș fi mai lăudaros din fire* (A. Odob.), si j'étais par nature plus vantard.

F. Gram. *f. s.* lăudăroasă; — *m. pl.* lăudărogĭ; — *f. pl.* lăudăroase.

LAUDĂROSIE, *s. f.* vantardise.

LAUDAT, *adj.* loué, vanté. || *De laudat*, louable, digne de louange. || *Se duse la targ la Bĕrlad ca e targ mai laudat* (P. Pop.); il alla à Bĕrlâd, car c'est une ville en renom.

LAUDĂTOR, *adj.* louangeur, plein de louanges, élogieux.

F. Gram. *f. s.* lăudătoare; — *m. pl.* lăudătorĭ; — *f. pl.* lăudătoare.

LĂUDĂTOR, *s. m.* louangeur, discur de grands mots. || prôneur. || vantard. || *Omul cel mult laudător* (Țichind.), l'homme qui aime à se vanter.

Pluр. *sans art.* lăudători; — *avec l'art.* lăudătorii.

LAUDĂTURA, *s. f.* vantardise.

LĂUDOR, *s. m. (anc.)* louangeur. || *Iara tot Cain au aflat lăudorĭ și urmașĭ* (N. Costin), et malgré cela Cain a trouvé des gens pour le louer et l'imiter.

LĂUDOS, *adj.* V. lăudaros.

LAUNTRIC, *adj.* intérieur. || *Domniia lăuntrică* (Al. Nen.), le gouvernement intérieur.

F. Gram. *f. s.* lăuntrică; — *m. pl.* lăuntricĭ; — *f. pl.* lăuntrice.

LAUNTRU, *s. n. [Mold.]* intérieur. || *Lăuntrul odăiĭ*, l'intérieur de la chambre. || (empl. *adv.*) *Din launtru*, du de lans, de l'intérieur. || *În lăuntru*, dedans, au dedans, à l'intérieur. *'Șĭ au luat ziua bună de la toțĭ boierĭĭ și s'au dus în lăuntru* (Ex. Kogaln.), il prit congé de tous les boyards et rentra dans ses appartements. — *Cum a intrat fata boerului în launtru* (I. G. Sbiera), dès que la fille du seigneur fut entrée à l'intérieur. — *În lăuntru meu*, au dedans de moi, dans mon for intérieur. || *În lăuntru*, à l'étranger (spécialement en Occident).

LAUR, *s. m.* datura stramonium, pomme épineuse, herbe aux magiciens, herbe du Diable (*bot.*). || **Loc.** *A mâncat laur*, il est devenu fou. || *Da ce, am mâncat laur?* Eh quoi, est-ce que je déraisonne?

LAUREAT, *s. m.* lauréat.

Pluр. *sans art.* laureați; — *avec l'art.* laureații.

LAUREATA, *s. f.* lauréate.

Pluр. *sans art.* laureate; — *avec l'art.* laureatele.

LAUREA, *s. f* lauréole (*bot.*)

LĂURUȘCA, *s. f.* V. leurușca et reurușca.

LĂUT, *adj.* lavé, débarbouillé. || *Când a venit 'și a vezut copiiĭ lauțĭ frumos* (I. Creanga), quand il vint et vit ses enfants bien débarbouillés.

F. Gram. *f. s.* lăută; — *m. pl.* lăuțĭ; — *f. pl.* lăute.

LĂUTĂ, *s. f.* 1° luth, harpe. || 2° vielle. || 3° violon. || *Auziĭ glasul lăutașilor lăutând*

cu lautele sale (N. T. 1648), j'ai entendu la voix des harpistes qui jouaient de leurs lyres.

Pl. fr. *sans art.* lăutele ; — *avec l'art.* lăutelele.

LAUTAR, *s. m.* violonneux, ménétrier. || *Țigani lautari*, bohémiens musiciens. || *Cearta fără bătaie ca nunta fără lautari*, une querelle sans coups est comme une noce sans violonneux. || Loc. *A aduce pe dracul cu lăutari în casă* (Gol.) *(litt.* amener le diable avec des violons dans la maison), se créer à plaisir un ennui, (se dit spécialement dans le sens de : se marier). || *Bagi pe dracul în casa cu lăutari și nu 'l poți scoate cu arhierei, (litt.* tu introduis le diable dans ta maison avec des violonneux et tu ne peux pas l'en chasser avec des évêques), on se crée à soi-même des ennuis dont on ne sait plus ensuite comment se débarrasser.

Pl. fr. *sans art.* lăutari ; — *avec l'art.* lăutarii.

LĂUTAȘ, *s. m.* 1° harpiste. || 2° violonniste.

Pl. fr. *sans art.* lăutași ; — *avec l'art.* lăutașii.

LĂUTOARE, *s. f. [Mold.]* bain pour se laver la tête. || *Pune de lăutoare și grijesce-l* (I. Creanga), prépare lui un bain et soigne-le.

LAUZĂ, *s. f.* femme en couches, nouvelle accouchée.

LĂUZIE, *s. f.* couches, temps des couches.

LAVĂ, *s. f.* lave.

LAVDAN, *s. n. (anc.)* étoffe de soie, taffetas.

LĂVICER, *s. n. [Mold.]* tapis étroit et long sans dessins qu'on fabrique à la campagne. V. laicer.

LAVINA, *s. f.* avalanche. | *Pietrele ce le rostogolia în vale cu sgomotul unei lavine* (N. Gané), les pierres qu'il faisait rouler dans la vallée avec le bruit d'une avalanche.

LAVIRINT, *s. n.* V. labirint.

1. **LAVIȚĂ**, *s. f.* planche.

2. **LAVIȚA**, *s. f.* coffre (assez bas pour servir de banc), huche. || *(par ext.)* banc, banquette. || *Șade pe laviță*, il est assis sur le banc.

Pl. fr. *sans art.* lavițe ; — *avec l'art.* lavițele.

1. **LAVRA**, *s. f.* lauce, cloître, couvent. || *Mănăstirea Coltumuzului, cea începută de Radu Voda, deveni mare lavră românească ;* le Monastère de Coltumuz, commencé par le prince Rodolphe, devint le grand couvent roumain. || *Mănăstirile și lavrele cele mari domnești* (N. Cost.), les monastères et les grands couvents princiers.

2. **LAVRA**, *s. f.* V. havră.

Pl. fr. *sans art* lavre ; — *avec l'art* lavrele.

LAVRENTINĂ, *s. f.* consoude moyenne (*bot.*).

LAVRIOT, *s. m. et adj.* moine, religieux.

Pl. fr. *sans art.* lavrioți ; — *avec l'art.* lavrioții.

LAVUAR, *s. n.* lavabo.

LAZ, *s. n.* essart, terrain récemment défriché. || *Me duseĭ cu coasa 'n laz* (P. Pop.), je m'en allai avec ma faux dans l'essart.

Pl. fr. *sans art.* lazuri ; — *avec l'art.* lazurile.

LAZAREL, *s. m.* jour férié dans le peuple (neuf jours avant Pâques, jour dit *Sâmbata lui Lazăr*, Samedi de Lazare. | Ce jour-là, les enfants vont de maison en maison en chantant des cantiques d'occasion.]

LAZEASCA, *s. f. avec l'art.* danse paysanne.

LĂZUI (a), *v. [Trans.]* essarter, arracher les souches, défricher une forêt.

Conj. *Ind. pr.* lăzuesc. — *Inf. pr.* a lăzui. — *Part. pr.* lăzuind. — *Part. pas.* lăzuit.

LĂZUIRE, *s. f. [Trans.]* action d'essarter, de défricher. || essartement, défrichement.

LĂZUIT, *adj. [Trans.]* essarté, défriché.

F. Gam. *f. s.* lăzuită ; — *m. pl.* lăzuiți ; — *f. pl.* lăzuite.

LĂZUIT, *s. n.* essartage.

LAZUR, *s. n.* lapis lazuli, lazulite. || outremer. || *Toate scobiturile pietrelor pe din afară le ropsi cu lazur albastru* (Mag. Ist.), il peignit à l'outremer tous les ornements en creux de la façade.

1. **LE**, *pr. pers. dat. pl. des 2 genres*, à eux, à elles, leur. || *Le am zis*, je leur ai dit.

2. **LE**, *pr. pers. 3e pers. acc. pl. fém.* les (elles). || *Le văd*, je les vois.

3. **LE**, *art. fém. pl.* les || *Femeile*, les femmes. — *Casele*, les maisons.

1. **LEAC**, *s. n.* remède, spécifique. || *Leacuri bătrânești*, remèdes de bonne femme. || *A dat Dumnezeu și boale, dar a lăsat și leacuri ;* Dieu a donné les maladies, mais il a donné aussi les remèdes. || *Când l n'are cu ce săracul răbdarea îi este leacul ;* (*litt.* quand le pauvre n'a rien, la patience lui sert de remède), le pauvre doit prendre patience, la patience est le remède du pauvre. || Loc. *E boală cu leac*, c'est un mal passager, c'est chose à laquelle on peut remédier. || *Să 'l pui la bubă și să 'ți fie de leac*, se dit d'une personne très bonne. | *Ei ! las ca 'ți găsesc eu acuș leacul !* (Conv. Lit.) Eh ! ne te tourmente pas, je te trouverai moi un remède tout de suite ! || Je te corrigerai, je te mettrai à la raison. || *De geabă, n'are leac ;* c'est en vain, il est incorrigible.

Pl. fr. *sans art.* leacuri ; — *avec l'art.* leacurile.

2. **LEAC**, *s. n.* V. leaca. | *Fără leac de supărare* (P. Pop, G. Dem. Teod.), sans l'ombre d'ennui.

LEACA, *s. f. [Mold. et Trans.]* (un) peu, (un) tout petit peu, (un) tantinet. || *O leacă de vin*, un peu de vin. || *Deretică o leacă în casă* elle rangea un peu la maison. || *Era o leacă cimotie cu noi* (I. Creanga), il était un peu parent avec nous. || *A aștepta o leacă*, attendre

un instant. || *Câne l'ar ucide ca pe un câine turbat, leacă de păcat n'ar avea* (S. Năd.); celui qui le tuerait comme un chien enragé, n'aurait pas l'ombre de péché, (on le tuerait comme un chien enragé, que ce serait pain bénit).

1. **LEAFA**, *s. f.* salaire, appointement, traitement, solde || *I merge leafa*, ses appointements courent. || *(anc.) Oaste în leafa*, soldats avec solde.

2. **LEAFĂ**, *s. f.* partie creuse de la cuiller.

3 **LEAFA**, *s. f.* jeu, sorte de main-chaude.

4. **LEAFĂ**, *s. f. [Buc.]* petite pelle pour remuer la bouillie de maïs.

5. **LEAFĂ**, *s. f. [Prah.]* tranchant d'une hache.

Plur. *sans art.* left *et* lefturi ; *avec l'art.* leftle *et* lefturile.

LEAGĂN, *s. n.* 1° berceau, barcelonette. | 2° balançoire, escarpolette. || *Copilul cu leagănul se adoarme* (A. Pann), on endort l'enfant avec le berceau. || *Leagănu-ți de la peire a scăpat ca prin minune* (Vis. Doch.) ton berceau par miracle a échappé à sa perte. || *Leagănul poștalionului*, siège suspendu de la charrette dite *poștalion*. || Loc. *Din leagăn* ou *încă din leagăn*, dès l'enfance, dès son bas âge.

Plur. *sans art.* leagăne ; — *avec l'art.* leagănele.

LEA, *s. f.* V. leica.

LEA, *subj. pr. 3e pers. s. du verbe* a la.

LEAH, *s. m. (anc.)* Polonais.

Plur *sans art.* Leși ; — *avec l'art.* Leșii.

LEAL, *adj.* loyal.

F. Gram *f s.* leală ; — *m. pl.* leali ; *f. pl.* leale.

LEALITATE, *s. f.* loyauté.

LEANCA, *s f.* souquenille.

LEANDRU, *s. m* laurier rose *(bot.)*.

Plur. *sans art.* leandri ; —*avec l'art.* leandrii.

LEASA, *s. f.* 1° clayonnage, treillis, natte, clayon. || 2° claie pour battre le maïs. || 3° nasse d'osier. || *Leasă de usturoiu* tresse d'ail. || Loc. *A face leasa* rouer de coups.

2. **LEASĂ**, *s. f. [Ial.]* clayonnage pour la pêche, que l'on étend d'une rive à l'autre et auquel on donne la forme d'un angle obtus.

Plur. *sans art.* lese ; — *avec l'art.* lesele.

LEAT, *s. n. (anc.)* année, date. || *La leatul 1644*, en l'an 1644.

LEATOPISEȚ, *s. n.* V. letopiseț.

LEBĂDĂ, *s. f.* cygne *(ornith.)*. || *Nică o lebădă nu se lasa pe lac* (Delavr.), pas un cygne ne descendait dans le lac.

Plur. *sans art.* lebede ; — *avec l'art.* lebedele.

LEBEDIȚA, *s. f dim. de* lebădă.

LEBEJOARĂ, *s. f.* V. lebadă. || *Vine o dalbă lebejoară de la Dumnezeu trimisa* (P. Pop., G. Dem. Teod.), arrive un cygne superbe envoyé par Dieu.

LECIU, *s. n.* humidité, moiteur (Cihac).

LECNA, *s. f.* argile, terre glaise.

LECTICA, *s. f. (anc.)* V. leitica.

LECTOR, *s. m.* V. cititor.

LECTURA, *s. f.* V. citire.

LECȚIE *et* **lectiune**, *s. f.* leçon.

Pl. r. *sans art.* lecții *et* lecțiuni ; — *avec l'art.* lecțiile *et* lecțiunile.

LECUI (a), *v.* guérir.

Conj *Ind. pr.* lecuesc. — *Imparf.* lecuiam. — *Pas déf.* lecui. — *Pl. q. parf.* lecuisem. — *Fut. pr.* voiu lecui. — *Cond. pr.* aș lecui. — *Impér.* lecuesce, lecuiți. — *Subj. pr.* să lecuesc, să lecuești, să lecuească — *Inf. pr.* a lecui. — *Part. pr.* lecuind. — *Part. pas.* lecuit.

LECUIRE, *s. f.* action de guérir. || guérison. || *Năravul din fire n'are lecuire*, les mauvaises habitudes innées sont sans remède.

LEESC, *adj.* léonin, du lion, qui appartient au lion. || *Porunca cea leească* (A. Donici), l'ordre du lion.

F. Gram. *f. s.* lească ; — *m. et f. pl.* lești.

LEESCE, *adj.* comme le lion, à la manière du lion.

LECUIT, *adj* guéri, rétabli. || *(f. verb.)*. *De lecuit*, à guérir. — *D'ar fi mai avut acolo ce'va un bolnav de lecuit* (Gr Alex.), s'il y avait encore eu quelque malade à guérir.

F. Gram. *f. s.* lecuită ; — *m. pl.* lecuiți ; — *f. pl.* lecuite.

LECUȚ, *s. n. dim. de* leac.

LECUȚĂ, *s. f.* une goutte, un peu. || *Mai stai o lecuță*, reste encore un peu, attends un moment. || *Nici o lecuță*, pas du tout. || *O lecuță de pământ* (El. Sev.), un petit lopin de terre.

LEFAI (a), *v. [Mold.]* V. a lehăi.

LEFECIU, *s. m. (anc.)* V. lefegiu.

LEFEGIU, *s. m.*, 1° *(anc.)* mercenaire, fantassin. || corps de troupe à pied composée de 1.000 hommes et commandée par le *căpitan de lefegii*. || *Lefegii Spatarului*, corps de troupe de 500 hommes, commandés par le *căușul spătaresc*. | 2° *(fam.)* celui qui reçoit un salaire de l'Etat, fonctionnaire.

Plur. *sans art.* lefegii ; — *avec l'art.* lefegii.

LEFȘOARĂ, *s. f. dim. de* leafa.

LEFT, *s. n.* petite pièce de monnaie d'or et d'argent, médaille. || *Aduse lui Dumitrașcu Voda un left de aur cu diamanturi cu chipul împăratesc* (N. Costin), il apporta au prince Dumitrascu une médaille d'or enrichie de diamants à l'effigie impériale.

Plur. *sans art.* lefturi ; — *avec l'art.* lefturile.

LEFTER, *adj.* libre, délivré, débarrassé. || *A fi lefter de parale*, être sans le sou.

LEFTERI (a se), *vr. (fam.)* perdre jusqu'à son dernier sou. || *Mai bine ca te lefterişi* (Delavr.), il est préférable que tu aies tout perdu.

Cons. *Ind. pr.* me lefteresc. — *Inf. pr.* a se lefteri. — *Part. pr.* lefterindu-se. — *Part. pas.* lefterit.

LEFTERIE, *s. f. [Mold.]* dans l'expr : *'Şi a mâncat lefteria* (I. Creanga), il a perdu tout crédit, personne ne le croit plus.

LEFTICĂ, *s. f. (anc.)* chaise à porteur, litière. || *Şi fugind ei pe munţi lăsat-au lefticele lor* (Chr. Anon.) ; et, en fuyant dans les montagnes, ils ont abandonné leurs litières. || *Se suise in leftica lui* (N. Costin.), il était monté dans sa litière.

Plur. *sans art.* leftice ; — *avec l'art.* lefticele.

LEFTURĬ, *s. n. pl.* pièces de monnaie dont on fait des colliers. || V. **left**.

LEGA (a), *v.* 1° lier, attacher. || 2° bander. || 3° relier (un livre). || 4° relier, cercler. || 5° enrayer. || 6° accoler. || 7° nouer. || 8° relier, joindre || 9° *(au fig.)* lier. || conclure. || 10° rendre impuissant (par sortilèges). 1° *A lega un bou cu o funie*, attacher un bœuf avec une corde. || *A poruncit de l'a legat*, il ordonna qu'on l'attachât. || *A lega bute, a lega butuc, a lega burduf, a lega cobză, a lega fedeleş, a lega snopĭ*, lier solidement, garrotter. || *A lega pe cine-va cot la cot*, attacher quelqu'un avec les mains derrière le dos, garrotter étroitement. — *O să te leg cot la cot şi te dau pe mâna poliţiei* (N. Filim.), je te garrotterai et je te remettrai entre les mains de la police. || 2° *A lega la ochĭ*, bander les yeux. || *A lega o rană*, panser une plaie. || 3° *A lega o carte*, relier un livre. || 4° *A lega o bute*, relier, cercler un tonneau. || 5° *A lega roata*, enrayer la roue. || 6° *A lega via*, accoler (la vigne). || 7° *A lega*, nouer (passer de l'état de fleur à celui de fruit). — *Perĭi n'au legat anul acesta*, les poiriers n'ont pas noué cette année. — *Grîul a inceput să lege*, le blé a commencé à nouer. — *Atunci cînd or lega rad acești doi meri, impărăteasa o să rămâie grea* (Delav.) : quand ces deux pommiers noueront le reine restera enceinte. || 8° *Poteca cea mai ingrijita leagă cârciuma de primarie*, le sentier le mieux soigné relie le cabaret à la mairie. || 9° *A lega prieteşug* ou *prietenie cu cineva*, lier amitié avec quelqu'un. — *Pentru prietenie ce am legat cu dinsul*, pour l'amitié que j'ai liée avec lui. || *A lega cu jurămînt*, lier par serment. — *Ei legara cu juramînt pe trimisul lor ca să nu se intoarca inapoĭ pina ce nu se va fi incredinţat cum că impăratul le a citit jalba* (Al. Odob.), ils firent jurer à leur envoyé qu'il ne reviendrait pas avant de s'être assuré que l'empereur a lu leur supplique. || *(anc.)* *A lega cuvint cu cineva*, s'entendre avec quelqu'un. — *Sfătuindu-se cu boierii Munteneşci şi legând cuvint cu dinşii* (Chr. Anon.), s'étant concertés avec les boyards valaques et s'étant entendus avec eux. || *De au legat bani, iată dăm banĭ* (Chr. Anon.), s'il a promis de l'argent, eh bien nous en donnons. || 10° *A lega pe cineva*, rendre (par des sortilèges) quelqu'un impuissant. || **Loc** *A lega pe cineva la gard*, attraper quelqu'un, se moquer de quelqu'un. — *Nu pot să leg două la un loc*, je ne puis rien comprendre. || *Şi două in teiu nu putea lega*, il ne réussissait à rien, il ne pouvait pas mettre deux sous de côté. || *Lega paraoa cu zece noduri* (I. Creanga), il était très avare.

Cons. *Ind. pr.* leg, legĭ, leagă. — *Imparf.* legam. — *Pas. déf.* legaĭ. — *Pl. q. parf.* legasem. — *Fut. pr.* voiu lega. — *Cond. pr.* aş lega. — *Impér.* leagă, legaţi. — *Subj. pr.* să leg, să legi, să lege. — *Inf. pr.* a lega. *Part. pr.* legând. — *Part. pas.* legat.

LEGA (a se, a 'şi), *vr.* 1° se lier, s'attacher. || 2° se bander. || 3° relier. || 4° se prendre, se coaguler. || 5° *(au fig.)* se lier, se conclure. || 6° promettre, s'obliger à. || 7° devenir impuissant. || 8° s'en prendre (à quelqu'un). || 1° *'L ruga să 'şi lege câinele*, il le pria d'attacher son chien. || *A se lega la cap*, s'attacher la tête avec un foulard, un serre-tête, etc. || *A se lega la gât*, se mettre un fichu autour du cou. || 2° *A se lega la mână*, se bander le bras. || *S'a legat la ochĭ*, il s'est bandé les yeux. || 3° *S'a legat satul de orasul vecin cu o şosea*, on a relié le village à la ville voisine par une chaussée. || 4° *Dulceaţa nu s'a legat bine*, la confiture n'est pas bien prise. || *Las'să văd şi cum se leagă dragostea* (Coşb.), laisse-moi apprendre comment naît l'amour, (comment se nouent les choses d'amour). || 5° *A se lega cu cineva*, se lier avec quelqu'un. || *Pacea s'a legat*, la paix a été conclue. || 6° *S'a legat că va face cutare lucru*, il s'est obligé à faire telle chose. — *Se lega că 'şi va pune toate puterile cum sa 'şi sfirşeas ă slujba ce lua asupră-şi* (P. Ispir.) elle promettait de faire tous ses efforts pour mener à bien la mission dont elle se chargeait. || *A se lega prin jurămînt*, se lier par serment. || *(par. ext.)* *Mĕ leg*, je parie. — *Mĕ leg că nu te veĭ duce*, je parie que tu n'iras pas. || 7° *I-a făcut fermece de s'a legat*, elle lui fit des sortilèges qui le rendirent impuissant. || 8° *A se lega de cineva*, s'en prendre à quelqu'un, tracasser quelqu'un, ne pas laisser tranquille. — *Se leagă tot mereu de mine*, il s'en prend continuellement à moi. — *Am să te invĕţ a te mai lega de mine*, je t'apprendrai à t'en prendre encore à moi. — *Nu vĕ mai legaţi de mine*, laissez-moi tranquille. — *Nu de unul şi altul omul să se lege* (A. Pann), on ne doit pas s'en prendre à tout le monde. — *Flăcăii se legau de dinsa*, les garçons la lutinaient, *(pop.)* l'asti-

cotaient. — *Nici un flăcău nu se lega de dînsa*, pas un garçon ne lui faisait la cour. || Loc. *Îi se lega picioarele de frică*, ses jambes se paralysaient de peur. — *Limba 'n gură-mĭ mai se leagă şi nu pot să-ţi spun.... cât mĭ eşĭ de dragă* (M. Emin.); ma langue s'embarrasse dans ma bouche et je ne puis te dire.... combien tu m'es chère. || *Dragul mamei i s'a legat limba* (S. Nad.); le pauvre chéri ne peut pas parler, il a la langue prise, il a langue paralysée. || *A se lega de cineva*, tomber malade. — *Se leagă de el*, il tombe malade. || *A 'şi lega capul*, prendre femme, se marier (en mauvaise part). — *'Şi a legat capul cu o muĭere rea*, il a épousé une femme mé hante. — *Cum te jelesc eu, luminate împărate, ca ţi ai legat capul cu o minunaţie ca aceasta care (i a facut atita scârba şi a adus atîta necinste numelui şi curţii Măriei Tale* (I. G. Sbiera); comme je vous plains, illustre roi, d'avoir épousé cette créature qui vous a causé tant de chagrin et a fait honte à vous et à la maison de Votre Altesse. — *O vadava cand va... cu o a doua muiată capul sa 'şi lege* (A. Pass), quand une veuve veut se remarier. || Prov. *Butea cu un cerc nicĭ cum se leagă* (Gol.), on ne relie pas un tonneau avec un cercle.

LEGAL, *adj.* légal.

F. Gram. *f. s.* legală; — *m. pl.* legali; *f. pl.* legale.

LEGALIZA (a), *v.* légaliser.

Conj. *Ind. pr.* legalizez. *Inf. pr.* a legaliza. — *Part. pr.* legalizând. — *Part. pas.* legalizat.

LEGALIZARE, *s. f.* action de légaliser. || légalisation.

Plur. *sans art.* legalizări; — *avec l'art.* legalizările.

LEGALIZAT, *a. lj.* légalisé.

F. Gram. *f. s.* legalizată; — *m. pl.* legalizaţi; — *f. pl.* legalizate.

1. **LEGAMÎNT**, *s. n.* ligament.

2. **LEGĂMÎNT**, *s. n.* paute.

Plur. *sans art.* legămînte, — *avec l'art.* legămintele.

LEGĂNA (a), *v.* balancer, bercer. || *A legăna un copil*, bercer un enfant.

Conj. *Ind. pr.* leagăn, legeni, leagănă. — *Imparf.* legănam. — *Pas. déf.* legănai. — *Pl. q. parf.* legănasem. — *Fut. pr.* voiu legăna. — *Cond. pr.* aş legăna. — *Impér.* leagănă, legănaţi. — *Subj. pr.* să leagăn, să legeni, să legene. — *Inf. pr.* a legăna. — *Part. pres.* legănând. — *Part. pas.* legănat.

LEGANA (a se), *vr.* se balancer, se bercer || *(au fig.)* balancer, hésiter. || *A se legana umblând*, se dandiner en marchant. || *Ştefan Vodă umbla leganându-se cu voitra cu merge* (Mir. Cost.), le prince Etienne hésitait sur le parti qu'il devait prendre.

LEGĂNARE, *s. f.* 1° action de balancer, de bercer. || balancement, bercement. || 2° action d'hésiter. || *Legănarea valurilor*, le balancement des vagues.

Plur. *sans art.* legănări; — *avec l'art.* legănările.

LEGANAT, *adj.* balancé, bercé. || *Pomii leganaţi de vînt*, les arbres balancés par le vent. || *Copilul, leganat încet, zîmbia şi închidea ochiĭ*; l'enfant, doucement bercé, souriait et fermait les yeux. || *Umblet leganat*, démarche balancée. || Loc. *A nu zice două boabe leganate*, ne pas dire deux mots de suite. *Se zăpăci cât'atît de nu ştiu de-a-cum-data sa zica două boabe leganate* (P. Ispir.), il se troubla à tel point qu'il ne put tout d'abord dire deux mots de suite.

F. Gram. *f. s.* legănată; — *m. pl.* legănaţi; *f. pl.* legănate.

LEGANĂTOR, *adj.* qui balance, qui berce, balançant, berceur. || *Pas leganator* (V. Alex.), démarche balancée, ondulense.

F. Gram. *s. f.* legănătoare; — *m. pl.* legănători; — *f. pl.* legănătoare.

LEGANATURĂ, *s. f.* balancement.

Plur. *sans art.* legănături; — *avec l'art.* legănăturile.

1. **LEGANEL**, *s. n.* 1° petit berceau. | 2° petite balançoire, *dim. de* leagăn.

2. **LEGANEL**, *s. n.* enfant au berceau.

3. **LEGANEL**, *s. n.* hamac. || *Un legănel verde, verde de mătasă* (P. Por.); un hamac vert, en soie verte.

Plur. *sans art.* legănele; *avec l'art.* legănelele.

LEGANIŢA, *s. f.* V. lagoniţa.

LEGANUŢ, *s. n.* *[Trans.]* petit berceau, *dim. de* leagan.

1. **LEGARE**, *s. f.* 1° action de lier, d'attacher, de bander, de relier, de cercler, d'enrayer, d'accoler (la vigne), de nouer (en parlant des fruits). || 2° action de lier, de nouer amitié, de conclure, de promettre, de s'engager. || 3° action de rendre impuissant (par des sortilèges). || V. a lega.

2. **LEGARE**, *s. f.* *(anc.)* conjonction (Golescu).

Plur. *sans art.* legări; — *avec l'art.* legările.

LEGAT, *adj.* 1° lié, attaché, bandé, relié, cerclé, enrayé, accolé, noué. || 2° pris, coagulé. || 3° lié, conclu, promis. || 4° devenu *ou* rendu impuissant. || 1° *Legat bine*, bien attaché. || *Un om bine legat*, un homme bien découplé. || *Legat la ochi, cu ochi legaţi*, les yeux bandés. || *Legat la cap*, la tête attachée (d'un foulard, d'un serre-tête, etc.). || *Carte legată*, livre relié. || *Butoiu legat*, tonneau cerclé. | *Roata legata*, roue enrayée. || *Vie legata*, vigne accolée. || *Pom legat*, arbre noué, fécond. || 2° *Pămînt legat*, terre tenace. || *Sirop legat*, sirop bien pris, solide. || 3° *Pace legata*, paix conclue. || 4° *Om legat*, homme rendu impuis-

sant à la suite de sortilèges. || 5⁰ *Legat*, se dit d'un jeune homme qui ne s'occupe que d'une seule femme, celle qui lui a fait des sortilèges pour le détourner des autres (G. Dem. Teod.).

F. Gram. *f. s.* legată; — *m. pl.* legați; — *f. pl.* legate.

LEGAT (a fi), *v. pas.* 1⁰ être lié, attaché, etc. V. a lega. || *A nu fi legat de nimeni*, ne tenir à personne, ne dépendre de personne, être complètement libre. || Loc. *Îi sunt legate cununiile*, il ne se marie pas, il reste garçon.

LEGAT, *s. n.* le fait de lier, d'attacher, etc. (*tous les sens du verbe* a lega) || *Astfel n'e legatul* (A. Pann), tel est notre engagement (réciproque).

LEGAT, *s. m.* légat || *Legatul Papei*, le légat du Pape.

Pl. fr. *sans art.* legați; — *avec l'art.* legații.

LEGAȚIE *et* **legațiune**, *s. f.* légation. || *Legațiunea Sêrbiei*, la légation de Serbie.

Pl. fr. *sans art.* legațiĭ *et* legațiuni; — *avec l'art.* legațiile *et* legațiunile.

1. **LEGĂTOARE**, *s. f.* bande, lien. || liane.

2. **LEGĂTOARE**, *s. f. [Mold.]* fichu. || *A se purta în legătoare*, porter un fichu sur la tête. — *Țăranele au obiceiul de a se purta în legătoare, care legătoare era de rigoare la femeile măritate, nefiindu-le niciodată iertat a'și lăsa capul gol înaintea bărbaților;* les paysannes ont l'habitude de porter un fichu sur la tête; ce fichu était de rigueur pour les femmes mariées à qui il n'était pas permis de rester tête nue devant les hommes.

LEGATOR, *s. m.* plus spéc. *legător de cărți*, relieur.

Pl. fr. *sans art.* legători; — *avec l'art.* legătorii.

LEGĂTORIE, *s. f.* atelier de relieur.

Pl. fr. *sans art.* legătorii; — *avec l'art.* legătoriile.

LEGĂTUINȚĂ, *s. f. (anc.)* V. legătură. || *Că sufletul nostru intru așa legătuință e cu trupul* (Țichind.), car notre âme est si intimement liée à notre corps.

1. **LEGATURĂ**, *s. f.* 1⁰ lien, attache, ligament. || 2⁰ ligament, bandage. || 3⁰ assemblage d'objets liés ensemble, faisceau, botte, fagot, glane, liasse, paquet. „ *Legătură de gât*, cravate. || *Legătură de ciocapi*, jarretière. || *Legătura de nuele*, fagot.

2. **LEGĂTURA**, *s. f.* reliure.

3. **LEGATURĂ**, *s. f. (anc.)* chaînes, fers. *Ioan auzi în legatura* (Ev. Cor.), Jean apprit dans sa prison (étant dans les fers).

4. **LEGĂTURA**, *s. f.* lien, liaison, relation, liens de parenté. „ *A avea legătura cu cineva*, avoir des relations avec quelqu'un. || *E în strînsă legatură cu dînsul*, il est en étroites relations avec lui. „ *(Zice) că-i în legătură cu împărații* (V. Alex.), il dit qu'il a des liens de parenté avec des souverains.

5. **LEGATURĂ**, *s. f.* pacte, alliance. || *A face legătură*, faire un pacte, promettre solennellement. || *Au statut între Hanul și Zamoiski tractate, adică legături de pace* (Mir. Cost.); des traités, c'est-à-dire des pactes de paix, ont existé entre le Khan et Zamoïski. || *Au început a strica legătura ce avea cu Tătarii* (Mir. Cost.), il brisa tout d'abord l'alliance qu'il avait conclue avec les Tartares.

6. **LEGĂTURĂ**, *s. f. (anc.)* établissements. || *Legătura sau Așezămîntul lui Mihai Viteazul*, les Etablissements de Michel-le-Brave.

7. **LEGĂTURĂ**, *s. f.* ce qu'on a promis de faire, ce qu'on s'est obligé de faire. || *Văzînd că bărbatul legatura își ține* (A. Pann), voyant que son mari tenait ce qu'il avait promis.

8. **LEGĂTURĂ**, *s. f.* impuissance (par suite de sortilèges).

9. **LEGĂTURĂ**, *s. f.* ce qui est décidé par le sort. || *Să le ghicească legătura ursitei lor*, pour leur deviner l'avenir (ce que le sort leur garde).

Pl. fr. *sans art.* legături; — *avec l'art.* legăturile.

LEGĂTURICĂ, *s. f.* une petite botte, une petit fagot, etc. *dim. de* 1. legătură.

1. **LEGE**, *s. f. (anc.)* religion (la loi par excellence). || *Legea vechie*, le Vieux Testament. || *Legea Nouă*, le Nouveau Testament. || *Lasă-ți legea românească și dă-te 'n legea turcească* (P. Pop.), quitte la religion roumaine et adopte la religion turque. || *S'au dus la Sultan Suleiman de au primit legea lui Mahomet* (Gr. Ureche), il se rendit auprès du Sultan Suliman et adopta la religion de Mahomet. || *Iancu Vodă, cacele de nascere era Sas, de lege Luteran* (Gr. Ureche); le prince Iancu, qui était Saxon d'origine et de religion luthérien. || *De va muri unde 'l vor mormînta? La noi nu, căci e de altă lege.* (A. Mur.) S'il meurt, où l'enterrera-t-on? Pas chez nous, car il est d'une autre religion. || *Lasă legea creștinească și te dă în legea turcească* (V. Alex.), abandonne la religion chrétienne et adopte la religion turque. || *Și-i făgăduia ca 'l va sprijini cu oaste în primăvara viitoare, înălțîndu-l însă să primească legea catolică* (A. Odob.); il lui promettait de lui venir en aide avec des troupes au printemps prochain, mais en lui posant comme condition qu'il embrassât la religion catholique. || *Fără de lege*, impie, sacrilège. — *Cine legea au 'și cinstesce fără lege se numesce* (A. Pann), on appelle impie celui qui ne respecte pas sa religion. || Loc. *Pre legea mea!* Sur ma foi!

2. **LEGE**, *s. f.* loi. || règle. || *Legile firei*, les lois de la nature. || *Legile țarei*, les lois du pays. || *Om de lege*, homme de loi, légiste. || *(anc.) Datator de legi*, législateur. *Legile bunei cuviințe*, les règles de la bienséance. || *A petrece in lege*, se divertir d'une façon convenable. || Loc. *A 'și face lege*, réfléchir, se demander. — *Stau in loc și 'mi fac lege peste care munte voiu trece*, je reste immobile et je me demande par dessus quelle montagne je passerai.

3. **LEGE**, *s. f. (anc.)* part légale. || *A 'și lua legea*, prendre son droit, sa part légale.

Plur. *sans art.* legi; — *avec l'art.* legile.

LEGENDĂ, *s. f.* légende.

Plur. *sans art.* legende; — *avec l'art.* legendele.

LEGENDAR, *adj.* légendaire.

F. Gram. *f. s.* legendară; — *m. pl.* legendari; — *f. pl.* legendare.

LEGIONAR, *s. m.* légionnaire

Plur. *sans art.* legionari; — *avec l'art.* legionarii.

LEGISLATIV, *adj.* législatif. || V. legiuitor *(adj.)*.

F. Gram. *f. s.* legislativă, — *m. pl.* legislativi; — *f. pl.* legislative.

LEGISLATOR, *s. m.* législateur. || V. legiuitor *(s. m.)*.

LEGISLAȚIE *et* **legislațiune**, *s. f.* législation. || V. legiuire.

Plur. *sans art.* legislații *et* legislațiuni; — *avec l'art.* legislațiile *et* legislațiunile.

LEGISLATURA, *s. f.* législature.

Plur. *sans art.* legislaturi; — *avec l'art.* legislaturile.

LEGIST, *s. m.* légiste.

Plur. *sans art.* legiști; — *avec l'art.* legiștii.

LEGITIM, *adj.* légitime. || V. legiuit.

F. Gram. *f. s.* legitimă; — *m. pl* legitimi; — *f. pl.* legitime.

LEGITIMA (a), *v.* légitimer.

Conj. *Ind. pr.* legitimez. — *Inf. pr.* a legitima. — *Part. pr.* legitimând. — *Part. pas.* legitimat.

LEGITIMARE, *s. f.* action de légitimer. || légitimation.

Plur. *sans art.* legitimări; — *avec l'art.* legitimările.

LEGITIMAȚIE *et* **legitimațiune**, *s. f.* légitimation.

LEGIUI (a), *v.* légiférer.

Conj. *Ind. pr.* legiuesc. — *Inf. pr.* a legiui. — *Part. pr.* legiuind. — *Part. pas.* legiuit.

LEGIUIRE, *s. f.* action de légiférer. || législation. || *O legiuire mai echitabilă*, une législation plus équitable.

Plur. *sans art.* legiuiri; — *avec l'art.* legiuirile.

LEGIUIT, *adj.* qui est légiféré, é, qui est conforme aux lois, légal, légitime. || *Femeie legiuita*, femme légitime.

F. Gram. *f. s.* legiuită; — *m. pl* legiuiți; — *f. pl.* legiuite.

LEGIUITOR, *s. m.* législateur.

Plur. *sans art.* legiuitori; — *avec l'art.* legiuitorii.

LEGIUITOR, *adj.* législatif. || *Corpurile legiuitoare*, les corps législatifs.

F. Gram. *f. s.* legiuitoare; — *m. pl.* legiuitori, — *f. pl.* legiuitoare.

LEGIUNE, *s. f.* légion.

Plur. *sans art.* legiuni; — *avec l'art.* legiunile.

LEGUMĂREȚ, *s. m.* gourmand. || *Cel legumăreț, gândul lui la mancare* (Gol.); le gourmand ne pense qu'à manger.

Plur. *sans art.* legumărești; — *avec l'art.* legumărești.

1. **LEGUMĂ**, *s. f.* les paysans appellent *legumă* tout mets cuit. || *Vezi d'ai putea să prinzi vr'o fiță de pesce ca să avem legume pentru azi și mâine*, vois si tu ne pourrais pas prendre quelque petit poisson afin que nous ayons quelque chose à manger pour aujourd hui et demain.

2. **LEGUMA**, *s. f.* légume. || V. zărzăvat.

Plur. *sans art.* legume; — *avec l'art.* legumele.

LEGUMI (a), *v.* manger à petites cuillerées. || buvoter. || *Legumind ceaiul linguriță cu linguriță* (Delavr.), il buvotait son thé à petites cuillerées. || *Copilul a legumit o leacă de fizică, de igiena, etc.* (A. Vlahuță); l'enfant a appris deux ou trois mots de physique, d'hygiène, etc.

Conj. *Ind. pr.* legumesc. — *Inf. pr.* a legumi. — *Part. pr.* legumind. — *Part. pas.* legumit.

LEGUMINOS, *adj.* légumineux.

F. Gram. *f. s.* leguminoasă; — *m. pl.* leguminoși; — *f. pl.* leguminoase.

LEHĂI (a), *(Mold.)* jaser, jaboter, dire des balivernes, parler pour ne rien dire. || *Unii credeau, alții nu prea, alții ziceau: lehăesci?* (Belld.), les uns croyaient, les autres pas trop, d'autres disaient: tu veux rire? || *Ce tot are sa lehaiasca ceu de femei?* Qu'est-ce qu'il a donc à toujours mal parler des femmes? || *Taci, muiere, nu lehai*; tais-toi, femme, ne dis plus de balivernes.

Conj. *Ind. pr.* lehăesc. — *Inf. pr.* a lehăi. *Part. pr.* lehăind. — *Part. pas.* lehăit.

LEHAILĂ, *s. m. [Mold.]* bavardage, jacasserie.

LEHAIRE, *s. f.* action de jaser, de japoter, de dire des balivernes, de parler pour ne rien dire.

LEHĂIT, *s. n.* V. lehăila.

LEHĂIT, *par. pas. de* a lehăi.

LEHAMETE *et* **lehamite**, *adv. [Mold.]* || *Mi-e lehamite de*, j'en ai assez, j'en ai par dessus la tête, j'en ai plein le dos. — *Capra se smucea în toate părțile, în cât îi era acum lehamite de dinsa* (I. Creangă); la chèvre se trainait de tous les côtés tellement que maintenant il en avait par dessus la tête. || *Lehamite și de însurat, și de avere, și de tot* (I. Creangă); en ayant assez du mariage, de la fortune, de tout.

LEHAMITESI (a), *v. [Mold.]* se lasser, se rassassier, se dégoûter de q q chose. || *(fam.)* en avoir par dessus la tête, en avoir plein le dos. || *Se lehămiteseră pînași cele două de gura cea rea a babei* (I. Creangă), même les deux autres s'étaient lassées des potins de la vieille.

Conj. *Ind. pr.* me lehamitesesc. — *Inf. pr.* a se lehamiti si. — *Part. pr.* lehamitesind. — *Part. pas.* lehamitesit.

LEHAU, *s. m. [Mold.]* bavard, babillard, diseur de balivernes. || *Tacă-ți gura, lehăule!* (V. Alex.) Tais ton bec, bavard.

LEHEMETUI (a se), *vr.* V. a se lehamitesi.

LEHEMETUIT, *adj. [Mold.]* lassé, rassasié, dégoûté, qui en a pardessus la tête. || *În vremea holerei cei mari eu eram lehemetuita de gospodarie* (S. Nad.), à l'époque du grand choléra j'étais dégoûtée du ménage.

F. Gram. *f. s.* lehemetută; — *m. pl.* lehemetuți; — *f. pl.* lehemetuite.

LEHIE, *s. f.* Pologne. | *Craiul Lehiei*, le roi de Pologne.

LEHIME, *s. f. coll.* les Polonais.

LEHUZĂ, *s. f.* V. lăuza.

LEHUZIE, *s. f.* V. lauzie.

1. **LEICĂ**, *s. f.* entonnoir.

2. **LEICA**, *s. f. dim. de* lele (1. 2 et 3).

LEICUȚA, *s. f. dim. de* lele. | *Leicuței 'i-a făcut răvaș de drum*, il a donné congé à son amoureuse.

LEIT, *adj.* 1° ruisselant. || 2° *(f. adv.)* tout pareil, absolument pareil. || 1° *Cu per aurit pe umeri lei* (P. Pop.), ses cheveux d'or qui ruisselaient sur ses épaules. *Ostile leite 'n zale* (M. Emin.), les armées ruisselantes de cottes de maille. || 2° *Dară și societatea acestei fări a trebuit să se formeze leit pe acelaș tip* (C. Boll.), il n'est pas jusqu'à la société de ce pays qui n'ait dû se former absolument sur ce type. || *Leit poleit*, tout pareil, tout craché. — *Era leit tată seu*, c'était son père tout craché. — *Ea e leită poleită reposatul*, elle ressemble trait pour trait au défunt. — *Leit măsa*, tout-à-fait sa mère. || *E tat'seu gol leit poleit*, c'est tout son père.

F. Gram. *f. s.* leită; — *m. pl.* leiți; — *f. pl.* leite.

LEITĂ, *s. f. [Ban.]* lionne. || *Au respuns leița* (Țichind.), la lionne répondit.

LELA, *f. adv.* dans l'expression : *A umbla lela*, aller à l'aventure.

1. **LELE**, *s. f.* se dit, à la campagne, à une sœur, à une amie, à une femme plus âgée (par respect).

2. **LELE**, *s. f.* bonne amie, amante, amoureuse.

3 **LELE**, *s. f. (pop.)* fille de joie, catin, garce. || *O cărciumă cu ochi de lele amăgitoare* (Gr. Jip.), *(litt.* un cabaret avec des yeux de fille enjoleuse), un cabaret qui attire le passant. || *Fecior de lele*, fils de garce, bâtard, enfant naturel. || *Puiu de lele*, homme adroit, fin et peu honnête. | Loc. *'Și a găsit hârbul capacul, tirga dopul și țeleu barbatul* (A. Pann), les deux font la paire. || *La dorul lelei*, à tout hasard, à l'aventure, à l'étourdie. — *Cea mai mare zise vam în dorul lelei* (Cal. Basm.), l'aînée dit à tout hasard. — *Mergînd astfel în dorul lelei fără să știe unde* (Cal. Basm.), en allant ainsi à l'aventure sans savoir où. — *Într'una din zile feciorul de împărat se duse la vînat, în așa în dorul lelei, fiind că n'avea altă treabă* (P. Ispir.); un jour le fils du roi s'en fut à la chasse, à l'aventure, parce qu'il n'avait rien autre chose à faire.

LELICA, *s. f. dim. de* lele.

LELIȘOARA, *s. f. dim. de* lele.

LELIȚA, *s. f. dim. de* lele (dans les trois sens).

LEMBIC, *s. n. (anc.)* V. limbic.

1. **LEMN**, *s. n. (anc.)* arbre. | *Tot arma lemn ce nu face plod bun* (Ev. Cor.), tout arbre donc qui ne produira pas de bon fruit. || *Căci ai ascultat glasul muierei tale și ai mâncat din lemnul carele poruncise să nu mănânci* (Cantem.), car tu as écouté la voix de ta femme et tu as mangé (du fruit) de l'arbre dont on t'avait défendu de manger.

2. **LEMN**, *s. n.* bois. || *Lemn de cer*, bois de chêne. | *Lemn fraged*, bois tendre. | *Lemn tare*, bois nerveux. || *Lemn rotund*, bois en grume. || *Lemn cu muchii*, bois équarri. || *Lemne de hinale*, bois de construction. | *Lemn de cherestea*, bois de charpente. || *Lemn despicat*, bois fendu. || *Lemn uscat*, bois sec. || *Unt-de-*

lemn, huile d'olive. || *Un lemn*, un morceau de bois. — *Am luat un lemn şi 'i am dat în cap*, j'ai pris un morceau de bois et je lui en ai donné un coup sur la tête. || *A cumpărat lemne de foc*, il a acheté du bois à brûler. || *Un car de lemne*, un chariot de bois. || *A tăia lemne*, couper du bois. || *Un tăietor de lemne*, un coupeur de bois. || *Pune lemne în foc*, mettez du bois au feu. || *Lemn sfânt*, bois de la croix de Jésus Christ, morceau de la vraie Croix. — *O cruce cu lemn sfânt* (M. EMIN.), une croix faite de bois saint. || Loc. *Dintr'un lemn eşe şi cruce şi măciuca* (GOL.), *(litt.* d'un même morceau de bois peut sortir et une croix et un gourdin), on peut faire d'une même chose un bon et un mauvais emploi. || *Adormi de puteai să tai lemne pe dinsul* (I. CREANGĂ), il s'endormit profondément *(litt.* si profondément qu'on eût pu couper du bois sur eux), il s'endormit comme une souche. || *Pe nisce paie aşternute într'o odaie fără uşi şi fără ferestĭ, adormii lemn* (CONV. LIT.), sur de la paille arrangée par terre, dans une chambre sans portes et sans fenêtres, je m'endormis comme une souche. || *A fi lemn de tufă*, n'être pas bon à grand'chose, n'être bon à rien. || *A ajunge în sapă de lemn*, être réduit à la dernière misère. — *În sănătatea ţărei întregĭ pe care am lăsat-o în sapă de lemn* (N. FILIM.), à la santé du pays que j'ai laissé dans la dernière misère. || *A remâne lemn*, demeurer stupéfait, être frappé de stupeur, rester pétrifié. || *(pop.) A fi lemn*, être ivre.

PLUR. *sans art.* lemne ; — *avec l'art.* lemnele.

3. **LEMN**, *s. n.* (en botanique). *Lemnul bobului*, faux ébénier *(bot.)*. || *Lemnul câinelui*, fusain d'Europe, bonnet carré, bonnet d'évêque *(bot.)*. || *Lemn câinesc*, lauréole femelle, bois gentil, bois garou *(bot.)*. || *Lemnul Domnului*, aurone *(bot.)*. || *Lemn dulce*, réglisse officinale *(bot.)*. || *Lemn galben*, épine-vinette *(bot.)*. || *Lemn păcios*, bois punais, cornouillier femelle. || *Lemn piperat*, fenouillette *(bot.)*.

LEMNAR, *s. m.* ébéniste, menuisier, charpentier. | charron. | bûcheron. | marchand de bois.

PLUR. *sans art.* lemnari ; — *avec l'art.* lemnarii.

LEMNARIE, *s. f.* boiserie. || charpente.

PLUR. *sans art.* lemnării ; — *avec l'art.* lemnăriile.

LEMNIE, *s. f. [Buc.]* bruyère commune *(bot.)*.

LEMNIŞOR, *s. n. dim. de* lemn.

LEMNISOARE, *s. f. pl. [Trans.]* allumettes.

LEMNOS, *adj.* ligneux.

F. GRAM. *f. s.* lemnoasă ; — *m. pl.* lemnoşi ; — *f. pl.* lemnoase.

1. **LEMNUŞ**, *s. n.* aurone *(bot.)*.

2. **LEMNUŞE**, *s. n. pl. [Trans.]* V. lemnişoare.

LENE, *s. n.* paresse, fainéantise, oisiveté, indolence, mollesse. || *N'ai o para chioară şi lenea te doboară* (A. PANN), tu n'as pas un sou vaillant et la paresse t'accable. || *De lene ochiĭ 'şi deschide şi buzele 'şi deschide* (A. PANN), par paresse il ferme les yeux et entr'ouvre les lèvres. || *I-e lene să se scoale*, il a la paresse de se lever. || *Le-e lene gura sa şi casce*, ils ont la paresse d'ouvrir la bouche. || *Vĕ aţi învăţat tot în lene*, vous vous êtes habitué à l'oisiveté. || *Cine în lene se tiresce Dumnezeu 'l părăsesce* (A. PANN), Dieu abandonne celui qui vit dans la paresse.

LENEŞ, *adj.* paresseux, fainéant. || *Nu fiĭ leneş spre a face altuia bine* (C. DIN GOL.), ne remets pas au lendemain pour faire du bien à autrui.

F. GRAM. *f. s.* leneşă ; — *m. pl.* leneşi ; — *f. pl.* leneşe.

LENEŞ, *s. m.* paresseux *(zool.)*.

PLUR. *sans art.* leneşi ; — *avec l'art.* leneşii.

LENEŞ, *adv.* paresseusement, lentement. || *Ĭi obicinuiau a le tămâia leneş uitându-se la ele din cap până în picioare*, ils avaient l'habitude de les encenser lentement en les considérant de la tête aux pieds.

LENEVI (a se), *v.* paresser, tomber dans l'inertie. || *Omul cel cu minte nu se lenevesce la muncă* (C. DIN GOL.), l'homme raisonnable ne boude pas à l'ouvrage.

CONJ. *Ind. pr.* mĕ lenevesc. — *Imparf.* me leneviam. — *Pas. déf.* mĕ lenevii. — *Pl. q. parf.* mĕ lenevisem. — *Fut. pr.* me voiŭ lenevi. — *Cond. pr.* m'aş lenevi. — *Imper.* lenevesce-te, leneviţi-ve. — *Subj. pr.* să me lenevesc, să te lenevesci, să se lenevească. — *Inf. pr.* a se lenevi. — *Part. près.* lenevindu-se. — *Part. pas.* lenevit.

LENEVIE, *s. f.* oisiveté, indolence, inertie. || *Cu lenevie*, avec paresse, indolemment. || *Îşĭ petrece viaţa în lenevie*, il passe sa vie dans l'oisiveté.

LENEVIRE, *s. f.* action de paresser. | paresse. || *Pentru a nu mai da pildă de lenevire* (I. CREANGĂ), pour ne pas donner d'autre exemple de paresse.

LENEVOS, *adj.* paresseux, indolent, oisif. || *Să nu şedem leneveşi* (A. PANN), ne restons pas oisifs. || *Fugi şi iarna lenevoasă* (P. POP.), l'hiver oisif s'est enfui. || *Şi unde începe babu cu un glas lenevos* (N. BOGD.) et voilà que la vieille commence d'une voix traînante.

F. GRAM. *f. s.* lenevoasă ; — *m. pl.* lenevoşi ; — *pl. f.* lenevoase.

LENOS, *adj. [Ban.]* nonchalant, indolent. || *De este lenos* (ŢICHIND.), s'il est indolent. || *Diana lui Goujon e o zeiţă lenoasă* (AL. ODOB.), la Diane de Goujon est une déesse nonchalante.

F. GRAM. *f. s.* lenoasă, — *m. pl.* lenoşi, — *f. pl.* lenoase

LENTĂ, *s. f.* fièvre lente.

LEOAICĂ, *s. f.* lionne.

PLUR. *sans art.* leoaice ; — *avec l'art.* leoaicele.

LEOARCĂ, *expr. inv.* mouillé, trempé. || *Leoarcă de ploaie*, trempé de pluie. || *Ud leoarcă*, trempé jusqu'aux os. || *Fetele se întoarseră acasă ude leoarcă*, les jeunes filles rentrèrent à la maison trempées jusqu'aux os. || *Masa cenuşie, brodată cu galben, roşiu şi albastru, era leoarcă de vin* (DELAVR.) ; la nappe grise, brodée de jaune, de rouge et de bleu, était toute trempée de vin.

LEOATĂ *et* **hotă**, *s. f.* bande, troupe. || *Cu toată leoata lui*, avec toute sa bande. || *Doi calici cu leoata de copii după ei*, deux pauvres diables avec une bande d'enfants après eux.

LEOCĂ, *s. f.* ranche, bois courbé qui tient d'un côté à la tête de l'essieu et de l'autre à la ridelle et soutient celle-ci. || Loc. *Lovit cu leoca* ou *trăsnit cu leoca*, toqué — *E bătut cu leoca in cap*, il a un coup de hache, il est toqué. — *Şi dacă 'l văd că-i bătut cu leoca 'n cap, îi zic* (EL. SEV.) ; et si je vois qu'il est toqué, je le lui dis.

LEOPĂ *et* **leorba**, *s. f. (pop.)* bouche, gueule, museau, bec. || *Tacă-ţi leoarbă, dacă ai venit aicĭ* (I. CREANGĂ) ; tais-ton bec, si tu es venu ici.

LEOPĂI (a), *v. imp. (pop.)* lapper.

CONJ. *Ind. pr.* leopăesce. — *Inf. pr.* a leopăi. — *Part. pr.* leopăind. — *Part. pas.* leopăit.

LEOPARD, *s. m.* léopard *(zool.)*. || *In ţara învecinată unde domnĭa leopardul* (GR. ALEX.), dans le pays voisin où régnait le léopard.

PLUR. *sans art.* leoparzĭ ; — *avec l'art.* leoparzii.

LEOPARDUL-MORŢII, *s. comp.* arnica de montagne, dobronic romain *(bot.)*.

LEORBĂ, *s. f.* V. **leopă**.

LEORBĂI (a), *p.* jacasser, babiller, bavarder. || V. a flecăi.

LEORBAIRE, *s. f.* jacasserie, babillage, bavardage.

LEPADA (a), *v.* 1° rejeter, mettre au rebut. || 2° avorter, faire une fausse couche. || 3° abjurer. || *După ce lepădă şi a doua perechie de opinci care se spărsese* (P. ISPIR.), après qu'elle eût rejeté aussi la seconde paire de sandales qu'elle avait usée. || *Nevoiţi a tot lepăda pietrile din brazdele lor*, obligés de rejeter continuellement les pierres hors de leurs sillons. || *Bucata bună cine o leapadă ?* Qui refuse un bon morceau ? || *Apa limpede pînă nu veĭ vedea, cea turbure n'o lepăda ;* tant que tu n'auras pas rencontré de l'eau claire, ne jette pas celle qui est trouble. || *Cine leapădă floarea nu simte mirosul eĭ* (GOL.), qui jette la fleur ne sent pas son parfum.

[En Bucovine, le verbe *a lepăda* n'a le sens d'avorter que pour les animaux].

CONJ. *Ind. pr.* lepăd, lepezĭ, lepădă. — *Imparf.* lepădam. — *Pas déf.* lepădaĭ. — *Pl. q. parf.* lepădasem. — *Fut. pr.* voiu lepăda — *Cond. pr.* aş lepăda. — *Impér.* leapădă, lepădaţi — *Subj. pr.* să leapăd, să lepezĭ, să lepede. — *Inf. pr.* a lepăda. — *Part. pr.* lepădând. — *Part. pas.* lepădat.

LEPĂDA (a se), *vr.* rejeter, se défaire, se débarrasser. || se démettre. || renier, renoncer, abjurer. || *Cine se va lepăda de mine înaintea oamenilor* (EV. COR.), quiconque me reniera devant les hommes. || *S'a lepădat de Satana*, il a renoncé à Satan. || *Să nu te lepezĭ de legea ta* (V. ALEX.), n'abjure pas ta religion. || *Lepădând pe aga lor*, abandonnant leur chef.

LEPADARE, *s. f.* 1° action de rejeter, de mettre au rebut. || 2° action d'avorter, de faire une fausse couche. | avortement, fausse couche. || 3° action d'abjurer. || abjuration. || *Lepădare de lege*, apostasie.

PLUR. *sans art.* lepădărĭ ; — *avec l'art.* lepădările.

LĂPĂDĂTOARE, *s. f.* aristoloche clématite *(bot.)*.

LEPĂDATURA, *s. f.* 1° avortement, fausse couche. || 2° objet de rebut. || 3° coureuse, femme de rien. || *Să 'ţĭ desbrace copiĭ pentru o lepădătură* (I. NAD.), tu dépouilles tes enfants pour une femme de rien.

PLUR. *sans. art.* lepădături ; — *avec l'art.* lepădăturile.

LEPEDEU, *s. n. [Trans.]* drap de lit.

PLUR. *sans art.* lepedee ; — *avec l'art.* lepedeele.

LEPIHA, *s. f.* un des noms d'Avestita. || V. **Avestita**.

LEPRĂ, *s.* f. lèpre.

LEPRARIŢĂ, *s. f.* lichen *(bot.)*

LEPROS, *adj.* lépreux.

F. GRAM. *f. s.* leproasă ; — *m. pl.* leproşĭ ; — *f. pl.* leproase.

LEPSIT, *adj. (anc.)* lou, insensé, maniaque. || V. **lipsit**.

LERFĂ, *s. f.* femme galante, femme légère. || coureuse, gourgandine.

LERGATOARE, *s. f.* ourdissoire, machine à ourdir.

LEŞ, *s. n.* cadavre. || *Leşurile plutesc pe rĭurĭ* (N. BALC.), les cadavres flottent sur les rivières. || *După ce aruncă leşul zmeului şi al calului sub pod* (P. ISPIR.), après qu'il eût jeté le cadavre du dragon et celui du cheval sous le pont.

PLUR. *sans art.* leşurĭ ; — *avec l'art.* leşurile.

LEŞ, *s. n.* V. **leşin**. *(Îi a venit leş=îi a venit leşin).*

LESE, *verbe [Mold.] pour* **lase**, *3e pers. sing. du subj. pr. du* V. a **lăsa**.

LEŞESC, *adj.* polonais. || *Ostile leşeşcĭ*, l'armée polonaise.

F. GRAM. *f. s.* leşească ; — *m. et f. pl.* leşeşcĭ.

LEŞESCE, *adv.* en polonais, à la polonaise. || *A vorbi leşesce*, parler polonais. || *Cum se zice leşesce* (MIR. COST.), comme on dit en polonais.

LEŞĬ, *s. pr. pl.* Polonais. || V. **Leah**.

LEŞIE, *s. f.* lessive, lessue. || *A pune în leşie*, passer au lessue, mettre à la lessive. || *A înflori în leşie*, tremper dans la lessive de la laine ou une étoffe teinte pour en fixer la couleur.

LEŞIN, *s. n.* défaillance, évanouissement, pâmoison. || *Îi a venit leşin*, il est tombé en défaillance, il s'est évanoui.

PLUR. *sans art.* leşinurĭ ; — *avec l'art.* leşinurile.

LEŞINA (a), *v.* être pris de faiblesse, défaillir, se trouver mal, s'évanouir, se pâmer. || *A leşina de foame*, tomber de faim. — *Şi frumos se ospăta că de foame leşina* (P. POP.), et il fit un bon repas car il mourait de faim. || *A leşina de rîs*, se pâmer de rire.

CONJ. *Ind. pr.* leşin, leşinĭ, leşină. — *Imparf.* leşinam. — *Par. déf.* leşinaĭ.— *Pl. q. parf.* leşinasem. — *Fut. pr.* voiu leşina. — *Cond. pr.* aş leşina — *Impér.* leşină, leşinaţĭ. — *Subj. pr.* să leşin, să leşinĭ, să leşine. — *Inf. pr.* a leşina. — *Part. pr.* leşinând. — *Part. pr.* leşinat.

LEŞINARE, *s. f.* action de défaillir, de se trouver mal, de s'évanouir, de se pâmer.

PLUR. *sans art.* leşinărĭ ; — *avec l'art.* leşinările.

LEŞINAT, *adj.* évanoui, défaillant, sans connaissance, pâmé. || *Leşinat de foame*, défaillant de faim, mort de faim. || *(empl. subst.) Par'că 's nisce leşinaţĭ*, on dirait des meurt-de-faim (tant ils sont pâles et maigres), des gens qui n'ont plus que le peau et les os. || *Au venit leşinaţĭ din ţara lor şi s'au îngrăşat la noĭ*, ils sont venus crevant la faim de leur pays et ils se sont engraissés chez nous.

F. GRAM. *f. s.* leşinată ; — *m. pl.* leşinaţĭ ; — *f. pl.* leşinate.

LEŞINATURA, *s. f.* 1° défaillance, évanouissement. || 2° *(fam.)* se dit des personnes et des choses insipides. || *Căĭ levata aĭa de copiĭ şi leşinătura de nevastă* (P. ISPIR.), car cette bande d'enfants et cette propre à rien de femme.

PLUR. *sans art.* leşinăturĭ ; — *avec l'art.* leşinăturile.

LEŞIŢĂ, *s. f.* V. **lisiţă**.

LEŞIŢELE, *s. f. pl. [Prah.]* deux pièces de bois qui soutiennent la partie postérieure du chariot (V. **car**, *5-e col.*)

LESNE, *adj. invar.* facile, aisé, commode. || *Lesne de făcut*, facile à faire. || *Lesne de zis, dar greu de făcut ;* facile à dire, mais difficile à faire. || *Lesne credincĭos*, crédule. || *Lesne de înşelat*, facile à tromper. || *Îi vine lesne*, cela lui est commode.

LESNI (a), *v.* V. a **înlesni**.

LEŞNIC, *s. n.* carré (pour la pêche) fait d'une toile.

LESNICĬOARĂ, *s. f.* morelle noire *(bot.)*

LESNICĬOS, *adj.* facile, aisé. || *Lesnicĭoasele-ĭ succese*, ses faciles succès.

F. GRAM. *f. s.* lesnicĭoasă ; — *m. pl.* lesnicĭoşĭ ; — *f. pl.* lesnicĭoase.

LESNIRE, *s. f.* V. **înlesnire**.

LESOIŬ, *s. n. [Mold.]* grand panier d'osier pour battre le maïs.

LEŞOS, *adj.* cadavéreux.

F. GRAM. *f. s.* leşoasa ; — *m. pl.* leşoşĭ ; — *f. pl.* leşoase.

LESPEDE, *s. f.* dalle. || *Pietruit numaĭ cu lespezĭ de marmoră* (N. BOGD.), tout pavé de dalles de marbre.

PLUR. *sans art.* lespezĭ ; — *avec l'art.* lespezile.

LESPEZI (a), *v.* daller.

CONJ. *Ind. pr.* lespezesc. — *Inf. pr.* a lespezi. — *Part. pr.* lespezind. — *Part. pas.* lespezit.

LESPEZIRE, *s. f.* action de daller. || dallage.

1. **LEŞUI** (a), *v.* épier. || dresser des embûches, tendre des pièges.

2. **LEŞUI** (a), *v.* défaillir, faiblir, s'évanouir. || *Foamea 'l leşuia şi setea 'l ardea*, la faim le faisait défaillir et la soif le brûlait.

CONJ. *Ind. pr.* leşuesc. — *Inf. pr.* a leşui. — *Part. pr.* leşuind. — *Part. pas.* leşuit.

LETARGIC, *adj.* léthargique.

F. GRAM., *f. s.* letargică ; — *m. pl.* letargicĭ, — *f. pl.* letargice.

LETARGIE, *s. f.* léthargie.

LETCĂ, *s. f.* broche de devidoir.

LEŢCAIE, *s. f.* liard. || *N'are nicĭ o leţcaie*, il n'a pas un liard, pas un sou vaillant.

LETIN, *s. m.* 1° catholique. || 2° infidèle, mécréant, hérétique. || *Pasă-mi-te escĭ letin de spurcĭ Vinerea?* (P. ISPIR.) Est-ce que tu serais un hérétique que tu manges de la viande le vendredi ?

PLUR. *sans art.* letinĭ ; — *avec l'art.* letinĭi.

LETOPISEŢ, *s. n. (anc.)* chronique. || *Laud osîrdia luĭ Urechе Vornicul care a făcut letopiseţul seu din dragostea ţărĭĭ* (MIR. COSTIN),

je loue le zèle du vornic Ureche qui a écrit sa chronique par amour pour son pays. || *Letopiseţele ţării Moldoveĭ* (M. KOGĂLN.), les chroniques de Moldavie.

PLUR. *sans art.* letopiseţe ;—*avec l'art.* letopiseţele.

1. **LEŬ**, *s. m.* lion. || *Leul răenesce*, le lion rugit. || *Cine pe leu deşteaptă, spre a luĭ peire îl deşteaptă* (GOL.); qui réveille le lion, le réveille pour sa perte. || *Când leul e mort, ĭepurii ĭi sar pe spinare ; (litt.* quand le lion est mort, les lièvres lui montent sur les épaules), quand le loup est pris tous les chiens lui mordent les fesses. || *Cine poate să doarmă alăturea cu leul?* (GOL.) Qui peut dormir à côté du lion ? || *Leul furnicelor*, fourmi-lion *(entom.).* || *Leul de mare*, lion marin *(zool.)* || *Leul*, le Lion (5-e signe du zodiaque). || *Leul*, le Lion (constellation). || *(pop.) Leu viclean*, le diable. || **Loc.** *A se face leu-paraleu*, devenir furieux. || **Prov.** *Din unghie cunoscĭ leul*, à l'ongle on reconnaît le lion.

2. **LEŬ**, *s. m.* 1° *(ane.)* piastre. || 2° franc.

PLUR. *sans art.* leĭ ; — *avec l'art.* leiĭ.

LEUCĂ, *s. f.* V. leocă.

LEUCAŞ, *adj.* courbe, courbé, tortu, tors. || **Loc.** *A umbla leucaş*, marcher comme une cane (CIHAC).

LEURDĂ, *s. f.* ail des bois, ail d'ours *(bot.).* || **Loc.** *An a mâneat leurdă, şi estimp îĭ pute gura ;* l'année dernière il a mangé de l'ail des bois et cette année-ci il sent de la bouche, (se dit des choses qui arrivent comme des cheveux sur la soupe). || *A peri ca leurda*, disparaître, s'éclipser.

LEURUŞCĂ, *s. f.* lambruche, vigne sauvage *(bot.).*

LEUŞOR, *s. m.* lionceau *(zool.).*

LEUŞTEAN, *s. m.* livèche, séséli commun *(bot.).* || *Ceaiu de leuştean*, infusion de livèche (le peuple prend cette infusion contre le typhus).

LEUZA, *s. f.* V. lăuza.

LEUZIE, *s. f.* lăuzie.

LEVAND, *s. m.* lavande *(bot.).*

LEVATĂ, *s. f.* levée (aux cartes).

LEVCOAIE, *s. f.* butome ombellé *(bot.).*

LEVENT, *s. m.* 1° *(ane.)* volontaire. || 2° héros, brave, vaillant. || 3° généreux, galant. || *Haiducĭ leventĭ*, des haïdouks vaillants.

PLUR. *sans art.* leventĭ ; — *avec l'art.* leventiĭ.

LEVENŢICA, *s. f.* lavande *(bot.).*

LEVÎNT, *s. m.* V. levent.

LEXICOGRAF, *s. m.* lexicographe.

PLUR. *sans art.* lexicografĭ ;—*avec l'art.* lexicografiĭ.

LEXICOGRAFIE, *s. f.* lexicographie.

LEXICOLOGIE, *s. f.* lexicologie.

LEXICON, *s. n.* lexique.

PLUR. *sans art.* lexicoane ;—*avec l'art.* lexicoanele.

LI, *pr. pers. dat. pl.* leur, à eux.

LIANĂ, *s. f.* liane. || *Lianele din apă* (M. EMIN.), les lianes de l'eau.

PLUR. *sans art.* liane ; — *avec l'art.* lianele.

LIBADEA, *s. f.* veste d'homme et de femme. || *O libadea de atlaz*, une veste de satin. || *Cu libadea de aba albă împodobită cu găitan negru* (N. FILIM.), avec une veste de drap blanc orné de soutaches noires.

PLUR. *sans art.* libadele ; — *avec l'art.* libadelele.

LIBARCĂ, *s. f.* blatte, cafard, cancrelat *(entom.).*

LIBAŢIE *et* **libaţiune**, *s. f.* libation. || *Să facem treĭ libaţiĭ în modul cel antic* (V. AEX.), faisons trois libations à la manière antique.

PLUR. *sans art.* libaţiĭ *et* libaţiunĭ ; — *avec l'art.* libaţiile *et* libaţiunile.

LIBEC, *s. m. [Trans.]* V. libuţ.

LIBELULA, *s. f.* libellule, demoiselle *(entom.).*

PLUR. *sans art.* libelule ; — *avec l'art.* libelulele.

LIBER, *adj.* libre.

F. GRAM. *f. s.* liberă ;—*m. pl.* liberĭ ;—*f. pl.* libere.

LIBERA (a), *v.* libérer.

CONJ. *Ind. pr.* liberez. — *Inf. pr.* a libera. — *Part. pr.* liberând. — *Part. pas.* liberat.

LIBERAL, *adj.* libéral.

F. GRAM. *f. s.* liberală ; — *m. pl.* liberalĭ ; — *f. pl.* liberale.

LIBERALISM, *s. n.* libéralisme.

LIBERALITATE, *s. f.* libéralité. || V. darnicie.

LIBERARE, *s. f.* action de libérer. || libération.

LIBERAT, *adj.* libéré.

F. GRAM. *f. s.* liberată ; — *m. pl.* liberaţĭ ; — *f. pl.* liberate.

LIBERATOR, *s. m.* libérateur.

PLUR. *sans art.* liberatorĭ ;—*avec l'art.* liberatoriĭ.

LIBERTATE, *s. f.* liberté.

PLUR. *sans art.* libertăţĭ ; — *avec l'art.* libertăţile.

LIBERTON, *s. m. (anc.)* libéral, imbu d'idées de progrès.

PLUR. *sans art.* libertonĭ ; — *avec l'art.* libertoniĭ.

LIBOV, *s. n. (anc.)* amour, volupté, joie. || *Cu libov*, avec joie.

LIBOVI (a), *v.* se délecter, se divertir. || *Astăzi beu şi libovesc* (ŞEZAT.), aujourd'hui je bois et me divertis.

CONJ. *Ind. pr.* libovesc. — *Inf. pr.* a libovi — *Part. pr.* libovind. — *Part. pas.* libovit.

LIBOVNIC, *adj. (anc.)* qui aime. || *Libovnic era la băuturĭ* (N. COSTIN), il aimait à boire.

F. GRAM. *f. s.* libovnică, *-m. pl.* libovnicĭ, *— f. pl.* libovnice.

LIBRAR, *s. m.* libraire.

PLUR. *sans art.* librarĭ ; — *avec l'art.* librarii.

LIBRĂRIE, *s. f.* librairie.

PLUR. *sans art.* librărĭ ; — *avec l'art.* librăriile.

LIBUC, *s. m. [Trans.]* V. **libuţ**.

LIBUŢ, *s. m. [Trans.]* vanneau *(ornith.)*.

PLUR. *sans art.* libuţĭ ; — *avec l'art.* libuţii.

LICĂI (a), *v. imp.* lécher, lapper.

CONJ. *Ind. pr.* licăesce. — *Inf. pr.* a licăi. — *Part. pr.* licăind. — *Part. pas.* licăit.

LICĂIRE, *s. f.* action de lécher, de lapper.

LICĂIT, *s. n.* lappement.

LICĂIT, *part. pas. de* a licăi.

LICĂRI (a), *v. imp.* luire, étinceler, scintiller. || *Aurul cu care erau poleiţĭ stîlpiĭ licărĭau de ţĭ luau ochiĭ*, l'or dont les piliers étaient dorés brillaient à vous éblouir.

CONJ. *Ind. pr* licăresce. — *Imparf.* licărĭa. — *Pas. déf.* licărĭ. — *Pl. q. parf.* licărise. — *Fut. pr.* va licări. — *Cond. pr.* ar licări. — *Subj. pr.* să licărească. — *Inf. pr.* a licări. *Part. pr.* licărînd. — *Part. pas.* licărit.

LICĂRIRE, *s. f.* action de luire, d'étinceler, de scintiller. || lueur, étincellement, scintillement. || *Cînd cea dĭu urmă licărire se stinse* (DELAVR.), quand la dernière lueur se fut éteinte. || *O licărire de nădejde*, une lueur d'espérance.

PLUR. *sans art.* licărirĭ ; — *avec l'art.* licăririle.

LICARIT, *s. n.* scintillement.

LICĂŬ, *s. m.* V. **lingău**.

LICENŢA, *s. f.* licence.

LICENŢIA (a), *v.* licencier. || V. a libera.

LICENŢIAT, *s. m.* licencié. || *Licenţiat în litere*, licencié ès-lettres.

PLUR. *sans art.* licenţiaţĭ ; — *avec l'art.* licenţiaţii.

LICEAL, *adj.* lycéal.

F. GRAM. *f. s.* liceală ; — *m. pl.* liceali ; — *f. pl.* liceale.

LICEŬ, *s. n.* lycée.

PLUR. *sans art.* licee ; — *avec l'art.* liceele.

LICHEA, *s. f.* drôle. || *Cunoscĭ tu cine suntem şi ţĭ se cade ţie, lichea neruşinată, ast-fel să ne vorbescĭ?* (GR. AEX.) Sais-tu bien qui nous sommes et oses-tu bien, drôle éhonté, nous parler de la sorte? || *Ca să scapĭ de lichea ce nu-ĭ dă pace*, pour échapper à ce drôle qui ne le laisse pas tranquille.

PLUR. *sans art.* lichele ; — *avec l'art.* lichelele.

LICHIDA (a), *v.* liquider.

CONJ. *Ind. pr.* lichidez. — *Inf. pr.* a lichida. — *Part. pr.* lichidînd. — *Part. pas.* lichidat.

LICHIDARE, *s. f.* action de liquider. || liquidation.

PLUR. *sans art.* lichidărĭ ; — *avec l'art.* lichidările.

LICHIDAT, *adj.* liquidé.

F. GRAM. *f. s.* lichidată ; — *m. pl.* lichidaţĭ ; — *f. pl.* lichidate.

LICITA (a), *v.* liciter.

CONJ. *Ind. pr.* licitez. — *Inf. pr.* a licita. — *Part. pr.* licitînd. — *Part. pas.* licitat.

LICITARE, *s. f.* action de liciter. || licitation.

PLUR. *sans art.* licitărĭ ; — *avec l'art.* licitările.

LICITAŢIE *et* **licitaţiune**, *s. f.* licitation.

PLUR. *sans art.* licitaţiĭ *et* licitaţiunĭ ; — *avec l'art.* licitaţiile *et* licitaţiunile.

LICĬUIT, *s. n. [Olt.]* pressurage.

LICOARE, *s. f* liqueur.

LICTAR, *s. n. [Mold.]* marmelade de prunes. || *Auzĭ, nevastă, mult lictar aveţĭ voĭ de se mănîncă copiĭ!* (I. SLAV.) Dis donc, femme, vous avez donc beaucoup de marmelade que les enfants s'en barbouillent de la sorte!

LICURI (a), *v.* V. a licări.

LICURICIU, *s. m.* ver-luisant.

PLUR. *sans art.* licuricĭ ; — *avec l'art.* licuricii.

LICURIRE, *s. f.* lueur. || *Un cuvînt de mîngăiere, o licurire de nădejde* (AL. ODOB.) ; un mot de consolation, une lueur d'espérance. || V. licărire.

PLUR. *sans. art.* licurirĭ ; — *avec l'art.* licuririle.

LICURIŞ, *s. m. [Trans.]* chicot, vieille souche.

LICURIN, *s. m.* hareng.

1. **LIFTĂ**, *s. f. (anc.)* Lithuanie. || V. **Litva**.

LIFTĂ, *s. f.* homme sans foi et sans honneur, race mécréante, étranger (en terme de mépris). — *Liftă necredincioasă*, race infidèle. — *Liftă spurcată*, sale engeance. — *Ungur, Tătar, Polac, Neamţ, Turc, Muscal şi alte-l'alte lifte* : Hongrois, Tartare, Polonais, Autrichien, Turc, Russe et autres étrangers. || *Ah! liftă blestemată, am dat acum de tine!* (D. OLĂN.) Ah! maudite engeance, j'ai mis enfin la main sur toi!

PLUR. *sans art.* lifle ; — *avec l'art.* liftele.

LIFTERIE, *s. f.* lefterie.

LIGĂ, *s. f.* ligue. || *Liga pentru cultura poporuluĭ Român*, la ligue pour la culture du peuple Roumain.

LIGHEAN, *s. n.* aiguière, bassin, cuvette.

PLUR. *sans art.* ligheane ; — *avec l'art.* ligheanele.

LIGHÏOAIE, *s. f.* V. **lighioană**.

LIGHÏOANĂ, *s. f.* animal immonde, animal en général.

PLUR. *sans art.* lighioane ; — *avec l'art.* lighioanele.

LIGNI (a) *v.* V. **a lihni**.

LIGNIRE, *s. f.* V. **lihnire**.

LIGNIT, *adj.* V. **lihnit**.

LIHNI (a), *v.* défaillir.

CONJ. *Ind. pr.* lignesc. — *Inf. pr.* a ligni. — *Part. pr.* lignind. — *Part. pas.* lignit.

LIHNIRE, *s. f.* action de défaillir. || défaillance.

LIHNIT, *adj.* défaillant. || *Lihnit de foame*, mort de faim. || *Semăna mai mult cu mïorlăitul unei mïţe lihnite* (S. NAD.), cela ressemblait davantage au miaulement d'un chat affamé.

F. GRAM. *f. s.* lihnită ; — *m. pl.* lihniţi ; — *f. pl.* lihnite.

LIHOD, *adj.* *[Trans.]* fade, insipide (DICT. AC. ROM.).

LIHODEALĂ, *s. f.* *[Trans.]* fadeur.

1. **LILIAC**, *s. m.* chauve-souris. || *Ca liliecïi nopţii ce fug de zioa mare* (V. ALEX.), comme les chauves-suuris qui fuyent le jour.

PLUR. *sans art.* liliecĭ ; — *avec l'art.* liliecïi.

2. **LILIAC**, *s. m.* lilas *(bot.)*. || *Liliac de munte*, aunâtre *(bot.)*.

PLUR. *sans art.* liliaci ; — *avec l'art.* liliacii.

LILIACHIU, *adj.* lilas. || *O rochiţă liliachie* (P. POP.), une robe lilas. || *A face liliachiu*, gâcher (une affaire), échouer.

F. GRAM. *f. s.* liliachie ; — *m. et f. pl.* liliachiĭ.

LILIE, *s. f.* V. **crin**.

LILIG, *s. m.* *[Trans.]* nourrisson.

LILIUŢĂ, *s. f.* anthéric, phalangère, herbe à l'araignée *(bot.)*.

LIMĂ, *s. f.* élyme *(bot.)*.

LIMAN, *s. n.* hâvre, port, refuge. || *A alergat intr'acolo ca la un liman*, il courut de ce côté comme vers un port de refuge. || *Moarte, tuturor urită, iar nouă liman dorit* (C. KONAKI) ; o mort, détestée par tous, mais pour nous refuge souhaité. || *Adevărat te numesce limanul de mântuire* (C. KONAKI), ton vrai nom est port de salut. || *Dă din mâinĭ, dacă vreĭ să eşi la liman* (A. PANN) ; aide-toi, si tu veux arriver au port (si tu veux sortir d'embarras). || *Ş'a făcut printre primejdiĭ să ajungem la liman* (VIS. DOCH.), et nous a fait à travers les périls arriver au port. || *Astă casă a fost in tot d'auna limanul de scăpare al lumeĭ nevoiaşe* (D. OLLAN.), cette maison a toujours été le refuge des gens dans le besoin.

PLUR. *sans art.* limanurĭ ; — *avec l'art.* limanurile.

LIMB, *s. n.* limbes.

1. **LIMBĂ**, *s. f.* 1° langue. || 2° langue, langage, idiome. || 1° *Cine 'şĭ păzesce limba, 'şĭ păzesce capul* (HINŢ.) ; qui garde sa langue, garantit sa tête. || *De multe orĭ limba taie mai mult de cât sabia* (A. PANN), souvent la langue blesse plus profondément que le sabre. || *Nebunul 'şĭ are limba in buze, iar inţeleptul limba in inimă* (C. DIN GOL.) ; le fou a sa langue sur les lèvres et le sage dans le cœur. || *Ce are 'n suflet 'l are şi pe limbă* (V. ALEX.), ce qu'il a dans le cœur il l'a aussi sur les lèvres. || *Nu 'ţĭ lăsa limba să meargă inaintea gândului* (C. DIN GOL.), *(litt.* ne laisse pas ta langue devancer ta pensée), réfléchis avant de parler. || *Ĭi merge limba ca o moară de vint, (litt.* sa langue marche comme un moulin à vent), la langue lui va comme la navette d'un tisserand. || **Loc.** *A prins limba*, sa langue s'est déliée. || *A da limbă prin ţară*, faire savoir dans tout le pays. || *Imĭ umblă prin limbă* (ŢICHIND) ou *Imĭ umblă pe virful limbeĭ*, j'ai sur le bout de la langue. || *A avea limbă aseuţită*, avoir une langue de vipère. || *Om cu două limbĭ*, homme faux. || *Are mâncărime la limbă*, la langue lui démange. — *Moş Roată avea gădilicĭă la limbă* (I. CREANGĂ), le père Roata a la langue qui lui démange. || *Ĭi a eşit limba de un cot*, il a tiré la langue d'une aune (à force d'attendre). || *A venit cu limba scoasă afară*, il est arrivé en courant, tout essoufflé, tirant la langue. — *A aştepta cu limba scoasă*, attendre avec impatience. || *A lăsa cu limba de moarte*, laisser à son lit de mort, exprimer sa dernière volonté. || *(pop.) Pişcat la limbă*, gris. || **Prov.** *Toată paserea după limba ei pïere, (litt.* tout oiseau périt par sa langue), chacun fait son malheur soi-même. || 2° *Ştia şi câte-va limbĭ* (N. COST.), il savait aussi plusieurs langues. || *Limba română*, la langue roumaine, le roumain. || *Deşi vorbïau tot o limbă nu se inţelegeau*, bien qu'ils parlassent la même langue ils ne se comprenaient pas. || *(anc.) Canoanele limbeĭ*, les règles de la langue.

2. **LIMBĂ**, *s. f.* *(anc.)* peuple, nation, race. || *Limbĭ străine*, des peuples étrangers. || *Aĭ inceput despre resărit a pogorî limbĭ nouĭ* (SP. MIL.), de nouvelles races ont commencé à venir de l'est. || *Biruitorĭ de limbĭ păgâne* (GR. URECHE), vainqueur de peuples païens. || *Toate limbile pământuluĭ sunt surorĭ şi fiice iubite ale Domnuluĭ* (N. BĂLC.), toutes les nations de la terre sont sœurs et sont les filles chéries du Seigneur. || *Limbile duşmane* (V. ALEX.), les nations ennemies. || *Un Sultan dintr'aceia ce domnesc vr'o limbă* (M. EMIN.), un de ces sultans qui règnent sur une nation.

3. **LIMBĂ**, *s. f.* *(anc.)* espion. || *A prinde limbă*, apprendre par des espions ou par des

rapports secrets. — *Prinzînd limbă din Tătarĭ, preste noapte au şi fugit Leşiĭ pre Prutu în sus* (N. COSTIN); ayant été prévenu de l'arrivée des Tartares, les Polonais s'enfuirent pendant la nuit en amont du Pruth.

4. **LIMBĂ**, *s. f.* 1° langue (de terre), promontoire, cap. || 2° *(anc.)* golfe, lagune. || *Veneţianiĭ zic aceĭ limbi golful, adică limba de Veneţia* (MIR. COST.); les Vénitiens appellent ces échancrures le golfe ou les lagunes de Venise.

5. **LIMBĂ**, *s. f.* langue, languette, || *Limba ceasorniculuĭ*, le balancier de la pendule. || *Limba catarameĭ*, l'ardillon de la boucle. || *Limba cazmaleĭ*, le fer de la bêche. || *Limba clopotuluĭ*, le battant de la cloche. || *Limba cuţituluĭ*, la lame du couteau. || *Limba meliţeĭ*, le levier de la macque. || *Nu păşi nicĭ cu o limbă de cuţit peste drepturile tale* (GR. IP.) n'outrepasse pas tes droits de la largeur d'une lame de couteau. || *A trecut un deal, o vale şi o limbă de pădure*; il a traversé une colline, une vallée et un bout de forêt (il a fait beaucoup de chemin).

PLUR. *sans art.* limbĭ; — *avec l'art.* limbile.

6. **LIMBĂ**, *s. f.* (en botanique). || *Limba boului*, orcanette, buglosse *(bot.)*. || *Limba broasceĭ*, flûteau, plantain d'eau *(bot.)*. || *Limba câineluĭ*, cynoglosse officinal *(bot.)*. || *Limba capreĭ*, romaine (à feuilles larges) *(bot.)*. || *Limba cerbuluĭ*, scolopendre officinale *(bot.)*. || *Limba cuculuĭ*, lunaire botryoïde *(bot.)*. || *Limba mărĭi*, ibéride en ombelle *(bot.)*. || *Limba mieluluĭ*, bourrache officinale *(bot.)*. || *Limba oaieĭ*, plantain moyen *(bot.)*. || *Limba pescelui*, statice *(bot.)*. || *Limba vacĕĭ*, grande consoude *(bot.)*. || *Limba vecineĭ*, scolopendre officinale *(bot.)*. || *Limba vrăbieĭ*, margeline, stellaire, mouron blanc *(bot.)*.

LIMBĂGIU, *s. n.* langage.

PLUR. *sans art.* limbagie; — *avec l'art.* limbagiele.

LIMBĂREŢ, *adj.* bavard, loquace.

F. GRAM. *f. s.* limbăreaţă; — *m. pl.* limbăreţĭ; — *f. pl.* limbăreţe.

LIMBĂRICĂ, *s. f. (pop.)* V. limba.

1. **LIMBARIŢĂ**, *s. f.* plantain aquatique, flûte de berger, flûteau *(bot.)*.

2. **LIMBARIŢĂ**, *s. f.* grenouillette, hydroglosse *(bot.)*.

LIMBAU, *s. m.* bavard, indiscret, qui ne sait pas tenir sa langue.

LIMBI (a), *v.* V. a limpi. || *Ajungînd la apă, au crapat de apă limbind multă* (N. COSTIN); étant arrivé à la rivière, il creva pour avoir bu gloutonnement trop d'eau.

LIMBIC, *s. n. (anc.)* alambic (CANTEMIR).

LIMBIST, *s. m.* linguiste.

PLUR. *sans art.* limbişti; — *avec l'art.* limbiştiĭ.

LIMBISTICĂ, *s. f.* linguistique.

LIMBRIC, *s. m.* lombric, ver des enfants. || *Limbric mare*, ténia, ver solitaire.

PLUR. *sans art.* limbricĭ; — *avec l'art.* limbricii.

LIMBRICARIŢĂ, *s. f.* vermifuge (en général absinthe de Judée).

LIMBURUŞ, *s. n.* 1° luette. || 2° languette, ardillon.

LIMBUŞOARĂ, *s. f.* ibéride en ombelle *(bot.)*. || V. limba cucului.

LIMBUT, *adj.* bavard, babillard, jacasseur, verbeux, loquace (en mauvaise part), indiscret. || *O muiere rea, limbută* (A. PANN); une femme méchante, bavarde. || *Maĭ târziŭ am avut altul, normalist şi premiat, dar limbut din cale afară, jurnalist şi advocat* (A. NAUM); plus tard j'en ai eu un autre, normalien et lauréat, mais extraordinairement bavard, journaliste et avocat.

F. GRAM. *f. s.* limbută; — *m. pl.* limbuţĭ; — *f. pl.* limbute.

LIMBUŢIE, *s. f.* intempérance de langue, loquacité. || *Limbuţia nevesteĭ sale îl scoase afară din ţiţînĭ*, l'intempérance de langue de sa femme le mit hors de lui. || *Limbuţia e maĭ rea de cât beţia* (A. PANN), l'intempérance de langue est pire que l'ivrognerie.

LIMFĂ, *s. f.* lymphe *(t. de med.)*.

LIMFATIC, *adj.* lymphatique.

F. GRAM. *f. s.* limfatică; — *m. pl.* limfatici; — *f. pl.* limfatice.

LIMITĂ, *s. f.* limite.

PLUR. *sans art.* limite; — *avec l'art.* limitele.

LIMITA (a), limiter.

CONJ *Ind. pr.* limitez. — *Inf. pr.* a limita. — *Part. pr.* limitând. — *Part. pas.* limitat.

LIMITARE, *s. f.* action de limiter. || limitation.

LIMITAT, *adj.* limité.

F. GRAM. *f. s.* limitată; — *m. pl.* limitaţi; — *f. pl.* limitate.

LIMITROF, *adj.* limitrophe.

F. GRAM. *f. s.* limitrofă; — *m. pl.* limitrofi, — *f. pl.* limitrofe.

LIMONADĂ, *s. f.* limonade.

LIMONIŬ, *adj.* couleur citron.

F. GRAM. *f. s.* limonie; — *m. et f. pl.* limonii.

LIMPADĂ, *prov. p.* limpezească, 3e *pers. s. du subj. pr. de* a limpezi.

LIMPAŬ, *s. n.* siphon.

LIMPEDE, *adv.* clairement, nettement, évidemment.

LIMPEDE, *adj.* limpide, clair, net. || évident, certain. || *Apă limpede*, de l'eau claire, limpide. || *E lucru limpede*, c'est une affaire claire.

F. Gram. *f. s.* limpede ; — *m. et f pl.* limpezi.

LIMPEDE, *adv.* limpidement, clairement, nettement. || *Izvorul curge limpede*, la source coule limpidement. || *O ved limpede*, je vois cela clairement. || *I am spus limpede*, je lui ai dit nettement.

LIMPEGIOR, *adj. dim. de* limpede.

LIMPEZEALĂ, s. *f.* clarification, élucidation.

LIMPEZI (a), *v.* rendre clair, limpide. || éclaircir, clarifier, épurer, élucider. || débarrasser, faire place nette. || *A limpezi paharele*, laver les verres. || *Când se mai limpezĭa locul de dușmanĭ* (N. Bălc.), quand les ennemis débarrassaient un peu le pays de leur présence. || *(Vremea) limpezește, pentru ochiĭ viitorimeĭ, faptele cu adevărat demne de laudă* (A. Odob.) ; le temps met en lumière, aux yeux de l'avenir, les actes vraiment dignes de louange. || *Vor să limpezească Ardealul de toată suflarea ungurească* (A. Odob.), ils veulent débarrasser la Transylvanie de tous les Hongrois.

Conj. *Ind. pr.* limpezesc. — *Imparf.* limpezĭam. — *Pas. déf.* limpezii. — *Pl. q. parf* limpezisem. — *Fut. pr.* voiŭ limpezi. — *Cond. pr.* aș limpezi. — *Impér.* limpezește, limpeziți. — *Subj. pr.* să limpezesc, să limpezeștĭ, să limpezească. — *Inf. pr.* a limpezi. — *Part. pr.* limpezind. — *Part. pas.* limpezit.

LIMPEZI (a se), *vr.* s'éclaircir, se clarifier, s'épurer, s'élucider. || *Târziu către seară s'a mai limpezit atmosfera* (Al. Odob.), tard vers le soir l'atmosphère s'éclaircit un peu.

LIMPEZIE, s. *f.* limpidité.

LIMPEZIME, s. *f.* limpidité. || *Limpezimea cerului*, la limpidité de ciel. || *În limpezimea câmpieĭ*, dans la vaste étendue de la plaine (où rien ne gêne la vue).

LIMPEZIRE, s. *f.* action de rendre clair, limpide, d'éclaircir, de clarifier, d'épurer, d'élucider, de débarrasser, de faire place nette. || *Știința limbeĭ care a contribuit atît întru limpezirea epoceĭ primitive a omenireĭ*, la science du langage qui a tant contribué à l'élucidation de l'époque primitive de l'humanité.

LIMPEZIT, *adj.* rendu limpide, clair, net. || clarifié, épuré, élucidé. || débarrassé. || *De m'aș vedea în deal suit, de belele limpezit* (P. Pop.) ; si je pouvais me voir au haut de la colline et débarrassé de mes ennuis.

F. Gram. *f. s.* limpezită ; — *m. pl.* limpeziți ; — *f. pl.* limpezite.

LIMPI (a), *v. imp.* lapper, lamper, manger gloutonnement.

Conj. *Ind. pr.* limpesce. — *Inf. pr.* a limpi. — *Part. pr.* limpind. — *Part. pas.* limpit.

LIMPIRE, s. *f.* action de lapper, de lamper, de manger gloutonnement.

1. **LIN**, s. *m.* tanche *(ichtyol.)*.

2. **LIN**, s. *n.* 1° cuve dans laquelle on foule le raisin. || 2° pressoir. || 3° vase dans lequel on met cuver les prunes dont on fait de l'eau-de-vie.

LIN, *adj.* calme, tranquille, serein, paisible. || doux, tendre. || *Răspunderea lină frânge mânia* (Cantem.), une réponse calme fait tomber la colère. || *Apa lină mult te 'nșeală*, (*litt.* l'eau tranquille est trompeuse), il ne faut pas se fier à l'eau qui dort.

F. Gram. *f. s.* lină ; — *m. pl.* lini ; — *f. pl.* line.

LIN, *adv.* doucement, tranquillement, paisiblement, sans bruit. || *Calul sboară lin ca vîntul* (I. Creangă), le cheval vole doucement comme le vent. || *Apa curge lin*, l'eau coulait sans bruit.

LINCĂ-LINCĂ, *expr. onom.* dig-din-don. || *Linca ! lincă ! De o dată resună aerul de glasul clopotelor.* (V. A. Ur.) Dig-din-don ! Tout-à-coup l'air retentit du son des cloches.

LINCĂIT (a), *v.* V. a linchi.

LINCHI (a), *v. [Mold.]* lécher, lapper. || *Începeam a linchi groscior de pe deasupra oalelor* (I. Creangă), je me mettais à lécher la crème de dessus les pots.

Conj. *Ind. pr.* linchesc. — *Inf. pr.* a linchi. — *Part. pr.* linchind. — *Part. pas.* linchit.

LINCĬURI (a se), *vr. [Mold.]* patauger dans l'eau, se laver. || *A se lincĭuri pe obraz*, se laver le visage, se débarbouiller.

Conj. *Ind. pr.* mĕ lincĭuresc. — *Inf. pr.* a se lincĭuri. — *Part. pr.* lincĭurind. — *Part. pas.* lincĭurit.

LINDINĂ, s. *f.* lente, œuf de pou. || *Îl făcu o lindină și il ascunse chiar în coada feteĭ* (P. Ispir), il le transforma en lente et le cacha dans la tresse de la jeune fille. || Loc. *Cată-l de lindine*, cherche-lui ses poux, cherche lui querelle.

Plur *sans art.* lindine ; — *avec l'art.* lindinele.

LINDINOS, *adj.* qui a des lentes.

F. Gram. *f. s.* lindinoasă ; — *m. pl.* lindinoși ; — *f. pl.* lindinoase.

LINEAMENT, s. *n.* linéament.

Plur. *sans art.* lineamente, — *avec l'art.* lineamentele.

LINEAR, *adj.* linéaire.

F. Gram. *f. s.* lineară ; — *m. pl.* linearĭ ; — *f. pl.* lineare.

LÎNGĂ, *adv.* langă.

LINGĂRI (a), *v.* flagorner, lécher, écornifler.

Conj. *Ind. pr.* lingăresc. — *Inf. pr.* a lingări. — *Part. pr.* lingărind. — *Part. pas.* lingărit.

LINGĂU, *adj. et s. m.* lécheur, flagorneur. || parasite, pique-assiette, écornifleur. || *Urît mi-a fost în viaţa mea omul viclean şi lingău* (I. Creangă), j'ai toujours détesté l'homme perfide et flagorneur. || *Câţi n'am cunoscut dintr'înşii cari au fost argaţi la boi, ţerî lingăii de prin curte, azî stăpânii peste noi* (A. Naum); combien n'en ai-je pas connu parmi eux qui soignaient les bœufs, hier pique-assiette, aujourd'hui nos maîtres.

Pluu., *sans art.* lingăi; — *avec l'art.* lingăii.

LINGAV, *adj.* maladif, faible, languissant.

F. Gram. *f. s.* lingavă; — *m. pl.* lingavi; — *f. pl.* lingavile.

LINGĂVI (a), *v.* devenir faible, languir.

Conj. *Ind. pr.* lingăvesc. — *Inf. pr.* a lingăvi. — *Part. pr.* lingăvind. — *Part. pas.* lingăvit.

LINGE (a), *v.* lécher. || *Dacă nu te saturî mâncând, dar lingênd nieî-o-dată* (A. Pann); si tu ne te rassasie pas en mangeant, tu ne te rassasieras jamais en léchant. || *Linge unde a scuipat*, (*litt.* il lèche là où il a craché), il flatte ceux qu'il dénigrait hier, il adore ce qu'il a brûlé.

Conj. *Ind. pr.* ling, lingi, linge. — *Imparf.* lingeam. — *Pas. déf.* linseî. — *Pl. q. parf.* linsesem. — *Fut. pr.* voiu linge. — *Cond. pr.* aş linge. — *Impér.* linge, lingeţi. — *Subj. pr.* să ling, să lingi, să lingă. — *Inf. pr.* a linge. — *Part. pr.* lingênd. — *Part. pas.* lins.

LINGE (a se, a 'şi), se lécher. || *A 'şi linge degetele*, se lécher les doigts. || **Loc.** *Linge-te pe bot*, il faut t'en passer, brosse-toi le ventre.

LINGERE, *s. f.* action de lécher.

LINGE-TALER, *s. comp. m.* parasite, pique-assiette, écornifleur.

LINGOARE, *s. f.* V. lângoare.

LINGUIST, *s. m.* linguiste. || *Poesia populară e preţioasă pentru un linguist ca tot ce e poporan* (B. P. Haşdeu), la poésie populaire est précieuse pour le linguiste comme tout ce qui est populaire. || V. limbist.

Pluu. *sans art.* linguiştî; — *avec l'art.* linguiştiî.

LINGUISTICĂ, *s. f.* linguistique. || V. limbistică.

1. **LINGURĂ**, *s. f.* 1° cuiller (en bois ou en métal). || 2° tarière. || *S'a dus în pădure ca să 'şi caute un paltin bun de linguri* (I. G. Sbiera), il alla dans la forêt chercher un tremble bon pour faire des cuillers. || **Loc.** *Cum aî bea o lingură de apă*, en un clin d'œil. — *Retează cele două capete cum aî bea o lingură de apă* (Conv. Lit.), il coupa les deux têtes en un clin d'œil. || *Când ar putea m'ar bea într'o lingură de apă* (Şezăt.); s'il pouvait, il m'étranglerait. || *Cu lingura îî da să mănânce şi cu coada îî scoate ochiî* (A. Pann), (*litt.* avec le creux de la cuiller il lui donne à manger et avec la queue il lui arrache les yeux), se dit des gens faux qui vous flattent par devant et vous font du tort par derrière.

2. **LINGURĂ**, *s. f.* cuillerée. || *N'a mâncat de cât două linguri*, il n'en a mangé que deux cuillerées.

Pluu. *sans art.* linguri; — *avec l'art.* lingurile.

LINGURA-POPII, *s. comp.* asaret, cabaret (*bot.*)

LINGURAR, *s. m.* fabricant de cuillers en bois (en général des tsiganes). || 2° tribu de tsiganes qui fabriquent des cuillers (ils ne mangent pas de viande de bœuf). || *Era odată un ţigan lingurar* (I. G. Sbiera), il y avait une fois un tsigane fabricant de cuillers en bois.

Pluu. *sans art.* lingurari; — *avec l'art.* lingurarii.

1. **LINGUREA**, *s. f.* creux de l'estomac, épigastre. || *Durerî la lingurea*, douleurs à l'épigastre.

2. **LINGUREA**, *s. f.* V. lingurica.

LINGURI (a se), *vr.* V. a se linguşi (Şinkai).

LINGURICĂ, *s. f.* cochléaria, cuiller, herbe aux cuillers (*bot.*)

LINGURIŢĂ, *s. f.* petite cuiller à café.

Pluu. *sans. art.* linguriţe; — *avec l'art.* linguriţele.

LINGUROIU, *s. n.* 1° *[Mold.]* grande cuiller employée dans les fromageries. || 2° (*Prah.*) tarière.

LÎNGUŞEALĂ, *s. f.* flagornerie. || *Altul se gândîa cum ce linguşeală să cârpească împăratului* (Delavr.), l'autre se demandait quelle flagornerie il pourrait bien faire au roi.

Pluu. *sans art.* linguşelî; — *avec l'art.* linguşelile.

LINGUŞI (a), *v.* blandir, aduler, flatter, cajoler, flagorner. || *A linguşi pe cei mari*, flatter les grands.

Conj. *Ind. pr.* linguşesc. — *Impar.* linguşiam. — *Part. déf.* linguşit. — *Fut. pr.* voiu linguşi. — *Cond. pr.* aş linguşi. — *Impér.* linguşesce, linguşiţi. — *Subj. pr.* să linguşesc, să linguşeşcî, să linguşească. — *Inf. pr.* a linguşi. — *Part. pr.* linguşind. — *Part. pas.* linguşit.

LINGUŞI (a se), *vr.* s'insinuer. || *S'a linguşit pînă ce a ajuns*, il s'est insinué jusqu'à ce qu'il soit parvenu.

LINGUŞIRE, *s. f.* action de flatter, de cajoler, de flagorner. || adulation, flatterie, cajolerie, flagornerie. || *Linguşire şi corupţii, totul întrebuinţa, dar ştia pînă la culme arta de a guverna* (A. Naum); il employait tous les moyens, la flatterie et la corruption, et il savait à merveille l'art de gouverner.

Pluu. *sans art.* linguşirî; — *avec l'art.* linguşirile.

LINGUŞIT, *adj.* flatté. || *Vladislav, linguşit*

d'a vedea atîta supunere din partea unuĭ domn român, ĭi respunse printr'o carte măgulitoare (AL. ODOB.); Vladislas, flatté de voir tant de soumission de la part d'un prince roumain, lui répondit par une lettre flatteuse.

F. GRAM. *f. s.* linguşită ;—*m. pl.* linguşiţĭ ; — *f. pl.* linguşite.

LINGUŞITOR, *s. m.* adulateur, flatteur, cajoleur, flagorneur.

PLUR. *sans art.* linguşitorĭ ;—*avec l'art.* linguşitoriĭ.

LINGUŞITOR, *adj.* d'adulation, de flatterie. || flatteur, cajoleur, insinuant.

F. GRAM. *f. s.* linguşitoare ; — *m. pl.* linguşitorĭ ; *f pl.* linguşitoare.

LINIA (a), *v.* tracer des lignes, des raies, régler (en lignes), rayer (au crayon, à l'encre, etc.),

CONJ. *Ind. pr.* liniez.—*Imparf.* liniam.—*Pas. déf.* liniaĭ.— *Pl. q. parf.* liniasem.—*Fut. pr.* voiŭ linia.—*Cond. pr.* aş linia. —*Impér.* liniază, liniaţĭ.— *Subj. pr.* să liniez, să liniezĭ, să linieze.—*Inf. pr.* a linia — *Part. pr.* liniând. — *Part. pas.* liniat.

LINICOIDA, *s. f.* un des noms d'Avestita. || V. Avestita.

LINIARE, *s. f.* action de régler, de rayer. || réglure.

PLUR. *sans art.* liniărĭ ;— *avec l'art.* liniările.

LINIAT, *adj.* réglé, rayé.

F. GRAM. *f. s.* liniată ; — *m. pl.* liniaţĭ ; — *f. pl.* liniate.

1. **LINIE**, *s. f.* ligne, raie, trait. || filet. || règle (en bois ou en métal).

2. **LINIE**, *s. f. [Val.]* ligne, mesure de longueur ($^1/_{10}$ de *deget*). || *[Mold.]* ligne, mesure de longueur ($^1/_{12}$ de *palmă*).

3. **LINIE**, *s. f.* laie (route étroite dans une forêt). || *Liniile sunt pustiĭ* (RAD.-NIG.), les laies sont désertes.

PLUR. *sans art.* liniĭ ; — *avec l'art.* liniile.

LINIŞOR, *adv.* tranquillement.

LINISTE, *s. f.* calme, repos, tranquillité, placidité, quiétude, sérénité. || *Liniştea nopţiĭ*, le calme de la nuit. || *Liniştea vieţeĭ mele*, le tranquillité de ma vie. || *Liniştea sufletuluĭ*, la quiétude de l'âme. | *A trăi în liniştе*, vivre en repos, dans le calme.

LINIŞTI (a), *v.* apaiser, calmer, tranquilliser. || *Ĭi am liniştit*, je les ai tranquillisés.

CONJ. *Ind. pr.* liniştesc.—*Imparf.* liniştiam.— *Pas. déf.* liniştiĭ. —*Pl. q. parf.* liniştisem.—*Fut. pr.* voiŭ linişti.—*Cond. pr.* aş linişti. — *Impér.* linişteşce, liniştiţi. — *Subj. pr.* să liniştesc, să linişteştĭ, să liniştească. — *Inf. pr.* a linişti. — *Part. pr.* liniştind. — *Part. pas.* liniştit.

LINIŞTI (a se), *vr.* s'apaiser, se calmer, se tranquilliser. || *Cu încetul se liniştі şi încetă d'a maĭ plânge*, tout doucement elle se calma et cessa de pleurer.

LINIŞTIRE, *s. f.* action d'apaiser, de calmer, de tranquilliser. || apaisement, calme, tranquillité, repos, quiétude.

LINIŞTIT, *adj.* calme, tranquille, paisible, placide, quiet, serein. || *Un om liniştit*, un homme calme. || *Un oraş liniştit*, une ville paisible. || *Nu e liniştit*, il n'est pas tranquille.

F. GRAM. *f. s.* liniştită ; — *m. pl.* liniştiţi ; — *f. pl.* liniştite.

LINIUŢĂ, *s f. dim. de* linie.

LINS, *adj.* léché, lisse, uni. || *Pĕr lins*, cheveux lisse. || Loc. *Lins prelins*, très lisse, bien luisant.—*Calul se şi scutură de treĭ orĭ şi îndată rĕmâne cu pĕrul lins-prelins* (P. ISPIR.), le cheval se secoue trois fois et aussitôt son poil devient tout luisant.

F. GRAM. *f. s.* linsă ;—*m. pl.* linşĭ ; — *f. pl.* linse.

LINS, *s. n.* le fait de lécher. || *Sare de lins*, sel à lécher (sel que l'on donne aux bestiaux).

LINTE, *s. f.* lentille. || *Lintea albă*, gesse *(bot.)*. || *Linte broscească* ou *linte de baltă*, lentille d'eau, lentille de canard, lemnée *(bot.)* || *Linte neagră*, orobe tubéreuse *(bot.)*.|| *Lintea pratuluĭ*, gesse des prés *(bot.)*. || *Linte sĕlbatică*, lentille d'eau *(bot.)*.

LINTIŞOARĂ, *s. f.* lentille commune *(bot.)*.

LINTIŢĂ, *s. f.* tache de rousseur. || *Lintiţă de apă*, lentille d'eau, lemnée *(bot.)*.

PLUR. *sans art.* lintiţe;— *avec l'art.* lintiţele

LINŢĬ, *s. m. pl.* hydatides.

LINŢOLIU, *s. n.* V. giulgiŭ.

LĬOARCĂ, V. leoarcă.

LIOCĂ, *s. f.* V. leocă.

LIOCHIŬ, *adj. [Trans.]* écarlate, rouge écarlate.

F. GRAM. *f. s.* liochie ; — *m. et f. pl.* liochiĭ.

LĬOP, *interj.* vlan ! || *Atunci plăcintă lĭop tocmaĭ în vîrvul capuluĭ* (I. G. SBIERA), et alors vlan ! la galette lui arriva sur la tête.

LĬOPĂ, *s. f.* V. leopă.

LĬOR, *s. n.* filasse.

LĬORBĂ, *s. f.* V. leorbă.

LĬOTĂ, *s. f.* bande || *Lĭota de copiĭ dau năvală cu întrebările*, la bande d'enfants le pressent de questions.

LIOV, *s. pr. [anc.]* Lemberg.

LIP, *s. n. [Mold.]* crasse.

LIPA-LIPA, *loc. adv.* onomatopée pour exprimer le bruit que fait une personne qui marche avec des savates. || *Vine lipa-lipa*, il arrive en traînant ses savates.

LIPĂI (a), *v. imp.* clapoter. || *Cocoşiĭ cân-*

tau lipăind din aripe, les coqs chantaient en battant des ailes.

Conj. *Ind. pr.* lipesce.—*Inf. pr.* a lipăi. — *Part. pr.* lipăind. — *Part. pas.* lipăit

1. **LIPAN**, *s. m.* bardane, glouteron, herbe aux teigneux *(bot.)*. || *Late ca foile de lipan*, large comme les feuilles de la bardane. || *Şi cu un lipan mare la cap înfăşurată* (Gr. Alex.) et la tête enveloppée d'une large feuille de bardane.

2. **LIPAN**, *s. m.* ombre *(ichtyol.)*.

LIPCĂ, *exp. adv.* collé à. || *Se făcuse lipcă pe pămînt într'un colţuşor* (N. Bogd.), il s'était applati par terre dans un coin. || *Împăratul a rămas lipcă la cuvîntul său* (I. G. Sbiera), le roi est resté fidèle à sa parole. || *A se ţine lipcă de cineva*, ne pas lâcher quelqu'un.

LIPCAN, *s. m.* 1° *(anc.)* corps de troupe composé de 1.000 hommes sous le commandement du grand Postelnic. || 2° *(anc.)* courrier qui portait la correspondance entre les Principautés et Constantinople. || 3° *(anc.)* courrier, messager à cheval, estafette.

Plur. *sans art.* lipcani ;—*avec l'art.* lipcanii.

LIPEAN, *s. m.* V. 1 lipan.

LIPI (a), *v.* 1° coller, faire adhérer, souder, accoler. || 2° enduire avec de la terre glaise, glaiser. | Loc. *A lipi o palmă*, flanquer une gifle.

Conj. *Ind. pr.* lipesc, lipeşci, lipeşce. — *Imparf.* lipiam. — *Pas. déf.* lipii. — *Pl. q. parf.* lipisem. — *Fut. pr.* voiŭ lipi. — *Cond. pr.* aş lipi. — *Impér.* lipeşce, lipiţi. — *Subj. pr.* să lipesc, să lipeşci, să lipească. — *Inf. pr.* a lipi. — *Part. pr.* lipind. — *Part. pas.* lipit.

LIPI (a se), se coller, s'attacher, se cramponner. || avoir prise. | *S'au lipit lângă Radu Vodă, căci şi el trăgea pe boieri cu cuvinte blânde* (Chr. Anon.); il s'attacha au prince Rodolphe, car lui aussi attirait les boyards avec de douces paroles || *Se făcu un porumbel ca să nu se lipească farmecele de el*, il se transforma en pigeon afin que les enchantements n'aient pas de prise sur lui. || *Somn de el nu se lipeşce* (P. Pop.), *(litt.* le sommeil n'a pas de prise sur lui), il ne peut pas dormir. || *Nimica nu-i se lipĭa de suflet, tot i-era rece, nepăsător* (S. Nad); rien ne touchait plus son cœur, tout lui semblait froid, indifférent. || *A se lipi de cineva ca muschiul de pom şi ca nevoia de om*, s'attacher à quelqu'un comme la mousse à l'arbre et la misère à l'homme.

LIPICĂ, *s. f. [Trans.]* teigne.

LIPICIOASĂ, *s. f.* 1° lychnide visqueuse, attrape-mouche, œillet de jansénistes *(bot.)*. || 2° silène enflé *(bot.)*.

LIPICIOS, *adj.* collant, gluant, visqueux, glutinant, glutinatif, tenace. || qui se prend, contagieux. | *Ciuma ca toate bolile lipicioase* (Ion Ghika), la peste comme toutes les maladies contagieuses.

F. Gram. *f. s.* lipicioasă ; — *m. pl.* lipicioşi ; — *f. pl.* lipicioase.

1. **LIPICĬŬ**, *s. n.* V. lipiciune.

2. **LIPICIU**, *s. n.* attrait, charme. || *E cu lipiciu*, il a du charme. || *Vorba ei şi faţa ii erau cu lipicĭu*, ses paroles et son visage étaient pleins de charme. || *Dar mi era vorba cu lipicĭŭ* (P. Pop.), mais mes paroles étaient écoutées. || *Fost-ai, leleo, cu lipicĭ, ş'ai remas cu fugĭ d'aicĭ* (P. Pop.); tu as eu des charmes, ma mie, mais tu es devenue à fuir. || *Ceartă fără bătaie n'are lipiciŭ*, une querelle sans coups n'a pas de charme.

LIPICĬUNE, *s. f.* blépharite.

LIPIRE, *s. f.* 1° action de coller, de faire adhérer, de souder, d'accoler. || 2° action d'enduire avec de la terre glaise.

LIPIT, *adj.* 1° collé, adhérent, soudé, accolé. | 2° enduit avec de la terre glaise. | 1° *Stă lipit de zid*, il reste collé contre le mur. || 2° *Prispa e lipită cu pămînt galben*, le devant de la maison est enduit avec de la terre glaise. || Loc. *Era cu coastele lipite de foame*, il avait le ventre vite, il était affamé, il mourait de faim. || *Sărac lipit*, pauvre comme Job. — *M'a lăsat sărac lipit*, (N. Filim.), il m'a laissé pauvre comme Job. - *Ea era săracă lipită pămîntului* (Cal. Basm.) elle était pauvre comme tout.

F. Gram. *f. s.* lipită ;—*m. pl.* lipiţi ;—*f. pl.* lipite.

LIPIT, *s. n.* 1° à coller. || 2° à enduire. || 1° *Se ducea la lipitul afişelor*, il s'en allait coller les affiches. || 2° *In fie-care săptămână avea de lipit, de spălat cămeşi...* chaque semaine elle devait enduire (certaines parties de la maison avec de la terre glaise), laver les chemises...

1. **LIPIE**, *s. f.* pain ordinaire en forme de galette.

Plur. *sans art.* lipii ; — *avec l'art.* lipiile.

2. **LIPIE**, *s. f.* V. lipiciune.

LIPOS, *adj. [Mold.]* crasseux.

F. Gram. *f. s.* lipoasă ; — *m. pl.* lipoşi ; — *f. pl.* lipoase.

1. **LIPITOARE**, *s. f.* sangsue. || *A pune lipitori*, mettre des sangsues. || *Se svircolĭa ca lipitoarea când 'i dai sare*, il se tordait comme la sangsue quand on la couvre de sel (pour la faire dégorger). || *(au fig.) Lipitoarea l'a lasat sărac*, cette sangsue l'a laissé pauvre. || *Lipitorile satelor* (V. Alex.), les usuriers de village.

Plur. *sans art.* lipitori ; — *avec l'art.* lipitorile.

2. **LIPITOARE**, *s. f.* aspérule odorante, mu-

guet des bois *(bot.)*. || *Lipitoarea de vopsit*, aspérule des teinturiers *(bot.)*.

3. **LIPITOARE**, *s. f.* engoulevent, tette-chèvre *(ornith.)*.

LIPITURA, *s. f. (pop.)* courbature (causée par le mauvais génie dit *Sburător)*.

LIPOVAN *et* **lipovean**, *s. m.* Lipovan.

PLUR. *sans art.* Lipoveni ; — *avec l'art.* Lipovenii.

LIPSĂ, *s. f.* défaut, manque, besoin, nécessité, pénurie, indigence, absence, lacune. || *La mare lipsă era visteria împărătească* (N. COSTIN), il y avait grande pénurie dans le trésor du Sultan. || *O mare lipsă de bani*, une grande pénurie d'argent. || *E de lipsă*, il est nécessaire. || *Dacă e bogat şi nu are lipsă de furat* (ŢICHIND.), s'il est riche et s'il n'a pas besoin de voler. || *De ar fi mulţi ca dinsul, puţină lipsă ar duce ţara la nevoi* (I. CREANGA), s'il y en avait beaucoup comme lui le pays ne manquerait de rien en cas de besoin. || *Şi noi acum abia ne putem mişca şi avem lipsă de cineva care să ne îngrijească* (CONV. LIT.), nous pouvons à peine nous bouger maintenant et nous avons besoin de quelqu'un qui nous soigne. || *In cas de lipsă*, en cas de besoin. || *N'am lipsă*, je n'en ai pas besoin. || *În lipsă*, par défaut. — *Osîndit în lipsă*, condamné par défaut. — *În lipsa luĭ*, en son absence. || *Se vede o lipsă*, on observe une lacune.

PLUR. *sans art.* lipsurĭ ; — *avec l'art.* lipsurile.

LIPSĂ, *empl. adv.* foin ! || *Dar lipsă de aşa bogăţie*, mais foin ! d'une pareille richesse.

LIPSCA, *s. pr.* Leipzig.

LIPSCAN, *s. m.* 1° qui vend des marchandises de Leipzig. || 2° mercier.

PLUR. *sans art.* lipscanĭ ; — *avec l'art.* lipscanii.

LIPSCĂNIE, *s. f.* mercerie.

PLUR. *sans art.* lipscănĭ ; — *avec l'art.* lipscăniile.

LIPSI (a), V. manquer, manquer de q. q. chose, être absent, s'en falloir, faire défaut. || priver, refuser, dénuer. || *Lipsesce ceva*, il manque quelque chose. || *Nu numaĭ de hrană, ce de viaţă su 'l lipsească* (CANTEM.) ; le priver non seulement de nourriture, mais encore de la vie. || *Nu voiu lipsi*, je n'y manquerai pas. || *Au lipsit de acea stăpânire* (N. COSTIN.), ils perdirent cette propriété. || *Din care boală lipsise şi din minte* (N. COST.), à la suite de cette maladie il avait des absences d'esprit || *De vreĭ să aibă Maria ta odihnă şi să fim şi noĭ odihniţĭ, pe Stavraki să 'l lipsescĭ de lângă Maria ta* (EM. KOGĂL). Si Votre Altesse veut avoir la paix et que nous-mêmes nous soyons tranquilles, que Votre Altesse se débarrasse de Stavraki. || *Şi au ţinut aceasta foamete toată Domnia acestuĭ Domn, fiind că nu lipsiau lăcustele din Moldova* (EN. KOGĂLN.) ; et cette disette dura pendant tout le règne de ce prince, car les sauterelles ne quittaient pas la Moldavie. || *Nădejdea ne lipsesce numaĭ in zioa de moarte* (C. DIM. GOL.), l'espérance ne nous fait défaut que le jour de notre mort. || *Eram lipsiţĭ de orĭ-ce ajutor*, nous étions privés de tout secours. || *Lipsesce d'acasă*, il est absent de la maison, il est sorti. || *A lipsit de a-casă nouĕ anĭ şi s'a intors cu doĭ banĭ* (A. PANN), il a été absent de chez lui pendant neuf ans et il est revenu avec deux sous (pierre qui roule n'amasse pas mousse). || Loc. *Îi lipsesce o doagă*, il est toqué, il a une araignée dans le plafond. || *Atita maĭ lipsĭa !* il ne manquait plus que cela ! — *Noroc că nu ne maĭ vin şi musafirĭ, c'atita ne-ar maĭ lipsi* (D. OLLAN.) ; heureusement qu'il ne vient pas d'invités, car ce ne serait plus tenable.

LIPSI (a se), *vr.* se priver, se refuser q. q. chose, renoncer, se passer de. || *Maĭ bine m'aş lipsi de prietenia luĭ*, je renoncerais plutôt à son amitié. || *Me lipsesc*, j'y renonce.

CONJ. *Ind. pr.* lipsesc, lipsescĭ, lipsesce. — *Imparf.* lipseam. — *Par. déf.* lipsiĭ. — *Pl. q. parf.* lipsisem. — *Fut. pr.* voiŭ lipsi. — *Cond. pr.* aş lipsi. — *Impér.* lipsesce, lipsiţĭ. — *Subj. pr.* să lipsesc, să lipsescĭ, să lipsească. — *Inf. pr.* a lipsi. — *Part. pr.* lipsind. — *Part. pas.* lipsit.

LIPSIRE, *s. f.* action de manquer, de faillir, de s'en falloir, de priver, etc. || manque, lacune, absence. || *Nu este maĭ mare boală de cât lipsirea minţiĭ* (C. DIN GOL.), il n'y a pas de pire maladie que le manque d'intelligence.

PLUR. *sans art.* lipsirĭ ; — *avec l'art.* lipsirile.

LIPSIT, *adj.* dépourvu, dénué, pauvre. || *Lipsit de minte*, dépourvu d'intelligence. || *Lipsit de mijloace*, privé de ressources, pauvre. || *E lipsit*, il est toqué. — *Ministrul mĕ va crede lipsit, nebun, ce 'mĭ pasă !* (C. NEGRUZZI) Le ministre va me croire toqué, fou, mais n'importe ! || *Par'că e lipsit*, il a l'air toqué.

F. GRAM. *f. s.* lipsită ; — *m. pl.* lipsiţĭ ; — *f. pl.* lipsite.

LIPSURĬ, *s. pl.* manques, défauts, lacunes. || V. lipsă.

1. **LIRĂ**, *s. f.* lyre.

2. **LIRĂ**, *s. f.* lire turque.

3. **LIRA**, *s. f.* lyre *(ornith.)*.

PLUR. *sans art.* lire ; — *avec l'art.* lirele.

LIRIC, *adj.* lyrique. || *Poesia lirică*, la poésie lyrique.

F. GRAM. *f. s.* lirică ; — *m. pl.* liricĭ ; — *f. pl.* lirice.

LIRISM, *s. n.* lyrisme.

LISĂ, *s. f.* cédrat confit.

LIȘIȚĂ, *s. f.* foulque *(ornith.)*. || *Văzând nisce lișițe pe apă* (I. CREANGĂ), voyant des foulques sur l'eau.

PLUR. *sans art.* lișițe ; — *avec l'art.* lișițele.

LIȘTAĬ, *adv. [Mold.]* absolument, exactement, tout semblable. || *Căcĭ e lișta ĭ dracul în picioare* (I. CREANGA), car c'est absolument le diable en personne.

LISTĂ, *s. f.* liste.

PLUR. *sans art.* liste ; — *avec l'art.* listele.

LITANIE, *s. f.* procession. || *Domnul a poruncit ca să se facă litanie pe la toate bisericele* (EN. KOGĂLN.); le Prince ordonna qu'on fît des processions dans toutes les églises.

LITEAN, *s. m.* V. liftean.

LITAVRĂ, *s. f. (anc.)* cuirasse, armure. || *Puscĭ, steaguriĭ și litavre s'au luat de la neprietenĭ* (N. COSTIN); on a enlevé à l'ennemi des canons, des drapeaux et des cuirasses.

PLUR. *sans art.* litavre ; — *avec l'art.* litavrele.

LITERĂ, *s. f.* lettre. || *Literele alfabetuluĭ*, les lettres de l'alphabet. || *Licențiat în litere*, licencié ès-lettres. || *Deși fusesc înălțat la rangul de sub-locotenent, Alexandrescu 'și a dat dimisiunea ca să se poată consacra cu totul literelor* (ION GHICA); bien qu'il eût été promu au grade de sous-lieutenant, Alexandrescu donna sa démission pour pouvoir se consacrer entièrement aux lettres.

PLUR. *sans art.* litere ; — *avec l'art.* literele.

LITERAL, *adj.* littéral.

F. GRAM. *f. s.* literală ; — *m. pl.* literalĭ ; — *f. pl.* literale.

LITERAL, *adv.* littéralement. || *Pentru a ne convinge despre aceasta, să revenim la exemplul nostru de mai sus și să încercăm a 'l traduce literal în alte limbi* (T. MAIOR.); pour nous en convaincre, revenons à notre exemple de ci-dessus et essayons de le traduire littéralement en d'autres langues.

LITERAR, *adj.* littéraire.

F. GRAM. *f. s.* literară ; — *m. pl.* literarĭ ; — *f. pl.* literare.

LITERAT, *s. m.* lettré.

PLUR. *sans art.* literațĭ ; — *avec l'art.* literațiĭ.

LITERATURĂ, *s. f.* littérature.

PLUR. *sans art.* literaturĭ ; — *avec l'art.* literaturile.

LITICAȘ, *s. m.* alevin, nourrain.

1. **LITFA**, *s. pr.* Lithuanie. || V. Litva.

2. **LITFĂ**, *s. f.* 1° *(anc.)* Lithuanien. || 2° V. lifta.

LITFEAN, *s. m.* Lithuanien. || *Multe capete am sfărmat de Tătarĭ și de Litfenĭ*, j'ai fracassé beaucoup de crânes de Tartares et de Lithuaniens. || V. Litvean.

PLUR. *sans art.* Liftenĭ ; — *avec l'art.* Liftenii.

1. **LITIE**, *s. f.* service en l'honneur d'un saint.

2. **LITIE**, *s. f. [Mold.]* 1° V. lipie. || 2° pain bénit.

LITOGRAF, *s. m.* lithographe.

PLUR. *sans art.* litografĭ ; — *avec l'art.* litografiĭ.

LITOGRAFIC, *adj.* lithographique.

F. GRAM. *f. s.* litografică ; — *m. pl.* litografici ; — *f. pl.* litografice.

LITOGRAFIE, *s. f.* lithographie.

PLUR. *sans art.* litografiĭ ; — *avec l'art.* litografiile.

LITORAL, *s. n.* littoral. || *Litoralul Mărĭĭ Negre*, le littoral de la Mer Noire.

PLUR. *sans art.* litorale ; — *avec l'art.* litoralele.

LITRĂ, *s. f.* 1° ancienne mesure de poids (en Valachie = 317 gr. 965 ; — en Moldavie = 322 gr. 750). || 2° ancienne mesure de capacité (en Valachie = 0 lit. 380 ; — en Moldavie = 0 lit. 322).

PLUR. *sans art.* litre ; — *avec l'art.* litrele.

LITROSI (a), V. *(anc.)* sauver. || libérer.

LITROSI (a se), *vr. (anc.)* s'acquitter, se libérer.

LITROSIRE, *s. f. (anc.)* libération, acquittement.

LITRU, *s. m.* litre (mesure de capacité = un décimètre cube).

PLUR. *sans art.* litrĭ ; — *avec l'art.* litriĭ.

LITURGHIE, *s. f.* lithurgie, messe. || *A plăti o liturghie*, payer une messe. || Loc. *(pop.) E liturghie cu brață*, c'est une chose faite à la diable. || *(iron.) Mai trage, părințele o liturghie* ; allons, mon père, encore une tournée !

PLUR. *sans art.* liturghiĭ ; — *avec l'art.* liturghiile.

LITURGHISI (a), V. célébrer la messe.

LITVA, *s. pr.* Lithuanie.

LITVEAN, *s. m.* Lithuanien.

PLUR. *sans art.* Litvenĭ ; — *avec l'art.* Litvenii.

LĬUBOV, *s. m. (anc.)* amour.

1. **LĬUDE**, *s. m.* 1° *(anc.)* individu, piéton, fantassin. || 2° *(anc.)* contribuable. || V. lude.

2. **LĬUDE**, *s. m.* lettre de l'alphabet cyrillique (A = I).

LĬURBĂR, *s. m. [Trans.]* V. dafin.

LĬURCĂ, *s. f.* V. leorca.

LIURIŬ, *s. n.* piquette.

LIVADĂ, *s. f.* pré (en plaine). || *Livezĭ mi-*

rositoare, les prés embaumés. || *Livadă cu pomi*, verger. || *Livadă de pruni*, enclos planté de pruniers.

PLUR. *sans art.* livezi ; — *avec l'art.* livezile.

LIVAN, *s. m.* arbre thurifère.

LIVANT, *s. m.* V. **leventică**.

LIVAR, *s. n.* siphon.

LIVEJUE, *s. f.* V. **livadă**.

LIVREA, *s. f.* livrée.

PLUR. *sans art.* livrele ; — *avec l'art.* livrelele.

LOAVĂ, *s. f.* surabondance. || *Cu loava*, à profusion.

LOAZĂ, *s. f.* 1° branche, sarment, surgeon, rejeton. || 2° *(fam.)* galopin. || *Şi şerpii, carii printre frunze şi printre loaze se viriia* (CANTEM.) ; et les serpents, qui se glissaient parmi les feuilles et parmi les branches.

PLUR. *sans art.* loaze ; — *avec l'art.* loazele.

LOBODĂ, *s. f.* arroche, érible, belle-dame des jardins *(bot.)*. || *Lobodă puturoasă*, arroche puante *(bot.)*.

LOBOZITURĂ, *s. f. [Bue.]* première farine. || *Lobozitură de moară*, première farine moulue avec des meules neuves.

LOC, *s. n.* lieu, place, endroit, emplacement. || localité. || *Loc viran*, terrain vague. || *Locuri deschise*, plaines. || *Loc bătrînesc*, emplacement ou terrain qui est passé de père en fils dans une famille. || *Locuri pline de aducere aminte a strămoşilor noştri*, lieux pleins des souvenirs de nos aïeux. || *Oamenii locului*, les gens de l'endroit. || *In acele locuri*, dans ces parages. || *Mai merse o bucată de loc*, il fit encore un bout de chemin. || *La faţa locului*, sur les lieux. || *A sta la un loc*, rester en place, rester tranquille. — *Stă la un loc*, reste tranquille, ne bouge pas. || *A trăi la un loc*, vivre au même endroit, vivre ensemble. — *De rele ce sunt nu pot să trăiască la un loc*, elles sont si méchantes qu'elles ne peuvent vivre ensemble. || *Ce stau locului? mai bine să plec d'aci.* A quoi bon rester là? il vaut mieux partir d'ici. — *Părea că vremea a stat locului* (I. SLAV.), il semblait que le temps n'avait pas passé. || *A vorbi la locul seu* parler en temps et lieu. || *A căuta loc şi prilej*, chercher l'heure et l'occasion. || *Capul se lipi indată cum 'l puse la loc*, la tête se colla dès qu'il l'eût mis en place. || *Loc reu*, endroit dangereux, fatal, qui porte malheur (on nomme ainsi les carrefours et en général tous les endroits où, d'après les légendes populaires, passent les génies malfaisants). || *In tot locul*, partout. || *A mişca din loc*, bouger de place. — *Nu se puteau mişca din loc*, ils ne pouvaient bouger. || *A nu 'şi afla loeul*, ne pas pouvoir tenir en place (d'ennui, de douleur, etc.). *Fata impăratului tot plângea şi plângea, eât nu 'şi afla locu şi mergea ba la maică-sa ba la tată-sĕu* (I. G. SBIERA) ; la fille du roi ne cessait de pleurer et elle ne pouvait tenir en place, elle allait tantôt trouver sa mère, tantôt trouver son père. || *Cât-va loc*, pendant quelque temps. — *Apărându-l eât-va loc* (N. MUSTE), le défendant pendant quelque temps. || *In loc*, sur place. — *Ar dispare omenirea şi pămîntu 'n loc ar sta* (A. NAUM), l'humanité disparaîtrait et la terre resterait sur place (cesserait de tourner). || *(anc.) In loc*, aussitôt, immédiatement. — *In loc ni s'au luat soarele de desimea locustelor* (MIR. COST.), immédiatement l'épaisseur du nuage de sauterelles nous voilà le soleil. || *In loc de*, au lieu de. — *Aŭ ales 800 de catane şi 300 de Moldoveni şi ii au trimis Craiului in loc de mulţămită de ajutorul primit* (MIR. COSTIN) ; il choisit 8 0 soldats autrichiens et 300 Moldaves et les envoya au roi comme remercîement pour le secours qu'il avait reçu de lui. || *Din capul locului*, dès le début, du commencement, dès l'origine. || *De loc*, pas du tout, *et ausi* immédiament, aussitôt, tout de suite. — *Nu respundea de loc*, il ne répondait pas du tout. — *De loc aduce apă*, elle apporte de l'eau tout de suite. || *Pe loc*, immédiatement, aussitôt, *et aussi* en place, sur place. — *Şi pe loc cât 'l zării*, et aussitôt qu'il le voyait, — *Rămase mort pe loc*, il resta mort sur place, — *Orb norocul la suiş şi lunecos de a stare pe loc* (MIR. COST.), la bonne fortune est aveugle à la montée et l'on glisse lorsqu'il s'agit de rester en place.

PLUR. *sans art.* locuri ; — *avec l'art.* locurile.

LOCAL, *s. n.* local.

PLUR. *sans art.* localuri ; — *avec l'art.* localurile.

LOCALIZA (a), *v.* localiser.

CONJ. *Ind. pr.* localizez. — *Inf. pr.* a localiza. — *Part. pr.* localizând. — *Part. pas.* localizat.

LOCALIZARE, *s. f.* action de localiser. || localisation.

PLUR. *sans art.* localizări ; — *avec l'art.* localizările.

LOCALITATE, *s. f.* localité.

PLUR. *sans art.* localităţi ; — *avec l'art.* localităţile.

LOCALNIC, *adj. (anc.)* local.

F. GRAM. *f. s.* localnică ; — *m. pl.* localnici ; — *f. pl.* localnice.

LOCANTĂ, *s. f.* hôtellerie.

PLUR. *sans art.* locante ; — *avec l'art.* locantele.

LOCAŞ, *s. n.* V. **lăcaş**.

LOCMA, *s. f.* 1° sorte de gâteau. || 2° *(anc.)* forte somme.

LOCOMOBILA, *s. f.* locomobile.

PLUR. *sans art.* locomobile ; — *avec l'art.* locomobilele.

LOCOMOTIVĂ, *s. f.* locomotive.

PLUR. *sans art.* locomotive ; — *avec l'art.* locomotivele.

LOCOȘAG, *s. n. [Buc.]* V. lăcaș.

LOCȘOR, *s. n. dim. de* **loc.**

LOCOTENENT, *s. m.* lieutenant. || *Locotenent-colonel*, lieutenant-colonel.

PLUR. *sans art.* locotenenți ; — *avec l'art.* locotenenții.

LOCOTI (a), *v.* bavarder, jacasser.

CONJ. *Ind. pr.* locotesc. — *Inf. pr.* a locoti. — *Part. pr.* locotind. — *Part. pas.* locotit.

LOCOTIȚĂ, *s. f.* **clocoticiu.**

LOCȚIITOR, *s m.* remplaçant, substitut, lieutenant.

PLUR. *sans art.* locoțiitori ; — *avec l'art.* locoțiitorii.

LOCUI (a), *v.* habiter, demeurer, vivre dans un endroit. || *Sufletul meu i-acolo unde și tu locuești* (C. KONAKI), mon âme est là où tu demeures. || *Norodul ce locuesce sub a ta oblăduire* (C. KONAKI), le peuple qui vit sous ton administration.

CONJ. *Ind. pr.* locuesc. — *Imparf.* locuiaŭ. — *Pas. déf.* locuii. — *Pl. q. parf.* locuisem. — *Fut. pr.* voiŭ locui. — *Cond. pr.* aș locui. — *Impér.* locuesce, locuiți. — *Subj. pr.* să locuesc, să locuești, să locuească. — *Inf. pr.* a locui. — *Part. pr.* locuind. — *Part. pas.* locuit

LOCUINȚĂ, *s. f.* demeure, habitation, domicile.

PLUR. *sans art.* locuințe ; — *avec l'art.* locuințele.

LOCUITOR, *s. m.* habitant.

PLUR. *sans art.* locuitori ; — *avec l'art.* locuitorii.

LOCUSTĂ, *s. f.* sauterelle.

PLUR. *sans art.* locuste ; — *avec l'art.* locustele.

LOCUȚIE *et* **locuțiune**, *s. f.* locution.

PLUR. *sans art.* locuții *et* locuțiuni ; — *avec l'art.* locuțiile *et* locuțiunile.

LODBĂ *et* **lodvă**, *s. pr. [Trans. Mold. et Buc.]* planche dégrossie. || *Sarmanul nu era in stare să ducă nici-o lodvă bună, necum un copaciu intreg cu rădăcină cu tot* (I. G. SBIERA); le pauvre diable n'était pas en état d'emporter une bonne planche et encore moins un arbre entier avec ses racines. || *Un car incărcat cu lodbe de fag* (I. CREANGA), un chariot chargé de planches de hêtre.

PLUR. *sans art.* lodbe *et* lodve. — *avec l'art.* lodbele *et* lodvele.

LOGĂCEL, *s. n.* V. **logocel.**

LOGARITM, *s. m.* logarithme.

PLUR. *sans art.* logaritmi ; — *avec l'art.* logaritmii.

LOGOBATUL, *s. pr. avec l'art. (anc.)* la Lombardie, le Lombard.

LOGIC, *adj.* logique.

F. GRAM *f. s.* logică ; — *m. pl.* logici ; — *f. pl.* logice.

LOGICĂ, *s. f.* logique.

LOGICESCE, *adj.* logiquement.

LOGOCEL, *s. n. [Trans.]* chardonneret *(ornith.)*.

PLUR. *sans art.* logoceĭ ; — *avec l'art.* logoceii.

LOGODI (a), *v* fiancer.

CONJ. *Ind. pr.* logodesc. — *Imparf.* logodiam. — *Pas. déf.* logodii. — *Pl. q. parf.* logodisem. — *Fut. pr.* voiu logodi. — *Cond. pr.* aș logodi. — *Impér.* logodește, logodiți. — *Subj. pr.* să logodesc, să logodești, să logodească — *Inf. pr.* a logodi. — *Part. pr.* logodind. — *Part. pas.* logodit.

LOGODI (a se), *vr.* se fiancer. || *După ce nu erau tineri se logodiră și vineri* (A. PANN); il ne suffisait pas qu'ils ne fussent pas jeunes, ils se fiancèrent un vendredi.

LOGODIRE, *s. f.* action de fiancer. || fiançailles.

PLUR. *sans art.* logodiri ; — *avec l'art.* logodirile.

LOGODNĂ, *s. f.* fiançailles.

PLUR. *sans art.* logodne ; — *avec l'art.* logodnele.

LOGODIT, *adj.* fiancé. || **Loc.** *E cu ochii logodiți ;* il est ivre.

F. GRAM. *f. s.* logodită ; — *m. pl.* logodiți ; — *f. pl.* logodite.

LOGODITĂ, *s. f. (anc.)* V. **logodnică.**

LOGODITOR, *s. m. (anc.)* **logodnic.**

LOGODNIC, *s. m.* fiancé.

PLUR. *sans art.* logodnici ; — *avec l'art.* logodnicii.

LOGODNICĂ, *s. f.* fiancée.

PLUR. *sans art.* logodnice ; *avec l'art.* logodnicele.

LOGOFĂT, *s. m.* 1° *(anc.)* logothète, chancelier, ministre. || *Mare logofăt*, grand logothète, grand chancelier (la plus haute fonction en Moldavie). || *Logofătul bisericesc*, le ministre des cultes. || *Logofătul dreptații*, le ministre de la justice. || 2° *(anc.)* écrivain, secrétaire. || *Logofăți de taină*, secrétaires intimes. || 3° secrétaire de mairie de village. — *Logofătul ținea cancelaria și arhiva satului* (C. BOLIAC), le logothète s'occupait de la chancellerie et des archives du village. || 4° *[Val.]* homme employé pour porter des ordres dans l'administration d'une terre. || 5° *[Mold.]* valet de chambre.

PLUR. *sans art.* logofeți ; — *avec l'art.* logofeții.

LOGOFETEASĂ, *s. f. (anc.)* femme du logothète.

PLUR. *sans art.* logofetese;—*avec l'art.* logofesele.

LOGOFEȚEL, *s. m. dim. de* **logofăt** (2 et 3). || *Acest străin era cum am zice un logofățel de țirg, nu tocmaĭ boĭer, dar nicĭ țăran* (N. GANE); cet étranger était comme nous disons un petit employé de la ville, pas tout-à-fait un boyard, mais pas non plus un paysan.

LOGOFEȚIE, *s. f.* 1° *(anc.)* dignité de logothète.|| 2° *(anc.)* secrétariat d'une mairie de village.

LOGOGRIF, *s. n.* logogryphe.

PLUR. *sans art.* logogrife;—*avec l'art.* logogrifele.

LOGOS, *s. n. (iron.)* discours.

LOI (a), *v. [Prah.]* V. **a lovi**.

1. **LOITRĂ**, *s. f. (anc.)* échelle, ranche, rancher.

2. **LOITRĂ**, *s. f.* ridelle, échelette.

PLUR. *sans art.* loitre;—*avec l'art.* loitrele.

LOJĂ, *s. f.* loge.

PLUR. *sans art.* loje;—*avec l'art.* lojele.

LOJNIȚĂ, *s. f.* claie pour sécher les fruits.

PLUR. *sans art.* lojnițe ; — *avec l'art.* lojnițele.

LOJNIȚAR, *s. m.* fabriquant de claies.

PLUR. *sans art.* lojnițarĭ ; — *avec l'art.* lojnițarii.

LOLOAȚĂ, *s. f.* boucle de cheveux.

LOLOTI (a), *v. [Trans.]* faire du bruit, du tapage.

CONJ. *Ind. pr.* lolotesc. — *Inf. pr.* a loloti. — *Part. pr.* lolotind. — *Part. pas.* lolotit.

LOMPĂŬ, *s. m. [Trans.]* V. **livăr**.

LONGITUDINE, *s. f.* longitude.

LONTRU, *adv.* V. **lăuntru**. || *Ĭi-au omorit noaptea dinaintea jitnițeĭ ce era în lontru în curte* (M. COST.), il les ont tués la nuit devant le magasin de provisions qui était à l'intérieur de la cour.

LOPATA, *s. f.* 1° pelle. || 2° pelle à enfourner. || 3° rame, aviron. || 4° palette (d'une roue). || Loc. *Dintr'un lemn se face și cruce și lopată*, (*litt.* d'un morceau de bois on peut faire et croix et pelle), d'une même chose peut sortir du bon et du mauvais. || *Nu e cu lopata și cu judecata ;* il ne s'agit pas de cogner, mais de juger; raisonnons un peu.

PLUR. *sans art.* lopeți ; — *avec l'art.* lopețile.

1. **LOPĂTAR**, *s. m.* fabricant de pelles, fabricant de rames.

2. **LOPATA**, *s. m.* rameur.

3. **LOPĂTAR**, *s. m.* spatule *(ornith.)*.

PLUR. *sans art.* lopătarĭ ; — *avec l'art.* lopătarii.

LOPĂȚEA, *s. f.* lunaire, thlaspi faux, clé de montre *(bot.)*.

1. **LOPAȚICĂ**, *s. f.* 1° petite pelle. || 2° pelle à feu. || 3° omoplate. || 4° partie du joug (V. jug, V. *5e vol.*).

2. **LOPĂȚICĂ**, *s. f. [Prah.]* petite pelle qu'on emploie dans les moulins pour faire tomber la farine dans la huche.

LOPTĂ, *s. f. [Trans.]* balle.

PLUR. *sans art.* lopte ;—*avec l'art.* loptele.

1. **LOR**, *art. gén. et dat. plur.* || *Caselor*, des *et* aux maisons. || *Oamenilor*, des *et* aux hommes.

2. **LOR**, *pr. pers. dat. pl.* leur, à eux. || *Le zise lor*, il leur dit. || *Ĭi răspuns-a lor Ioan*, Jean leur répondit.

LORBAN, *s. m. [Trans.]* V. **lurbăr**.

LORD, *s. m.* lord.

PLUR. *sans. art.* lorzĭ ;—*avec l'art.* lorzii.

LORUȘĬ, *pr. pen. dat. pl.* à eux-mêmes, à elles-mêmes. || V. **lor**.

LOSNICĬOARĂ, *s. f.* V. **losnișor**.

LOSNIȘOR, *s. m.* vigne de Judée, douce-amère *(bot.)*.

LOSTOPÁN, *s. n.* motte de terre.

LOSTRIȚĂ, *s. f.* truite saumonnée *(ichtyol.)*.

PLUR. *sans art.* lostrițe ; — *avec l'art.* lostrițele.

1. **LOSTUN**, *s. n. (anc.)* rat (B. P. HAȘDEU).

2. **LOSTUN**, *s. n.* V. **lăstun**.

LOT, *s. n.* lot.

PLUR. *sans art.* loturĭ ; — *avec l'art.* loturile.

LOTCĂ, *s. f. [Ial.]* barque (dont les deux bouts sont en pointe).

LOTERIE, *s. f.* loterie.

PLUR. *sans art.* loterĭ ; — *avec l'art.* loteriile.

LOTRU, *s. m.* voleur, bandit. || *Vitejia luĭ e selbatică ca a tutulor lotrilor și tâlharilor* (ȚICHIND.), leur vaillance est sauvage comme celle de tous les voleurs et de tous les brigands. || *Numaĭ noaptea să 'țĭ păzeseĭ casa bine de lotrĭ* (ȚICHIND.), seulement la nuit garde bien ta maison contre les voleurs. || *Dar pe unde? întrebă aceasta, de vreme ce ziceți că lotriĭ stau la poartă* (A. ODOB.). Mais par où? demanda celui-là, puisque vous dites que la bandits sont à la porte.

PLUR. *sans art.* lotrĭ; — *avec l'art.* lotrii.

LOTRU, *adj.* agile, prompt, preste, alerte, vigilant. || *[Suc]* tier. || *Câine lotru* chien hargneux.

F. GRAM. *f. s.* loatră; — *m. pl.* lotrĭ; *f. pl.* loatre.

LOTURĂ, *s. f.* aubain (ce qu'on enlève d'un coup de faux).

LOVEALĂ, *s. f. (anc.)* V. lovitură.

LOVI (a), *v.* 1° *(anc.)* attaquer. || 2° frapper, cogner, heurter. || 1° *Erau cuvinte între dinşii a doua zi să lovească pre Turci* (Chr. Anonima), ils étaient entendus pour attaquer les Turcs le lendemain. || *Au lovit tirgul fără veste* (Chr. Anon.), ils attaquèrent la place par surprise. || *Lovit-au boala în dobitoace* (Chr. Amir.), une maladie a frappé les bestiaux. || *(anc.) Iară el a alovit prin Ardeal pre la Racoţi* (Mir. Cost.), et lui s'est rendu en Transylvanie chez Racotzi. || *(anc.) Petriceico-Vodă au lovit pre la Iaşi şi au trecut în ţara leşească* (N. Costin), le prince Petriceico est passé par Iassi et est allé en Pologne. | 2° *Lovesce-me*, frappe-moi. || *A lovi la uşă*, heurter à la porte. || *Fiind lovit în adincul sufletului* (I. Creanga), étant blessé jusqu'au fond de l'âme. || **Loc.** *Nu 'l lovi unde 'l doare*, ne le touche pas où le bât le blesse.

Conj. *Inf. pr.* lovesc. — *Imparf.* loviam. — *Pas. déf.* lovi. — *Pl. q. parf.* lovisem. — *Fut. pr.* voiu lovi. — *Cond. pr.* aş lovi. — *Impér.* lovesce, loviţi. — *Subj. pr.* să lovesc, să lovescĭ, să lovească. — *Inf. pr.* a lovi. — *Part. pr.* lovind. — *Part. pas.* lovit.

LOVI (a se), *rr.* se frapper, se cogner, se heurter. || 2° s'accorder, être d'accord. || s'harmoniser, se ressembler. | 1° *M'am lovit*, je me suis cogné. || *Se ne lovim cu sabiile*, battons-nous au sabre. || *Stând ambe oştile gata de a se lovi* (Şinkai), les deux armées étaient prêtes à en venir aux mains. || *Lovindu-se oştile*, les armées s'étant rencontrées. || *Ochiul când se lovesce, îndată lacrimează* (Gol.); quand on le cogne, l'œil larmoie. || 2° *În hronologie încă dînsul nu se lovesce cu alţii* (Şinkai), même dans la chronologie il ne s'accorde pas avec les autres. || *Câţi autorĭ am adus la acest an toţi se lovesc* (Şinkai), tous les auteurs que j'ai cités pour cette année-là sont d'accord. || *Ve loviţi*, vous êtes tout pareils. || *Ca cin' te iubescĭ nicĭ un pic nu te lovescĭ* (P. Pop), tu ne ressembles nullement à celui qui t'aimes. || *Se vede dară ca se lovesc amîndoĭ şi s'or învoi tare bine în viaţa lor* (I. G. Sbiera), on voit bien qu'ils se ressemblent et qu'ils s'entendront admirablement dans leur existence. || *Dar aicĭ nu se lovesce vorba asta* (A. Pann), mais ici ce mot n'est pas à sa place. || **Loc.** *Se lovesce ca nuca în perete* (A. Pann), cela ne se ressemble pas du tout, cela ne s'accorde aucunement, cela n'a aucun rapport, cela va comme des cheveux sur la soupe.

LOVIRE, *s. f.* action de frapper, de cogner, de heurter. || coup, choc, heurt.

Plur. *sans art.* lovirĭ; — *avec l'art.* lovirile.

LOVITURA, *s. f.* coup.

Plur. *sans art.* loviturĭ; — *avec l'art.* loviturile.

LOVIŞTE, *s. f.* endroit marécageux.

LOVIT, *s. m.* celui qui a reçu le coup. || *Lovitul, care abia atipise, s'a deşteptat* (I. G. Sbiera); celui qui avait reçu le coup et qui venait à peine de s'endormir, se réveilla.

Plur. *sans art.* loviţi; — *avec l'art.* loviţii.

LOZIE, *s. f.* osier. || *Vede o căsuţă umbrită de nisce lozii pletoase* (I. Creanga), il voit une chaumière ombragée d'osiers aux rameaux pendants.

Plur. *sans art.* lozii; — *avec l'art.* lozile.

LOZINCĂ, *s. f.* mot d'ordre.

LOZNIŢA, *s. f.* V. lojniţa.

LUA (a), *v.* prendre. || *A lua un lucru*, prendre quelque chose. || *A lua fără drept*, prendre sans droit, ravir, fruster, voler. || *A lua sfîrşit*, prendre fin, finir. — *Şi astfel a luat sfîrşit cearta lor*, et c'est ainsi que leur querelle prit fin. || *A lua cu de-a sila*, prendre de force. — *Mai cu de-a-sila l'a luat acasă* (I. Creanga), il le ramena presque de force à la maison. || *L'a luat drept alt-cineva*, il l'a pris pour un autre. || *A lua vamă*, percevoir le droit de douane. || *A lua cu împrumut*, emprunter. || *Ea veni sa ĭa apă*, elle vint chercher de l'eau. || *A lua puterĭ*, prendre des forces. || *A lua mită*, recevoir un pot-de-vin. || *A lua în dreapta şi în stînga*, prendre de droite et de gauche. || *A lua la dreapta, la stînga*, prendre à droite, à gauche (dans le sens de se diriger). || *L'a luat în sus, l'a luat în jos*; il l'a pris par tous les bouts. || *Sa 'l iei încet*, prends-le tout doucement. || *A lua pe cineva răpede*, ne pas donner à quelqu'un le temps de réfléchir, *et aussi* entreprendre quelqu'un vivement. || *A lua pe cineva la bătaie*, rouer quelqu'un de coups. || *A lua pe cineva de mînă*, prendre quelqu'un par la main. || *A lua pe mîinĭ*, prendre dans les bras, porter dans les bras. || *A lua pe sus*, enlever || *L'a luat apa*, l'eau l'a emporté, *et aussi* il s'est laissé entraîner. *A lua foc*, prendre feu. — *Casa a luat foc*, la maison a pris feu. || **Loc.** *N'am luat nimic în gură*, je n'ai rien mangé. || *A o lua la drum*, partir. — *Iar o lua la drum* (P. Ispir.), et elle repartait, elle reprenait son chemin. || *O luă rar*, elle s'en alla lentement. || *A o lua la picioare*, courir, prendre ses jambes à son cou. — *O luară iute la piciorare*, ils prirent leur jambes à leur cou. || *A o lua la sănătoasă*, se sauver, s'enfuir, prendre la clé des champs, prendre de la poudre d'escampette. — *Şi o ĭau la sănătoasa spre casă* (I. Creanga), et je m'enfuis vers la maison. — *A luat-o la sănătoasă*, il a pris la clé des champs. || *A lua lumea în cap*, s'enfuir très loin, s'en aller à tous les diables. — *Mĭ vine să mĭ iau lumea în cap*, j'ai des envies de m'en aller à tous les diables. || *A lua urma cuiva*, suivre quelqu'un à la piste. || *A*

lua sânge, saigner, pratiquer une saignée. || *A lua doctorii*, prendre des médecines. || *A lua de bărbat*, prendre pour mari. — *A lua de nevastă*, prendre pour femme. || *A lua în bătaie de joc, a lua în rîs, a lua în zeflemne*, prendre en moquerie. || *A lua ceva asupră-şi*, prendre quelque chose sur soi, assumer la responsabilité de quelque chose. || *A lua seamă*, prendre garde, faire attention, observer. || *A lua pe seama sa*, prendre sous sa garantie, sous sa responsabilité, *et aussi* prendre à son compte. || *A lua de veste*, apprendre, avoir vent de, s'apercevoir. — *Pînă să ĭau de veste s'a făcut nevĕzut prin hăţiş* (IOAN GHIKA), avant que je m'en sois aperçu il disparut dans le taillis. || *A lua la ochiu, a lua la cătare*, viser, *et aussi* surveiller. || *A lua ochii*, éblouir, attirer les yeux. — *Aurul cu care erau poleiţi stîlpii lieărĭau de 'ţi lua ochii* (P. ISPIR.), l'or qui recouvrait les piliers brillait tellement qu'il vous éblouissait. || *A 'şi lua ochii*, détacher ses yeux. — *Ochii de la dînsul nu 'şi măĭ lua*, il ne pouvait détacher ses yeux de lui. — *Işi luă ochii de la dînsa*, il détacha ses yeux d'elle. || *'I luă un picior cu săgeata*, il lui enleva une patte avec une flèche. || *Vasul lua căte două vedre*, le vase pouvait contenir deux *vedre* (V. vadră). || *A lua pe cineva la treĭ parale*, malmener quelqu'un (en paroles). || *A lua nas*, devenir arrogant. || *A lua pe sub mînă*, prendre sous main. || *A lua pe cineva peste picior*, traiter quelqu'un par dessous la jambe, se moquer de quelqu'un. || *A lua la subţire*, prendre finement. || *A lua pe de departe*, le prendre de loin, amener la conversation avec adresse. || *A lua de suflet*, adopter. — *Copilul ce 'l luase de suflet*, l'enfant qu'il avait adopté. || *Mi-a luat sufletul*, il m'a rendu la vie dure. || *A lua la goană*, poursuivre. || *L'a luat cu gura pe dinainte*, il a parlé trop vite, il a laissé échapper ce qu'il ne voulait pas dire. || *Ţipa cît 'l lua gura*, il criait tant qu'il pouvait. || *Urla de te lua groaza*, il hurlait à faire peur. || *Te luau fiorĭ de milă*, on frissonnait de pitié. || *A lua aminte*, prendre acte, faire attention. || *I-a luat apa de la moară*, il lui a coupé l'herbe sous le pied. || (*pop.*) *A luat purceaua de coadă*, il s'est soûlé.

CONJ. *Ind. pr.* iau, ieĭ, ia, luăm, luaţĭ, iau. — *Impărf.* luam. — *Pas. déf.* luaĭ. — *Pl. q. parf.* luasem. — *Fut. pr.* voiŭ lua. — *Cond. pr.* aş lua. — *Impér.* ia, luaţi. — *Subj. pr.* să iaŭ, să ieĭ, să ia *et (Mold.)* să iee. — *Inf. pr.* a lua. — *Part pr.* luând. — *Part. pas.* luat.

LUA (a se), *v.* se prendre, se mettre. || *Maĭ bine să mĕ fi luat Dumnezeŭ pe mine!* (CONV. LIT.) Dieu aurait mieux fait de me prendre. || *A se lua la ceartă*, se prendre de querelle. *A se lua la bătaie*, en venir aux mains. || *A se lua de pĕr*, se prendre aux cheveux. || *Se luară din nou a vorbi*, ils se remirent à causer. || Loc. *A se lua după*, suivre, emboîter le pas. — *S'a luat după dînsul*, il l'a suivi, il est parti après lui, il l'a poursuivi. — *Eu fuga am dat, după mine s'a luat* (P. POP.); je me suis sauvé, il m'a poursuivi. — *O povăţui sa se ĭea după Drumul robilor* (P. ISPIR.), il lui conseilla de se diriger d'après la Voie lactée. — *Luându-se după gurile cele rele* (I. CREANGĂ), prêtant l'oreille aux calomnies. — *Se ĭa după gura babeĭ* (I. CREANGĂ), il écoute tout ce que lui dit la vieille. — *Se ĭa după tovarăşiĭ sĕĭ*, il imite ses compagnons. || *A se lua în goană cu*, rivaliser à la course avec. — *O fată care se lua în goană cu ogarii*, une jeune fille qui rivalisait à la course avec les levriers. || *Se ĭa faţă*, la couleur ne tient pas, s'enlève, passe. || *Dat-au Dumnezeu de s'au făcut ĭarnă uşoară, căt abia au căzut puţintel omet şi ĭar s'au luat* (CHR. ANON.); Dieu a donné un hiver bénin, il est à peine tombé un peu de neige qui a disparu aussitôt. *'Şi luase nădejde de la dînsul*, il avait désespéré de le revoir. || Loc. *[Mold.] M'am luat de la casa mea*, j'ai quitté ma maison. — *Şi ne luăm de la şcoală şi ne ducem cu toţi* (I. CREANGĂ), nous quittons l'école et nous partons tous ensemble. || *Mĕ duc la ţară ca să me ĭau* (LAMBR.), je m'en vais à la campagne, pour me distraire.

LUARE, *s. f.* action de prendre. || prise. || *El se socotesce menit numaĭ spre luare* (A. LAMBR.), il se considère comme n'ayant d'autre mission que de prendre. || *Are mînă scurtă la dare şi lungă la luare*; il est avare quand il s'agit de donner et prodigue quand il s'agit de prendre. || *Luare aminte*, attention, observation. — *Fiţi cu luare aminte*, soyez attentifs. — *Îndrăznesc a însemna oare-care luărĭ aminte* (C. KONAKI), je prends la liberté de noter quelques observations. — *După ce-i ascultă pe toţi cu luare aminte* (I. CREANGĂ), après qu'il les eût tous écoutés avec attention. || *Luare în seamă*, prise en considération. || *Luare de suflet*, adoption.

PLUR. *sans art.* luărĭ; — *avec l'art.* luările.

LUAT, *s. n.* le fait de prendre. || *Luatul banilor*, la réception de l'argent *et aussi* le fait de prendre l'argent || *Popa are mînă de luat, nu de dat* (I. CREANGĂ); *(litt.* le prêtre a une main pour prendre, non pour donner); le prêtre prend, mais ne donne pas.

LUAT, *part. pas. de* a lua. || *Luat de vînt, de apă*; emporté par le vent, par l'eau.

LUATE (pe —), loc. adv. en prenant. || *Dacă e vorba pe luate, pentru ce să n'o ĭau eu?* S'il s'agit de prendre, pourquoi ne la prendrais-je pas moi?

LUATOR *adj.* qui prend, preneur. || *Luator in ris*, railleur, moqueur.—*Cu nisce corbe cam luatoare in ris*, avec des paroles un peu moqueuses. || *Luator de seama*, observateur, surveillant. *Peste aceasta pescuina era pus pescar și luator de seama un țigan, ca au cumca să cuteze cineva să meargă și sa prindă pesce din ea* (I. C. Sbiera); un tsigane était chargé de surveiller ce vivier, afin que l'on osât pas venir y prendre du poisson.

F. Gram. *f. s.* luatoare; — *m. pl.* luatori; — *f. pl.* luatoare.

LUBÁ, *s. f. [Trans.]* citrouille.

LUBEN, *s. f. [Buz.]* citrouille.

LUBENIȚĂ, *s. f. [Olt.]* melon d'eau, pastèque.

Plur. *sans art.* lubenițe; — *avec l'art.* lubenițe.

LUBIȚ, *s. m.* cameline cultivée, alysson cultivé *(bot.)*.

LUCANICA, *s. f. [Trans.]* boudin.

LUCEAFÁR, *s. m. (anc.)* Lucifer, Satan (Cantemir).

2. **LUCEAFÁR**, *s. m.* 1° Vénus, Hespérus (étoile). || *Luceafărul dimineții* ou *Luceafărul de ziua* (I. Creanga); Vénus, étoile du matin. || *Luceafarul de seară*, l'Etoile du Berger. || 2° toute chose admirablement belle. || *O luceafar de fetica* (V. Alex.), une adorable jeune fille. || 3° se dit d'un homme remarquable par son génie, ses grandes qualités. || *Luceferii secolului trecut*, les génies du siècle passé.

Plur. *sans art.* luceferi;—*avec l'art.* luceferii.

LUCEFLENDERU, *s. m. (pop.)* le Diable.

LUCI (a), *v.* briller, luire, reluire. || *Izbuti a face să lucească armele ca oglinda*, il réussit à faire reluire les armes comme un miroir. || Loc. *I lucesc ochii departe*, il pense à autre chose, il a l'esprit ailleurs, il désire autre chose que ce qu'on lui propose actuellement, il brigue mieux que cela.—*Cine știe unde îi lucesc ochii!* Qui sait à quoi il rêve!

Conj. *Ind. pr.* lucesc. — *Imparf.* lucea. — *Pas. déf.* luci. — *Pl. q. parf.* lucise.—*Fut. pr.* va luci.—*Cond. pr.* aș luci.—*Subj. pr.* să lucească.— *Inf. pr.* a luci.—*Part. pr.* lucând. — *Part. pas.* lucit.

LUCÍOS, *adj.* brillant, luisant, reluisant.

F. Gram. *f. s.* lucioasă; — *m. pl.* lucioși; — *f. pl.* lucioase.

LUCIRE, *s. f.* action de briller, de luire, de reluire. || lueur.

Plur. *sans art.* lucir, — *avec l'art.* lucirile.

LUCIN, *s. m.* jour férié dans le peuple (17 Octobre).

LUCINA, *s. f. [Trans.]* clairière, éclaircie, percée.

LUCIOLA, *s. f.* V. licuriciu.

LUCITOR, *adj.* brillant, luisant, étincelant. || *Floricele lucitoare* (V. Alex.), fleurettes étincelantes (les étoiles).

F. Gram. *f. s.* lucitoare;— *m. pl.* lucitori;— *f. pl.* lucitoare.

LUCIU, *adj.* brillant, luisant, poli, uni. || *Apa lucie ca o oglindă*, de l'eau unie comme une glace. || *Scoarța copacilor e acoperita de o lucie coaje de sloiu*, l'écorce des arbres est couverte d'une couche brillante de glace. || Loc. *Sarăcie lucie*, pauvreté absolue.—*Sarac luciu*, absolument pauvre.

F. Gram. *f. s.* lucie;—*m. et f. pl.* lucii.

LUCIU, *s. n.* éclat, poli, luisant. || surface unie. || *Luciul oțelului*, le luisant de l'acier. || *Lucĭul vre-unuĭ mare fapt național* (A. Odobescu), l'éclat de quelque grand acte national. || *Lucĭul mărĭĭ*, la haute mer. || *Pe lucĭul Dunărei* (P. Pop.), sur la surface unie du Danube. || *Când escĭ pe lucĭul mărĭĭ și tună, anevoie o să scapĭ de furtună*; quand on est en pleine mer et qu'il tonne, on échappe difficilement à la tempête.

LUCRA (a), *v.* 1° *(anc.)* servir. || 2° travailler, ouvrer, ouvrager, faire. || opérer, élaborer. || agir. || 1° *Lucrați Domnului* (Ps. Sch.), servez le Seigneur. || 2° *Și de ce această jertvă? Pentru că ne-a desbrăcat? Pentru cruzimi și batjocuri ce'n Moldova au lucrat?* (A. Beld.) Et pourquoi ce sacrifice? Pour nous avoir dépouillés? Pour les cruautés et les outrages qu'il a commis en Moldavie? || *A lucra pământul*, travailler la terre. || *A lucra la câmp*, travailler aux champs. || *Lucrează în contra mea*, il agit contre moi. || *Lucra zi și noapte*, il travaillait nuit et jour. || Loc. *A lucra pe cineva*, travailler en sous main contre quelqu'un, miner quelqu'un.—*Am să 'l lucrez!* Je lui arrangerai son affaire!

Conj. *Ind. pr.* lucrez, lucrezi, lucrează.—*Imparf.* lucram. — *Part. déf.* lucrat.—*Pl. q. parf.* lucrasem. — *Fut. pr.* voiu lucra. — *Cond. pr.* aș lucra. — *Impér.* lucrează, lucrați. — *Subj. pr.* să lucrez, să lucrezi, să lucreze. — *Inf. pr.* a lucra. — *Part. pr.* lucrând.—*Part. pas.* lucrat.

LUCRARE, *s. f.* action de travailler, d'agir, etc. || travail, œuvre, activité, agissement, opération. || *O frumoasă lucrare*, un beau travail. || *Cacĭ mintea noastră trebuie să facă de odată două lucrări, acea a rostirii ideilor și acea a traducerii lor în altă limbă* (J. Negruzzi); car notre esprit doit faire en même temps deux opérations, exprimer les idées et les traduire dans une autre langue.

Plur. *sans art.* lucrări; — *avec l'art.* lucrările.

LUCRÁRET, *adj. (anc.)* actif (Cantemir).

F. Gram. *f. s.* lucrăreață, — *m. pl.* lucrărești, — *f. pl.* lucrărețe.

LUCRAT, *adj.* travaillé, ouvré. || *Pămînt lucrat*, terre travaillée, labourée.

F. Gram. *f. s.* lucrată ; — *m. pl.* lucrați ; — *f. pl.* lucrate.

LUCRĂTOR, *s. m.* travailleur, ouvrier.

Plur. *sans art.* lucrătorĭ ; — *avec l'art.* lucrătorii.

LUCRĂTOR, *adj.* travailleur, actif, laborieux. || ouvrable. || *Albinele lucrătoare*, les abeilles travailleuses. || *Săracul n'are soare, nici zile de serbătoare, ci tot zile lucrătoare* (P. Pop.) ; le pauvre n'a pas de soleil, pas de jours de fête, rien que des jours ouvrables. || *Anul lucrător*, l'année courante. || *(anc.) Graiul lucrător* (Gol.), le verbe actif.

F. Gram. *f. s.* lucrătoare ; — *m. pl.* lucrătorĭ ; — *f. pl.* lucrătoare.

LUCRIȘOR *et* **lucrușor**, *s. n.* petit objet, menue chose, bibelot. || *Ved toate lucrișoarele de pe masă răsturnate*, je vois tous les bibelots qui étaient sur la table renversés. || *Să strămuți lucrușoarele* (D. Ollan.), changer les bibelots de place.

Plur. *sans art.* lucrișoare *et* lucrușoare ; — *avec l'art.* lucrișoarele *et* lucrușoarele.

LUCRU, *s. f.* travail, ouvrage, œuvre. || chose, affaire. || *Fiind în tăcerile de oaste foarte priceput* (Șincai), étant très entendu dans les choses de guerre. || *A scos lucrul la cap* (Chr. Anon.), il a mené l'affaire à bien. || *Un lucru puțin*, une petite chose, une affaire de mince importance, une chose sans valeur. || *Un lucru mare*, une chose de valeur, une affaire importante. || *Lucru străin nu ține de cald*, une chose qui est à autrui ne nous est pas de profit. || **Loc.** *Ne având de lucru*, n'ayant rien à faire, pour passer le temps, étant de loisir. || *Bun de gură, rău de lucru* ; bavard et paresseux ; qui trop jase, ne fait rien qui vaille. || *A da mult de lucru*, donner beaucoup de fil à retordre. || *Lucrul n'o să iasă bine*, cela va mal tourner. || *A'și face de lucru*, se créer des ennuis. || *Nu e lucru curat*, ce n'est pas une chose claire, le diable s'en mêle. || *S'a supărat lucru mare*, il s'est fâché très fort, il a été très vivement contrarié. || *Se vede lucru că*, il paraît que.

Plur. *sans art.* lucrurĭ ; — *avec l'art.* lucrurile.

LUCRUȘOR, *s. n.* V. **lucrișor**.

LUCS, *s. n.* V. **lux**.

LUD, *adj. [Mold.]* lourd, grossier, lourdaud, pataud.

F. Gram. *f. s.* ludă ; *m. pl.* luzĭ ; — *f. pl.* lude.

LUD, *s. m.* V. **lud**.

F. Gram. *f. s.* ludă ; — *m. pl.* luzĭ ; — *f. pl.* lude.

LUGACIU, *s. m.* 1° cordière, cordiaire *(bot.)*. || 2° bouvreuil, pyrrhule vulgaire *(ornith.)*.

LUGER, *s. n.* V. **lujer**.

LUGEREL, *s. n. dim. de* **luger**.

1. **LUĬ**, *art. gén. et dat. m.* || *Omului*, de *et* à l'homme.

2. **LUĬ**, *pr. pers. 3e pers. s* à lui, lui. || *Îi zise luĭ*, il lui dit à lui-même.

LUIȘĬ, *pr. pers. 3e pers.* à lui-même. || *Și au mers fiesce-care la țara luișĭ* (Em Kogăln.), et chacun est rentré dans son pays. || *De nu poate strica altuĭ, 'și strică luișĭ* ; s'il ne peut faire du tort aux autres, il s'en fait à lui-même. || V. **lui**.

LUJER, *s. n.* jet, rejeton, tige. || *Lujerul verzeĭ*, le trognon du chou. || *Lujer uscat*, tige sèche.

Plur. *sans art.* lujere ; — *avec l'art.* lujerele.

LUJNIC, *adj. (anc.)* éperdu.

LULACHIU, *s. n.* indigo. || **Loc.** *A face lulachiu*, gâcher une affaire, ne pas réussir.

LULEOAICĂ, *s. f. dim. de* **lulea**.

LULEA, *s. f.* pipe. || **Loc.** *E amorezat lulea*, il est amoureux fou. — *Se amorezăde ea lulea* (N. Bogd.), il s'amouracha d'elle éperdument. || *Într'un rând Leușteanu căzu amorezat, dar amorezat lulea* (N. Gane) ; une fois, Leușteanu devint amoureux, mais amoureux fou. || *E beat lulea*, il est soûl comme une grive. || *A se afuma cu lulea*, se griser, se soûler. || *A lua tuleaua Neamțului*, se griser.

Plur. *sans art.* lulele. — *avec l'art.* lulelele.

LULI (a se), *vr. [Suc.]* faire ripaille. || *M'aș luli și n'am cu cine* (P. Pop. Șezăt.), je ferais bien ripaille et je n'ai pas avec qui.

Conj. *Ind. pr.* mĕ lulesc. — *Inf. pr.* a se luli. — *Part. pr.* lulindu-se. — *Part. pas.* lulit.

LUMAN, *adj. (anc.)* séculier, laïque.

LUMBINIȚĂ, *s. f.* V. **lubeniță**.

1. **LUME**, *s. f.* monde, univers. || monde, gens. || *Dumnezeu a făcut lumea*, Dieu a créé le monde. || *A lăsat lumea și s'a călugărit*, il a quitté le monde et s'est fait moine. || *Nu'ți bate joc de lume*, ne te moque pas des gens. || *Cum ar împăca domnul atîta lume?* (Gr. Jip.) Comment Dieu contenterait-il tant de monde ? || *Dar știu eu ce ți-e dumitale, frica că o să audă lumea* (Conv. Lit.) ; mais je sais ce qui se retient, la crainte que cela se sache. || *De multe în lume am dat și tot nu m'am învățat* (A. Pann) ; bien des choses me sont arrivées dans la vie et cependant cela ne n'a pas servi de leçon. || *Era multă lume* il y avait beaucoup de monde. || *Ce avem cu lumea? Lumea ca lumea și noĭ ca noĭ.* (A. Pann) Qu'avons-nous avec le monde ? Chacun pour soi. || *Lumea mare*, le grand monde. || *Ce o face lumea să facem și noĭ* (A. Pann), faisons ce que fait tout le monde. || *Omul cel mai bun*

din lume, le meilleur homme du monde. || *Vĕzêndu-l așa, m'am socotit că poate, lumea i lume, să fie îndrăgit* (D. Ollan.); lorsque je le vis ainsi, je supposai,—les hommes sont des hommes,—qu'il était peut-être amoureux. || *Cea lume*, l'autre monde.—*E pe cea lume*, il est mort, il est dans l'autre monde. — *Eĭ credeau că este o vedenie de pe cea lume*, ils croyaient que c'était un fantôme (une apparition de l'autre monde). — *Par'că vorbeșcĭ de pe cea lume* (I. Creanga), tu racontes des choses de l'autre monde. || *A vorbi cu dușiĭ de pe lume*, parler à tort et à travers. || Loc. *De când lumea*, depuis que le monde est monde. || *Cât e lumea și pământul*, jamais de la vie. || *Așa e lumea*, ainsi va le monde, c'est comme cela que sont les gens. || *Zi-i lume și te mântuĭ* (I. Creanga); que veux-tu le monde est ainsi fait. || *A lua lumea în cap*, s'en aller très loin, pour toujours.—*'Mi vine să 'mĭ iau lumea în cap*, l'envie me prend de m'enfuir au bout du monde, de m'en aller à tous les diables. || *Că doară nu pĭere lumea*, ce n'est pas la mer à boire. || *Când ți e lumea mai dragă*, quand on tient le plus à la vie. || *De ți era dragă lumea să te uiți la el* (I. G. Sbiera), c'était un ravissement de le voir, il était adorablement joli. || *A ajunge în gura lumiĭ*, être en proie aux potins du monde. || *Lume de pe lume*, une grande foule.—*Lume de pe lume petreceau pe fata impăratuluĭ*, (El. Sevast.), une grande foule reconduisait la fille du roi. || *A fugi în lume*, s'en aller très loin. || *A lua lumea d'a-lungul*, s'en aller à travers le monde.

2. **LUME**, *s. f.* lumière, jour. || *Lumea ochiuluĭ*, la pupille de l'œil. || *Turciĭ îute 'l coprindea, și într'un beciu 'l închidea, lumea să n'o mai privească, soare să nu mai zărească* (V. Alex.); les Turcs le saisissaient rapidement, et l'enfermaient dans un cachot, pour qu'il ne vit plus la lumière et n'aperçût plus le soleil. || *Lasă-me în pace ca nu 'mĭ ved lumea înaintea ochilor de necaz* (I. Creang.); laisse-moi tranquille, car je ne vois pas devant moi tant je suis fâché. || *Începu a orbăcăi prin hungetul cela de pădure, ca doar d'a găsi vr'o poteacă să o scoată la lume* (P. Ispir.); elle se mit à aller à droite et à gauche dans le fourré espérant qu'elle trouverait un sentier qui la ramènerait à la lumière du jour. || *Lumea ineluluĭ*, le diamant d'une bague.

Pluр. *sans art.* lumĭ; — *avec l'art.* lumile.

LUMESC, *adj.* 1° du monde, mondain, terrestre. || 2° mondain, frivole. || 3° temporel, séculier, profane. || *Toate cele lumești sunt umbră, țărînă și lut* (C. Konaki); toutes les choses de ce monde sont ombre, cendre et limon. || *Boale lumești*, maladies syphilitiques.

F. Gram. *f. s.* lumească; — *m. et f. pl.* lumești.

LUMESCE, *adv.* séculièrement.

LUMINĂ, *s. f.* lumière, jour. || lueur, clarté, reflet. || *Lumina de sus cade și ĭar se întoarce sus* (V. Alex.), la lumière tombe du ciel et au ciel remonte. || *Talazĭ cu luminĭ argintiĭ*, vagues à reflets argentés. || *Lumina ochiuluĭ*, prunelle (de l'œil). || *Eĭ aveau numaĭ un copil și 'l păzeau ca lumina ochilor lor* (P. Ispir.), ils n'avaient qu'un enfant et il y tenaient comme à la prunelle de leurs yeux. —*Mĕ iubĭa ca luminile ochilor*, il m'aimait comme la prunelle de ses yeux. || *A eși la lumină*, paraître. || *A scoate ceva la lumină*, mettre au jour.

2. **LUMINĂ**, *s. f.* œil. || *Angerașĭ cu dulcĭ luminĭ* (V. Alex.), ange aux doux yeux.

3. **LUMINĂ**, *s. f.* trou de lumière, fenêtre. || *Casele voastre sunt fără luminĭ, fără soare* (Gr. Jip.), vos maisons sont sans fenêtres, sans soleil. || *Lumina pușceĭ*, la cheminée du fusil.

4. **LUMINĂ**, *s. f.* cierge, chandelle, bougie, lumière. || *N'are lumină în easă*, il n'a pas de lumière dans la maison. || *A nu avea parte de lumină*, mourir sans avoir un cierge allumé près de soi, mourir abandonné. || *Lumină de stat*, cierge de la grandeur de celui qui est mort et qu'on allume près de lui.—*Ĭi-au făcut luminĭ cât statul eĭ de lungĭ*, ils lui ont fait des cierges aussi grands qu'elle.

Pluр. *sans art.* luminĭ; — *avec l'art.* luminile.

LUMINA (a), *v.* répandre de la lumière, éclairer, luire, briller. || *Eu lumina voiu cerul, și tu, dragă, pe mine* (V. Alex.); moi j'éclairerai le ciel, et toi, chérie, tu éclaireras ma vie. || *Să ne ducem unde ne-o lumina Dumnezeu*, allons où Dieu nous conduira. || *Capul cerbuluĭ lumina de li fura vederile* (I. Creanga), la tête du cerf brillait tellement qu'elle les éblouissait.

Conj. *Ind. pr.* luminez. — *Imparf.* luminam. *Pas. déf.* luminai. — *Pl. q. parf.* luminasem. — *Fut. pr.* voiŭ lumina. — *Cond. pr.* aș lumina. — *Subj. pr.* să luminez, să luminezĭ, să lumineze. — *Inf. pr.* a lumina. — *Part. pr.* luminând. — *Part. pas.* luminat.

LUMINA (a se), *vr.* s'éclairer, s'instruire. || *Lumina-te-ar Dumnezeu!* Que Dieu t'éclaire! *A se lumina de ziua*, poindre (en parlant du jour).—*S'a luminat de ziua*, le jour est venu.

LUMÎNĂRAR, *s. m.* fabricant et marchand de chandelles ou de cierges.

Pluр. *sans art.* luminărarĭ; — *avec l'art.* luminărariĭ.

LUMÎNĂRĂRIE, *s. f.* fabrique de chandelles ou de cierges.

LUMINARE, *s. f.* action d'éclairer, de luire, de briller.

LUMINARE, *s. f.* || V. 2. luminaţie. || *Luminarea Sea vorbit-a vre-o-dată despre vechia invoĭală?* Son Altesse a-t-elle jamais parlé de l'ancien engagement?

LUMÎNARE, *s. f.* cierge, bougie, chandelle. || *Luminare de seu*, chandelle (de suif). — *Ea, în razele slabe şi palide ale uneĭ luminări de seu, începu să cârpească şi pentru dînsa şi pentru fetiţe* (Conv. Lit.); sous les faibles et pâles rayons d'une chandelle, elle se mit à raccommoder pour elle et pour ses fillettes. || *Luminare de spermanţet*, bougie. || *A aprins o luminare la icoană*, il a allumé un cierge devant l'image sainte. || *Arde luminarea noastră şi facem socoteala voastră, (litt.* c'est notre chandelle qui brûle et ce sont vos comptes que nous faisons): nous faisons les frais et vous avez le profit. || *Arde luminarea săracului ca să socotească banii bogatului (litt.* c'est la bougie du pauvre qui brûle pour compter l'argent du riche), le riche s'enrichit de la sueur du pauvre. || *Pe la aprinsul luminărilor*, vers le soir. || *Luminarea puţului*, perche qui est attachée à la bringuebalde du puits et remplace la corde. || Loc. *A mînca mueul luminăreĭ* (Dict. Ac. Rom.), être en grand péril. || *A căuta ceartă cu luminarea*, chercher une querelle d'allemand. || *A sta drept ca luminarea*, se tenir droit comme un cierge, droit comme un I. || *(empl. adv.) Cu coada ridicată luminare*, la queue dressée en l'air (raide comme un cierge).

Pluр. *sans art.* luminări; — *avec l'art.* luminările.

1. **LUMÎNĂRICĂ**, *s. f. dim. de* luminare.

2. **LUMÎNĂRICA**, *s. f.* jeu, petit bonhomme vit encore! (on se passe de main en main un un petit bâton allumé).

LUMÎNĂRICA DOMNULUĬ, *s. f.* molène officinale, cierge de Notre-Dame *(bot.)*.

LUMINAT, *adj.* illuminé, éclairé, brillant, resplendissant. || clair. || illustre. || *Căta să 'şĭ aducă aminte cât erau o-dată de luminate aste palaturĭ*, il cherchait à se rappeler combien ces palais étaient brillants naguère. || *Vezu cum vĕd toţĭ oamenii cu ochiĭ luminaţĭ şi limpeziĭ*, il vit comme tout le monde avec des yeux clairs et limpides. || *Septămâna cea luminată*, la semaine après Pâques. || *Luminate împĕrate*, illustre empereur. || *Uniĭ purtând p'ale lor umerĭ sicriul luminatuluĭ mort* (Al. Odob.), les uns portant sur leurs épaules le cercueil de l'illustre défunt. || *Veştminte luminate*, des habits splendides. || Loc. *Capul să rămâie luminat*, que le tête reste saine.

F. Gram. *f. s.* luminată; — *m. pl.* luminaţĭ; — *f. pl.* luminate.

LUMINAT, *adv.* clair, clairement. || d'une manière illustre, avec de grands honneurs. || *El vĕzu luminat ca toţĭ oamenii*, il vit clair comme tout le monde. || *Craiul Poloniei fu primit foarte luminat de palatinul Laurentie în Buda* (Sinkai), le roi de Pologne fut reçu avec de grands honneurs à Bude par le palatin Laurent.

1. **LUMINAŢIE**, *s. f.* illumination.

2. **LUMINAŢIE**, *s. f. (anc.)* Altesse. || *Luminăţie Sea*, Son Altesse.

Pluр. *sans art.* luminăţiĭ; — *avec l'art.* luminăţiile.

LUMINĂTOR, *adj.* qui éclaire, éclairant.

F. Gram. *f. s.* luminătoare; — *m. pl.* luminătorĭ, — *f. pl.* luminătoare.

LUMINIŞ, *s. n.* clairière, percée. || *Dibuind prin codru şi cercetând să dea peste potecă, eşi la un luminiş*; en tâtonnant dans le bois et en cherchant à retrouver le sentier, il sortit dans une clairière. || *Luminişul oglindeĭ* (M. Emin.), le champ du miroir.

1. **LUMINIŢĂ**, *s. f.* petite lumière. || *C'o luminiţă în mână dinainte-mĭ au eşit* (C. Konaki), elle est venue au devant de moi avec une petite lumière à la main.

2. **LUMINIŢĂ**, *s. f.* bouillon blanc *(bot.)*.

LUMINIŢA NOPŢIĬ, *s. comp.* herbe aux ânes, lysimachie jaune cornue *(bot.)*.

LUMINĬ, *s. f. pl.* diamants.

LUMINIŢE, *s. f. pl.* facettes.

LUMINOASĂ, *s. f.* clématite des haies, viorne, herbe aux gueux *(bot.)*.

LUMINOS, *adj.* lumineux, clair, brillant, splendide.

F. Gram. *f. s.* luminoasă; — *m. pl.* luminoşĭ; — *f. pl.* luminoase.

1 **LUNĂ**, *s. f.* 1° lune. || 2° mois. || 1° *Mĕ duseĭ noaptea pe lună să găsesc o floricică* (P. Pop.), je m'en allai la nuit par le clair de lune chercher une petite fleur. || *Urlă la lună*, il hurle à la lune. Loc. *Par'că e din lună*, on dirait qu'il vient de la lune. || *Când se încălzesce la soare, nu-ĭ pasă de lună; (litt.* quand il se chauffe au soleil, il se moque bien de la lune), il se soucie peu du lendemain. || *E frumos ca luna luĭ Maiu*, il est beau comme le mois de Mai. || *Ţi-oiu plăti la luna câinilor* (Dicţ. Ac. R.), je te paierai la semaine des quatre jeudis. || *Câte în lună şi în soare*, tout ce qui est imaginable. — *Ĭi ar da câte în lună şi în soare*, il lui donnerait tout ce qu'on peut rêver.

2. **LUNĂ**, *s. f.* période (chez les femmes), menstruation, règles. || *I-a venit luna*, elle a ses règles.

Pluр. *sans art.* luni; — *avec l'art.* lunile.

LUNĂRICA, *s. f.* nom que les paysans donnent à leur vache.

LUNAIU, *s. m.* nom que les paysans donnent à leur bœuf.

LUNAR, *adj.* mensuel.

F. Gram. *f. s.* lunară ; — *m. pl.* lunari ; — *f. pl.* lunare.

LUNÁRICA, *s. f.* V. **lunăriţa**.

LUNARIŢĂ, *s. f.* lunaire, passe-satin, faux thlaspi *(bot.)*

LUNATIC, *adj.* 1° lunatique. || 2° né dans le même mois.

F. Gram. *f. s.* lunatică ; — *m. pl.* lunatici ; — *f. pl.* lunatice.

LUNCĂ, *s. f.* prairie, pré en plaine bordé par une forêt, sur le bord, d'une rivière. || bords, plats d'une rivière (mais seulement quand ces bords sont verdoyants). || *Lunci înverzite*, les prés verdoyants. || *Tacută doarme lunca, Siretul lin o scalda* (D. Ollan.) ; la prairie dort silencieuse, le Siret la baigne doucement.

Plur. *sans art.* lunci ; — *avec l'art.* luncile.

LUNCUŢĂ, *s. f. dim. de* **luncă**.

LUNECA (a), *v.* glisser. || s'échapper. || *Pe iarbă lunecaţi* (P. Pop.), glissez sur l'herbe. || *Mi-a lunecat prin degete*, il m'a glissé entre les doigts, il s'est échappé. || V. **a aluneca**.

Conj. *Ind. pr.* lunec. — *Inf. pr.* a luneca. — *Part. pr.* lunecând. — *Part. pas.* lunecat.

LUNECA (a se), *vr.* se glisser. || se laisser aller à. || *Şi-a lunecându-se domnul a crede vorba boierilor, au slobozit oastea turcească* (Chr. Anon.) ; et s'étant ainsi laissé aller à croire les paroles des boyards, le prince libéra l'armée turque.

LUNECARE, *s. f.* action de glisser. || glissement, glissage. || V. **alunecare**.

LUNECOS, *adj.* glissant. || instable. || *Vătându-i lunecoase lucrurile Domniei din Moldova* (Mir. Cost.), lui montrent l'instabilité des choses de l'État en Moldavie. || *Se temea de lunecoasă fire a Turcilor* (Mir. Cost.), il redoutait le caractère instable des Turcs. || V. **alunecos**.

F. Gram. *f. s.* lunecoasă ; — *m. pl.* lunecoşi ; — *f. pl.* lunecoase.

LUNECUŞ, *s. n.* verglas. || V. **alunecus**.

LUNG, *adj.* long. || *A fi lung la mână*, être voleur. || *In lung şi in lat*, en long et en large. — *Iu luară măsura cu o trestie in lung şi in lat* ; ils lui prirent mesure, en long et en large, avec un roseau. || *A cazut cât a fost de lung*, il est tombé tout de son long.

F. Gram. *f. s.* lungă ; — *m. et f. pl.* lungi.

LUNG, *s. n.* long, longueur. || *A şti cunoaşte lungul nasului*, *(litt.* connaître la longueur de son nez), connaître sa juste valeur, savoir jusqu'où il vous est permis d'aller. — *Nu şti vede lungul nasului*, il ne se rend pas compte de sa valeur, de sa situation. — *Fieşi-care să şi cunoască lungul nasului* (Gol.), chacun doit savoir ce qui lui est permis.

LUNGĂ, *adv.* V. **lângă**.

LUNGAN, *adj.* long. || *Lungan la trup*, très long et maigre.

F. Gram. *f. s.* lungană ; — *m. pl.* lungani ; — *f. pl.* lungane.

LUNGAN, *s. m.* se dit d'une personne élancée, longue perche, grand efflanqué, bringue.

Plur. *sans art.* lungani ; — *avec l'art.* lunganii.

LUNGĂREŢ, *adj.* un peu long, allongé. || *Figură lungăreaţă*, figure ovale.

F. Gram. *f. s.* lungăreaţă ; — *m. pl.* lungăreţi ; — *f. pl.* lungăreţe.

LUNG-CODAT, *adj. comp.* qui a une longue queue. || *Vulpea cea lung-codată* (A. Odob.), le renard à longue queue.

LUNGI (a), *v.* allonger, prolonger. || *Ce mai mult voiaca să lungesc?* (Cantem.) Mais à quoi bon prolonger plus longtemps ce discours ? || *A nu lungi vorba*, ne pas allonger le discours, ne pas faire durer l'entretien.

Conj. *Ind. pr.* lungesc — *Imparf.* lungiam. — *Pas. déf.* lungii. — *Pl. q. parf.* lungisem. — *Fut. pr.* voiu lungi. — *Cond. pr.* aş lungi. — *Impér.* lungeşte, lungiţi. — *Subj. pr.* să lungesc, să lungeşti, să lungească. — *Inf. pr.* a lungi. — *Part. pr.* lungind. — *Part. pas.* lungit.

LUNGI (a se), *vr.* s'allonger. || *De foame ’i se lungesc urechile* (A. Pann), *(lit.* il a si faim que ses oreilles s'en allongent), il a très faim.

LUNGIRE, *s. f.* action d'allonger, de prolonger. || allongement, prolongement. || prolongation.

LUNGIME, *s. f.* longueur.

LUNGIŞ, *adv.* en long. || *In lungiş şi in curmezis*, en long et en large. || *S'au apucat câmpul neted de arat in lungiş şi'n curmezis* (P. Pop.), ils se mirent à labourer en long et en large le champ uni.

LUNGIŞUL (de-a —), *loc. adv.* le long de. || *Treceu de-a-lungişul munţilor*, il longeait les montagnes.

LUNGIT, *adj.* allongé, prolongé. || étendu. || *Lungit la pamînt*, étendu par terre.

F. Gram. *f. s.* lungită, — *m. pl.* lungiţi ; — *f. pl.* lungite.

LUNGITUDINE, *s. f.* longitude.

LUNGUEŢ, *adj.* a sez long, allongé, ovale, oblong.

F. Gram. *f. s.* lungueaţă, — *m. pl.* lungueţi ; *f. pl.* lungueţe.

LUNGULEȚ, *adj.* un peu long. || *Un băț mai lungulef*, un bâton un peu plus long.

LUNGOARE, *s. f.* V. **lângoare**.

LUNĬ, *s. f.* lundi.

LUNICĂ, *s. f. dim. d.* **lună**, mois. *I numaĭ o luna de când ne am cununat, i numaĭ o lunică* (V. ALEX.); il y a à peine un mois que nous sommes mariés, à peine un petit mois.

LUNTRĂRI (a), *v.* conduire une barque, un navire. || *Pe a mărilor noianurĭ luntrărind al seu vas* (C. KONAKI), dirigeant son esquif sur l'abîme des mers.

LUNTRAȘ, *s. m.* batelier.

PLUR. *sans. art.* luntrași ; — *avec l'art.* luntrașii.

LUNTRE, *s. f.* barque, nacelle, bachot. || *A se face luntre și punte*, faire tous les efforts imaginables, faire l'impossible, se mettre en quatre. — *El se făcu luntre și punte și scăpă țara de nevoie*, il fit l'impossible et tira son pays d'embarras. — *Pune-te apoĭ pe lângă ea luntre și punte* (I. CREANGĂ), fais l'impossible auprès d'elle.

PLUR. *sans art.* luntre ; — *avec l'art.* luntrele.

LUNTRI (a), *v. [Buc.]* ramer. || *Făcêndu-ĭ boĭerul pe voie, s'a pus intr'o luntre ce era lângă țêrm și a luntrit eătre ostrovul acela* (I. G. SBIERA); le seigneur ayant fait ce qu'il désirait, il monta dans une barque qui était près du bord et il rama jusqu'à cette île.

CONJ. *Ind. pr.* luntresc. — *Inf. pr.* a luntri. — *Part. pr.* luntrind. — *Part. pas.* luntrit.

LUNTRICICĂ, *s. f.* petite barque, *dim. de* **luntre**.

LUNTRIȘOARĂ, *s. f.* petite barque, *dim. de* **luntre**.

LUNTRIȚĂ, *s. f.* petite barque, *dim. de* **luntre**.

LUNTRU, *adv.* V. **lăuntru**. || *Apoĭ ĭar dispare 'n luntru* (M. EMIN.), puis il disparaît de nouveau à l'intérieur.

LUP, *s. m.* loup. || *Lupul cu cârlanul in gură fugĭa* (CANTEM.), le loup fuyait avec l'agneau dans la gueule. | *Lup bătrîn*, vieux malin. || *De lupul bătrîn câinii 'șĭ bat joc* (GOL.), les chiens se moquent du loup devenu vieux. || *Începu ĭarăși a mânca de părea că se bat lupiĭ la gura luĭ* (P. ISPIR.), il se mit à manger avec avidité. || *Câinele latra ; ĭar lupul tace și face*. Le chien aboie ; mais le loup se tait et agit. || *Când și când tot își aduce aminte lupul de locul unde a mâncat măgarul și mai dă pe acolo, /litt.* le loup se souvient de temps en temps de l'endroit où il a mangé l'âne et il y retourne), on en revient toujours là où l'on a eu un profit. | *Se mănîcă ca lupiĭ*, ils se mangent entre eux. || *Când vorbiți de lup, lupul e la ușă ;* quand on parle du loup, on en voit la queue. || *Lup hrăpitor*, le Diable. || *A scăpat ca din gura lupuluĭ*, il l'a échappé belle. || Loc. *Are perĭ de lup*, il a un talisman contre le danger, il ne lui arrivera rien. || *Și dacă scapă teafăr eu pèr de lup s'afumă* (V. ALEX.), et s'il échappe sain et sauf il se fait des fumigations avec du poil de loup. || Prov. *Lupul mănâncă și din oile numărate ;* brebis comptées, le loup les mange. || *A ține lupul de urechĭ*, tenir le loup par les oreilles. || *Moartea lupuluĭ, sănătatea oilor ;* mort du loup, santé des brebis.

PLUR. *sans art.* lupi ; — *avec l'art.* lupiĭ.

LUPĂ, *s. f.* loupe, nœud du bois. || *La nuc sunt lupele cele maĭ frumoase*, le noyer a les plus belles loupes.

PLUR. *sans art.* lupe ; — *avec l'art.* lupele.

LUPĂGEA, *s. f.* férule des bois *(bot.)*.

LUPAN, *adj.* fauve, couleur poil de loup.

F. GRAM. *f. s.* lupană ; — *m. pl.* lupanĭ ; — *f. pl.* lupane.

LUPANAR, *s. n.* lupanar.

PLUR. *sans art.* lupanare ; — *avec l'art.* lupanarele.

LUPARE, *s. f.* loupe *(path.)*.

LUPĂRIE, *s. f.* quantité de loups.

LUPESC, *adj.* du loup, qui appartient au loup. || *Neamul lupesc*, la gent loup.

F. GRAM. *f. s.* lupească ; — *m. et f. pl.* lupești.

LUPESCE, *adv.* comme le loup, à la manière du loup. || *A mânca lupește*, manger avidement, manger comme un loup. || *Lupul lungi pasul lupesce* (P. ISPIR.), le loup allongea le pas sans bruit. || *A umbla lupesce*, marcher à pas de loup.

LUPIȘ, *adv.* comme le loup, à la manière du loup. || *A apuca lupiș*, prendre comme fait le loup. || *A umbla lupiș*, marcher à pas de loup.

LUPIȚĂ, *s. f.* crête-de-coq *(bot.)*.

LUPOAIE, *s. f.* louve *(zool.)*. || *Lupoaia s'au bolnăvit* (ȚICHINDEL) la louve tomba malade.

LUPTĂ, *s. f.* lutte, combat. || *O luptă de moarte*, une lutte à mort. || *O luptă, nu glumă ;* un combat sérieux. || *Luptă dreaptă*, lutte à mains plates. || *De vom cădea in această luptă sfântă, să cadem incaĭ bărbătesce* (N. BĂLC.); si nous tombons dans cette lutte sacrée, tombons au moins vaillamment.

PLUR. *sans art.* lupte ; — *avec l'art.* luptele.

LUPTA (a), V. lutter, combattre.

CONJ. *Ind. pr.* lupt, lupți, luptă. — *Imparf.* luptam. — *Pas. déf.* luptai. — *Pl. q. parf.* luptasem. — *Fut. pr.* voiu lupta. — *Cond. pr.* aș lupta. — *Impér.* luptă, luptați. — *Subj. pr.* să lupt, să lupți, să lupte. — *Inf. pr.* a lupta. — *Part. pr.* luptând. — *Part. pas.* luptat.

LUPTA (a se), *vr.* lutter, combattre. || *Se luptase vitejesce*, il avait vaillamment combattu. || *A se lupta călare nu privesce la fieş-care* (GOL.), *litt.* combattre à cheval n'est pas le fait de tout un chacun), la vaillance n'est pas donnée à tout le monde. || *Se lupta cu o casa plină de copiĭ* (I. SLAV.), il devait satisfaire aux besoins d'une maison pleine d'enfants, il devait entretenir une nombreuse famille.

LUPTACIU, *s. m. (anc.)* combattant, lutteur, antagoniste.

LUPTARE, *s. f.* action de lutter, de combattre.

LUPTATOR, *s. f.* lutteur, combattant, antagoniste.

PLUR. *sans art.* luptători ; — *avec l'art.* luptătorii.

LUPUL VRĂBIILOR, *s. comp.* pie-grièche *(ornith.)*.

LUŞCĂ, *s. f.* ornithogale en ombelle, dame d'onze heures *(bot.)*.

LUŞCE, *s. f. pl.* anémone des Alpes *(bot.)*.

LUSTRU, *s. n.* lustre, luisant, vernis.

LUSTRUI (a), *v.* vernir, rendre luisant.

CONJ. *Ind. pr.* lustruesc. — *Inf. pr.* a lustrui. — *Part. pr.* lustruind. — *Part. pas.* lustruit.

LUSTRUIRE, *s. f.* action de vernir.

LUSTRUIT, *adj.* verni, poli, luisant. *Tot felul de marmura lustruită* (P. ISPIR.), toute sorte de marbre poli. || *Învirtind în mână un ciomag de corn lustruit de vreme mai bine de cât de mâna strungarului* (P. BUJ.), faisant tourner dans sa main un gourdin de cornouiller mieux poli par le temps que par la main du tourneur.

F. GRAM. *f. s.* lustruită ; — *m. pl.* lustruiţi ; — *f. pl.* lustruite.

LUT, *s. n.* limon, argile, terre glaise. || *Ca lutul în mâna olarului, ce vrea face din el*, comme l'argile entre les mains du potier, il en fait ce qu'il veut. *Mi-e greu capul ca de lut* (COŞB.), j'ai la tête très lourde (comme si elle était en terre glaise).

LUTCA, *s. f.* bateau, barque.

LUTERAN, *adj.* luthérien.

F. GRAM. *f. s.* luterană ; — *m. pl.* luterani ; — *f. pl.* luterane.

LUTERANISM, *s. n.* luthéranisme.

LUTIŞOR (galben), *s. m.* ocre.

LUŢERNA, *s. f.* luserne.

LUX, *s. n.* luxe.

LUXURIANT, *adj* luxuriant.

F. GRAM. *f. s.* luxuriantă ; *m. pl.* luxurianţi ; — *f. pl.* luxuriante.

LUXOS, *adj.* luxueux.

F. GRAM. *f. s.* luxoasă ; — *m. pl.* luxoşi ; — *f. pl.* luxoase.

FIN DU DEUXIEME VOLUME.